ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಯೋಗ ದೀಪಿಕಾ

(ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ಪ್ರಯೋಗ ಪಾರಿಜಾತ ಆಶ್ವಲಾಯನ ಪೂರ್ವಪ್ರಯೋಗ)

ಋಗ್ವೇದ ವಿಶಾರದ

ವೇ । ಬ್ರ । ಶ್ರೀ ಧಾಳೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಪ್ರೈ ಲಿಮಿಟೆಡ್

ಬೆಂಗಳೂರು - 560 019

ಶ್ರೀಃ

ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಯೋಗ ದೀಪಿಕಾ

(ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ಪ್ರಯೋಗ ಪಾರಿಜಾತ ಆಶ್ವಲಾಯನ ಪೂರ್ವಪ್ರಯೋಗಃ)

ವೇ। ಬ್ರ। ಶ್ರೀ॥ ಧಾಳೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರು

(ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರು)

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಪ್ರೈ ಲಿಮಿಟೆಡ್

ಪ್ರಕಾಶನ ವಿಭಾಗ, 53/2 ಪ್ರಜಾಭವನ

ಬಸವಣ್ಣನ ಗುಡಿ ಬೀದಿ, ಬೆಂಗಳೂರು- 19

ದೂರವಾಣಿ : 6674261

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಪ್ರೈ ಲಿ.

53/2, ಪ್ರಜಾಭವನ, ಬಸವಣ್ಣನಗುಡಿ ಬೀದಿ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 019

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 1991

ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ : 1993 2000 ಪ್ರತಿಗಳು
ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣ : 1999 2000 ಪ್ರತಿಗಳು

ಬೆಲೆ : ರೂ. 120/-

ಮುದ್ರಕರು :

ಶ್ರೀರಂಗ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಬೈಂಡರ್ಸ್
ಶ್ರೀರಾಮಾಂಜನೇಯ ರಸ್ತೆ, ಹನುಮಂತನಗರ
ಬೆಂಗಳೂರು-19 ಫೋನ್ : 6679333

ॐ

श्री श्री जगद्गुरु शङ्कराचार्य महासंस्थानम्
दक्षिणाम्नाय श्री शारदापीठम् शृङ्गेरी

PRIVATE SECRETARY
To His Holiness
Sri Jagadguru Shankaracharya
Dakshinamnaya
Sri Sharada Peetham,
SRINGERI - 577139 (Karnataka)

Ref : ಡಿ-೧/2975

Camp : ಶೃಂಗೇರಿ

Date : 03/06/99

ಶ್ರೀಯುತ ವೈ. ವಿ. ಕೇಶವಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ,

ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರ (ದಿ. ೨೧-೦೫-೯೯) ಹಾಗೂ ವೇ|| ಬ್ರ|| ಶ್ರೀ ಧಾಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರವರ ''ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಯೋಗ ದೀಪಿಕಾ'' ಪುಸ್ತಕ ತಲುಪಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಋಗ್ವೇದಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದೂ, ಇದರ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉಪಯುಕ್ತ ವಿವರಣೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾರ್ಥಕ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವೇ|| ಬ್ರ|| ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಇತೋಪ್ಯತಿಶಯ ಯಶಸ್ಸು, ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಲಭಿಸಲೆಂದು ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಆಶೀರ್ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರರ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇಂತು,

ಗೆ,

ಶ್ರೀ ವೈ. ವಿ. ಕೇಶವಮೂರ್ತಿ
ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಪ್ರೈವೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್
ಪ್ರಜಾ ಭವನ,
53/2, ಬುಲ್ ಟೆಂಪಲ್ ರಸ್ತೆ
ಬೆಂಗಳೂರು - 560 019

ॐ

H. H. SRI VISHWESHA THIRTHA SWAMIJI
Jagadguru Sri Madhwacharya Moola Maha Samsthanam
Sri Pejawara Adhokshaja Matha, Udupi - 576 101
Phone : 08252-24198, 26598

श्री श्री विश्वेशतीर्थ स्वामीजी
जगद्गुरु श्रीमध्वाचार्य मूल महा संस्थानम्
श्री पेजावर अधोक्षज मठ, उडुपि -576 101

26-06-99
Bangalore

ವೇದವು ಜೀವನದ ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಾಗಿದೆ. ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಅರ್ಥ, ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದ ಸುಖ, ಸಮೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಅದರಂತೆ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಹಾಗೂ ವೇದದ ಶ್ರವಣ, ಮನನಗಳಿಂದ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ ವೇದವು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಸಕಲೇಷ್ಟಪ್ರದವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವೇದವು ಬೋಧಿಸಿದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಟಾನಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಯೋಗ ದೀಪಿಕೆಯು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತಸದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಮಾನಪಾತ್ರರಾದ ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀ ಧಾಳೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರು ಒಳ್ಳೆ ಪರಿಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ವೈ. ಕೆ. ಕೇಶವಮೂರ್ತಿಯವರು ಇದನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ವತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶನಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಹನೀಯರನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಾ ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕೋರುತ್ತೇವೆ.

ಇತಿ ಸಪ್ರೇಮ ನಾರಾಯಣಸ್ಮರಣೆಗಳು

(ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಸ್ವಾಮೀಜಿ)

ಓಂ

ಶ್ರೀರಂಗಸದ್ಗುರವೇ ನಮಃ

ನಮಃ ಪರಮಋಷಿಭ್ಯಃ

ಅನುಗ್ರಹ, ಆಶೀರ್ವಚನ

(ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸ ಶ್ರೀಶ್ರೀರಂಗ ಪ್ರಿಯಮಹಾದೇಶಿಕಶ್ರೀಪಾದಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರಿಂದ)

ಕೊಳೆಯಾಗಿರುವ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಣ್ಣು ಹುಣಸೇಹಣ್ಣು ನೀರು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದರೆ ಅದರ ಕೊಳಕು ಹೋಗಿ ಅದು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೆರಗು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು ಮತ್ತೂ ಅತಿಶಯವಾದ ಹೊಳಪನ್ನು ಪಡೆದು ಥಳಥಳಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದೋಷವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅಥವಾ ಗುಣಾತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಪದಾರ್ಥವು ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಹೆಸರು. (''ಸಂಸ್ಕಾರೋಹಿ ದೋಷಾಪನಯನೇನ ವಾ ಭವತಿ ಗುಣಾಧಾನೇನ ವಾ'' ''ಸಂಸ್ಕಾರೋಹಿ ನಾಮ ಕಾರ್ಯಾಂತರ ಯೋಗ್ಯತಾಕರಣಂ''.) ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಿಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ ಉಂಟು. ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬೀಜ ಮತ್ತು ಗರ್ಭಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪಾಪಗಳು ತೊಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

''ವೈಜಿಕಂ, ಗಾರ್ಭಿಕಂ, ಚೈನಃ ದ್ವಿಜಾನಾಂ ಅಪಮಾರ್ಜತಿ''

ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬಳಿಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಅದು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಉಜ್ವಲವಾಗುವಂತೆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮವಿಕಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಭಗವದರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದರೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶ ಉಂಟಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಪದವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು 11, 12, 18, 40 ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 16 ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಭಾರತೀಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ತೊಲಗಿ ಅಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಹರಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಋಷಿಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಂತೆ ಆಚರಣೆಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದದೊಡನೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ತಜ್ಞರು ಮುದ್ರಿಸಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ

ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳಾದ ವೇ|| ಬ್ರ|| ಶ್ರೀ|| ಥಾಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಯೋಗ ದೀಪಿಕೆಯು ಕರ್ಮಕರ್ತೃಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಉಪಯೋಗ ಪಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಅವುಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾನುವಾದವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವಿವರಣೆ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮತ್ತು ಅನುಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರು ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನರು, ಆತ್ಮಗುಣಪೋಷಿತರು ಮತ್ತು ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ, ಅಭ್ಯಾಸ ಶಿಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಲಕ್ಷಣ ಘನಾಂತ ಪಾಠಿಗಳು ಆಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ವೇದಾಂಗ ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಪುರಸ್ಕೃತರಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಕೈಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಋಗ್ವೇದ ಭೂಷಣ, ರತ್ನಪ್ರವೀಣ, ವಿಚಕ್ಷಣ, ಸಿಂಧು, ಪಟು ಮುಂತಾದ ಪದಗಳಿಂದ ಸಂಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಪುನರ್ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

ಇವರು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ರಚಿಸಿರುವ ಈ ಋಗ್ವೇದಪ್ರಯೋಗ ದೀಪಿಕಾ ಗ್ರಂಥವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗ್ರಹಪೂಜೆ, ವಾಸ್ತುಶಾಂತಿ, ನಕ್ಷತ್ರೇಷ್ಟಿ, ಭೋಜನವಿಧಿ, ಸ್ನಾನವಿಧಿ ಮುಂತಾದ ಉಪಯುಕ್ತ ವಿಷಯಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪುರಸ್ಕಾರವು ದೊರೆತು ಇದು ಆಸ್ತಿಕರಿಗೆ ಉಪಯೋಗಪಡಲಿ, ಇವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಉಪಯುಕ್ತ ಗ್ರಂಥಗಳು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಜನತೆಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಲಿ ಮತ್ತು ಇವರು ಮಂಗಳಭಾಜನರಾಗಲಿ - ಎಂದು ನಾರಾಯಣ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ನಾರಾಯಣಸ್ಮೃತಯಃ
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರಂಗಪ್ರಿಯಶ್ರೀಪಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಃ

ಅಧಿಕ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶೀ ಮಂಗಳವಾರ
25.5.99
ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರಂ
ಬೆಂಗಳೂರು

ಓಂ

ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚೂಡಾಮಣಿ ಸಂಗೀತ ಕಲಾರತ್ನ

ಪ್ರೊ|| ಸ. ಕೃ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್

Senior Associate, National Institute of Advanced Studies Bangalore

Visiting Professor Vivekananda Chair, University of Mysore

ದ್ವಿಜನ್ಮವೆಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಅಡಗಿದೆ. ಬರಿಯ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದಲೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸಾಮಗ್ರಿ ದೊರಕಲಾರದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ಪರಾರ್ಥಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಯೋಜನ. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೃತಿಯ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಸ್ಮೃತಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮ್ಮ ಅಭ್ಯುದಯ ನಿಃ ಶ್ರೇಯಸಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂಥ ನಡಾವಳಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಉಪಕಾರಕ ನಿಬಂಧಗಳೇ ಪ್ರಯೋಗವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಒದಗಿಸಲು ಪೂರ್ವಪ್ರಯೋಗಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಬಂಧುಗಳು ಒದಗಿಸುವ ಔರ್ಧ್ವದೈಹಿಕವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಅಪರ. ಒಟ್ಟು ಷೋಡಶ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಂದು ಎಣಿಕೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಕ್ರಮ, ಯುಗಧರ್ಮಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಗೌಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಾಮಕರಣ, ಚೌಲ, ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ ಅಂತ್ಯೇಷ್ಟಿ ಇವು ಇಂದಿಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೇ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿವೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಗರ್ಭಾದಾನ ಪುಂಸವನ ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನ, ಉತ್ಸರ್ಜನ, ಸಮಾವರ್ತನ ಇವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಿವೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಜನ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ವಿದ್ವತ್ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದ ಅಧ್ವರ್ಯುವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಶ್ರೀ ಧಾಳಿನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರು ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಯೋಗ ದೀಪಿಕೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ಸಮಗ್ರವಾದ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಆಸ್ತಿಕರಿಗೂ, ಆಸಕ್ತರಿಗೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರು ಉದ್ದಾಮ ಪಂಡಿತರೂ ಸರ್ವಮಾನ್ಯರೂ ಕೀರ್ತಿಭಾಜನರೂ ಆಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ತೀರ್ಥರೂಪರ, ಬಳಿಯೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಪೂರ್ವಾಪರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅಪಾರವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ, ಪ್ರೌಢಿಮೆ, ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾದದುದೇನು? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ, ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಯೋಗ ಗ್ರಂಥ ಬೇರೊಂದು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಕೊರತೆ ಇದ್ದಿತು, ಅದನ್ನು ನೀಗಿಸಿ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರು ನಮಗೆಲ್ಲ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪ್ರಯೋಗ ಭಾಗವೇ ಇರುವುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿಧಿ, ಆಚರಣೆ, ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು, ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪುಣ್ಯಾಹ ಪ್ರಯೋಗ, ನಾಂದೀ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಅಗ್ನಿ ಮುಖ ಪ್ರಯೋಗ, ಗ್ರಹಯಜ್ಞ, ಮಹಾ ಸಂಕಲ್ಪ, ಚೂರ್ಣಿಕೆ, ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳಿವೆ. ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. ಅಶ್ವಲಾಯನ ಪೂರ್ವಪ್ರಯೋಗಗಳ ಸೋಪಾನ ಕಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಕೈಪಿಡಿಯಂತಿರುವ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಶ್ರದ್ಧಾಳುವಾದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲೇ ಕೊಟ್ಟು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದೆಡೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟಗಳಾಗಿ ಸ್ನಾನವಿಧಿ, ಭೋಜನವಿಧಿ, ನಿತ್ಯಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಧಾರಣವಿಧಿ, ದಾನಮಂತ್ರಗಳು ಇವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಸ್ತಿಕರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ವಿವರಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ನವಗ್ರಹಸ್ತೋತ್ರ, ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರ, ನಕ್ಷತ್ರೇಷ್ಟಿ, ವಾಸ್ತುಶಾಂತಿಗಳ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ಪಂಚಾಂಗ ಶುದ್ಧಿಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಲೇಖಕರ ಕೊಡುಗೆ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಸೊಗಸಾದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸೊಗಸಾಗಿ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿ ಹೊರ ತಂದಿರುವ ನನ್ನ ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರು ಶ್ರೀ ವೈ. ವಿ. ಕೇಶವಮೂರ್ತಿಗಳವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು ಪ್ರಕಟಣೆಯು ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈಚೀಚೆಗೆ ಪುರೋಹಿತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಣಿತರಾದ ಪುರೋಹಿತರಂತೂ ದೊರಕುವುದೇ ಕಷ್ಟ ಆದರೆ ಆಸ್ತಿಕರಾದ ಮಹಾಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇಂಥದೊಂದು ಗ್ರಂಥ ಪುರೋಹಿತರ ನೆರವಿಗೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಸ್ತಿಕ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೂ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಲೇಖಕರಾದ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರು ಅನುಭವಸ್ಥರು, ಪ್ರಯೋಗ ಕುಶಲರು, ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪನ್ನರು, ಸದಾಚಾರನಿರತರು ಇವರ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ.

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮನೋಧರ್ಮವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಜಾಗೃತಿಯೇ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಯಿಂದ ಆಸ್ತಿಕರಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳಿತಾಗಲಿ ಸಂಶಯಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಮೂಡಲಿ. ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ. ಕೃ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್

ಸ. ಕೃ. ರಾಮಚಂದ್ರ ರಾವ್

ಓಂ

ಶ್ರೀಃ

ಶ್ರೀಗಣೇಶ ಶಾರದಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಗುರುಭ್ಯೋನಮಃ

ಷೋಡಶ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತನಾದವನೇ ಶ್ರೋತ್ರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆನಿಸುವನು. ಅಂತ್ಯೇಷ್ಟಿಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ 15 ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ನಿತ್ಯವಾದವುಗಳು. ''ಜನ್ಮನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಜ್ಞೇಯಃ ಸಂಸ್ಕಾರಾ ದ್ವಿಜ ಉಚ್ಯತೇ ವಿದ್ಯಯಾ ಯಾತಿ ವಿಪ್ರತ್ವಂ ತ್ರಿಭಿಃಶ್ರೋತ್ರೀಯ ಉಚ್ಯತೇ'', ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಗಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ವಿಪ್ರನೆನಿಸಿ ಶ್ರೋತ್ರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪುಣ್ಯಾಹಾದಿ ವಿವಾಹಾಂತ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕನ್ನಡಾನುವಾದ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸಹಿತ ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.

ಈ ನನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಭಾರತೀ ತೀರ್ಥ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ''ಭೂಯೋಭೂಯೋ ನ ಮಾಮ್ಯಹಂ'', ಎಂಬಂತೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಉಡುಪಿ ಪೇಜಾವರ ಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಶ್ರೀರಂಗಪ್ರಿಯಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಕೆ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೂರನೇ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಿಂತು ನನ್ನ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೆ. ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾದಂತಹ ಶ್ರೀ ವೈ. ವಿ. ಕೇಶವಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ವೇದಪುರುಷನ ಅನುಗ್ರಹವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲೆಂದೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಾಗಲೀ ಲೋಪ ದೋಷಗಳು ಕಂಡಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರು ಹಂಸಕ್ಷೀರ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಗುಣಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಮಾಥಿ ಸಂವತ್ಸರದ
ಅಧಿಕ ಜ್ಯೇಷ್ಠ
ಕೃಷ್ಣ ಏಕಾದಶೀ ಗುರುವಾರ

ಧಾಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಭಟ್ಟ
ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ
ಋಗ್ವೇದ ಭೂಷಣ ವಿಶಾರದ
ವಿಚಕ್ಷಣ, ಇತ್ಯಾದಿ ಸನ್ಮಾನಿತ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ

ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಈಗಾಗಲೇ 19ವರ್ಷಗಳು ಸಂದು 20ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಬಾಳನ್ನು ಹಸನಾಗಿಸಬಲ್ಲ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕರಿಸಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಕರ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದೀಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನದ ಎಂಟನೇ ಕುಸುಮವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರಾದ ವಿದ್ಯಾ ಸಾಗರ ಋಗ್ವೇದ ರತ್ನ ಋಗ್ವೇದ ಭೂಷಣ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮಶ್ರೀ ಧಾಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರವರ ''ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಯೋಗ ದೀಪಿಕಾ'' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದ ನಡುವೆ ಅಂತ್ಯೇಷ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಶುದ್ಧಸು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಾಜದ ಬುನಾದಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ಅಡಿಗಲ್ಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಭಾರತೀ ತೀರ್ಥಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಚರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಪೇಜಾವರ ಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರಂಗಪ್ರಿಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿದ ಮತ್ತು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಚೂಡಾಮಣಿ ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಕೆ. ರಾಮಚಂದ್ರ ರಾಯರಿಗೂ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು - ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ದಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀರಂಗ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ರವರಿಗೂ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

ಪ್ರಮಾಧಿ ಸಂವತ್ಸರದ
ಆಷಾಡ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ
ಭಾನುವಾರ 22-7-99

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶುಭಹಾರೈಕೆಯೊಡನೆ
ವೈ. ಎ. ಕೇಶವಮೂರ್ತಿ

ಪರಿವಿಡಿ

ಪರಿಶಿಷ್ಟ

ಶೀರ್ಷಿಕೆ		ಪುಟ

ವಿಘ್ನೇಶ ವೀರ್ಯಾಣಿ ವಿಚಿತ್ರಕಾಣಿ ವಂದೀ ಜನೈರ್ಮಾಗಧಕೈಃ ಸ್ಮೃತಾನಿ ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಮುತ್ತಿಷ್ಠ ಗಜಾನನ ತ್ವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮೇ ಜಗನ್ಮಂಗಳಕಂ ಕುರುಷ್ವ ॥

ಶ್ರೀಗಣೇಶಾಯನಮಃ
ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ನೃಸಿಂಹ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ

ಪುಣ್ಯಾಹ ಪ್ರಯೋಗಃ

ತದೇವ ಲಗ್ನಂ ಸುದಿನಂ ತದೇವ ತಾರಾಬಲಂ ಚಂದ್ರಬಲಂ ತದೇವ ।
ವಿದ್ಯಾಬಲಂ ದೈವಬಲಂ ತದೇವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ತೇಂಽಘ್ರಿಯುಗಂ ಸ್ಮರಾಮಿ ॥

ದೇವೀಂ ವಾಚಮಜನಯಂತ ದೇವಾಸ್ತಾಂ ವಿಶ್ವರೂಪಾಃ ಪಶವೋ ವದಂತಿ ।
ಸಾನೋ ಮಂದ್ರೇಷ ಮೂರ್ಜಂ ದುಹಾನಾ ಧೇನುರ್ವಾಗಸ್ಮಾನುಪಸುಷ್ಟುತೈತು ॥
ಧ್ರುವಂ ತೇ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಧ್ರುವಂ ದೇವೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ।
ಧ್ರುವಂ ತ ಇಂದ್ರಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಧಾರಯತಾಂ ಧ್ರುವಂ ॥

॥ ಸುಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತು ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮಸ್ತು ॥

ಯಾವುದೇ ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಾಗಲೂ ಸಮಸ್ತ ವಿಘ್ನಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸುಗಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಯಜಮಾನನು ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿಯೂ, ಸಂಸ್ಕಾರಿಸಹಿತನಾಗಿಯೂ ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ ತನ್ನ ನಿತ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ತಾನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಭಾಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಂಗವಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು

ನಮೋ ಮಹದ್ಭ್ಯೋ ನಮೋ ಅರ್ಭಕೇಭ್ಯೋ ನಮೋ ಯುವಭ್ಯೋ ನಮ ಆಶಿನೇಭ್ಯಃ। ಯಜಾಮ ದೇವಾನ್, ಯದಿ ಶಕ್ನವಾಮ ಮಾ ಜ್ಯಾಯಸಶ್ಶಂಸ ಮಾ ವೃಕ್ಷಿ ದೇವಾಃ ।

ಸುಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು ॥ ಸುಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತು ॥

ಅಥ ಹೇಮಾದ್ರೌ ದಾನಕಾಂಡೇ ಬಹ್ವೃಚಗೃಹ್ಯಪರಿಶಿಷ್ಟೋಕ್ತಸಕಲ ಕರ್ಮಸಾಧಾರಣ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಪರಿಪ್ರಾಪ್ತಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನವಿಧಿರಭಿಧೀಯತೇ ॥

ಯಜಮಾನಃ ಕೃತಾಭ್ಯಂಗಾದಿಕ್ರಿಯಃ ಸ್ವಲಂಕೃತೋ ದರ್ಭಪಾಣಿಶ್ಶುಚಿರ್ಭೂತ್ವಾ ಮಂಗಳ ಸಂಭಾರಾನ್ ಸಂಭೃತ್ಯ ಸ್ವಲಂಕೃತೇಗೃಹೇಸೋತ್ತರಚ್ಛದೇ ಭದ್ರಾಸನೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಉಪವಿಶ್ಯ, ಪತ್ನೀಮುಪವೇಶ್ಯ, ಸಂಸ್ಕಾರ್ಯಾನಪ್ಯುಪವೇಶ್ಯ ಮನಸೀಷ್ಟದೇವತಾಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ

ಪ್ರಾರೀಪ್ಸಿತಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ ನಿರ್ವಿಘ್ನೇನ ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಆದೌ ಶ್ರೀಮಹಾಗಣಪತಿ ಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ॥

ಓಂ ॥ ಸುಮುಖಶ್ಚೈಕದಂತಶ್ಚ ಕಪಿಲೋ ಗಜಕರ್ಣಕಃ ।
ಲಂಬೋದರಶ್ಚ ವಿಕಟೋ ವಿಘ್ನರಾಜೋ ಗಣಾಧಿಪಃ ॥
ಧೂಮಕೇತುರ್ಗಣಾಧ್ಯಕ್ಷಃ ಫಾಲಚಂದ್ರೋ ಗಜಾನನಃ ।
ದ್ವಾದಶೈತಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಯಃ ಪಠೇಚ್ಛೃಣುಯಾದಪಿ ॥
ವಿದ್ಯಾರಂಭೇ ವಿವಾಹೇ ಚ ಪ್ರವೇಶೇ ನಿರ್ಗಮೇ ತಥಾ ।
ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ವಿಘ್ನಸ್ತಸ್ಯ ನ ಜಾಯತೇ ॥
ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಶಶಿವರ್ಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಂ ।

ಸಂಸ್ಕಾರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು.

ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆ, ಕುಲದೇವತೆ ಮತ್ತು ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶ್ರೀ ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು ಆವಹನಾದಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಪುಣ್ಯಾಹ ಕರ್ಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು.

'ಪುಣ್ಯಂ ಅಹಃ ಪುಣ್ಯಾಹಃ' ಎಂದರೆ ''ಪುಣ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಮಂಗಳದಿನವಾಗಲಿ'' ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೊಟ್ಟ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವ ಯಜಮಾನನಿಗೂ,

ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಯೇ ॥

ಅಭೀಪ್ಸಿತಾರ್ಥಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ ಪೂಜಿತೋಯಸ್ಸುರೈರಪಿ ।

ಸರ್ವವಿಘ್ನಚ್ಛಿದೇ ತಸ್ಮೈ ಗಣಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ ॥

ಗಣಾನಾಂತ್ವಾ ಗೃತ್ಸಮದೋ ಗಣಪತಿರ್ಜಗತೀ, ಗಣಪತ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಗಣಾನಾಂ ತ್ವಾ ಗಣಪತಿಂ ಹವಾಮಹೇ ಕವಿಂ ಕವೀನಾಮುಪಮಶ್ರವಸ್ತಮಂ ।

ಜ್ಯೇಷ್ಠರಾಜಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತ ಆನಶ್ಶೃಣ್ವನ್ನೂತಿಭಿಸ್ಸೀದ ಸಾದನಂ ॥

ಅಸ್ಮಿನ್ಮಂಡಲೇ ಭೂಃ ಗಣಪತಿ ಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಭುವಃ ಗಣಪತಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಸ್ವಃ ಗಣಪತಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಃ ಗಣಪತಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ ಧ್ಯಾನಾವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈಸ್ಸಂಪೂಜ್ಯ ॥

ವಕ್ರತುಂಡ ಮಹಾಕಾಯ ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯಸಮಪ್ರಭ ।

ಅವಿಘ್ನಂ ಕುರು ಮೇ ದೇವ ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ಸರ್ವದಾ ॥

ಮನಸಾಭೀಷ್ಟ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಅನಯಾ ಪೂಜಯಾ ಶ್ರೀಮಹಾಗಣಪತಿಸ್ಸುಪ್ರೀತಸ್ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ವರದೋ ಭವತು ॥

ತತೋ ಗೋಮಯಾನುಲಿಪ್ತೇ ರಂಗವಲ್ಲಿಕಯಾಽನುರಂಜಿತೇ ಭೂತಲೇ ಕರ್ತಾ ಸ್ವಪುರತೋ ಮಹೀದ್ಯೌರಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಭೂಮಿಮಭಿಮಂತ್ರ್ಯ

ಮಹೀ ದ್ಯೌಃ ಪೃಥಿವೀ ಚ ನ ಇಮಂ ಯಜ್ಞಂ ಮಿಮಿಕ್ಷತಾಂ ।

ಪಿಪೃತಾಂ ನೋ ಭರೀಮಭಿಃ ॥

ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕರ್ತೃವಿಗೂ 'ಈ ದಿನ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಲಿ' ಎಂದು ಸಮಸ್ತಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಈ ಪುಣ್ಯಾಹವನ್ನು ಆಚರಿಸಲೇಬೇಕು.

ಶುಭಕರ್ಮಗಳು, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳು, ಯುದ್ಧ, ಅತಿಶಯವಾದ ವಿಷಯಗಳ ನೋಟ, ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಸ್ವಸ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಆಶೀರ್ವಚನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಓಷಧಯಸ್ಸಮಿತಿ ಮಂತ್ರಾವೃತ್ಯಾ ಪರ್ಣದ್ವಯ ಮಾಸ್ತೀರ್ಯ,

ಓಷಧಯಸ್ಸಂ ವದಂತೇ ಸೋಮೇನ ಸಹ ರಾಜ್ಞಾ ।
ಯಸ್ಮೈ ಕೃಣೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತಂ ರಾಜನ್ಪಾರಯಾಮಸಿ ॥

ಪ್ರಸ್ಥಪರಿಮಿತಧಾನ್ಯಸ್ಯ ಯಥಾಶಕ್ತ್ಯಾಹೃತಸ್ಯ ವಾ ಯೇನ ತೋಕಾಯೇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ

ಯೇನ ತೋಕಾಯ ತನಯಾಯ ಧಾನ್ಯ ೧ ೦ ಬೀಜಂ ವಹಧ್ವೇ ಅಕ್ಷಿತಂ ।
ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ತದ್ಧತ್ತನಯದ್ವ ಈಮಹೇ ರಾಧೋ ವಿಶ್ವಾಯು ಸೌಭಗಂ ॥

ತತ್ರೋದಗಪವರ್ಗೌ ದ್ವೌ ಪುಂಜೌ ಕೃತ್ವಾ ತಯೋರುಪರಿ ಸೌವರ್ಣರಜತ ತಾಮ್ರಮೃಣ್ಮಯಾದ್ಯನ್ಯತಮಕಲಶಾವುಕ್ತಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತೌ, ಅವ್ರಣೌಮನೋಹರೌ ಸುಶುದ್ಧೌ, ಚಂದನಕುಂಕುಮಾದಿನಾಽನುಲಿಪ್ತೌ ತಂತುನಾಽಽವೇಷ್ಟಿತೌ, ಸಪಲ್ಲವಮುಖೌ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಯೋರಾಕಲಶೇಷ್ವಿತಿ ಮಂತ್ರಾವೃತ್ಯಾ ನಿಧಾಯ,

ಆಕಲಶೇಷು ಧಾವತಿ ಶ್ಯೇನೋ ವರ್ಮವಿಗಾಹತೇ । ಅಭಿದ್ರೋಣಾ ಕನಿಕ್ರದತ್ ॥

ಇಮಂ ಮೇ ಗಂಗೇ ಇತಿ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥ ಜಲೇನಾಪೂರ್ಯ,

ಇಮಂ ಮೇ ಗಂಗೇ ಯಮುನೇ ಸರಸ್ವತಿ ಶುತುದ್ರಿಸ್ತೋಮಂ ಸಚತಾ ಪರುಷ್ಣ್ಯಾ ।
ಅ ಸಿಕ್ನ್ಯಾ ಮರುಧೃಧೇ ವಿತಸ್ತಯಾರ್ಜೀಕೀಯೇ ಶೃಣುಹ್ಯಾ ಸುಷೋಮಯಾ ॥

ಶುಭಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯಾಹಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಲಶಗಳನ್ನೂ, ಅಶುಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲಶವನ್ನೂ ಇಡಬೇಕು. ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ರ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು.

ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚರತ್ನ ಅಥವಾ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

ಅತ್ತಿ, ಆಲ, ನೇರಳೆ, ಮಾವು, ಅರಳಿಮರಗಳ ಸಿಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಚಿಗುರುಗಳನ್ನು ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಮೊದಲು ''ಮಹೀ ದ್ಯೌಃ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ನಂತರ ಎರಡು

ಗಂಧದ್ವಾರಾಮಿತಿ ಗಂಧಂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ,

ಗಂಧದ್ವಾರಾಂ ದುರಾಧರ್ಷಾಂ ನಿತ್ಯಪುಷ್ಟಾಂ ಕರೀಷಿಣೀಂ ।

ಈಶ್ವರೀಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಾಮಿಹೋಪಹ್ವಯೇ ಶ್ರಿಯಂ ॥

ಸ ಹಿ ರತ್ನಾನೀತಿ ಪಂಚರತ್ನಾನಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ,

ಸ ಹಿ ರತ್ನಾನಿ ದಾಶುಷೇ ಸುವಾತಿ ಸವಿತಾ ಭಗಃ । ತಂ ಭಾಗಂ ಚಿತ್ರಮೀಮಹೇ ॥

ಸಿತತಂಡುಲಪೂರಿತಪಾತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಸಫಲಾಭ್ಯಾಂ ಪೂರ್ಣಾದರ್ವೀತಿ ಮಂತ್ರೇಣ,

ಪೂರ್ಣಾ ದರ್ವಿಪರಾ ಪತ ಸುಪೂರ್ಣಾ ಪುನರಾಪತ ।

ವಸ್ನೇವ ವಿಕ್ರೀಣಾವಹಾ ಇಷಮೂರ್ಜಂ ಶತಕ್ರತೋ ॥

ತಯೋರಾನನೇ ಅಪಿಧಾಯ, ಪುಷ್ಪಮಾಲಾದಿಭೂಷಿತೌ ಕೃತ್ವಾ, ಸರ್ವತ್ರೋತ್ತರ ಸಂಸ್ಥಾಂ ಮಂತ್ರಾವೃತ್ತಿಂ ಚ ಕ್ರಮೇಣ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ತತ್ವಾಯಾಮೀತ್ಯಸ್ಯ ಶುನಶ್ಶೇಪೋ ವರುಣಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಕಲಶಯೋಃ ವರುಣಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ತತ್ವಾಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಂದಮಾನಸ್ತದಾಶಾಸ್ತೇ ಯಜಮಾನೋ ಹವಿರ್ಭಿಃ ।

ಎಲೆಗಳನ್ನು 'ಓಷಧಯ ಸ್ಸಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹರಡಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ''ಯೇನ ತೋಕಾಯ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸ್ಥ ಎಂದರೆ ನಾಲ್ಕು ಸೇರಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ''ಆಕಲಶೇಷು'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕಲಶದ್ವಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ''ಇಮಂ ಮೇ ಗಂಗೇ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕಲಶಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ''ಗಂಧದ್ವಾರಾಂ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಗಂಧವನ್ನೂ ''ಸಹಿರತ್ನಾನಿ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪಂಚರತ್ನಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಬೇಕು. ನಂತರ ''ಪೂರ್ಣಾದರ್ವಿ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ''ತತ್ವಾಯಾಮಿ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ''ವರುಣಾಯ ನಮಃ'' ಎಂಬ

॥ । ॥

ಅಹೇಳಮಾನೋ ವರುಣೇಹ ಬೋಧ್ಯುರುಶಂಸ ಮಾ ನ ಆಯುಃ ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥

ವರುಣಾಯನಮಃ ಇತಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈಸ್ಸಂಪೂಜ್ಯ

ಸರ್ವೇಷು ಕಾಲೇಷು ಸಮಸ್ತ ದೇಶೇಷ್ವಶೇಷ ಕಾರ್ಯೇಷುತಥೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ ।
ಸರ್ವಸ್ವರೂಪೀ ಭಗವಾನನಾದಿಮಾನ್ಮಮಾಸ್ತು ಮಾಂಗಲ್ಯ ವಿವೃದ್ಧಯೇ ಹರಿಃ ॥
ಯತ್ರ ಯೋಗೇಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣೋ ಯತ್ರ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುರ್ಧರಃ ।
ತತ್ರ ಶ್ರೀರ್ವಿಜಯೋ ಭೂತಿರ್ಧ್ರುವಾ ನೀತಿರ್ಮತಿರ್ಮಮ ॥
ಅನನ್ಯಾಶ್ಚಿಂತಯಂತೋ ಮಾಂ ಯೇ ಜನಾಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ ।
ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಹಾಮ್ಯಹಂ ॥
ಸರ್ವೇಷ್ವಾರಬ್ಧಕಾರ್ಯೇಷುತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರಾಃ ।
ದೇವಾ ದಿಶಂತು ಮೇ ಸಿದ್ಧಿಂ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾನ ಜನಾರ್ದನಾಃ ॥
ಸ್ಮೃತೇ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣ ಭಾಜನಂ ಯತ್ರ ಜಾಯತೇ ।
ಪುರುಷಸ್ತಮಜಂ ನಿತ್ಯಂ ವ್ರಜಾಮಿ ಶರಣಂಹರಿಂ ॥
ಸರ್ವಮಂಗಳ ಮಾಂಗಲ್ಯೇ ಶಿವೇ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿಕೇ ।
ಶರಣ್ಯೇ ತ್ರ್ಯಂಬಕೇ ದೇವಿ ನಾರಾಯಣಿ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥
ತದೇವಲಗ್ನಂ-----ಸ್ಮರಾಮಿ ॥

ಕಲಶಯೋಃ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ । ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ । ವಾಣೀಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ । ಶಚೀಪುರಂದರಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ । ಅರುಂಧತೀ ವಸಿಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ । ಸೀತಾರಾಮಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ । ಸ್ವಾಹಾವೈಶ್ವಾನರಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ । ದುರ್ಗಾಯೈ ನಮಃ

ಮಂತ್ರದಿಂದ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕಲಶದ್ವಯಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ''ಸರ್ವೇಷುಕಾಲೇಷು'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ''ಯತ್ರ ಯೋಗೇಶ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣಃ--- ನಮೋಸ್ತುತೇ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪಠಿಸಬೇಕು.

ಪುನಃ ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರು, ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರರು, ವಾಣೀಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭರು, ಶಚೀಪುರಂದರರು, ಆರುಂಧತೀವಸಿಷ್ಠರು, ಸೀತಾರಾಮರು, ಸ್ವಾಹಾ ವೈಶ್ವಾನರರು, ದುರ್ಗಾ, ಗಣಪತಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ, ವಾಸ್ತುಪುರುಷ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳು ಗುರು ಹಿರಿಯರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಇದು ಸುಮುಹೂರ್ತವೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ, ಸುಮುಹೂರ್ತವೆಂದು

। ಗಣಪತಯೇ ನಮಃ । ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಕಾಯ ನಮಃ । ವಾಸ್ತು ಪುರುಷಾಯ ನಮಃ । ಮಾತೃಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಪಿತೃಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಆಚಾರ್ಯೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಇಷ್ಟದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಕುಲದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಗ್ರಾಮಾಧಿದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಮಹಾಜನೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಅಮುಕಕರ್ಮಣಃಕರ್ತುಂ ಆದೌಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥ್ಯಭ್ಯುದಯ ಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ವ್ರತನಿಯಮತಪಸ್ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಕ್ರತುದಮದಾನ ವಿಶಿಷ್ಟೈರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಸ್ಸಹ ಸ್ವಸ್ತಿಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಪುಣ್ಯಾಹಾಙ್ಗಂ ಚತುರೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಪೋಷಯಿಷ್ಯೇ ॥

ತತಃ ಉಕ್ತಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷಿತಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಾನ್ ಪ್ರತಿವಚನಸಮರ್ಥಾನ್ತದ್ದಿವಸೇ ಪೈತೃಕಾದಿಷ್ವಭುಕ್ತವತೋ ಯತ್ರಕುತ್ರಾಪ್ಯನಿಷಿದ್ಧಪ್ರತಿಗೃಹೀತೄನ್ ಶುಚೀಂಸ್ತ್ಪೋತ್ತರೀಯಾನ್ ದರ್ಭಪವಿತ್ರಪಾಣೀನ್ಯುಗ್ಮಾನ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಾನುದಙ್ಮುಖಾನ್ಪೋಪವೇಶ್ಯ

ತಾನ್‌ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾದಿಭಿರಭ್ಯರ್ಚ್ಯ, ತಾಂಬೂಲದಕ್ಷಿಣಾದಿಭಿರುಪತೋಷ್ಯ, ಓಂ ಆಪಃ। ಶಿವಾ ಆಪಸ್ಸಂತು । ಸೌಮನಸ್ಯಮಸ್ತು । ಅಕ್ಷತಂ ಚಾರಿಷ್ಟಂಚಾಸ್ತು । ಗಂಧಾಃ ಪಾಂತು । ಸೌಮಂಗಲ್ಯಂಚಾಸ್ತು । ಅಕ್ಷತಾಃ ಪಾಂತು । ಆಯುಷ್ಯಮಸ್ತು । ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಪಾಂತು । ಸೌಶ್ರಿಯಮಸ್ತು । ತಾಂಬೂಲಾನಿ ಪಾಂತು । ಐಶ್ವರ್ಯಮಸ್ತು । ದಕ್ಷಿಣಾಃ ಪಾಂತು । ಬಹುದೇಯಂಚಾಸ್ತು । ದೀರ್ಘಮಾಯುಶ್ಶಾಂತಿಃಪುಷ್ಟಿಸ್ತುಷ್ಟಿಶ್ಚಾಸ್ತು । ಅಸ್ತ್ವಿತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ಸರ್ವತ್ರಬ್ರೂಯುಃ ॥

ಯಂ ಕೃತ್ವಾಸರ್ವವೇದಯಜ್ಞಕ್ರಿಯಾಕರಣಕರ್ಮಾರಂಭಾಶ್ಶುಭಾಶ್ಶೋಭನಾಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ತಮಹಮೋಂಕಾರಮಾದಿಂ ಕೃತ್ವಾ, ಭವದ್ಭಿರನುಜ್ಞಾತಃ ಪುಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಾಹಂ ವಾಚಯಿಷ್ಯೇ ।

ವಾಚ್ಯತಾಮಿತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪ್ರತಿಬ್ರೂಯುಃ ॥

ತತಃ ಕರ್ತಾ ಸರ್ವೈಸ್ಸಹ ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿರ್ದ್ರವಿಣೋದಾಃ ಸವಿತಾಪಶ್ಚಾತಾನ್ನವೋನವೋ ಭವತೀತ್ಯಾದಿ ವದೇತ್ ॥

ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಶ್ಶೃಣುಯಾಮ ದೇವಾ ಭದ್ರಂ ಪಶ್ಯೇಮಾಕ್ಷಭಿರ್ಯಜತ್ರಾಃ ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಃ, ದ್ರವಿಣೋದಾಃ, ಸವಿತಾ ಪಶ್ಚಾತಾತ್, ನವೋನವೋ ಭವತಿ, ಆಪಉಂದಂತು, ಯಸ್ಮಾತ್ಹೃದಾ, ಸಂತ್ವಾಸಿಂಚಾಮಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಯಜಮಾನನು ''ಮನಸ್ಸಮಾಧೀಯತಾಂ'' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ''ಸಮಾಹಿತಮನಸಸ್ಸ್ಮಃ'' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

''ಪ್ರಸೀದಂತು ಭವಂತಃ'' ಎಂದು ಯಜಮಾನನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ''ಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ಸ್ಮಃ'' ಎಂದು

ಸ್ಥಿರೈರಂಗೈಸ್ತುಷ್ಟುವಾಂಸಸ್ತನೂಭಿರ್ವ್ಯಶೇಮ ದೇವಹಿತಂ ಯದಾಯುಃ ॥

ದ್ರವಿಣೋದಾದ್ರವಿಣಸಸ್ತುರಸ್ಯ ದ್ರವಿಣೋದಾಸ್ಸನರಸ್ಯ ಪ್ರಯಂಸತ್ ।

ದ್ರವಿಣೋದಾ ವೀರವತೀಮಿಷಂ ನೋ ದ್ರವಿಣೋದಾ ರಾಸತೇ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥

ಸವಿತಾ ಪಶ್ಚಾತಾತ್ಸವಿತಾ ಪುರಸ್ತಾತ್ಸವಿತೋತ್ತರಾತ್ತಾತ್ಸವಿತಾಽಧರಾತ್ತಾತ್ ।

ಸವಿತಾ ನಸ್ಸುವತು ಸರ್ವತಾತಿಂ ಸವಿತಾನೋ ರಾಸತಾಂ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥

ನವೋ ನವೋ ಭವತಿ ಜಾಯಮಾನೋಽಹ್ನಾಂ ಕೇತುರುಷಸಾಮೇತ್ಯಗ್ರಂ ।

ಭಾಗಂ ದೇವೇಭ್ಯೋ ವಿದಧಾತ್ಯಾಯನ್ಪ್ರ ಚಂದ್ರ ಮಾಸ್ತಿರತೇ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥

ಆಪ ಉಂದಂತು ಜೀವಸೇ ದೀರ್ಘಾಯುತ್ವಾಯ ವರ್ಚಸೇ ।

ಯಸ್ತ್ವಾ ಹೃದಾ ಕೀರಿಣಾ ಮನ್ಯಮಾನೋಽಮರ್ತ್ಯಂ ಮರ್ತ್ಯೋ ಜೋಹವೀಮಿ ॥

ಜಾತವೇದೋ ಯಶೋ ಅಸ್ಮಾಸು ಧೇಹಿ ಪ್ರಜಾಭಿರಗ್ನೇ ಅಮೃತತ್ವಮಶ್ಯಾಂ ।

ಯಸ್ಮೈ ತ್ವಂ ಸುಕೃತೇ ಜಾತವೇದ ಉ ಲೋಕಮಗ್ನೇ ಕೃಣವಸ್ಯೋನಂ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನಂತರ ಯಜಮಾನನು ಎಡಭಾಗದ ಕಲಶವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಾಂತಿರಸ್ತ್ವಿತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಶೋದಕವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ''ಪುಣ್ಯಾಹ ಕಾರ್ಲಾ ವಾಚಯಿಷ್ಯೇ'' ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು 'ವಾಚ್ಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ನಂತರ 'ಉದ್ಗಾತೇವ' ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ''ಪುಣ್ಯಾಹ ಏವ ಕುರುತೇ'', ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು

ಅಶ್ವಿನಂ ಸ ಪುತ್ರಿಣಂ ವೀರವಂತಂ ಗೋಮಂತಂ ರಯಿಂ ನಶತೇ ಸ್ವಸ್ತಿ ।

ಸಂತ್ವಾ ಸಿಂಚಾಮಿ ಯಜುಷಾ ಪ್ರಜಾಮಾಯುರ್ಧನಂ ಚ ॥

ದೀರ್ಘಮಾಯುರಸ್ತು ॥ ಮನಸ್ಸಮಾಧೀಯತಾಮಿತಿ ತಾನ್ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ಸಮಾಹಿತ ಮನಸಸ್ಮಃ । ಇತಿತೈರುಕ್ತಃ, ಪ್ರಸೀದಂತು ಭವಂತಃ ಇತಿ ಪುನರ್ವದೇತ್, ಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ಮಃ ಇತಿ ತೇ ಪ್ರತಿಬ್ರೂಯುಃ ॥

ಅಥಾಚಾರಾ ದೇಕಸ್ಮಿನ್ ವಿಶಾಲಸೌವರ್ಣಾದಿಭಾಜನೇ ಅಕ್ಷತಾನ್ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯೋತ್ತರಕಲಶ ಮಾದಾಯ, ತದುಪರಿಸ್ಥಿತ ಪಾತ್ರಂ ಭೂಮೌ ನಿಧಾಯ, ತತ್ಕಲಶಂ ಸಪಲ್ಲವಂ ಶಂಖಮುದ್ರಯಾ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ತಸ್ಮಿನ್ ಪಾತ್ರೇ ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಂ ಸಿಂಚೇತ್ತತ್ರ ಮಂತ್ರಾಃ :-

ಶಾಂತಿರಸ್ತು । ಪುಷ್ಟಿರಸ್ತು । ತುಷ್ಟಿರಸ್ತು । ವೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಅವಿಘ್ನಮಸ್ತು । ಆಯುಷ್ಯಮಸ್ತು । ಆರೋಗ್ಯಮಸ್ತು । ಸ್ವಸ್ತ್ಯಸ್ತು । ಶಿವಂ ಕರ್ಮಾಸ್ತು । ಕರ್ಮಸಮೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಧರ್ಮಸಮೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಪುತ್ರ ಸಮೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ವೇದಸಮೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಧನಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಇಷ್ಟಸಂಪದಸ್ತು । ತತ್ಪಾತ್ರಸ್ಯಬಹಿರೈಶಾನ್ಯಾಮರಿಷ್ಟನಿರಸನಮಸ್ತು । ಯತ್ಪಾಪಂ ತತ್ಪ್ರತಿಹತಮಸ್ತು । ಇತಿ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ನಿಷಿಚ್ಯ ॥

ಪುನಃ ಪೂರ್ವವದ್ಯಚ್ಛ್ರೇಯಸ್ತದಸ್ತು । ಉತ್ತರೇ ಕರ್ಮಣ್ಯವಿಘ್ನಮಸ್ತು । ಉತ್ತರೋತ್ತರಮಹರಹರಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು । ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಃ ಕ್ರಿಯಾಶ್ಶು ಭಾಶ್ಶೋಭನಾಸ್ಸಂಪದ್ಯಂತಾಂ । ತಿಥಿಕರಣಮುಹೂರ್ತನಕ್ಷತ್ರಲಗ್ನ ಸಂಪದಸ್ತು । ತಿಥಿಕರಣ ಮುಹೂರ್ತ ನಕ್ಷತ್ರ ಲಗ್ನಾಧಿದೇವತಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಅಗ್ನಿಪುರೋಗಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಇಂದ್ರ ಪುರೋಗಾ ಮರುದ್ಗಣಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ವಸಿಷ್ಠ ಪುರೋಗಾ ಋಷಿಗಣಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ ॥ ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಪುರೋಗಾ ಮಾತರಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರೋಗಾಸ್ಸರ್ವೇದೇವಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಋಷಯಶ್ಛಂದಾಂಸ್ಯಾಚಾರ್ಯಾ ವೇದಾ

ಹೇಳಿ, 'ಮಹ್ಯಂ' ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಆದಿವಸದ ಕರ್ಮದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ 'ಪುಣ್ಯಾಹಂ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು' ಎಂದು ಮೂರು ಸಲ ಹೇಳಬೇಕು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ''ಓಂ ಪುಣ್ಯಾಹಂ'' ಎಂದು ಮೂರು ಸಲವೂ ಹೇಳಬೇಕು.

ಯಜಮಾನನು 'ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಯೇ' ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ 'ಅಮೃತಂ ಸ್ವಸ್ತಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ 'ಮಹ್ಯಂ----ಕರ್ಮಣೇ, ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು 'ಆಯುಷ್ಮತೇ ಸ್ವಸ್ತಿ' ಎಂದು ಮೂರು ಸಲವೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ 'ಋಧ್ಯಾಮ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕು.

''ಶ್ರಿಯೇ ಜಾತಃ'' ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ''ಅಸ್ತು ಶ್ರೀಃ'' ಎಂದು

ಯಜ್ಞಾ ದಕ್ಷಿಣಾಶ್ಚ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಬ್ರಹ್ಮ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶ್ಚ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರಾಶ್ಚ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಶ್ರೀ ಸರಸ್ವತ್ಯೌ ಪ್ರೀಯೇತಾಂ । ಶ್ರದ್ಧಾ ಮೇಧೇ ಪ್ರೀಯೇತಾಂ । ಭಗವತೀ ಶಾಂತಿಕರೀ ಪ್ರೀಯತಾಂ । ಭಗವತೀ ಪುಷ್ಟಿಕರೀ ಪ್ರೀಯತಾಂ । ಭಗವತೀ ತುಷ್ಟಿಕರೀ ಪ್ರೀಯತಾಂ । ಭಗವತೀ ವೃದ್ಧಿಕರೀ ಪ್ರೀಯತಾಂ । ಭಗವತೀ ಋದ್ಧಿಕರೀ ಪ್ರೀಯತಾಂ । ಭಗವತ್ಯೋ ಲೋಕಮಾತರಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಭಗವಾನ್ಮಹಾದೇವಸ್ಸಪತ್ನೀಕಸ್ಸಸುತಸ್ಸಪಾರಿಷದಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ । ಸರ್ವೇ ಸ್ವಸ್ಥಾನಗತಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಹರಿಹರ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಸರ್ವಾಗ್ರಾಮದೇವತಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಸರ್ವಾಃ ಕುಲದೇವತಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ ॥

ತತೋ ಬಹಿರ್ದೇಶೇನೈರ್ಋತ್ಯಾಂಹತಾಃ ಬ್ರಹ್ಮದ್ವಿಷಃ । ಹತಾಃ ಪರಿಪಂಥಿನಃ । ಹತಾ ಅಸ್ಯ ಕರ್ಮಣೋ ವಿಘ್ನಕರ್ತಾರಃ । ಶತ್ರವಃ ಪರಾಭವಂ ಯಾಂತು । ಶಾಮ್ಯಂತು ಘೋರಾಣಿ । ಶಾಮ್ಯಂತು ಪಾಪಾನಿ । ಶಾಮ್ಯತ್ವೀತಯಃ । ಇತಿ ಸಪ್ತಭಿರ್ನಿಷಿಚ್ಯ ॥ ಅಥ ಪೂರ್ವವಚ್ಛುಭಾನಿ ವರ್ಧಂತಾಂ । ಶಿವಾ ಆಪಸ್ಸಂತು । ಶಿವಾ ಋತವಸ್ಸಂತು । ಶಿವಾ ಓಷಧಯಸ್ಸಂತು । ಶಿವಾ ವನಸ್ಪತಯಸ್ಸಂತು । ಶಿವಾ ಅಗ್ನಯಸ್ಸಂತು । ಶಿವಾ ಆಹುತ ಯಸ್ಸಂತು । ಶಿವಾ ಅತಿಥಯಸ್ಸಂತು ॥

ಅಹೋರಾತ್ರೇ ಶಿವೇ ಸ್ಯಾತಾಂ । ನಿಕಾಮೇನಿಕಾಮೇ ನಃ ಪರ್ಜನ್ಯೋ

ವರ್ಷತು ಫಲಿನ್ಯೋನ ಓಷಧಯಃ ಪಚ್ಯಂತಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮೋ ನಃ ಕಲ್ಪತಾಂ ॥

ಶುಕ್ರಾಂಗಾರಕಬುಧಬೃಹಸ್ಪತಿಶನೈಶ್ಚರರಾಹುಕೇತುಸೋಮಸಹಿತಾ ಆದಿತ್ಯ ಪುರೋಗಾಃ ಸರ್ವೇಗ್ರಹಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ । ಪ್ರೀಯತಾಂ ಭಗವಾನ್ನಾರಾಯಣಃ । ಪ್ರೀಯತಾಂ ಭಗವಾನ್ಪರ್ಜನ್ಯಃ । ಪ್ರೀಯತಾಂ ಭಗವಾನ್ಸ್ವಾಮೀ ಮಹಾಸೇನಃ । ಇತಿ ಕಿಂಚಿತ್ಕಿಂಚಿಜ್ಜಲಂ ನಿಷಿಚ್ಯ, ತತ್ಕಲಶಂ ಪೂರ್ವವನ್ನಿಧಾಯ, ಪುಣ್ಯಾಹಕಾಲಾನ್ ವಾಚಯಿಷ್ಯೇ ಇತಿ ವದೇತ್ । ಪುಣ್ಯಾಹಕಾಲಾವಾಚ್ಯಂತಾಮಿತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತೇ :-

---

ಹೇಳಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ಯಜಮಾನನು ಉತ್ತರಕಲಶವನ್ನು ಬಲಗೈಯಲ್ಲೂ, ದಕ್ಷಿಣ ಕಲಶವನ್ನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲೂ ಹಿಡಿದು ''ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ---ಏಧಿನಃ''. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾ ಧಾರೆಯಾಗಿ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನುಬಿಡಬೇಕು ಆಮೇಲೆ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಯಜಮಾನನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ''ಸಮುದ್ರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಃ'' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಮಾವಿನ ಸೊಪ್ಪು ಮತ್ತು ದೂರ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಜನೆ ಮಾಡುವರು.

ಮಾರ್ಜನೆಯಾದನಂತರ ಯಜಮಾನನು ''ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ದಿಶಿ'' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ನಾಲ್ಕು

ಉದ್ಗಾತೇವ ಶಕುನೇ ಸಾಮ ಗಾಯಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಇವ ಸವನೇಷು ಶಂಸಸಿ ।
ವೃಷೇವ ವಾಜೀ ಶಿಶುಮತೀರಪೀತ್ಯಾ ಸರ್ವತೋ ನಶ್ಯಕುನೇ ಭದ್ರಮಾವದ ವಿಶ್ವತೋ
ನಶ್ಯಕುನೇ ಪುಣ್ಯಮಾವದ ॥

ಯಾಜ್ಯಯಾ ಯಜತಿ ಪ್ರತ್ತಿರ್ವೈಯಾಜ್ಯಾ ಪುಣ್ಯೈವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಪುಣ್ಯಾಮೇವ
ತಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಸಂಭಾವಯತಿ ಪುಣ್ಯಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಸಂಸ್ಕುರುತೇ ॥

ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ ನಕ್ಷತ್ರಂ । ತದ್ಬಟ್ಕುರ್ವೀತೋಪವ್ಯುಷಂ । ಯದಾ ವೈ ಸೂರ್ಯ
ಉದೇತಿ । ಅಥ ನಕ್ಷತ್ರಂ ನೈತಿ । ಯಾವತಿ ತತ್ರ ಸೂರ್ಯೋಗಚ್ಛೇತ್ । ಯತ್ರ
ಜಘನ್ಯಂ ಪಶ್ಯೇತ್ । ತಾವತಿ ಕುರ್ವೀತ ಯತ್ಕಾರೀಸ್ಯಾತ್ । ಪುಣ್ಯಾಹ ಏವ ಕುರುತೇ ॥

ಓಂ ತಾನಿ ವಾ ಏತಾನಿ ಯಮನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ । ಯಾನ್ಯೇವ ದೇವನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ।
ತೇಷು ಕುರ್ವೀತ ಯತ್ಕಾರೀಸ್ಯಾತ್ । ಪುಣ್ಯಾಹ ಏವ ಕುರುತೇ ॥

ಓಂ ಪುಣ್ಯಾಹಂ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತ್ವಿತಿ ಮಂದ್ರಸ್ವರೇಣೋಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ಮಧ್ಯಮ ಸ್ವರೇಣ ತತ ಉತ್ತಮಸ್ವರೇಣೈವಂ ತ್ರಿರ್ವದೇತ್ ॥

ಓಂ ಪುಣ್ಯಾಹಮಿತಿ ವಿಪ್ರಾಸ್ತಥೈವ ಪ್ರತಿವದೇಯುಃ ॥

ದಿಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಊರ್ಧ್ವಾಧೋ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಸಮಾಪ್ತಿಯಾದೊಡನೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಜಮಾನನಿಗೂ ಅವನ ಪರಿವಾರಕ್ಕೂ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ಯಜಮಾನನಿಂದ ಯಥೋಚಿತವಾದ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅವನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಬೇಕು.

ಸ್ವಸ್ತಯೇ ವಾಯುಮುಪಬ್ರವಾಮಹೈ ಸೋಮಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಭುವನಸ್ಯ ಯಸ್ಪತಿಃ ।
ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಸರ್ವಗಣಂ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ಸ್ವಸ್ತಯ ಆದಿತ್ಯಾಸೋ ಭವಂತು ನಃ ।
ಆದಿತ್ಯ ಉದಯನೀಯಃ ಪಥ್ಯಯೈವೇತ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಯಂತಿ ಪಥ್ಯಾಂ
ಸ್ವಸ್ತಿಮಭ್ಯುದ್ಯಂತಿ ಸ್ವಸ್ತ್ಯೈವೇತಃ ಪ್ರಯಂತಿ ಸ್ವಸ್ತ್ಯುದ್ಯಂತಿ ಸ್ವಸ್ತ್ಯುದ್ಯಂತಿ ॥
ಸ್ವಸ್ತಿ ನ ಇಂದ್ರೋ ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಸ್ಸ್ವಸ್ತಿ ನಃ ಪೂಷಾ ವಿಶ್ವವೇದಾಃ ।
ಸ್ವಸ್ತಿನಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಸ್ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದಧಾತು ॥
ಅಷ್ಟೌ ದೇವಾ ವಸವಸ್ಸೋಮ್ಯಾಸಃ । ಚತಸ್ರೋ ದೇವೀರಜರಾಶ್ಶ್ರವಿಷ್ಠಾಃ ।
ತೇ ಯಜ್ಞಂ ಪಾಂತು ರಜಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್ । ಸಂವತ್ಸರೀಣಮಮೃತಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ॥

ಮಹ್ಯಂಸಹ ಕುಟುಂಬಾಯ ಶುದ್ಧಿಕರ್ಮಣೇ ಮಹಾಜನಾನ್ನಮಸ್ಕುರ್ವಾಣಾಯ ಆಶೀರ್ವಚನಮಪೇಕ್ಷಮಾಣಾಯ ಅಮುಕಕರ್ಮಣೇ ಆಯುಷ್ಮತೇ . ಸ್ವಸ್ತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು ॥

ಮಹ್ಯಂಸಹ ಕುಟುಂಬಾಯ ವೃದ್ಧಿ---ಬ್ರುವಂತು ॥

ಮಹ್ಯಂ ಸಹ ಕುಟುಂಬಾಯ ಅಭ್ಯುದಯ---ಬ್ರುವಂತು ॥

ಏವಂ ತ್ರಿವಾರಮುಕ್ತ್ವಾ ತೈಸ್ತಥೈವ ಆಯುಷ್ಮತೇ ಸ್ವಸ್ತೀತಿಪ್ರತ್ಯುಕ್ತೇ

ಋಧ್ಯಾಮ ಸ್ತೋಮಂ ಸನುಯಾಮ ವಾಜಮಾನೋಮಂತ್ರಂ
ಸರಥೇಹೋಪಯಾತಂ । ಯಶೋ ನ ಪಕ್ವಂ ಮಧು ಗೋಷ್ವಂತರಾ ಭೂತಾಂಶೋ
ಅಶ್ವಿನೋಃಕಾಮಮಪ್ರಾಃ ॥

ಸರ್ವಾಮೃದ್ಧಿಮೃಧ್ನುಯಾಮಿತಿ ತಂ ವೈ. ತೇಜಸ್ಯೈವ ಪುರಸ್ತಾತ್ತ್ಸರ್ಯ ಭವಚ್ಛಂದೋಭಿರ್ಮಧ್ಯತೋಕ್ಷರೈರುಪರಿಷ್ಟಾದ್ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಸರ್ವತೋ ದ್ವಾದಶಾಹಂ ಪರಿಭೂಯಾತ್ಸರ್ವಾಮೃದ್ಧಿಮಾರ್ಧ್ನೋತ್ ಸರ್ವಾಮೃದ್ಧಿಮೃಧ್ನೋತಿ ಯ ಏವಂ ವೇದ ॥

ಋಧ್ಯಾಸ್ಮ ಹವ್ಯೈರ್ನಮಸೋಪಸದ್ಯ । ಮಿತ್ರಂ ದೇವಂ ಮಿತ್ರಧೇಯಂ ನೋ ಅಸ್ತು ॥

ಅನೂರಾಧಾನ್, ಹವಿಷಾ ವರ್ಧಯಂತಃ । ಶತಂ ಜೀವೇಮ ಶರದಸ್ಸವೀರಾಃ ॥

ತ್ರೀಣಿ ತ್ರೀಣಿ ವೈ ದೇವಾನಾಮೃದ್ಧಾನಿ । ತ್ರೀಣಿ ಛಂದಾಗ್ಂಸಿ । ತ್ರೀಣಿ ಸವನಾನಿ । ತ್ರಯ ಇಮೇ ಲೋಕಾಃ । ಋಧ್ಯಾಮೇವ ತದ್ವೀರ್ಯ ಏಷು ಲೋಕೇಷು ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ ॥

ಅಸ್ಯಕರ್ಮಣಃ ಋದ್ಧಿಂ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ತೇಜೋಮೃಧ್ಯತಾಮಿತಿ ಪ್ರತಿವದೇಯುಃ ॥ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಮ್.

ಶ್ರಿಯೇ ಜಾತಶ್ಶ್ರಿಯ ಆನಿರಿಯಾಯ ಶ್ರಿಯಂ ವಯೋ ಜರಿತೃಭ್ಯೋ ದದಾತಿ ।
ಶ್ರಿಯಂ ವಸಾನಾ ಅಮೃತತ್ವಮಾಯನ್ಭವಂತಿ ಸತ್ಯಾ ಸಮಿಥಾ ಮಿತದ್ರೌ ॥
ಶ್ರಿಯಏವೈನಂತಚ್ಛ್ರಿಯಮಾದಧಾತಿ ಸಂತತಮೃಚಾವಷಟ್ಕೃತ್ಯಂ ಸಂತತ್ಯೈ ಸಂಧೀಯತೇ ಪ್ರಜಯಾ ಪಶುಭಿರ್ಯ ಏವಂ ವೇದ ॥ ಋಚಸ್ಸಾಮಾನಿ ಯಜೂಗ್ಂಷಿ ।
ಸಾ ಹಿ ಶ್ರೀರಮೃ ತಾ ಸತಾಂ ॥ ಶುಕ್ರೇಭಿರಂಗೈರಜ ಆತತನ್ವಾನ್ ಕ್ರತುಂ ಪುನಾನಃ ಕವಿಭಿಃ ಪವಿತ್ರೈಃ । ಶೋಚಿರ್ವಸಾನಃ ಪರ್ಯಾಯುರಪಾಂ ಶ್ರಿಯೋ ಮಿಮೀತೇ ಬೃಹತೀರನೂನಾಃ ॥

ಅಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ ಶ್ರೀರಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು ಇತಿ ವದೇತ್ ॥ ಅಸ್ತು ಶ್ರೀಃ ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತೇ । ಕರ್ಮ ದೇವತಾತ್ಮಕೋ ಭಗವಾನ್ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪ್ರೀಯತಾಮಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು ॥ ಇತಿ ಪುನರ್ವದೇತ್ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶ್ಚ-ಪ್ರೀಯತಾಂ ಭಗವಾನ್ ಕರ್ಮದೇವತಾತ್ಮಕಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥ ವರ್ಷಶತಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮಸ್ತು । ಗೋತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು ॥ ಶಿವಂ ಶಿವಮಸ್ತು ಇತಿ ಪ್ರತಿಬ್ರೂಯುಃ ॥

ತತ ಉತ್ತರ ಕಲಶಂ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಹಸ್ತೇನ ದಕ್ಷಿಣಕಲಶಂ ವಾಮ ಹಸ್ತೇನ ಗೃಹೀತ್ವಾ ತಾಭ್ಯಾಮೇಕಧಾರಾಭ್ಯಾಂ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ಪಾತ್ರೇ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೀಹ್ಯಸ್ಮಾನಿತ್ಯಾದಿಭಿಃ ಚತುರ್ಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಜಲಂ ನಿಷಿಂಚೇತ್ ॥

ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೀಹ್ಯಸ್ಮಾನ್ಸ್ವಾವೇಶೋ ಅನಮೀವೋ ಭವಾನಃ ।
ಯತ್ತ್ವೇಮಹೇ ಪ್ರತಿ ತನ್ನೋ ಜುಷಸ್ವ ಶಂನೋ ಭವ ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ॥
ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಪ್ರತರಣೋ ನ ಏಧಿ ಗಯಸ್ಫಾನೋ ಗೋಭಿರಶ್ವೇಭಿರಿಂದೋ ।
ಅಜರಾಸಸ್ತೇ ಸಖ್ಯೇ ಸ್ಯಾಮ ಪಿತೇವ ಪುತ್ರಾನ್ಪ್ರತಿ ನೋ ಜುಷಸ್ವ ॥
ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಶಗ್ಮಯಾ ಸಂಸದಾ ತೇ ಸಕ್ಷೀಮಹಿ ರಣ್ವಯಾ ಗಾತುಮತ್ಯಾ ।
ಪಾಹಿ ಕ್ಷೇಮ ಉತ ಯೋಗೇ ವರಂ ನೋ ಯೂಯಂ ಪಾತಸ್ವಸ್ತಿಭಿಸ್ಸದಾನಃ ॥
ಅಮೀವಹಾ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ವಿಶ್ವಾರೂಪಾಣ್ಯಾವಿಶನ್ । ಸಖಾ ಸುಶೇವ ಏಧಿ ನಃ ॥

ತತಃ ಪತ್ನೀಂ ವಾಮತ ಉಪವೇಶ್ಯ ತಜ್ಜಲೇನ ವಿಪ್ರಾಸ್ತಿಷ್ಠಂತಸ್ಸಪಲ್ಲವ ದೂರ್ವಾಂಕುರಾದಿಭಿರ್ಮಂತ್ರ ಪೂರ್ವಕಮಭಿಷಿಂಚೇಯುಃ । ಸಮುದ್ರಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಇತಿ ಚತಸೃಭಿಃ, ತ್ರಾಯಂತಾಮಿತಿ ತಿಸೃಭಿಃ, ಇಮಾ ಆಪಶ್ಶಿವತಮಾ ಇತಿ ತೃಚೇನ, ದೇವಸ್ಯತ್ವಾ ಸವಿತುರಿತ್ಯನಯಾ ಚ,

7.49
ಸಮುದ್ರಜ್ಯೇಷ್ಠಾಸ್ಸಲಿಲಸ್ಯ ಮಧ್ಯಾತ್ಪುನಾನಾ ಯಂತ್ಯನಿವಿಶಮಾನಾಃ । ಇಂದ್ರೋ ಯಾ ವಜ್ರೀ ವೃಷಭೋ ರರಾದ ತಾ ಆಪೋ ದೇವೀರಿಹ ಮಾಮವಂತು ॥ ಯಾ ಆಪೋ ದಿವ್ಯಾ ಉತ ವಾ ಸ್ರವಂತಿ ಖನಿತ್ರಿಮಾ ಉತ ವಾ ಯಾ ಸ್ವಯಂಜಾಃ । ಸಮುದ್ರಾರ್ಥಾ ಯಾಶ್ಶುಚಯಃ ಪಾವಕಾಸ್ತಾ ಆಪೋ ದೇವೀರಿಹ ಮಾಮವಂತು ॥ ಯಾಸಾಂ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಯಾತಿ ಮಧ್ಯೇ ಸತ್ಯಾನೃತೇ ಅವಪಶ್ಯಂ ಜನಾನಾಂ । ಮಧುಶ್ಚುತಶ್ಶುಚಯೋ ಯಾಃ ಪಾವಕಾಸ್ತಾ ಆಪೋದೇವೀರಿಹ ಮಾಮವಂತು ॥ ಯಾಸುರಾಜಾ ವರುಣೋ ಯಾಸು ಸೋಮೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಯಾಸೂರ್ಜಂ ಮದಂತಿ । ವೈಶ್ವಾನರೋ ಯಾಸ್ವಗ್ನಿಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ತಾ ಆಪೋ ದೇವೀರಿಹ ಮಾಮವಂತು ॥ 4 ತ್ರಾಯಂತಾ ಮಿಹ ದೇವಾಸ್ತ್ರಾಯತಾಂ ಮರುತಾಂ ಗಣಃ ।
10.137.6
ತ್ರಾಯಂತಾಂ ವಿಶ್ವಾ ಭೂತಾನಿ ಯಥಾಽಯಮರಪಾ ಅಸತ್ ॥ ಆಪ ಇದ್ವಾ ಉ ಭೇಷಜೀರಾಪೋ ಅಮೀವಚಾತನೀಃ । ಆಪಸ್ಸರ್ವಸ್ಯ ಭೇಷಜೀಸ್ತಾಸ್ತೇ ಕೃಣ್ವಂತು ಭೇಷಜಂ॥ ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ದಶಶಾಖಾಭ್ಯಾಂ ಜಿಹ್ವಾ ವಾಚಃ ಪುರೋಗವೀ । ಅನಾಮಯಿತ್ನುಭ್ಯಾಂ ತ್ವಾತಾಭ್ಯಾಂ ತ್ವೋಪಸ್ಪೃಶಾಮಸಿ ॥ ಇಮಾ ಆಪಶ್ಶಿವತಮಾ ಇಮಾಸ್ಸರ್ವಸ್ಯ ಭೇಷಜೀಃ । ಇಮಾ ರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ವರ್ಧನೀರಿಮಾ ರಾಷ್ಟ್ರಭೃತೋಽಮೃತಾಃ ॥ ಯಾಭಿರಿಂದ್ರಮಭ್ಯಷಿಂಚತ್ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ಸೋಮಂ ರಾಜಾನಂ ವರುಣಂ ಯಮಂ ಮನುಂ । ತಾಭಿರದ್ಭಿರಭಿಷಿಂಚಾಮಿ ತ್ವಾಮಹಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ತ್ವಮಧಿರಾಜೋ ಭವೇಹ ॥ ಮಹಾಂತಂ ತ್ವಾ ಮಹೀನಾಂ ಸಮ್ರಾಜಂ ಚರ್ಷಣೀನಾಂ ।

ದೇವೀ ಜನಿತ್ರ್ಯಜೀಜನದ್ಭದ್ರಾ ಜನಿತ್ರ್ಯಜೀಜನತ್ ॥ ದೇವಸ್ಯ ತ್ವಾ ಸವಿತುಃ ಪ್ರಸವೇಽಶ್ವಿನೋರ್ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಪೂಷ್ಣೋ ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಮಗ್ನೇಸ್ತೇಜಸಾ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ವರ್ಚಸೇಂದ್ರಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯೇಣಾಭಿಷಿಂಚಾಮಿ ॥ ಬಲಾಯಶ್ರಿಯೈಯಶಸೇಽನ್ನಾದ್ಯಾಯ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರೋಮಮೃತಾಭಿಷೇಕೋಽಸ್ತು ॥

ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ದೇವಾ ಋತ್ವಿಜೋ ಮಾರ್ಜಯಂತಾಂ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಮಾಸಾಃ ಪಿತರೋ ಮಾರ್ಜಯಂತಾಂ ॥ ಅಪ ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಗೃಹಾಃ ಪಶವೋ ಮಾರ್ಜಯಂತಾಮುದೀಚ್ಯಾಂ ದಿಶ್ಯಾಪ ಓಷಧಯೋ ವನಸ್ಪತಯೋಮಾರ್ಜಯಂತಾಮೂರ್ಧ್ವಾಯಾಂ ದಿಶಿ ಯಜ್ಞಸ್ಸಂವತ್ಸರಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಮಾರ್ಜಯತಾಂ ॥ ಅ ಮೀವಹಾ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ವಿಶ್ವಾ ರೂಪಾಣ್ಯಾವಿಶ೯ । ಸಖಾ ಸುಶೇವ ಏಧಿನಃ ॥

ಶುಭಂ ಶುಭಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಪುಣ್ಯಾಹ ಸಮೃದ್ಧಿರಸ್ತು ॥

ಏತೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ನಾನಾಗೋತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಾನಾನಾಮಭ್ಯಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ಪುಣ್ಯಾಹ ವಾಚನ ಮಂತ್ರಜಪದಕ್ಷಿಣಾಃ ತೇಭ್ಯಸ್ತೇಭ್ಯಸ್ಸಂಪ್ರದದೇ ನಮಮ ॥

ತತೋ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ವೇದೋಕ್ತ ಮಂತ್ರಾಶಿಷೋ ಗೃಹೀತ್ವಾ ತೈರ್ದತ್ತಾಕ್ಷತ ಪುಷ್ಪಾದಿಕಂ ಶಿರಸಿ ಧಾರಯೇತ್ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ಪ್ರಯೋಗ ಪಾರಿಜಾತೇ

ಸಕಲಕರ್ಮೋಪಯೋಗೀ ಪುಣ್ಯಾಹ ವಾಚನವಿಧಿಃ

ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಅಥಲೋಕಾನುಸಾರಿತ್ವಾತ್ ಅನುಕಲ್ಪಪಕ್ಷಾಶ್ರಯಣೇನೈವ ಪ್ರಯೋಗಃ ಕಥ್ಯತೇ ॥

ಗರ್ಭಾಧಾನಾದಿನಾಮಕರ್ಮಾಂತ ಕರ್ಮಾಣಿಮುಕ್ತ್ವಾ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನಾದಿ ವಿವಾಹಾಂತ ಸಂಸ್ಕಾರೇಷು ಅನ್ಯೇಷು ನವಾಗಾರಪ್ರವೇಶಾದಿ ಶುಭಕರ್ಮಸು ಪೂರ್ವ ದಿನೇ ರಾತ್ರೌ ಸದ್ಯೋ ವಾ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ :

ತಿಥ್ಯಾದಿಕಂ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ, ಅಮುಕಕರ್ಮಕರ್ತುಂ ಅದೌಕರ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯನಿರಂತರ ಶುಭತ್ವ ಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಶುದ್ಧಸ್ಥಳಂ ಗೋಮಯೇನೋಪಲಿಪ್ಯ, ರಂಗವಲ್ಯಾದಿಭಿರಲಂಕೃತ್ಯ, ಸಿತಾಕ್ಷತೈಸ್ಸಂಪ್ರಕೀರ್ಯ, ತತ್ರ ಶ್ವೇತಸೂತ್ರ ವೇಷ್ಟಿತಾಃ ಪಂಚಪಾಲಿಕಾಸ್ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ, ತಾಸು ವಲ್ಮೀಕಮೃತ್ತಿಕಾಂ ಹ್ರದಪಂಕಂ ಶುಷ್ಕಗೋಮಯಂ ಚ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪಾಲಿಕಾಮೂಲೇ ದೂರ್ವಾ ಅಶ್ವತ್ಥಪರ್ಣಂ ಶಿರೀಷಂ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಂ ಚ ನಿಧಾಯ, ಮಧ್ಯಾದಿಪಂಚಪಾಲಿಕಾಸು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಪಂಚದೇವತಾ ಪೂಜಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ :-

ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಮಿತ್ಯಸ್ಯ ನಕುಲೋ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಥಮಂಪುರಸ್ತಾದ್ವಿಸೀಮತಸ್ಸುರುಚೋ ವೇನ ಆವಃ ।
ಸ ಬುಧ್ನ್ಯಾ ಉಪಮಾ ಅಸ್ಯ ವಿಷ್ಠಾಸ್ಸತಶ್ಚ ಯೋನಿಮಸತಶ್ಚ ವಿವಃ ॥

ಅನೇನ ಮಧ್ಯಮಪಾಲಿಕಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ॥

ಇಂದ್ರಂವೋ ಮಧುಚ್ಛಂದಾ ಇಂದ್ರೋಗಾಯತ್ರೀ :-

ಇಂದ್ರಂ ವೋ ವಿಶ್ವತಸ್ಪರಿಹವಾಮಹೇ ಜನೇಭ್ಯಃ । ಅಸ್ಮಾಕಮಸ್ತು ಕೇವಲಃ ॥

ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ

ಅಂಕುರಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಮೊಳಕೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು. ಅನ್ನಪ್ರಾಶನಾದಿವಿವಾಹಾಂತ ಮತ್ತು ನವಾಗಾರಪ್ರವೇಶಾದಿ ಶುಭಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರೆ ಅಥವಾ ಆ ದಿನ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರೆ ಅದು

ಅನೇನ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಪಾಲಿಕಾಯಾಮಿಂದ್ರಂ ॥ ಯಮಾಯ ಸೋಮಂ ಯಮೋ ಯಮೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಯಮಾಯ ಸೋಮಂ ಸುನುತ ಯಮಾಯ ಜುಹುತಾ ಹವಿಃ ।

ಯಮಂ ಹ ಯಜ್ಞೋ ಗಚ್ಛತ್ಯಗ್ನಿದೂತೋ ಅರಂಕೃತಃ ॥

ಅನೇನ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂ ಪಾಲಿಕಾಯಾಂ ಯಮಂ ॥

ತತ್ವಾಯಾಮೀತ್ಯಸ್ಯ ಶುನಶ್ಶೇಫೋ ವರುಣಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ತತ್ವಾಯಾಮಿ----ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥

ಅನೇನ ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ಪಾಲಿಕಾಯಾಂ ವರುಣಂ ॥

ಸೋಮೋ ಧೇನುಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಗೌತಮಸ್ಸೋಮಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಸೋಮೋಧೇನುಂ ಸೋಮೋ ಅರ್ವಂತಮಾಶುಂ ಸೋಮೋ ವೀರಂ ಕರ್ಮಣ್ಯಂ ದದಾತಿ।

ಸಾದನ್ಯಂ ವಿದಥ್ಯಂ ಸಭೇಯಂ ಪಿತೃಶ್ರವಣಂ ಯೋ ದದಾಶದಸ್ಮೈ ॥

ಇತ್ಯುದೀಚ್ಯಾಂ ಪಾಲಿಕಾಯಾಂ ಸೋಮಂ ॥

ಏವಮಾವಾಹನಾದಿಉಪಚಾರೈಃಸಮ್ಯಗಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಪಾಲಿಕಾ ಪಶ್ಚಾದ್ಭಾಗೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಸ್ತಿಷ್ಠನ್ ಉಪಸ್ಥಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ತತ್ರ ಮಂತ್ರಃ :-

ಮೊಳಕೆಯಾಗಿ ಪೈರುಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಮಗೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಶುಭಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರೆ ಅದು ಯಾವರೀತಿ ಫಲಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಮನೆತನವೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲೆಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ ಕರ್ಮ.

ಯಜಮಾನನು ತಾನು ಮಾಡುವ ಮುಂದಿನ ಕರ್ಮವು ಸಫಲವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶುಭಪರಂಪರೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೋಮಯದಿಂದ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ದಾರಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ 5 ಶರಾವೆಗಳಲ್ಲಿ (ಮಣ್ಣಿನ ತಟ್ಟೆ) ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹರಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹುತ್ತದ ಮಣ್ಣು, ಕೆಸರಿನಮಣ್ಣು, ಬೆರಣಿ ಪುಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಗರಿಕೆ, ಅರಳಿಎಲೆ, ಶಿರೀಷಪುಷ್ಪ,

ದಿಶಾಂ ಪತೀನ್ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಕಾಮಫಲಪ್ರದಾನ್ ।

ಕುರ್ವಂತು ಸಫಲಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವಂತು ಸತತಂ ಶುಭಂ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಜಪಿತ್ವಾ, ವ್ರೀಹಿಯವಮಾಷತಿಲಮುದ್ಗಸರ್ಷಪಾನ್ ತೋಯೇಷು ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನ ಮಂತ್ರೇಣ ಮಧ್ಯಮ ಪಾಲಿಕಾಯಾಮಾವಾಪ್ಯ, ಪ್ರಾಚ್ಯಾದಿ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಬೀಜಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವೇನ ತಾನ್ ಸಮಂತ್ರಂ ವಾಪಯೇತ್ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಂ - ಮಧ್ಯಮ ಪಾಲಿಕಾಯಾಂ

ತತ್ರಮಂತ್ರಾಃ :-

ಯತ ಇಂದ್ರೇತ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಗಾಥ ಇಂದ್ರೋ ಬೃಹತೀ :-

ಯತ ಇಂದ್ರಭಯಾಮಹೇ ತತೋ ನೋ ಅಭಯಂ ಕೃಧಿ ।

ಮಘವಞ್ಛಗ್ಧಿ ತವ ತನ್ನ ಊತಿಭಿರ್ವಿದ್ವಿಷೋ ವಿಮೃಧೋ ಜಹಿ ॥

ಅನೇನ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಪಾಲಿಕಾಯಾಂ ॥ ಅಯಂ ಬೀಜಾವಾಪಃ

ನಾಕೇ ಸುಪರ್ಣಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಭಾರ್ಗವೋ ವೇನೋ ಯಮಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ನಾಕೇ ಸುಪರ್ಣಮುಪಯತ್ಪತಂತಂ ಹೃದಾ ವೇನಂತೋ ಅಭ್ಯಚಕ್ಷತ ತ್ವಾ ।

ಹಿರಣ್ಯಪಕ್ಷಂ ವರುಣಸ್ಯ ದೂತಂ ಯಮಸ್ಯ ಯೋನೌ ಶಕುನಂ ಭುರಣ್ಯುಂ ॥

ಅನೇನ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂ ಪಾಲಿಕಾಯಾಂ ॥ ಅಯಂ --ಪಃ

ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಒಂದೊಂದರ ಮೇಲೂ ಒಂದೊಂದು ದೇವತೆಯನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಧ್ಯಮ ಪಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾವಾಹನೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಯಮ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವರುಣ. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸೋಮರನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ, ಆಪಾಲಿಕೆಗಳಿಗೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಪಾಲಿಕೆಗಳ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಉಪಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

''ದಿಶಾಂ ಪತೀನ್---ಶುಭಂ'' ಸಮಸ್ತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ದಿಕ್ಪತಿಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಮಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸದಾ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ. ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ನಂತರ ಮೊದಲೇ ನೆನೆಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಭತ್ತ, ಉದ್ದು, ಎಳ್ಳು, ಹೆಸರು, ಸಾಸಿವೆ ಮತ್ತು

ತತ್ವಾಯಾಮಿ ಶುನಶ್ಶೇಪೋ ವರುಣಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ತತ್ವಾಯಾಮಿ----ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥

ಅನೇನ ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ಪಾಲಿಕಾಯಾಂ ॥ ಅಯಂ----ಪಃ ।

ಸೋಮೋ ಧೇನುಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಗೌತಮಸ್ಸೋಮಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಸೋಮೋ ಧೇನುಂ----ದದಾಶದಸ್ಮೈ ॥

ಅನೇನ ಉದೀಚ್ಯಾಂ ಪಾಲಿಕಾಯಾಂ ॥ ಅಯಂ----ಪಃ ।

ಏವಂ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಆವಾಪ್ಯ, ಪದ್ಮಾಬ್ಜೈಃ ಪುಷ್ಪೈರಲಂಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಇತ್ಯೇಷೋಽಂಕುರಾರ್ಪಣ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಯವಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ (2) ಯತ ಇಂದ್ರ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಮಧ್ಯಮ ಪಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. (1) 'ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ' ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಮಧ್ಯಮಪಾಲಿಕೆಯಲ್ಲೂ, 'ತತ್ವಾಯಾಮಿ' ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಪಾಲಿಕೆಯಲ್ಲೂ, 'ಸೋಮೋ ಧೇನುಂ' ಮಂತ್ರದಿಂದ ಉತ್ತರ ಪಾಲಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಕು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಹುತ್ತದ ಮಣ್ಣು, ಬೆರಣಿ ಪುಡಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ, ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಕರ್ಮಸಮಾಪ್ತಿಯಾದೊಡನೆ ಆ ಶರಾವೆಗಳನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು.

ನಾಂದೀ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಅಥೇದಾನೀಮಾಭ್ಯುದಯಿಕ ವಿಧಿರಭಿಧೀಯತೇ- ಏವಮುಕ್ತ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ, ಗರ್ಭಾಧಾನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರೇಷು ಕೇಷುಚಿದನ್ಯೇಷು ಚ ತದಂಗಭೂತಂ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಅಥ ಯಜಮಾನಃ ಕೃತಾಚಮನಃ ಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮೋ ದೇಶಕಾಲೌ ಕಥಯಿತ್ವಾ ಅಮುಕಕರ್ಮಕರ್ತುಂ ತದಂಗ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ತದಂಗ ಮಾತೃಕಾಪೂಜಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಸೌವರ್ಣರಾಜತತಾಮ್ರಾದಿಪಾತ್ರೇ ವೇಣ್ವಾದಿಶೂರ್ಪೇ ವಾ ನವವಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಸಾರ್ಯ ತತ್ರ ತಂಡುಲಾನೋಪ್ಯ ಸುವರ್ಣಾದಿಕೃತಪ್ರತಿಮಾಃ ಪ್ರಾಕ್ಸಂಸ್ಥಮುದಕ್ಸಂಸ್ಥಂ ವಾ ದೇವತಾ ಸಂಖ್ಯಯಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ನಿಧಾಯ, ತತಸ್ತಾಸು ಗೌರ್ಯಾದಿ ಷೋಡಶ ಮಾತೄಃ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾದಿ ಸಪ್ತ ಮಾತೄಃ ದುರ್ಗಾಂ ಗಣಪತಿಂ ಚ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತ್ಯೋಕ್ತ್ವಾವಾಹಯೇತ್ ॥

ಗೌರೀಂ, ಪದ್ಮಾಂ, ಶಚೀಂ, ಮೇಧಾಂ, ಸಾವಿತ್ರೀಂ, ವಿಜಯಾಂ, ಜಯಾಂ, ದೇವಸೇನಾಂ, ಸ್ವಧಾಂ, ಸ್ವಾಹಾಂ, ಮಾತರಂ, ಲೋಕಮಾತರಂ, ಧೃತಿಂ, ಪುಷ್ಟಿಂ, ತುಷ್ಟಿಂ, ಆತ್ಮನಃ ಕುಲದೇವತಾಂ । ಬ್ರಾಹ್ಮೀಂ, ಮಾಹೇಶ್ವರೀಂ, ಕೌಮಾರೀಂ, ವೈಷ್ಣವೀಂ, ವಾರಾಹೀಂ ಮಾಹೇಂದ್ರೀಂ, ಚಾಮುಂಡಾಂ, ದುರ್ಗಾಂ, ಗಣಪತಿಂ ಚ । ಅವಾಹಯಾಮೀತ್ಯಾವಾಹ್ಯ ಗೌರ್ಯಾದ್ಯಾವಾಹಿತದೇವತಾಃ ಧ್ಯಾಯಾಮೀತಿ ಧ್ಯಾತ್ವಾ, ಗೌರ್ಯಾದಿ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ ಇತಿ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತ್ಯಾ ಸಿಂಹಾಸನಮಿತ್ಯಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈಸ್ಸಂಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಏಕಸ್ಮಿನ್ಪಾತ್ರೇ ಅಕ್ಷತಾನ್ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ಸದೂರ್ವಾಂಕುರಾಕ್ಷತಾನ್ ಜಲಂ ಚ ಹಸ್ತೇನಾದಾಯ, ಸತ್ಯವಸುಸಂಜ್ಞಕಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರಿದಂ ವಃ ಪಾದ್ಯಂ ನಾಂದೀ॥ ಮಾತೃಪಿತಾಮಹೀಪ್ರಪಿತಾಮಹ್ಯಃ -ಗೋತ್ರಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರಿದಂ ವಃ

ನಾಂದೀ

ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧ:- ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಮಂಗಳಕಾರ್ಯವು ನಡೆದರೂ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನಾವು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ವಂಶಕ್ಕೆ ಶುಭವನ್ನು ಕೋರುತ್ತಾರೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ. ಅಂತಹ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸುವುದೇ ಈ ನಾಂದಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ನಾಂದೀ ಎಂದರೆ ಶುಭಕರ್ಮ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧ.

ಪಾದ್ಯಂ ನಾಂದೀ ॥ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ -ಗೋತ್ರಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದಂ ವಃ ಪಾದ್ಯಂ ನಾಂದೀ ॥ ಮಾತಾಮಹಮಾತುಃಪಿತಾಮಹ ಮಾತುಃಪ್ರಪಿತಾ ಮಹಾಸ್ಸಪತ್ನೀಕಾಃ-ಗೋತ್ರಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದಂ ವಃ ಪಾದ್ಯಂ ನಾಂದೀ॥ ಗೌರ್ಯಾದಿಷೋಡಶಮಾತರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾದಿಸಪ್ತಮಾತರಶ್ಚ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದಂ ವಃ ಪಾದ್ಯಂ ನಾಂದೀ ॥ ಇತಿ ದೂರ್ವಾಂಕುರಾಕ್ಷತಯುತಜಲಂ ತತ್ಪಾತ್ರೇ ನಿಷಿಂಚೇತ್ ॥

ಪುನಸ್ಸದೂರ್ವಾಂಕುರಾಕ್ಷತಾ ಜಲಂ ಚ ಹಸ್ತೇನಾದಾಯ ಸತ್ಯವಸುಸಂಜ್ಞಕಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದಮಾಸನ ಗಂಧಾದ್ಯುಪಚಾರಕಲ್ಪನಂ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥ ಮಾತೃಪಿತಾಮಹೀಪ್ರಪಿತಾಮಹ್ಯಃ- ಗೋತ್ರಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದಮಾಸನಗಂಧಾದ್ಯುಪಚಾರಕಲ್ಪನಂ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ-ಗೋತ್ರಾಃ ನಾಂದಿಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದ ಮಾಸನಗಂಧಾದ್ಯುಪಚಾರಕಲ್ಪನಂ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥

ಮಾತಾಮಹಮಾತುಃಪಿತಾಮಹಮಾತುಃಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಸ್ಸಪತ್ನೀಕಾಃ -ಗೋತ್ರಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದಮಾಸನಗಂಧಾದ್ಯುಪಚಾರಕಲ್ಪನಂ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥ ಗೌರ್ಯಾದಿಷೋಡಶಮಾತರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾದಿಸಪ್ತಮಾತರಶ್ಚ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದಮಾಸನಗಂಧಾದ್ಯುಪಚಾರಕಲ್ಪನಂ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥

ಇತಿ ತದ್ದೂರ್ವಾಂಕುರಾಕ್ಷತಯುತಜಲಂ ತತ್ಪಾತ್ರೇ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥

ಪುನಃ ಪೂರ್ವವತ್ ಸದೂರ್ವಾಂಕುರಾಕ್ಷತಾ ಜಲಂ ಚ ಹಸ್ತೇನಾದಾಯ, ಸತ್ಯವಸುಸಂಜ್ಞಕಾವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದಂ ದಾಸ್ಯಮಾನಯುಗ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಪರ್ಯಾಪ್ತಮಾಮಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ವಾಽಮೃತರೂಪೇಣ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥ ಮಾತೃಪಿತಾಮಹೀ ಪ್ರಪಿತಾಮಹ್ಯಃ ಗೋತ್ರಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿದಂದಾಸ್ಯಮಾನಯುಗ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಮಾಮಂ

ತಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಹೊಸಮರದಲ್ಲಿ ಹೊಸವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಾಸಿ ಆದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹರಡಿ ಸುವರ್ಣಾದಿ 25 ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಒಂದೊಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲೂ ಗೌರೀ, ಪದ್ಮಾ, ಶಚೀ, ಮೇಧಾ, ಸಾವಿತ್ರೀ, ವಿಜಯಾ, ಜಯಾ, ದೇವಸೇನಾ, ಸ್ವಧಾ, ಸ್ವಾಹಾ, ಮಾತೃ ಲೋಕಮಾತೃ ಧೃತಿ, ಪುಷ್ಟಿ, ತುಷ್ಟಿ, ತನ್ನ ಕುಲದೇವತೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಮಾಹೇಶ್ವರೀ, ಕೌಮಾರೀ, ವೈಷ್ಣವೀ ವಾರಾಹೀ, ಇಂದ್ರಾಣೀ, ಚಾಮುಂಡಾ, ದುರ್ಗಾ, ಗಣಪತಿ ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಹಿರಣ್ಯಂವಾಽಮೃತರೂಪೇಣ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಃ- ಗೋತ್ರಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರಿದಂ ದಾಸ್ಯಮಾನಯುಗ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಮಾಮಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ವಾಽಮೃತರೂಪೇಣ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥ ಮಾತಾಮಹಮಾತುಃಪಿತಾಮಹಮಾತುಃಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಸ್ಸಪತ್ನೀಕಾಃ - ಗೋತ್ರಾಃ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರಿದಂದಾಸ್ಯಮಾನಯುಗ್ಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಮಾಮಂಹಿರಣ್ಯಂವಾಽಮೃತರೂಪೇಣ

ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥ ಗೌರ್ಯಾದಿಷೋಡಶಮಾತರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾದಿ ಸಪ್ತಮಾತರಶ್ಚ ನಾಂದೀಮುಖಾಃ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರಿದಂ ದಾಸ್ಯಮಾನಯುಗ್ಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಪರ್ಯಾಪ್ತಮಾಮಂ ಹಿರಣ್ಯಂವಾಽಮೃತರೂಪೇಣ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಶ್ಚ ವೃದ್ಧಿರ್ನಾಂದೀ ॥ ಇತಿ ತದ್ದೂರ್ವಾಂಕುರಾಕ್ಷತಯುತಜಲಂ ತತ್ಪಾತ್ರೇ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥

ತತ ಉಪಾಸ್ಮೈ ಗಾಯತೇತಿ ಪಂಚರ್ಚಂ ಜಪಿತ್ವಾ

ಉಪಾಸ್ಮೈಗಾಯತಾ ನರ ಇತಿ ಪಂಚರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಕಾಶ್ಯಪೋಽಸಿತ ಋಷಿಃ ಪವಮಾನಸ್ಸೋಮೋ ದೇವತಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ :-

ಉಪಾಸ್ಮೈ ಗಾಯತಾ ನರಃ ಪವಮಾನಾಯೇಂದವೇ । ಅಭಿದೇವಾ ಇಯಕ್ಷತೇ ॥

ಅಭಿ ತೇ ಮಧುನಾ ಪಯೋಽಥರ್ವಾಣೋ ಅಶಿಶ್ರಯುಃ । ದೇವಂ ದೇವಾಯ ದೇವಯು॥

ಸನಃ ಪವಸ್ವ ಶಂ ಗವೇ ಶಂ ಜನಾಯ ಶಮರ್ವತೇ । ಶಂ ರಾಜನ್ನೋಷಧೀಭ್ಯಃ ॥

ಬಭ್ರವೇನು ಸ್ವತವಸೇಽರುಣಾಯ ದಿವಿಸ್ಪೃಶೇ । ಸೋಮಾಯ ಗಾಥಮರ್ಚತ ॥

ಹಸ್ತಚ್ಯುತೇಭಿರದ್ರಿಭಿಸ್ಸುತಂ ಸೋಮಂ ಪುನೀತನ । ಮಧಾವಾಧಾವತಾಮಧು ॥

ಪೂಜೆಯಾದ ನಂತರ ಸಂಸ್ಕಾರ್ಯನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಸಂಸ್ಕಾರ್ಯನು ತಂದೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ತಂದೆಯೇ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಸಂಸ್ಕಾರ್ಯನು ತಂದೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಪ್ಪಂದಿರೋ ಸೋದರಮಾವನೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರೇ ಇವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದು ಹಸೆಮಣೆಮೇಲೆ ಕೂಡವವರಾಗಿದ್ದರೆ ಆಗ ಸಂಸ್ಕಾರ್ಯನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕಾರ್ಯನ ಸಹಾಯಾರ್ಥ

ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಸಂಪೂರ್ಣತಾಸಿದ್ಧಯೇ ದ್ರಾಕ್ಷಾಮಲಕಂ ತತ್ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವೇನ ದ್ರವ್ಯಂ ವಾ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದತ್ವಾ ಪ್ರಜಾಪತೇ ನ ತ್ವದಿತಿ ಜಪೇತ್ ।

ಪ್ರಜಾಪತೇ ನ ತ್ವದೇತಾನ್ಯನ್ಯೋ ವಿಶ್ವಾ ಜಾತಾನಿ ಪರಿತಾ ಬಭೂವ ।

ಯತ್ಕಾಮಾಸ್ತೇ ಜುಹುಮಸ್ತನ್ನೋ ಅಸ್ತು ವಯಂ ಸ್ಯಾಮ ಪತಯೋ ರಯೀಣಾಂ ॥

ಅಥೇಳಾವಾಚನಂ :-॥

ಇಳಾಮಗ್ನೇ ಪುರುದಂಸಂ ಸನಿಂ ಗೋಃಶಶ್ವತ್ತಮಂ ಹವಮಾನಾಯಸಾಧ ।

ಸ್ಯಾನ್ನಸ್ಸೂನುಸ್ತನಯೋ ವಿಜಾವಾಗ್ನೇ ಸಾತೇ ಸುಮತಿರ್ಭೂತ್ವಸ್ಮೇ ॥ ಇಳ ಏಹಿ ॥

ಅದಿತಿ ರ್ದ್ಯೌರದಿತಿರಂತರಿಕ್ಷ ಮದಿತಿ ರ್ಮಾತಾ ಸ ಪಿತಾ ಸಪುತ್ರಃ ।

ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಅದಿತಿಃ ಪಂಚ ಜನಾ ಅದಿತಿರ್ಜಾತಮದಿತಿರ್ಜನಿತ್ವಂ ॥ ಅದಿತ ಏಹಿ ॥

ಪ್ರಣೋ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ ವಾಜೇಭಿರ್ವಾಜಿನೀವತೀ ।

ಧೀನಾಮವಿತ್ರ್ಯವತು ॥ ಸರಸ್ವತ್ಯೇಹಿ ॥ ಶೋಭನಂ ಶೋಭನಂ ॥

ಇಳಾಮುಪಹ್ವಯತೇ ಪಶವೋ ವಾ ಇಳಾ । ಪಶೂನೇವ

ತದುಪಹ್ವಯತೇ । ಪಶೂ ಯಜಮಾನೇ ದಧಾತಿ ದಧಾತಿ ॥

ವಾಗಿ ಹಸೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತಿರುವವನ ಮಾತಾಪಿತ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವಿಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೂರ್ವಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಡಗೈಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ''ಸತ್ಯವಸು ಸಂಜ್ಞಕಾ----ನಾಂದೀ'' ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿಯರ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಿಡುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ತಂದೆ, ತಾತ, ಮುತ್ತಾತಂದಿರ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ನೀರುಬಿಡುವುದು. ಸಂಸ್ಕಾರ್ಯನ ತಾಯಿಯ ತಂದೆ, ತಾತ, ಮುತ್ತಾತಂದಿರ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಿಡುವುದು. 'ಗೌರ್ಯಾದಿ ಷೋಡಶ--- ನಾಂದೀ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆ ದೂರ್ವಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು.

ಮತ್ತೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೂರ್ವಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ''ಸತ್ಯವಸು---ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರಿದಮಾಸಂ'' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಿಡಬೇಕು.

ಅಥ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ

ಮಾತಾ ಪಿತಾಮಹೀ ಚೈವ ತಥೈವ ಪ್ರಪಿತಾಮಹೀ ।
ಪಿತಾ ಪಿತಾಮಹಶ್ಚೈವ ತಥೈವ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ ॥
ಮಾತಾಮಹಸ್ತತ್ಪಿತಾ ಚ ಪ್ರಮಾತಾ ಮಹಕಾದಯಃ ।
ಏತೇ ಭವಂತು ಮೇ ಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತು ಚ ಮಂಗಳಂ ॥

ಇತಿ ಕೃತಾಂಜಲಿಸ್ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ, ಅನೇನ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧೇನ ನಾಂದೀಮುಖದೇವತಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ ವೃದ್ಧಿರಸ್ತ್ವಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಗೌರ್ಯಾದಿದೇವತಾ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ ॥

॥ ಇತ್ಯೇಷ ನಾಂದೀ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೂರ್ವಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಡಗೈಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸತ್ಯವಸು ಸಂಜ್ಞಕರಾದ ನಾಂದೀ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿಯವರ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ತಂದೆ, ತಾತ, ಮುತ್ತಾತಂದಿರು ಅವರ ಪತ್ನಿಯರುಗಳ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಗೌರ್ಯಾದಿ ಆವಾಹಿತ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪಾದ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ದೂರ್ವಾಕ್ಷತೋದಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು.

ಮತ್ತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೂರ್ವಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮೇಲ್ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಆಸನ ಗಂಧಾದಿ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ದೂರ್ವಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು. ಪುನಃ ದೂರ್ವಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮೇಲ್ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಗೌರ್ಯಾದಿ 16 ಜನ ಮಾತೆಯರು, ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾದಿ ಸಪ್ತಮಾತೃಗಳು, ದುರ್ಗಾ, ಗಣಪತಿ, ಮಾತೃವರ್ಗ, ಪಿತೃವರ್ಗ ಸಪತ್ನೀಕ ಮಾತಾಮಹವರ್ಗ, ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುವಷ್ಟು, ಆಮದ್ರವ್ಯ ಎಂದರೆ ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಡಿಗೆ ಸಾಮಾನುಗಳು ಅಥವಾ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಬಿಡಬೇಕು.

ನಂತರ ಮಾಡಿದ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧದ ಪೂರ್ಣಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಅಥವಾ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದಷ್ಟು ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು, ''ಉಪಾಸ್ಮೈಗಾಯತ'' ಎಂಬ ವರ್ಗವನ್ನೂ, ''ಪ್ರಜಾಪತೇ'' ಎಂಬ ಋಕ್ಕನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ನಂತರ ಮೂರು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಇಳಾವಾಚನವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಇಳಾ ದೇವತೆ, ಅದಿತಿ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿರೆಂದೂ, ನಮಗೆ ಶುಭಪರಂಪರೆಯುಂಟಾಗಲೆಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ, ಬೆಳ್ಳಿನಾಣ್ಯದಿಂದ ನಾಂದೀ ಆವಾಹಿತರಾದ ಭಾಜನದ ಕೆಳಗೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾತಾಪಿತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ ಈ ನಾಂದೀ ದೇವತೆಗಳು ಸುಪ್ರೀತರಾಗಲೆಂದು ಅಕ್ಷತೋದಕವನ್ನು ಬಿಡುವುದು. ನಾಂದೀ ದೇವತಾಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಯಥಾ ಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಕರ್ಮಸಮಾಪ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ನಾಂದೀ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕೌತುಕಬಂಧನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ವಿವಾಹಾದಿಶುಭಕರ್ಮಣಿ ಪೂರ್ವ ದಿನೇ ರಾತ್ರೌ ಸಾಂಕುರೇ ಪಾಲಿಕಾಯುಕ್ತೇ ಸ್ಥಳೇ ಮಂಗಳತೂರ್ಯನಾದೇ ಕೃತೇ ಕೌತುಕಬಂಧನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ-

ಆಚಾರ್ಯಸ್ತಿಥ್ಯಾದಿಕಂ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಅಮುಕಕರ್ಮಕರ್ತುಂ ಆದೌ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ, ಕೌತುಕಬಂಧನಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ನವಸಪ್ತ ಪಂಚಸ್ವನ್ಯತಮಸಂಖ್ಯಾಕಾಃ ಕುಶಶಲಾಕಾ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಚತುರಂಗುಲಾಗ್ರಂ ದ್ವ್ಯಂಗುಳಗ್ರಂಥಿಂ ಷೋಡಶಾಂಗುಲಮೂಲಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಪವಿತ್ರವದ್ಬಧ್ವಾ, ಏವಂಕೃತಂ ಕೂರ್ಚಂ ಪ್ರಾಗಗ್ರಂ ನಿಧಾಯ, ತತ್ರ ಕುಂಭಂ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ, ಸಾಕ್ಷತಕಾಂಸ್ಯಪಾತ್ರೇ ಪಂಚಗುಣೀಕೃತಂ ಕಾರ್ಪಾಸಸೂತ್ರಂ ನಿಧಾಯ, ತತ್ಸಮೀಪೇ ಯಜಮಾನಮುಪವೇಶ್ಯ ಕುಶಹಸ್ತೈಃ ಋತ್ವಿಗ್ಭಿಸ್ಸಹ ಕುಂಭೋದಕೇನ ತತ್ಸೂತ್ರಂ ಸಮಂತ್ರಮಭಿಷಿಂಚೇತ್ ॥ ॥ ತತ್ರ ಮಂತ್ರಾಃ ॥

ತತ್ಸವಿತುರಿತ್ಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ಸವಿತಾ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ ।
ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಮಧುಚ್ಛಂದಾ ಅಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ದೇವ ಮೃತ್ವಿಜಂ ।
ಹೋತಾರಂ ರತ್ನಧಾತಮಂ ॥

ಕೌತುಕಬಂಧನ

ವಿವಾಹಾದಿ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಪ್ರಾತಃ ಅಥವಾ ರಾತ್ರೆ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವಾದ್ಯವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಕೌತುಕ ಬಂಧನವೆಂಬ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಇಷೇ ತ್ವೋರ್ಜೇ ತ್ವಾವಾಯವಸ್ಥೋಪಾಯವಸ್ಥದೇವೋವಸ್ಸವಿತಾ ಪ್ರಾರ್ಪಯತು

ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಾಯ ಕರ್ಮಣೇ ॥

ಅಗ್ನ ಆಯಾಹಿ ವೀತಯೇ ಗೃಣಾನೋ ಹವ್ಯದಾತಯೇ ।

ನಿಹೋತಾ ಸತ್ಸಿ ಬರ್ಹಿಷಿ ॥

ಶಂನೋ ದೇವೀರಭಿಷ್ಟಯ ಆಪೋ ಭವಂತು ಪೀತಯೇ ।

ಶಂ ಯೋರಭಿಸ್ರವಂತು ನಃ ॥

ಆಪೋ ಹಿಷ್ಠೇತಿ ನವರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಅಂಬರೀಷಸ್ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ ಆಪೋ ಗಾಯತ್ರೀ, ಪಂಚಮೀ ವರ್ಧಮಾನಾ ಸಪ್ತಮೀ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಅಂತ್ಯೇ ದ್ವೇ ಅನುಷ್ಟುಭೌ :-

ಆಪೋ ಹಿಷ್ಠಾ ಮಯೋಭುವಸ್ತಾನ ಊರ್ಜೇ ದಧಾತನ । ಮಹೇರಣಾಯ ಚಕ್ಷಸೇ ॥ ಯೋ ವಶ್ಶಿವತಮೋ ರಸಸ್ತಸ್ಯ ಭಾಜಯತೇಹ ನಃ । ಉ ಶತೀರಿವ ಮಾತರಃ ॥ ತಸ್ಮಾ ಅರಂಗ ಮಾಮವೋ ಯಸ್ಯಕ್ಷಯಾಯ ಜಿನ್ವಥ । ಆಪೋಜನಯಥಾ ಚ ನಃ ॥ ಶಂನೋ ದೇವೀರಭಿಷ್ಟಯ ಆಪೋ ಭವಂತು ಪೀತಯೇ । ಶಂ ಯೋರಭಿ ಸ್ರವಂತು ನಃ ॥ ಈಶಾನಾ ವಾರ್ಯಾಣಾಂ ಕ್ಷಯಂತೀಶ್ಚರ್ಷಣೀನಾಮ್ । ಅಪೋ ಯಾಚಾಮಿ ಭೇಷಜಮ್॥ ಅಪ್ಸು ಮೇ ಸೋಮೋ ಅಬ್ರವೀದಂತರ್ವಿಶ್ವಾನಿ ಭೇಷಜಾ । ಅಗ್ನಿಂ ಚ ವಿಶ್ವಶಂಭುವಮ್ ॥

ಕೌತುಕ ಬಂಧನವೆಂದರೆ ಮಂತ್ರಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಐದುಎಳೆಯ ದಾರಕ್ಕೆ ಕುಂಭೋದಕದಿಂದ ಐದು ದರ್ಭೆಯ ಕೂರ್ಚದಿಂದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ, ಜಾತವೇದಸೇ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ, ''ವಿಶ್ವೇತ್ತಾತೇ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪುರುಷನ ಬಲಗೈಗೂ ''ಶ್ರಿಯೇಜಾತ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬಲಗೈಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಎಡಗೈಗೇ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಎಡಗೈಯಿನ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿರೋಧ ವಾದ್ದರಿಂದ ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಆ ದಾರವು ಅಶುಚಿಯಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹಿರಿಯರು ಎಡಗೈಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬಲಗೈಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಬಂದಿದೆ. ದೇಶಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ

ಆಪಃ ಪೃಣೀತ ಭೇಷಜಂ ವರೂಥಂ ತನ್ವೇಽಮ ಮಮ । ಜ್ಯೋಕ್ಚ ಸೂರ್ಯಂ ದೃಶೇ ॥ ಇದಮಾಪಃ ಪ್ರವಹತ ಯತ್ಕಿಂಚ ದುರಿತಂ ಮಯಿ । ಯದ್ವಾಹಮಭಿದುದ್ರೋಹ ಯದ್ವಾ ಶೇಪ ಉತಾನೃತಮ್ ॥ ಆಪೋ ಅದ್ಯಾನ್ವಚಾರಿಷಂ ರಸೇನ ಸಮಗಸ್ಮಹಿ । ಪಯಸ್ವಾನಗ್ನ ಆ ಗಹಿತಂ ಮಾ ಸಂಸೃಜ ವರ್ಚಸಾ ॥

ಏತೋನ್ವಿಂದ್ರಮಿತಿ ಋಕ್ತ್ರಯಸ್ಯ ಆಂಗೀರಸಸ್ತಿರಶ್ಚಿರಿಂದ್ರೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಏತೋ ನ್ವಿಂದ್ರಂ ಸ್ತವಾಮ ಶುದ್ಧಂ ಶುದ್ಧೇನ ಸಾಮ್ನಾ । ಶುದ್ಧೈರುಕ್ಥೈರ್ವಾ ವೃಧ್ವಾಂಸಂ ಶುದ್ಧ ಆಶೀರ್ವಾನ್ಮಮತ್ತು ॥ ಇಂದ್ರ ಶುದ್ಧೋನ ಆಗಹಿ ಶುದ್ಧ ಶ್ಶುದ್ಧಾಭಿರೂತಿಭಿಃ । ಶುದ್ಧೋರಯಿಂ ನಿಧಾರಯ ಶುದ್ಧೋ ಮಮದ್ಧಿ ಸೋಮ್ಯಃ ॥ ಇಂದ್ರ ಶುದ್ಧೋ ಹಿ ನೋ ರಯಿಂ ಶುದ್ಧೋ ರತ್ನಾನಿ ದಾಶುಷೇ । ಶುದ್ಧೋ ವೃತ್ರಾಣಿ ಜಿಘ್ನಸೇ ಶುದ್ಧೋವಾಜಂ ಸಿಷಾಸಸಿ॥

ಋತಂಚ ಸತ್ಯಂ ಚೇತಿ ತೃಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಅಘಮರ್ಷಣೋ ಭಾವವೃತ್ತಮನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಋತಂ ಚ ಸತ್ಯಂ ಚಾಭೀದ್ಧಾತ್ತಪಸೋಽಧ್ಯಜಾಯತ । ತತೋ ರಾತ್ರ್ಯಜಾಯತ ತತಸ್ಸಮುದ್ರೋ ಅರ್ಣವಃ ॥ ಸಮುದ್ರಾದರ್ಣವಾದಧಿ ಸಂವತ್ಸರೋ ಅಜಾಯತ । ಅಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ವಿದಧದ್ವಿಶ್ವಸ್ಯಮಿಷತೋ ವಶೀ ॥ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸಾ ಧಾತಾ ಯಥಾ ಪೂರ್ವಮಕಲ್ಪಯತ್ । ದಿವಂ ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಚಾಂತರಿಕ್ಷಮಥೋಸ್ವಃ ॥

ಎಡಗೈಗೇ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವು, ಮಂತ್ರಗಳ ಪಠನ 'ತತ್ಸವಿತುಃ'-ಸವಿತೃದೇವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. 'ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ'-ಅಗ್ನಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮತ್ತು ಋಗ್ವೇದದ ಆದಿ ಋಕ್ಕು. 'ಇಷೇತ್ವಾ'-ಯಜುರ್ವೇದದ ಆರಂಭ ಮತ್ತು ಸವಿತೃಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ಅಗ್ನ ಆಯಾಹಿ ಸಾಮವೇದದ ಆದಿ ಋಕ್ಕು. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು. 'ಶಂನೋ ದೇವೀಃ'-ಅಥರ್ವವೇದದ ಆದಿ ಮಂತ್ರ. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು. 'ಆಪೋ ಹಿ ಷ್ಠಾ ಸೂಕ್ತ' ಪಠನದಿಂದ ಉದಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ 'ಏತೋನ್ವಿಂದ್ರಂ'-ಸ್ಥಳ

ಪ್ರಶರ್ಧಾಯೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಆತ್ರೇಯಶ್ಯಾವಾಶ್ವೋ ಮರುತೋ ಜಗತೀ :-

ಪ್ರಶರ್ಧಾಯ ಮಾರುತಾಯ ಸ್ವಭಾನವ ಇಮಾಂ ವಾಚ ಮನಜಾ ಪರ್ವತಚ್ಯುತೇ ।
ಘರ್ಮಸ್ತುಭೇ ದಿವ ಆ ಪೃಷ್ಠಯಜ್ವನೇ ದ್ಯುಮ್ನಶ್ರವಸೇ ಮಹಿ ನೃಮ್ಣಮರ್ಚತ ॥

ಸ್ವಸ್ತಿನೋ ಮಿಮೀತಾಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾತ್ರೇಯೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಸ್ವಸ್ತಿನೋ ಮಿಮೀತಾಮಶ್ವಿನಾ ಭಗಸ್ವಸ್ತಿ ದೇವ್ಯದಿತಿರನರ್ವಣಃ ।
ಸ್ವಸ್ತಿ ಪೂಷಾ ಅಸುರೋ ದಧಾತು ನ ಸ್ಸ್ವಸ್ತಿ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀ ಸುಚೇತುನಾ ॥

ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯೇತಿ ದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಮಧುಚ್ಛಂದಾಃ ಪವಮಾನಸ್ಸೋಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ:-

ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ ಮದಿಷ್ಠಯಾ ಪವಸ್ವ ಸೋಮ ಧಾರಯಾ । ಇಂದ್ರಾಯ ಪಾತವೇ ಸುತಃ। ರಕ್ಷೋಹಾ ವಿಶ್ವಚರ್ಷಣಿರಭಿಯೋನಿಮಯೋಹತಮ್ ॥ ದ್ರುಣಾ ಸದಸ್ಥಮಾಸದತ್ ॥ ವರಿವೋಧಾತಮೋ ಭವ ಮಂಹಿಷ್ಠೋ ವೃತ್ರ ಹಂತಮಃ । ಪರ್ಷಿರಾಧೋ ಮಘೋನಾಮ್॥ ಅಭ್ಯರ್ಷ ಮಹಾನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ವೀತಿಮಂಧಸಾ । ಅಭಿ ವಾಜಮುತ ಶ್ರವಃ ॥ ತ್ವಾಮಚ್ಛಾ ಚರಾಮಸಿ ತದಿದರ್ಥಂ ದಿವೇ ದಿವೇ ॥ ಇಂದೋ ತ್ವೇನ ಆಶಸಃ ॥ ಪುನಾತಿ ತೇ ಪರಿಸ್ರುತಂ ಸೋಮಂ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ದುಹಿತಾ । ವಾರೇಣ ಶಶ್ವತಾ ತನಾ ॥ ತಮೀಮಣ್ವೀಃ ಸಮರ್ಯ ಆ ಗೃಭ್ಣಂತಿ ಯೋಷಣೋ ದಶ । ಸ್ವಸಾರಃ ಪಾರ್ಯೇ ದಿವಿ ॥ ತಮೀಂ ಹಿನ್ವಂತ್ಯಗ್ರುವೋ

ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆತ್ಮಭಾಂಡಾದಿಗಳ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು. 'ಋತಂಚ ಸತ್ಯಂಚ'-ಇದರಿಂದ 'ಅಘಮರ್ಷಣ'-ಎಂದರೆ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪಠನ. 'ಪ್ರಶರ್ಧಾಯ'-ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮರುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. 'ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಮಿಮೀತಾಂ'-ಮಂಗಳವುಟಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥನ. 'ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ'-ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪವಮಾನ ಸೋಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. 'ರಕ್ಷೋಹಣಂ'-ರಾಕ್ಷಸರಬಾಧಾನಿವಾರಣೆ. 'ರಾತ್ರೀವ್ಯಖ್ಯದಾಯತೀ'- ಈ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಪೀಡೆ, ಪಿಶಾಚಿ, ಸರ್ಪ, ಚೇಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಾಧಾನಿವಾರಣೆ

ಧಮಂತಿ ಬಾಕುರಂ ದೃತಿಮ್ । ತ್ರಿಧಾತು ವಾರಣಂ ಮಧು ॥ ಅಭಿ(ಈ)೩ ಮಮಘ್ನಾ,
ಉತ ಶ್ರೀಣಂತಿ ಧೇನವಃ ಶಿಶುಮ್ । ಸೋಮಮಿಂದ್ರಾಯ ಪಾತವೇ ॥ ಅಸ್ಯೇದಿಂದ್ರೋ
ಮದೇಷ್ವಾ ವಿಶ್ವಾ ವೃತ್ರಾಣಿ ಜಿಘ್ನತೇ । ಶೂರೋ ಮಘಾ ಚ ಮಂಹತೇ ॥

ರಕ್ಷೋಹಣಮಿತಿ ಪಂಚವಿಂಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಭರದ್ವಾಜಃ ಪಾಯೂರಕ್ಷೋಹಾಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ॥ ಅಂತ್ಯಾಶ್ಚತಸ್ರೋಽನುಷ್ಟುಭಃ-

10.87 ರಕ್ಷೋಹಣಂ ವಾಜಿನಮಾ ಜಿಘರ್ಮಿ ಮಿತ್ರಂ ಪ್ರಥಿಷ್ಠಮುಪ ಯಾಮಿ ಶರ್ಮ । ಶಿಶಾನೋ
ಅಗ್ನಿಃ ಕ್ರತುಭಿಃ ಸಮಿದ್ಧಃ ಸ ನೋ ದಿವಾ ಸ ರಿಷಃ ಪಾತು ನಕ್ತಮ್ ॥ ಅಯೋದಂಷ್ಟ್ರೋ
ಅರ್ಚಿಷಾ ಯಾತುಧಾನಾನುಪಸ್ಪೃಶ ಜಾತವೇದಃ ಸಮಿದ್ಧಃ । ಆ ಜಿಹ್ವಯಾ ಮೂರದೇವಾನ್ರಭಸ್ವ
ಕ್ರವ್ಯಾದೋ ವೃಕ್ತ್ವ್ಯಪಿ ಧತ್ಸ್ವಾಸನ್ ॥ ಉಭೋಭಯಾವಿನ್ನುಪ ಧೇಹಿ ದಂಷ್ಟ್ರಾ ಹಿಂಸ್ರಃ
ಶಿಶಾನೋಽವರಂ ಪರಂ ಚ । ಉತಾಂತರಿಕ್ಷೇ ಪರಿ ಯಾಹಿ ರಾಜನ್‌ಜಂಭೈಃ ಸಂ ಧೇಹ್ಯಭಿ
ಯಾತುಧಾನಾನ್ ॥ ಯಜ್ಞೈರಿಷೂಃ ಸಂನಮಮಾನೋ ಅಗ್ನೇ ವಾಚಾ ಶಲ್ಯಾ
ಅಶನಿಭಿರ್ದಿಹಾನಃ। ತಾಭಿರ್ವಿಧ್ಯ ಹೃದಯೇ ಯಾತುಧಾನಾನ್ಪ್ರತೀಚೋ ಬಾಹೂನ್ಪ್ರತಿ
ಭಂಗ್ಧ್ಯೇಷಾಮ್ ॥ ಅಗ್ನೇ ತ್ವಚಂ ಯಾತುಧಾನಸ್ಯ ಭಿಂಧಿಹಿಂಸ್ರಾಶನಿರ್ಹರಸಾ ಹಂತ್ವೇನಮ್
। ಪ್ರ ಪರ್ವಾಣಿ ಜಾತವೇದಃ ಶೃಣೀಹಿ ಕ್ರವ್ಯಾತ್ಕ್ರವಿಷ್ಣುರ್ವಿ ಚಿನೋತು ವೃಕ್ಣಮ್ ॥

'ಕೃಣುಷ್ವಪಾಜಃ'- ರಾಕ್ಷಸಬಾಧಾನಿವಾರಣೆ. 'ತರತ್ಸಮಂದೀ' ಪವಮಾನಸೋಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ 'ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ'- ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಸರ್ವವೇದಸಾರಮಯನಾದ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. 'ವಿಷ್ಣೋರ್ನುಕಂ', 'ಅತೋ ದೇವಾಃ', 'ಪರೋಮಾತ್ರಯಾ'- ಈ ವಿಷ್ಣು ಸೂಕ್ತಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ಶ್ರೀಸೂಕ್ತದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪರಿಹಾರ. ಶಿವಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಂಗಳಕರವಾದದ್ದಾಗಿರಲಿ ಮತ್ತು ಶಿವನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಲಿ. 'ವಿಹಿ ಹೋತ್ರಾಃ'- ಸೋಮಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ವಾಯುವಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ

ಯತ್ರೇದಾನೀಂ ಪಶ್ಯಸಿ ಜಾತವೇದಸ್ತಿಷ್ಠಂತಮಗ್ನ ಉತ ವಾ ಚರಂತಮ್ । ಯದ್ವಾಂತರಿಕ್ಷೇ ಪಥಿಭಿಃ ಪತಂತಂ ತಮಸ್ತಾ ವಿಧ್ಯ ಶರ್ವಾ ಶಿಶಾನಃ ॥ ಉತಾಲಬ್ಧಂ ಸ್ಪೃಣುಹಿ ಜಾತವೇದ ಆಲೇಭಾನಾದೃಷ್ಟಿಭಿರ್ಯಾತುಧಾನಾತ್ । ಅಗ್ನೇ ಪೂರ್ವೋ ನಿ ಜಹಿ ಶೋಶುಚಾನ ಆಮಾದಃ, ಕ್ಷ್ವಿಂಕಾಸ್ತಮದಂತ್ವೇನೀಃ ॥ ಇಹ ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ಯತಮಃ ಸೋ ಅಗ್ನೇ ಯೋ ಯಾತುಧಾನೋ ಯ ಇದಂ ಕೃಣೋತಿ । ತಮಾ ರಭಸ್ವ ಸಮಿಧಾ ಯವಿಷ್ಠ ನೃಚಕ್ಷಸಶ್ಚಕ್ಷುಷೇ ರಂಧಯೈನಮ್॥ ತೀಕ್ಷ್ಣೇನಾಗ್ನೇ ಚಕ್ಷುಷಾ ರಕ್ಷ ಯಜ್ಞಂ ಪ್ರಾಂಚಂ ವಸುಭ್ಯಃ ಪ್ರ ಣಯ ಪ್ರಚೇತಃ । ಹಿಂಸ್ರಂ ರಕ್ಷಾಂಸ್ಯಭಿ ಶೋಶುಚಾನಂ ಮಾ ತ್ವಾ ದಭನ್, ಯಾತುಧಾನಾ ನೃಚಕ್ಷಃ ॥ ನೃಚಕ್ಷಾ ರಕ್ಷಃ ಪರಿ ಪಶ್ಯ ವಿಕ್ಷು ತಸ್ಯ ತ್ರೀಣಿ ಪ್ರತಿ ಶೃಣೀಹ್ಯಗ್ರಾ । ತಸ್ಯಾಗ್ನೇ ಪೃಷ್ಟೀರ್ಹರಸಾ ಶೃಣೀಹಿ ತ್ರೇಧಾ ಮೂಲಂ ಯಾತುಧಾನಸ್ಯ ವೃಶ್ಚ ॥ ತ್ರಿರ್ಯಾತುಧಾನಃ ಪ್ರಸಿತಿಂ ತ ಏತ್ವೃತಂ ಯೋ ಅಗ್ನೇ ಅನೃತೇನ ಹಂತಿ । ತಮರ್ಚಿಷಾ ಸ್ಫೂರ್ಜಯನ್ ಜಾತವೇದಃ ಸಮಕ್ಷಮೇನಂ ಗೃಣತೇ ನಿ ವೃಂಗ್ಧಿ॥ ತದಗ್ನೇ ಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರತಿ ಧೇಹಿ ರೇಭೇ ಶಫಾರುಜಂ ಯೇನ ಪಶ್ಯಸಿ ಯಾತುಧಾನಮ್। ಅ ಥರ್ವವಜ್ಜ್ಯೋತಿಷಾ ದೈವ್ಯೇನ ಸತ್ಯಂ ಧೂರ್ವಂತಮಚಿತಂ ನ್ಯೋಷ ॥ ಯದಗ್ನೇ ಅದ್ಯ ಮಿಥುನಾ ಶಪಾತೋ ಯದ್ವಾಚಸ್ತೃಷ್ಟಂ ಜನಯಂತ ರೇಭಾಃ । ಮನ್ಯೋರ್ಮನಸಃ ಶರವ್ಯಾ (ಅ) ಶಿ ಜಾಯತೇ ಯಾ ತಯಾ ವಿಧ್ಯ ಹೃದಯೇ ಯಾತುಧಾನಾನ್ ॥ ಪರಾ ಶೃಣೀಹಿ ತಪಸಾ

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. 'ಮುಂಚಾಮಿತ್ವಾ' ಕ್ಷಯರೋಗಾದಿಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಮತ್ತು ನೂರುವರ್ಷಪೂರ್ತ ಆಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. 'ದ್ರವಿಣೋದಾಃ', 'ಸವಿತಾ ಪಶ್ಚಾತಾತ್', 'ನವೋನವಃ' ಮತ್ತು 'ವಿದ್ಯುನ್ನಯಾ', ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಸವಿತೃದೇವತೆಯು ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿರುವಿಕೆ, ಪುರೂರವ ಮತ್ತು ಊರ್ವಶಿಯರ ಸಂಗಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂವಾದ 'ಪಿಶಂಗಭೃಷ್ಟಿಂ'- ಪೀಡೆ- ಪಿಶಾಚಿಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಯಾತುಧಾನಾನ್ವರಾಗ್ನೇ ರಕ್ಷೋ ಹರಸಾಶೃಣೀಹಿ । ಪರಾರ್ಚಿಷಾ ಮೂರದೇವಾನ್ ಛೃಣೀಹಿ ಪರಾ ಸುತೃಪೋ ಅಭಿ ಶೋಶುಚಾನಃ ॥ ಪರಾದ್ಯ ದೇವಾ ವೃಜಿನಂ ಶೃಣಂತುಪ್ರತ್ಯಗೇನಂ ಶಪಥಾ ಯಂತು ತೃಷ್ಟಾಃ । ವಾಚಾಸ್ತೇನಂ ಶರವ ಋಚ್ಛಂತು ಮರ್ಮನ್ವಿಶ್ವಸ್ಯೈತು ಪ್ರಸಿತಿಂ ಯಾತುಧಾನಃ॥ ಯಃ ಪೌರುಷೇಯೇಣ ಕ್ರವಿಷಾ ಸಮಂಕ್ತೇ ಯೋ ಅಶ್ವ್ಯೇನ ಪಶುನಾ ಯಾತುಧಾನಃ । ಯೋ ಅಘ್ನ್ಯಾಯಾ ಭರತಿ ಕ್ಷೀರಮಗ್ನೇ ತೇಷಾಂ ಶೀರ್ಷಾಣಿ ಹರಸಾಪಿ ವೃಶ್ಚ ॥ ಸಂವತ್ಸರೀಣಂ ಪಯ ಉಸ್ರಿಯಾಯಾಸ್ತಸ್ಯ ಮಾಶೀದ್ಯಾತುಧಾನೋ ನೃಚಕ್ಷಃ । ಪೀಯೂಷಮಗ್ನೇ ಯತಮಸ್ತಿತೃಪ್ಸಾತ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯಂಚಮರ್ಚಿಷಾ ವಿಧ್ಯ ಮರ್ಮನ್ ॥ ವಿಷಂ ಗವಾಂ ಯಾತುಧಾನಾಃ ಪಿಬಂತ್ವಾ ವೃಶ್ಚ್ಯಂತಾಮದಿತಯೇ ದುರೇವಾಃ ॥ ಪರೈನಾನ್ದೇವಃ ಸವಿತಾ ದದಾತು ಪರಾ ಭಾಗಮೋಷಧೀನಾಂ ಜಯಂತಾಮ್ ॥ ಸನಾದಗ್ನೇ ಮೃಣಸಿ ಯಾತುಧಾನಾನ್ನತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಪೃತನಾಸು ಜಿಗ್ಯುಃ । ಅನು ದಹ ಸಹಮೂರಾನ್ಕ್ರವ್ಯಾದೋ ಮಾತೇ ಹೇತ್ಯಾ ಮುಕ್ಷತ ದೈವ್ಯಾಯಾಃ । ತ್ವಂ ನೋ ಅಗ್ನೇ ಅಧರಾದುದಕ್ತಾತ್ತ್ವಂ ಪಶ್ಚಾದುತ ರಕ್ಷಾ ಪುರಸ್ತಾತ್ । ಪ್ರತಿ ತೇ ತೇ ಅಜರಾಸಸ್ತಪಿಷ್ಠಾ ಅಘಶಂಸಂ ಶೋಶುಚತೋ ದಹಂತು ॥ ಪಶ್ಚಾತ್ಪುರಸ್ತಾದಧರಾದುದಕ್ತಾತ್ಕವಿಃ ಕಾವ್ಯೇನ ಪರಿ ಪಾಹಿ ರಾಜನ್ । ಸಖೇ ಸಖಾಯಮಜರೋ ಜರಿಮ್ಣೇಽಗ್ನೇ ಮರ್ತಾ ಅಮರ್ತ್ಯಸ್ತ್ವಂ ನಃ ॥ ಪರಿ ತ್ವಾಗ್ನೇ ಪುರಂ ವಯಂ ವಿಪ್ರಂ ಸಹಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧೃಷದ್ವರ್ಣಂ ದಿವೇದಿವೇ ಹಂತಾರಂ ಭಂಗುರಾವತಾಮ್ ॥ ವಿಷೇಣ ಭಂಗುರಾವತಃ

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮಂತ್ರಗಳ ಪಠನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕೌತುಕ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಈತಿಬಾಧಾದಿಗಳ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವರು.

'ಶತಂಜೀವ'- ೩ ಋಕ್ಕುಗಳು, 'ಬೃಹತ್ಸಾಮ', 'ಯೇಯಜ್ಞೇನ'- ೮ ಋಕ್ಕುಗಳು, 'ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ಯಜಾಮಹೇ' (ಈ ಮಂತ್ರಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ನಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ 'ವಿವಾಹ ದೀಪಿಕಾ' ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿದೆ.)

ಪ್ರತಿ ಷ್ಮ ರಕ್ಷಸೋ ದಹ । ಅಗ್ನೇ ತಿಗ್ಮೇನ ಶೋಚಿಷಾ ತಪುರಗ್ರಾಭಿರ್ಋಷ್ಟಿಭಿಃ ॥ ಪ್ರತ್ಯಗ್ನೇ ಮಿಥುನಾ ದಹ ಯಾತುಧಾನಾ ಕಿಮೀದಿನಾ । ಸಂತ್ವಾ ಶಿಶಾಮಿ ಜಾಗೃಹ್ಯದಬ್ಧಂ ವಿಪ್ರ ಮನ್ಮಭಿಃ ॥ ಪ್ರತ್ಯಗ್ನೇ ಹರಸಾ ಹರಃ ಶೃಣೀಹಿ ವಿಶ್ವತಃ ಪ್ರತಿ । ಯಾತುಧಾನಸ್ಯ ರಕ್ಷಸೋ ಬಲಂ ವಿರುಜ ವೀರ್ಯಮ್ ॥

ರಾತ್ರೀ ವ್ಯಖ್ಯದಿತ್ಯಷ್ಟರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಸೌಭರಃ ಕುಶಿಕೋ ರಾತ್ರಿರ್ವಾ ಭರದ್ವಾಜೀ, ರಾತ್ರಿಸ್ತವಂ ಗಾಯತ್ರಂ

ರಾತ್ರೀ ವ್ಯಖ್ಯದಾಯತೀ ಪುರುತ್ರಾ ದೇವ್ಯ (ಅ)೧ ಕ್ಷಭಿಃ । ವಿಶ್ವಾ ಅಧಿ ಶ್ರಿಯೋಽಧಿತ ॥ ಓರ್ವಪ್ರಾ ಅಮರ್ತ್ಯಾ ನಿವತೋ ದೇವ್ಯು (ಉ) ೧ದ್ವತಃ । ಜ್ಯೋತಿಷಾ ಬಾಧತೇ ತಮಃ ॥ ನಿರು ಸ್ವಸಾರಮಸ್ಕೃತೋಷಸಂ ದೇವ್ಯಾಯತೀ ॥ ಅಪೇದು ಹಾಸತೇ ತಮಃ ॥ ಸಾನೋ ಅದ್ಯ ಯಸ್ಯಾ ವಯಂ ನಿ ತೇ ಯಾಮನ್ನವಿಕ್ಷ್ಮಹಿ । ವೃಕ್ಷೇ ನ ವಸತಿಂ ವಯಃ ॥ ನಿ ಗ್ರಾಮಾಸೋ ಅವಿಕ್ಷತ ನಿ ಪದ್ವಂತೋ ನಿ ಪಕ್ಷಿಣಃ । ನಿ ಶ್ಯೇನಾಸಶ್ಚಿದರ್ಥಿನಃ ॥ ಯಾವಯಾ ವೃಕ್ಯ (ಅ) ೧೦ ವೃಕಂ ಯವಯಸ್ತೇನಮೂರ್ಮ್ಯೇ । ಅಥಾ ನಃ ಸುತರಾ ಭವ ॥ ಉಪ ಮಾ ಪೇಪಿಶತ್ತಮಃ ಕೃಷ್ಣಂ ವ್ಯಕ್ತಮಸ್ಥಿತ । ಉಪ ಋಣೇವ ಯಾತಯ ॥ ಉಪ ತೇ ಗಾ ಇವಾಕರಂ ವೃಣೀಷ್ವ ದುಹಿತರ್ದಿವಃ । ರಾತ್ರಿ ಸ್ತೋಮಂ ನ ಜಿಗ್ಯುಷೇ ॥

ಕೃಣುಷ್ವೇತಿ ಪಂಚದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ವಾಮದೇವೋ ರಕ್ಷೋಹಾಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್

ಕೃಣುಷ್ವ ಪಾಜಃ ಪ್ರಸಿತಿಂ ನ ಪೃಥ್ವೀಂ ಯಾಹಿ ರಾಜೇವಾಮವಾ ಇಭೇನ । ತೃಷ್ವೀಮನು ಪ್ರಸಿತಿಂ ದ್ರೂಣಾನೋಽಸ್ತಾಸಿ ವಿಧ್ಯ ರಕ್ಷಸ ಸ್ತಪಿಷ್ಠೈಃ ॥ ತವ ಭ್ರಮಾಸ ಆಶು ಯಾ ಪತಂತ್ಯನುಸ್ಪೃಶ ಧೃಷತಾ ಶೋಶುಚಾನಃ । ತಪೂಂಷ್ಯಗ್ನೇ ಜುಹ್ವಾ ಪತಂಗಾ ನ ಸಂದಿತೋ ವಿಸೃಜ ವಿಷ್ವಗುಲ್ಕಾಃ ॥

ಪ್ರತಿಸ್ಪಶೋ ವಿಸೃಜ ತೂರ್ಣಿತಮೋ ಭವಾ ಪಾಯುರ್ವಿಶೋ ಅಸ್ಯಾ ಅದಬ್ಧಃ । ಯೋ ನೋ ದೂರೇ ಅಘಶಂಸೋ ಯೋ ಅಂತ್ಯಗ್ನೇ ಮಾಕಿಷ್ಟೇ ವ್ಯಥಿರಾದಧರ್ಷೀತ್ ॥ ಉದಗ್ನೇ ತಿಷ್ಠ

ಪ್ರತ್ಯಾತನುಷ್ವನ್ಯ೧()ಮಿತ್ರಾ ಓಷತಾತ್ತಿಗ್ಮಹೇತೇ । ಯೋ ನೋ ಅರಾತಿಂ ಸಮಿಧಾನ ಚಕ್ರೇ ನೀಚಾ ತಂ ಧಕ್ಷ್ಯತಸಂ ನ ಶುಷ್ಕಮ್ ॥ ಊರ್ಧ್ವೋ ಭವ ಪ್ರತಿವಿಧ್ಯಾಧ್ಯಸ್ಮದಾವಿಷ್ಕೃಣುಷ್ವ ದೈವ್ಯಾನ್ಯಗ್ನೇ । ಅವಸ್ಥಿರಾ ತನುಹಿ ಯಾತುಜೂನಾಂ ಜಾಮಿಮಜಾಮಿಂ ಪ್ರಮೃಣೀಹಿ ಶತ್ರೂನ್ ॥ ಸ ತೇ ಜಾನಾತಿ ಸುಮತಿಂ ಯವಿಷ್ಠ ಯ ಈವತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಗಾತುಮೈರತ್ ॥ ವಿಶ್ವಾನ್ಯಸ್ಮೈ ಸುದಿನಾನಿ ರಾಯೋ ದ್ಯುಮ್ನಾನ್ಯರ್ಯೋ ವಿದುರೋ ಅಭಿದ್ಯೌತ್ ॥ ಸೇದಗ್ನೇ ಅಸ್ತು ಸುಭಗಸ್ಸುದಾನುರ್ಯಸ್ತ್ವಾ ನಿತ್ಯೇನ ಹವಿಷಾ ಯ ಉಕ್ಥೈಃ । ಪಿಪ್ರೀಷತಿ ಸ್ವ ಆಯುಷಿ ದುರೋಣೇ ವಿಶ್ವೇದಸ್ಮೈ ಸುದಿನಾ ಸಾಽಸದಿಷ್ಟಿಃ ॥ ಅರ್ಚಾಮಿ ತೇ ಸುಮತಿಂ ಘೋಷ್ಯರ್ವಾಕ್ಸಂತೇ ವಾವಾತಾ ಜರತಾಮಿಯಂ ಗೀಃ । ಸ್ವಶ್ವಾಸ್ತ್ವಾ ಸುರಥಾಮರ್ಜಯೇಮಾಸ್ಮೇ ಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಧಾರಯೇರನು ದ್ಯೂನ್ ॥ ಇಹ ತ್ವಾ ಭೂರ್ಯಾಚರೇದುಪತ್ಮನ್ದೋಷಾವಸ್ತರ್ದೀದಿವಾಂಸಮನು ದ್ಯೂನ್ । ಕ್ರೀಳಂತಸ್ತ್ವಾ ಸುಮನಸಸ್ಸಪೇಮಾಭಿ ದ್ಯುಮ್ನಾ ತಸ್ಥಿವಾಂಸೋ ಜನಾನಾಮ್ ॥

ಯಸ್ತ್ವಾ ಸ್ವಶ್ವಸ್ಸುಹಿರಣ್ಯೋ ಅಗ್ನ ಉಪಯಾತಿ ವಸುಮತಾ ರಥೇನ । ತಸ್ಯ ತ್ರಾತಾ ಭವಸಿ ತಸ್ಯ ಸಖಾ ಯಸ್ತ ಆತಿಥ್ಯಮಾನುಷಗ್ಜುಜೋಷತ್ ॥ ಮಹೋ ರುಜಾಮಿ ಬಂಧುತಾ ವಚೋಭಿಸ್ತನ್ಮಾ ಪಿತುರ್ಗೋತಮಾದನ್ವಿಯಾಯ । ತ್ವಂ ನೋ ಅಸ್ಯ ವಚಸಶ್ಚಿಕಿದ್ಧಿ ಹೋತರ್ಯವಿಷ್ಠ ಸುಕ್ರತೋ ದಮೂನಾಃ ॥ ಅಸ್ವಪ್ನಜಸ್ತರಣಯಸ್ಸುಶೇವಾ ಅತಂದ್ರಾಸೋಽವೃಕಾ ಅಶ್ರಮಿಷ್ಠಾಃ । ತೇ ಪಾಯವಸ್ಸಧ್ರ್ಯಂಚೋ ನಿಷದ್ಯಾಗ್ನೇ ತವ ನಃ ಪಾಂತ್ವಮೂರ ॥ ಯೇ ಪಾಯವೋ ಮಾಮತೇಯಂ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಪಶ್ಯಂತೋ ಅಂಧಂ ದುರಿತಾದರಕ್ಷನ್ । ರರಕ್ಷ ತಾನ್ಸುಕೃತೋ ವಿಶ್ವವೇದಾ ದಿಪ್ಸಂತ ಇದ್ರಿಪವೋ ನಾಹ ದೇಭುಃ ॥ ತ್ವಯಾ ವಯಂ ಸಧನ್ಯ(ಅ) ೧

ಸ್ತೋತಾಸ್ತವ ಪ್ರಣೀತ್ಯಶ್ಯಾಮ ವಾಜಾನ್ । ಉಭಾಶಂಸಾ ಸೂದಯ ಸತ್ಯತಾತೇಽನುಷ್ಠುಯಾ ಕೃಣುಹ್ಯಹ್ರಯಾಣ ॥ ಅಯಾ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಸಮಿಧಾ ವಿಧೇಮ ಪ್ರತಿಸ್ತೋಮಂ ಶಸ್ಯಮಾನಂ ಗೃಭಾಯ । ದಹಾಶಸೋ ರಕ್ಷಸಃ ಪಾಹ್ಯ(ಅ) ೧ ಸ್ಮಾನ್ದ್ರುಹೋ ನಿದೋ ಮಿತ್ರಮಹೋ ಅವದ್ಯಾತ್ ॥

ತರತ್ಸಮಂದೀತಿ ಚತುಷ್ಕಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಅವತ್ಸಾರಃ ಪವಮಾನ ಸ್ಸೋಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ:-

ತರತ್ಸ ಮಂದೀ ಧಾವತಿ ಧಾರಾ ಸುತಸ್ಯಾಂಧಸಃ । ತರತ್ಸ ಮಂದೀ ಧಾವತಿ ॥ ಉಸ್ರಾ ವೇದ ವಸೂನಾಂ ಮರ್ತಸ್ಯ ದೇವ್ಯವಸಃ । ತರತ್ಸ ಮಂದೀ ಧಾವತಿ ॥ ಧ್ವಸ್ರಯೋಃ ಪುರುಷಂತ್ಯೋರಾ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ದದ್ಮಹೇ । ತರತ್ಸ ಮಂದೀ ಧಾವತಿ ॥ ಆ ಯಯೋಸ್ತ್ರಿಂಶತಂ ತನಾ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚ ದದ್ಮಹೇ । ತರತ್ಸ ಮಂದೀ ಧಾವತಿ ॥

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷೇತಿ ಷೋಳಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ನಾರಾಯಣಃ ಪುರುಷೋಽನುಷ್ಟುಪ್ ಅನ್ತ್ಯಾತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ॥

ಸಹಸ್ರಶೀ ರ್ಷಾ ಪುರುಷಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ । ಸಭೂಮಿಂ ವಿಶ್ವತೋ ವೃತ್ವಾಽತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ದಶಾಂಗುಲಮ್ ॥ ಪುರುಷ ಏವೇದಂ ಸರ್ವಂ ಯದ್ಭೂತಂ ಯಚ್ಚ ಭವ್ಯಮ್। ಉತಾಮೃತತ್ವಸ್ಯೇಶಾನೋ ಯದನ್ನೇನಾತಿರೋಹತಿ ॥ ಏತಾವಾನಸ್ಯ ಮಹಿಮಾಽತೋಜ್ಯಾಯಾಂಶ್ಚ ಪೂರುಷಃ । ಪಾದೋಽಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಭೂತಾನಿ ತ್ರಿಪಾದಸ್ಯಾಮೃತಂ ದಿವಿ ॥ ತ್ರಿಪಾದೂರ್ಧ್ವಉದೈತ್ಪುರುಷಃ ಪಾದೋಽಸ್ಯೇಹಾ ಭವತ್ಪುನಃ । ತತೋ ವಿಷ್ವಙ್ವ್ಯಕ್ರಾಮತ್ಸಾಶನಾನಶನೇ ಅಭಿ ॥ ತಸ್ಮಾದ್ವಿರಾಳಜಾಯತ ವಿರಾಜೋ ಅಧಿ ಪೂರುಷಃ । ಸ ಜಾತೋ ಅತ್ಯರಿಚ್ಯತ ಪಶ್ಚಾದ್ಭೂಮಿಮಥೋ ಪುರಃ ॥ ಯತ್ಪುರುಷೇಣ ಹವಿಷಾ ದೇವಾ

ಯಜ್ಞಮತನ್ವತ । ವಸಂತೋ ಅಸ್ಯಾಸೀದಾಜ್ಯಂ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಇಧ್ಮಃ ಶರದ್ಧವಿಃ ॥ ತಂ ಯಜ್ಞಂ ಬರ್ಹಿಷಿ ಪ್ರೌಕ್ಷನ್ಪುರುಷಂ ಜಾತಮಗ್ರತಃ । ತೇನ ದೇವಾ ಅಯಜಂತ ಸಾಧ್ಯಾ ಋಷಯಶ್ಚ ಯೇ ॥ ತಸ್ಮಾದ್ಯಜ್ಞಾತ್ಸರ್ವಹುತಃ ಸಂಭೃತಂ ಪೃಷದಾಜ್ಯಮ್ । ಪಶೂನ್ತಾಂಶ್ಚಕ್ರೇ ವಾಯವ್ಯಾನಾರಣ್ಯಾನ್ಗ್ರಾಮ್ಯಾಶ್ಚಯೇ ॥ ತಸ್ಮಾದ್ಯಜ್ಞಾತ್ಸರ್ವಹುತ ಋಚಃ ಸಾಮಾನಿ ಜಜ್ಞಿರೇ। ಛಂದಾಂಸಿ ಜಜ್ಞಿರೇ ತಸ್ಮಾದ್ಯಜುಸ್ತಸ್ಮಾದಜಾಯತ ॥ ತಸ್ಮಾದಶ್ವಾ ಅಜಾಯಂತ ಯೇ ಕೇ ಚೋಭಯಾದತಃ ॥ ಗಾವೋ ಹ ಜಜ್ಞಿರೇ ತಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾಜ್ಜಾತಾ ಅಜಾವಯಃ ॥ ಯತ್ಪುರುಷಂ ವ್ಯದಧುಃ ಕತಿಧಾ ವ್ಯಕಲ್ಪಯನ್ । ಮುಖಂ ಕಿಮಸ್ಯ ಕೌ ಬಾಹೂ ಕಾ ಊರೂ ಪಾದಾ ಉಚ್ಯೇತೇ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಸ್ಯ ಮುಖಮಾಸೀದ್ಬಾಹೂ ರಾಜನ್ಯಃ ಕೃತಃ । ಊರೂ ತದಸ್ಯ ಯದ್ವೈಶ್ಯಃ ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಶೂದ್ರೋ ಅಜಾಯತ ॥ ಚಂದ್ರಮಾ ಮನಸೋ ಜಾತಶ್ಚಕ್ಷೋಃ ಸೂರ್ಯೋ ಅಜಾಯತ । ಮುಖಾದಿಂದ್ರಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ಪ್ರಾಣಾದ್ವಾಯುರಜಾಯತ ॥ ನಾಭ್ಯಾ ಆಸೀದಂತರಿಕ್ಷಂ ಶೀರ್ಷ್ಣೋ ದ್ಯೌಸ್ಸಮವರ್ತತ । ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಭೂಮಿರ್ದಿಶಃ ಶ್ರೋತ್ರಾತ್ತಥಾ ಲೋಕಾ ಅಕಲ್ಪಯನ್ ॥ ಸಪ್ತಾಸ್ಯಾಸನ್ಪರಿಧಯಸ್ತ್ರಿಸ್ಸಪ್ತ ಸಮಿಧಃ ಕೃತಾಃ । ದೇವಾ ಯದ್ಯಜ್ಞಂ ತನ್ವಾನಾ ಅಬಧ್ನನ್ಪುರುಷಂ ಪಶುಮ್ ॥ ಯಜ್ಞೇನ ಯಜ್ಞಮಯಜಂತ ದೇವಾಸ್ತಾನಿ ಧರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಥಮಾನ್ಯಾಸನ್ । ತೇಹ ನಾಕಂ ಮಹಿಮಾನಃ ಸಚಂತ ಯತ್ರ ಪೂರ್ವೇ ಸಾಧ್ಯಾಃ ಸಂತಿ ದೇವಾಃ ॥

1.154 ವಿಷ್ಣೋರ್ನುಕಮಿತಿ ಷಳರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಔಚಥ್ಯಪುತ್ರೋ ದೀರ್ಘತಮಾ ವಿಷ್ಣುಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್

ವಿಷ್ಣೋರ್ನುಕಂ ವೀರ್ಯಾಣಿ ಪ್ರ ವೋಚಂ ಯಃ ಪಾರ್ಥಿವಾನಿ ವಿಮಮೇ ರ ಜಾಂಸಿ । ಯೋ ಅಸ್ಕಭಾಯದುತ್ತರಂ ಸಧಸ್ಥಂ ವಿಚಕ್ರಮಾಣಸ್ತ್ರೇಧೋರುಗಾಯಃ ॥ ಪ್ರತದ್ವಿಷ್ಣುಃಸ್ತವತೇ ವೀರ್ಯೇಣ ಮೃಗೋ ನ ಭೀಮಃ ಕುಚರೋ ಗಿರಿಷ್ಠಾಃ । ಯಸ್ಯೋರುಷು ತ್ರಿಷು

1.154 ವಿಕ್ರಮಣೇಷ್ವಧಿಕ್ಷಿಯಂತಿ ಭುವನಾನಿ ವಿಶ್ವಾ ॥ ಪ್ರವಿಷ್ಣವೇ ಶೂಷಮೇತು ಮನ್ಮ ಗಿರಿಕ್ಷಿತ ಉರುಗಾಯಾಯ ವೃಷ್ಣೇ । ಯ ಇದಂ ದೀರ್ಘಂ ಪ್ರಯತಂ ಸಧಸ್ಥಮೇಕೋ ವಿಮಮೇ ತ್ರಿಭಿರಿತ್ಪದೇಭಿಃ ॥ ಯಸ್ಯ ತ್ರೀ ಪೂರ್ಣಾ ಮಧುನಾ ಪದಾನ್ಯಕ್ಷೀಯಮಾಣಾ ಸ್ವಧಯಾ ಮದಂತಿ। ಯ ಉ ತ್ರಿಧಾತು ಪೃಥಿವೀಮುತದ್ಯಾಮೇಕೋ ದಾಧಾರ ಭುವನಾನಿ ವಿಶ್ವಾ ॥ ತದಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಮಭಿ ಪಾಥೋ ಅಶ್ಯಾಂ ನರೋ ಯತ್ರ ದೇವಯವೋ ಮದಂತಿ । ಉರುಕ್ರಮಸ್ಯ ಸ ಹಿ ಬಂಧುರಿತ್ಥಾ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪದೇ ಪರಮೇ ಮಧ್ವ ಉತ್ಸಃ ॥ ತಾ ವಾಂ ವಾಸ್ತೂನ್ಯುಶ್ಮಸಿಗಮಧ್ಯೈ ಯತ್ರ ಗಾವೋ ಭೂರಿ ಶೃಂಗಾ ಅಯಾಸಃ । ಅತ್ರಾಹ ತದುರುಗಾಯಸ್ಯ ವೃಷ್ಣಃ ಪರಮಂ ಪದಮವಭಾತಿ ಭೂರಿ ॥

ಅತೋ ದೇವಾ ಇತಿ ಷಳರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಕಾಣ್ವೋ ಮೇಧಾತಿಥಿರ್ವಿಷ್ಣುರ್ಗಾಯತ್ರೀ:-

ಅತೋ ದೇವಾ ಅವಂತು ನೋ ಯತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಚಕ್ರಮೇ । ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ಸಪ್ತಧಾಮಭಿಃ ॥ ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಚಕ್ರಮೇ ತ್ರೇಧಾ ನಿದಧೇ ಪದಮ್ । ಸಮೂಳ್ಹಮಸ್ಯ ಪಾಂಸುರೇ ॥ ತ್ರೀಣಿ ಪದಾ ವಿ ಚಕ್ರಮೇ ವಿಷ್ಣುರ್ಗೋಪಾ ಅದಾಭ್ಯಃ । ಅತೋ ಧರ್ಮಾಣಿ ಧಾರಯನ್ ॥ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪಶ್ಯತ ಯತೋ ವ್ರತಾನಿ ಪಸ್ಪಶೇ । ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಯುಜ್ಯಸ್ಸಖಾ ॥ ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಂ ಸದಾ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸೂರಯಃ । ದಿವೀವ ಚಕ್ಷುರಾತತಮ್ ॥ ತದ್ವಿಪ್ರಾಸೋ ವಿಪನ್ಯವೋ ಜಾಗೃವಾಂಸಸ್ಸಮಿಂಧತೇ । ವಿಷ್ಣೋರ್ಯತ್ಪರಮಂ ಪದಮ್ ॥

ಪರೋ ಮಾತ್ರಯೇತಿ ಸಪ್ತರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿರ್ವಸಿಷ್ಠೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್

7.99 ಪರೋ ಮಾತ್ರಯಾ ತನ್ವಾ ವೃಧಾನ ನ ತೇ ಮಹಿತ್ವ ಮನ್ವಶ್ನುವಂತಿ । ಉಭೇ ತೇ ವಿದ್ಮ

ರಜಸೀ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ವಿಷ್ಣೋ ದೇವ ತ್ವಂ ಪರಮಸ್ಯ ವಿತ್ಸೇ ॥ ನ ತೇ ವಿಷ್ಣೋ ಜಾಯಮಾನೋ ನ ಜಾತೋ ದೇವ ಮಹಿಮ್ನಃ ಪರಮಂತಮಾಪ । ಉದಸ್ತಭ್ನಾ ನಾಕಮೃಷ್ವಂ ಬೃಹಂತಂ ದಾಧರ್ಥ ಪ್ರಾಚೀಂ ಕಕುಭಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ॥ ಇರಾವತೀ

ಧೇನುಮತೀ ಹಿ ಭೂತಂ ಸೂಯವಸಿನೀ ಮನುಷೇ ದಶಸ್ಯಾ । ವ್ಯಸ್ತಭ್ನಾ ರೋದಸೀ ವಿಷ್ಣವೇತೇ ದಾಧರ್ಥ ಪೃಥಿವೀಮಭಿತೋ ಮಯೂಖೈಃ ॥ ಉರುಂ ಯಜ್ಞಾಯ ಚಕ್ರಥುರು ಲೋಕಂ ಜನಯಂತಾ ಸೂರ್ಯಮುಷಾಸಮಗ್ನಿಮ್ । ದಾಸಸ್ಯ ಚಿದ್ವೃಷ ಶಿಪ್ರಸ್ಯ ಮಾಯಾ ಜಘ್ನಥುರ್ನರಾ ಪೃತನಾಜ್ಯೇಷು ॥ ಇಂದ್ರಾವಿಷ್ಣೂ ದೃಂಹಿತಾಃ ಶಂಬರಸ್ಯ ನವಪುರೋ ನವತಿಂ ಚ ಶ್ನಥಿಷ್ಟಮ್ । ಶತಂ ವರ್ಚಿನಃ ಸಹಸ್ರಂ ಚ ಸಾಕಂ ಹಥೋ ಅಪ್ರತ್ಯಸುರಸ್ಯ ವೀರಾನ್ ॥ ಇಯಂ ಮನೀಷಾ ಬೃಹತೀ ಬೃಹಂತೋರುಕ್ರಮಾ ತವಸಾ ವರ್ಧಯಂತೀ । ರರೇ ವಾಂ ಸ್ತೋಮಂ ವಿದಥೇಷು ವಿಷ್ಣೋ ಪಿನ್ವತಮಿಷೋ ವೃಜನೇಷ್ವಿಂದ್ರ ॥ ವಷಟ್ತೇ ವಿಷ್ಣವಾಸ ಆ ಕೃಣೋಮಿ ತನ್ಮೇ ಜುಷಸ್ವ ಶಿಪಿವಿಷ್ಟ ಹವ್ಯಮ್ । ವರ್ಧಂತು ತ್ವಾ ಸುಷ್ಟುತಯೋ ಗಿರೋ ಮೇ ಯೂಯಂ ಪಾತ ಸ್ವಸ್ತಿಭಿಃ ಸದಾ ನಃ ॥

ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾಮಿತಿ ಪಂಚದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಆನಂದಕರ್ದ ಮಶ್ಚಿಕ್ಲೀತೇಂದಿರಾಸುತಾ ಋಷಯಃ ಶ್ರೀರಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ ಅನ್ತ್ಯಾಸ್ತಿಸ್ರೋಽನುಷ್ಟುಭಃ ಕಾಂಸೋಸ್ಮಿತಾಮಿತಿ ಬೃಹತೀ, ಉತ್ತರಯೋಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಅಷ್ಟಾವನುಷ್ಟುಭಃ ಅಂತ್ಯಾಪ್ರಸ್ತಾರಪಂಕ್ತಿಃ

ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾಂ ಹರಿಣೀಂ ಸುವರ್ಣರಜತಸ್ರಜಾಂ । ಚಂದ್ರಾಂ ಹಿರಣ್ಮಯೀಂಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಜಾತವೇದೋ ಮ ಆವಹ ॥ ತಾಂ ಮ ಆವಹ ಜಾತವೇದೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನಪಗಾಮಿನೀಂ । ಯಸ್ಯಾಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ವಿನ್ದೇಯಂ ಗಾಮಶ್ವಂಪುರುಷಾನಹಮ್ ॥ ಅಶ್ವಪೂರ್ವಾಂ ರಥಮಧ್ಯಾಂ

ಹಸ್ತಿನಾದಪ್ರಬೋಧಿನೀಮ್ । ಶ್ರಿಯಂ ದೇವೀಮುಪಹ್ವಯೇ ಶ್ರೀರ್ಮಾ ದೇವೀಜುಷತಾಮ್ ॥ ಕಾಂಸ್ಮೋಸ್ಮಿತಾಂ ಹಿರಣ್ಯಪ್ರಾಕಾರಾ ಮಾರ್ದ್ರಾಂ ಜ್ವಲಂತೀಂ ತೃಪ್ತಾಂ ತರ್ಪಯನ್ತೀಮ್ । ಪದ್ಮೇಸ್ಥಿತಾಂ ಪದ್ಮವರ್ಣಾಂ ತಾಮಿ ಹೋಪಹ್ವಯೇ ಶ್ರಿಯಮ್ ॥ ಚಂದ್ರಾಂ ಪ್ರಭಾಸಾಂ ಯಶಸಾ ಜ್ವಲಂತೀಂ ಶ್ರಿಯಂ ಲೋಕೇ ದೇವಜುಷ್ಟಾಮುದಾರಾಮ್ । ತಾಂ ಪದ್ಮಿನೇಮೀಂ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇಽಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಮೇ ನಶ್ಯತಾಂ ತ್ವಾಂ ವೃಣೇ ॥ ಆದಿತ್ಯವರ್ಣೇ ತಪಸೋಽಧಿಜಾತೋ ವನಸ್ಪತಿಸ್ತವ ವೃಕ್ಷೋಽಥ ಬಿಲ್ವಃ । ತಸ್ಯಫಲಾನಿ ತಪಸಾನುದನ್ತು ಮಾಯಾನ್ತರಾಯಾಶ್ಚ ಬಾಹ್ಯಾ ಅಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ॥ ಉಪೈತು ಮಾಂ ದೇವಸಖಃ ಕೀರ್ತಿಶ್ಚ ಮಣಿನಾ ಸಹ । ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತೋಽಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೇಽಸ್ಮಿನ್ ಕೀರ್ತಿವೃದ್ಧಿಂ ದದಾತು ಮೇ ॥ ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾಮಲಾಂಜ್ಯೇಷ್ಠಾಮಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ನಾಶಯಾಮ್ಯಹಮ್ । ಅಭೂತಿಮಸಮೃದ್ಧಿಂಚ ಸರ್ವಾಂ ನಿರ್ಣುದ ಮೇ ಗೃಹಾತ್ ॥ ಗಂಧದ್ವಾರಾಂ ದುರಾಧರ್ಷಾಂ ನಿತ್ಯಪುಷ್ಟಾಂ ಕರೀಷಿಣೀಮ್ । ಈಶ್ವರೀಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಾಮಿಹೋಪಹ್ವಯೇ ಶ್ರಿಯಂ ॥ ಮನಸಃ ಕಾಮಮಾಕೂತಿಂ ವಾಚಸ್ಸತ್ಯಮಶೀಮಹಿ । ಪಶೂನಾಂ ರೂಪಮನ್ನಸ್ಯ ಮಯಿ ಶ್ರೀಶ್ಶ್ರಯತಾಂಯಶಃ ॥

ಕರ್ದಮೇನ ಪ್ರಜಾಭೂತಾಮಯಿ ಸಂಭವ ಕರ್ದಮ । ಶ್ರಿಯಂ ವಾಸಯ ಮೇ ಕುಲೇ ಮಾತರಂ ಪದ್ಮಮಾಲಿನೀಮ್ ॥ ಆಪಸ್ಸೃಜಂತು ಸ್ನಿಗ್ಧಾನಿ ಚಿಕ್ಲೀತ ವಸ ಮೇ ಗೃಹೇ । ನಿ ಚ ದೇವೀಂ ಮಾತರಂ ಶ್ರಿಯಂ ವಾಸಯ ಮೇ ಕುಲೇ ॥ ಆರ್ದ್ರಾಂ ಪುಷ್ಕರಿಣೀಂ ಪುಷ್ಟಿಂ ಸುವರ್ಣಾಂ ಹೇಮಮಾಲಿನೀಂ । ಸೂರ್ಯಾಂ ಹಿರಣ್ಮಯೀಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಜಾತವೇದೋ ಮ ಆವಹ ॥ ಆರ್ದ್ರಾಂ ಯಃ ಕರಿಣೀಂ ಯಷ್ಟಿಂ ಪಿಂಗಳಾಂ ಪದ್ಮಮಾಲಿನೀಂ । ಚಂದ್ರಾಂ ಹಿರಣ್ಮಯೀಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಜಾತವೇದೋ ಮ ಆವಹ ॥ ತಾಂ ಮ ಆವಹ ಜಾತವೇದೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನಪಗಾಮಿನೀಮ್ । ಯಸ್ಯಾಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ಪ್ರಭೂತಂ ಗಾವೋ ದಾಸ್ಯೋಽಶ್ವಾನ್,

ವಿನ್ದೇಯಂ ಪುರುಷಾನಹಮ್ ॥ ಯಶ್ಶುಚಿಃ ಪ್ರಯತೋ ಭೂತ್ವಾ ಜುಹು ಯಾದಾಜ್ಯ ಮನ್ವಹಮ್ । ಶ್ರಿಯಃ ಪಂಚದಶರ್ಚಂ ಚ ಶ್ರೀಕಾಮಸ್ಸತತಂ ಜಪೇತ್ ॥

ಏಹಿ ಹೋತ್ರಾ ಇತಿ ಪಂಚರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮೋ ವಾಯುರನುಷ್ಟುಪ್ :-

4/49 ಏಹಿ ಹೋತ್ರಾ ಅವೀತಾ ವಿಪ್ರೋ ನರಾಯೋ ಅರ್ಯಃ । ವಾಯವಾ ಚಂದ್ರೇಣ ರಥೇನ ಯಾಹಿ ಸುತಸ್ಯ ಪೀತಯೇ ॥ ನಿರ್ಯುವಾಣೋ ಅಶಸ್ತೀರ್ನಿಯುತ್ವಾ ಇಂದ್ರಸಾರಥಿಃ । ವಾಯವಾ ಚಂದ್ರೇಣ ರಥೇನ ಯಾಹಿ ಸುತಸ್ಯ ಪೀತಯೇ ॥ ಅನುಕೃಷ್ಣೇ ವಸುಧಿತೀ ಯೇ ಮಾ ತೇ ವಿಶ್ವಪೇಶಸಾ । ವಾಯವಾ ಚಂದ್ರೇಣ ರಥೇನ ಯಾಹಿ ಸುತಸ್ಯ ಪೀತಯೇ ॥ ವಹನ್ತು ತ್ವಾ ಮನೋಯುಜೋ ಯುಕ್ತಾಸೋ ನವತಿರ್ನವ । ವಾಯವಾ ಚಂದ್ರೇಣ ರಥೇನ ಯಾಹಿ ಸುತಸ್ಯ ಪೀತಯೇ ॥ ವಾಯೋ ಶತಂ ಹರೀಣಾಂ ಯುವಸ್ವಪೋಷ್ಯಾಣಾಮ್ । ಉತ ವಾ ತೇ ಸಹಸ್ರಿಣೋ ರಥ ಆಯಾತು ಪಾಜಸಾ ॥

ಮುಂಚಾಮಿತ್ವೇತಿ ಪಂಚರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೋ ಯಕ್ಷ್ಮನಾಶನ ಇಂದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ॥ ಅನ್ತ್ಯಾನುಷ್ಟುಪ್ :-

10.161 ಮುಂಚಾಮಿ ತ್ವಾಹವಿಷಾ ಜೀವನಾಯಕಮಜ್ಞಾತ ಯಕ್ಷ್ಮಾದುತ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾತ್ । ಗ್ರಾಹಿರ್ಜಗ್ರಾಹ ಯದಿ ವೈತದೇನಂ ತಸ್ಯಾ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಪ್ರಮುಮುಕ್ತಮೇನಮ್ ॥ ಯದಿ ಕ್ಷಿತಾಯುರ್ಯದಿ ವಾ ಪರೇತೋ ಯದಿ ಮೃತ್ಯೋರಂತಿಕಂ ನೀತ ಏವ । ತಮಾ ಹರಾಮಿ ನಿರ್ಋತೇರುಪಸ್ಥಾದಸ್ಪಾರ್ಷಮೇನಂ ಶತಶಾರದಾಯ ॥ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷೇಣ ಶತಶಾರದೇನ

ಶತಾಯುಷಾ ಹವಿಷಾಽಹಾರ್ಷಮೇನಮ್ । ಶತಂ ಯಥೇಮಂ ಶರದೋ ನಯಾತೀಂದ್ರೋ
ವಿಶ್ವಸ್ಯ ದುರಿತಸ್ಯ ಪಾರಮ್ ॥ ಶತಂಜೀವ ಶರದೋ ವರ್ಧಮಾನಃ ಶತಂ ಹೇಮಂತಾನ್ಛತಮು
ವಸಂತಾನ್ । ಶತಮಿಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಸವಿತಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಶ್ಶತಾಯುಷಾ ಹವಿಷೇಮಂ ಪುನರ್ದುಃ ।
ಆಹಾರ್ಷಂ ತ್ವಾಽವಿದಂ ತ್ವಾ ಪುನರಾಗಾಃ ಪುನರ್ನವ । ಸರ್ವಾಂಗ ಸರ್ವಂ ತೇ
ಚಕ್ಷುಸ್ಸರ್ವಮಾಯುಶ್ಚ ತೇ ವಿದಮ್॥

ಸ್ಯೋನಾ ಮೇಧಾತಿಥಿರ್ಭೂಮಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಸ್ಯೋನಾ ಪೃಥಿವಿ ಭವಾನೃಕ್ಷರಾ ನಿವೇಶನೀ । ಯಚ್ಛಾ ನಶ್ಶರ್ಮ ಸಪ್ರಥಃ ॥ ದ್ರವಿಣೋದಾ
ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಆಂಗಿರಸಃ ಕುತ್ಸೋ ದ್ರವಿಣೋದಾ ಅಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್,

ದ್ರವಿಣೋದಾ ದ್ರವಿಣಸಸ್ತುರಸ್ಯ ದ್ರವಿಣೋದಾಸ್ಸನರಸ್ಯ ಪ್ರಯಂಸತ್ ।
ದ್ರವಿಣೋದಾ ವೀರವತೀಮಿಷಂ ನೋ ದ್ರವಿಣೋದಾ ರಾಸತೇ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥

ಸವಿತಾ ಪಶ್ಚಾತಾದಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಉಶೋ ಧಾನಾಕೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಸವಿತಾ ಪಶ್ಚಾತಾತ್ಸವಿತಾ ಪುರಸ್ತಾತ್ಸವಿತೋತ್ತರಾತ್ತಾತ್ಸವಿತಾಽಧರಾತ್ತಾತ್ ।
ಸವಿತಾ ನಸ್ಸುವತು ಸರ್ವತಾತಿಂ ಸವಿತಾ ನೋ ರಾಸತಾಂ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥

ನವೋನವೋ ಭವತೀತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಾಸಾವಿತ್ರೀ ಚಂದ್ರಮಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ನವೋ ನವೋ ಭವತಿ ಜಾಯಮಾನೋಽಹ್ನಾಂ ಕೇತುರುಷಸಾಮೇತ್ಯಗ್ರಂ ।
ಭಾಗಂ ದೇವೇಭ್ಯೋ ವಿದಧಾತ್ಯಾಯನ್ಪ್ರಚಂದ್ರಮಾಸ್ತಿರತೇ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥

ವಿದ್ಯುನ್ನಯಾ ಪತಂತೀತಿ ಪುರೂರವಾ ಊರ್ವಶೀ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ವಿದ್ಯುನ್ನಯಾ ಪತಂತೀ ದವಿದ್ಯೋದ್ಭರನ್ತೀ ಮೇ ಅಪ್ಯಾಕಾಮ್ಯಾನಿ ।
ಜನಿಷ್ಟೋ ಅಪೋ ನರ್ಯಸ್ಸುಜಾತಃ ಪ್ರೋರ್ವಶೀ ತಿರತ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥

ಉಲೂಕಯಾತುಮಿತಿ ವಸಿಷ್ಠ ಇಂದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಉಲೂಕಯಾತುಂ ಶುಶುಲೂಕಯಾತುಂ ಜಹಿಶ್ವಯಾತು ಮುತ ಕೋಕಯಾತುಂ ।
ಸುಪರ್ಣಯಾತುಮುತ ಗೃಧ್ರಯಾತುಂ ದೃಷದೇವ ಪ್ರಮೃಣ ರಕ್ಷ ಇಂದ್ರ ॥

ಪಿಶಂಗಭೃಷ್ಟಿಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ದೈವೋದಾಸಿಃ ಪರುಚ್ಛೇಪ ಇಂದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀ

ಪಿಶಂಗಭೃಷ್ಟಿಮಂಭೃಣಂ ಪಿಶಾಚಿಮಿಂದ್ರ ಸಂಮೃಣ । ಸರ್ವಂ ರಕ್ಷೋ ನಿಬರ್ಹಯ ॥

ಏತೈರ್ಮಂತ್ರೈಃಸೂತ್ರಮಭಿಷಿಚ್ಯ ಜಾತವೇದಸ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಮರೀಚಿಃ ಕಶ್ಯಪೋ ಜಾತವೇದಾ ಅಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಜಾತವೇದಸೇ ಸುನವಾಮ ಸೋಮಮರಾತೀಯತೋ ನಿದಹಾತಿ ವೇದಃ ।
ಸ ನಃ ಪರ್ಷದತಿ ದುರ್ಗಾಣಿ ವಿಶ್ವಾ ನಾವೇವ ಸಿಂಧುಂ ದುರಿತಾಽತ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

ಅನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಸೂತ್ರಂ ಗಂಧೇನ ಲೇಪಯಿತ್ವಾ ॥

ವಿಶ್ವೇತ್ತಾತೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಭಾರ್ಗವೋ ನೇಮ ಇಂದ್ರೋ ಜಗತೀ :-

ವಿಶ್ವೇತ್ತಾತೇ ಸವನೇಷು ಪ್ರವಾಚ್ಯಾ ಯಾ ಚಕರ್ಥ ಮಘವನ್ನಿಂದ್ರ ಸುನ್ವತೇ ।
ಪಾರಾವತಂ ಯತ್ಪುರು ಸಂಭೃತಂ ವಸ್ವಪಾವೃಣೋ ಶ್ಶರಭಾಯ ಋಷಿಬನ್ಧವೇ ॥

ಅನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಪುಂಸೋ ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತೇ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ ॥

ಶ್ರಿಯೇ ಜಾತ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಕಣ್ವಃ ಪವಮಾನಸ್ಸೋಮಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಶ್ರಿಯೇ ಜಾತಶ್ಶ್ರಿಯ ಆನಿರಿಯಾಯ ಶ್ರಿಯಂ ವಯೋ ಜರಿತೃಭ್ಯೋ ದಧಾತಿ ।
ಶ್ರಿಯಂ ವಸಾನಾ ಅಮೃತತ್ವಮಾಯನ್ಭವಂತಿ ಸತ್ಯಾ ಸಮಿಥಾ ಮಿತದ್ರೌ ॥

ಅನೇನ ಮಂತ್ರೇಣಸ್ತ್ರಿಯೋ ವಾಮಹಸ್ತೇ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ ॥

ತತಃ ಋತ್ವಿಜಃ ಅಕ್ಷತೈರ್ಯಜಮಾನಸ್ಯ ಸಮಂತ್ರಂ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯುಃ ॥

॥ ತತ್ರಮಂತ್ರಾಃ ॥

ಶತಂ ಜೀವೇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೋ ಯಕ್ಷ್ಮನಾಶನ ಇಂದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಶತಂ ಜೀವ ಶರದೋ ವರ್ಧಮಾನಶ್ಶತಂ ಹೇಮಂತಾನ್ಛತಮು ವ ಸಂತಾನ್ ।

ಶತಮಿಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಸವಿತಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಶ್ಶತಾಯುಷಾ ಹವಿಷೇಮಂ ಪುನರ್ದುಃ ॥ ಆಹಾರ್ಷಂ ತ್ವಾವಿದಂ ತ್ವಾ ಪುನರಾಗಾಃ ಪುನರ್ನವ । ಸರ್ವಾಂಗ ಸರ್ವಂ ತೇ ಚಕ್ಷುಸ್ಸರ್ವಮಾಯುಶ್ಚ ತೇ ವಿದಮ್ ॥

ಬೃಹತ್ಸಾಮೇತ್ಯಸ್ಯ ನಕುಲ ಇಂದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಬೃಹತ್ಸಾಮ ಕ್ಷತ್ರಭೃದ್ವೃದ್ಧವೃಷ್ಣ್ಯಂ ತ್ರಿಷ್ಟುಭೌಜಶ್ಶುಭಿತಮುಗ್ರವೀರಮ್ ।
ಇಂದ್ರಸ್ತೋಮೇನ ಪಂಚದಶೇನ ಮಧ್ಯಮಿದಂವಾತೇನಸಗರೇಣ ರಕ್ಷ ॥

ಯೇ ಯಜ್ಞೇನೇತ್ಯಷ್ಟರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಮಾನವೋ ನಾಭಾನೇದಿಷ್ಠೋ ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾ ಆದ್ಯಾಶ್ಚತಸ್ರೋ ಜಗತ್ಯಃ । ಪಂಚಮ್ಯನುಷ್ಟುಪ್ । ಷಷ್ಠೀ ಬೃಹತೀ ಸಪ್ತಮೀ ಸತೋ ಬೃಹತೀ ॥ ಅಷ್ಟಮ್ಯನುಷ್ಟುಪ್

10.62 ಯೇ ಯಜ್ಞೇನ ದಕ್ಷಿಣಯಾ ಸಮಕ್ತಾ ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಖ್ಯಮಮೃತತ್ವಮಾನಶ । ತೇಭ್ಯೋ ಭದ್ರಮಂಗಿರಸೋ ವೋ ಅಸ್ತು ಪ್ರತಿ ಗೃಭ್ಣೀತ ಮಾನವಂ ಸುಮೇಧಸಃ ॥ ಯ ಉದಾಜನ್ಪಿತರೋ ಗೋಮಯಂ ವಸ್ವೃತೇನಾಭಿನ್ದನ್ಪರಿವತ್ಸರೇ ವಲಮ್ । ದೀರ್ಘಾಯುತ್ವಮಂಗಿರಸೋ ವೋ ಅಸ್ತು ಪ್ರತಿಗೃಭ್ಣೀತ ಮಾನವಂ ಸುಮೇಧಸಃ ॥ ಯ ಋತೇನ ಸೂರ್ಯಮಾರೋಹಯನ್ದಿವ್ಯ ಪ್ರಥಯನ್ಪೃಥಿವೀಂ ಮಾತರಂ ವಿ । ಸುಪ್ರಜಾಸ್ತ್ವಮಂಗಿರಸೋ ವೋ ಅಸ್ತು ಪ್ರತಿಗೃಭ್ಣೀತ ಮಾನವಂ ಸುಮೇಧಸಃ ॥ ಅಯಂ ನಾಭಾ ವದತಿ ವಲ್ಗು ವೋ ಗೃಹೇ ದೇವಪುತ್ರಾ ಋಷಯಸ್ತಚ್ಛೃಣೋತನ ॥

10.62.04-c ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಂಗಿರಸೋ ವೋ ಅಸ್ತು ಪ್ರತಿಗೃಭ್ಣೀತ ಮಾನವಂ ಸುಮೇಧಸಃ । ವಿರೂಪಾ ಸ ಇದೃಷಯಸ್ತ ಇದ್ಗಂಭೀರವೇಪಸಃ । ತೇ ಅಂಗಿರಸಸ್ಸೂನವಸ್ತೇ ಅಗ್ನೇಃ ಪರಿಜಜ್ಞಿರೇ ॥ ಯೇ ಅಗ್ನೇಃ ಪರಿಜಜ್ಞಿರೇ ವಿರೂಪಾಸೋ ದಿವಸ್ಪರಿ । ನವಗ್ವೋನು ದಶಗ್ವೋಅಂಗಿರಸ್ತಮಸ್ಸಚಾ ದೇವೇಷು ಮಂಹತೇ ॥ ಇಂದ್ರೇಣ ಯುಜಾ ನಿಸ್ಸೃಜನ್ತವಾಘತೋ ವ್ರಜಂ ಗೋಮಂತಮಶ್ವಿನಮ್ । ಸಹಸ್ರಂ ಮೇ ದದತೋ ಅಷ್ಟಕರ್ಣ್ಯ1: ಶ್ರವೋ ದೇವೇಷ್ವಕ್ರತ ॥ ಪ್ರನೂನಂ ಜಾಯತಾಮಯಂ ಮನುಸ್ತೋಕ್ಮೇವ ರೋಹತು । ಯಸ್ಸಹಸ್ರಂ ಶತಾಶ್ವಂ ಸದ್ಯೋ ದಾನಾಯ ಮಂಹತೇ ॥

ತ್ರ್ಯಂಬಕಮಿತ್ಯಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠೋ ರುದ್ರೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ------ ಮಾಽಮೃತಾತ್ ॥

ಏತೈರ್ಮಂತ್ರೈಃ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯುಃ ॥

ತತೋ ಯಜಮಾನಃ ಕರ್ಮಸಾದ್ಗುಣ್ಯಾರ್ಥಂ ಆಚಾರ್ಯಾದಿಭ್ಯೋ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಕೌತುಕ ಬಂಧನ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಅಗ್ನಿಮುಖ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಅಥ ಯಜಮಾನಃ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಶ್ಶುಚಿರ್ಭೂತ್ವಾ ಧೌತವಾಸಾ ವಿಧಿವದಾಚಮ್ಯ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋ ದರ್ಭೇಷ್ವಾಸೀನಃ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅಮುಕಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ತದಂಗ ಹೋಮಂ ಕರ್ತುಮುಪಲೇಪನಾದಿಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಶುದ್ಧದೇಶೇ ಕಿಂಚಿದುಚ್ಛ್ರಯೀಕೃತಾಂ ಸಮೀಕೃತಾಂವಾ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಇಷುಪ್ರಮಾಣಾಂ ತದಧಿಕಪ್ರಮಾಣಾಂ ವಾ ಭೂಮಿಂ ಗೋಮಯೇನಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮುಪಲಿಪ್ಯ ಮಂಗಳಾರ್ಥಂ ರಂಗವಲ್ಯಾದಿಭಿರಲಂಕೃತ್ಯ, ತದುಪರಿ ಮೃದಂ ಪಿಷ್ಟಂವಾ ಚತುರಶ್ರಂ ಸಮೋಪ್ಯ, ತನ್ಮಧ್ಯದೇಶಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗೇ ಯಜ್ಞಿಯಶಕಲಮೂಲೇನ ಉದಗಾಯತಾಂ ಪ್ರಾದೇಶಮಾತ್ರಾಂ ಏಕಾಂ ರೇಖಾಮಾಲಿಖ್ಯ. ತಸ್ಯಾ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಯೋರಂತರಯೋರಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಗಾಯತೇ ಪ್ರಾದೇಶ ಸಂಮಿತೇ, ದ್ವೇ ರೇಖೇ ಲಿಖಿತ್ವಾ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ದಕ್ಷಿಣತ ಆರಭ್ಯ ಪರಸ್ಪರಮಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಾಃ ಪ್ರಾಗಾಯತಾಃ ಪ್ರಾದೇಶಸಂಮಿತಾಃ ತಿಸ್ರೋರೇಖಾ ಲಿಖಿತ್ವಾ, ತತ್ರ ತಚ್ಛಕಲಂ ಪ್ರಾಗಗ್ರಮುದಗಗ್ರಂ ವಾ ನಿಧಾಯ ಸ್ಥಂಡಿಲಮದ್ಭಿರಭ್ಯುಕ್ಷ್ಯ ಶಕಲಮಾಗ್ನೇಯ್ಯಾಂ ನಿರಸ್ಯ ಪಾಣಿಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ ವಾಗ್ಯಮನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಅಗ್ನಿಮುಖ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಸ್ಥಂಡಿಲ.

ಕರ್ತನು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡಿ ಇಂತಹ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು. ಶುದ್ಧದೇಶವನ್ನು ಗೋಮಯದಿಂದ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಹೋಮಸಂಖ್ಯೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಂದು ಮೊಳಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದೇ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಂಡಿಲವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೋಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಸ್ಥಂಡಿಲವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು.

ರೇಖಾಕರಣ.

ಆಮೇಲೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗೆರೆಯನ್ನೂ, ಆ ಗೆರೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ರೇಖೆಗೆ ತಾಕದಂತೆ ಎರಡು ರೇಖೆಗಳನ್ನು, ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಎಳೆದು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಹದೇ ಮೂರು ಗೆರೆಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಸಮಿತ್ತಿನಿಂದ ಎಳೆದು ಆ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ರೇಖೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತುದಿ ಇರುವಂತೆ ಇಟ್ಟು ಸ್ಥಂಡಿಲವನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ

ತತ ಉಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ಕರ್ಮ ವಿಶೇಷಮವಗಮ್ಯ ಅಗ್ನಿ ವಿಶೇಷಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೀಯಃ ॥ ಸೌವರ್ಣರಜತತಾಮ್ರಧಾತ್ವಾದಿ ಲೇಪಿತ ನವಶರಾವಾದ್ಯನ್ಯತಮಪಾತ್ರೇ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾಗಾರ ಸ್ವಗೃಹಾದ್ಯನ್ಯತರಸ್ಥಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಬಹುಳಾಂಗಾರಮಯಂ ಹವಿರ್ಭುಜಂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ತಥಾವಿಧಪಾತ್ರಾಂತರೇಣಾಪಿಧಾಯಾನೀತಂ

ಏಹ್ಯಗ್ನ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ರಹೂಗಣಪುತ್ರೋ ಗೌತಮೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ॥

ಅಗ್ನ್ಯಾಹ್ವಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :- **ಏಹ್ಯಗ್ನ ಇಹ ಹೋತಾ ನಿಷೀದಾದಬ್ಧಸ್ಸುಪುರ ಏತಾ ಭವಾನಃ ।**

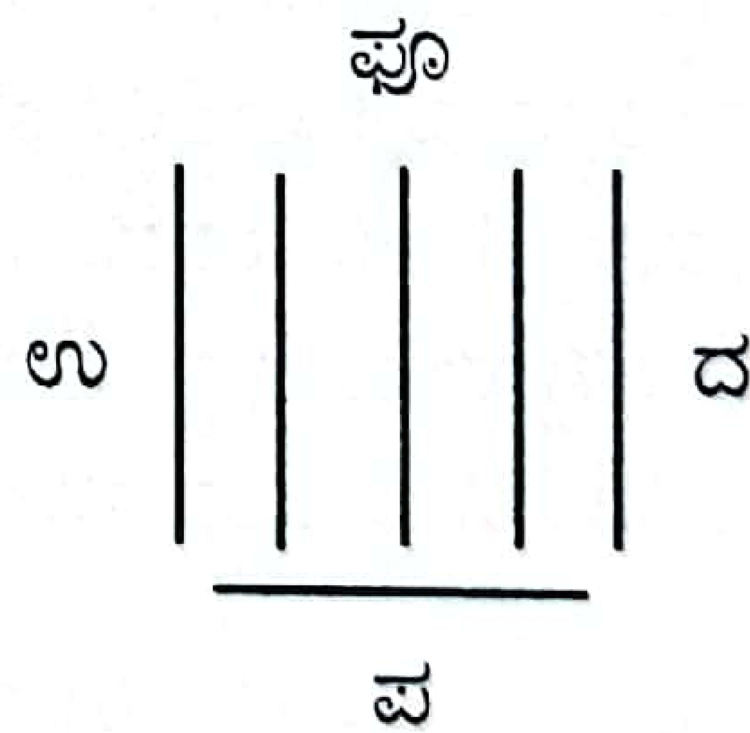
ಅವತಾಂ ತ್ವಾ ರೊದಸೀ ವಿಶ್ವಮಿನ್ವೇ ಯಜಾಮಹೇ ಸೌಮನಸಾಯ ದೇವಾನ್ ॥

ಜುಷ್ಟೋದಮೂನಾ ಇತ್ಯಸ್ಯ ವಸುಶ್ರುತೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಅಗ್ನಿನಮಸ್ಕಾರೇ ವಿನಿಯೋಗಃ - **ಜುಷ್ಟೋ ದಮೂನಾ ಅತಿಥಿರ್ದುರೋಣ ಇಮಂ ನೋ ಯಜ್ಞಮುಪಯಾಹಿ ವಿದ್ವಾನ್ ।**

ವಿಶ್ವಾ ಅಗ್ನೇ ಅಭಿಯುಜೋ ವಿಹತ್ಯಾ ಶತ್ರೂಯತಾಮಾಭರಾ ಭೋಜನಾನಿ ॥

ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ಮುರಿದು ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಎಸೆದು ಮೌನವಾಗಿರಬೇಕು. ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಆರು ರೇಖೆಗಳೂ ಒಂದೊಂದು ಚೋಟುದ್ದ ಪ್ರಮಾಣವಿರಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿರಬಾರದು.

ಸ್ಥಂಡಿಲ ಕ್ರಮ

ಮೌನವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಕಾರಣ

'ಸ್ನಾಪ್ಯತೋ ವರುಣಃ ಕಾಂತಿಂ ಜುಹ್ವತೋಽಪಿ ಶ್ರಿಯಂ ಹರೇತ್ ಭುಂಜತೋ ಮೃತ್ಯುರಾಯುಷ್ಯಂ ತಸ್ಮಾನ್ಮೌನಂ ತ್ರಿಷುಸ್ಮೃತಂ' ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ವರುಣನು ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಹೋಮಮಾಡುವಾಗ ಅಗ್ನಿಯು ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಮೃತ್ಯುವು ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೂರು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮೌನವಾಗಿರಬೇಕು.

ಭೂಃ ಅಗ್ನಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥ ಸಮಸ್ತವ್ಯಾಹೃತೇಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀ

॥ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ॥

ಅನೇನಾತ್ಮಾಭಿಮುಖಂ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಷಟ್ಸುರೇಖಾಸು ಯಜ್ಞೇಶ್ವರಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಅಗ್ನ್ಯಾನಯನಪಾತ್ರಯೋರಕ್ಷತೋದಕಂ ನಿಷಿಚ್ಯ ಪಾತ್ರದ್ವಯಮೇಕೀಕೃತ್ಯ ಅಗ್ನೇ ಅಚ್ಛಾವದೇತ್ಯಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಅಗ್ನಿಸ್ತಾಪಸೋಽಗ್ನಿರನುಷ್ಟುಪ್

ಅಗ್ನೇಸ್ವಾಭಿಮುಖೀಕರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ಅಗ್ನೇ ಅಚ್ಛಾ ವದೇಹ ನಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ನಸ್ಸುಮನಾ ಭವ । ಪ್ರನೋ ಯಚ್ಛ

ವಿಶಸ್ಪತೇ ಧನದಾ ಅಸಿ ನಸ್ತ್ವಮ್ ॥

10.141.1

ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಯಾತರಲ್ಲಿ ತರಬೇಕು?

ಆಮೇಲೆ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ರ ಮುಂತಾದ ಲೋಹದ ಪಾತ್ರೆ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕೆಂಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಂದ ತರಿಸಿ ಸ್ಥಂಡಿಲದ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಡಿಸಿ 'ಏಹ್ಯಗ್ನೇ, ಜುಷ್ಟೋದಮೂನಾಃ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಮುಚ್ಚಳ ತೆಗೆದು ಅಗ್ನಿಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿಯು ತನಗೆ ಎದುರಾಗುವಂತೆ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ರೇಖೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕು. ಅಗ್ನಿ ತಂದ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಅಕ್ಷತೋದಕವನ್ನು ಹಾಕಿ ಎರಡು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, 'ಅಗ್ನೇ ಅಚ್ಛಾವದ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಎದುರಾಗಿರುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಿದಿರಿನ ಕೊಳವಿಯಿಂದ ಹುತ ಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಯಾವುದರಿಂದ ಜ್ವಲನ ಮಾಡಬೇಕು ? ಯಾವುದರಿಂದ ಜ್ವಲನ ಮಾಡಬಾರದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿಷಯ.

ವಸ್ತ್ರ, ಎಲೆ, ಕೈ, ಮರ, ಮುಖವೆಂದರೆ ಬಾಯಿ, ಮರದಪಟ್ಟಿ, ಇವುಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಜ್ವಲನಮಾಡಬಾರದು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಎಲೆಯಿಂದ ರೋಗ, ಮರದಿಂದ ಧನನಾಶ, ಕೈಯಿಂದ ಮೃತ್ಯು ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಮುಖದಿಂದ ಆಯುಸ್ಸುಕ್ಷೀಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಿದಿರುಕೊಳವಿಯಿಂದಾಗಲೀ,

ಅನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ವಾಭಿಮುಖಂ ಕೃತ್ವಾ ಅಗ್ನೌ ಪ್ರೋಕ್ಷಿತೇಂಧನಾನಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ಇಂಧಾನೋ ಅಗ್ನಿಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಗೃತ್ಸಮದೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿರ್ಜಗತೀ ಇಂಧನ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಇಂಧಾನೋ ಅಗ್ನಿಂ ವನವದ್ವನುಷ್ಯತಃ ಕೃತಬ್ರಹ್ಮಾಶೂಶುವದ್ರಾತಹವ್ಯ ಇತ್ ।
ಜಾತೇನ ಜಾತಮತಿಸಪ್ರಸರ್ಸೃತೇ ಯಂಯಂ ಯುಜಂ ಕೃಣುತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿಃ ॥

ಇತಿ ವೇಣುಧಮನ್ಯಾ ದಿನಾ ಪ್ರಬೋಧ್ಯ ತತಃ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಾಗ್ನಿಮೇವಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ :-

ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ ವಾಮದೇವೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಅಗ್ನಿಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ ತ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾ ದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ ಸಪ್ತ ಹಸ್ತಾಸೋ ಅಸ್ಯ ।
ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧೋ ವೃಷಭೋರೋರವೀತಿ ಮಹೋ ದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾ ಆವಿವೇಶ ॥

ಸಪ್ತಹಸ್ತಶ್ಚತುಶ್ಶೃಂಗಸ್ಸಪ್ತಜಿಹ್ವೋದ್ವಿಶೀರ್ಷಕಃ । ತ್ರಿಪಾತ್ಪ್ರಸನ್ನವದನಸ್ಸುಖಾಸೀನಶ್ಶುಚಿಸ್ಮಿತಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾಂ ತು ದಕ್ಷಿಣೇಪಾರ್ಶ್ವೇ ದೇವೀಂ ವಾಮೇ ಸ್ವಧಾಂ ತಥಾ । ಬಿಭ್ರದ್ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತೈಸ್ತು

ಹುಲ್ಲನ್ನಾಗಲೀ, ಕಡ್ಡಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ಅಡ್ಡವಾಗಿಟ್ಟು ಜ್ವಲನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸದೆ ಇರುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಬಾರದು. ಶ್ರೋತ್ರಿಯಗೃಹ, ಅರಣಿ ಎಂದರೆ ಕಡೆದ ಅಗ್ನಿ, ಶಮೀವೃಕ್ಷ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಗ್ನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು.

ಆಯಾ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಗೆ ಯಾವ ಹೆಸರಿದೆಯೋ ಆ ಹೆಸರಿನ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆ ಸ್ಥಂಡಿಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಬೇಕು.

'ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾಃ' ಎಂದು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದು 'ಹೇ ಅಗ್ನೇ-ಭವ' ಎಂದು ಅಕ್ಷತೋದಕವನ್ನು ತನಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನೀನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನನಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

ಅನ್ವಾಧಾನ

ಅನ್ವಾಧಾನವೆಂದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು.

ಶಕ್ತಿಮನ್ನಂ ಸ್ರುಚಂ ಸ್ರುವಂ ॥ ತೋಮರಂ ವ್ಯಜನಂ ವಾಮೇ ಘೃತಪಾತ್ರಂಚ ಧಾರಯನ್ । ಮೇಷಾರೂಢಂ ಜಟಾಬದ್ಧಂ ಗೌರವರ್ಣಂ ಮಹೌಜಸಮ್ ॥ ಧೂಮಧ್ವಜಂ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಂ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಸ್ಸರ್ವಕಾಮದಂ । ಆತ್ಮಾಭಿಮುಖಮಾಸೀನಂ ಏವಂ ಧ್ಯಾಯೇದ್ಧುತಾಶನಂ ॥

ಏಷ ಹಿ ದೇವಃ ಪ್ರದಿಶೋ ನು ಸರ್ವಾಃ ಪೂರ್ವೋ ಹಿ ಜಾತಸ್ಸ ಉ ಗರ್ಭೇ ಅಂತಃ ।

ಸ ವಿಜಾಯಮಾನಸ್ಸ ಜನಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಾಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ವಿಶ್ವತೋ ಮುಖಃ ॥

ಹೇ ಅಗ್ನೇ ಶಾಂಡಿಲ್ಯಗೋತ್ರ, ಮೇಷಾರೂಢ ವೈಶ್ವಾನರ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋದೇವ, ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಸ್ಸನ್, ಮಮಾಭಿಮುಖೋ ವರದಸ್ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವ ॥

ಇತ್ಯೇವಂಧ್ಯಾತ್ವಾನ್ವಾಧಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಪುನರ್ದೇಶಕಾಲ ಕಥನ ಪೂರ್ವಕಮಸ್ಮಿನ್ ಹೋಮೇ ಕರ್ಮಣಿ ದೇವತಾಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಅನ್ವಾಧಾನಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ,

ಸಮಿದ್ವಯಂ ಪಾಣಿನಾऽऽದಾಯ ಅಸ್ಮಿನ್ನನ್ವಾಹಿತೇऽಗ್ನೌ ಅಗ್ನಿಂ ಜಾತವೇದಸಮಿಧ್ಮೇನ, ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಮಾಘಾರಾವಾಜ್ಯೇನ ಅಗ್ನೀಷೋಮೌ ಚಕ್ಷುಷೀ ಅಜ್ಯೇನ, ಅಮುಕ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಃ ಯಥಾಸಂಭಾವಿತವಾರಂ ಚರುದ್ರವ್ಯೇಣ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಂ, ಇಧ್ಮಸನ್ನಹನೇನರುದ್ರಂ, ಅಯಸಮಗ್ನಿಂ ದೇವಾನ್, ವಿಷ್ಣುಮಗ್ನಿಂ ವಾಯುಂ ಸೂರ್ಯಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚ, ಏತಾಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ದೇವತಾ ಆಜ್ಯೇನ, ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಕೃತ ದೋಷ ನಿರ್ಹರಣಾರ್ಥಂ ಅಗ್ನಿಂ ತ್ರಿವಾರಮಾಜ್ಯೇನ, ವಿಪರ್ಯಾಸ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಮರುತಶ್ಚಾಜ್ಯೇನ, ವಿಶ್ವಾನ್ದೇವಾನ್ ಸಂಸ್ರಾವೇಣ, ಅಂಗದೇವತಾಃ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಃ ಸರ್ವಾಸ್ಸನ್ನಿಹಿತಾಸ್ಸಂತು, ಏವಂ ಸಾಂಗೇನ ಕರ್ಮಣಾ ಸದ್ಯೋ ಯಕ್ಷ್ಯೇ ॥

ಆದ್ದರಿಂದ ಹೋಮಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಧಾನದೇವತೆ ಯಾರು? ಅಧಿಪ್ರತ್ಯಧಿ ದೇವತೆಗಳಾರು? ಪ್ರಧಾನರಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸೇನು? ಅಂಗದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸೇನು? ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನಂತರ ಈ ಅನ್ವಾಧಾನವೆಂಬ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವರವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ ಎರಡು ಸವಿತ್ತುಗಳೇ ಅಕ್ಷತ ಪಾತ್ರೆಯ ಸ್ಥಾನ. ಈ ರೀತಿ ಅನ್ವಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎರಡು ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಹಾಕಾರದೊಡನೆ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗವನ್ನು "ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ" ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ತ್ಯಾಗವೆಂದರೆ ನಾನು ಈಗ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯವು ನಿನಗೇ ಸೇರಲಿ. ನನಗಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು.

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರೋ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಇತಿ ಹುತ್ವಾ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಜೇತ್ ॥

ತತ ಉಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ಆಹೃತೇಷು ಪುಂದರ್ಭೇಷು ಪ್ರಾದೇಶಮಾತ್ರಾನ್ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶದ್ದರ್ಭಾನ್ ರಜ್ಜುಕರಣಾರ್ಥಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ತತ್ರ ದ್ವಾದಶದರ್ಭೈಸ್ಸನ್ಧಿತ್ರಯವತೀಂ ರಜ್ಜುಂ ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ಕೃತ್ವಾ ಪುನರನ್ಯಾಂ ರಜ್ಜುಮೇವಂ ಕೃತ್ವಾ ಉಭಯಮಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ಸಮಸ್ಯ, ಪುನರನ್ಯಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ತ್ರಿವೃತಂ ಸಮಸ್ಯಾಂತೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಗ್ರಂಥಿಂ ಕೃತ್ವಾ, ತಾಂ ತ್ರಿವೃತಾಂ ರಜ್ಜುಮುದಗಗ್ರಾಂ ವಿತತ್ಯ, ತತ್ರ ಪ್ರಾದೇಶ ಮಾತ್ರಾನ್ಮುಷ್ಟಿಪರಿಮಿತಾನ್ ದರ್ಭಾನ್ ನಿಧಾಯ ತಯಾ ಬರ್ಹಿರ್ದ್ವಿರಾವೇಷ್ಟ್ಯ, ರಜ್ಜ್ವಗ್ರೇಣ ರಜ್ಜುಮೂಲಂ ಸಕೃದಾವೇಷ್ಟ್ಯ, ತದಗ್ರಶೇಷಂ ಪೂರ್ವಮಾವೇಷ್ಟಿತರಜ್ಜ್ವಧಸ್ತಾನ್ನಿನೀಯ, ಪರಿಸ್ತರಣಾದ್ಯರ್ಥಂ ದರ್ಭೈಸ್ಸಹಾಯತನಾತ್ ಪಶ್ಚಾದ್ಭಾಗ ಉಪರಿ ನಿದಧ್ಯಾತ್ । ತತಃ ಪೂರ್ವವತ್ತ್ರಿವೃತಂ ರಜ್ಜುಂ ಕೃತ್ವೋದಗಗ್ರಾಂ ವಿತತ್ಯ ಪಾಲಾಶಖಾದಿರಾದ್ಯನ್ಯತಮ ಯಜ್ಞಿಯವೃಕ್ಷ ಸಂಭವಂ ದ್ವಿಃಪ್ರಾದೇಶ ಪ್ರಮಾಣಂ ಪಂಚದಶ ಸಮಿಧಾತ್ಮಕೇಧ್ಮಂ ಪ್ರಾಗಗ್ರಂ ನಿಧಾಯ, ತಯಾ ಸಕೃದಾವೇಷ್ಟ್ಯ ಬಧ್ವೋಪರಿ ನಿಧಾಯ ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿಕಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಅಗ್ನೇಸ್ಸಕಾಶಾದಷ್ಟಾಂಗುಳಪರಿಮಿತೇ ದೇಶೇ ಐಶಾನೀಂ ದಿಶಮಾರಭ್ಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಸಮಂತಾತ್ಸೋದಕೇನ ಪಾಣಿನಾ ತ್ರಿಃ ಪರಿಮೃಜ್ಯ ಪೂರ್ವಮುಪರಿ ನಿಹಿತಾ ದೀರ್ಘಾ ಷೋಡಶದರ್ಭಾನಾದಾಯ ದಶಾಂಗುಳಪರಿಮಿತೇ ದೇಶೇ ಸಮಸಂಖ್ಯಯಾ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಮುದಗಗ್ರೈಃ, ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂಪ್ರಾಗಗ್ರೈಃ ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಮುದಗಗ್ರೈಃ ಉತ್ತರಸ್ಯಾಂಪ್ರಾಗಗ್ರೈಃ ಪ್ರಾದೇಶ ಮಾತ್ರೈಃ ಬಾಹುಮಾತ್ರೈರ್ವಾ ದರ್ಭೈಃ ಪರಿಸ್ತೃಣೀಯಾತ್, ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮ ಪರಿಸ್ತರಣ ಮೂಲಯೋರುಪರಿ ದಕ್ಷಿಣಪರಿಸ್ತರಣಂ, ಉತ್ತರಪರಿಸ್ತರಣ ಮುದಗಗ್ರಯೋರಧಸ್ತಾತ್

ಇಧ್ಮ ಸನ್ನಹನವೆಂದರೆ ಇಧ್ಮವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ದರ್ಭೆಯ ಹಗ್ಗದ ಹೆಸರು. ಅದು ಈ ರೀತಿಯಿರಬೇಕು. ಸಾಧಾರಣ ಗೇಣುದ್ದದ ಮೂರು ದರ್ಭೆಯ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಮೂರರಂತೆ ಹೆಣೆಯಬೇಕು. ಕೊನೆಮುಟ್ಟುವಾಗ ಪುನಃ ಮೂರು ಮೂರು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೆಣೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು 36 ದರ್ಭೆಗಳಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ರಜ್ಜುವೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಈ ರಜ್ಜುವಿನಿಂದ ಎರಡು ಗೇಣುದ್ದದ 15 ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಇಧ್ಮವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಕುಂಡದಿಂದ 8 ಅಂಗುಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಮೂರು ಸಲ ನೀರನ್ನು ಚುಮುಕಿಸಿ ಕೈಯಿಂದ ಉಜ್ಜಿ ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ 10 ಅಂಗುಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ತರಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಇಡುವ ದರ್ಭೆಗಳ ಅಗ್ರಭಾಗವು ಉತ್ತರಕ್ಕಿರಬೇಕು. ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ದರ್ಭೆಗಳ ತುದಿಗಳು ಪೂರ್ವಕ್ಕಿರಬೇಕು.

ಏವಂ ಪರಿಸ್ತೀರ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಸನಾರ್ಥಂ ಆಗ್ನೇರ್ದಕ್ಷಿಣತಃ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿದರ್ಭಾನ್, ಪಾತ್ರಾಸಾದನಾರ್ಥಂ ಚ, ಉತ್ತರತಃ ಕಾಂಶ್ಚಿದ್ದರ್ಭಾನ್ ಪ್ರಾಗಗ್ರಾನಾಸ್ತೀರ್ಯ, ಅಗ್ನೇರಪರಾಜಿತಾಂ ದಿಶಮಾರಭ್ಯ ತ್ರಿರಂಭಸಾ ಪರಿಷಿಚ್ಯ ಪಾತ್ರಾಸಾದನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಪರಿಸ್ತರಣ ದರ್ಭೆಗಳ ಬುಡಗಳ ಮೇಲೆ ದಕ್ಷಿಣ ಪರಿಸ್ತರಣವಿರಬೇಕು. ಇವುಗಳ ತುದಿಗಳ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಪರಿಸ್ತರಣವಿರಬೇಕು. ಒಂದೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಹಾಕುವ ಪರಿಸ್ತರಣದ ಸಂಖ್ಯೆ ನಾಲ್ಕರಂತೆ ಎಂದರೆ ಒಟ್ಟು 16 ದರ್ಭೆಗಳು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಸನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 28 ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದನೆಯ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರಾಸಾದನೆಗಾಗಿ ಹರಡಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿಯ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಮೂರು ಸಲ ಸುತ್ತಲೂ ಪರಿಷೇಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ ದರ್ಭೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಪಾತ್ರಾಸಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಪಾತ್ರಾಸಾದನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪಾತ್ರಪ್ರಯೋಗ, ಅಷ್ಟಪಾತ್ರಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ದ್ವಾದಶ ಪಾತ್ರಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಮೂರು ವಿಧವುಂಟು. ಷಟ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲಾಜ್ಯದ್ರವ್ಯ, ಅಷ್ಟಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಚರು, ಮೋದಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ದ್ರವ್ಯ, ದ್ವಾದಶಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೇ ಅಗ್ನಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒನಕೆ ಮರ ಒರಳುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಒರಳಿನಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಒನಕೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ಮರದಿಂದ ಕೇರಿ, ಆಮೇಲೆ ಚರುವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಂಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

ಷಟ್ಪಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಾಸಾದನ ಕ್ರಮ. ಪ್ರೋಕ್ಷಣೀಂಸ್ರುವಂ ಚಮಸಮಾಜ್ಯಪಾತ್ರಂ ಇಧ್ಮಂ ಬರ್ಹಿಶ್ಚ.

ಅಷ್ಟಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚರುಸ್ಥಾಲೀ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ್ಯಾ, ದರ್ವೀಸ್ರುವೌಪ್ರಣೀತಾ ಪಾತ್ರಮಾಜ್ಯಪಾತ್ರಂ, ಇಧ್ಮಂ ಬರ್ಹಿರಿತಿ । ದ್ವಾದಶಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚರುಸ್ಥಾಲೀ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ್ಯಾ ದರ್ವೀಸ್ರುವೌ, ಪ್ರಣೀತಾಪಾತ್ರಮಾಜ್ಯಪಾತ್ರಂ, ಇಧ್ಮಂ ಬರ್ಹಿಶ್ಚ ಶೂರ್ಪಕೃಷ್ಣಾಜಿನೇ ಉಲೂಖಲ ಮುಸಲೇ ಈ ಪಾತ್ರಸಾದನೆಯನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪೂರ್ವಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಎಂಟಂಗುಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ಪರಿಷೇಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹತ್ತಂಗುಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ತರಣವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

ಹನ್ನೊಂದಂಗುಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಂಡಿಲದ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಹೋಮ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಂಡಿಲ ಅಥವಾ ಕುಂಡವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕುಂಡಪ್ರಮಾಣವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪರಿಸ್ತರಣವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಪರಿಸ್ತರಣವು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾದೇಶಪ್ರಮಾಣ (ಚೋಟುದ್ದ) ಉದ್ದವಿರುವ ಅಗ್ರಗಳುಳ್ಳ ಎರಡು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ (ಇದಕ್ಕೆ ಪವಿತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು) ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಮತ್ತು ಅನಾಮಿಕಾ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಆ ಎರಡು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು

॥ ತತ್ರಾಯಂಕ್ರಮಃ ॥

ಅಗ್ನೇರುತ್ತರಭಾಗೇ ಪೂರ್ವಮಾಸ್ತೀರ್ಣೇಷು ದರ್ಭೇಷು ಚರುಸ್ಥಾಲೀಪ್ರೋಕ್ಷಣ್ಯೌ ದರ್ವೀಸ್ರುವೌ ಪ್ರಣೀತಾಜ್ಯಪಾತ್ರೇ ಇಧ್ಮಾಬರ್ಹಿಷೀ ಚೇತಿ ಸಿದ್ಧಾನ್ನಹೋಮೇ । ಚರುಕರಣೇಶೂರ್ಪಕೃಷ್ಣಾಜಿನೇ ಉಲೂಖಲಮುಸಲೇ ದ್ವಂದ್ವಶ ಉದಗಪವರ್ಗಂ ಪ್ರಾಕ್ಸಂಸ್ಥಂ ನ್ಯಗ್ಬಿಲ ಮಾಸಾದಯೇತ್ । ಕೇವಲಾ ಜ್ಯಹೋಮೇ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೀಂಸ್ರುವಂ ಚಮಸಮಾಜ್ಯ ಪಾತ್ರಮಿಧ್ಮಂ ಬರ್ಹಿರಿತಿ ಯಥಾಯೋಗಮಾಸಾದಯೇತ್ । ತತಃ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೀಮುತ್ತಾನೀಕೃತ್ಯ ಸ್ಥಾಲ್ಯೇ ಅನಖಚ್ಛಿನ್ನೇ ಅನಂತರ್ಗರ್ಭೇ ಪ್ರಾದೇಶಮಾತ್ರೇ ಸಾಗ್ರೇ ಪವಿತ್ರೇ ಕೃತ್ವಾ ತತ್ಪಾತ್ರೋಪರಿನಿಧಾಯ ಶುದ್ಧಾಭಿರದ್ಭಿಃ ಪೂರಯಿತ್ವಾ, ಹಸ್ತಯೋರಂಗುಷ್ಠೋಪಕನಿಷ್ಠಿಕಾಭ್ಯಾಂ ತೇ ಪವಿತ್ರೇ ಉದಗಗ್ರೇ ಅಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ತ್ರಿರುತ್ಪೂಯ ಪಾತ್ರಾಣ್ಯುತ್ತಾನಾನಿ ಕೃತ್ವಾ ಇಧ್ಮಂ ಬರ್ಹಿಶ್ಚ ವಿಸ್ರಸ್ಯ, ಉತ್ತಾನೇನ ಹಸ್ತೇನ ಸರ್ವಾಣಿ ಪಾತ್ರಾಣಿ ಪವಿತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ತ್ರಿಃ ಪ್ರೋಕ್ಷಯೇತ್ । ತತೋ ಯಥೋಕ್ತಲಕ್ಷಣಮೈಶಾನದಿಶಿಸ್ಥಿತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಅಸ್ಮಿನ್ ಹೋಮೇ ಕರ್ಮಣಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ತ್ವಾಮಹಂ ವೃಣ ಇತಿ ಪಾಣಿಂ ಪಾಣಿನಾ ಗೃಹೀತ್ವಾ ವೃಣುಯಾತ್ ॥

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವೃತೋಽಸ್ಮಿಕರಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋಯಜ್ಞೋಪವೀತ್ಯಾಚಮ್ಯ, ಸಮಸ್ತ ಪಾಣ್ಯಂಗುಷ್ಠೋಭೂತ್ವಾ, ಅಗ್ರೇಣಾಗ್ನಿಂ ಸವ್ಯಪಾದಪುರಸ್ಸರಂ ಪರೀತ್ಯ, ಆಸನಾರ್ಥಸ್ಥಿತ ದರ್ಭೇಷು ಏಕಂ ದರ್ಭಮಙ್ಗುಷ್ಠಾನಾಮಿಕಾಭ್ಯಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ನಿರಸ್ತಃ ಪರಾವಸುರಿತಿ ನೈರ್ಋತ್ಯಾಂ ನಿರಸ್ಯ, ಅಪಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಇದಮಹಮರ್ವಾವಸೋಸ್ಸದನೇಸೀದಾಮೀತ್ಯುದಙ್ಮುಖ ಏವ ವಾಮೋರೋರುಪರಿ

ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರದಂತೆ ಅಗ್ರವು ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವಂತೆ ಹಿಡಿದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನು ಮೂರು ಸಲ ಕಲಕಬೇಕು. ನಂತರ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿಟ್ಟು ಬರ್ಹಿಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಧ್ಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ರಜ್ಜುವಿನ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೂರು ಸಲ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ನಂತರ ಯಜಮಾನನು ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಂಡಿಲದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಎರಡು ಉದ್ದನೇ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ "ಈ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿರು" ಎಂದು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪೂರ್ವ ಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಎಡಗಾಲನ್ನೇ ಮುಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಡೆದು ಬ್ರಹ್ಮಾಸನಾರ್ಥವಾಗಿ ಹಾಕಿದ್ದ ದರ್ಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ನೈಋತ್ಯ ಮೂಲೆಗೆ ಎಸೆದು 'ನಿರಸ್ತಃ ಪರಾವಸುಃ' ಪರಾವಸುವು ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈ ತೊಳೆದು, ಈಗ ನಾನು ಅರ್ವಾವಸುವಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಬಲಗಾಲು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಎಡಗಾಲು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಜಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು. ಯಜಮಾನನು ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ. "ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮ--ಗೋಪಾಯ". ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು

ದಕ್ಷಿಣಪಾದಂ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯೋಪವಿಶ್ಯ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾದಿಭಿರರ್ಚಿತಸ್ಸನ್, ''ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಬ್ರಹ್ಮಸದನ ಆಸಿಷ್ಯತೇ ಬೃಹಸ್ಪತೇ ಯಜ್ಞಂ ಗೋಪಾಯ'' ಇತಿಜಪಿತ್ವಾ ಸರ್ವದಾ ಯಜ್ಞಮನಾ ಏವ ವರ್ತೇತ ॥ ಅಥಕರ್ತಾ ತೇ ಪವಿತ್ರೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪ್ರಣೀತಾಪಾತ್ರಮಗ್ನೇಃ ಪ್ರತ್ಯಜ್ನಿಧಾಯ, ತಸ್ಮಿನ್ ಪವಿತ್ರೇ ನಿಧಾಯ ಉತ್ಪೂತಾಭಿರದ್ಭಿಃ ಪೂರಯಿತ್ವಾ, ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾನ್ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಧೃತಪ್ರಾಣೋ ಮುಖಸಮಮುದ್ಧೃತ್ಯ ''ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಪಃ ಪ್ರಣೇಷ್ಯಾಮಿ ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ'' ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರ್ಬೃಹಸ್ಪತಿಪ್ರಸೂತಃ'' ಇತಿಜಪಿತ್ವಾ ''ಓಂ ಪ್ರಣಯ'' ಇತ್ಯುಚ್ಚೈರುಚ್ಚಾರಿತೇ ನಾಸಿಕಾಂತಂ ತತ್ಪಾತ್ರಮುದ್ಧೃತ್ಯ, ಪೂರ್ವಸ್ಥಾನೇ ದರ್ಭಾನಾಸ್ತೀರ್ಯ, ತತ್ಪಾತ್ರಂ ನಿಧಾಯ ತೇ ಪವಿತ್ರೇ ಗೃಹೀತ್ವಾಽನ್ಯೈಸ್ತ್ರಿಭಿರ್ದರ್ಭೈರಾಚ್ಛಾದ್ಯ, ನಿರ್ವಾಪಾದಿ ಪ್ರಸಕ್ತೌ ಅಗ್ನೇಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಶೂರ್ಪಂ ನಿಧಾಯ, ತತ್ರ ಪವಿತ್ರೇ ಪ್ರಾಗಗ್ರೇ ನಿಧಾಯ ''ಅಮುಷ್ಮೈತ್ವಾ ಜುಷ್ಟಂ ನಿರ್ವಪಾಮಿ'' ಇತಿ ಮಂತ್ರಾವೃತ್ಯಾ ನಿರೂಪ್ಯ, ಚತುರೋವ್ರೀಹಿಮುಷ್ಟೀನ್ ಏಕೈಕಸ್ಯ ಪೃಥಜ್ನಿರುಪ್ಯ, ತೇ ಪವಿತ್ರೇ ವ್ರೀಹೀಣಾಮುಪರಿ ನಿಧಾಯ ''ಅಮುಷ್ಮೈತ್ವಾ ಜುಷ್ಟಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಾಮಿ'' ಇತಿ ನಿರ್ವಾಪಸಂಖ್ಯಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ತೇ ಪವಿತ್ರೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಅಗ್ನೇಃ ಪಶ್ಚಾತ್ ಪ್ರಾಗ್ರೀವ ಊರ್ಧ್ವಲೋಮ್ನಿ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನೇ ಉಲೂಖಲಂ ನಿಧಾಯ ತತ್ರ ವ್ರೀಹೀನ್ಮುಸಲೇನ ಸ್ವಯಂ ಪತ್ನ್ಯಾವಘಾತಿತಾನ್ ತ್ರಿಷ್ಫಲೀ ಕೃತಾನ್ ತ್ರಿಶ್ಶುಕ್ಲೀ ಕೃತಾನ್ ತಂಡುಲಾನ್ ತ್ರಿಃ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ ಪೃಥಕ್ಪಾತ್ರೇ ಏಕಪಾತ್ರೇ ವಾ ನ ವಿದಗ್ಧಮಬಹಿರ್ಗತಕಂಜಿಕಂ ಶನೈಶ್ಶನೈಸ್ಸುಶೃತಂ ಪಚೇತ್ ॥

ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೇ ಯಜ್ಞವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅನನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಆ ಯಜ್ಞಕರ್ಮದಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ನಂತರ ಪ್ರಣೀತಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅಗ್ನಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಪಾತ್ರೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಶುದ್ಧೋದಕವನ್ನೂ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಪಾತ್ರೆಯ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿ, ತನ್ನ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಣೀತಾ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಮುಖದವರೆಗೂ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ''ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಪಃ ಪ್ರಣೇಷ್ಯಾಮಿ'', ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲು ''ಬ್ರಹ್ಮನು ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರ್ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಪ್ರಸೂತಃ'', ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಪಠಿಸಿ, ''ಓಂ ಪ್ರಣಯ'', ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ನಂತರ ಯಜಮಾನನು ಆಪ್ರಣೀತಾ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಇಡುವುದು.

ಯಜಮಾನನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಕರ್ಮವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕೆಲಸ.

ತತಸ್ತೇ ಪವಿತ್ರೇ ಚರುಪಾತ್ರೇ ನಿಧಾಯ, ಚರುಂ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ತತಸ್ತೇ ಪವಿತ್ರೇ ಆಜ್ಯಪಾತ್ರೇ ನಿಧಾಯ, ಆಜ್ಯಪಾತ್ರಂ ಸ್ವಪುರತಸ್ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ, ಆಜ್ಯಮಾಸಿಚ್ಯ, ಅಗ್ನೇರುತ್ತರತಸ್ಥಿತಾನಂಗಾರಾನ್ ಭಸ್ಮನಾಸಹ ಅಗ್ನೇರುದಕ್ಪರಿಸ್ತರಣಾದ್ಬಹಿರ್ನಿರುಹ್ಯ, ತೇಷ್ವಾಜ್ಯ ಪಾತ್ರಮಧಿಶ್ರಿತ್ಯ ಜ್ವಲತಾ ದರ್ಭೋಲ್ಮುಕೇನಾವಜ್ವಲ್ಯ, ಅಂಗುಷ್ಠ ಪರ್ವಮಾತ್ರಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತ ದರ್ಭಾಗ್ರದ್ವಯಮಾಜ್ಯೇ ಪ್ರತ್ಯಸ್ಯ, ಪುನರ್ಜ್ವಲತಾ ತೇನೈವ ದರ್ಭೋಲ್ಮುಕೇನ ಚರುಣಾಸಹ ಆಜ್ಯಂ ತ್ರಿಃ ಪರ್ಯಗ್ನಿಕರಣಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸಿದ್ಧಚರ್ವಾಜ್ಯೇನಸಹ ಪರ್ಯಗ್ನಿ ಕರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ತದುಲ್ಮುಕಮುಪಾಸ್ಯ, ಅಪಸ್ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ, ಆಜ್ಯಸ್ಥಾಲೀಂ ಭುವಿಕರ್ಷನ್ನಿವೋದಗುದ್ವಾಸ್ಯ ಅಂಗಾರಾನ್ಪ್ರತ್ಯೂಹ್ಯ, ಅಪಸ್ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ರಸ್ಥಿತಮೇವಾಜ್ಯಂ ಸವಿತುಷ್ಟ್ವೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಸ್ತೂಪಸ್ಸವಿತಾ ಪುರಉಷ್ಣಿಕ್ ಆಜ್ಯಸ್ಯೋತ್ಪವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ಸವಿತುಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಸವ ಉತ್ಪುನಾಮ್ಯಚ್ಛಿದ್ರೇಣ ಪವಿತ್ರೇಣ ವಸೋಸ್ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ರಶ್ಮಿಭಿಃ ॥

ಈಗ ದ್ವಾದಶಪಾತ್ರದ ಅಗ್ನಿಮುಖಭಾಗ :- ಅಗ್ನಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಗಳ ಮೇಲೆ ಶೂರ್ಪವನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಅಗ್ರವಿರುವಂತೆ ಪವಿತ್ರವೆಂಬ ಎರಡು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ''ಅಗ್ನಯೇ ತ್ವಾ---'' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ನಾಲ್ಕು ಮುಷ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ನಂತರ ಆ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ''ಅಗ್ನಯೇತ್ವಾ--ಪ್ರೋಕ್ಷಾಮಿ'' ಎಂದು ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಪಾತ್ರೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಮೇಲೆ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ದೇವತೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಾದರೆ ಆಯಾ ಕರ್ಮದ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ನಿರ್ವಾಪ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನಾಮಮಂತ್ರಕ ಹೋಮವಾದರೆ ನಿರ್ವಾಪ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಗಳು ಮಂತ್ರಸಹಿತವಾಗಿಯೂ ಸಮಂತ್ರಕ ಹೋಮವಾದರೆ ಅಮಂತ್ರಕವಾಗಿಯೂ (ತೂಷ್ಣೀಂ) ನಿರ್ವಾಪಪ್ರೋಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ರೋಮಗಳಿದ್ದ ಭಾಗವು ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತಲೆಮಾಡಿ ಹಾಸಿದ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಮೇಲೆ ಉಲೂಖಲವನ್ನಿಟ್ಟು ಮುಸಲದಿಂದ ಯಜಮಾನನ ಪತ್ನಿಯು ಮೂರು ಸಲ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಮರದಿಂದ ಕೇರಿ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೂರಾವರ್ತಿ ಆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಅದೇ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಜಿಯು ಹೊರಬೀಳದಂತೆಯೂ, ಅನ್ನವು ಸೀಯದಂತೆಯೂ ಪಕ್ವವಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇಯಿಸಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ಚರುಪಾತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಪವಿತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಅದೇ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಆಜ್ಯಪಾತ್ರೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಆ ಆಜ್ಯಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಡಗಳನ್ನು ಭಸ್ಮಸಹಿತ ತೆಗೆದು ಪರಿಸ್ತರಣದ ಹೊರಗೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆದರ ಮೇಲೆ ಆಜ್ಯಪಾತ್ರೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಎರಡು ದರ್ಭೆಯ ಅಗ್ರಭಾಗದ ಒಂದಂಗುಲ

ಇತಿ ಪ್ರಾಗುತ್ಪುನಾತಿ ಸಕೃನ್ಮಂತ್ರೇಣ ದ್ವಿಸ್ತೂಷ್ಣೀಂ ಪವಿತ್ರೇಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಅಗ್ನೌಪ್ರಹೃತ್ಯ, ಅಗ್ನೇಃ ಪಶ್ಚಾತ್‌ಪರಿಸ್ತರಣಾದ್ಬಹಿರಾತ್ಮನೋಽಗ್ರತೋ ಭುವಂ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ತತ್ರ ಬರ್ಹಿಸ್ಸನ್ನಹನೀಂ ರಜ್ಜುಮುದಗಗ್ರಾಂ ವಿತತ್ಯ ತತ್ರ ಬರ್ಹಿಃಪ್ರಾಗಗ್ರಮುದಗಪವರ್ಗಂ ಅವಿರಳಮಾಸ್ತೀರ್ಯ, ಆಜ್ಯಸ್ಥಾಲೀಂ ತತ್ರನಿಧಾಯ ಸ್ರುವಾದಿ ಸಂಮಾರ್ಜನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ದಕ್ಷಿಣೇನ ಹಸ್ತೇನ ಸ್ರುಕ್ಸ್ರುವೌಗೃಹೀತ್ವಾ ಸವ್ಯೇನಾಷ್ಟದರ್ಭಾನಾದಾಯ, ಸಹೈವಾಗ್ನೌ ಪ್ರತಾಪ್ಯ, ಸ್ರುಚಂ ನಿಧಾಯ ಸ್ರುವಂ ಸವ್ಯೇನ ಧಾರಯನ್ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಪಾಣಿನಾ ಸ್ರುವಸ್ಯ ಬಿಲಂ, ದರ್ಭಾಗ್ರೈಃ ಪ್ರಾಗಾದಿ ಪ್ರಾಗಪವರ್ಗಂ ತ್ರಿಸ್ಸಂಮೃಜ್ಯ, ಅಧಸ್ತಾದ್ದರ್ಭಾಗ್ರೇಣೈವಾಭ್ಯಾತ್ಮಂ ಬಿಲ ಪೃಷ್ಠಂ ತ್ರಿಸ್ಸಂಮೃಜ್ಯ ತತೋದರ್ಭಾಣಾಂ ಮೂಲೈಃ ದಂಡಸ್ಯಾಧಸ್ತಾದ್ಬಿಲಪೃಷ್ಠಾದಾರಭ್ಯ ಯಾವದುಪರಿಷ್ಟಾದ್ಬಿಲಂ ತಾವತ್ತ್ರಿಸ್ಸಂಮೃಜ್ಯ, ಅದ್ಭಿಃ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ಪ್ರತಾಪ್ಯ ಆಜ್ಯಸ್ಥಾಲ್ಯಾ ಉತ್ತರತಃ ಸ್ರುಚಾಽಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ನಿಧಾಯ, ಉದಕಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ, ತೈರೇವ ದರ್ಭೈಃ ಜುಹೂಂಚೈವ ಮೇವ ಸಂಮೃಜ್ಯ ಸ್ರುವಾದುತ್ತರತೋ ನಿಧಾಯ ತಾನ್ದರ್ಭಾನದ್ಭಿಃ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಅಗ್ನಾವನುಪ್ರಹರೇತ್ ॥ ತತಶ್ಶೃತಂ ಚರುಂ ಸ್ರುವಗೃಹೀತೇನಾಜ್ಯೇನಾಭಿಘಾರ್ಯ, ಉದಗುದ್ವಾಸ್ಯ, ಅಗ್ನ್ಯಾಜ್ಯಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ನೀತ್ವಾ ಆಜ್ಯಾದ್ದಕ್ಷಿಣತೋ ಬರ್ಹಿಷಿ ನಿಧಾಯ ಪುನರಪ್ಯಭಿಘಾರ್ಯ, ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕಾದೌಸಹಶ್ರಪಣ ಪಕ್ಷೇ ಪೃಥಗುದ್ಧಾರಾರ್ಥಂ ಚರ್ವಾಜ್ಯಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಪಾತ್ರಾಂತರಂ ನಿಧಾಯ, ಏಕಾದಶಾಂಗುಳಮಿತೇ ದೇಶೇ ಗಂಧಾಕ್ಷತ ಪುಷ್ಪೈಃ ಅಗ್ನಿಂ ಸಮಂತ್ರಮಭ್ಯರ್ಚಯೇತ್ ॥ ವಿಶ್ವಾನಿ ನ ಇತಿ ಮಂತ್ರ ತ್ರಯಸ್ಯ, ವಸುಶ್ರುತೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಅಗ್ನ್ಯಲಂಕರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :- ಅಂತ್ಯಯಾ ಉಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಪ್ರಮಾಣದ ಎರಡು ಚೂರುಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇನ್ನೆರಡು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಆಜ್ಯಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿ ಚೂರುದರ್ಭೆಗಳೆರಡನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಪಾತ್ರೋದಕದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಆಜ್ಯದೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಪುನಃ ಅದೇ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ಚರುಸಹಿತವಾಗಿ ಆಜ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಮೂರು ಸಲ ಸುತ್ತು ತಿರುಗಿ ತೋರಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಅದನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ಎಸೆದು ಕೈ ತೊಳೆದು ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೆಂಡದಿಂದ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಆ ಕೆಂಡವನ್ನು ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲೇ ಹಾಕಿ ಕೈತೊಳೆಯಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ಎರಡು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಉತ್ತರಾಗ್ರವಿರುವಂತೆ ಎರಡು ಕೈಗಳ ಅಂಗುಷ್ಠ ಮತ್ತು ಅನಾಮಿಕಾ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರದಂತೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲದ್ದಿ ''ಸವಿತುಷ್ಟ್ವಾ--- ರಶ್ಮಿಭಿಃ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಒಂದು ಸಲ ಕಲಕಿ ಮತ್ತೆರಡು ಸಲ ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲದೇ ಕಲಕಿ, ಆ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಪಾತ್ರೋದಕದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಆ ಪವಿತ್ರ ದರ್ಭೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ನಂತರ ಅಗ್ನಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ತರಣಗಳ ಹೊರಗೆ ತನ್ನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಬರ್ಹಿಸ್ಸಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ರಜ್ಜುವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಉತ್ತರಾಗ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬರ್ಹಿಸ್ಸನ್ನು ಪೂರ್ವಾಗ್ರವಾಗಿರುವಂತೆ ಹರಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಆಜ್ಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸ್ರುವಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಓಂ ವಿಶ್ವಾನಿ ನೋ ದುರ್ಗಹಾ ಜಾತವೇದಃ । ಓಂ ಸಿಂಧುಂ ನನಾವಾ ದುರಿತಾತಿಪರ್ಷಿ । ಓಂ ಅಗ್ನೇ ಅತ್ರಿವನ್ನಮಸಾ ಗೃಣಾನಃ । ಓಂ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಬೋಧ್ಯವಿತಾ ತನೂನಾಂ । ಓಂ ಯಸ್ತ್ವಾ ಹೃದಾ ಕೀರಿಣಾ ಮನ್ಯಮಾನಃ । ಓಂ ಅಮರ್ತ್ಯಂ ಮರ್ತ್ಯೋ ಜೋಹವೀಮಿ । ಓಂ ಜಾತವೇದೋ ಯಶೋ ಅಸ್ಮಾಸುಧೇಹಿ । ಓಂ ಪ್ರಜಾಭಿರಗ್ನೇ ಅಮೃತತ್ವಮಶ್ಯಾಮ್ । ಯಸ್ಮೈ ತ್ವಂ ಸುಕೃತೇ ಜಾತವೇದ ಉ ಲೋಕಮಗ್ನೇ ಕೃಣವಸ್ಸ್ಯೋನಂ । ಅಶ್ವಿನಂ ಸಪುತ್ರಿಣಂ ವೀರವಂತಂ ಗೋಮಂತಂ ರಯಿಂ ನಶತೇಸ್ವಸ್ತಿ ॥

ಇತ್ಯಷ್ಟದಿಕ್ಷು ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾದಿಭಿಃ ಏಕೈಕಂ ಪಾದಮುಚ್ಚರನ್ ಪರಿಸ್ತರಣಾದ್ಬಹಿಃ ಪ್ರಾಗಾದಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮರ್ಚಯಿತ್ವಾ, ಹಸ್ತಂಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ, ಪಾಣಿನೇಧ್ಮಮಾದಾಯ ಇಧ್ಮಸನ್ನಹನೀಂ ತತ್ರೈವ ನಿಧಾಯ, ಮೂಲಮಧ್ಯಾಗ್ರೇಷ್ವಿಧ್ಮಂ ತ್ರಿರಭಿಘಾರ್ಯ, ಮೂಲಮಧ್ಯಮಯೋರ್ಮಧ್ಯ ಭಾಗಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಇಧ್ಮಮಲಂಕೃತ್ಯ, ಸ್ವಯಮಲಂಕೃತಃ, ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಲಂಕೃತ್ಯ, ಅಯಂತ ಇಧ್ಮ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಾಮದೇವೋ ಜಾತವೇದಾ ಅಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಇಧ್ಮಾಧಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ಬಲಗೈಯಿಂದ ಸ್ರುಕ್ಸ್ರುವಗಳನ್ನೂ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಎಂಟು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಗ್ನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಕಾಯಿಸಬೇಕು. ಸ್ರುಕ್ಕನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಸ್ರುವವನ್ನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಬಲಗೈಲಿರುವ ದರ್ಭೆಗಳ ಅಗ್ರಭಾಗದಿಂದ ಅದರ ಮುಖವನ್ನು ಬಲಗಡೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪೂರ್ವದವರೆಗೂ ಮೂರು ಸಲ ಸಮ್ಮಾರ್ಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ದರ್ಭೆಗಳ ಬುಡದಿಂದ ಸ್ರುವದ ದಂಡದ ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ಅದರ ಬಾಯಿಂದ ಮೂರು ಸಲ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಯಿಸಿ ಆಜ್ಯಪಾತ್ರೆಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸ್ರುಕ್ಕಿಗೆ ತಾಕದಂತಿಡಬೇಕು. ಅದೇ ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ಸ್ರುಕ್ಕಿಗೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಸಮ್ಮಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಸ್ರುವದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ನಂತರ ಸ್ರುವದಿಂದ ಚರುವಿಗೆ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಅಗ್ನಿ ಆಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ತಂದು ಆಜ್ಯದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬರ್ಹಿಸ್ಸಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಭಾಗ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಚರು ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. (ಇಲ್ಲೇ ಚರು ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ)

ಅಯಂ ತ ಇಧ್ಮ ಆತ್ಮಾ ಜಾತವೇದಸ್ತೇನೇಧ್ಯಸ್ವ ವರ್ಧಸ್ವ ಚೇದ್ಧ ವರ್ಧಯ ಚಾಸ್ಮಾನ್ । ಪ್ರಜಯಾ ಪಶುಭಿರ್ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸೇನಾನ್ನಾದ್ಯೇನ ಸಮೇಧಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯೇ ಜಾತವೇದಸ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ತತಃ- ಸ್ರುವೇಣಾಜ್ಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಉತ್ತರ ಪರಿಸ್ತರಣ ಸಂಧಿತೋ ನೀತ್ವಾ, ಅಗ್ನೇರ್ವಾಯವ್ಯಕೋಣಮಾರಭ್ಯ ಅಗ್ನೇಯೀಪರ್ಯಂತಂ ಮನಸಾ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇತಿ ಧ್ಯಾತ್ವಾ, ನೈರ್ಋತೀಮಾರಭ್ಯ, ಐಶಾನೀಪರ್ಯಂತಂ ಮನಸಾ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇತಿ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಸ್ವಾಹಾ ಇತ್ಯುಚ್ಚಾರ್ಯ, ನೈರಂತರ್ಯೇಣ ಹುತ್ವಾ ಉಭಯತ್ರ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಅಗ್ನೇರುತ್ತರಪಾರ್ಶ್ವೇ ಅಗ್ನಯೇಸ್ವಾಹಾ ಇತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದಕ್ಷಿಣೇ ತತ್ಸಮಪ್ರದೇಶೇ ಸೋಮಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಇತಿ ಹುತ್ವಾ ಸೋಮಾಯೇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಜೇತ್ ॥

ಸಂಕಲ್ಪ ಪ್ರಭೃತಿ ಏತತ್ಕ್ಷಣಪರ್ಯಂತಂ ಮಧ್ಯೇ ಸಂಭಾವಿತ ವಿಧ್ಯವಿವಿಧ ಲೋಪದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಹೋಷ್ಯಾಮಿ ।

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವ ೧ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಸ್ಥಂಡಿಲದಿಂದ ಹನ್ನೊಂದು ಅಂಗುಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ 'ವಿಶ್ವಾನಿ ನೋ---ಅಮೃತತ್ವಮಶ್ಯಾಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೂ ಗಂಧ, ಅಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾ ಅಗ್ನಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ''ಯಸ್ಮೈತ್ವಂ'' ಎಂಬ ಋಕ್ಕನ್ನು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ಕೈತೊಳೆದು ಇಧ್ಮವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಅದರ ಮೂಲ, ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗಳಿಗೆ ಅಭಿಘಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಮೂಲ ಮಧ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ''ಅಯಂ ತ ಇಧ್ಮ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ''ಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದು ಅಗ್ನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಜಾತ ವೇದಸ ಇದಂ ನ ಮಮ'' ಎಂದು ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಆಘಾರಹೋಮ: (ಆಘಾರಹೋಮ) ಸ್ರುವದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ಥಂಡಿಲದ ವಾಯವ್ಯ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಆಗ್ನೇಯ ಮೂಲೆಯವರೆಗೆ ''ಪ್ರಜಾಪತಯೇ'' ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ''ಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ತುಪ್ಪವು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ನೈಋತ್ಯದಿಂದ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯವರೆಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆಯೇ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅನಂತರಂ ನಾಮಮಂತ್ರಕಹೋಮೇ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಸಂಖ್ಯಯಾ ಚರುಂಪಾತ್ರಾಂತರೇ ಪೃಥಕ್ಕೃತ್ಯ ಇದಮಮುಷ್ಮಾ ಇದಮಮುಷ್ಮಾ ಇತ್ಯಭಿಮೃಶ್ಯ ಸ್ರುಚಮಾದಾಯ ಸ್ರುವಗೃಹೀತೇನಾಜ್ಯೇನೋಪಸ್ತೀರ್ಯ ಚರೋರ್ಮಧ್ಯಾದಂಗುಷ್ಠ ಪರ್ವಮಾತ್ರಂ ತಿರೀಚೀನಾಭಿರುದಗಗ್ರಾಭಿಃ ಅಂಗುಷ್ಠಮಧ್ಯಮಾನಾ- ಮಿಕಾಭಿರ್ನಖಸ್ಪರ್ಶ ನಮಕೃತ್ವಾವದಾಯ ದರ್ವ್ಯಾಮೋಪ್ಯ ಚರೋಃ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಾತ್ಪ್ರಾಗಗ್ರಾಭಿಃ ಪುನರವದಾಯ, ಪಾತ್ರಸ್ಥಂ ಚರುಮಭಿಘಾರ್ಯ ಅವತ್ತಂಚಾಭಿಘಾರ್ಯ ಏವಂಕ್ರಮೇಣಾವದಾಯ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಭ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ತದ್ದೇವತಾಭ್ಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಧಾನಹವಿಷ ಉತ್ತರಾರ್ಧಾತ್ಸಕೃದೇವಾವದಾಯ ದ್ವಿರಭಿಘಾರ್ಯ ಪಾತ್ರಸ್ಥಂ ನಾಭಿಘಾರಯೇತ್ ।

ಯದಸ್ಯೇತ್ಯಸ್ಯಮಂತ್ರಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಋಷಿಃ ಅಗ್ನಿಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದ್ದೇವತಾ ಅತಿಧೃತಿಶ್ಛಂದಃಅಗ್ನಿಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದ್ಧೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಯದಸ್ಯಕರ್ಮಣೋಽತ್ಯರೀರಿಚಂ ಯದ್ವಾ ನ್ಯೂನಮಿಹಾಕರಮ್ । ಅಗ್ನಿಷ್ಟತ್ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದ್ವಿದ್ವಾನ್ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಿಷ್ಟಂ ಸುಹುತಂ ಕರೋತು ಮೇ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತೇ ಸುಹುತಹುತೇ ಸರ್ವಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾಹುತೀನಾಂ ಕಾಮಾನಾಂ ಸಮರ್ಧಯಿತ್ರೇ ಸರ್ವಾನ್ನಃ ಕಾಮಾನ್ ಸಮರ್ಧಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಚಕ್ಷುರ್ಹೋಮ.

ಸ್ರುವದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು "ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಾಹಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ, "ಸೋಮಾಯ ಸ್ವಾಹಾ" ಎಂದು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲೂ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

ಅವದಾನಧರ್ಮ

ಆಮೇಲೆ ಕೇವಲ ನಾಮ ಮಂತ್ರಗಳ ಹೋಮವಾದಲ್ಲಿ ಚರುಮಾಡಿದ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪಾತ್ರೆಗೆ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಗಳೆಷ್ಟಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಭಾಗಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ದೇವತೆಗೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಮಾಡಿಡಬೇಕು.

ಸ್ರುವದಿಂದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸ್ರುಕ್ಕಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಚರುಪಾತ್ರೆಗೂ ಅಭಿಘಾರಮಾಡಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಗೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೃಗೀಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಉಗುರಿನ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗದಂತೆ ಅಂಗುಷ್ಠಮಧ್ಯಮ ಅನಾಮಿಕಾ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಚರುವನ್ನು ಎರಡಾವರ್ತಿಸ್ರುಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸ್ರುಕ್ಕಿನ ಚರುವಿಗೆ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇತ್ಯಗ್ನೇರೈಶಾನ ದೇಶೇ ಜುಹುಯಾತ್ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ॥

ಪಂಚಾವತ್ತೀತು ಪ್ರಧಾನಹೋಮೇ ಮಧ್ಯಾತ್ಪೂರ್ವಾರ್ಧಾತ್ಪಶ್ಚಾರ್ಧಾಚ್ಚತ್ರಿವಾರಮವದ್ಯತಿ ।

ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಧಾತ್ಪೂರ್ವಾರ್ಧಾಚ್ಚ ದ್ವಿವಾರಮವದ್ಯತಿ । ಇತರತ್ಸರ್ವಂ ಸಮಾನಮ್ ।

ಅನಂತರಮಗ್ನೇರುತ್ತರತಸ್ಥಿತಾಂ ಇಧ್ಮಬಂಧನರಜ್ಜುಗ್ರಂಥಿಂ ವಿಸ್ರಸ್ಯ, ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಘೃತೇನಾಪ್ಲಾವ್ಯ 'ಪಶುಪತಯೇರುದ್ರಾಯ ಸ್ವಾಹಾ' ಇತಿಹುತ್ವಾ ರುದ್ರಾಯ ಪಶುಪತಯ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಅಪಸ್ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ರುವೇಣಾಜ್ಯಮಾದಾಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾಜ್ಯಾಹುತೀಸ್ಸಪ್ತ ಜುಹುಯಾತ್ ॥

॥ ತತ್ರಮಂತ್ರಾಃ ॥

ಅಯಾಶ್ಚಾಗ್ನ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಿಮದೋಽಯಾಗ್ನಿಃ ಪಙ್ಕ್ತಿಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಮಾಜ್ಯ ಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಯಾಶ್ಚಾಗ್ನೇಽಸ್ಯನಭಿಶಸ್ತೀಶ್ಚ ಸತ್ಯಮಿತ್ತ್ವಮಯಾ ಅಸಿ । ಅಯಾಸಾ ವಯಸಾ ಕೃತೋಽಯಾಸರ್ನ್ ಹವ್ಯಮೂಹಿಷೇಽಯಾ ನೋ ಧೇಹಿ ಭೇಷಜಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಅಯಸ ಇದಂ ನ ಮಮ॥

ಅತೋ ದೇವಾ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮೇಧಾತಿಥಿರ್ದೇವಾ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಪಂಚಾರ್ಷೇಯದವರು

ಜಾಮದಗ್ನ್ಯ ವತ್ಸವಿದಾವಾರ್ಷ್ಟಿಷೇಣೂಸ್ತಥೈವಚ । ಭಾರ್ಗವ ಚ್ಯವನಾ ಔರ್ವಾಃ ಪಂಚಾವತ್ತಿನ ಈರಿತಾಃ ॥

ಸ್ರುವವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಕ್ರಮ

ಕಠಿಣದ್ರವ್ಯಹೋಮೇತು ಮುಷ್ಟಿನಾ ಧಾರಣಂ ಸ್ರುಚೈಃ । ದ್ರವದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ಹೋಮೇತು ಉತ್ತಾನಾಂಗುಳಿಭಿಸ್ಸ್ಮೃತಂ ॥

ಅತೋ ದೇವಾ ಅವಂತು ನೋ ಯತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಚಕ್ರಮೇ ।

ಪೃಥಿವ್ಯಾಸ್ಸಪ್ತಧಾಮಭಿ ಸ್ಸ್ವಾಹಾ ॥ ದೇವೇಭ್ಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮೇಧಾತಿಥಿರ್ವಿಷ್ಣುರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಚಕ್ರಮೇ ತ್ರೇಧಾ ನಿದಧೇ ಪದಂ । ಸಮೂಳ್ಹಮಸ್ಯ ಪಾಂಸುರೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ಏತಾಭೀಋುಗ್ಭಿರ್ಜುಹುಯಾತ್ ॥

ವ್ಯಾಹೃತೀನಾಂ ವ್ಯಸ್ತಾನಾಂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಜಮದಗ್ನಿರ್ಭರದ್ವಾಜ ಋಷಯಃ, ಅಗ್ನಿರ್ವಾಯುಸ್ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾಃ, ಗಾಯತ್ರ್ಯುಷ್ಣಿಗನುಷ್ಟುಭಶ್ಛಂದಾಂಸಿ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯಾಹೃತೇಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀ :-

ಓಂ ಭೂ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಭು ವಸ್ವಾಹಾ । ವಾಯವ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಸ್ವಃ ೧ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸೂರ್ಯಾಯೇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ೧ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಇತ್ಯೇತೈಶ್ಚತುರ್ಭಿಃ ಪೃಥಗಾಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಹುತ್ವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕಮುದ್ದೇಶತ್ಯಾಗೌ ಕುರ್ಯಾತ್॥

ಅಥ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಕರ್ತಾರಂ ಪರೀತ್ಯ ಅಗ್ನೇರ್ವಾಯುವ್ಯದೇಶೇ ತಿಷ್ಠನ್ ಸ್ರುವೇಣಾಜ್ಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಛಂದರ್ಷಿವರ್ಜ್ಯಮಯಾಶ್ಚೇತ್ಯಾದಿ ಸಪ್ತಾಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಜುಹುಯಾತ್॥ ಸರ್ವತ್ರೋದ್ದೇಶತ್ಯಾಗೌ ಯಜಮಾನ ಏವ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಕಠಿಣದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ದ್ರವ ದ್ರವ್ಯವಾದರೆ ಸ್ರುವದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅನಾಜ್ಞಾತ ಮಿತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯ ಗರ್ಭೋಽಗ್ನಿರನುಷ್ಟುಪ್, ಯತ್ಪಾಕತ್ರೇತ್ಯಸ್ಯ ತ್ರಿತೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಕೃತದೋಷನಿರ್ಹರಣಾರ್ಥಂ ಆಜ್ಯಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ-

ಅನಾಜ್ಞಾತಂ ಯದಾಜ್ಞಾತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಕ್ರಿಯತೇ ಮಿಥು ।

ಅಗ್ನೇ ತದಸ್ಯ ಕಲ್ಪಯ ತ್ವಂ ಹಿ ವೇತ್ಥ ಯಥಾತಥಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಪುರುಷಸಂಮಿತೋ ಯಜ್ಞೋ ಯಜ್ಞಃ ಪುರುಷಸಂಮಿತಃ ।

ಅಗ್ನೇ ತದಸ್ಯ ಕಲ್ಪಯ ತ್ವಂ ಹಿ ವೇತ್ಥ ಯಥಾತಥಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಯತ್ಪಾಕತ್ರಾ ಮನಸಾ ದೀನದಕ್ಷಾನ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಮನ್ವತೇ ಮರ್ತ್ಯಾಸಃ ।

ಪ್ರಧಾನಾದಿ ಹೋಮಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ದರ್ವಿಗೆ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಿ ಮೊದಲ ಹವಿರ್ಭಾಗದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಿಂದ ಅವದಾನ ಕ್ರಮದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಚರುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದರ್ವಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಚರುವಿಗೆ ಎರಡು ಸಲ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಾತ್ರೆಯ ಚರುವಿಗೆ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ''ಯದಸ್ಯ--ಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ''ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ ಇದಂ ನಮಮ'' ಎಂದು ತ್ಯಾಗ ಹೇಳಬೇಕು.

ಯತ್ರ ಪ್ರಜ್ವಲನಂ ತತ್ರ ಜಿಹ್ವಾ ಚೈವ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ । ಗಜವಾಜಿ ಪ್ರಣಾದೀತು ವಹ್ನಿಃ ಶುಭಫಲಪ್ರದಃ ॥

ಹೋಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದೋ ಅದೇ ಅಗ್ನಿಯ ನಾಲಿಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಆನೆ, ಕುದುರೆಗಳಂತೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವ ಅಗ್ನಿಯು ಶುಭಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಷ್ಟದ್ಧೋತಾ ಕ್ರತುವಿದ್ವಿಜಾನನ್ಯಜಿಷ್ಠೋ ದೇವಾ ಋತುಶೋ ಯಜಾತಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನ ಮಮ

ಅಸ್ಮಿನ್ಹೋಮೇಕರ್ಮಣಿ ಮಂತ್ರವಿಪರ್ಯಾಸ ತಂತ್ರ ವಿಪರ್ಯಾಸ ಕಾಲವಿಪರ್ಯಾಸ ಕರ್ಮವಿಪರ್ಯಾಸ ದ್ರವ್ಯವಿಪರ್ಯಾಸ ದೇವತಾ ವಿಪರ್ಯಾಸ ಸ್ವರಾಕ್ಷರ ಪದವೃತ್ತವರ್ಣ ಲೋಪದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಯದ್ವೋ ದೇವಾ ಇತ್ಯೇಕಾಮಾಜ್ಯಾಹುತಿಂ ಹೋಷ್ಯೇ:-

ಯದ್ವೋದೇವಾ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಅಭಿತಪಾ ಮರುತಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್

ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಪೂರ್ತ್ಯರ್ಥಮಾಜ್ಯಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

1037.12a ಯದ್ವೋ ದೇವಾ ಅತಿಪಾತಯಾನಿ ವಾಚಾ ಚ ಪ್ರಯುತೀ ದೇವಹೇಳನಮ್ ।
ಅರಾಯೋ ಅಸ್ಮಾ ಅಭಿ ದುಚ್ಛುನಾಯತೇಽನ್ಯತ್ರಾಸ್ಮಿನ್ಮರುತಸ್ತನ್ನಿಧೇತನ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಮರುದ್ಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಸರ್ವಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ೧ ಸ್ವಾಹಾ ।

ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ರಜ್ಜುಹೋಮ

ನಂತರ ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಇಧ್ಮಬಂಧನ ರಜ್ಜುವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ "ಪಶುಪತಯೇ--- ಸ್ವಾಹಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಮಮಾಡಿ, "ರುದ್ರಾಯ ಪಶುಪತಯ ಇದಂ ನಮಮ" ಎಂದು ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೈತೊಳೆಯಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ "ಅಯಾಶ್ಚಾಗ್ನೇ" ಇತ್ಯಾದಿ ಏಳು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಭಾವೇ ಯಜಮಾನ ಏವಹುತ್ವಾ ತತ್ತದ್ದೇವತಾಭ್ಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸ್ಕನ್ನಭಿನ್ನಾದ್ಯನಿಯತನಿಮಿತ್ತೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ತತ್ತತ್ಪ್ರತಿಪದೋಕ್ತ ಜಪ ಹೋಮಾಂಶ್ಚ ಕುರ್ಯುಃ ॥

ತತೋ ಯಜಮಾನಸ್ಸರ್ವಕರ್ಮಪ್ರಪೂರಿಣೀಂ ಭದ್ರದ್ರವ್ಯದಾಂ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಂ ಜುಹುಯಾತ್- ಆಜ್ಯಂ ದ್ವಾದಶ ಕೃತ್ವಸ್ಸು ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪೂರಯೇತ್ಸ್ರುಚಂ । ತಯಾಚಾಜ್ಯಾಹುತಿಃ ಕಾರ್ಯಾ ಸಾಪೂರ್ಣಾಹುತಿರಿಷ್ಯತೇ ॥ ಸ್ರುಚಮಾದಾಯ ಆಜ್ಯೇನ ಸಮಬಿಲಂ ಪೂರಯಿತ್ವಾ ತದುಪರಿ ಸ್ರುವಂ ನ್ಯಙ್ಮುಖಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ರುವಾಗ್ರೇ ಕುಸುಮಾಕ್ಷತಾನ್ನಿಧಾಯ, ವಾಯುವ್ಯದೇಶೇ ತಿಷ್ಠನ್ ಸಮಪಾದ ಋಜುಕಾಯಃ ಸ್ರುಕ್ಸ್ರುವೌ ಶಂಖಮುದ್ರಯಾ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸ್ರುವಾಗ್ರೇ ನ್ಯಸ್ತಲೋಚನಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾಸನ್

ಸಮುದ್ರಾದೂರ್ಮಿರಿತ್ಯೇಕಾದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ವಾಮದೇವ ಆಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಅಂತ್ಯಾಜಗತೀ, ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

4.58 ಸಮುದ್ರಾದೂರ್ಮಿರ್ಮಧುಮಾ ಉದಾರದುಪಾಂಶುನಾ ಸಮಮೃತತ್ವಮಾನಟ್ । ಘೃತಸ್ಯ ನಾಮ ಗುಹ್ಯಂ ಯದಸ್ತಿ ಜಿಹ್ವಾ ದೇವಾನಾಮಮೃತಸ್ಯನಾಭಿಃ ॥ ವಯಂ ನಾಮ ಪ್ರಬ್ರವಾಮಾ ಘೃತಸ್ಯಾಸ್ಮಿನ್ಯಜ್ಞೇ ಧಾರಯಾಮಾ ನಮೋಭಿಃ । ಉಪ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶೃಣುವಚ್ಛಸ್ಯಮಾನಂ ಚತುಶ್ಶೃಂಗೋಽವಮೀದ್ಗೌರ ಏತತ್ ॥ ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ ತ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾ ದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ ಸಪ್ತಹಸ್ತಾಸೋ ಅಸ್ಯ । ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧೋ ವೃಷಭೋ ರೋರವೀತಿ ಮಹೋ ದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾ ಆವಿವೇಶ ॥ ತ್ರಿಧಾಹಿತಂ ಪಣಿಭಿರ್ಗುಹ್ಯಮಾನಂ ಗವಿ ದೇವಾಸೋ ಘೃತಮನ್ವವಿಂದನ್ । ಇಂದ್ರ ಏಕಂ ಸೂರ್ಯ ಏಕಂ ಜಜಾನ ವೇನಾದೇಕಂ ಸ್ವಧಯಾ ನಿಷ್ಟತಕ್ಷುಃ ॥ ಏತಾ ಅರ್ಷಂತಿ ಹೃದ್ಯಾತ್ಸಮುದ್ರಾಚ್ಛತವ್ರಜಾ ರಿಪುಣಾ ನಾವಚಕ್ಷೇ । ಘೃತಸ್ಯ ಧಾರಾ ಅಭಿ ಚಾಕಶೀಮಿ ಹಿರಣ್ಯಯೋ ವೇತಸೋ ಮಧ್ಯ ಆಸಾಮ್ ॥ ಸಮ್ಯಕ್ಸ್ರವಂತಿ ಸರಿತೋ ನ ಧೇನಾ ಅಂತರ್ಹೃದಾ ಮನಸಾ ಪೂಯಮಾನಾಃ । ಏತೇ ಅರ್ಷಂತ್ಯೂರ್ಮಯೋ ಘೃತಸ್ಯ ಮೃಗಾ ಇವ

ಕ್ಷಿಪಣೋರೀಷಮಾಣಾಃ ॥ ಸಿಂಧೋರಿವ ಪ್ರಾಧ್ವನೇ ಶೂಘನಾಸೋ ವಾತಪ್ರಮಿಯಃ ಪತಯಂತಿ ಯಹ್ವಾಃ । ಘೃತಸ್ಯ ಧಾರಾ ಅರುಷೋ ನ ವಾಜೀ ಕಾಷ್ಠಾ ಭಿನ್ದನ್ನೂರ್ಮಿಭಿಃ ಪಿನ್ವಮಾನಃ ॥ ಅಭಿಪ್ರವನ್ತ ಸಮನೇವ ಯೋಷಾಃ ಕಲ್ಯಾಣ್ಯಃ ೧ ಸ್ಮಯಮಾನಾಸೋ ಅಗ್ನಿಮ್ । ಘೃತಸ್ಯ ಧಾರಾಸ್ಸಮಿಧೋ ನ ಸನ್ತತಾಜುಷಾಣೋ ಹರ್ಯತಿ ಜಾತವೇದಾಃ ॥ ಕನ್ಯಾ ಇವ ವಹತು ಮೇತ ವಾ ಉ ಅಞ್ಜ್ಯಞ್ಜಾನಾ ಅಭಿ ಚಾಕಶೀಮಿ । ಯತ್ರ ಸೋಮಸ್ಸೂಯತೇ ಯತ್ರ ಯಜ್ಞೋ ಘೃತಸ್ಯ ಧಾರಾ ಅಭಿ ತತ್ಪವಂತೇ । ಅಭ್ಯರ್ಷತ ಸುಷ್ಟುತಿಂ ಗವ್ಯ ಮಾಜಿಮಸ್ಮಾಸು ಭದ್ರಾ ದ್ರವಿಣಾನಿ ಧತ್ತ । ಇಮಂ ಯಜ್ಞಂ ನಯತ ದೇವತಾ ನೋ ಘೃತಸ್ಯ ಧಾರಾ ಮಧುಮತ್ಪವನ್ತೇ ॥ ಧಾಮಂ ತೇ ವಿಶ್ವಂ ಭುವನಮಧಿ ಶ್ರಿತಮನ್ತಸ್ಸಮುದ್ರೇ ಹೃದ್ಯ ೧ ೦ ಅಂತರಾಯುಷಿ । ಅಪಾಮನೀಕೇ ಸಮಿಥೇ ಯ ಆಭೃತಸ್ತಮಶ್ಯಾಮ ಮಧುಮನ್ತಂ ತ ಊರ್ಮಿಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಇತ್ಯನೇನಾಜ್ಯಂ ಯವಪರಿಮಿತಧಾರಾಂ ಸಂತತಾಮಾಸಿಂಚನ್ ಸ್ರುವಾಗ್ರೇಣ ಸಾವಶೇಷಂ ಹುತ್ವಾ ಅದ್ಭ್ಯ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ, ವಿಜ್ಯೋತಿಷೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಜಾನೋವೃಶೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಅವಶಿಷ್ಟ ಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

---

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮ

ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕರ್ತನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಅಗ್ನಿಯವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಏಳು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಜಮಾನನೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ನಂತರ ಕರ್ತನು ''ಅನಾಜ್ಞಾತಂ, ಪುರುಷಸಂಮಿತಃ, ಯತ್ಪಾಕತ್ರಾ'' ಎಂಬ ಮೂರು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

ವಿಪರ್ಯಾಸ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಹೋಮ

''ಅಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ಮಣಿ--ಹೋಷ್ಯಾಮಿ''

ವಿಜ್ಯೋತಿಷಾ ಬೃಹತಾ ಭಾತ್ಯಗ್ನಿರಾವಿರ್ವಿಶ್ವಾನಿ ಕೃಣುತೇ ಮಹಿತ್ವಾ ।

ಪ್ರಾದೇವೀರ್ಮಾಯಾಸ್ಸಹತೇ ದುರೇವಾಶ್ಶಿಶೀತೇ ಶೃಙ್ಗೇ ರಕ್ಷಸೇ ವಿನಿಕ್ಷೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಸ್ರುಕ್ಸ್ರುವಾಭ್ಯಾಂ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಗೃಹೀತಾಭ್ಯಾಂ ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯಸ್ಸಂಸ್ರಾವಭಾಗೇಭ್ಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸಂಸ್ರಾವಭಾಗೇಭ್ಯೋ ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಚರ್ವಾಜ್ಯಪಾತ್ರಾದ್ಯುತ್ತರತೋಽನಿಧಾಯ, ಅವಭೃಥರೂಪಂ ಪಾಪಕ್ಷಯಕರಂ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ ಮಾರ್ಜನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಪೂರ್ವಾಸಾದಿತ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ ಮಾಸ್ತೀರ್ಣ ಬರ್ಹಿಷಿ ದಕ್ಷಿಣ ಪಾಣಿನಾ ನಿಧಾಯ, ತತ್ರ ಗಂಗಾದಿಪುಣ್ಯನದೀಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕಂ ದಕ್ಷಿಣ ಪಾಣಿನಾ ಸ್ಪೃಶ್ಯ. ಪೂರ್ಣಮಸೀತಿ ಮಂತ್ರೇಣಾಭಿಮಂತ್ರ್ಯ

ಪೂರ್ಣಮಸಿ ಪೂರ್ಣಂ ಮೇ ಭೂಯಾಸ್ಸುಪೂರ್ಣಮಸಿ ಸುಪೂರ್ಣಂ ಮೇ ಭೂಯಾಸ್ಸದಸಿಸನ್ಮೇ ಭೂಯಾಸ್ಸರ್ವಮಸಿ ಸರ್ವಂ ಮೇ ಭೂಯಾಃ, ಅಕ್ಷಿತಿರಸಿ ಮಾ ಮೇ ಕ್ಷೇಷ್ಠಾಃ ॥

ಇತಿ ಜಪಿತ್ವಾ ಕುಶಾಗ್ರೈಃ ಪ್ರಾಗಾದಿ ಪಂಚದಿಕ್ಷುಜಲಮಾಸಿಂಚೇತ್ ॥

ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಹೋಮ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಕಾಲ, ಕರ್ಮ, ದ್ರವ್ಯ, ದೇವತಾ, ಸ್ವರ, ಅಕ್ಷರ, ಪದ, ವೃತ್ತ, ವರ್ಣ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ, ಲೋಪ ದೋಷಗಳಿದ್ದರೂ ಅಂತಹ ದೋಷಪರಿಹಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ "ಯದ್ವೋ ದೇವಾಃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆಜ್ಯಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

"ಸರ್ವ- ಸ್ವಾಹಾ" ॥ ಸಮಸ್ತ ಲೋಪದೋಷಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಿಂದ ಆಜ್ಯಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

"ಬ್ರಹ್ಮಾಭಾವೇ---ಕುಯುಃ ॥ ಬ್ರಹ್ಮನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಜಮಾನನೇ ಕರ್ಮಾಂಗವಾದ ಹೋಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ, ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉದ್ದೇಶ ತ್ಯಾಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂದಿಶಿ ದೇವಾ ಋತ್ವಿಜೋ-----ಮಾರ್ಜಯತಾಂ ॥

ಇತ್ಯಾದೀನೇಕಶ್ರುತ್ಯಾಪಠನ್ ಪ್ರತಿದಿಶಂ ಸಿಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಶಿರಸಿ ಕುಶಾಗ್ರೈರ್ಜಲಮಾಸಿಂಚೇತ್॥

ಆಪೋ ಅಸ್ಮಾನಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ದೇವಶ್ರವಾ ಆಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಮಾರ್ಜನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ಆಪೋ ಅಸ್ಮಾನ್ಮಾತರಶ್ಶುಂಧಯಂತು ಘೃತೇನ ನೋ ಘೃತಪ್ವಃ ಪುನಂತು ।
ವಿಶ್ವಂ ಹಿ ರಿಪ್ರಂ ಪ್ರವಹಂತಿ ದೇವೀರುದಿದಾಭ್ಯಶ್ಶುಚಿರಾಪೂತ ಏಮಿ ॥

ಇದಮಾಪ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ ಆಪೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಇದಮಾಪಃ ಪ್ರವಹತ ಯತ್ಕಿಂ ಚ ದುರಿತಂ ಮಯಿ । ಯದ್ವಾಹಮಭಿ ದುದ್ರೋಹ ಯದ್ವಾ ಶೇಪ ಉತಾನೃತಂ ॥ ಸುಮಿತ್ರ್ಯಾ ನ ಆಪ ಓಷದಯಸ್ಸಂತು ॥

ಸ್ವಶಿರಸಿ ದರ್ಭಾಗ್ರೈಸ್ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ವಾಮಭಾಗಸ್ಥಿತ ಪತ್ನೀಂ ಸಂಸ್ಕಾರ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪ್ರೋಕ್ಷಯೇತ್ ॥

ದುರ್ಮಿತ್ರ್ಯಾಸ್ತಸ್ಮೈ ಸಂತು ಯೋಽಸ್ಮಾನ್ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಯಂ ಚ ವಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮಃ ।

॥ ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ನಿರ್ಋತಿ ದೇಶೇ ದರ್ಭಾಗ್ರೈರಪಸ್ಸಿಂಚೇತ್ ॥

ಹೋಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾತ್ರಾದಿಗಳು ಭಿನ್ನವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಜಪಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ

ಆಮೇಲೆ ಯಜಮಾನನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದ ಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಸ್ರುವದಿಂದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹನ್ನೆರಡು ಸಲ ದರ್ವಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸ್ರುವವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಚ್ಚಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಸ್ರುಕ್ಸ್ರುವಗಳ ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಶಂಖಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೇರವಾಗಿ ನಿಂತು ಸ್ರುವದ ತುದಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ''

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಯಜಮಾನಸ್ಯ ವಾಮಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥಿತಪತ್ನ್ಯಂಜಲೌ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರೋದಕಂ ಮಾಹಂ ಪ್ರಜಾಮಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಂ ನಿಷಿಚ್ಯ,

ಮಾಹಂ ಪ್ರಜಾಂ ಪರಾಸಿಚಂ ಯಾನಸ್ಸಯಾವರೀಸ್ಥನ ।
ಸಮುದ್ರೇ ವೋ ನಿನಯಾನಿ ಸ್ವಂ ಪಾಥೋ ಅಪೀಥ ॥

ಶಾಂತಿಃ ಪುಷ್ಟಿಸ್ತುಷ್ಟಿಶ್ಚಾಸ್ತು ಅಕ್ಷತಾರ್ನ್ ಶಿರಸಿಧಾರಯೇತ್

ತದುದಕೈರ್ಯಜಮಾನಾದಿಕಾನ್ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಯೇತ್ । ತತಃ ಪತ್ನೀ ಬರ್ಹಿಷಿ ತತ್ತೋಯಂ ನಿಷಿಂಚೇತ್ ॥

ಅಥವಾ ಯಜಮಾನಃ ಸ್ವವಾಮಪಾಣಾವೇವಂ ಕೃತ್ವಾ ತಾ ಆಪಸ್ಸಮುದ್ರಂ ಗಚ್ಛಂತೀತಿ ಧ್ಯಾತ್ವಾ, ಶಾಂತಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ಪಂಚದಶವಾರಮುಚ್ಚಾರ್ಯ ಅಕ್ಷತಾನ್ ಶಿರಸಿ ಧೃತ್ವೋತ್ತಿಷ್ಠೇತ್ ॥

ಅಗ್ನೇ ತ್ವಂ ನ ಇತಿ ಚತುಸೃಣಾಂ ಬಂಧುಸ್ಸುಬಂಧುಶ್ರುತಬಂಧುರ್ವಿಪ್ರಬಂಧುಶ್ಚ ಋಷಯಃ । ಅಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ, ದ್ವಿಪದಾ ವಿರಾಟ್‌ಛಂದಃ, ಅಗ್ನ್ಯುಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಗ್ನೇ ತ್ವಂ ನೋ ಅಂತಮ ಉತ ತ್ರಾತಾ ಶಿವೋ ಭವಾ ವರೂಥ್ಯಃ ।
ವಸುರಗ್ನಿರ್ವಸುಶ್ರವಾ ಅಚ್ಛಾನಕ್ಷಿ ದ್ಯುಮತ್ತಮಂ ರಯಿಂ ದಾಃ ॥ ಸ ನೋಬೋಧಿ

"ಸಮುದ್ರಾದೂರ್ಮಿಃ" ಎಂಬ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಿನಷ್ಟು ದಪ್ಪದ ಆಜ್ಯಧಾರೆಯು ಸತತವಾಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

"ವಿಜ್ಯೋತಿಷಾ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶೇಷಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಹೋಮಮಾಡಿ ಸಂಸ್ರಾವ ಹೋಮವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು.

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಂತ್ರಕ್ಕೂ ಋಷಿ, ದೇವತಾ, ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು.

ಶ್ರುಧೀ ಹವಮುರುಷ್ಯಾಣೋ ಅಘಾಯತಸ್ಸಮಸ್ಮಾತ್ । ತಂ ತ್ವಾಶೋಚಿಷ್ಠ ದೀದಿವಸ್ಸುಮ್ನಾಯನೂನಮೀಮಹೇ ಸಖಿಭ್ಯಃ ॥

ಓಂ ಚಮ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ಸಾರಸ್ವತಾ ಅಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಅಗ್ನಿಪ್ರಾರ್ಥನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಓಂ ಚ ಮೇ ಸ್ವರಶ್ಚ ಮೇ ಯಜ್ಞೋ ಪಚತೇ ನಮಶ್ಚ । ಯತ್ತೇ ನ್ಯೂನಂ ತಸ್ಮೈತ ಉಪಯತ್ತೇಽತಿರಿಕ್ತಂ ತಸ್ಮೈತೇ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಸ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಮೇಧಾಂ ಯಶಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಶ್ರಿಯುಂ ಬಲಮ್ । ಆಯುಷ್ಯಂ ತೇಜ ಆರೋಗ್ಯಂ ದೇಹಿ ಮೇ ಹವ್ಯವಾಹನ ॥

ಶ್ರಿಯಂ ದೇಹಿ ಮೇ ಹವ್ಯವಾಹನೋಂ ನಮ ಇತಿ । ಗೋತ್ರೋಚ್ಚಾರಣ ಪೂರ್ವಕಮಭಿವದೇತ್ ॥

ತತಃ ಕರ್ತಾ ಪರಿಸ್ತರಣಾನಾಮುತ್ತರತೋ ವಿಸರ್ಜನಂ ಕೃತ್ವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ಯಥೋಕ್ತದಕ್ಷಿಣಾಂ ದತ್ವಾ, ದಕ್ಷಿಣಾಭಾವೇ ಹುತಶಿಷ್ಟಂ ಘೃತಾದಿಕಂ ಸಹಿರಣ್ಯಂ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ವೇನ ದತ್ವಾ, ಪಾತ್ರಾಣಿ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ ಪೂರ್ವವತ್ಕ್ರಮೇಣದ್ವಂದ್ವಶಉತ್ಸೃಜ್ಯ, ಅಗ್ನಿಂ ಪರಿಸಮೂಹನ, ಪರ್ಯುಕ್ಷಣೇಕೃತ್ವಾ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೈರಲಂಕೃತ್ಯ, ನೈವೇದ್ಯ ತಾಂಬೂಲೇ ನಿವೇದ್ಯ, ಮಾನಸ್ತೋಕ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಕುತ್ಸೋ ರುದ್ರೋ ಜಗತೀ ಭಸ್ಮಾದಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

---

ಹೋಮಮಾಡುವಾಗ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಯಜಮಾನನೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಅವಭೃಥ

ಬಳಿಕ ಅವಭೃಥಸ್ನಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮೊದಲೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಬರ್ಹಿಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗಂಗಾದಿ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಇದರಲ್ಲುಂಟಾಗಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ''ಪೂರ್ಣಮಸಿ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು.

ಮಾ ನಸ್ತೋಕೇ ತನಯೇ ಮಾನ ಆಯೌ ಮಾನೋ ಗೋಷು ಮಾನೋ ಅಶ್ವೇಷು ರೀರಿಷಃ।
ವೀರಾನ್ಮಾನೋರುದ್ರಭಾಮಿತೋ ವಧೀರ್ಹವಿಷ್ಮಂತಸ್ಸದಮಿತ್ವಾ ಹವಾಮಹೇ ॥

ಅನೇನೋತ್ತರತಸ್ಥಿತ ಭಸ್ಮ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಬೃಹತ್ಸಾಮೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ನಕುಲ ಋಷಿಃ ಇಂದ್ರೋ ದೇವತಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಃ ಭಸ್ಮಧಾರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಬೃಹತ್ಸಾಮ ಕ್ಷತ್ರಭೃದ್ವೃದ್ಧವೃಷ್ಣ್ಯಂ ತ್ರಿಷ್ಟುಭೌಜಶ್ಶುಭಿತಮುಗ್ರವೀರಂ ।
ಇಂದ್ರಸ್ತೋಮೇನ ಪಂಚದಶೇನ ಮಧ್ಯಮಿದಂ ವಾತೇನ ಸಗರೇಣ ರಕ್ಷ ॥

ತ್ರ್ಯಾಯುಷಮಿತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರೈರ್ವಾಪರಿತ್ವಾ, ಅಗ್ನೇನಯೇತ್ಯನೇನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ಅಗ್ನೇನಯೇತ್ಯಷ್ಟರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ, ಅಗಸ್ತ್ಯೋಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಅಗ್ನಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

1.189. ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಪಥಾರಾಯೇ ಅಸ್ಮಾನ್, ವಿಶ್ವಾನಿ ದೇವ ವಯುನಾನಿ ವಿದ್ವಾನ್ ।
ಯುಯೋಧ್ಯಗ್ಗಸ್ಮಜ್ಜುಹುರಾಣಮೇನೋ ಭೂಯಿಷ್ಠಾಂ ತೇ ನಮ ಉಕ್ತಿಂ ವಿಧೇಮ ॥ ಅಗ್ನೇ
ತ್ವಂ ಪಾರಯಾ ನವ್ಯೋ ಅಸ್ಮಾನ್ತ್ಸ್ವಸ್ತಿಭಿರತಿ ದುರ್ಗಾಣಿ ವಿಶ್ವಾ । ಪೂಶ್ಚ ಪೃಥ್ವೀ ಬಹುಲಾನ
ಉರ್ವೀ ಭವಾ ತೋಕಾಯ ತನಯಾಯ ಶಂಯೋಃ ॥ ಅಗ್ನೇ ತ್ವಮಸ್ಮದ್ಯುಯೋಧ್ಯಮಿವಾ

ಬರ್ಹಿಸ್ಸಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ "ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ---ಮಾರ್ಜಯತಾಂ" ಎಂದು ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. "ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಾಡುವಾಗ ಕೈತೊಳೆದು ನಂತರ ಮಾಡಬೇಕು.

"ಆಪೋ ಅಸ್ಮಾನ್" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು "ದುರ್ಮಿತ್ರಾಃ---ಹನ್ಮಿ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅಕ್ಷತೋದಕವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.

ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಜಮಾನನ ಪತ್ನಿಯ ಅಂಜಲಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರೆಯ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ "ಮಾಽಹಂ ಪ್ರಜಾಂ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಸುರಿಯಬೇಕು.

ಅನಗ್ನಿತ್ರಾ, ಅಭ್ಯಮಂತ ಕೃಷ್ಟೀಃ । ಪುನರಸ್ಮಭ್ಯಂ ಸುವಿತಾಯ ದೇವ ಕ್ಷಾಂ ವಿಶ್ವೇಭಿರ
ಮೃತೇಭಿರ್ಯಜತ್ರ ॥ ಪಾಹಿನೋ ಅಗ್ನೇ ಪಾಯುಭಿರಜಸ್ರೈರುತ ಪ್ರಿಯೇ ಸದನ ಆಶು
ಶುಕ್ವಾನ್। ಮಾ ತೇ ಭಯಂ ಜರಿತಾರಂ ಯವಿಷ್ಠ ನೂನಂ ವಿದನ್ಮಾಪರಂ ಸಹಸ್ವಃ ॥ ಮಾನೋ
ಅಗ್ನೇವಸೃಜೋ ಅಘಾಯಾವಿಷ್ಯವೇ ರಿಪವೇ ದುಚ್ಛುನಾಯೈ । ಮಾ ದತ್ವತೇ ದಶತೇ ಮಾದತೇ
ನೋ ಮಾ ರೀಷತೇ ಸಹಸಾವನ್ಪರಾದಾಃ ॥ ವಿಘುತ್ವಾವಾ ಋತಜಾತ ಯಂಸದ್ಗೃಣಾನೋ
ಅಗ್ನೇ ತನ್ವೇ ೩ ವರೂಥಮ್ । ವಿಶ್ವಾದ್ರಿರಿಕ್ಷೋರುತ ವಾ ನಿನಿತ್ಸೋರಭಿಹ್ರುತಾಮಸಿ ಹಿ ದೇವ
ವಿಷ್ಪಟ್ ॥ ತ್ವಂತಾ ಅಗ್ನ ಉಭಯರ್ಾ, ವಿವಿದ್ವಾ, ವೇಷಿ ಪ್ರಪಿತ್ವೇ ಮನುಷೋಯಜತ್ರ ॥
ಅಭಿಪಿತ್ವೇ ಮನವೇ ಶಾಸ್ಯೋಭೂರ್ಮರ್ಮೃಜೇನ್ಯ ಉಶಿಗ್ಭಿರ್ನಾಕ್ರಃ ॥ ಅವೋ ಚಾಮ
ನಿವಚನಾನ್ಯಸ್ಮಿನ್ಮಾನಸ್ಯ ಸೂನುಃ ಸಹಸಾನೇ ಅಗ್ನೌ । ವಯಂ ಸಹಸ್ರಮೃಷಿಭಿಃ ಸನೇಮ
ವಿದ್ಯಾಮೇಷಂ ವೃಜನಂ ಜೀರದಾನುಮ್ ॥

ನಮಸ್ತೇ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಯ ನಮಸ್ತೇ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಯೇ । ನಮ ಆಹವನೀಯಾಯ ಮಹಾವೇದ್ಯೈ ನಮೋ ನಮಃ ॥ ಕಾಂಡದ್ವಯೋಪಪಾದ್ಯಾಯ ಕರ್ಮಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಣೇ । ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗ ರೂಪಾಯ ಯಜ್ಞೇಶಾಯ ನಮೋನಮಃ ॥ ಯಜ್ಞೇಶಾಚ್ಯುತ ಗೋವಿಂದ ಮಾಧವಾನಂತ ಕೇಶವ । ಕೃಷ್ಣ ವಿಷ್ಣೋ ಹೃಷೀಕೇಶ ವಾಸುದೇವ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

ಬೋಧಾಮೇ ಅಸ್ಯ ವಚಸೋ ಯವಿಷ್ಠ ಮಂಹಿಷ್ಠಸ್ಯ ಪ್ರಭೃತಸ್ಯ ಸ್ವಧಾವಃ । ಪೀಯತಿತ್ವೋ
ಅನುತ್ವೋ ಗೃಣಾತಿ ವಂದಾರುಸ್ತೇ ತನ್ವಂ ವಂದೇ ಅಗ್ನೇ ॥

ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಪೂರ್ತ್ಯರ್ಥಂ ತದ್ವಿಷ್ಣೋರಿತಿ ಮಂತ್ರಂ ಜಪಿತ್ವಾ ॥

ಅಂಜಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನು ಯಜಮಾನ ಮತ್ತು ಪತ್ನಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಆವಳು ಉಳಿದ ನೀರನ್ನು ಬರ್ಹಿಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಯಜಮಾನನೇ ತನ್ನ ಬಲಗೈಯ ಮೇಲೆ ಬರ್ಹಿಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರೆಯ ನೀರನ್ನು ಸುರಿದು "ಈ ನೀರು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದು" ಸ್ಮರಿಸಿ ಉಳಿದ ನೀರಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನೂ ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಕರ್ತನು ಅಗ್ನಿಯ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಉಪಸ್ಥಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಮಾಡಬೇಕು.

॥ ।
ತದ್ವಿಷ್ಣೋ ಪರಮಂಪದಂ----ವಿಷ್ಣೋರ್ಯತ್ಪರಮಂಪದಂ ॥

ಯಸ್ಯಸ್ಮೃತ್ಯೇತ್ಯಾದಿನಾ ತತ್ಕರ್ಮ ವಿಷ್ಣವೇ ಸಮರ್ಪ್ಯ ಆಚಾಮೇತ್ ॥

ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥಿಂ ವಿಸ್ರಸ್ಯಶುದ್ಧದೇಶೇಪ್ರಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥

॥ ಇತ್ಯೇಷಸಕಲಕರ್ಮಸಾಧಾರಣೋಽಗ್ನಿಮುಖ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಅಗ್ನುಪಸ್ಥಾನ

''ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಂಚಕರ್ಮಾಣಿ'' ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ತಾನು ವರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಆಸನದಲ್ಲಿದ್ದ ದರ್ಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ನೈರ್ಋತ್ಯ ಮೂಲೆಗೆ ಪರಾವಸುವು ಹೊರಟು ಹೋದನೆಂದು ಎಸೆದು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ॥ ೧ ॥

''ಇದಮಹಮರ್ವಾವಸೋಸ್ಸದನೇ ಸೀದಾಮಿ'' ಎಂದು ಆಸನದಲ್ಲಿ ''ಅರ್ವಾವಸುವಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತೇನೆಂದು ಕೂಡುವುದು ॥ ೨ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಜಪವೆಂದರೆ ''ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಃ -- ಓಂ ಪ್ರಣಯ'' ಎಂದು ಜಪಿಸುವುದು ॥ ೩ ॥

''ಅಯಾಶ್ಚೇತ್ಯಾದಿ ಸಪ್ತಾಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಜುಹುಯಾತ್'' ಏಳು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ॥ ೪ ॥

''ಉಪಸ್ಥಾನ'' ಯಜಮಾನನೊಡನೆ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಅಗ್ನ್ಯುಪಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅಭಿವಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ॥ ೫ ॥

ನಂತರ ಅಗ್ನಿಗೆ ಪರಿಷೇಚನ ಅಲಂಕರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಹೋಮಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಮಾನಸ್ತೋಕೇ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸ್ರುವಾಗ್ರದಿಂದ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಧರಿಸುವುದು ಅಗ್ನೇನಯೇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುಸ್ಮರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು.

ಗ್ರಹಯಜ್ಞಪ್ರಯೋಗಃ

ಅಥ ಬಹುಷು ಗ್ರಹಯಜ್ಞ ಪ್ರಕಾರೇಷು ಪ್ರಚುರಾಚಾರ ಪರಿಪ್ರಾಪ್ತತಯಾ ಏಕಾಗ್ನ್ಯೇಕಾಧ್ವರ ಪಕ್ಷಮನುಸೃತ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಃ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯತೇ ॥

ಯಜಮಾನಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನಿತ್ಯಕರ್ಮ ನಿರ್ವರ್ತ್ಯ, ಮೌಹೂರ್ತಿಕಾಭಿಹಿತೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ದೇಶಕಾಲೌ ಕಥಯಿತ್ವಾ, ಗರ್ಭಾಧಾನಾದಿ ನೈಮಿತ್ತಿಕೇಷು ಅಮುಕಕರ್ಮ ಕರ್ತುಂ ಆದೌ ಆದಿತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಹಾನುಕೂಲ್ಯಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಕಾಮ್ಯೇಷ್ವಮುಕ ಕಾಮನಾಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ॥ ವಿಧಿವತ್ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ವಿಧಾಯ, ಸಂಭಾರಾನ್ ಸಂಭೃತ್ಯ, ಆಚಾರ್ಯಾದಿ ಋತ್ವಿಜೋ ವೃಣುಯಾತ್ ॥ ದಶಾಹುತಿಪಕ್ಷೇ ಆಚಾರ್ಯಮೇಕಂ, ತತೋ ಹೋಮಾನುಸಾರೇಣ ಚತುರೋಽಷ್ಟೌ ವಾ ಋತ್ವಿಜೋ ವೃಣುಯಾತ್ ॥ ವಿಧಿಜ್ಞಮಾಚಾರವಂತಂ ಸ್ವಶಾಖಾಢ್ಯಂ ಆಚಾರ್ಯಂ ಅಸ್ಮಿನ್ ನವಗ್ರಹಮಖೇ ತ್ವಮಾಚಾರ್ಯತ್ವಂ ಕುರ್ವಿತಿ ತಸ್ಯ ಪಾಣಿಂ ಪಾಣಿನಾ ಸಂಗೃಹ್ಯ ವೃಣುಯಾತ್ ॥

ಅನ್ಯಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಆರ್ತ್ವಿಜ್ಯಂ ಕುರ್ವಿತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಮೇವಂ ವೃಣುಯಾತ್ ॥ ತಥಾ ಕರಿಷ್ಯಾಮ ಇತಿ ತೇಚೋಕ್ತ್ವಾ ಆಚಾಮೇಯುಃ । ತತೋ ಯಜಮಾನಃ ತಾನ್ ವಿಧಿವತ್ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅಭ್ಯರ್ಚಯೇತ್ ॥

ತತ ಆಚಾರ್ಯಃ ಕರ್ಮಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕಂ ಗೃಹಾದುತ್ತರಭಾಗೇ ಐಶಾನೇ ವಾ ಕೃತಾಂ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಹಸ್ತಮಾತ್ರಾವರಾಂ ಚತುಸ್ತ್ರಿದ್ವ್ಯಂಗುಳ ಪ್ರಮಾಣ ಭೂಮಿಕಾಂ ಗ್ರಹವೇದಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತಸ್ಯಾಂ ಶುಕ್ಲೈರ್ವ್ರೀಹಿತಂಡುಲೈಃ ಸಕರ್ಣಿಕಂ ಅಷ್ಟದಳಂ ಅಂಬುಜಮುಲ್ಲಿಖ್ಯ, ತದ್ದಳೇಷು ಗ್ರಹಪೀಠಾನಿ ತತ್ತದ್ವರ್ಣಾಕ್ಷತೈಃ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಮಧ್ಯೇ ರಕ್ತಾಕ್ಷತೈಃ ವರ್ತುಳ ಪೀಠಮಾದಿತ್ಯಾಯ ॥ ಆಗ್ನೇಯದಳೇ ಶುಕ್ಲಾಕ್ಷತೈಃ ಚತುರಶ್ರಪೀಠಂ ಸೋಮಾಯ ॥ ದಕ್ಷಿಣದಳೇ ರಕ್ತಾಕ್ಷತೈಃ ತ್ರಿಕೋಣಪೀಠಂ ಅಂಗಾರಕಾಯ॥ ಐಶಾನದಳೇ ಹರಿತಾಕ್ಷತೈಃ ಬಾಣಾಕಾರ ಪೀಠಂ ಬುಧಾಯ ॥

ಗ್ರಹಯಜ್ಞಪ್ರಯೋಗಃ (ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯ)

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವ ಶುಭಕರ್ಮವನ್ನೇ ಮಾಡಿದರೂ ತದಂಗವಾಗಿ ನವಗ್ರಹ ದೇವತೆಗಳ ಅನುಗ್ರಹಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ನವಗ್ರಹ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಪಿಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನವಪಾಷಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನವಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದ ವಿಷಯ ಈಗಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರದಳೇ ಹರಿತಾಕ್ಷತೈಃ ದೀರ್ಘಚತುರಶ್ರಪೀಠಂ ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ ॥ ಪೂರ್ವದಳೇ ಶುಕ್ಲಾಕ್ಷತೈಃ ಪಂಚಕೋಣಪೀಠಂಶುಕ್ರಾಯ । ಪಶ್ಚಿಮದಳೇ ಕೃಷ್ಣಾಕ್ಷತೈಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಂ ಧನುರಾಕಾರ ಪೀಠಂ ಶನೈಶ್ಚರಾಯ ॥ ನೈಋತ್ಯದಳೇ ಕೃಷ್ಣಾಕ್ಷತೈಃ ಶೂರ್ಪಾಕಾರಪೀಠಂ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖಂ ರಾಹವೇ ॥ ವಾಯವ್ಯದಳೇ ಚಿತ್ರಾಕ್ಷತೈಃ ಧ್ವಜಾಕಾರಪೀಠಂ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖಂ ಕೇತವೇ ॥

ಇತ್ಯೇವಂ ಪೀಠಾನಿ ಕೃತ್ವಾ, ಉದೀಚ್ಯಾಂ ರಂಗವಲ್ಲಿಕಯಾ ಅನುರಂಜಿತ ಪದ್ಮೋಪರಿ ಕೃತ ಧಾನ್ಯಪೀಠೇ ತೈಜಸಂ ಮೃಣ್ಮಯಂ ವಾ ಅವ್ರಣಂ ಅನುಲಿಪ್ತಂ ಅಲಂಕೃತಂ ಶುಭಂ ಅಭಿಷೇಕ ಕುಂಭಂ :-

ಆಕಲಶೇಷ್ವಿತ್ಯಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಗಾಧಿಪುತ್ರೋ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಃ ಪವಮಾನಸೋಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ:-

ಆ ಕಲಶೇಷು ಧಾವತಿ ಶ್ಯೇನೋ ವರ್ಮ ವಿ ಗಾಹತೇ ।

ಅಭಿ ದ್ರೋಣಾ ಕನಿಕ್ರದತ್ ॥

ಅನೇನ ನಿಧಾಯ ॥

ತಂತುಂ ತನ್ವನ್ನಿತ್ಯಸ್ಯ ದೇವಾ ಅಗ್ನಿರ್ಜಗತೀ :-

ತಂತುಂ ತನ್ವನ್ ರಜಸೋ ಭಾನುಮನ್ವಿಹಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತಃ ಪಥೋ ರಕ್ಷ ಧಿಯಾ ಕೃತಾನ್ ।

ಅನುಲ್ಬಣಂ ವಯತ ಜೋಗುವಾಮಪೋ ಮನುರ್ಭವ ಜನಯಾ ದೈವ್ಯಂ ಜನಂ ॥

ಇತಿ ತಂತುವೇಷ್ಟನಂ ॥

ಪ್ರವೋ ಯಜ್ಞೇಷ್ವಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಯಜಮಾನನು ಮಂಗಳಸ್ನಾನ, ಮಾಡಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ತಾನು ಮಾಡುವ ಮುಂದಿನ ಗರ್ಭಾಧಾನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕರ್ಮಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ನವಗ್ರಹ ದೇವತೆಗಳ ಅನುಗ್ರಹಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಗ್ರಹಯಜ್ಞವೆಂಬ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾತೃಗಳಾದ ಋತ್ವಜಿರನ್ನೂ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯ ಕಡೆ ಅಥವಾ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನವಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಕಲಶಸ್ಥಾಪನೆಗ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಂದು ಹಸ್ತ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಮ್ಮಿಯಿಲ್ಲದೇ ಸುತ್ತಳತೆಯುಳ್ಳ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು

ಪ್ರವೋ ಯಜ್ಞೇಷು ದೇವಯಂತೋ ಅರ್ಚನ್ದ್ಯಾವಾ ನಮೋಭಿಃ ಪೃಥಿವೀ ಇಷಧ್ಯೈ ||
ಯೇಷಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಯಸಮಾನಿ ವಿಪ್ರಾ ವಿಷ್ವಗ್ವಿಯಂತಿ ವನಿನೋ ನ ಶಾಖಾಃ ||

ಅನೇನ ತೇಷಾಮೇವ ಪಲ್ಲವಾನಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ||

ರುವತಿ ಭೀಮ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವೈಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ರೇಣುಃ ಪವಮಾನ ಸ್ಸೋಮೋ ಜಗತೀ:-

ರುವತಿ ಭೀಮೋ ವೃಷಭಸ್ತವಿಷ್ಯಯಾ ಶೃಂಗೇ ಶಿಶಾನೋ ಹರಿಣೀ ವಿಚಕ್ಷಣಃ |
ಆ ಯೋನಿಂ ಸೋಮಸ್ಸುಕೃತಂ ನಿಷೀದತಿ ಗವ್ಯಯೀ ತ್ವಗ್ಭವತಿ ನಿರ್ಣಿಗವ್ಯಯೀ ||

ಅನೇನ ನ್ಯಗ್ರೋಧಾಶ್ವತ್ಥಪ್ಲಕ್ಷ ಜಂಬೂಚೂತ ವೃಕ್ಷತ್ವಚೋ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ||

ತತ್ಸವಿತುರ್ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ಸವಿತಾ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ತತ್ಸವಿತುಃ---ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||

ಅನೇನ ಗೋಮೂತ್ರಂ

ಗಂಧದ್ವಾರಾಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಆನಂದ ಕರ್ದಮಶ್ಚಿಕ್ಲೀತ ಶ್ರೀರನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಗಂಧದ್ವಾರಾಂ---ಶ್ರಿಯಂ ||

ಅನೇನ ಗೋಮಯಂ ||

ಆಪ್ಯಾಯಸ್ವೇತ್ಯಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಪವಮಾನಃ ಸೋಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ತಯಾರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಆಯಾವರ್ಣದ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಪೀಠಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು.

ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ರಕ್ತಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ವರ್ತುಳಪೀಠವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಆಗ್ನೇಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಚತುರಶ್ರಪೀಠ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅಂಗಾರಕನಿಗೆ ರಕ್ತಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ತ್ರಿಕೋಣಪೀಠ. ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುಧನಿಗೆ ಹರಿತಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಬಾಣಾಕಾರಪೀಠ.

ಆಪ್ಯಾಯಸ್ವ---ಸಂಗಥೇ ॥

ಅನೇನ ಗೋಕ್ಷೀರಂ ॥

ಶುಕ್ರಮಸಿ ಜ್ಯೋತಿರಸಿ ತೇಜೋಽಸಿ ದೇವೋವಸ್ಸವಿತೋತ್ಪುನಾತ್ವಚ್ಛಿದ್ರೇಣ ಪವಿತ್ರೇಣ

ವಸೋಸ್ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ರಶ್ಮಿಭಿಃ ॥

ಅಥವಾ ಘೃತಮಿತಿಮಂತ್ರಸ್ಯ ಗೃತ್ಸಮದಃ ಸ್ವಾಹಾಕೃತಯೋ ಜಗತೀ :-

ಘೃತಂ ಮಿಮಿಕ್ಷೇ ಘೃತಮಸ್ಯ ಯೋನಿರ್ಘೃತೇ ಶ್ರಿತೋ ಘೃತಮ್ವಸ್ಯ ಧಾಮ ।

ಅನುಷ್ವಧಮಾವಹ ಮಾದಯಸ್ವ ಸ್ವಾಹಾ ಕೃತಂ ವೃಷಭ ವಕ್ಷಿ ಹವ್ಯಂ ॥

ಅನೇನಘೃತಂ ॥

ದಧಿಕ್ರಾವ್ಣ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಾಮದೇವೋ ದಧಿಕ್ರಾಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ದಧಿಕ್ರಾವ್ಣೋಅಕಾರಿಷಂ ಜಿಷ್ಣೋರಶ್ವಸ್ಯ ವಾಜಿನಃ

ಸುರಭಿ ನೋ ಮುಖಾ ಕರತ್ಪ್ರಣ ಆಯೂಂಷಿ ತಾರಿಷತ್ ॥

ಅನೇನದಧಿ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಂ ನಕುಲೋ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಹರಿತಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ದೀರ್ಘ ಚತುರಾಶ್ರಾಕಾರಪೀಠ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರನಿಗೆ ಶುಕ್ಲಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪಂಚಕೋಣಾಕಾರಪೀಠ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಶನೈಶ್ಚರನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಧನುರಾಕಾರಪೀಠ. ನೈಋತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಹುವಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಶೂರ್ಪಾಕಾರಪೀಠ. ವಾಯುವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇತುವಿಗೆ ಚಿತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಧ್ವಜಾಕಾರಪೀಠ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನವಗ್ರಹ ಪೀಠಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಮೃಣ್ಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಂತಹ ಶುದ್ಧವಾದ ಕಲಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ದಾರವನ್ನು

ಬ್ರಹ್ಮ ಜಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪುರಸ್ತಾದ್ವಿಸೀಮತಸ್ಸುರುಚೋವೇನ ಆವಃ ।
ಸಬುಧ್ನ್ಯಾ ಉಪಮಾ ಅಸ್ಯ ವಿಷ್ಠಾಸ್ಸತಶ್ಚ ಯೋನಿಮಸತಶ್ಚ ವಿವಃ ॥

ಅಪ್ಯಾಯಸ್ವೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಗೌತಮಸ್ಸೋಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ ॥

ದಧಿಕ್ರಾವ್ಣ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಾಮದೇವೋ ದಧಿಕ್ರಾಽನುಷ್ಟುಪ್ ॥

ಮಧುವಾತಾ ಋತಾಯತ ಇತಿ ಋಕ್ತ್ರಯಸ್ಯ ಗೋತಮೋ ರಾಹೂಗಣೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಮಧು ವಾತಾ ಋತಾಯತೇ ಮಧುಕ್ಷರಂತಿ ಸಿಂಧವಃ । ಮಾಧ್ವೀರ್ನಸ್ಸಂತ್ವೋಷಧೀಃ । ಮಧು ನಕ್ತಮುತೋಷಸೋ ಮಧುಮತ್ಪಾರ್ಥಿವಂರಜಃ । ಮಧು ದ್ಯೌರಸ್ತು ನಃ ಪಿತಾ ॥
ಮಧುಮಾನ್ನೋವನಸ್ಪತಿರ್ಮಧುಮಾँ ಅಸ್ತು ಸೂರ್ಯಃ । ಮಾಧ್ವೀರ್ಗಾವೋ ಭವಂತು ನಃ॥

ಅನೇನ ಮಧು ॥

ಸ್ವಾದುಃ ಪವಸ್ವೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಭಾರ್ಗವೋವೇನಃ ಪವಮಾನಃ ಸೋಮೋ ಜಗತೀ :-

ಸ್ವಾದುಃ ಪವಸ್ವ ದಿವ್ಯಾಯ ಜನ್ಮನೇ ಸ್ವಾದುರಿಂದ್ರಾಯ ಸುಹವೀತುನಾಮ್ನೇ ।
ಸ್ವಾದುರ್ಮಿತ್ರಾಯ ವರುಣಾಯ ವಾಯವೇ ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ ಮಧುಮಾँ ಅದಾಭ್ಯಃ ॥

ಅನೇನ ಶರ್ಕರಾಂ ॥

ಯಾಃ ಫಲಿನೀರಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಅಥರ್ವಣೋ ಭಿಷಗೋಷಧಯೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಸುತ್ತಿ ಕುಂಭದಲ್ಲಿ, ಆನೆಕುದುರೆ ಇರುವ ಸ್ಥಳ, ಹುತ್ತ ಕೆಸರು ಮಣ್ಣು, ಗೋಶಾಲೆ, ರಾಜದ್ವಾರ, ನಾಲ್ಕು ಬೀದಿಕೂಡಿದ ಚೌಕ, ಈ ಸ್ಥಳಗಳ ಮಣ್ಣನ್ನೂ, ಅತ್ತಿ, ಆಲ, ನೇರಳೆ, ಮಾವು ಮತ್ತು ಅರಳಿಯ ತೊಗಟೆ ಮತ್ತು ಚಿಗುರುಗಳನ್ನೂ, ಪಂಚಗವ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಮೃತದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೂ, ನವರತ್ನಗಳು ಕೂರ್ಚ, ದೂರ್ವೆ, ಓಷಧಿಲತೆಗಳು, ಗಂಧ, ಸುವರ್ಣಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಬೇಕು. ಮತ್ತು ತತ್ತದ್ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಬೇಕು, ಮತ್ತು ಉದಕವನ್ನೂ ಹಾಕಬೇಕು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ನಂತರ ''ಮಹೀದ್ಯೌಃ'' ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ''ಸರ್ವೇಸಮುದ್ರಾಃ'' ವರೆಗೂ

ಯಾಃ ಫಲಿನೀರ್ಯಾ ಅಫಲಾ ಅಪುಷ್ಪಾಯಾಶ್ಚ ಪುಷ್ಪಿಣೀಃ ।

ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಪ್ರಸೂತಾಸ್ತಾನೋ ಮುಂಚಂತ್ವಂಹಸಃ ॥

ಅನೇನ ಫಲೋದಕಂ ॥

ಗಂಧದ್ವಾರಾಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಆನಂದ ಕರ್ದಮಶ್ಚಿಕ್ಲೀತ ಶ್ರೀರನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಗಂಧದ್ವಾರಾಂ-- ಶ್ರಿಯಂ ॥

ಅನೇನ ಗಂಧಂ ॥

ಸಹಿರತ್ನಾನೀತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಶ್ಯಾವಾಶ್ವಸ್ಸವಿತಾ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಸ ಹಿ ರತ್ನಾನಿ ದಾಶುಷೇ ಸುವಾತಿ ಸವಿತಾ ಭಗಃ ।

ತಂ ಭಾಗಂ ಚಿತ್ರಮೀಮಹೇ ॥

ಅನೇನ ನವ ರತ್ನಾನಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ॥

ಯಾ ಓಷಧೀರಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಅಥರ್ವಣೋ ಭಿಷಗೋಷಧಯೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಯಾ ಓಷಧೀಃ ಪೂರ್ವಾ ಜಾತಾ ದೇವೇಭ್ಯಸ್ತ್ರಿಯುಗಂ ಪುರಾ ।

ಮನ್ವೈ ನು ಬಭ್ರೂಣಾಮಹಂ ಶತಂ ಧಾಮಾನಿ ಸಪ್ತ ಚ ॥

ಅನೇನ ಶತೌಷಧೀಃ

ತದಭಾವೇ ಶತಮೂಲಾನಿ ತದಭಾವೇ ಸುವರ್ಣಂ ವಾ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ॥

ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪಠಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ನಹಿತೇ ಕ್ಷತ್ರಂ, ಯಚ್ಚಿದ್ಧಿತೇ ವಿಶಃ, ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ----ಮಂಹತೇ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಪಂಚಗವ್ಯ ಪಂಚಾಮೃತಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ, ಅಗ್ನಿ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು.

ಇಮಂ ಮೇ ಗಂಗೇ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸಿಂಧುಕ್ಷಿತ್ರಿಯಮೇಧೋ ನದೀಸ್ತುತಿರ್ಜಗತೀ :-

ಇಮಂ ಮೇ ಗಂಗೇ ಯಮುನೇ ಸರಸ್ವತಿ ಶುತುದ್ರಿ ಸ್ತೋಮಂ ಸಚತಾ ಪರುಷ್ಣ್ಯಾ । ಅಸಿಕ್ನ್ಯಾ ಮರುದ್ವೃಧೇ ವಿತಸ್ತಯಾರ್ಜೀಕೀಯೇ ಶೃಣುಹ್ಯಾ ಸುಷೋಮಯಾ ॥

ಅನೇನ ತತ್ಕುಂಭಂ ಪುಣ್ಯಜಲೈಃ ಪೂರಯಿತ್ವಾ

ಉದ್ಧೃತಾಽಸಿ ವರಾಹೇಣ ಕೃಷ್ಣೇನ ಶತಬಾಹುನಾ । ಮೃತ್ತಿಕೇ ಹನ ಮೇ ಪಾಪಂ ಯನ್ಮಯಾ ದುಷ್ಕೃತಂ ಕೃತಂ । ಮೃತ್ತಿಕೇ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಾಽಸಿಕಾಶ್ಯಪೇನಾಭಿ ಮಂತ್ರಿತಾ । ಮೃತ್ತಿಕೇ ದೇಹಿ ಮೇ ಪುಷ್ಟಿಂ ತ್ವಯಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ॥ ಮೃತ್ತಿಕೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೇ ಸರ್ವಂ ತನ್ಮೇ ನಿರ್ಣುದ ಮೃತ್ತಿಕೇ। ತಯಾ ಹತೇನ ಪಾಪೇನ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ ॥

ಹಯ ಗಜ ವಲ್ಮೀಕ ಹ್ರದ ಗೋಷ್ಠ ರಾಜದ್ವಾರ ಚತುಷ್ಪಥಸ್ಥಾನ ಮೃದೋ ನವಪರ್ವತಧಾತೂರ್ ನವಪವಿತ್ರ ಮೃದಶ್ಚ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ॥

ತಪೋಷ್ಪವಿತ್ರಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಪವಿತ್ರಃ ಪವಮಾನಸ್ಸೋಮೋ ಜಗತೀ :-

ತಪೋಷ್ಪವಿತ್ರಂ ವಿತತಂ ದಿವಸ್ಪದೇ ಶೋಚಂತೋ ಅಸ್ಯ ತಂತವೋವ್ಯಸ್ಥಿರನ್ । ಅವಂತ್ಯಸ್ಯ ಪವೀತಾರಮಾಶವೋ ದಿವಸ್ಪೃಷ್ಠಮಧಿತಿಷ್ಠಂತಿ ಚೇತಸಾ ॥

ಇತಿ ಕೂರ್ಚಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ॥

ಇದಾದ ನಂತರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾ ಸಹಿತರಾದ, ಸೂರ್ಯಾದಿ ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಯಾ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ಸಾದ್ಗುಣ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕ್ರತುಸಂರಕ್ಷಕ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು.

ಕಾಂಡಾತ್ಕಾಂಡಾತ್ಪ್ರರೋಹಂತೀ ಪರುಷಃ ಪರುಷಃ ಪರಿ ।
ಏವಾ ನೋ ದೂರ್ವೇ ಪ್ರತನು ಸಹಸ್ರೇಣ ಶತೇನ ಚ ॥

ಇತಿ ದೂರ್ವಾಪಲ್ಲವಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ

ತತ್ವಾಯಾಮೀತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಶುನಶ್ಶೇಪೋ ವರುಣಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ತತ್ವಾಯಾಮಿ--- ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥

ಬೃಹಸ್ಪತೇ ಪ್ರತಿಮ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ದೇವಾಪಿರಾರ್ಷ್ಟಿಷೇಣೋ ದೇವಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಬೃಹಸ್ಪತೇ ಪ್ರತಿ ಮೇ ದೇವತಾಮಿಹಿ ಮಿತ್ರೋ ವಾ ಯದ್ವರುಣೋ ವಾಽಸಿ ಪೂಷಾ ।
ಆದಿತ್ಯೈರ್ವಾ ಯದ್ವಸುಭಿರ್ಮರುತ್ವಾಂತ್ಸ ಪರ್ಜನ್ಯಂ ಶಂತನವೇ ವೃಷಾಯ ॥
1

ಇತಿ ಪ್ರತಿಮಾಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ॥

ಯುವಂ ವಸ್ತ್ರಾಣೀತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ದೀರ್ಘತಮಾ ಮಿತ್ರಾವರುಣೌ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಯುವಂ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪೀವಸಾ ವಸಾಥೇ ಯುವೋರಚ್ಛಿದ್ರಾ ಮಂತವೋ ಹ ಸರ್ಗಾಃ ।
ಅವಾತಿರತಮನೃತಾನಿ ವಿಶ್ವ ಋತೇನ ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ಸಚೇಥೇ ॥

ಇತಿ ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮೇನ ಆಚ್ಛಾದ್ಯ ॥

ಸರ್ವೇ ಸಮುದ್ರಾಸ್ಸರಿತಸ್ತೀರ್ಥಾನಿ ಜಲದಾ ನದಾಃ ।

ಆಯಾಂತು ದೇವ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ದುರಿತಕ್ಷಯಕಾರಕಾಃ ॥

ಗಂಗೇ ಚ ಯಮುನೇ ಚೈವ ಗೋದಾವರಿ ಸರಸ್ವತಿ ।

ಕಾವೇರಿ ನರ್ಮದೇ ಸಿಂಧೋ ಜಲೇಽಸ್ಮಿನ್ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕುರು ॥

ಇಮಂ ಮೇ ಗಂಗೇ-----ಸುಷೋಮಯಾ ॥

ಇತಿ ಪುಣ್ಯನದೀ ಸಮುದ್ರೋದಕ ಸ್ಮರಣಂ । ಆಪೋಹಿಷ್ಠೇತಿ ನವರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಅಂಬರೀಷಸ್ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ ಆಪೋಗಾಯತ್ರೀ ಪಂಚಮೀ ವರ್ಧಮಾನಾ ಸಪ್ತಮೀ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಅಂತ್ಯೇದ್ವೇ ಅನುಷ್ಟುಭೌ ॥

ಆಪೋ ಹಿಷ್ಠಾ ಮಯೋಭುವಸ್ತಾನ ಊರ್ಜೇ ದಧಾತನ । ಮಹೇ ರಣಾಯ ಚಕ್ಷಸೇ ॥ ಯೋ ವಶ್ಶಿವತಮೋ ರಸಸ್ತಸ್ಯ ಭಾಜಯತೇ ಹ ನಃ । ಉಶತೀರಿವ ಮಾತರಃ ॥ ತಸ್ಮಾ ಅರಂಗ ಮಾಮವೋ ಯಸ್ಯ ಕ್ಷಯಾಯ ಜಿನ್ವಥ । ಆಪೋ ಜನಯಥಾ ಚನಃ ॥ ಶಂನೋ ದೇವೀರಭಿಷ್ಟಯ ಆಪೋಭವಂತು ಪೀತಯೇ । ಶಂಯೋರಭಿ ಸ್ರವಂತು ನಃ ॥ ಈಶಾನಾ ವಾರ್ಯಾಣಾಂ ಕ್ಷಯಂತೀಶ್ಚರ್ಷಣೀನಾಂ । ಅಪೋ ಯಾಚಾಮಿ ಭೇಷಜಂ ॥ ಅಪ್ಸು ಮೇ ಸೋಮೋ ಅಬ್ರವೀದಂತರ್ವಿಶ್ವಾನಿ ಭೇಷಜಾ । ಅಗ್ನಿಂ ಚ ವಿಶ್ವಶಂಭುವಂ ॥ ಆಪಃ ಪೃಣೀತ ಭೇಷಜಂ ವರೂಥಂ ತನ್ವೇ೩ ಮಮ । ಜ್ಯೋಕ್ಚ ಸೂರ್ಯಂ ದೃಶೇ ॥ ಇದಮಾಪಃ ಪ್ರವಹತ ಯತ್ಕಿಂ ಚ ದುರಿತಂ ಮಯಿ । ಯದ್ವಾಹಮಭಿದುದ್ರೋಹ ಯದ್ವಾ ಶೇಪ ಉತಾನೃತಂ ॥ ಆಪೋ ಅದ್ಯಾನ್ವಚಾರಿಷಂ ರಸೇನ ಸಮಗಸ್ಮಹಿ । ಪಯಸ್ವಾನಗ್ನ ಆ ಗಹಿ ತಂ ಮಾ ಸಂಸೃಜ ವರ್ಚಸಾ॥

ನಹಿತೇ ಕ್ಷತ್ರಮಿತ್ಯೇಕವಿಂಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಅಜೀಗರ್ತಿಶ್ಶುನಶ್ಶೇಪೋ ವರುಣಃ ಆದ್ಯಾದಶತ್ರಿಷ್ಟುಭಃ ಶಿಷ್ಟಾಗಾಯತ್ರ್ಯಃ

1.24. ನ ಹಿ ತೇ ಕ್ಷತ್ರಂ ನ ಸಹೋ ನ ಮನ್ಯುಂ ವಯಶ್ಚ ನಾಮೀ ಪತಯಂತ ಆಪುಃ । ನೇಮಾ ಆಪೋ ಅನಿಮಿಷಂ ಚರಂತೀರ್ನ ಯೇ ವಾತಸ್ಯ ಪ್ರಮಿನಂತ್ಯಭ್ವಂ ॥ ಅಬುಧ್ನೇ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ವನಸ್ಯೋರ್ಧ್ವಂ ಸ್ತೂಪಂ ದದತೇ ಪೂತದಕ್ಷಃ । ನೀಚೀನಾಸ್ಥುರುಪರಿ ಬುಧ್ನ ಏಷಾಮಸ್ಮೇ ಅಂತರ್ನಿಹಿತಾಃಕೇತವಸ್ಸ್ಯುಃ ॥ ಉರುಂಹಿ ರಾಜಾ ವರುಣಶ್ಚಕಾರ ಸೂರ್ಯಾಯ ಪಂಥಾಮನ್ವೇತ್ತ ವಾ ಉ । ಅಪದೇ ಪಾದಾ

ಪ್ರತಿಧಾತವೇಕರುತಾಪವಕ್ತಾ ಹೃದಯಾವಿಧಶ್ಚಿತ್ ॥ ಶತಂ ತೇ ರಾಜನ್ಭಿಷಜಸ್ಸಹಸ್ರಮುರ್ವೀ ಗಭೀರಾ ಸುಮತಿಷ್ಟೇ ಅಸ್ತು । ಬಾಧಸ್ವ ದೂರೇ ನಿರ್ಋತಿಂ ಪರಾಚೈಃ ಕೃತಂ ಚಿದೇನಃ ಪ್ರಮುಮುಗ್ಧ್ಯಸ್ಮತ್ ॥ ಅಮೀಯ ಋಕ್ಷಾ ನಿಹಿತಾ ಸ ಉಚ್ಚಾ ನಕ್ತಂ ದದೃಶ್ರೇ ಕುಹಚಿದ್ದಿವೇಯುಃ। ಅದಬ್ಧಾನಿ ವರುಣಸ್ಯ ವ್ರತಾನಿ ವಿಚಾಕಶಚ್ಚಂದ್ರಮಾ ನಕ್ತಮೇತಿ ॥ ತತ್ತ್ವಾಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಂದಮಾನಸ್ತದಾಶಾಸ್ತೇ ಯಜಮಾನೋ ಹವಿರ್ಭಿಃ । ಅಹೇಳಮಾನೋ ವರುಣೇಹ ಬೋಧ್ಯುರುಶಂಸ ಮಾನ ಆಯುಃ ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥ ತದಿನ್ನಕ್ತಂ ತದ್ದಿವಾ ಮಹ್ಯಮಾಹುಸ್ತದಯಂ ಕೇತೋ ಹೃದ ಆ ವಿಚಷ್ಟೇ । ಶುನಶ್ಶೇಪೋऽಯಮಹ್ವದ್ಗೃಭೀತಸ್ಸೋ ಅಸ್ಮಾನ್ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಮುಮೋಕ್ತು ॥ ಶುನಶ್ಶೇಪೋಹ್ಯಹ್ವದ್ಗೃಭೀತಸ್ತ್ರಿಷ್ವಾದಿತ್ಯಂ ದ್ರುಪದೇಷು ಬದ್ಧಃ । ಅವೈನಂ ರಾಜಾ ವರುಣಸ್ಸಸೃಜ್ಯಾ ದ್ವಿದ್ವಾँ ಅದಬ್ಧೋ ವಿಮುಮೋಕ್ತು ಪಾಶಾನ್ ॥ ಅವ ತೇ ಹೇಳೋ ವರುಣ ನಮೋಭಿರವಯಜ್ಞೇಭಿರೀಮಹೇ ಹವಿರ್ಭಿಃ । ಕ್ಷಯನ್ನಸ್ಮಭ್ಯಮಸುರ ಪ್ರಚೇತಾ ರಾಜನ್ನೇನಾಂಸಿ ಶಿಶ್ರಥಃ ಕೃತಾನಿ ॥ ಉದುತ್ತಮಂ ವರುಣ ಪಾಶಮಸ್ಮದವಾಧಮಂ ವಿಮಧ್ಯಮಂ ಶ್ರಥಾಯ । ಅಥಾ ವಯಮಾದಿತ್ಯ ವ್ರತೇ ತವಾನಾಗಸೋ ಅದಿತಯೇ ಸ್ಯಾಮ ॥ ಯಚ್ಚಿದ್ಧಿತೇ ವಿಶೋ ಯಥಾ ಪ್ರದೇವ ವರುಣ ವ್ರತಂ । ಮಿನೀಮಸಿ ದ್ಯವಿದ್ಯವಿ ॥ ಮಾ ನೋ ವಧಾಯ ಹತ್ನವೇ ಜಿಹೀಳಾನಸ್ಯ ರೀರಧಃ । ಮಾ ಹೃಣಾನಸ್ಯ ಮನ್ಯವೇ ॥ ವಿಮೃಳೀಕಾಯ ತೇ ಮನೋ ರಥೀರಶ್ವಂ ನ ಸಂದಿತಂ । ಗೀರ್ಭಿರ್ವರುಣ ಸೀಮಹಿ ॥ ಪರಾ ಹಿ ಮೇ ವಿಮನ್ಯವಃ ಪತಂತಿ ವಸ್ಯ ಇಷ್ಟಯೇ । ವಯೋ ನ ವಸತೀರುಪ ॥ ಕದಾಕ್ಷತ್ರಶ್ರಿಯಂ ನರಮಾವರುಣಂ ಕರಾಮಹೇ। ಮೃಳೀಕಾಯೋರು ಚಕ್ಷಸಂ ॥ ತದಿತ್ಸಮಾನಮಾಶಾತೇ ವೇನಂತಾ ನ ಪ್ರಯುಚ್ಛತಃ । ಧೃತವ್ರತಾಯ

ಸಮಿತ್ತನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಮ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ ''ಸಮಿಧಂ ಮೂಲತೋ ದ್ವ್ಯಂಗುಳಂ ವಿಹಾಯ, ತನ್ಮಧ್ಯಂ ಅನಾಮಿಕಾಂಗುಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಜುಹುಯಾತ್॥'' ಸಮಿತ್ತಿನ ಕೆಳಭಾಗ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಮಧ್ಯೇ ಹಿಡಿದು ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ದಾಶುಷೇ ॥ ವೇದಾ ಯೋ ವೀನಾಂ ಪದಮಂತರಿಕ್ಷೇಣ ಪತತಾಂ । ವೇದ ನಾವಸ್ಸಮುದ್ರಿಯಃ ॥ ವೇದ ಮಾಸೋ ಧೃತ ವ್ರತೋ ದ್ವಾದಶ ಪ್ರಜಾವತಃ । ವೇದಾಯ ಉಪಜಾಯತೇ ॥ ವೇದ ವಾತಸ್ಯ ವರ್ತನಿಮುರೋರ್ಋಷ್ವಸ್ಯ ಬೃಹತಃ । ವೇದಾ ಯೇ ಅಧ್ಯಾಸತೇ ॥ ನಿಷಸಾದ ಧೃತವ್ರತೋ ವರುಣಃ ಪಸ್ತ್ಯಾ೩ ಆಸ್ವಾ । ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಯ ಸುಕ್ರತುಃ ॥ ಅತೋ ವಿಶ್ವಾನ್ಯದ್ಭುತಾ ಚಿಕಿತ್ವಾँ ಅಭಿ ಪಶ್ಯತಿ । ಕೃತಾನಿ ಯಾ ಚ ಕರ್ತ್ವಾ ॥ 1.25.11.

ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯೇತಿ ದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಮಧುಚ್ಛಂದಾಃ ಪವಮಾನಸ್ಸೋಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ:-

ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ ಮದಿಷ್ಠಯಾ ಪವಸ್ವ ಸೋಮ ಧಾರಯಾ । ಇಂದ್ರಾಯ ಪಾತವೇ ಸುತಃ। ರಕ್ಷೋಹಾ ವಿಶ್ವಚರ್ಷಣಿರಭಿಯೋನಿಮಯೋಹತಂ । ದ್ರುಣಾ ಸಧಸ್ಥಮಾಸದತ್ ॥ ವರಿವೋಧಾತಮೋ ಭವ ಮಂಹಿಷ್ಠೋ ವೃತ್ರಹಂತಮಃ । ಪರ್ಷಿ ರಾಧೋ ಮಘೋನಾಂ ॥ ಅಭ್ಯರ್ಷ ಮಹಾನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ವೀತಿಮಂಧಸಾ । ಅಭಿವಾಜಮುತ ಶ್ರವಃ ॥ ತ್ವಾಮಚ್ಛಾ ಚರಾಮಸಿ ತದಿದರ್ಥಂ ದಿವೇದಿವೇ । ಇಂದೋ ತ್ವೇನ ಆಶಸಃ ॥ ಪುನಾತಿ ತೇ ಪರಿಸ್ರುತಂ ಸೋಮಂ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ದುಹಿತಾ । ವಾರೇಣ ಶಶ್ವತಾ ತನಾ ॥ ತಮೀಮಣ್ವೀಸ್ಸಮರ್ಯ ಆ ಗೃಭ್ಣಂತಿ ಯೋಷಣೋದಶ । ಸ್ವಸಾರಃ

ಯಜಮಾನನು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ''ಆವಾಹಿತ ದೇವತಾ ಹೋಮಂಕರಿಷ್ಯೇ'' ಎಂದು ಸ್ವಶಾಖೋಕ್ತ ಅಗ್ನಿಮುಖವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾದ ನಂತರ ಅನ್ವಾಧಾನದಲ್ಲಿ 'ಅಸ್ಮಿನ್ನನ್ವಾಹಿತೇऽಗ್ನೌ' ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ 'ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನ' ಎನ್ನುವವರೆಗೂ ಹೇಳಿ ಆದಿತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆಯಾ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯಗಳಿಂದ 108-28 ಅಥವಾ 8 ರ ಸಂಖ್ಯೆಯಂತೆ ಹೋಮ ಮಾಡುವೆನೆಂದೂ, ಸಾದ್ಗುಣ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಅನ್ವಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಆ ಯಜಮಾನನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಹೃತಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪಾರ್ಯೇ ದಿವಿ ॥ ತಮೀಂ ಹಿನ್ವನ್ತ್ಯಗ್ರುವೋ ಧಮಂತಿ ಬಾಕುರಂ ದೃತಿಂ । ತ್ರಿಧಾತು ವಾರಣಂ ಮಧು ॥ ಅಭೀ ೩ ಈ ಮಮಘ್ನ್ಯಾ ಉತ ಶ್ರೀಣಂತಿ ಧೇನವಶ್ಶಿಶುಂ । ಸೋಮಮಿಂದ್ರಾಯ ಪಾತವೇ ॥ ಅಸ್ಯೇದಿಂದ್ರೋ ಮದೇಷ್ವಾ ವಿಶ್ವಾ ವೃತ್ರಾಣಿ ಜಿಘ್ನತೇ । ಶೂರೋ ಮಘಾ ಚ ಮಂಹತೇ ॥

ಇತ್ಯಾಬಿ ಋಗ್ಭಿಃ ಅನ್ಯೈಃ ಶ್ರೀರುದ್ರ ಸೌರ ಗಾಣಪತ್ಯ ಮಹಾಶಾಂತ್ಯಾದಿ ಪುಣ್ಯಸೂಕ್ತೈಃ ಗ್ರಹಮಂತ್ರೈರ್ದಿಕ್ಪಾಲಮಂತ್ರೈಶ್ಚ ಅಭಿಮಂತ್ರ್ಯ, ತತಃ ಪ್ರತಿಮಾನಾಂ ಅಗ್ನಿಸ್ಸಪ್ತಿಮಿತ್ಯಾದಿಭಿಃ ಅಗ್ನ್ಯುತ್ತಾರಣಂ ಕೃತ್ವಾ । ಅಗ್ನಿಸ್ಸಪ್ತಿಮಿತಿ ಸಪ್ತರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಸೌಚೀಕೋಽಗ್ನಿ ಋಷಿಃ, ಅಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಛಂದಃ, ಶಿಲ್ಪಿನಾಕೃತ ತಟ್ಟನ, ಕುಟ್ಟಣ, ಘರ್ಷಣ, ಭೇದನ, ಛೇದನಾದಿ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥೇ ದೇವತಾತ್ವಸಿಧ್ಯರ್ಥೇ ಪ್ರತಿಮಾ ಶುಧ್ಯರ್ಥೇ ಚ ಜಪೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ಅಗ್ನಿಸ್ಸಪ್ತಿಂ ವಾಜಂಭರಂ ದದಾತ್ಯಗ್ನಿರ್ವೀರಂ ಶ್ರುತ್ಯಂ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠಾಂ । ಅಗ್ನೀ ರೋದಸೀ ವಿಚರತ್ಸಮಂಜನ್ನಗ್ನಿರ್ನಾರೀಂ ವೀರಕುಕ್ಷಿಂ ಪುರಂಧಿಂ ॥ ಅಗ್ನೇರಪ್ನಸಸ್ಸಮಿದಸ್ತು ಭದ್ರಾಗ್ನಿರ್ಮಹೀ ರೋದಸೀ ಆವಿವೇಶ । ಅಗ್ನಿರೇಕಂ ಚೋದಯತ್ಸಮತ್ಸ್ವಗ್ನಿರ್ವೃತ್ರಾಣಿ ದಯತೇ ಪುರೂಣಿ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ಹತ್ಯಂ ಜರತಃ ಕರ್ಣಮಾವಾಗ್ನಿರದ್ಭ್ಯೋ ನಿರದಹಜ್ಜರೂಥಂ । ಅಗ್ನಿರತ್ರಿಂ ಘರ್ಮ ಉರುಷ್ಯದಂತರಗ್ನಿ ರ್ನೃಮೇಧಂ ಪ್ರಜಯಾಽಸೃಜತ್ಸಂ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ದಾದ್ರವಿಣಂ ವೀರಪೇಶಾ ಅಗ್ನಿರ್ಋಷಿಂ ಯಸ್ಸಹಸ್ರಾ ಸನೋತಿ । ಅಗ್ನಿರ್ದಿವಿ ಹವ್ಯಮಾತತಾನಾಗ್ನೇರ್ಧಾಮಾನಿ ವಿಭೃತಾ ಪುರುತ್ರಾ ॥ ಅಗ್ನಿಮುಕ್ಥೈರ್ಋಷಯೋ ವಿಹ್ವಯಂತೇಽಗ್ನಿಂ ನರೋ ಯಾಮನಿ ಬಾಧಿತಾಸಃ।

''ಸೂರ್ಯಪಾವಕರುದ್ರಾ'', ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ರುದ್ರರಿಗೂ ಆಜ್ಯದಿಂದ ಹೋಮವಾಗಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಂ ವಯೋ ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಪತಂತೋಽಗ್ನಿಸ್ಸಹಸ್ರಾ ಪರಿಯಾತಿ ಗೋನಾಂ ॥ ಅಗ್ನಿಂ ವಿಶ ಈಳತೇ ಮಾನುಷೀರ್ಯಾ ಅಗ್ನಿಂ ಮನುಷೋ ನಹುಷೋ ವಿಜಾತಾಃ । ಅಗ್ನಿರ್ಗಾಂಧರ್ವೀಂ ಪಥ್ಯಾ ಮೃತಸ್ಯಾಗ್ನೇರ್ಗವ್ಯೂತಿರ್ಘೃತ ಆ ನಿಷತ್ತಾ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಋಭವಸ್ತತಕ್ಷುರಗ್ನಿಂ ಮಹಾಮವೋಚಾಮಾ ಸುವೃಕ್ತಿಂ । ಅಗ್ನೇ ಪ್ರಾವ ಜರಿತಾರಂ ಯವಿಷ್ಠಾಗ್ನೇ ಮಹಿದ್ರವಿಣ ಮಾ ಯಜಸ್ವ ॥

ಪಂಚಗವ್ಯ ಪಂಚಾಮೃತೈರಭಿಷಿಚ್ಯ ಶುದ್ಧ ತೋಯೇನಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ, ಪೂರ್ವಕೃತ ಗ್ರಹವೇದಿ ಪದ್ಮಪೀಠೇಷು ಯಥಾಸ್ಥಾನಂ ಯಥಾಮುಖೀಂ ಗ್ರಹಪ್ರತಿಮಾಂ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ, ದಕ್ಷಿಣ ವಾಮಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾ ತದಬಿಮುಖ್ಯೌ, ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ । ಅಭಾವೇ ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾದಿಭಿರಾವಾಹಯೇತ್ ॥ ತತೋ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಆದಿತ್ಯಾದಿಗ್ರಹಸ್ಥಾಪನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ವ್ಯಾಹೃತೀನಾಂ ವ್ಯಸ್ತಸಮಸ್ತಾನಾಂ ಅತ್ರಿಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಪ್ರಜಾಪತಯ ಋಷಯಃ । ಅಗ್ನಿವಾಯುಸೂರ್ಯಪ್ರಜಾಪತಯೋ ದೇವತಾಃ । ಗಾಯತ್ರ್ಯುಷ್ಣಿಗನುಷ್ಟುಬ್ಬೃಹತ್ಯಶ್ಛಂದಾಂಸಿ । ಆದಿತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಹಸ್ಥಾಪನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಓಂ ಭೂರಾದಿತ್ಯಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಓಂ ಭುವಃ ಆದಿತ್ಯಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಓಂ ಸ್ವರಾದಿತ್ಯಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಾದಿತ್ಯಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಇತಿ ವರ್ತುಳಪೀಠೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಮಾವಾಹ್ಯ, ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಉದಙ್ಮುಖಮಧಿದೇವತಾಂ ಅಗ್ನಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಉತ್ತರತಃ ದಕ್ಷಿಣಮುಖಂ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾಂ ರುದ್ರಮಾವಾಹಯಾಮಿ॥

ಆ ಕೃಷ್ಣೇನ ಹಿರಣ್ಯಸ್ತೂಪಸ್ಸವಿತಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ॥ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹ ಪ್ರಸಾದಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಾರಾಧನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಆ ಕೃಷ್ಣೇನ ರಜಸಾ ವರ್ತಮಾನೋ ನಿವೇಶಯನ್ನಮೃತಂ ಮರ್ತ್ಯಂ ಚ ।
ಹಿರಣ್ಯಯೇನ ಸವಿತಾ ರಥೇನಾ ದೇವೋಯಾತಿ ಭುವನಾನಿ ಪಶ್ಯ‌ನ್ ॥

ಅಗ್ನಿಂ ದೂತಂ ಮೇಧಾತಿಥಿರಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಅಗ್ನಿಂ ದೂತಂ ವೃಣೀಮಹೇ ಹೋತಾರಂ ವಿಶ್ವವೇದಸಂ ।
ಅಸ್ಯ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಸುಕ್ರತುಂ ॥

ಕ ದ್ರುದ್ರಾಯೇತಿ ಕಣ್ವೋ ರುದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಕದ್ರುದ್ರಾಯ ಪ್ರಚೇತಸೇ ಮೀಳ್ಹುಷ್ಟಮಾಯ ತವ್ಯಸೇ ।
ವೋಚೇಮ ಶಂತಮಂ ಹೃದೇ ॥

ಭಗವನ್ನಾದಿತ್ಯ ಗ್ರಹಾಧಿಪತೇ ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರ ಕಳಿಂಗ ದೇಶೇಶ್ವರ ಜಪಾಪುಷ್ಪೋಪಮಾಂಗದ್ಯುತೇ ದ್ವಿಭುಜ ಪದ್ಮಾಭಯಹಸ್ತ ಸಿಂಧೂರವರ್ಣಾಂಬರ ಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ಜ್ವಲನ್ಮಾಣಿಕ್ಯಖಚಿತ ಸರ್ವಾಂಗಾಭರಣ ಭಾಸ್ಕರ ತೇಜೋನಿಧೇ ತ್ರಿಲೋಕ ಪ್ರಕಾಶಕ ತ್ರಿದೇವತಾಮಯಮೂರ್ತೇ ನಮಸ್ತೇ । ಸನ್ನದ್ಧಾರುಣ ಧ್ವಜಪತಾಕೋಪಶೋಭಿತೇನ ಸಪ್ತಾಶ್ವರಥವಾಹನೇನ ಮೇರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕುರ್ವನ್ನಾಗಚ್ಛ । ಅಗ್ನಿರುದ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಪದ್ಮಕರ್ಣಿಕಾಯಾಂ ತಾಮ್ರಪ್ರತಿಮಾಂ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೀಂ ವರ್ತುಳಪೀಠೇಽಧಿತಿಷ್ಠ । ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥ ಇತ್ಯಾವಾಹಯೇತ್ ॥ ಏವಮೇವ ಸರ್ವತ್ರ ॥

ಆಗ್ನೇಯದಳೇ ಪೂರ್ವವತ್ ವ್ಯಾಹೃತ್ಯನಂತರಂ ಚಂದ್ರಂ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಂ ಅಧಿದೇವತಾಪ್ರತ್ಯಧಿ ದೇವತಾಸಹಿತಂ ಯಥಾಕ್ರಮ ಮಾವಾಹಯೇತ್ ॥

ಮಾಡಿದ ದೋಷಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಯಜಮಾನನು ಅನಾಜ್ಞಾತಂ, ಪುರುಷಸಮ್ಮಿತಃ, ಯತ್ಪಾಕತ್ರಾ ಈ ಮೂರು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಜ್ಯ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ನಂತರ ಅಗ್ನಿಯ ಈಶಾನ್ಯಮೂಲೆಯಿಂದ ಮೂರು ಸಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಷೇಚನ ಮಾಡಿ, ಪರಿಸ್ತರಣಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಹಾಕಿ ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಾಸಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಚರು ಸಂಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಆಜ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ರುಕ್ಸ್ರುವ ಸಮ್ಮಾರ್ಜನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಇಧ್ಮಪ್ರಕ್ಷೇಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪ್ರಧಾನದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಅಧಿಪ್ರತ್ಯಧಿ

ಆಪ್ಯಾಯಸ್ವೇತ್ಯಸ್ಯ ಗೌತಮಸ್ಸೋಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ ॥ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಾರಾಧನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಪ್ಯಾಯಸ್ವ ಸಮೇತು ತೇ ವಿಶ್ವತಸ್ಸೋಮ ವೃಷ್ಣ್ಯಂ ।
ಭವಾ ವಾಜಸ್ಯ ಸಂಗಥೇ ॥

ಅಪ್ಸು ಮೇ ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ ಆಪೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಅಪ್ಸು ಮೇ ಸೋಮೋ ಅಬ್ರವೀದಂತರ್ವಿಶ್ವಾನಿ ಭೇಷಜಾ ।
ಅಗ್ನಿಂ ಚ ವಿಶ್ವಶಂಭುವಂ ॥

ಗೌರೀರ್ಮಿಮಾಯೇತಿ ದೀರ್ಘತಮಾ ಉಮಾ ಜಗತೀ :-

ಗೌರೀರ್ಮಿಮಾಯ ಸಲಿಲಾನಿ ತಕ್ಷತ್ಯೇಕಪದೀ ದ್ವಿಪದೀ ಸಾ ಚತುಷ್ಪದೀ ।
ಅಷ್ಟಾಪದೀ ನವಪದೀ ಬಭೂವುಷೀ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷರಾ ಪರಮೇ ವ್ಯೋಮನ್ ॥

ಭಗವನ್ ಸೋಮ ದ್ವಿಜಾಧಿಪತೇ ಸುಧಾಮಯಶರೀರ ಆತ್ರೇಯಗೋತ್ರ ಯಾಮುನ ದೇಶೇಶ್ವರ ಗೋಕ್ಷೀರ ಧವಳಾಂಗಕಾಂತೇ ದ್ವಿಭುಜ ಗದಾವರದಾನಾಂಕಿತ ಶುಕ್ಲಾಂಬರ ಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ಸರ್ವಾಂಗಾಽಮುಕ್ತಮೌಕ್ತಿಕಾಭರಣ ರಮಣೀಯ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಾಪ್ಯಾಯಕ ದೇವತಾಸ್ವಾದ್ಯ ಮೂರ್ತೇ ನಮಸ್ತೇ । ಸನ್ನದ್ಧಧವಳ ಧ್ವಜಪತಾಕೋಪ ಶೋಭಿತೇನ ದಶಶ್ವೇತಾಶ್ವರಥವಾಹನೇನ ಮೇರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕುರ್ವನ್ನಾಗಚ್ಛ । ಅದ್ಭಿರುಮಯಾ ಚ ಸಹ ಪದ್ಮಾಗ್ನೇಯ ದಳಮಧ್ಯೇಸ್ಫಟಿಕಪ್ರತಿಮಾಂ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖೀಂ ಚತುರಶ್ರ ಪೀಠೇಽಧಿತಿಷ್ಠ । ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಸಾದ್ಗುಣ್ಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಅನ್ವಾಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೊಟ್ಟು ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದ್ಧೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಇಧ್ಮಬಂಧನರಜ್ಜುವನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಉದ್ದೇಶತ್ಯಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯಜಮಾನನೇ ಹೇಳಬೇಕು.

"ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಂಚಕರ್ಮಾಣಿ" ಎಂಬಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯು ಯಜಮಾನನೇ ಉದ್ದೇಶ ತ್ಯಾಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ

ದಕ್ಷಿಣದಳೇ ಅಂಗಾರಕಂ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖಂ ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾ ಸಹಿತಂ ಪೂರ್ವವದಾವಾಹಯೇತ್ ॥

ಅಗ್ನಿರ್ಮೂರ್ಧಾ ವಿರೂಪೋಽಂಗಾರಕೋ ಗಾಯತ್ರೀ ॥ ಅಂಗಾರಕಗ್ರಹ ಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಅಂಗಾರಕಗ್ರಹಾರಾಧನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಗ್ನಿರ್ಮೂರ್ಧಾ ದಿವಃ ಕಕುತ್ಪತಿಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಅಯಂ ।

ಅಪಾಂ ರೇತಾಂಸಿ ಜಿನ್ವತಿ ॥

ಸ್ಯೋನಾ ಮೇಧಾತಿಥಿ ರ್ಭೂಮಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಸ್ಯೋನಾ ಪೃಥಿವಿ ----ಸಪ್ರಥಃ ॥

ಕುಮಾರಂ ಮಾತಾ ಸ್ಕಂದಸ್ಕಂದಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಕುಮಾರಂ ಮಾತಾ ಯುವತಿಸ್ಸಮುಬ್ಧಂ ಗುಹಾ ಬಿಭರ್ತಿ ನದದಾತಿ ಪಿತ್ರೇ ।

ಅನೀಕಮಸ್ಯ ನಮಿನಜ್ಜನಾಸಃಪುರಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ನಿಹಿತ ಮರತೌ ॥

ಭಗವನ್ನಂಗಾರಕ ಅಗ್ನ್ಯಾಕೃತೇ ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರ ಅವಂತೀದೇಶೇಶ್ವರ ಜ್ವಾಲಾ ಪುಂಜೋಪಮಾಂಗದ್ಯುತೇ ಚತುರ್ಭುಜ ಶಕ್ತಿಶೂಲಗದಾಖಡ್ಗಧಾರಿನ್ ರಕ್ತಾಂಬರ ಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ಪ್ರವಾಳಾಭರಣಭೂಷಿತ ಸರ್ವಾಂಗ ದ್ಯುರಾಲೋಕದೀಪ್ತೇ ನಮಸ್ತೇ । ಸನ್ನದ್ಧ ರಕ್ತಧ್ವಜಪತಾಕೋಪಶೋಭಿತೇನ ರಕ್ತಮೇಷರಥ ವಾಹನೇನ ಮೇರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕುರ್ವನ್ನಾಗಚ್ಛ । ಭೂಮಿಸ್ಕಂದಾಭ್ಯಾಂಸಹ ಪದ್ಮದಕ್ಷಿ ಣದಳಮಧ್ಯೇ ರಕ್ತಚಂದನ ಪ್ರತಿಮಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖೀಂ ತ್ರಿಕೋಣ ಪೀಠೇಽಧಿತಿಷ್ಠ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಈಗ ನಡೆಸಿದ ಹೋಮಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಸಮಯ, ದ್ರವ್ಯ, ದೇವತಾದಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣ ಕಾಲದಲ್ಲುಂಟಾದ ಸ್ವರ ಅಕ್ಷರ, ಪದ, ವೃತ್ತ, ವರ್ಣಲೋಪಾದಿಗಳ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ''ಯದ್ವೋ ದೇವಾ----ನಿಧೇತನ ಸ್ವಾಹಾ'', ಎಂದು ಆಜ್ಯಹೋಮ ಮಾಡಿ, ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ (ಆಯಾ ಹೋಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ ದ್ರವ್ಯಗಳು

ಐಶಾನದಳೇ ಪೂರ್ವವದ್ವ್ಯಾಹೃತ್ಯನಂತರಂ ಬುಧಮುದಙ್ಮುಖಂ ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾಸಹಿತಂ ಆವಾಹಯೇತ್ । ಉದ್ಬುಧ್ಯಧ್ವಂ ಬುಧೋ ಬುಧಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಬುಧಗ್ರಹ ಪ್ರಸಾದಸಿಧ್ಯರ್ಥೇ ಬುಧಗ್ರಹಾರಾಧನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಉದ್ಬುಧ್ಯಧ್ವಂ ಸಮನಸಸ್ಸಖಾಯಸ್ಸಮಗ್ನಿಮಿಂಧ್ವಂ ಬಹವಸ್ಸನೀಳಾಃ ।

ದಧಿಕ್ರಾಮಗ್ನಿಮುಷಸಂ ಚ ದೇವೀಮಿಂದ್ರಾವತೋಽವಸೇ ನಿಹ್ವಯೇ ವಃ ॥

ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮೇಧಾತಿಥಿರ್ವಿಷ್ಣುರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಚಕ್ರಮೇ ತ್ರೇಧಾ ನಿದಧೇ ಪದಂ ।

ಸಮೂಳ್ಹಮಸ್ಯ ಪಾಂಸುರೇ ॥

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾನಾರಾಯಣಃ ಪುರುಷೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ಪುರುಷಸ್ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಸ್ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ।

ಸ ಭೂಮಿಂ ವಿಶ್ವತೋ ವೃತ್ವಾತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ದಶಾಂಗುಲಂ ॥

ಭಗವನ್ ಸೌಮ್ಯ ಸೌಮ್ಯಾಕೃತೇ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಮಯ ಆತ್ರೇಯಗೋತ್ರ ಮಗಧದೇಶೇಶ್ವರ ಕುಂಕುಮವರ್ಣಾಂಗದ್ಯುತೇ ಚತುರ್ಭುಜ ಖಡ್ಗಖೇಟಗದಾವರದಾನಾಂಕಿತ ಪೀತಾಂಬರಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ಮರಕತಾಭರಣಾಲಂಕೃತ ಸರ್ವಾಂಗ ವಿವೃದ್ಧಮತೇ ನಮಸ್ತೇ॥ ಸನ್ನದ್ಧ ಪೀತಧ್ವಜ ಪತಾಕೋಪಶೋಭಿತೇನ ಚತುಸ್ಸಿಂಹ ರಥವಾಹನೇನ ಮೇರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕುರ್ವನ್ನಾಗಚ್ಛ ॥ ವಿಷ್ಣುಪುರುಷಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಪದ್ಮೈಶಾನದಳಮಧ್ಯೇ ಸುವರ್ಣ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಉದಙ್ಮುಖೀಂ ಬಾಣಾಕಾರ ಪೀಠೇಽಧಿತಿಷ್ಠ । ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಮತ್ತು ಅಜ್ಯಧಾರೆ) ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ ಮಾರ್ಜನೆಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಗ್ನ್ಯುಪಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿ, ಅಗ್ನಿಗೆ ಪುನಃ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಋತ್ವಿಜರಿಗೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ತನ್ನ ವರಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಗ್ನಿಗೆ ''ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಪಥಾ'' ಎಂಬ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಅಗ್ನಿಗೂ, ಆವಾಹಿತ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಆವಾಹಿತ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪುನಃ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ ಆ ಕಲಶೋದಕಗಳಿಂದ ಸಪತ್ನೀಕನಾದ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯಾದಿಗಳು ಮಾರ್ಜನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವರು. ಆಮೇಲೆ ಯಜಮಾನನು ತಾನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ''ಅಭಿಷೇಕಾಪ್ಲುತ ವಸ್ತ್ರಂ ಆಚಾರ್ಯಾಯ ನಿವೇದಯೇತ್'' ಎಂಬಂತೆ

ಉತ್ತರದಳೇ ಗುರುಮುದಙ್ಮುಖಂ ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾಸಹಿತಂ ಪೂರ್ವವದಾವಾಹಯೇತ್ ॥

ಬೃಹಸ್ಪತೇ ಗೃತ್ಸಮದೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಗ್ರಹ ಪ್ರಸಾದಸಿಧ್ಯರ್ಥೇ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಗ್ರಹಾರಾಧನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಬೃಹಸ್ಪತೇ ಅತಿ ಯದರ್ಯೋ ಅರ್ಹಾದ್ದ್ಯುಮದ್ವಿಭಾತಿ ಕ್ರತುಮಜ್ಜನೇಷು ।
ಯದ್ದೀದಯಚ್ಛವಸ ಋತಪ್ರಜಾತ ತದಸ್ಮಾಸು ದ್ರವಿಣಂ ಧೇಹಿ ಚಿತ್ರಂ ॥

ಇಂದ್ರಶ್ರೇಷ್ಠಾನಿ ಗೃತ್ಸಮದ ಇಂದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಇಂದ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನಿ ದ್ರವಿಣಾನಿ ಧೇಹಿ ಚಿತ್ತಿಂ ದಕ್ಷಸ್ಯ ಸುಭಗತ್ವಮಸ್ಮೇ ।
ಪೋಷಂ ರಯೀಣಾಮರಿಷ್ಟಿಂ ತನೂನಾಂ ಸ್ವಾದ್ಮಾನಂ ವಾಚಸ್ಸುದಿನತ್ವಮಹ್ನಾಂ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ತೇ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಯುಜಾ ಯುನಜ್ಮಿ ಹರೀ ಸಖಾಯಾ ಸಧಮಾದ ಆಶೂ ।
ಸ್ಥಿರಂ ರಥಂ ಸುಖಮಿಂದ್ರಾಧಿತಿಷ್ಠ ಪ್ರಜಾನನ್ವಿದ್ವಾँ ಉಪ ಯಾಹಿ ಸೋಮಂ ॥

ಭಗವನ್ ಬೃಹಸ್ಪತೇ ಸಮಸ್ತದೇವತಾಽಚಾರ್ಯ ಆಂಗಿರಸಗೋತ್ರ ಸಿಂಧುದೇಶೇಶ್ವರ ತಪ್ತಸುವರ್ಣಾಂಗದೀಪ್ತೇ ಚತುರ್ಭುಜ ದಂಡ ಕಮಂಡಲ್ವಕ್ಷಸೂತ್ರವರದಾನಾಂಕಿತ ಪೀತಾಂಬರ ಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ಪುಷ್ಯರಾಗಮಯಾಭರಣ ರಮಣೀಯ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವತೇ ನಮಸ್ತೇ। ಸನ್ನದ್ಧ ಪೀತಧ್ವಜಪತಾಕೋಪಶೋಭಿತೇನ ಪೀತಾಶ್ವರಥವಾಹನೇನ ಮೇರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕುರ್ವನ್ನಾಗಚ್ಛ । ಇಂದ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಪದ್ಮೋತ್ತರದಳಮಧ್ಯೇ ಸುವರ್ಣ

ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ ತಾನು ನೂತನ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ ಬಂದು ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ರಕ್ಷಾಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥ ಪ್ರಾಶನೆಯಾಗಬೇಕು. ನಂತರ ಕಲಶಾದಿಗಳನ್ನೂ ನವಗ್ರಹಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಪಂಚಪೂರ್ಣಫಲ (ಐದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ)ಗಳಿಗೂ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಂದ ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೆ ಯಥೋಚಿತವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಭೂರಿ ದಕ್ಷಿಣಾದಾನ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವುದು.

ಪ್ರತಿಮಾಂ ಉದಙ್ಮುಖೀಂ ದೀರ್ಘಚತುರಶ್ರಪೀಠೇಽಧಿತಿಷ್ಠ । ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಪ್ರಾಗ್ದಳೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಂ ಶುಕ್ರಂ ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾಸಹಿತಂ ಪೂರ್ವವದಾವಾಹಯೇತ್ ॥

ಶುಕ್ರಂ ತೇ ಭರದ್ವಾಜಶ್ಶುಕ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಶುಕ್ರಗ್ರಹ ಪ್ರಸಾದಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಶುಕ್ರಗ್ರಹಾರಾಧನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಶುಕ್ರಂ ತೇ ಅನ್ಯದ್ಯಜತಂ ತೇ ಅನ್ಯದ್ವಿಷುರೂಪೇ ಅಹನೀ ದ್ಯೌರಿವಾಸಿ ।
ವಿಶ್ವಾ ಹಿ ಮಾಯಾ ಅವಸಿ ಸ್ವಧಾವೋ ಭದ್ರಾ ತೇ ಪೂಷನ್ನಿಹ ರಾತಿರಸ್ತು ॥

ಇಂದ್ರಾಣೀಮಾಸು ವೃಷಾಕಪಿರಿಂದ್ರಾಣೀ ಪಙ್ಕ್ತಿಃ :-

ಇಂದ್ರಾಣೀ ಮಾಸು ನಾರಿಷು ಸುಭಗಾ ಮಹಮಶ್ರವಂ ।
ನಹ್ಯಸ್ಯಾ ಅಪರಂ ಚನ ಜರಸಾಮರತೇ ಪತಿರ್ವಿಶ್ವಸ್ಮಾದಿಂದ್ರ ಉತ್ತರಃ ॥

ಇಂದ್ರಂ ವೋ ಮಧುಚ್ಛಂದಾ ಇಂದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಇಂದ್ರಂ ವೋ ವಿಶ್ವತಸ್ಪರಿ ಹವಾಮಹೇ ಜನೇಭ್ಯಃ ।
ಅಸ್ಮಾಕಮಸ್ತು ಕೇವಲಃ ॥

ಭಗವನ್ ಭಾರ್ಗವ ಸಮಸ್ತದೈತ್ಯಗುರೋ ಭಾರ್ಗವಗೋತ್ರ ಭೋಜಕಟಕದೇಶೇಶ್ವರ ರಜತೋಜ್ವಲಾಂಗಕಾಂತೇ ಚತುರ್ಭುಜ ದಂಡಕಮಂಡಲ್ವಕ್ಷಸೂತ್ರ ವರದಾನಾಂಕಿತ ಶುಕ್ಲಾಂಬರ ಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ವಜ್ರಾಭರಣಭೂಷಿತ ಸರ್ವಾಂಗ ಸಮಸ್ತನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರನಿಪುಣಮತೇ ನಮಸ್ತೇ

ಸನ್ನದ್ಧ ಶುಕ್ಲಧ್ವಜಪತಾಕೋಪಶೋಭಿತೇನ ಶುಕ್ಲಾಶ್ವರಥವಾಹನೇನ ಮೇರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕುರ್ವನ್ನಾಗಚ್ಛ । ಇಂದ್ರಾಣೀಂದ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಪದ್ಮಪ್ರಾಗ್ದಳಮಧ್ಯೇ ರಜತಪ್ರತಿಮಾಂ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೀಂ ಪಂಚಕೋಣಪೀಠೇಽಧಿತಿಷ್ಠ । ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

ಪಶ್ಚಿಮದಳೇ ಪೂರ್ವವತ್ ಶನಿಂ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಂ ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾಸಹಿತಮಾವಾಹಯೇತ್ ॥

ಶಮಗ್ನಿರಿರಿಂಬಿಠಶ್ಶನೈಶ್ಚರ ಉಷ್ಣಿಕ್, ಶನೈಶ್ಚರ ಗ್ರಹ ಪ್ರಸಾದಸಿಧ್ಯರ್ಥೇ ಶನೈಶ್ಚರ ಗ್ರಹಾರಾಧನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಶಮಗ್ನಿರಗ್ನಿಭಿಃ ಕರಚ್ಛನ್ನಸ್ತಪತು ಸೂರ್ಯಃ ।
ಶಂ ವಾತೋ ವಾತ್ವರಪಾ ಅಪಸ್ರಿಧಃ ॥

ಪ್ರಜಾಪತೇ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಪ್ರಜಾಪತೇ ನತ್ವದೇತಾನ್ಯನ್ಯೋ ವಿಶ್ವಾಜಾತಾನಿ ಪರಿತಾ ಬಭೂವ ।
ಯತ್ಕಾಮಾಸ್ತೇ ಜುಹುಮಸ್ತನ್ನೋ ಅಸ್ತು ವಯಂ ಸ್ಯಾಮ ಪತಯೋ ರಯೀಣಾಂ ॥

ಯಮಾಯ ಸೋಮಂ ಯಮೋ ಯಮೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಯಮಾಯ ಸೋಮಂ ಸುನುತ ಯಮಾಯ ಜುಹುತಾ ಹವಿಃ ।
ಯಮಂ ಹ ಯಜ್ಞೋ ಗಚ್ಛತ್ಯಗ್ನಿದೂತೋ ಅರಂಕೃತಃ ॥

ಭಗವನ್ ಶನೈಶ್ಚರ ಭಾಸ್ಕರತನಯ ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದೇಶೇಶ್ವರ ಕಜ್ಜಲ ನೀಲಾಂಗಕಾಂತೇ ಚತುರ್ಭುಜ ಚಾಪತೂಣೀರ ಕೃಪಾಣಾಭಯಾಂಕಿತ ನೀಲಾಂಬರಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ನೀಲರತ್ನಭೂಷಣಾಲಂಕೃತ ಸರ್ವಾಂಗ ಸಮಸ್ತಭುವನಭೀಷಣಾಮರ್ಷಣಮೂರ್ತೇ ನಮಸ್ತೇ । ಸನ್ನದ್ಧ ಪೀತಧ್ವಜಪತಾಕೋಪಶೋಭಿತೇನ ನೀಲಗೃಧ್ರರಥವಾಹನೇನ ಮೇರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕುರ್ವನ್ನಾಗಚ್ಛ । ಪ್ರಜಾಪತಿಯಮಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಪದ್ಮಪಶ್ಚಿಮದಳಮಧ್ಯೇ ಕಾಲಾಯಸ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖೀಂ ಚಾಪಾಕಾರಪೀಠೇಽಧಿತಿಷ್ಠ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ನೈಋತ್ಯದಳೇ ರಾಹುಂ ದಕ್ಷಿಣಮುಖಂ ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾಸಹಿತಂ ಪೂರ್ವವದಾವಾಹಯೇತ್ ॥

ಕಯಾ ನೋ ವಾಮದೇವೋ ರಾಹುರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಕಯಾ ನಶ್ಚಿತ್ರ ಆಭುವದೂತೀ ಸದಾ ವೃಧಸ್ಸಖಾ ।
ಕಯಾ ಶಚಿಷ್ಠಯಾ ವೃತಾ ॥

ಆಯಂ ಗೌಸ್ಸಾರ್ಪರಾಜ್ಞಸ್ಸರ್ಪಾ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಆಯಂ ಗೌಃ ಪೃಶ್ನಿರಕ್ರಮೀದಸದನ್ಮಾತರಂ ಪುರಃ ।
ಪಿತರಂ ಚ ಪ್ರಯನ್ತ್ಸ್ವಃ ॥

ಪರಂ ಮೃತ್ಯೋ ಸಂಕುಸುಕೋ ಮೃತ್ಯುಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಪರಂ ಮೃತ್ಯೋ ಅನು ಪರೇಹಿ ಪಂಥಾಂ ಯಸ್ತೇ ಸ್ವ ಇತರೋ ದೇವಯಾನಾತ್ ।
ಚಕ್ಷುಷ್ಮತೇ ಶೃಣ್ವತೇ ತೇ ಬ್ರವೀಮಿ ಮಾ ನಃ ಪ್ರಜಾಂ ರೀರಿಷೋ ಮೋತ ವೀರಾನ್ ॥

ಭಗವನ್ ರಾಹೋ ರವಿಸೋಮಮರ್ದನ ಸಿಂಹಿಕಾನಂದನ ಪೈಠೀನಸ ಗೋತ್ರ ಬರ್ಬರ ದೇಶೇಶ್ವರ ಕಾಲಮೇಘದ್ಯುತೇ ವ್ಯಾಘ್ರವದನ ಚತುರ್ಭುಜ ಖಡ್ಗಚರ್ಮಶೂಲವರದಾನಾಂಕಿತ ಕೃಷ್ಣಾಂಬರ ಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ಗೋಮೇಧಿಕಾಭರಣಭೂಷಿತಸರ್ವಾಂಗ ಶೌರ್ಯನಿಧೇ ನಮಸ್ತೇ । ಸನ್ನದ್ಧ ಕೃಷ್ಣಧ್ವಜಪತಾಕೋಪಶೋಭಿತೇನ ಕೃಷ್ಣಸಿಂಹ ರಥವಾಹನೇನ ಮೇರುಮಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕುರ್ವನ್ನಾಗಚ್ಛ । ಸರ್ಪ ಮೃತ್ಯುಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಪದ್ಮನೈಋತ್ಯದಳ ಮಧ್ಯೇ ಸೀಸಪ್ರತಿಮಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖೀಂ ಶೂರ್ಪಾಕಾರ ಪೀಠೇಽಧಿತಿಷ್ಠ । ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ವಾಯವ್ಯದಳೇ ಕೇತುಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖಂ ಅಧಿದೇವತಾಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾ ಸಹಿತಂ ಪೂರ್ವವದಾವಾಹಯೇತ್ ॥

ಕೇತುಂ ಕೃಣ್ವನ್ ಮಧುಚ್ಛಂದಾಃ ಕೇತುರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಕೇತುಂ ಕೃಣ್ವನ್ನ ಕೇತವೇ ಪೇಶೋ ಮರ್ಯಾ ಅಪೇಶಸೇ ।
ಸಮುಷದ್ಭಿರಜಾಯಥಾಃ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಂ ನಕುಲೋ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಬ್ರಹ್ಮ ಜಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪುರಸ್ತಾದ್ವಿಸೀಮತಸ್ಸುರುಚೋ ವೇನ ಆವಃ ॥
ಸ ಬುಧ್ನ್ಯಾ ಉಪಮಾ ಅಸ್ಯ ವಿಷ್ಠಾಸ್ಸತಶ್ಚಯೋನಿಮಸತಶ್ಚವಿವಃ ॥

ಸಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಂ ಭರದ್ವಾಜಶ್ಚಿತ್ರ ಗುಪ್ತಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಸಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಂ ಚಿತಯಂತಮಸ್ಮೇ ಚಿತ್ರಕ್ಷತ್ರ ಚಿತ್ರತಮಂ ವಯೋಧಾಂ ।
ಚಂದ್ರಂರಯಿಂ ಪುರುವೀರಂ ಬೃಹಂತಂ ಚಂದ್ರ ಚಂದ್ರಾಭಿರ್ಗೃಣತೇ ಯುವಸ್ವ ॥

ಭಗವನ್ ಕೇತೋ ಕಾಮರೂಪ ಜೈಮಿನಿಗೋತ್ರ ಮಧ್ಯದೇಶೇಶ್ವರ ಧೂಮ್ರವರ್ಣಧ್ವಜಾಕೃತೇ ದ್ವಿಭುಜ ಗದಾವರದಾನಾಂಕಿತ ಚಿತ್ರಾಂಬರ ಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ವೈಡೂರ್ಯಮಯಾಭರಣಭೂಷಿತ ಸರ್ವಾಂಗ ಚಿತ್ರಶಕ್ತೇ ನಮಸ್ತೇ । ಸನ್ನದ್ಧ ಚಿತ್ರಧ್ವಜಪತಾಕೋಪಶೋಭಿತೇನ ಚಿತ್ರಕಪೋತರಥವಾಹನೇನ ಮೇರುಮಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕುರ್ವನ್ನಾಗಚ್ಛ । ಬ್ರಹ್ಮಚಿತ್ರಗುಪ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಪದ್ಮವಾಯವ್ಯ ದಳಮಧ್ಯೇ ಕಾಂಸ್ಯಪ್ರತಿಮಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖೀಂ ಧ್ವಜಾಕಾರಪೀಠೇಽದಿತಿಷ್ಠ । ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಇತ್ಯೇವಂ ಗ್ರಹಾನ್ ಅಧಿದೇವತಾಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾಯುತಾನ್ ಅವಾಹ್ಯ, ತ್ರ್ಯಂಬಕ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಮಾವಾಹಯೇತ್ ॥ ತ್ರ್ಯಂಬಕಮಿತ್ಯಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠಸ್ತ್ರ್ಯಂಬಕೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ಯಜಾಮಹೇ ಸುಗಂಧಿಂ ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನಂ ।
ಉರ್ವಾರುಕಮಿವ ಬಂಧನಾನ್ಮೃತ್ಯೋರ್ಮುಕ್ಷೀಯ ಮಾಽಮೃತಾತ್ ॥

ಇದಾನೀಂ ಕರ್ಮಸಾದ್ಗುಣ್ಯ ದೇವತಾಃ ಆವಾಹಯೇತ್ ॥ ಪದ್ಮಾದ್ಬಹಿಃ ಶನೈಶ್ಚರಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಗ್ದೇಶೇ ದಕ್ಷಿಣಾದ್ಯುದಕ್ಸಂಸ್ಥಂ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಪೂರ್ವವದ್ವ್ಯಾಹೃತ್ಯನಂತರಂ ॥ ಆತೂನ ಇಂದ್ರಕ್ಷುಮಂತಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಕಾಣ್ವಃ ಕುಸೀದೀ ವಿನಾಯಕೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಆತೂನ ಇಂದ್ರ ಕ್ಷುಮಂತಂ ಚಿತ್ರಂ ಗ್ರಾಭಂ ಸಂಗೃಭಾಯ ।
ಮಹಾಹಸ್ತೀ ದಕ್ಷಿಣೇನ ॥

ವಿನಾಯಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಜಾತವೇದಸೇ ಕಶ್ಯಪೋ ದುರ್ಗಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಜಾತವೇದಸೇ ಸುನವಾಮ ಸೋಮಮರಾತೀಯತೋ ನಿದಹಾತಿ ವೇದಃ ।
ಸನಃ ಪರ್ಷದತಿ ದುರ್ಗಾಣಿ ವಿಶ್ವಾ ನಾವೇವ ಸಿಂಧುಂ ದುರಿತಾತ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

ದುರ್ಗಾಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಪತಿನೇತ್ಯಸ್ಯ ವಾಮದೇವಃ ಕ್ಷೇತ್ರಪತಿರನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಪತಿನಾವಯಂ ಹಿತೇನೇವ ಜಯಾಮಸಿ ।
ಗಾಮಶ್ವಂ ಪೋಷಯಿತ್ನ್ವಾ ಸ ನೋ ಮೃಳಾತೀದೃಶೇ ॥

ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಕ್ರಾಣಾ ಶಿಶುರಿತ್ಯಸ್ಯ ತ್ರಿತೋ ವಾಯುರುಷ್ಣಿಕ್ :-

ಕ್ರಾಣಾ ಶಿಶುರ್ಮಹೀನಾಂ ಹಿನ್ವನ್ನೃತಸ್ಯ ದೀಧಿತಿಂ ।
ವಿಶ್ವಾ ಪರಿ ಪ್ರಿಯಾ ಭುವದಧದ್ವಿತಾ ॥

ವಾಯುಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಆದಿತ್ಪ್ರತ್ನಸ್ಯ ವತ್ಸೋಽಂತರಿಕ್ಷಂ ಗಾಯತ್ರೀ

ಆದಿತ್ಪ್ರತ್ನಸ್ಯ ರೇತಸೋ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪಶ್ಯಂತಿ ವಾಸರಂ ।
ಪರೋ ಯದಿಧ್ಯತೇ ದಿವಾ ॥

ಅಂತರಿಕ್ಷಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಅಶ್ವಿನೇತಿ ಗೌತಮೋಽಶ್ವಿನಾವುಷ್ಣಿಕ್

ಅಶ್ವಿನಾ ವರ್ತಿರಸ್ಮದಾ ಗೋಮದ್ದಸ್ರಾ ಹಿರಣ್ಯವತ್ ।
ಅರ್ವಾಗ್ರಥಂ ಸಮನಸಾ ನಿಯಚ್ಛತಂ ॥

ಅಶ್ವಿನಾವಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಏವಂ ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರಮುಕ್ತ್ವಾ, ಆವಾಹ್ಯ, ಕ್ರತುಸಂರಕ್ಷರ್ಕಾ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಾನಾವಾಹಯೇತ್। ಪದ್ಮಪೂರ್ವದಳಾಗ್ರಾದ್ಯಷ್ಟದಿಕ್ಷುಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪೂರ್ವವತ್ ವ್ಯಾಹೃತ್ಯನಂತರಂ ॥ ಇಂದ್ರಂವೋ ಮಧುಚ್ಛಂದಾ ಇಂದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀ ॥

ಇಂದ್ರಂ ವೋ ವಿಶ್ವತಸ್ಪರಿ ಹವಾಮಹೇ ಜನೇಭ್ಯಃ ।
ಅಸ್ಮಾಕಮಸ್ತು ಕೇವಲಃ ॥

ಇಂದ್ರಂ ಲೋಕಪಾಲಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥ ಅಗ್ನಿಂ ದೂತಂ ಮೇಧಾತಿಥಿರಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಅಗ್ನಿ ದೂತಂ ವೃಣೀಮಹೇ ಹೋತಾರಂ ವಿಶ್ವವೇದಸಂ ।
ಅಸ್ಯ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಸುಕ್ರತುಂ ॥

ಅಗ್ನಿಂ ಲೋಕಪಾಲಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಯಮಾಯ ಸೋಮಂ ಯಮೋ ಯಮೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಯಮಾಯ ಸೋಮಂ ಸುನುತ ಯಮಾಯ ಜುಹುತಾ ಹವಿಃ ।
ಯಮಂ ಹ ಯಜ್ಞೋ ಗಚ್ಛತ್ಯಗ್ನಿದೂತೋ ಅರಂಕೃತಃ ॥

ಯಮಂ ಲೋಕಪಾಲಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥ ಮೋಷುಣೋಽಘೋರಃ ಕಣ್ವೋ ನಿರ್ಋತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಮೋಷುಣಃ ಪರಾಪರಾ ನಿರ್ಋತಿರ್ದುರ್ಹಣಾಽವಧೀತ್ ।
ಪದೀಷ್ಟ ತೃಷ್ಣಯಾ ಸಹ ॥

ನಿರ್ಋತಿಂ ಲೋಕಪಾಲಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ತತ್ವಾಯಾಮೀತ್ಯಸ್ಯ ಶುನಶ್ಶೇಪೋ ವರುಣಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ತತ್ತ್ವಾಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಂದಮಾನಸ್ತದಾಶಾಸ್ತೇ ಯಜಮಾನೋ ಹವಿರ್ಭಿಃ ।
ಅಹೇಳಮಾನೋ ವರುಣೇಹ ಬೋಧ್ಯುರುಶಂಸ ಮಾನ ಆಯುಃ ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥

ವರುಣಂ ಲೋಕಪಾಲಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥ ತವ ವಾಯವಿತ್ಯಸ್ಯ ಆಂಗಿರಸೋ ವ್ಯಶ್ವೋವಾಯುರ್ಗಾಯತ್ರೀ ॥

ತವ ವಾಯ ವೃತಸ್ಪತೇ ತ್ವಷ್ಟುರ್ಜಾಮಾತರದ್ಭುತ ।
ಅವಾಂಸ್ಯಾಽವೃಣೀಮಹೇ ॥

ವಾಯುಂ ಲೋಕಪಾಲಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ ॥

ಸೋಮೋಧೇನುಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಗೌತಮಸ್ಸೋಮಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಸೋಮೋಧೇನುಂ ಸೋಮೋ ಅರ್ವಂತಮಾಶುಂ ಸೋಮೋ ವೀರಂ ಕರ್ಮಣ್ಯಂ ದದಾತಿ ।
ಸಾದನ್ಯಂ ವಿದಥ್ಯಂ ಸಭೇಯಂ ಪಿತೃಶ್ರವಣಂ ಯೋ ದದಾಶದಸ್ಮೈ ॥

ಕುಬೇರಂ ಲೋಕಪಾಲಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ

ತಮೀಶಾನ ಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಗೌತಮ ಈಶಾನೋ ಜಗತೀ :-

ತಮೀಶಾನಂ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಸ್ಪತಿಂ ಧಿಯಂಜಿನ್ವಮವಸೇ ಹೂಮಹೇ ವಯಂ ।
ಪೂಷಾ ನೋ ಯಥಾ ವೇದಸಾಮಸದ್ವೃಧೇ ರಕ್ಷಿತಾ ಪಾಯುರದಬ್ಧಃ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥

ಈಶಾನಂ ಲೋಕಪಾಲಕಮಾವಾಹಯಾಮಿ

ಇತ್ಯೇತಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕಮುಕ್ತ್ವಾ ಆವಾಹ್ಯ,

ತತ್ವಾಯಾಮೀತ್ಯಸ್ಯ ಶುನಶ್ಶೇಪೋ ವರುಣಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ತತ್ತ್ವಾಯಾಮಿ---ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥

ಅನೇನ ಈಶಾನದಿಶಿ ಸ್ಥಿತೇ ಕಲಶೇ ವರುಣಮಾವಾಹ್ಯ ॥

ಏವಮೇವ ಆವಾಹಿತ ದೇವ ತಾ ನಾಮಮಂತ್ರೈಃ ಪ್ರಣವಾದಿ ನಮೋಂತೈಃ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತ್ಯಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿದ್ರವ್ಯೈಃ ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶದ್ದೇವತಾ ವರುಣಂ ಚ ಸಂಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಅಥ ಹೋಮಃ :-

ಪ್ರಾಗುಕ್ತ ಲಕ್ಷಣೇಕುಂಡೇ ಸ್ಥಂಡಿಲೇ ವಾ ಕರ್ಮಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕಂ ಆಚಾರ್ಯಃ ಅಗ್ನಿಮುಖ ಪ್ರಯೋಗೋಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಋತ್ವಿಗ್ಭಿರನ್ವಾರಬ್ಧಃ ಸಮಿದ್ವಯಂ ಪಾಣಿನಾಽದಾಯ ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ಅದ್ಯ ಯಕ್ಷ್ಯಮಾಣಗ್ರಹಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತಾಂ ಆದಿತ್ಯಂ ಅಧಿದೇವತಾಂ ಅಗ್ನಿಂ, ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವಂ ರುದ್ರಂ, ಅರ್ಕಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ, ಪ್ರಧಾನದೇವಂ ಸೋಮಂ ಅಧಿದೇವತಾ ಅಪಃ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾಂ ಗೌರೀಂ ಪಲಾಶಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ ಪ್ರಧಾನದೇವಂ ಅಂಗಾರಕಂ, ಅಧಿದೇವತಾಂ ಪೃಥಿವೀಂ, ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವಂ ಸ್ಕಂದಂ ಖಾದಿರ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ ಪ್ರಧಾನ ದೇವಂ ಬುಧಂ, ಅಧಿದೇವಂ ವಿಷ್ಣುಂ, ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವಂ ಪುರುಷಂ, ಅಪಾಮಾರ್ಗಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ,ಪ್ರಧಾನದೇವಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ, ಅಧಿದೇವಂ ಇಂದ್ರಂ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ. ಅಶ್ವತ್ಥಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ ಪ್ರಧಾನದೇವಂ ಶುಕ್ರಂ ಅಧಿದೇವತಾಂ ಇಂದ್ರಾಣೀಂ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವಂ ಇಂದ್ರಂ, ಉದುಂಬರ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ ಪ್ರಧಾನದೇವಂ ಶನೈಶ್ಚರಂ, ಅಧಿದೇವಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ, ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವಂ

ಯಮಂ, ಶಮೀಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ ಪ್ರಧಾನದೇವಂ ರಾಹುಂ, ಅಧಿದೇವಾನ್ ಸರ್ಪಾನ್, ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವಂ ಮೃತ್ಯುಂ, ದೂರ್ವಾಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ, ಪ್ರಧಾನದೇವಂ ಕೇತುಂ ಅಧಿದೇವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ, ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವಂ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತಂ ಕುಶಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ, ವಿವಕ್ಷಿತ ಸಂಖ್ಯಾಕೈಃ, ಪಾರ್ಶ್ವದೇವತಾಃ ಪ್ರಧಾನ ದಶಾಂಶೇನ, ಮೃತ್ಯುಂಜಯಂ ವಿವಕ್ಷಿತ ಸಂಖ್ಯಾಕೈಃ ಆಜ್ಯಮಿಶ್ರ ತಿಲದ್ರವ್ಯೇಣ, ಕ್ರತುಸಾದ್ಗುಣ್ಯದೇವತಾಃ ವಿನಾಯಕಂ, ದುರ್ಗಾಂ, ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಂ, ವಾಯುಂ, ಅಂತರಿಕ್ಷಂ, ಅಶ್ವಿನೌ, ಕ್ರತುಸಂರಕ್ಷಕದೇವತಾಃ, ಇಂದ್ರಂ, ಅಗ್ನಿಂ, ಯಮಂ, ನಿರ್ಋತಿಂ, ವರುಣಂ, ವಾಯುಂ, ಕುಬೇರಂ, ಈಶಾನಂ, ಪ್ರಧಾನವಿಂಶಾಂಶೇನ, ಅಗ್ನಿವಾಯುಸೂರ್ಯಪ್ರಜಾಪತೀನ್ ತಿಲವ್ರೀಹಿಭಿಃ ವಿವಕ್ಷಿತಸಂಖ್ಯಯಾ, ಸೂರ್ಯಂ, ಅಜ್ಯೇನತ್ರಯೋದಶವಾರಂ, ಅಗ್ನಿಂ ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶದ್ವಾರಂ, ರುದ್ರಂ, ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ವಾರಂ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಯೋ ಯಕ್ಷ್ಯ ಇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಃ ಸ್ವಾಹೇತಿ ಅಗ್ನಾವಾಧಾಯ, ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನ ಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಜೇತ್ ॥

ತತೋ ಬರ್ಹಿಸ್ಸನ್ನಹನಾದ್ಯಾಜ್ಯೇ ದರ್ಭಾಗ್ರದ್ವಯ ನಿಧಾನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಲೌಕಿಕಸಿದ್ಧಾನ್ನ ತಿಲವ್ರೀಹಿಭಿಸ್ಸಹಾಜ್ಯಂ ತ್ರಿಃ ಪರ್ಯಗ್ನಿಕರಣಂ ಕೃತ್ವಾ, ಆಜ್ಯೋದ್ವಾಸನಂ ಕೃತ್ವಾ, ಬರ್ಹಿಷಿ ನಿಧಾಯ, ಸ್ರುವಸಮ್ಮಾರ್ಜನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಅನ್ನಂ ಪಾತ್ರಾಂತರೇ ಪೃಥಕ್ಕೃತ್ವಾ ಅಗ್ನಾವಧಿಶ್ರಿತ್ಯ, ಸ್ರುವೇಣಾಭಿಘಾರ್ಯ, ಉದಗುದ್ವಾಸ್ಯ, ಆಜ್ಯಾದ್ದಕ್ಷಿಣತೋ ಬರ್ಹಿಷಿ ನಿಧಾಯ, ಪ್ರತ್ಯಭಿಘಾರ್ಯ, ಅಗ್ನ್ಯಲಂಕರಣಾದಿ ಆಜ್ಯಭಾಗಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಕ್ರಮೇಣ ಆದಿತ್ಯಾದಿ, ಈಶಾನಾಂತಾಭ್ಯಃ ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶದ್ದೇವತಾಭ್ಯಃ, ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರೈಃ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಸಂಖ್ಯಾಕಾಃ, ಆಹುತೀರ್ಜುಹುಯಾತ್ । ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ :-

ಸಮಿಧಂ ಮೂಲತೋದ್ವ್ಯಂಗುಳಂ ವಿಹಾಯ ತನ್ಮಧ್ಯಂ ಅನಾಮಿಕಾಂಗುಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಜುಹುಯಾತ್ । ಚರುಂ ಗ್ರಾಸಸಮಂಪಾಣಿನೈವ ಆಜ್ಯಂ ಸ್ರುವೇಣೈವ । ತದಭಾವೇ ಅಶ್ವತ್ಥಪರ್ಣೇನ ವಾ । ತತೋ ವ್ಯಸ್ತಸಮಸ್ತ ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿಃ ಪ್ರಭೂತತಿಲವ್ರೀಹೀನ್ ಪಾಣಿನಾಹುತ್ವಾ, ಸೂರ್ಯಪಾವಕರುದ್ರಾನ್ ಆಜ್ಯೇನ ಜುಹುಯಾತ್ ॥

ತತ್ರ ಮಂತ್ರಾಃ :- ಸೂರ್ಯೋನ ಇತಿ ಪಂಚರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರಶ್ಚಕ್ಷುಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಸೂರ್ಯೋ ನೋ ದಿವಸ್ಪಾತು ವಾತೋ ಅಂತರಿಕ್ಷಾತ್ । ಅಗ್ನಿರ್ನಃ ಪಾರ್ಥಿವೇಭ್ಯಃ ॥

ಜೋಷಾ ಸವಿತರ್ಯಸ್ಯ ತೇ ಹರಶ್ಶತಂ ಸವಾ ಅರ್ಹತಿ । ಪಾಹಿ ನೋ ದಿದ್ಯುತಃ ಪತಂತ್ಯಾಃ॥

ಚಕ್ಷುರ್ನೋ ದೇವಸ್ಸವಿತಾ ಚಕ್ಷುರ್ನ ಉತ ಪರ್ವತಃ । ಚಕ್ಷುರ್ಧಾತಾ ದಧಾತು ನಃ । ಚಕ್ಷುರ್ನೋ ಧೇಹಿ ಚಕ್ಷುಷೇ ಚಕ್ಷುರ್ವಿಖ್ಯೈ ತನೂಭ್ಯಃ । ಸಂಚೇದಂ ವಿಚಪಶ್ಯೇಮ ॥

ಸುಸಂದೃಶಂ ತ್ವಾವಯಂ ಪ್ರತಿಪಶ್ಯೇಮ ಸೂರ್ಯ । ವಿ ಪಶ್ಯೇಮ ನೃಚಕ್ಷಸಃ ॥

ಉದುತ್ಯಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಕಣ್ವಪುತ್ರಃ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಂ ದೇವಂ ವಹಂತಿ ಕೇತವಃ ।
ದೃಶೇ ವಿಶ್ವಾಯ ಸೂರ್ಯಂ ॥

ನಮೋ ಮಿತ್ರಸ್ಯೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರೋಽಭಿತಪಾಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಜಗತೀ :-

ನಮೋ ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ಚಕ್ಷಸೇ ಮಹೋ ದೇವಾಯ ತದೃಶಂ ಸಪರ್ಯತ ।
ದೂರೇದೃಶೇ ದೇವಜಾತಾಯ ಕೇತವೇ ದಿವಸ್ಪುತ್ರಾಯ ಸೂರ್ಯಾಯ ಶಂಸತ ॥

ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಕುತ್ಸಸ್ಸೂರ್ಯಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾ ಮುದಗಾದನೀಕಂ ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯಾಗ್ನೇಃ ।
ಆಪ್ರಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಶ್ಚ ॥

ಉದ್ವೇತಿ ಸುಭಗ ಇತಿ ಚತುರ್ಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿರ್ವಸಿಷ್ಠಸ್ಸೂರ್ಯಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಉದ್ವೇತಿ ಸುಭಗೋ ವಿಶ್ವಚಕ್ಷಾಸ್ಸಾಧಾರಣ ಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಮಾನುಷಾಣಾಂ । ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ದೇವಶ್ಚರ್ಮೇವ ಯಸ್ತಮವಿವ್ಯಕ್ತಮಾಂಸಿ ॥ ಉದ್ವೇತಿ ಪ್ರಸವೀತಾ ಜನಾನಾಂ ಮಹಾನ್ಕೇತುರರ್ಣವಸ್ಸೂರ್ಯಸ್ಯ । ಸಮಾನಂ ಚಕ್ರಂ ಪರ್ಯಾವಿವೃತ್ಸನ್ಯದೇತಶೋ ವಹತಿ ಧೂರ್ಷು ಯುಕ್ತಃ ॥ ವಿಭ್ರಾಜಮಾನ ಉಷಸಾಮುಪಸ್ಥಾದ್ರೇಭೈರುದೇತ್ಯನು ಮದ್ಯಮಾನಃ। ಏಷಮೇ ದೇವಸ್ಸವಿತಾ ಚಚ್ಛಂದ ಯಸ್ಸಮಾನಂ ನ ಪ್ರಮಿನಾತಿಧಾಮ ॥ ದಿವೋ ರುಕ್ಮ ಉರುಚಕ್ಷಾ ಉದೇತಿ ದೂರೇ

ಅರ್ಥಸ್ತರಣಿರ್ಭ್ರಾಜಮಾನಃ ॥ ನೂನಂ ಜನಾಸ್ಸೂರ್ಯೇಣ ಪ್ರಸೂತಾ ಅಯನ್ನರ್ಥಾನಿ ಕೃಣವನ್ನಪಾಂಸಿ ॥

ಉದುತ್ಯದ್ದರ್ಶತಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿ ರ್ವಸಿಷ್ಠಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಬೃಹತೀ :-

ಉದುತ್ಯದ್ದರ್ಶತಂ ವಪುರ್ದಿವ ಏತಿ ಪ್ರತಿಹ್ವರೇ ।
ಯದೀಮಾಶುರ್ವಹತಿ ದೇವ ಏತಶೋ ವಿಶ್ವಸ್ಮೈ ಚಕ್ಷಸೇ ಅರಂ ॥

ತ್ವಮಗ್ನೇ ಪ್ರಥಮ ಇತ್ಯಷ್ಟಾದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಆಂಗಿರಸೋ ಹಿರಣ್ಯಸ್ತೂಪೋಽಗ್ನಿರ್ಜಗತೀ ಅಷ್ಟಮೀ ಷೋಡಶ್ಯಂತ್ಯಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಭಃ :-

ತ್ವಮಗ್ನೇ ಪ್ರಥಮೋ ಅಂಗಿರಾ ಋಷಿರ್ದೇವೋ ದೇವಾನಾಮಭವಶ್ಶಿವಸ್ಸಖಾ । ತವ ವ್ರತೇ
ಕವಯೋ ವಿದ್ಮನಾಪಸೋಽಜಾಯಂತ ಮರುತೋ ಭ್ರಾಜದೃಷ್ಟಯಃ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಪ್ರಥಮೋ
1.31 ಅಂಗಿರಸ್ತಮಃ ಕವಿರ್ದೇವಾನಾಂ ಪರಿ ಭೂಷಸಿ ವ್ರತಂ । ವಿಭುರ್ವಿಶ್ವಸ್ಮೈ ಭುವನಾಯ
ಮೇಧಿರೋ ದ್ವಿ ಮಾತಾಶಯುಃ ಕತಿಧಾ ಚಿದಾಯವೇ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಪ್ರಥಮೋ ಮಾತರಿಶ್ವನ
ಆವಿರ್ಭವ ಸುಕ್ರತೂಯಾ ವಿವಸ್ವತೇ । ಅರೇಜೇತಾಂ ರೋದಸೀ
ಹೋತೃವೂರ್ಯೇಽಸಘ್ನೋರ್ಭಾರಮಯಜೋ ಮಹೋವಸೋ । ತ್ವಮಗ್ನೇ ಮನವೇ
ದ್ಯಾಮವಾಶಯಃ ಪುರೂರವಸೇ ಸುಕೃತೇ ಸುಕೃತ್ತರಃ । ಶ್ವಾತ್ರೇಣ ಯತ್ಪಿತ್ರೋರ್ಮುಚ್ಯಸೇ
ಪರ್ಯಾತ್ವಾ ಪೂರ್ವಮನಯನ್ನಾಪರಂ ಪುನಃ । ತ್ವಮಗ್ನೇ ವೃಷಭಃ ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನ ಉದ್ಯತಃ
ಸ್ರುಚೇ ಭವಸಿ ಶ್ರವಾಯ್ಯಃ । ಯ ಆಹುತಿಂ ಪರಿವೇದಾ ವಷಟ್ಕೃತಿಮೇಕಾಯುರಗ್ರೇ ವಿಶ ಆ
ವಿವಾಸಸಿ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ವೃಜಿನ ವರ್ತನಿಂ ನರಂ ಸಕ್ಮನ್ಪಿಪರ್ಷಿ ವಿದಥೇ ವಿಚರ್ಷಣೇ ।
ಯಶ್ಶೂರಸಾತಾ ಪರಿತಕ್ಮ್ಯೇ ಧನೇ ದಭ್ರೇಭಿಶ್ಚಿತ್ಸಮೃತಾ ಹಂಸಿ ಭೂಯಸಃ ॥ ತ್ವಂ ತಮಗ್ನೇ
ಅಮೃತತ್ವ ಉತ್ತಮೇ ಮರ್ತಂ ದಧಾಸಿ ಶ್ರವಸೇ ದಿವೇದಿವೇ । ಯಸ್ತಾತೃಷಾಣ ಉಭಯಾಯ

ಜನ್ಮನೇ ಮಯಃ ಕೃಣೋಷಿ ಪ್ರಯ ಆಚಸೂರಯೇ ॥ ತ್ವಂ ನೋ ಅಗ್ನೇ ಸನಯೇ ಧನಾನಾಂ ಯಶಸಂ ಕಾರುಂ ಕೃಣುಹಿ ಸ್ತವಾ ನಃ । ಋಧ್ಯಾಮ ಕರ್ಮಾಪಸಾ ನ ವೇನ ದೇವೈರ್ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಪ್ರಾವತಂ ನಃ ॥ ತ್ವಂ ನೋ ಅಗ್ನೇ ಪಿತ್ರೋರುಪಸ್ಥ ಆ ದೇವೋ ದೇವೇಷ್ವನವದ್ಯ ಜಾಗೃವಿಃ । ತನೂಕೃದ್ಬೋಧಿ ಪ್ರಮತಿಶ್ಚ ಕಾರವೇ ತ್ವಂ ಕಲ್ಯಾಣ ವಸು ವಿಶ್ವಮೋಪಿಷೇ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಪ್ರಮತಿಸ್ತ್ವಂ ಪಿತಾಸಿನಸ್ತ್ವಂವಯಸ್ಕೃತ್ತವ ಜಾಮಯೋವಯಂ ॥ ಸಂತ್ವಾ ರಾಯಶ್ಶತಿನಸ್ಸಂ ಸಹಸ್ರಿಣಸ್ಸುವೀರಂ ಯಂತಿ ವ್ರತಪಾಮದಾಭ್ಯ ॥

ತ್ವಾಮಗ್ನೇ ಪ್ರಥಮಮಾಯುಮಾಯವೇ ದೇವಾ ಅಕೃಣ್ವನ್ನಹುಷಸ್ಯ ವಿಶ್ಪತಿಂ । ಇಳಾಮಕೃಣ್ವನ್ಮನುಷಸ್ಯ ಶಾಸನೀಂ ಪಿತುರ್ಯತ್ಪುತ್ರೋ ಮಮಕಸ್ಯ ಜಾಯತೇ ॥ ತ್ವಂ ನೋ ಅಗ್ನೇ ತವ ದೇವ ಪಾಯುಭಿರ್ಮಘೋನೋ ರಕ್ಷ ತನ್ವಶ್ಚ ವಂದ್ಯ । ತ್ರಾತಾ ತೋಕಸ್ಯ ತನಯೇ ಗವಾಮಸ್ಯನಿಮೇಷಂ ರಕ್ಷಮಾಣಸ್ತವ ವ್ರತೇ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಯಜ್ಯವೇ ಪಾಯುರಂತರೋಽನಿಷಂಗಾಯ ಚತುರಕ್ಷ ಇಧ್ಯಸೇ । ಯೋ ರಾತಹವ್ಯೋ ವೃಕಾಯ ಧಾಯಸೇ ಕೀರೇಶ್ಚಿನ್ಮಂತ್ರಂ ಮನಸಾ ವನೋಷಿ ತಂ ॥ ತ್ವಮಗ್ನ ಉರುಶಂಸಾಯ ವಾಘತೇ ಸ್ಪಾರ್ಹಂ ಯದ್ರೇಕ್ಣಃ ಪರಮಂ ವನೋಷಿ ತತ್ । ಆಧ್ರಸ್ಯ ಚಿತ್ಪ್ರಮತಿ ರುಚ್ಯಸೇ ಪಿತಾ ಪ್ರಪಾಕಂ ಶಾಸ್ಸಿಪ್ರದಿ ಶೋ ವಿದುಷ್ಟರಃ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಪ್ರಯತದಕ್ಷಿಣಂ ನರಂ ವರ್ಮೇವ ಸ್ಯೂತಂ ಪರಿ ಪಾಸಿ ವಿಶ್ವತಃ । ಸ್ವಾದುಕ್ಷದ್ಮಾ ಯೋ ವಸತೌ ಸ್ಯೋನ ಕೃಜ್ಜೀವ ಯಾಜಂ ಯಜತೇ ಸೋಪಮಾ ದಿವಃ ॥ ಇಮಾಮಗ್ನೇ ಶರಣಿಂ ಮೀಮೃಷೋ ನ ಇಮಮಧ್ವಾನಂ ಯಮಗಾಮ ದೂರಾತ್ । ಆಪಿಃ ಪಿತಾ ಪ್ರಮತಿಸ್ಸೋಮ್ಯಾನಾಂ ಭೃಮಿರಸ್ಯೃಷಿಕೃನ್ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ॥ ಮನುಷ್ವದಗ್ನೇ ಅಂಗಿರಸ್ವದಂಗಿರೋ ಯಯಾತಿವತ್ಸದನೇ ಪೂರ್ವವಚ್ಛುಚೇ । ಅಚ್ಛ ಯಹ್ಯಾವಹಾ ದೈವ್ಯಂ ಜನಮಾಸಾದಯ ಬರ್ಹಿಷಿ ಯಕ್ಷಿ ಚ ಪ್ರಿಯಂ ॥ ಏತೇನಾಗ್ನೇ

ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಾವೃಧಸ್ವ ಶಕ್ತೀ ವಾ ಯತ್ತೇ ಚಕೃಮಾ ವಿದಾ ವಾ । ಉತ ಪ್ರಣೇಷ್ಯಭಿವಸ್ಯೋ ಅಸ್ಮಾಂತ್ಸನ್ನಃ ಸೃಜ ಸುಮತ್ಯಾ ವಾಜವತ್ಯಾ ॥

ತ್ವಮಗ್ನೇ ದ್ಯುಭಿರಿತಿ ಷೋಳಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಗೃತ್ಸಮದೋಽಗ್ನಿರ್ಜಗತೀ ॥

ತ್ವಮಗ್ನೇ ದ್ಯುಭಿಸ್ತ್ವಮಾಶುಶುಕ್ಷಣಿಸ್ತ್ವಮದ್ಭ್ಯ ಸ್ತ್ವಮ ಶ್ಮನಸ್ಪರಿ । ತ್ವಂ ವನೇಭ್ಯಸ್ತ್ವಮೋಷಧೀಭ್ಯಸ್ತ್ವಂ ನೃಣಾಂ ನೃಪತೇ ಜಾಯಸೇ ಶುಚಿಃ ॥ ತವಾಗ್ನೇ ಹೋತ್ರಂ ತವ ಪೋತ್ರಮೃತ್ವಿಯಂ ತವ ನೇಷ್ಟ್ರಂ ತ್ವಮಗ್ನಿ ದೃತಾಯತಃ । ತವ ಪ್ರಶಾಸ್ತ್ರಂ ತ್ವಮಧ್ವರೀಯಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚಾಸಿ ಗೃಹಪತಿಶ್ಚ ನೋದಮೇ ॥ ತ್ವಮಗ್ನ ಇಂದ್ರೋ ವೃಷಭಸ್ಸತಾಮಸಿ ತ್ವಂ ವಿಷ್ಣುರುರುಗಾಯೋ ನಮಸ್ಯಃ । ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ರಯಿವಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ತ್ವಂ ವಿಧರ್ತಸ್ಸಚಸೇ ಪುರಂಧ್ಯಾ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಧೃತವ್ರತ ಸ್ತ್ವಂ ಮಿತ್ರೋ ಭವಸಿ ದಸ್ಮ ಈಡ್ಯಃ। ತ್ವಮರ್ಯಮಾ ಸತ್ಪತಿ ರ್ಯಸ್ಯ ಸಂಭುಜಂ ತ್ವಮಂಶೋ ವಿದಥೇ ದೇವ ಭಾಜಯುಃ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ತ್ವಷ್ಟಾ ವಿಧತೇ ಸುವೀರ್ಯಂ ತವ ಗ್ನಾವೋ ಮಿತ್ರಮಹಸ್ಸಜಾತ್ಯಂ । ತ್ವಮಾಶು ಹೇಮಾರರಿಷೇ ಸ್ವಶ್ವ್ಯಂ ತ್ವಂ ನರಾಂ ಶರ್ಧೋ ಅಸಿ ಪುರೂವಸುಃ ॥

ತ್ವಮಗ್ನೇ ರುದ್ರೋ ಅಸುರೋ ಮಹೋ ದಿವಸ್ತ್ವಂ ಶರ್ಧೋ ಮಾರುತಂ ಪೃಕ್ಷ ಈಶಿಷೇ । ತ್ವಂ ವಾತೈರರುಣೈರ್ಯಾಸಿ ಶಂಗಯಸ್ತ್ವಂ ಪೂಷಾ ವಿಧತಃ ಪಾಸಿ ನು ತ್ಮನಾ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ದ್ರವಿಣೋದಾ ಅರಂಕೃತೇ ತ್ವಂ ದೇವ ಸ್ಸವಿತಾ ರತ್ನಧಾ ಅಸಿ । ತ್ವಂ ಭಗೋ ನೃಪತೇ ವಸ್ವ ಈಶಿಷೇ ತ್ವಂ ಪಾಯುರ್ದಮೇ ಯಸ್ತೇ ವಿಧತ್ ॥ ತ್ವಾಮಗ್ನೇ ದಮ ಆ ವಿಶ್ಪತಿಂ ವಿಶಸ್ತ್ವಾಂ ರಾಜಾನಂ ಸುವಿದತ್ರಮೃಂಜತೇ । ತ್ವಂ

ವಿಶ್ವಾನಿ ಸ್ವನೀಕ ಪತ್ಯಸೇ ತ್ವಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಶತಾ ದಶ ಪ್ರತಿ ॥ ತ್ವಾಮಗ್ನೇ
ಪಿತರಮಿಷ್ಟಿಭಿರ್ನರಸ್ತ್ವಾಂ ಭ್ರಾತ್ರಾಯ ಶಮ್ಯಾ ತನೂರುಚಂ । ತ್ವಂ ಪುತ್ರೋ ಭವಸಿ
ಯಸ್ತೇ ವಿಧತ್ತ್ವಂ ಸಖಾ ಸುಶೇವಃ ಪಾಸ್ಯಾ ಧೃಷಃ ॥ ತ್ವಮಗ್ನ ಋಭುರಾಕೇ
ನಮಸ್ಯ ೧ ಸ್ತ್ವಂ ವಾಜಸ್ಯ ಕ್ಷುಮತೋ ರಾಯ ಈಶಿಷೇ । ತ್ವಂ ವಿಭಾಸ್ಯನು ದಕ್ಷಿದಾ
ವನೇ ತ್ವಂ ವಿಶಿಕ್ಷುರಸಿ ಯಜ್ಞಮಾತನಿಃ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಅದಿತಿರ್ದೇವ ದಾಶುಷೇ ತ್ವಂ
ಹೋತ್ರಾ, ಭಾರತೀ ವರ್ಧಸೇ ಗಿರಾ । ತ್ವಮಿಳಾ ಶತಹಿಮಾಸಿ ದಕ್ಷಸೇ ತ್ವಂ ವೃತ್ರಹಾ
ವಸುಪತೇ ಸರಸ್ವತೀ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಸುಭೃತ ಉತ್ತಮಂ ವಯಸ್ತವ ಸ್ಪಾರ್ಹೇ ವರ್ಣ
ಆ ಸಂದೃಶಿ ಶ್ರಿಯಃ । ತ್ವಂ ವಾಜಃ ಪ್ರತರಣೋ ಬೃಹನ್ನಸಿ ತ್ವಂ ರಯಿ ರ್ಬಹುಲೋ
ವಿಶ್ವತ ಸ್ಪೃಥುಃ ॥ ತ್ವಾಮಗ್ನ ಆದಿತ್ಯಾಸ ಆಸ್ಯ ೧೦ (ಅ) ತ್ವಾಂ ಜಿಹ್ವಾಂ
ಶುಚಯಶ್ಚಕ್ರಿರೇ ಕವೇ । ತ್ವಾಂ ರಾತಿಷಾಚೋ ಅಧ್ವರೇಷು ಸಶ್ಚಿರೇ ತ್ವೇ ದೇವಾ
ಹವಿರದಂತ್ಯಾಹುತಂ ॥ ತ್ವೇ ಅಗ್ನೇ ವಿಶ್ವೇ ಅಮೃತಾಸೋ ಅದ್ರುಹ ಆಸಾ ದೇವಾ
ಹವಿರದಂತ್ಯಾಹುತಂ । ತ್ವಯಾ ಮರ್ತಾಸಃ ಸ್ವದಂತ ಆಸುತಿಂ ತ್ವಂ ಗರ್ಭೋ
ವೀರುಧಾಂ ಜಜ್ಞಿಷೇ ಶುಚಿಃ ॥ ತ್ವಂ ತಾನ್ತ್ಸಂಚ ಪ್ರತಿಚಾಸಿ ಮಜ್ಮನಾಗ್ನೇ ಸುಜಾತ
ಪ್ರಚದೇವ ರಿಚ್ಯಸೇ । ಪೃಕ್ಷೋ ಯದತ್ರ ಮಹಿನಾ ವಿತೇಭುವದನು ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ
ರೋದಸೀ ಉಭೇ ॥ ಯೇ ಸ್ತೋತೃಭ್ಯೋ ಗೋ ಅಗ್ರಾಮಶ್ವಪೇಶಸಮಗ್ನೇ
ರಾತಿಮುಪ ಸೃಜಂತಿ ಸೂರಯಃ । ಅಸ್ಮಾಂ ಚ ತಾಂಶ್ಚಪ್ರಹಿನೇಷಿ ವಸ್ಯ ಆ
ಬೃಹದ್ವದೇಮ ವಿದಥೇ ಸುವೀರಾಃ ॥

ಕದ್ರುದ್ರಾಯೇತಿ ಷಳರ್ಚಸ್ಯ ಘೋರಃ ಕಾಣ್ವೋ ರುದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀ

1.113

ಕದ್ರುದ್ರಾಯ ಪ್ರಚೇತಸೇ ಮೀಳ್ಹುಷ್ಟಮಾಯ ತವ್ಯಸೇ । ವೋಚೇಮ ಶಂತಮಂ ಹೃದೇ ॥ ಯಥಾ ನೋ ಅದಿತಿಃ ಕರತ್ಪಶ್ವೇ ನೃಭ್ಯೋ ಯಥಾ ಗವೇ । ಯಥಾ ತೋಕಾಯ ರುದ್ರಿಯಂ ॥ ಯಥಾ ನೋ ಮಿತ್ರೋ ವರುಣೋ ಯಥಾ ರುದ್ರಶ್ಚಿಕೇತತಿ । ಯಥಾ ವಿಶ್ವೇ ಸಜೋಷಸಃ ॥ ಗಾಥಪತಿಂ ಮೇಧಪತಿಂ ರುದ್ರಂ ಜಲಾಷಭೇಷಜಂ । ತಚ್ಛಂಯೋಸ್ಸುಮ್ನಮೀಮಹೇ ॥ ಯಶ್ಶುಕ್ರ ಇವ ಸೂರ್ಯೋ ಹಿರಣ್ಯಮಿವ ರೋಚತೇ । ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ದೇವಾನಾಂ ವಸುಃ ॥ ಶಂ ನಃ ಕರತ್ಯರ್ವತೇ ಸುಗಂ ಮೇಷಾಯ ಮೇಷ್ಯೇ । ನೃಭ್ಯೋ ನಾರಿಭ್ಯೋ ಗವೇ ॥

ಇಮಾ ರುದ್ರಾಯೇತ್ಯೇಕಾದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಕುತ್ಸೋರುದ್ರೋ ಜಗತೀ ಅಂತ್ಯೇ ದ್ವೇತ್ರಿಷ್ಟುಭೌ :-

1.114

ಇಮಾ ರುದ್ರಾಯ ತವಸೇ ಕಪರ್ದಿನೇ ಕ್ಷಯದ್ವೀರಾಯ ಪ್ರಭರಾಮಹೇ ಮತೀಃ । ಯಥಾ ಶಮಸದ್ದ್ವಿಪದೇ ಚತುಷ್ಪದೇ ವಿಶ್ವಂ ಪುಷ್ಟಂ ಗ್ರಾಮೇ ಅಸ್ಮಿನ್ನನಾತುರಂ ॥ ಮೃಳಾ ನೋ ರುದ್ರೋತ ನೋ ಮಯಸ್ಕೃಧಿ ಕ್ಷಯದ್ವೀರಾಯ ನಮಸಾ ವಿಧೇಮತೇ । ಯಚ್ಛಂ ಚ ಯೋಶ್ಚಮನುರಾಯೇಜೇ ಪಿತಾ ತದಶ್ಯಾಮ ತವ ರುದ್ರ ಪ್ರಣೀತಿಷು ॥ ಅಶ್ಯಾಮ ತೇ ಸುಮತಿಂ ದೇವ ಯಜ್ಯಯಾ ಕ್ಷಯದ್ವೀರಸ್ಯ ತವ ರುದ್ರಮೀಢ್ವಃ । ಸುಮ್ನಾಯನ್ನಿದ್ವಿಶೋ ಅಸ್ಮಾಕಮಾಚರಾರಿಷ್ಟವೀರಾ ಜುಹವಾಮ ತೇ ಹವಿಃ ॥ ತ್ವೇಷಂ ವಯಂ ರುದ್ರಂ ಯಜ್ಞಸಾಧಂ ವಂಕುಂ ಕವಿಮವಸೇ ನಿಹ್ವಯಾಮಹೇ । ಆರೇ ಅಸ್ಮದ್ದೈವ್ಯಂ ಹೇಳೋ ಅಸ್ಯತು ಸುಮತಿಮಿದ್ವಯ ಮಸ್ಯಾ ವೃಣೀಮಹೇ ॥ ದಿವೋ ವರಾಹಮರುಷಂ ಕಪರ್ದಿನಂ ತ್ವೇಷಂ ರೂಪಂ ನಮಸಾ ನಿಹ್ವಯಾಮಹೇ । ಹಸ್ತೇ ಬಿಭ್ರದ್ಭೇಷಜಾ ವಾರ್ಯಾಣಿ ಶರ್ಮ ವರ್ಮಚ್ಛರ್ದಿರಸ್ಮಭ್ಯಂ ಯಂಸತ್ ॥ ಇದಂ

ಪಿತ್ರೇ ಮರುತಾಮುಚ್ಯತೇ ವಚಸ್ಸ್ವಾದೋ ಸ್ವಾದೀಯೋ ರುದ್ರಾಯ ವರ್ಧನಂ ।
ರಾಸ್ವಾ ಚನೋ ಅಮೃತ ಮರ್ತಭೋಜನಂ ತ್ಮನೇ ತೋಕಾಯ ತನಯಾಯ ಮೃಳ ॥
ಮಾನೋ ಮಹಾಂತಮುತ ಮಾನೋ ಅರ್ಭಕಂ ಮಾನ ಉಕ್ಷಂತಮುತ ಮಾ ನ
ಉಕ್ಷಿತಂ । ಮಾ ನೋ ವಧೀಃ ಪಿತರಂ ಮೋತ ಮಾತರಂ ಮಾ ನಃ ಪ್ರಿಯಾಸ್ತನ್ವೋ
ರುದ್ರರೀರಿಷಃ ॥ ಮಾ ನಸ್ತೋಕೇ ತನಯೇ ಮಾನ ಆಯೌ ಮಾನೋ ಗೋಷು ಮಾ
ನೋ ಅಶ್ವೇಷು ರೀರಿಷಃ । ವೀರಾನ್ಮಾನೋ ರುದ್ರ ಭಾಮಿತೋ
ವಧೀರ್ಹವಿಷ್ಮಂತಸ್ಸದಮಿತ್ವಾಹವಾಮಹೇ ॥ ಉಪ ತೇ ಸ್ತೋಮಾನ್ಪಶುಪಾ
ಇವಾಽಕರಂ ರಾಸ್ವಾ ಪಿತರ್ಮರುತಾಂ ಸುಮ್ನಮಸ್ಮೇ । ಭದ್ರಾ ಹಿತೇ
ಸುಮತಿರ್ಮೃಳಯತ್ತಮಾಽಥಾ ವಯಮವ ಇತ್ತೇ ವೃಣೀಮಹೇ ॥ ಆರೇ ತೇ
ಗೋಘ್ನಮುತ ಪೂರುಷಘ್ನಂ ಕ್ಷಯದ್ವೀರ ಸುಮ್ನಮಸ್ಮೇ ತೇ ಅಸ್ತು ॥ ಮೃಳಾ ಚ
ನೋ ಅಧಿ ಚ ಬ್ರೂಹಿ ದೇವಾಽಧಾ ಚ ನಶ್ಶರ್ಮ ಯಚ್ಛದ್ವಿಬರ್ಹಾಃ ॥ ಅವೋಚಾಮ
ನಮೋ ಅಸ್ಮಾ ಅವಸ್ಯವಃ ಶೃಣೋತು ನೋ ಹವಂ ರುದ್ರೋ ಮರುತ್ವಾನ್ । ತನ್ನೋ
ಮಿತ್ರೋ ವರುಣೋ ಮಾಮಹಂತಾ ಮದಿತಿಸ್ಸಿಂಧುಃ ಪೃಥಿವೀ ಉತ ದ್ಯೌಃ ॥

ಆತೇ ಪಿತರಿತಿ ಪಂಚದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಗೃತ್ಸಮದೋ ರುದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

2.33. ಆತೇ ಪಿತರ್ಮರುತಾಂ ಸುಮ್ನಮೇತು ಮಾನಸ್ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಸಂದೃಶೋ
ಯುಯೋಥಾಃ । ಅಭಿನೋ ವೀರೋ ಅರ್ವತಿ ಕ್ಷಮೇತ ಪ್ರಜಾಯೇಮಹಿ ರುದ್ರ
ಪ್ರಜಾಭಿಃ ॥ ತ್ವಾದತ್ತೇಭೀ ರುದ್ರಶಂತಮೇಭಿಶ್ಶತಂ ಹಿ ಮಾಅಶೀಯ ಭೇಷಜೇಭಿಃ ।
ವ್ಯ೧ (ಅ)ಸ್ಮದ್ವೇಷೋ ವಿತರಂ ವ್ಯಂಹೋ ವ್ಯಮೀವಾಶ್ಚಾತಯಸ್ವಾ ವಿಷೂಚೀಃ ॥

ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಜಾತಸ್ಯ ರುದ್ರಶ್ರಿಯಾಸಿ ತವಸ್ತಮಸ್ತವಸಾಂ ವಜ್ರಬಾಹೋ ।
ಪರ್ಷಿಣಃಪಾರಮಂಹಸಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ವಿಶ್ವಾ ಅಭೀತೀ ರಪಸೋ ಯುಯೋಧಿ ॥ ಮಾ ತ್ವಾ
ರುದ್ರಚುಕ್ರುಧಾಮಾ ನಮೋಭಿರ್ಮಾದುಷ್ಟುತೀ ವೃಷಭಮಾಸಹೂತೀ ।
ಉನ್ನೋವೀರಾಁ ಅರ್ಪಯ ಭೇಷಜೇಭಿರ್ಭಿಷಕ್ತಮಂ ತ್ವಾ ಭಿಷಜಾಂ ಶೃಣೋಮಿ ॥
ಹವೀಮಭಿರ್ಹವತೇ ಯೋಹವಿರ್ಭಿರವ ಸ್ತೋಮೇಭೀ ರುದ್ರಂ ದಿಷೀಯ ।
ಋದೂದರಸ್ಸುಹವೋ ಮಾನೋ ಅಸ್ಯೈಬಭ್ರುಸ್ಸುಶಿಪ್ರೋ ರೀರಧನ್ಮನಾಯೈ ॥ ಉನ್ಮಾ
ಮಮಂದ ವೃಷಭೋ ಮರುತ್ವಾನ್ತ್ವಕ್ಷೀಯಸಾ ವಯಸಾ ನಾಧಮಾನಂ ॥
ಘೃಣೀವಚ್ಛಾಯಾಮರಪಾ ಅಶೀಯಾ ವಿವಾಸೇಯಂ ರುದ್ರಸ್ಯಸುಮ್ನಂ ॥ ಕ್ವ ೧ (ಅ)
ಸ್ಯ ತೇ ರುದ್ರಮೃಳಯಾಕುರ್ಹಸ್ತೋಯೋ ಅಸ್ತಿ ಭೇಷಜೋ ಜಲಾಷಃ । ಅಪ ಭರ್ತಾ
ರಪಸೋ ದೈವ್ಯಸ್ಯಾಭೀನುಮಾ ವೃಷಭ ಚಕ್ಷಮೀಥಾಃ ॥ ಪ್ರ ಬಭ್ರವೇ ವೃಷಭಾಯ
ಶ್ವಿತೀಚೇ ಮಹೋ ಮಹೀಂ ಸುಷ್ಟುತಿಮೀರಯಾಮಿ । ನಮಸ್ಯಾ ಕಲ್ಮಲೀಕಿನಂ
ನಮೋಭಿರ್ಗೃಣೀಮಸಿ ತ್ವೇಷಂ ರುದ್ರಸ್ಯ ನಾಮ ॥ ಸ್ಥಿರೇಭಿರಂಗೈಃ ಪುರುರೂಪ
ಉಗ್ರೋ ಬಭ್ರುಶ್ಶುಕ್ರೇಭಿಃ ಪಿಪಿಶೇ ಹಿರಣ್ಯೈಃ । ಈಶಾನಾದಸ್ಯ ಭುವನಸ್ಯ
ಭೂರೇರ್ನವಾ ಉ ಯೋಷ ದ್ರುದ್ರಾದಸುರ್ಯಂ ॥ ಅರ್ಹನ್ಬಿಭರ್ಷಿ ಸಾಯಕಾನಿ
ಧನ್ವಾರ್ಹನ್ನಿಷ್ಕಂ ಯಜತಂ ವಿಶ್ವರೂಪಂ । ಅರ್ಹನ್ನಿದಂ ದಯಸೇ ವಿಶ್ವಮಭ್ವಂ ನ
ವಾ ಓಜೀಯೋ ರುದ್ರ ತ್ವದಸ್ತಿ ॥

ಸ್ತುಹಿ ಶ್ರುತಂ ಗರ್ತಸದಂ ಯುವಾನಂ ಮೃಗಂನ ಭೀಮಮುಪಹತ್ನುಮುಗ್ರಂ ।
ಮೃಳಾ ಜರಿತ್ರೇ ರುದ್ರಸ್ತವಾನೋಽನ್ಯಂ ತೇ ಅಸ್ಮನ್ನಿವಪಂತು ಸೇನಾಃ ।
ಕುಮಾರಶ್ಚಿತ್ಪಿತರಂ ವಂದಮಾನಂ ಪ್ರತಿ ನಾನಾಮ ರುದ್ರೋಪಯಂತಂ ।

ಭೂರೇದ್ರಾತಾರಂ ಸತ್ಪತಿಂ ಗೃಣೀಷೇ ಸ್ತುತಸ್ತ್ವಂ ಭೇಷಜಾ ರಾಸ್ಯಸ್ಮೇ ॥ ಯಾ ವೋ ಭೇಷಜಾ ಮರುತ ಶ್ಶುಚೀನಿಯಾ ಶಂತಮಾ ವೃಷಣೋ ಯಾ ಮಯೋಭು । ಯಾನಿ ಮನುರವೃಣೀತಾ ಪಿತಾ ನಸ್ತಾ ಶಂಚಯೋಶ್ಚ ರುದ್ರಸ್ಯ ವಶ್ಮಿ ॥ ಪರಿಣೋ ಹೇತೀ ರುದ್ರಸ್ಯ ವೃಜ್ಯಾಃ ಪರಿ ತ್ವೇಷಸ್ಯ ದುರ್ಮತಿರ್ಮಹೀ ಗಾತ್ ॥ ಅವ ಸ್ಥಿರಾ ಮಘವದ್ಭ್ಯಸ್ತನುಷ್ವ ಮೀಢ್ವಃ ಸ್ತೋಕಾಯ ತನಯಾಯ ಮೃಳ ॥ ಏವಾ ಬಭ್ರೋ ವೃಷಭ ಚೇಕಿತಾನ ಯಥಾ ದೇವ ನಹೃಣೀಷೇ ನ ಹಂಸಿ ॥ ಹವನಶ್ರುನ್ನೋರುದ್ರೇಹ ಬೋಧಿ ಬೃಹದ್ವದೇಮ ವಿದಥೇ ಸುವೀರಾಃ ॥

ಏತೈಃ ಏಕೋನಾಶೀತಿ ಮಂತ್ರೈಃ ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಾಂತೇ ಸ್ವಾಹಾಕಾರಂ ಪಠನ್ ಆಜ್ಯಂ ಹುತ್ವಾ, ತತ್ತದ್ದೇವತಾಭ್ಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ, ಘಂಟಾದಿಶಬ್ದೈಃ ವೇದ್ಯಾಂ ಆರಾಧಿತ ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶದ್ದೇವತಾಭ್ಯಃ ವರುಣಾಯಚ ಧೂಪದೀಪ ನೈವೇದ್ಯ ತಾಂಬೂಲಾದೀನ್ ಸಮರ್ಪ್ಯ, ಪ್ರಸೀದಂತು ಭವಂತ ಇತಿತಾನ್ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ಋತ್ವಿಗ್ಭಿರನ್ವಾರಬ್ಧಃ ಚರುವ್ರೀಹಿತಿಲಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಂ ಹುತ್ವಾ, ಇಧ್ಮಸನ್ನಹನೀಂ ಅಗ್ನೌಪ್ರಾಸ್ಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಯಜಮಾನೇನ ಅನ್ವಾರಬ್ಧಸ್ಸನ್ ಆಚಾರ್ಯಃ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಂ ಅಗ್ನಿಮುಖೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಹುತ್ವಾ,

ಸಮುದ್ರಾದೂರ್ಮಿರಿತ್ಯೇಕಾದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ, ವಾಮದೇವ ಆಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಅಂತ್ಯಾ ಜಗತೀ, ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಸಮುದ್ರಾದೂರ್ಮಿಃ---- ಊರ್ಮಿಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರನಿನಯನಾದಿ ನಮಸ್ಕಾರಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಐಶಾನದೇಶೇ ರಂಗವಲ್ಲ್ಯಾಸ್ವಸ್ತಿಕಂ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ಯ, ಭದ್ರಾಸನಂ ಚತುರಶ್ರಂ ಸೋತ್ತರಚ್ಛದಂ ತತ್ರ ನಿಧಾಯ, ಉದಗಗ್ರಾನ್ದರ್ಭಾನಾಸ್ತೀರ್ಯ, ತತ್ರ ಸಾಮಾತ್ಯಂ ಯಜಮಾನಮುಪವೇಶ್ಯ, ಆಚಾರ್ಯಃ ಕಲಶೋದಕ ಮಾದಾಯ ಏಕಸ್ಮಿನ್ಭಾಜನೇ ಸಂಸ್ರಾವ್ಯ, ವಾದ್ಯಘೋಷಾದಿಕೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ, ಋತ್ವಿಗ್ಭಿಸ್ಸಹ, ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಸ್ತಿಷ್ಠನ್, ಔದುಂಬರ್ಯಾಽದ್ರಯಾ ಶಾಖಯಾ ಸಪಲಾಶಯಾ ಸಹಿರಣ್ಯಪವಿತ್ರಯಾ ಸಕುಶದೂರ್ವಾಪಲ್ಲವಯಾ, ಹಸ್ತಮಂತರ್ಧಾಯ, ಕುಂಭೋದಕ ಪೃಷದ್ಭಿಃ ಅಬ್ಲಿಂಗಾಭಿಃ ವಾರುಣೀಭಿಃ, ಪಾವಮಾನೀಭಿಃ ಅನ್ಯಾಭಿಶ್ಚ, ಶಾಂತಿಪವಿತ್ರಲಿಂಗಾಭಿಃ, ಗ್ರಹಾಭಿಷೇಕಮಂತ್ರೈಃ ಸುರಾಸ್ತ್ವಾಮಿತ್ಯಾದಿಮಂತ್ರೈಃ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತೇನ, ಇಮಾ ಆಪಶ್ಶಿವತಮಾ ಇತಿ ತೃಚೇನ, ದೇವಸ್ಯತ್ವೇತಿ ಚ ಯಜುಷಾ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರಿತಿ ಚ ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿಃ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ । ತತ್ರ ಮಂತ್ರಾಃ :-

ಅಪೋಹಿಷ್ಠೇತಿ ನವರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಅಂಬರೀಷಸ್ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ ಆಪೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಪಂಚಮೀ ವರ್ಧಮಾನಾ, ಸಪ್ತಮೀ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಅಂತ್ಯೇ ದ್ವೇ ಅನುಷ್ಟುಭೌ :-

ಆಪೋ ಹಿಷ್ಠಾ---ವರ್ಚಸಾ ॥

ಪ್ರಸಂರಾಜ ಇತ್ಯಷ್ಟರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಅತ್ರಿರ್ವರುಣಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಪ್ರ ಸಮ್ರಾಜೇ ಬೃಹದರ್ಚಾ ಗಭೀರಂ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಿಯಂ ವರುಣಾಯ ಶ್ರುತಾಯ ॥ ವಿಯೋ ಜಘಾನ ಶಮಿತೇವ ಚರ್ಮೋಪಸ್ತಿರೇ ಪೃಥಿವೀಂ ಸೂರ್ಯಾಯ ॥ ವನೇಷು ವ್ಯ೧ (ಅ)ಂ ತರಿಕ್ಷಂ ತತಾನ ವಾಜಮರ್ವತ್ಸು ಪಯ ಉಸ್ರಿಯಾಸು । ಹೃತ್ಸು ಕ್ರತುಂ ವರುಣೋ ಅಪ್ಸ್ವ೧ ಅಗ್ನಿಂ ದಿವಿ ಸೂರ್ಯಮದಧಾತ್ಸೋಮಮದ್ರೌ ॥ ನೀಚೀನಬಾರಂ ವರುಣಃ ಕವಂಧಂ ಪ್ರಸಸರ್ಜ ರೋದಸೀ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ॥ ತೇನ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಭುವನಸ್ಯ ರಾಜಾ ಯವಂ ನ ವೃಷ್ಟಿರ್ವ್ಯುನತ್ತಿ ಭೂಮ ॥ ಉನತ್ತಿ ಭೂಮಿಂ ಪೃಥಿವೀಮುತದ್ಯಾಂ ಯದಾದುಗ್ಧಂ ವರುಣೋವಷ್ಟ್ಯಾದಿತ್ ॥ ಸಮಭ್ರೇಣ ವಸತ ಪರ್ವತಾಸಸ್ತವಿಷೀಯಂತ ಶ್ರಥಯಂತ ವೀರಾಃ ॥ ಇಮಾಮೂಷ್ವಾಸುರಸ್ಯ ಶ್ರುತಸ್ಯ ಮಹೀಂ ಮಾಯಾಂ ವರುಣಸ್ಯ ಪ್ರವೋಚಂ । ಮಾನೇನೇವ ತಸ್ಥಿವಾ ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ವಿ ಯೋ ಮಮೇ ಪೃಥಿವೀಂ ಸೂರ್ಯೇಣ ॥ ಇಮಾಮೂನು ಕವಿತಮಸ್ಯ ಮಾಯಾಂ ಮಹೀಂ ದೇವಸ್ಯ ನಕಿರಾದಧರ್ಷ । ಏಕಂ ಯದುದ್ನಾ ನ ಪೃಣಂತ್ಯೇ ನೀರಾಸಿಂಚಂತೀರವನಯಸ್ಸಮುದ್ರಂ ॥ ಅರ್ಯಮ್ಯಂ ವರುಣ ಮಿತ್ರ್ಯಂ ವಾ ಸಖಾಯಂ ವಾ ಸದಮಿದ್ಭ್ರಾತರಂ ವಾ । ವೇಶಂ ವಾ ನಿತ್ಯಂ ವರುಣಾರಣಂ ವಾ ಯತ್ಸೀಮಾಗಶ್ಚಕೃಮಾ ಶಿಶ್ರಥಸ್ತತ್ ॥ ಕಿತವಾಸೋ ಯದ್ರಿರಿಪುರ್ನ ದೀವಿ ಯದ್ವಾಘಾ ಸತ್ಯಮುತ ಯನ್ನ ವಿದ್ಮ । ಸರ್ವಾ ತಾ ವಿಷ್ಯ ಶಿಥಿರೇವ ದೇವಾಥಾ ತೇ ಸ್ಯಾಮ ವರುಣ ಪ್ರಿಯಾಸಃ ॥

ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯೇತಿ ದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಮಧುಚ್ಛಂದಾಃ ಪವಮಾನಃ ಸೋಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ॥

ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ ಮದಿಷ್ಠಯಾ --- ಮಘಾ ಚ ಮಂಹತೇ ॥

ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಇತಿ ಪಂಚದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠೋ ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್।

ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಭವತಾಮವೋಭಿಃಶ್ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾವರುಣಾ ರಾತಹವ್ಯಾ । ಶಮಿಂದ್ರಾ ಸೋಮಾ ಸುವಿತಾಯ ಶಂ ಯೋಃಶ್ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾ ಪೂಷಣಾ ವಾಜಸಾತೌ । ಶಂ ನೋ ಭಗಶ್ಶಮುನಶ್ಶಂ ಸೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನಃ ಪುರಂಧಿಶ್ಶಮುಸಂತು ರಾಯಃ । ಶಂ ನಸ್ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸುಯಮಸ್ಯ ಶಂ ಸಶ್ಶಂ ನೋ ಅರ್ಯಮಾ ಪುರುಜಾತೋ ಅಸ್ತು ॥ ಶಂ ನೋ ಧಾತಾ ಶಮು ಧರ್ತಾ ನೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನ ಉರೂಚೀ ಭವತು ಸ್ವಧಾಭಿಃ । ಶಂ ರೋದಸೀ ಬೃಹತೀ ಶಂ ನೋ ಅದ್ರಿಶ್ಶಂ ನೋ ದೇವಾನಾಂ ಸುಹವಾನಿ ಸಂತು ॥ ಶಂ ನೋ ಅಗ್ನಿ ರ್ಜ್ಯೋತಿರನೀಕೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನೋ ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ವಶ್ವಿನಾ ಶಂ । ಶಂ ನಸ್ಸುಕೃತಾಂ ಸುಕೃತಾನಿ ಸಂತು ಶಂ ನ ಇಷಿರೋ ಅಭಿ ವಾತು ವಾತಃ । ಶಂ ನೋ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಪೂರ್ವಹೂತೌ ಶಮಂತರಿಕ್ಷಂ ದೃಶಯೇ ನೋ ಅಸ್ತು । ಶಂ ನ ಓಷಧೀರ್ವನಿನೋ ಭವಂತು ಶಂ ನೋ ರಜಸಸ್ಪತಿರಸ್ತು ಜಿಷ್ಣುಃ ॥ ಶಂ ನ ಇಂದ್ರೋ ವಸುಭಿರ್ದೇವೋ ಅಸ್ತು ಶಮಾದಿತ್ಯೇಭಿರ್ವರುಣಸ್ಸುಶಂಸಃ । ಶಂ ನೋ ರುದ್ರೋ ರುದ್ರೇಭಿರ್ಜಲಾಷಶ್ಶಂನಸ್ತ್ವಷ್ಟಾ ಗ್ನಾಭಿರಿಹ ಶೃಣೋತು ॥ ಶಂ ನಸ್ಸೋಮೋ ಭವತು ಬ್ರಹ್ಮ ಶಂ ನಃ ಶಂ ನೋ ಗ್ರಾವಾಣಶ್ಶಮುಸಂತು ಯಜ್ಞಾಃ । ಶಂ ನ ಸ್ಸ್ವರೂಣಾಂ ಮಿತಯೋ ಭವಂತು ಶಂ ನಃ ಪ್ರಸ್ವ ೧ (ಅ) ಶ್ಶಮ್ವಸ್ತು ವೇದಿಃ ॥ ಶಂ ನಸ್ಸೂರ್ಯ ಉರುಚಕ್ಷಾ ಉದೇತು ಶಂ ನಶ್ಚತಸ್ರಃ ಪ್ರದಿಶೋ ಭವಂತು । ಶಂ ನಃ ಪರ್ವತಾ ಧ್ರುವಯೋ ಭವಂತು ಶಂ ನಸ್ಸಿಂಧವಶ್ಶಮು ಸಂತ್ವಾಪಃ । ಶಂ ನೋ ಅದಿತಿರ್ಭವತು

ವ್ರತೇಭಿಶ್ಶಂ ನೋ ಭವಂತು ಮರುತಸ್ಸ್ವರ್ಕಾಃ । ಶಂ ನೋ ವಿಷ್ಣುಶ್ಶಮುಪೂಷಾ ನೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನೋ ಭವಿತ್ರಂ ಶಮ್ವಸ್ತು ವಾಯುಃ ॥ ಶಂ ನೋ ದೇವಸ್ಸವಿತಾ ತ್ರಾಯಮಾಣಶ್ಶಂ ನೋ ಭವಂತೂಷಸೋ ವಿಭಾತೀಃ । ಶಂ ನಃ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಭವತು ಪ್ರಜಾಭ್ಯ ಶಂ ನಃ, ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಪತಿರಸ್ತು ಶಂಭುಃ ॥ ಶಂ ನೋ ದೇವಾ ವಿಶ್ವದೇವಾ, ಭವಂತು ಶಂ ಸರಸ್ವತೀ ಸಹಧೀಭಿರಸ್ತು । ಶಮಭಿಷಾಚಶ್ಶಮು ರಾತಿಷಾಚಶ್ಶಂ ನೋ ದಿವ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥಿವಾಶ್ಶಂ ನೋ ಅಪ್ಯಾಃ । ಶಂ ನಸ್ಸತ್ಯಸ್ಯ ಪತಯೋ ಭವಂತು ಶಂ ನೋ ಅರ್ವಂತಶ್ಶಮುಸಂತು ಗಾವಃ । ಶಂ ನ ಋಭವಸ್ಸುಕೃತಸ್ಸುಹಸ್ತಾಶ್ಶಂ ನೋ, ಭವಂತು ಪಿತರೋ ಹವೇಷು ॥ ಶಂ ನೋ ಅಜ ಏಕಪಾದ್ದೇವೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನೋಽಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯ ೧ (ಅ) ಶ್ಶಂ ಸಮುದ್ರಃ ॥ ಶಂ ನೋ ಅಪಾಂ ನಪಾತ್ಪೇರುರಸ್ತು ಶಂ ನಃ ಪೃಶ್ನಿರ್ಭವತು ದೇವಗೋಪಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾರುದ್ರಾ ವಸವೋ ಜುಷಂತೇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ನವೀಯಃ । ಶೃಣ್ವಂತು ನೋ ದಿವ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥಿವಾಸೋ ಗೋಜಾತಾ ಉತ ಯೇ ಯಜ್ಞಿಯಾಸಃ ॥ ಯೇ ದೇವಾನಾಂ ಯಜ್ಞಿಯಾ ಯಜ್ಞಿಯಾನಾಂ ಮನೋರ್ಯಜತ್ರಾ ಅಮೃತಾ ಋತಜ್ಞಾಃ ॥ ತೇ ನೋ ರಾಸಂತಾಮುರುಗಾಯಮದ್ಯ ಯೂಯಂ ಪಾತ ಸ್ವಸ್ತಿಭಿಸ್ಸದಾನಃ ॥

ಪವಿತ್ರಂ ತೇ ವಿತತಮಿತಿ ಪಂಚರ್ಚಸ್ಯಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಆಂಗಿರಸಃ ಪವಮಾನಃ ಸೋಮೋ ಜಗತೀ, 983

ಪವಿತ್ರಂ ತೇ ವಿತತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ಪ್ರಭುರ್ಗಾತ್ರಾಣಿ ಪರ್ಯೇಷಿ ವಿಶ್ವತಃ । ಅತಪ್ತತನೂರ್ನತದಾಮೋ ಅಶ್ನುತೇ ಶೃತಾಸ ಇದ್ವಹಂತಸ್ತತ್ಸಮಾಶತ ॥ ತಪೋಷ್ಪವಿತ್ರಂ ವಿತತಂ ದಿವಸ್ಪದೇ ಶೋಚಂತೋ ಅಸ್ಯ ತಂತವೋ ವ್ಯಸ್ಥಿರ್ನ್ । ಅವಂತ್ಯಸ್ಯ ಪವೀತಾರಮಾಶವೋ ದಿವಸ್ಪೃಷ್ಠಮಧಿತಿಷ್ಠಂತಿ ಚೇತಸಾ । ಅರೂರುಚದುಷಸಃ ಪೃಶ್ನಿರಗ್ರಿಯ

ಉಕ್ಷಾ ಬಿಭರ್ತಿ ಭುವನಾನಿ ವಾಜಯುಃ । ಮಾಯಾವಿನೋ ಮಮಿರೇ ಅಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ ನೃಚಕ್ಷಸಃ ಪಿತರೋ ಗರ್ಭಮಾದದುಃ ॥ ಗಂಧರ್ವ ಇತ್ಥಾ ಪದಮಸ್ಯ ರಕ್ಷತಿ ಪಾತಿ ದೇವಾನಾಂ ಜನಿಮಾನ್ಯದ್ಭುತಃ । ಗೃಭ್ಣಾತಿ ರಿಪುಂ ನಿಧಯಾ ನಿಧಾಪತಿಸ್ಸುಕೃತ್ತಮಾ ಮಧುನೋ ಭಕ್ಷಮಾಶತ॥ ಹವಿರ್ಹವಿಷ್ಮೋ ಮಹಿ ಸದ್ಮ ದೈವ್ಯಂ ನಭೋ ವಸಾನಃ ಪರಿ ಯಾಸ್ಯಧ್ವರಂ । ರಾಜಾ ಪವಿತ್ರರಥೋ ವಾಜಮಾರುಹಸ್ಸಹಸ್ರಭೃಷ್ಟಿರ್ಜಯಸಿಶ್ರವೋ ಬೃಹತ್ ॥

ಅಥ ಗ್ರಹ ಮಂತ್ರಾಃ :-

ಗ್ರಹಾಣಾಮಾದಿರಾದಿತ್ಯೋ ಲೋಕರಕ್ಷಣಕಾರಕಃ ।
ವಿಷಮಸ್ಥಾನ ಸಂಭೂತಾಂ ಪೀಡಾಂ ಹರತು ಮೇರವಿಃ ॥
ರೋಹಿಣೀಶಸ್ಸುಧಾಮೂರ್ತಿಃ ಸುಧಾಗಾತ್ರಸ್ಸುಧಾಶನಃ ।
ವಿಷಮಸ್ಥಾನ ಸಂಭೂತಾಂ ಪೀಡಾಂಹರತು ಮೇ ವಿಧುಃ ॥
ಭೂಮಿಪುತ್ರೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಜಯತಾಂ ಭಯಕೃತ್ಸದಾ ।
ವೃಷ್ಟಿಕೃದ್ವೃಷ್ಟಿಹರ್ತಾ ಚ ಪೀಡಾಂ ದಹತು ಮೇ ಕುಜಃ ॥
ಉತ್ಪಾತರೂಪೋ ಜಗತಾಂ ಚಂದ್ರಪುತ್ರೋ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ ।
ಸೂರ್ಯಪ್ರಿಯಕರೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಪೀಡಾಂ ದಹತು ಮೇ ಬುಧಃ ॥
ದೇವಮಂತ್ರೀ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಃ ಸದಾ ಲೋಕಹಿತೇ ರತಃ ।
ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣಃ ಪೀಡಾಂ ದಹತು ಮೇ ಗುರುಃ ॥
ದೈತ್ಯಮಂತ್ರೀ ಭೃಗುಸ್ತೇಷಾಂ ಪ್ರಾಣದಶ್ಚಮಹಾದ್ಯುತಿಃ ।
ಪ್ರಭುಸ್ತಾರಾಗ್ರಹಾಣಾಂ ಚ ಪೀಡಾಂ ದಹತು ಮೇ ಭೃಗುಃ ॥
ಸೂರ್ಯಪುತ್ರೋ ದೀರ್ಘದೇಹೋ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಶ್ಶಿವಪ್ರಿಯಃ ।
ಮಂದಚಾರಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಪೀಡಾಂ ದಹತು ಮೇಽರ್ಕಜಃ ।
ಮಹಾಶಿರಾ ಮಹಾವಕ್ತ್ರೋ ದೀರ್ಘದಂಷ್ಟ್ರೋ ಮಹಾಬಲಃ ।

ಅತನುಶ್ಚೋರ್ಧ್ವಕೇಶಶ್ಚ ಪೀಡಾಂ ದಹತು ಮೇ ತಮಃ ॥
ಅನೇಕರೂಪವರ್ಣಶ್ಚ ಶತಶೋಽಥಸಹಸ್ರಶಃ ।
ಉತ್ಪಾತರೂಪೋ ಜಗತಃ ಪೀಡಾಂ ದಹತು ಮೇ ಶಿಖೀ ॥

॥ ಅಥ ದೇವಮಂತ್ರಾಃ ॥

ಸುರಾಸ್ತ್ವಾಮಭಿಷಿಂಚಂತು ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರಾಃ ।
ವಾಸುದೇವೋ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ತಥಾ ಸಂಕರ್ಷಣೋ ವಿಭುಃ ॥
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚಾನಿರುದ್ಧಶ್ಚ ಭವಂತು ವಿಜಯಾಯ ತೇ ।
ಆಖಂಡಲೋಽಗ್ನಿರ್ಭಗವಾನ್ ಯಮೋ ವೈ ನಿರ್ಋತಿಸ್ತಥಾ ॥
ವರುಣಃ ಪವನಶ್ಚೈವ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಸದಾಶಿವಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಹಿತಾಸ್ಸರ್ವೇ ದಿಕ್ಪಾಲಾಃ ಪಾಂತು ಸರ್ವದಾ ॥
ಕೀರ್ತಿರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಧೃತಿರ್ಮೇಧಾ ಪುಷ್ಟಿಶ್ಶ್ರದ್ಧಾ ಕ್ರಿಯಾ ಮತಿಃ ।
ಬುದ್ಧಿರ್ಲಜ್ಜಾ ವಪುಶ್ಶಾಂತಿಸ್ತುಷ್ಟಿಃ ಕಾಂತಿಶ್ಚಮಾತರಃ ॥
ಏತಾಸ್ತ್ವಾಮಭಿಷಿಂಚಂತು ಧರ್ಮಪತ್ನ್ಯಸ್ಸಮಾಹಿತಾಃ ।
ಆದಿತ್ಯಶ್ಚಂದ್ರಮಾಭೌಮೋ ಬುಧಜೀವ ಸಿತಾರ್ಕಜಾಃ ॥
ಗ್ರಹಾಸ್ತ್ವಾಮಭಿಷಿಂಚಂತು ರಾಹುಃ ಕೇತುಶ್ಚಸರ್ವದಾ ।
ದೇವದಾನವಗಂಧರ್ವಾ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಪನ್ನಗಾಃ ॥
ಋಷಯೋ ಮುನಯೋ ಗಾವೋ ದೇವಮಾತರ ಏವ ಚ ।
ದೇವಪತ್ನ್ಯೋದ್ರುಮಾನಾಗಾ ದೈತ್ಯಾಶ್ಚಾಪ್ಸರಸಾಂ ಗಣಾಃ ॥
ಅಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ರಾಜಾನೋ ವಾಹನಾನಿ ಚ ।
ಔಷಧಾನಿ ಚ ರತ್ನಾನಿ ಕಾಲಸ್ಯಾವಯವಾಶ್ಚ ಯೇ ॥
ಸರಿತಸ್ಸಾಗರಾಶ್ಶೈಲಾಸ್ತೀರ್ಥಾನಿ ಜಲದಾ ನದಾಃ ।
ಏತಾಸ್ತ್ವಾಮಭಿಷಿಂಚಂತು ಧರ್ಮಕಾಮಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಯೇ ॥
ಏತೈರುಕ್ತಮಂತ್ರೈಃ ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಮಭಿಷಿಚ್ಯ ॥

ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾಮಿತಿ ಪಂಚದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಆನಂದಕರ್ದಮಶ್ಚಿಕ್ಲೀತೇಂದಿರಾಸುತಾ ಋಷಯಃ, ಶ್ರೀರಗ್ನಿರ್ದೇವತೇ, ಆದ್ಯಾಸ್ತಿಸ್ರೋಽನುಷ್ಟುಭಃ,

ಕಾಂಸೋಽಸ್ಮಿತಾಮಿತಿ ಬೃಹತೀ ಉತ್ತರಯೋಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಅಷ್ಟಾವನುಷ್ಟುಭಃ,

ಅಂತ್ಯಾಪ್ರಸ್ತಾರಪಙ್ಕ್ತಿಃ ॥

ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾಂ ಹರಿಣೀಂ-----ಇತಿ ಸೂಕ್ತೇನ ॥

ಇಮಾ ಆಪಶ್ಶಿವತಮಾ ಇತಿ ಋಕ್ತ್ರಯೇಣ ॥ ದೇವಸ್ಯ ತ್ವಾ---ಅಸ್ತು ॥

ಇತಿ ಯಜುಷಾ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿತಿ ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿಶ್ಚ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ ॥

ಏವಮಭಿಷಿಕ್ತೋ ಯಜಮಾನಃ ಶ್ವೇತಾಹತವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮಂ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾಭರಣಾದೀನಿ ಚ ಧೃತ್ವಾ, ಅಭಿಷೇಕಾಪ್ಲುತವಸ್ತ್ರಾದಿ ಅಚಾರ್ಯಾಯ ದದ್ಯಾತ್ ॥ ಅಥಾಚಾರ್ಯಃ ಪ್ರಾಗಾದ್ಯಷ್ಟದಿಕ್ಷು ಚಿತ್ರವರ್ಣಾದಿ ಬಲಿಮುತ್ಕ್ಷಿಪ್ಯ, ಸುವಾಸಿನೀಭಿಃ ನೀರಾಜನಂ ಕಾರಯೇತ್॥

ತತೋ ಯಜಮಾನಃ ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಾಹೃತ್ಯುಚ್ಚಾರಣ ಪೂರ್ವಕಂ ಅಚಾರ್ಯೇಣ ಗ್ರಹೋದ್ವಾಸನಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ಆಚಾರ್ಯಾದಿಭ್ಯಃ ಜಪಹೋಮಫಲಾದಿ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿಪದೋಕ್ತ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ತದಭಾವೇ ಸುವರ್ಣಮಾಚಾರ್ಯಾಯದ್ವಿಗುಣಂ, ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ತದರ್ಧಂ ದತ್ವಾ, ರೂಪಂ ರೂಪಮಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ, ಅಜ್ಯೇ ಶಿರಃ ಪ್ರಭೃತಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸ್ವಾಂಗಾನಿ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ

ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಭೂವ ತದಸ್ಯ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿಚಕ್ಷಣಾಯ ।
ಇಂದ್ರೋ ಮಾಯಾಭಿಃ ಪುರುರೂಪ ಈಯತೇ ಯುಕ್ತಾಹ್ಯಸ್ಯ ಹರಯಶ್ಶತಾದಶ ।

ಯಾಽಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಯಚ್ಚಮೇ ದೌಸ್ಥ್ಯಂ ಸರ್ವಾಂಗೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ ।
ತತ್ಸರ್ವಂ ಶಮಯಾಜ್ಯತ್ವಂ ಶ್ರಿಯಂ ಪುಷ್ಟಿಂ ಚ ವರ್ಧಯ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ತದಾಜ್ಯಂ ಸದಕ್ಷಿಣಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ದತ್ವಾ, ಅಚಾಮೇತ್। ತತೋ ಯಜಮಾನಃ ಸದಕ್ಷಿಣಾಂ ಗಾಂ ಅಚಾರ್ಯಾಯ ದತ್ವಾ, ಅನ್ಯೇಭ್ಯೋ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಭೂರಿ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದತ್ವಾ, ಆಚಾರ್ಯಪ್ರಭೃತೀನ್ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ, ತದ್ವಿಷ್ಣೋರಿತಿ ಮಂತ್ರಂ ಜಪಿತ್ವಾ ॥

ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ----ಪರಮಂ ಪದಂ ॥

ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತ ಅಚ್ಛಿದ್ರತ್ವಾರ್ಥಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ನಾಮಮಂತ್ರಂ ಜಪಿತ್ವಾ, ಯಸ್ಯಸ್ಮೃತ್ಯೇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಫಲಂ ವಿಷ್ಣವೇ ಸಮರ್ಪ್ಯ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ, ತೇಭ್ಯಃ, ಶಾಂತಿಃ ಪುಷ್ಟಿಸ್ತುಷ್ಟಿಶ್ಚಾಸ್ತ್ವಿತ್ಯಾಶಿಷೋ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಸ್ವಯಂ ಹೃಷ್ಟಮನಾಃ ಬಂಧುಭಿಸ್ಸಹ ಭುಂಜೀತ ॥ ಏವಂ ಕೃತೇ ಸರ್ವಾರಿಷ್ಟ ಶಮಸ್ಸರ್ವಾಭೀಪ್ಸಿತಪ್ರಾಪ್ತಿಶ್ಚಭವತಿ ॥

ಇತ್ಯೇಷ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಗರ್ಭಾಧಾನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಅಥರ್ತುಮತ್ಯಾ ರಜೋ ದರ್ಶನಾತ್ ಷೋಡಶರಾತ್ರಿಷು ಅದ್ಯಾಶ್ಚತಸ್ರಃ ಏಕಾದಶೀಂ ತ್ರಯೋದಶೀಂ ಚ ಮುಕ್ತ್ವಾ, ಅನ್ಯಾಸು ಅನಿಷಿದ್ಧ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿ ತಿಥಿಷ್ವನುಕೂಲೇ ಚಂದ್ರತಾರಾಬಲಾನ್ವಿತೇ ಶುಭೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಗರ್ಭಾಧಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಯಜಮಾನಃ ಪ್ರಾತರಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪತ್ನೀಮಪಿ ನವೋದಕುಂಭ ಸಲಿಲೈಃ ಸಪ್ತಮೃತ್ತಿಕಾ ಪಂಚಪಲ್ಲವ ಪಂಚತ್ವಕ್ಸಹಿತೈಃ ಸ್ನಾಪಯಿತ್ವಾ, ತಯಾಸಹ ಮಂಗಳವಸ್ತ್ರಾದಿಕಂ ಧೃತ್ವಾ, ಆಚಮ್ಯ, ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾಭ್ಯುದಯಿಕೇ ಕೃತ್ವಾ, ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ, ಅಸ್ಯಾಃ ಋತುಮತ್ಯಾಃ ಗರ್ಭಾಧಾನಾರ್ಥಂ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಹೋಮಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಸ್ಥಂಡಿಲೋಲ್ಲೇಖನಾದಿಕೃತ್ವಾ, ಔಪಾಸನಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಪ್ರಬೋಧ್ಯ, ಧ್ಯಾತ್ವಾ, ದೇಶ ಕಾಲ ಕಥನ ಪೂರ್ವಕಂ, ಆಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಾಧಾನ ಹೋಮೇ ಕರ್ಮಣಿ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ಷುಷೀ ಅಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ, ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚರುಣಾ ಷಡ್ವಾರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಂಚೈಕವಾರಮಾಜ್ಯೇನ ಮಧ್ಯೇ ಮೂರ್ಧಾಭಿ ಮರ್ಶನಾದಿ ಗೃಹ್ಯೋಕ್ತತಂತ್ರೇಣ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ, ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಪೂರ್ಣ ಪಾತ್ರನಿಧಾನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಪ್ರಜಾಪತಯೇತ್ವಾ ಜುಷ್ಟಂ ನಿರ್ವಪಾಮಿ ಇತ್ಯಾಜ್ಯ ಭಾಗಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, (ದ್ವಾದಶ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ) ಪತ್ನ್ಯಾ ಅನ್ವಾರಬ್ಧಃ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ಸ್ವಾಹೇತಿ ನಾಮ ಮಂತ್ರೇಣ ಚರುಂ ಹುತ್ವಾ, ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ

ವಿಷ್ಣುರ್ಯೋನಿಮಿತಿ ಷಣ್ಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ತ್ವಷ್ಟಾ ವಿಷ್ಣುರನುಷ್ಟುಪ್, ಪ್ರಜಾಪತೇನತ್ವದಿತ್ಯಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಗರ್ಭಾದಾನ ಪ್ರಧಾನಾಜ್ಯ ಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಗರ್ಭಾಧಾನ

ಯಜಮಾನನು ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ನಿತ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನಂತರ ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡಿ ''ಅಸ್ಯಾಃ ಮಮ-----ಕರಿಷ್ಯೇ'', ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ತದಂಗ ಪುಣ್ಯಾಹ, ನಾಂದೀ, ನವಗ್ರಹ ಪುನಸ್ಸಂಧಾನ ಔಪಾಸನ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ ನಂತರ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ---ಕರಿಷ್ಯೇ (ಇವಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವನ್ನುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ) ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ವಶಾಖೋಕ್ತ ಅಗ್ನಿಮುಖವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಮಾರುತನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ

ವಿಷ್ಣುರ್ಯೋನಿಂ ಕಲ್ಪಯತು ತ್ವಷ್ಟಾ ರೂಪಾಣಿ ಪಿಂಶತು ।
ಆಸಿಂಚತು ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಧಾತಾ ಗರ್ಭಂ ದಧಾತುತೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಗರ್ಭಂ ಧೇಹಿ ಸಿನೀವಾಲಿ ಗರ್ಭಂ ಧೇಹಿ ಸರಸ್ವತಿ ।
ಗರ್ಭಂ ತೇ ಅಶ್ವಿನೌ ದೇವಾವಾಧತ್ತಾಂ ಪುಷ್ಕರಸ್ರಜಾ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಹಿರಣ್ಯಯೀ ಅರಣೀಯಂ ನಿರ್ಮಂಥತೋ ಅಶ್ವಿನಾ ।
ತಂತೇ ಗರ್ಭಂ ಹವಾಮಹೇ ದಶಮೇ ಮಾಸಿ ಸೂತವೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ನೇಜಮೇಷ ಪರಾಪತ ಸುಪುತ್ರಃ ಪುನರಾಪತ ।
ಅಸ್ಯೈಮೇ ಪುತ್ರಕಾಮಾಯ್ಯೈ ಗರ್ಭಮಾಧೇಹಿ ಯಃ ಪುಮಾನ್ಸ್ವಾಹಾ॥

ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಯಥೇಯಂ ಪೃಥಿವೀ ಮಹ್ಯುತ್ತಾನಾ ಗರ್ಭಮಾದಧೇ ।
ಏವಂತಂ ಗರ್ಭಮಾಧೇಹಿ ದಶಮೇ ಮಾಸಿ ಸೂತವೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನಮಮ ॥

"ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ---ಪ್ರಜಾಪತಿಂಚಾಜ್ಯೇನ ಶೇಷೇಣಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಂ-----ಸದ್ಯೋಯಕ್ಷ್ಯೇ" ಎಂದು, ಅನ್ವಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ ನಿಧಾನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಎನ್ನುವ ಪರ್ಯಂತ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಂತರ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ತ್ವಾ--- ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಆಜ್ಯಭಾಗಾಂತದವರೆಗೆ ಅಗ್ನಿಮುಖವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ, ಅವದಾನ ಧರ್ಮದಿಂದ ಚರುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಜಾಪತಯೇ---ನಮಮ ಎಂದು ಒಂದು ಸಲ ಚರುಹೋಮಮಾಡಿ, ಮುಂದೆ ವಿಷ್ಣುರ್ಯೋನಿಂ

ವಿಷ್ಣೋಃ ಶ್ರೇಷ್ಠೇನ ರೂಪೇಣಾಸ್ಯಾಂ ನಾರ್ಯಾಂ ಗವೀನ್ಯಾಂ ।
ಪುಮಾಂಸಂ ಪುತ್ರಾನಾಧೇಹಿ ದಶಮೇ ಮಾಸಿ ಸೂತವೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನಮಮ

ಪ್ರಜಾಪತೇ----ರಯೀಣಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮ। ಇತ್ಯಾಭಿಃ ಸಪ್ತಭಿಃ ಋಗ್ಭಿರಾಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಜುಹುಯಾತ್ ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಮಿತ್ಯಷ್ಟರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ, ಕುತ್ಸೋಽಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ ಪತ್ನ್ಯಾ ಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಭಿಮರ್ಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಮಗ್ನೇ ಶುಶುಗ್ಧ್ಯಾ ರಯಿಂ । ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಂ ॥
ಸುಕ್ಷೇತ್ರಿಯಾಸು ಗಾತುಯಾ ವಸೂಯಾ ಚ ಯಜಾಮಹೇ । ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಂ ॥
ಪ್ರಯದ್ಭಂದಿಷ್ಠ ಏಷಾಂ ಪ್ರಾಸ್ಮಾಕಾಸಶ್ಚ ಸೂರಯಃ । ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಂ ॥ ಪ್ರಯತ್ತೇ
ಅಗ್ನೇ ಸೂರಯೋ ಜಾಯೇ ಮಹಿಪ್ರತೇ ವಯಂ । ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಂ ॥
ಪ್ರಯದಗ್ನೇಸ್ಸಹಸ್ವತೋ ವಿಶ್ವತೋ ಯಂತಿ ಭಾನವಃ । ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಂ ॥ ತ್ವಂ ಹಿ
ವಿಶ್ವತೋಮುಖ ವಿಶ್ವತಃ ಪರಿಭೂರಸಿ । ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಂ ॥ ದ್ವಿಷೋನೋ ವಿಶ್ವತೋ
ಮುಖಾತಿನಾ ವೇವಪಾರಯ । ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಂ ॥ ಸನಸ್ಸಿಂಧುಮಿವ ನಾವಯಾತಿಪರ್ಷಾ
ಸ್ವಸ್ತಯೇ । ಅಪನಶ್ಶೋಶುಚದಘಂ ॥

ಆದಿಯಾಗಿ ಆರುಋಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಆರು ಆಜ್ಯಾಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಂತರ ಪತ್ನಿಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿಕೊಂಡು, ''ಅಪನ ಶ್ಶೋಶುಚದಘಂ'' ಎಂಬ ವರ್ಗವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು ''ವಧೇನ ದಸ್ಯುಂ--ಸ್ವಸ್ತಿ, ಅಗ್ನಿಸ್ತುವಿಶ್ರವಸ್ತಮಾ ಸೂರ್ಯೋನೋ--ನೃಚಕ್ಷಸಃ ॥ ಈ 13 ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಅಗ್ನ್ಯುಪಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಉದೀರ್ಷ್ವಾತಃ=ಸೃಜ ಈ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಶ್ವಗಂಧ ಅಥವಾ ದೂರ್ವಾರಸವನ್ನು ಪತ್ನಿಯ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಬೇಕು. ನಂತರ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ತಾನೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇತ್ಯನೇನಾಭಿಮೃಶ್ಯ ಯಾಃಫಲಿನೀರಿತ್ಯಸ್ಯ ಅಥರ್ವಣೋ ಭಿಷಗೋಷಧಯೋಽನುಷ್ಟುಪ್ ಫಲಪ್ರಕ್ಷೇಪಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಯಾಃ ಫಲಿನೀರ್ಯಾಃ-----ಮುಂಚತ್ವಂಹಸಃ ।

ಇಮಂ ಮಂತ್ರಂ ಜಪಿತ್ವಾ ॥ ವಧೇನ ದಸ್ಯುಮಿತಿ ಷಣ್ಣಾಂ ವಸುಶ್ರುತೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಅಗ್ನಿಸ್ತು ವಿಶ್ರವಸ್ತಮಮಿತಿದ್ವಯೋಃ ವಸುಯವೋಽಗ್ನಿರನುಷ್ಟುಪ್ ಆಗ್ನ್ಯುಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

5.4.060

ವಧೇನ ದಸ್ಯುಂ ಪ್ರಹಿ ಚಾತಯಸ್ವ ವಯಃ ಕೃಣ್ವಾನಸ್ತನ್ವೇ ೩ (ಏ) ಸ್ವಾಯೈ । ಪಿಪರ್ಷಿ ಯತ್ಸಹ ಸಪುತ್ರದೇವಾನ್ತ್ಸೋ ಅಗ್ನೇ ಪಾಹಿ ನೃತಮ ವಾಜೇ ಅಸ್ಮಾನ್ ॥ ವಯಂತೇ ಅಗ್ನ ಉಕ್ಥೈರ್ವಿಧೇಮ ವಯಂ ಹವ್ಯೈಃ ಪಾವಕ ಭದ್ರಶೋಚೇ । ಅಸ್ಮೇರಯಿಂ ವಿಶ್ವವಾರಂ ಸಮಿನ್ವಾಸ್ಮೇ ವಿಶ್ವಾನಿ ದ್ರವಿಣಾನಿ ಧೇಹಿ ॥ ಅಸ್ಮಾಕಮಗ್ನೇ ಅಧ್ವರಂ ಜುಷಸ್ವ ಸಹಸಸೂನೋ ತ್ರಿಷಧಸ್ಥ ಹವ್ಯಂ । ವಯಂ ದೇವೇಷು ಸುಕೃತಸ್ಯಾಮ ಶರ್ಮಣಾನಸ್ತ್ರಿವರೂಥೇನ ಪಾಹಿ ॥ ವಿಶ್ವಾನಿ ನೋ ದುರ್ಗಹಾ ಜಾತವೇದಸ್ಸಿಂಧುಂ ನ ನಾವಾ ದುರಿತಾತಿಪರ್ಷಿ । ಅಗ್ನೇ ಅತ್ರಿವನ್ನಮಸಾ ಗೃಣಾನೋ ೩ (ಓ) ಸ್ಮಾಕಂ ಬೋಧ್ಯವಿತಾ ತನೂನಾಂ ॥

ಯಸ್ತ್ವಾ ಹೃದಾ----ಸ್ವಸ್ತಿ ॥

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಯಜಮಾನನು ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನೂ ಸಾಯಮೌಪಾಸನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಾರವನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡಿ, ಅಲಂಕೃತಳಾದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಶಯನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಾದಿಗಳಿಲ್ಲದ ಸುಖಪ್ರದವಾದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವಿಷ್ಣುರ್ಯೋನಿ ಮಿತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ತಾಂ ಪೂಷನ್, ಯೋಗರ್ಭಮೋಷಧೀನಾಂ, ಅಹಂ ಗರ್ಭಮದಧಾಂ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ಉಪಗಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕರ್ಮವನ್ನು ಒಂದೇ ಸಲ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ತತಃ ಪ್ರಾಣೇ--ದಧಾಮ್ಯಸೌ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪತ್ನಿಯ ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಸ್ತು ವಿಶ್ರವಸ್ತಮಂ ತುವಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮುತ್ತಮಂ ॥ ಅತೂರ್ತಂ ಶ್ರಾವ ಯತ್ಪತಿಂ ಪುತ್ರಂ
5.25 ದದಾತಿ ದಾಶುಷೇ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ದದಾತಿ ಸತ್ಪತಿಂ ಸಾಸಾಹಯೋ ಯುಧಾ ನೃಭಿಃ । ಅಗ್ನಿರತ್ಯಂ
ರಘುಷ್ಯದಂ ಜೇತಾರಮಪರಾಜಿತಂ ॥

ಏತಾಭಿರಷ್ಟಭಿರಗ್ನಿಮುಪಸ್ಥಾಯ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಸೂರ್ಯೋನೋ ದಿವಸ್ಪಾತ್ವಿತಿ ಪಂಚರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ, ಚಕ್ಷುಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಗಾಯತ್ರೀ:-

ಸೂರ್ಯೋನೋ ದಿವಸ್ಪಾತು ವಾತೋ ಅಂತರಿಕ್ಷಾತ್ । ಅಗ್ನಿರ್ನಃ ಪಾರ್ಥಿವೇಭ್ಯಃ ॥ ಜೋಷಾ
10.158 ಸವಿತರ್ಯಸ್ಯತೇ ಹರಶ್ಶತಂ ಸವಾँ ಅರ್ಹತಿ । ಪಾಹಿನೋದಿದ್ಯುತಃ ಪತಂತ್ಯಾಃ ॥ ಚಕ್ಷುರ್ನೋ
ದೇವಸ್ಸವಿತಾ ಚಕ್ಷುರ್ನ ಉತ ಪರ್ವತಃ । ಚಕ್ಷುರ್ಧಾತಾ ದಧಾತುನಃ ॥ ಚಕ್ಷುರ್ನೋ ಧೇಹಿ
ಚಕ್ಷುಷೇ ಚಕ್ಷುರ್ವಿಖ್ಯೈತನೂಭ್ಯಃ । ಸಂಚೇದಂ ವಿ ಚ ಪಶ್ಯೇಮ ॥ ಸುಸಂದೃಶಂ ತ್ವಾ ವಯಂ
ಪ್ರತಿ ಪಶ್ಯೇಮ ಸೂರ್ಯ । ವಿಪಶ್ಯೇಮ ನೃಚಕ್ಷಸಃ ॥

ಅನೇನ ಪತ್ನ್ಯಾಸಹ ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಅಥ ಲೋಕಾನುಸಾರೇಣ ಅಶ್ವಗಂಧಾದಿಕೃತ ಕಲ್ಕಂ ದೂರ್ವಾರಸಂವಾ ಉದೀರ್ಷ್ವಾತ ಇತಿದ್ವಯೋಃಸೂರ್ಯಾಸಾವಿತ್ರೀ, ಸೂರ್ಯಾಸಾವಿತ್ರೀ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

10.85.21 ಉದೀರ್ಷ್ವಾತಃ ಪತಿವತೀ ಹ್ಯೇ ೩ (ಏ) ಷಾ ವಿಶ್ವಾವಸುಂ ನಮಸಾ ಗೀರ್ಭಿರೀಳೇ। ಅನ್ಯಾಮಿಚ್ಛ
ಪಿತೃಷದಂ ವ್ಯಕ್ತಾಂಸತೇ ಭಾಗೋ ಜನುಷಾ ತಸ್ಯ ವಿದ್ಧಿ ॥ ಉದೀರ್ಷ್ವಾತೋ ವಿಶ್ವಾವಸೋ
ನಮಸೇಳಾಮಹೇತ್ವಾ ॥ ಅನ್ಯಾಮಿಚ್ಛ ಪ್ರಫರ್ವ್ಯ ೧ (ಅಂ) ಸಂ ಜಾಯಾಂ ಪತ್ಯಾಸೃಜ ॥

ಆಭ್ಯಾಂ ಸ್ವಾಹಾಂತಾಭ್ಯಾಂ ಉಪವಿಷ್ಟಾಯಾ ವಧ್ವಾ ದಕ್ಷಿಣ ಸವ್ಯನಾಸಾಬಿಲಯೋಃ ಕ್ರಮೇಣೈಕೈಕಾಮೃಚಂ ಪಠನ್, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಸಸಾ ಗೃಹೀತಂ ಸಿಕ್ತ್ವಾ ತದ್ರಸೇ ಉದರಂಗತೇ

ತಾಮಾಚಮಯ್ಯ, ಯಥಾ ವಿಭವಂ ನೂತನ ವಸ್ತ್ರಾದಿಕಂ ಧೃತ್ವಾ, ಪತ್ನ್ಯಾಂಚ ನಾರಿಕೇಳಫಲಾನಿ, ಮನೋಹರಾಣಿ ತಾಂಬೂಲಾದೀನಿ,

ಯಾಃ ಫಲಿನೀರಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ದತ್ವಾ ॥ ಯಾಃ ಫಲಿನೀಃ ---- ಅಂಹಸಃ ॥

ಯಸ್ಯಸ್ಮೃತ್ಯೇತಿ ಜಪನ್ ತತ್ಕರ್ಮ ವಿಷ್ಣವೇ ಸಮರ್ಪ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ತಾಂಬೂಲ ದಕ್ಷಿಣಾದೀನಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದತ್ವಾ, ಸುವಾಸಿನೀಭಿರ್ನೀರಾಜಿತೋ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ ತೇಷಾಮಾಶಿಷಸ್ಸಂಗೃಹ್ಯ, ಔಪಾಸನಾಗ್ನಿಂ ಪೂರ್ವವತ್ಸಂರಕ್ಷೇತ್ ॥ ರವಾವಸ್ತಮಿತೇ ನಿತ್ಯಕರ್ಮನಿರ್ವರ್ತ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಹೃಷ್ಟಮನಾಃ ಸ್ವಲಂಕೃತಃ ಕೃತಭೋಜನಃ ಪತ್ನೀಮನುಲೇಪನಮಾಲ್ಯಾಭರಣಾದಿಭಿರಲಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತಸ್ಸುಧೂಪಿತ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾಮಲದೀಪಯುಕ್ತ ಗೃಹಂ ದಂಪತೀ ಪ್ರವಿಶೇತಾಂ ॥

ತತೋ ಯಜಮನೋ ಜಂತುವರ್ಜಿತಂ ಸುಖಸ್ಪರ್ಶಂ ವಿತಾನಪರಿಮಂಡಿತಂ, ಪರ್ಯಂಕಮಾರುಹ್ಯ, ಪ್ರಾಗುಕ್ತೇ ಶುಭೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಸ್ತ್ರಿಯಮಾರೋಪ್ಯ, ಅಶ್ವಗಂಧಾದಿಕೃತಂ ಕಲ್ಕಂ ದೂರ್ವಾರಸಂ ವಾ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಮಂತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಸಿಕ್ತ್ವಾ, ಗಂಧರ್ವಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾವಸೋರ್ಮುಖಮಸೀತಿ, ಉಪಸ್ಥಮಭಿಮೃಶ್ಯ, ವಿಷ್ಣುರ್ಯೋನಿಮಿತ್ಯಾದಿ ಷಳೃಚಂ ಪಠನ್।

ವಿಷ್ಣುರ್ಯೋನಿಂ ----ಸೂತವೇ ॥

ಲಿಂಗಮಂಡದ್ವಯಂ ಚ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ ತಾಂ ಪೂಷನ್ನಿತಿ ಮಂತ್ರಂ ಯೋಗರ್ಭಮೋಷಧೀನಾಂ. ಅಹಂ ಗರ್ಭಮದಧಾಮೋಷಧೀಷ್ವಿತಿ ಮಂತ್ರಂ ಚ ಜಪಿತ್ವಾ, ಸಕೃದುಪಗಚ್ಛೇತ್ ॥

ತಾಂ ಪೂಷನ್ನಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಾಸಾವಿತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಸಾವಿತ್ರೀ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್:-

ತಾಂ ಪೂಷನ್ಛಿವತಮಾ ಮೇರಯಸ್ವ ಯಸ್ಯಾಂ ಬೀಜಂ ಮನುಷ್ಯಾ ೩ ಆವಪಂತಿ । ಯಾನ ಊರೂ ಉಶತೀ ವಿಶ್ರಯಾತೇ ಯಸ್ಯಾಮುಶಂತಃ ಪ್ರಹರಾಮಶೇಪಂ ॥

ಯೋಗರ್ಭಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠಃಪರ್ಜನ್ಯೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಯೋ ಗರ್ಭಮೋಷಧೀನಾಂ ಗವಾಂ ಕೃಣೋತ್ಯರ್ವತಾಂ । ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಪುರುಷೀಣಾಂ ॥

ಅಹಂ ಗರ್ಭಂ ಪ್ರಜಾವಾನ್ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೋ ಗರ್ಭ ಇಂದ್ರೋ ವಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಅಹಂ ಗರ್ಭಮದಧಾಮೋಷಧೀಷ್ವಹಂ ವಿಶ್ವೇಷು ಭುವನೇಷ್ವಂತಃ । ಅಹಂ ಪ್ರಜಾ ಅಜನಯಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮಹಂ ಜನಿಭ್ಯೋ ಅಪರೀಷು ಪುತ್ರಾನ್ ॥

ತತಃ ಪ್ರಾಣೇ ರೇತೋದಧಾಮ್ಯಸಾವಿತ್ಮನು ಪ್ರಾಣ್ಯಾದ್ಯಥಾ ಭೂಮಿರಗ್ನಿಗರ್ಭಾ ಯಥಾದ್ಯೌರಿಂದ್ರೇಣ ಗರ್ಭಿಣೀ । ವಾಯುರ್ಯಥಾ ದಿಶಾಂ ಗರ್ಭ ಏವಂತೇ ಗರ್ಭಂದಧಾಮ್ಯಸೌ ॥ ಇತಿ ಸ್ತ್ರೀ ಹೃದಯಭಿಮೃಶ್ಯ ಆಚಾಮೇತ್ । ತತಃ ಪ್ರಾತರ್ನಿತ್ಯಕರ್ಮ ನಿರ್ವರ್ತ್ಯ, ಕರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಪೂರ್ವವತ್ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಇತ್ಯೇಷ ಗರ್ಭಾಧಾನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಪುಂಸವನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಗರ್ಭಮಾಸ ಪ್ರಭೃತಿ ತೃತೀಯೇ ಮಾಸಿ ಗರ್ಭಾಭಿವ್ಯಕ್ತೌ ತತ್ರಾನಭಿವ್ಯಕ್ತೌ, ಚತುರ್ಥೇ ಷಷ್ಠೇಷ್ಟಮೇವಾ ಮಾಸ್ಯರಿಕ್ತೇ ತಿಥೌ ಪುಷ್ಯಾದಿ ಪುನ್ನಕ್ಷತ್ರೇ ಅನುಕೂಲ ಬಲಾನ್ವಿತೇ ಪುಂಸವನಾ ನವಲೋಭನೇ ಕರಿಷ್ಯನ್ ಅಥವಾ ಸೀಮಂತೇನ ಸಹವಾ ಕರಿಷ್ಯನ್, ಪತಿಃ ಪೂರ್ವೇದ್ಯುಃ ಸಮಾನರೂಪ ವತ್ಸಾಯಾ ಗೋಸ್ತದಲಾಭೇ ಅನ್ಯಸ್ಯವಾಕ್ಷೀರಂ ದಧ್ಯರ್ಥಂ, ಮಾಷಷಟ್ಕಂ, ಯವತ್ರಯಂಚ ಸಂಪಾದ್ಯ ವೃತ್ತಾಕಾರ ಮವಿರಳ ಚ್ಛಾಯ ಮಚ್ಛಾವಕಾಶಂ ಗೃಹೈಕದೇಶಂ ಕೃತ್ವಾ, ವಿಧಿವ ತ್ಸ್ವಸ್ತಿ ವಚನಾಭ್ಯುದಯಿಕೇ ಕೃತ್ವಾ, ಗರ್ಭಾಭಿ ವೃಧ್ಯ ವಿರೋಧಿನಾ ಹವಿಷಾ ಕೃತೈಕ ಭುಕ್ತಾಂ ಭಾರ್ಯಾಂಕೃತ್ವಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸನ್ ಪರೇದ್ಯುರ್ಮಂಗಳ ಸ್ನಾತಾಂ ಪರಿಹಿತಾಹತ ಪರಿಧಾನಾಂ ಪ್ರಾವೃತ ಪ್ರಾವರಣೀಯಾಂ ಭೂಷಣೋಪಭೂಷಿತಾಂ ಪತ್ನೀಂ ॥

ಪುಂಸವನಂ ಅನವಲೋಭನಂ ಚ ।

ಯಜಮಾನನು ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ನಿತ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ಈ ನನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಸಂಬಂಧವಾದ ಗರ್ಭದೋಷವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಪುಂರೂಪದ ಜ್ಞಾನೋದಯ ಸಿದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಏಳಿಗೆಗೆ ತಡೆಯಾದ ದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ 'ಅಸ್ಯಾಂ---ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ' ಪುಂಸವನಾನವ ಲೋಭನವವೆಂಬ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಮಂಗಳನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ. (ಔಪಾಸನಾಗ್ನಿ)

ಸ್ವಗೃಹೇ ಪೂರ್ವಕೃತೇ ದೇಶೇ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣತ ಉಪವೇಶ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಸ್ಸಹ ಸ್ವಸ್ತಿ ವಾಚನಂ ಕೃತ್ವಾ, ದೇಶಕಾಲಾವನೂದ್ಯ ಅಸ್ಯಾಂ ಭಾರ್ಯಾಯಾಂ ಉತ್ಪತ್ಸ್ಯಮಾನ ಗರ್ಭಸ್ಯ ಬೈಜಿಕ ಗಾರ್ಭಿಕ ದೋಷ ಪರಿಹಾರ ಪುಂರೂಪತಾ, ಜ್ಞಾನೋದಯ ಸಿದ್ಧಿ ತದಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರತಿರೋಧಿ ಪರಿಹಾರದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪುಂಸವನಮನವಲೋಭನಂಚ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ,

ವಿಧಿವತ್ ಕೌತುಕಸೂತ್ರಮಾಬಧ್ಯ ಔಪಾಸನಾಗ್ನಿಂ ಪವಮಾನ ನಾಮಕಂ ಕೃತೋಪಲೇಪನೇದೇಶೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಅದ್ಯಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ಪುಂಸವನಾವಲೋಭನ ಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ, ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ, ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚರುಣಾ ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ, ಅನ್ವಾಧಾಯ, ಪರಿಸಮೂಹನ ಪುರಸ್ಸರಂ ತಂತ್ರಂಕೃತ್ವಾ, ಪ್ರಜಾಪತಯೇತ್ವಾ ಜುಷ್ಟಂ ನಿರ್ವಪಾಮೀತಿ ಚತುರ್ವ್ರೀಹಿಮುಷ್ಟಿ ನಿರ್ವಾಪಣಾದಿ ಹವಿರಾಸಾದನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸ್ವಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಪ್ರಾಗ್ರೀವ ಮುತ್ತರ ಲೋಮಾ ನಡುಹಂ ಚರ್ಮಾಸ್ತೀರ್ಯ, ಅಗ್ನಿಮಾತ್ಮಾನಮಂತರಾ ಪತ್ನೀಮಾಚಾಂತ ಸಲಿಲಾಂ, ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚರ್ಮಣ್ಯುಪ ವೇಶ್ಯ, ತಯಾ ಅನ್ವಾರಬ್ಧಸ್ಸ್, ಇಧ್ಮಾಧಾನಾದ್ಯಾಜ್ಯಭಾಗಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಪತ್ನ್ಯಾಃ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತೇ ಪ್ರಸೃತೀಕೃತೇ ಪಾಣೌ ಪ್ರಸೃತಿಮತಂ ದಧಿನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ತದುಪರಿ ಲಿಂಗಮಿವ ಯವಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ತತ್ಪಾರ್ಶ್ವಯೋರಂಡದ್ವಯಮಿವ, ಮಾಷ ದ್ವಯಂ ನಿಧಾಯ, ಕಿಂಪಿಬಸೀತಿಪತ್ನೀಂ ತ್ರಿವಾರಂ ಪೃಚ್ಛೇತ್ ॥ ಸಾ ಚ ಪುಂಸವನಮಿತಿತ್ರಿರುಕ್ತ್ವಾ, ಸಯವಮಾಷಂ ತದ್ದಧಿ ನಿಶ್ಶೇಷಂ ಪೀತ್ವಾಚಮ್ಯ, ಪುನರೇವಂ ದ್ವಿ ಪ್ರಾಶ್ಯಾಚಾಮೇತ್ ॥ ಏತತ್ ಪುಂಸವನಂ ॥

ಅನವಲೋಭನಂತು---ದೂರ್ವಾಪುಂಜಂ ಕನ್ಯಯಾ ದೃಷದ್ಯುಪಲೇನ ಪೇಷಯಿತ್ವಾ, ತತ್ಪಾಣಿನಾಪಿಂಡೀಕೃತ್ಯ, ಶುದ್ಧವಾಸಸಾ ಸಂಗೃಹ್ಯ, ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ್ಯಾಸ್ತ್ರಿಯಃ ಪಶ್ಚಿಮತಸ್ತಿಷ್ಠನ್, ಪ್ರಜಾವಜ್ಜೀವ ಪುತ್ರಾಖ್ಯೇ ಸೂಕ್ತೇ ಜಪಿತ್ವಾ, ತದಾನನಮುನ್ನಮಯ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ನಾಸಿಕಾಬಿಲೇ ಸ್ವಾಂಗುಷ್ಠಾಗ್ರೇಣ ದೂರ್ವಾರಸಮಾಸಿಂಚೇತ್

ತತ್ರಮಂತ್ರಾಃ

ಗರ್ಭಾಧಾನ ಹೋಮದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ದ್ವಾದಶಪಾತ್ರಪ್ರಯೋಗದಂತೆ ಚರುವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಧಾನಹೋಮಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತನ್ನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಖವಿರುವಂತೆ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ರೋಮಗಳಿರುವಂತೆ ಎತ್ತಿನ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹಾಸಿ (ಬದಲಾಗಿ ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ) ಅದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅವಳ ಕೈಮುಟ್ಟಿಸಿ ಇಧ್ಮಾಧಾನಾದಿ ಆಜ್ಯಭಾಗಾಂತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪತ್ನಿಯು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಚಾಚಿ ಮೊಣಕಾಲುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕರುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ತಯಾರಾದ ಮೊಸರನ್ನು

ಆತೇ ಗರ್ಭೋ ಯೋನಿಮೈತು ಪುಮಾನ್ಬಾಣ ಇವೇಷುಧಿಂ । ಆವೀರೋ ಜಾಯತಾಂ ಪುತ್ರಸ್ತೇ ದಶಮಾಸ್ಯಃ ॥ ಕರೋಮಿತೇ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಮಾ ಗರ್ಭೋ ಯೋನಿ ಮೇತುತೇ । ಅನೂನಃ ಪೂರ್ಣೋ ಜಾಯತಾ ಮ ಶ್ಲೋಣೋಪಿ ಶಾಚಧೀತಃ ॥ ಪುಮಾಂಸ್ತೇ ಪುತ್ರಾನ್ನಾರಿ ತಂ ಪುಮಾನನು ಜಾಯತಾಂ । ತಾನಿ ಭದ್ರಾಣಿ ಬೀಜಾನ್ಯೃಷಭಾ ಜನಯಂತು ನೌ ॥ ಯಾನಿ ಭದ್ರಾಣಿ ಬೀಜಾನ್ಯೃಷಭಾ ಜನಯಂತಿ ನಃ । ತೈಸ್ತ್ವಂ ಪುತ್ರಾನ್ವಿಂದಸ್ವ ಸಾಪ್ರಸೂರ್ಧೇನುಕಾ ಭವ ॥ ಕಾಮಸ್ಸಮೃಧ್ಯತಾಂ ಮಹ್ಯಮಪರಾಜಿತ ಮೇ ವಮೇ ॥ ಯಂ ಕಾಮಂ ಕಾಮಯೇ ದೇವ ತನ್ಮೇ ವಾಯೋ ಸಮರ್ಧಯ ॥ ಅಗ್ನಿರೈತು ಪ್ರಥಮೋ ದೇವತಾನಾಂ ಸೋಽಸ್ಯೈ ಪ್ರಜಾಂ ಮುಂಚತು ಮೃತ್ಯುಪಾಶಾತ್ ॥ ತದಯಂ ರಾಜಾ ವರುಣೋಽನು ಮನ್ಯತಾಂ ಯಥೇಯಂ ಸ್ತ್ರೀ ಪೌತ್ರ ಮಘನ್ನರೋದಾತ್ ॥ ಇಮಾಮಗ್ನಿಸ್ತ್ರಾಯತಾಂ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಃ ಪ್ರಜಾಮಸ್ಯೈ ನಯತು ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥ ಅಶೂನ್ಯೋಪಸ್ಥಾ ಜೀವತಾಮಸ್ತು ಮಾತಾ ಪೌತ್ರಮಾನಂದಮಭಿ ಪ್ರಬುಧ್ಯತಾಮಿಯಂ ॥ ಮಾತೇ ಗೃಹೇ ನಿಶಿಘೋಷ ಉತ್ಥಾದನ್ಯತ್ರ ತ್ವದ್ರುದತ್ಯಸ್ಸಂ ವಿಶಂತು ॥ ಮಾತ್ವಂ ವಿಕೇಶ್ಯುರ ಅವಧಿಷ್ಠಾ ಜೀವಪತ್ನೀ ಪತಿಲೋಕೇ ವಿರಾಜ ಪಶ್ಯಂತೀ ಪ್ರಜಾಂಸುಮನಸ್ಯಮಾನಾ ॥ ಅ ಪ್ರ ಜಸ್ತಾಂ ಪೌತ್ರ ಮೃತ್ಯುಂ ಪಾಪ್ಮಾನಮುತವಾಽಘಂ॥ ಶೀರ್ಷ್ಣಸ್ರಜಮಿವೋನ್ಮುಚ್ಯದ್ವಿಷದ್ಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿಮುಂಚಾಮಿ ಪಾಶಂ ॥ ದೇವಕೃತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ

ಅವಳ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಕಬೇಕು. ಆ ಮೊಸರಿನ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗಾಕಾರವುಳ್ಳ ಅಕ್ಕಿಕಾಳನ್ನು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತಲೆ ಇರುವಂತೆ ಇಡಬೇಕು. ಕಾಳಿನ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ವೃಷಣದಂತೆ ಎರಡು ಉದ್ದಿನ ಕಾಳುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು 'ಕಿಂಪಿಬಸಿ' ಎಂದು ಪತಿಯು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಪುಂಸವನಂ' ಎಂದು ಮೂರು ಸಲ ಹೇಳಿ ಪತ್ನಿಯು ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೆರಡು ಸಲವೂ ಕುಡಿದು ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ್ವೆಯನ್ನು ಸಾಣೆಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಜಜ್ಜಿ ಉಂಡೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಶುದ್ಧ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಪತಿಯು ಅವಳ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ತನ್ನ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ

ಕಲ್ಪಮಾನಂ ತೇನ ಹನ್ಮಿ ಯೋನಿಷದಃ ಪಿಶಾಚಾನ್ । ಕ್ರವ್ಯಾದೋ ಮೃತ್ಯೂನಧರಾನ್ ಪಾತಯಾಮಿ
ದೀರ್ಘಮಾಯುಸ್ತವ ಜೀವಂತು ಪುತ್ರಾಃ ॥

ಆಚಾಂತ ಸಲಿಲಯಾ ಜಾಯಯಾ ಸ್ಪೃಷ್ಟಸ್ಸನ್ ಪ್ರಜಾಪತ್ಯಂ ಚರುಂ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ಸ್ವಾಹೇತ್ಯವದಾನ ಧರ್ಮೇಣ ಅವದಾಯಹುತ್ವಾ ॥

ಯತ್ತೇ ಸುಶೀಮ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರನುಷ್ಟುಪ್ ಭಾರ್ಯಾಯಾಃ ಹೃದಯಾಲಂಭನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಯತ್ತೇ ಸುಶೀಮೇ ಹೃದಯೇ ಹಿತಮಂತಃ ಪ್ರಜಾಪತೌ ॥
ಮನ್ಯೇಽಹಂ ಮಾಂ ತದ್ವಿದ್ವಾಂಸಂ ಮಾಽಹಂ ಪೌತ್ರಮಘಂ ನಿಯಾಂ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಪತ್ನ್ಯಾ ಹೃದಯದೇಶಂ ಸ್ವಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಪಾಣಿನಾ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮ ಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ, ಕರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಪೂರ್ವವತ್ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಇತ್ಯೇಷ ಪುಂಸವನಾನವಲೋಭನ ಪ್ರಯೋಗಃ :-

ಬಲಮೂಗಿನ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ 'ಜೀವ ಪುತ್ರ ಸಂಜ್ಞಕ' ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ಬಲ ಅಂಗುಷ್ಠದ ತುದಿಯಿಂದ ದೂರ್ವಾರಸವು ಹೊಟ್ಟೆಯ ತನಕ ಹೋಗುವಂತೆ ಹಿಂಡಬೇಕು ಈ ಹತ್ತು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಪತ್ನಿಯ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ದೂರ್ವಾರಸವನ್ನು ಸುರಿಯಬೇಕು. ಅವಳು ಆಚಮನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವಧಾನ ಧರ್ಮದಂತೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ಒಂದು ಆಹುತಿಕೊಟ್ಟು 'ಯತ್ತೇ ಶುಶೀಮೇ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪತ್ನಿಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು.

ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಗರ್ಭಮಾಸಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಪ್ರಾಗುಕ್ತೇ ಚತುರ್ಥಾದೌ ಮಾಸೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ಪ್ರಾಗುಕ್ತೇ ತಿಥೌ ದಿವಾ ಚಂದ್ರಮಸಾಧಿಷ್ಠಿತಸ್ಯ ಪುಷ್ಯಾದೇಃ ಪುನ್ನಕ್ಷತ್ರಸ್ಯ ಮಧ್ಯಮ ಪಾದದ್ವಯೇ ಪತ್ನ್ಯಾಸ್ಸೀಮಂತಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಪತಿಃ ಪೂರ್ವೇದ್ಯುರಾನಡುಹಂಚರ್ಮ, ಅಪಕ್ವ ಫಲಯುಗ್ಮಯುತಾವುದುಂಬರ ಸ್ತಬಕೌ, ತದಭಾವೇ ಅನ್ಯಸ್ತಬಕೌ ವಾ ತ್ರಿಶ್ಯುಕ್ಲವರ್ಣಾಂ ಶಲಲೀಂ, ತ್ರೀಣಿ ಕುಶಪಿಂಜೂಲಾನಿಚ ಸಂಪಾದ್ಯ, ಪ್ರಾಗುಕ್ತವತ್ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಾಭ್ಯುದಯಿಕೇ ಚ ಕೃತ್ವಾ ಪರೇದ್ಯುಃ ಪ್ರಾತರನುಷ್ಠಿತ ಮಂಗಳಸ್ನಾನಂ ಪರಿಹಿತಾಹತವಾಸೋ ಯುಗಳಾಂ ಯಥಾವಿಭವಮಲಂಕೃತಾಂ ಪತ್ನೀಂ ಭದ್ರಪೀಠೇ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣತ ಉಪವೇಶ್ಯ, ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಂ ಕೃತ್ವಾ, ಕೃತಪ್ರಾಣಾಯಾಮೋ ದೇಶಕಾಲೌ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಮಮ ಧರ್ಮಪತ್ನ್ಯಾಃ ಗರ್ಭಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಪಂಥಿಪಿಶಿತರುಧಿರಪ್ರಿಯಾಽಲಕ್ಷ್ಮೀ ಭೂತರಾಕ್ಷಸಗಣದೂರ ನಿರಸನಕ್ಷಮ ಸಕಲಸೌಭಾಗ್ಯ ನಿದಾನಭೂತ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಮಾವೇಶನದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಸ್ತ್ರೀಸಂಸ್ಕಾರಲಕ್ಷಣಂ ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯೇ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಕೃತ ಕೌತುಕಬಂಧಾಂ ವಧೂಂ ಅರ್ಚಿತೇಷ್ಟದೇವತಾಂ ಕೃತ್ವಾ, ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿದುಕ್ತೇ ಶುಭೇಮುಹೂರ್ತೇ ಔಪಾಸನಾಗ್ನಿಂ ಮಂಗಳನಾಮಾನಂ ವಿಧಿವತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಪ್ರಬೋಧ್ಯ ಧ್ಯಾತ್ವಾ, ಸಮಿದ್ವಯಮಾದಾಯ ಪುನರ್ದೇಶಕಾಲೌನಿರ್ದಿಶ್ಯ, ಅದ್ಯಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನಹೋಮೇ ದೇವತಾಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ದ್ವಿವಾರಂ ಧಾತಾರಂ, ದ್ವಿವಾರಂ ರಾಕಾಂ, ತ್ರಿವಾರಂ ವಿಷ್ಣುಂ, ಪ್ರಜಾಪತಿಂಚಾಜ್ಯೇನ ಶೇಷೇಣೇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಅನ್ವಾಧಾಯ ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಪರಿಷೇಚನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸ್ವಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಪ್ರತ್ಯಗಗ್ನೇಃ ಪ್ರಾಗ್ರೀವಮೂರ್ಧ್ವಲೋಮಾನಡುಹಂ ಚರ್ಮಾಸ್ತೀರ್ಯ ಉದಗಗ್ನೇಃ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೀಂ ಸ್ರುವಂ ಚಮಸಮಾಜ್ಯಪಾತ್ರ ಮಿಧ್ಮಾಬರ್ಹಿಷೀಚೇತ್ಯಾದ್ಯಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಾಂತೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಜಿನೇ ತಾಮಾಚಾಂತ ಸಲಿಲಾಂ ಪತ್ನೀಂ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೀಮುಪವೇಶ್ಯ ತಯಾಪಾಣಿನಾ ಸ್ಪೃಷ್ಟಸ್ಸ್ ಇಧ್ಮಾಧಾನಾದ್ಯಾಜ್ಯಭಾಗಾಂತಂಕೃತ್ವಾ ॥

ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನಂ

ಗರ್ಭಮಾಸಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಚತುರ್ಥಾದಿಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಶುಭತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಚಂದ್ರನ ಪುಷ್ಯಾದಿ ಪುನ್ನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನ ಸೀಮಂತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಬೇಕು.

ಎತ್ತಿನ ಚರ್ಮ, ಅಪಕ್ವವಾದ ಎರಡು ಫಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅತ್ತಿಯ ಗೊಂಚಲು. ಮೂರು ಬಿಳಿಗೆರೆಯಿಂದ ಹಂದಿಯ ಮುಳ್ಳು, ಮೂರು ಕುಶಪಿಂಜೂಲ, ಎಂದರೆ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅತ್ತಿಹಣ್ಣಿನ ಮಾಲೆ ಸಹ.

ಯಜಮಾನನು ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪುಣ್ಯಾಹ ಮಾಡಿ. ಮಮಧರ್ಮಫತ್ನ್ಯಾಃ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ. ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಂತರ ಎಂಟು ಆಜ್ಯಾಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಪತ್ನಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ಪತ್ನಿಯ ಕೇಶಲಲಾಟಗಳ ಮಧ್ಯೇ ಎಂದರೆ ಬೈತಲೆಯಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಿಂದ ಮೂರು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕಾವರ್ತಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಬೈತಲೆಯನ್ನು ಸವರಬೇಕು ನಂತರ ಗೋಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅತ್ತಿಯ ಹಣ್ಣುಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಸಂಗೀತಗಾರರಿಂದ ವೀಣೆಯಿಂದ ''ಸೋಮೋನೋಮಾನುಷೀಃ'' ಪ್ರಜಾನಿವಿಷ್ಟಚಕ್ರಸಾ, ಎಂದು ಬಾರಿಸಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ನದಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬಾರಿಸಿಸಬೇಕು.

ಸಾಮಕರು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಸಹ ಸಾಮಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಧಾತಾ ದದಾತ್ವಿತಿ ದ್ವಯೋಃ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋಧಾತಾ ಆದ್ಯಾಽನುಷ್ಟುಪ್, ದ್ವಿತೀಯಾತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನ ಪ್ರದಾನಾಜ್ಯಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ಧಾತಾ ದದಾತು ದಾಶುಷೇ ಪ್ರಾಚೀಂ ಜೀವಾತು ಮಕ್ಷಿತಾಂ ।
ವಯಂ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ ಸುಮತಿಂ ವಾಜಿನೀವತ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಧಾತ್ರ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಧಾತಾ ಪ್ರಜಾನಾಮುತರಾಯ ಈಶೇಧಾತೇದಂ ವಿಶ್ವಂ ಭುವನಂ ಜಜಾನ ।
ಧಾತಾ ಕೃಷ್ಟೀರನಿಮಿಷಾಽಭಿ ಚಷ್ಟೇ ಧಾತ್ರಇದ್ಧವ್ಯಂ ಘೃತವಜ್ಜುಹೋತ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಧಾತ್ರ ಇದಂ ನಮಮ ॥ ರಾಕಾಮಹಮಿತಿ ದ್ವಯೋಃ ಗೃತ್ಸಮದೋ ರಾಕಾ ಜಗತೀ॥

ರಾಕಾಮಹಂ ಸುಹವಾಂ ಸುಷ್ಟುತೀ ಹುವೇ ಶೃಣೋತುನಸ್ಸುಭಗಾ ಬೋಧತುತ್ಮನಾ ।
ಸೀವ್ಯತ್ವಪಸ್ಸೂಚ್ಯಾಽಚ್ಛಿದ್ಯಮಾನಯಾ ದದಾತು ವೀರಂ ಶತದಾಯಮುಕ್ಥ್ಯ ೧ (ಅಂ)
ಸ್ವಾಹಾ ॥

ರಾಕಾಯಾ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಯಾಸ್ತೇ ರಾಕೇ ಸುಮತಯಸ್ಸುಪೇಶಸೋ ಯಾಭಿರ್ದದಾಸಿ ದಾಶುಷೇ ವಸೂನಿ ।
ತಾಭಿರ್ನೋ ಅದ್ಯ ಸುಮನಾ ಉಪಾಗಹಿ ಸಹಸ್ರ ಪೋಷಂ ಸುಭಗೇ ರರಾಣಾ
ಸ್ವಾಹಾ ॥

ರಾಕಾಯಾ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ನೇಜಮೇಷೇತಿ ಮಂತ್ರತ್ರಯಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋವಿಷ್ಣುರನುಷ್ಟುಪ್ :-

ನೇಜಮೇಷ ಪರಾಪತ-----ಪುಮಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಯಥೇಯಂ ಪೃಥಿವೀ---ಸೂತವೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ವಿಷ್ಣೋಃ ಶ್ರೇಷ್ಠೇನ----ಸೂತವೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ವಿಷ್ಣವ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಪ್ರಜಾಪತೇನತ್ವದಿತಿ----ಪ್ರಜಾಪತಿ ರನುಷ್ಟುಪ್ ।

ಪ್ರಜಾಪತೇ=ರಯೀಣಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮ

ಏತೈರ್ಮಂತ್ರೈರಾಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಹುತ್ವಾ, ಪತ್ನ್ಯಾಃ ಪಶ್ಚಿಮತಃ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಸ್ತಿಷ್ಠನ್ । ಅಪಕ್ವಫಲಯುಗ್ಮಾನ್ವಿತಂ ಔದುಂಬರಸ್ತಬಕದ್ವಯಂ ತ್ರಿಶ್ಯುಕ್ಲಾಂ ಶಲಲೀಂ ಕುಶಾಂಕುರತ್ರಯಂಚ ಪಾಣಿನೈಕೀಕೃತ್ಯ, ಗೃಹೀತ್ವಾ ತನ್ಮೂಲೇನ ಪತ್ನ್ಯಾಃ ಕೇಶಲಲಾಟಯೋಸ್ಸಂಧಿಮಾರಭ್ಯ ಆಮೂರ್ಧ್ವ ಪ್ರದೇಶಾತ್ ಯಥಾ ಸೀಮಂತರೇಖಾಭವತಿ ತಥಾ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರೋಮಿತ್ಯುಚ್ಚಾರಯನ್, ತ್ರಿಶ್ಚತುರ್ವಾರಂ ವಾ ಪೃಥಗುನ್ನಯೇತ್ ॥ ಪ್ರತಿವಾರಂ ಮಂತ್ರಾವೃತ್ತಿಃ ॥ ತತೋ ಯಥಾಚಾರಂ ಸಗೋಧೂಮಾವೌದುಂಬರ ಫಲಮಾಲಾಂ ಕಂಠೇನಿಧಾಯ, ವೀಣಾಗಾಧಿನೌ ದ್ವಿಜೌಸೋಮಂರಾಜಾನಂ ಸಂಗಾಯೇತಾಮಿತಿ ಪ್ರೇಷಯೇತ್ ತೌವೀಣಾಗಾಥಿನೌ,

ಸೋಮೋ ನೋ ರಾಜಾಽವತು ಮಾನುಷೀಃ । ಪ್ರಜಾ ನಿವಿಷ್ಟಚಕ್ರಾಸೌ ॥

ಇತಿ ಸನ್ನಿಹಿತ ಮಹಾನದೀನಾಮ ಸಂಬುಧ್ಯಂತ ಮುಚ್ಚಾರಯಂತೌ ವೀಣಾಂ ಗಾಪಯೇತಾಂ ॥ ಸಾಮಗಾನೇ ಪರಿಜ್ಞಾನೇ ತಂ ಮಂತ್ರಂ ತ್ರಿಃ ಪಠೇತಾಂ ॥ ತತೋ ಭರ್ತಾ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂಸಮಾಪ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ವೃಷಭಂ ದತ್ವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ತಾಂಬೂಲದಕ್ಷಿಣಾದೀನಿದತ್ವಾ, ಪತಿ ಪುತ್ರವತೀಭಿಃ ವೃದ್ಧಪುರಂಧ್ರೀಭಿಃ ಉಪದಿಷ್ಟಮಾಚಾರಂ ಚರೇತ್ ॥

ತತೋ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಕ್ತಾಽಶಿಷೋ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ॥

ಇತ್ಯೇಷ ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಜಾತಕರ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಪುತ್ರೇ ಜಾತಮಾತ್ರೇ ಪಿತಾ ತಸ್ಯಮುಖಮಾಲೋಕ್ಯ, ನದ್ಯಾದಾವುದಙ್ಮುಖಃ ಸಚೇಲಂ ಸ್ನಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್/ರಾತ್ರೌಚೇತ್ ದಿವಾಹೃತ ಶೀತೋದಕಂ ಸ್ವರ್ಣಯುತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಅನಲ ಸನ್ನಿಧೌ ಸ್ನಾಯಾತ್, ತದಶಕ್ತೌ ಉಷ್ಣೋದಕೇನ ಸ್ನಾಯಾತ್ ॥ ಏವಂ ಯಥಾಽಧಿಕಾರಂ ಸ್ನಾತ್ವಾಽಚಮ್ಯ, ಸಿತ ಚಂದನ ಮಾಲ್ಯಾದಿಭಿರಲಂಕೃತಃ ಪ್ರಾಙ್ನಾಭಿಚ್ಛೇದನಾತ್ ಅಕೃತ

ಸ್ತನ್ಯಪಾನಮನ್ಯೈರಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತಮಲಂಕೃತಂ ಕುಮಾರಂ ಮಾತುರುತ್ಸಂಗೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಉಪವೇಶ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಸ್ಸಹ ಸ್ವಸ್ತಿ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಂ ಕೃತ್ವಾ, ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರೇರಾಶೌ ಜಾತಸ್ಯ ಅಸ್ಯ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಗರ್ಭಾಂಬುಪಾನಜನಿತ ಸಕಲದೋಷ ನಿರ್ಹರಣಾಯುರ್ಮೇಧಾಭಿವೃದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಜಾತಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಪ್ರಾಗುಕ್ತವದಾಭ್ಯದಯಿಕಂ ಹಿರಣ್ಯೇನ ವಿಧಾಯ, ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾ ಲೌಕಿಕಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರಬಲನಾಮಾನಂ ವಿಧಿವತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಜಾತಕರ್ಮ ಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ, ಅನ್ವಾಧಾಯ ಪರಿಸಮೂಹನಾದ್ಯಾಜ್ಯ ಭಾಗಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಪ್ರಧಾನ ದೇವತಾಃ ಚತುರ್ಥ್ಯಂತನಾಮ ಮಂತ್ರೇಣಹುತ್ವಾ, ಉದ್ದೇಶತ್ಯಾಗೌಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ತತೋ ಮಧುಸರ್ಪಿಷೀಮಾನತೋ ವಿಷಮತಯಾ ಮಿಶ್ರಯಿತ್ವಾ, ತಚ್ಛಿಲಾತಲೇ ಕ್ಷಿಪ್ತ್ವಾ ತತ್ರ ಸುವರ್ಣಂ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಲವಂ ಯಥಾಭವತಿ ತಥಾಸಂಘೃಷ್ಯ, ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಪಾತ್ರೇನಿಧಾಯ ತೇನೈವ ಹಿರಣ್ಯೇನ :-

---

ಜಾತಕರ್ಮ ॥

ಪುತ್ರ ಜನನವಾದ ಕೂಡಲೇ ತಂದೆಯಾದವನು ಶಿಶುವಿನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನದೀತಟಾಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಚೇಲಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ತಂದೆಯಾದವನು ಪಿತೃಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನದ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಆದರೂ ತಣ್ಣೀರಿನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಶಕ್ತನಾದರೆ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದಲೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ಜಾತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ನಾಭಿಚ್ಛೇದನಾತ್ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಶುಭದಿನ ಅಂದರೆ ಹನ್ನೊಂದು ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡನೇ ದಿನ ಅದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಶುಭ ದಿನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆದಿನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಮಗುವಿಗೆ ಶಾರೀರಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಆಯುಷ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಈ ಕರ್ಮದ ಫಲ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಜೇನು, ತುಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೂ ತುಪ್ಪವನ್ನು

ಪ್ರತೇ ದದಾಮಿ ಮಧುನೋ ಘೃತಸ್ಯ ವೇದಂ ಸವಿತ್ರಾ ಪ್ರಸೂತಂ ಮಘೋನಾಂ ।

ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಗುಪ್ತೋ ದೇವತಾಭಿ ಶ್ಶತಂ ಜೀವ ಶರದೋ ಲೋಕೇ ಅಸ್ಮಿನ್ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಕುಮಾರಂ ಪಾಯಯಿತ್ವಾ, ತದ್ಧಿರಣ್ಯಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ, ಕುಮಾರಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ಣೇನಿಧಾಯ, ತನ್ಮುಖಸಮೀಪೇ ಸ್ವಮುಖಮಾನೀಯ

ಮೇಧಾಂ ತೇ ದೇವಸ್ಸವಿತಾ ಮೇಧಾಂ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ ।

ಮೇಧಾಂ ತೇ ಅಶ್ವಿನೌ ದೇವಾವಾಧತ್ತಾಂ ಪುಷ್ಕರಸ್ರಜಾ ॥

ಇತ್ಯೇತಾಮೃಚಂ ಜಪಿತ್ವಾ, ಪುನಸ್ತದೇವಹಿರಣ್ಯಂ ಸವ್ಯೇಕರ್ಣೇ ನಿಧಾಯ ಏತಾಮೃಚಮೇವ ಜಪಿತ್ವಾ ಶಿಸೋರಂಸೌ-

ಅಶ್ಮಾ ಭವ ಪರಶುರ್ಭವ ಹಿರಣ್ಯಮಸ್ತೃತಂಭವ ।

ವೇದೋ ವೈ ಪುತ್ರನಾಮಾಸಿ ಸಜೀವಶ್ಶರದಶ್ಶತಂ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಇಂದ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನ್ಯಸ್ಮೇ ಪ್ರಯಂಧೀತಿ ಮಂತ್ರಾಭ್ಯಾಂಚ ಯುಗಪದಭಿಮೃಶ್ಯ,

---

ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಯೂ ಬೆರಸಿ, ಬಂಗಾರದಿಂದ ಗಂಧವನ್ನು ತೆಗೆದು ''ಪ್ರತೇದದಾಮಿ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಿಶುವಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶಿಶುವಿನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಕ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯು ಅಧಿಕವಾಗಲೆಂದು ಅದರ ಎರಡು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲೂ ಮಂತ್ರಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಹೋಮವನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು. ''ಅಶ್ಮಾ ಭವ'' ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಶಿಶುವಿನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸವರಬೇಕು. ''ಇಂದ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನಿ, ಅಸ್ಮೇಪ್ರಯಂಧಿ'' ಈ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಕೂಡ ಶಿಶುವಿನ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತುಂಬ ಸಹಕಾರಿಯಾದುದು. ''ಅಂಗಾದಂಗಾತ್'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಿಶುವಿನ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಮೂರು ಸಲ ಮೂಸಿ ನೋಡುವುದು. ಜನನ ಕಾಲದ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಕಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ ತಚ್ಛಾಂತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕರ್ಮವನ್ನು ಜಾತಕರ್ಮದಿಂದ ಚೌಲಪರ್ಯಂತ ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲದೇ ನಡೆಸಬೇಕು. ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಂತ್ರಸಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕಾರ ಅಂದರೆ ವಿವಾಹೋಪನಯನ ಸಮಯದಲ್ಲಾದರೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕು.

ಇಂದ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನಿ-----ಸುದಿನತ್ವಮಹ್ನಾಂ ॥

ಅಸ್ಮೇ ಪ್ರಯಂಧಿಮಘವನ್ನೃಜೀಷಿನ್ನಿಂದ್ರ ರಾಯೋ ವಿಶ್ವವಾರಸ್ಯಭೂರೇಃ ।

ಅಸ್ಮೇಶತಂ ಶರದೋ ಜೀವ ಸೇಧಾ ಅಸ್ಮೇ ವೀರಾಞ್ಛಶ್ವತ ಇಂದ್ರ ಶಿಪ್ರಿನ್ ॥

ರಕ್ಷಾಯುಷೋರಭಿವೃಧ್ಯರ್ಥಂ

ಅಂಗಾದಂಗಾತ್ಸಂ ಭವಸಿ ಹೃದಯಾದಧಿಜಾಯಸೇ ।

ಆತ್ಮಾವೈ ಪುತ್ರನಾಮಾಸಿ ಸಜೀವ ಶರದಶ್ಶತಂ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರಮುಚ್ಚಾರ್ಯ ಮೂರ್ಧಾನಂ ತ್ರಿರಾಜಿಘ್ರೇತ್ ॥ ತತಃ ಶಿಶೋಃ ಕರಿಷ್ಯಮಾಣಂ ನಾಮ ತದೈವ ಸ್ಮರೇತ್ ॥ ಅಥ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪಯೇತ್ ॥

ಇತಿ ಜಾತಕರ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಕರ್ಮಾಂತೇ----ಕೃತಾಽಕೃತಃ ॥ (ನಾಮಕರಣೇಉಕ್ತಂ॥)

ನಾಮಕರಣ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಜನ್ಮತ ಏಕಾದಶೇ ದ್ವಾದಶೇವಾಽನ್ಯಸ್ಮಿನ್ನನುಕೂಲೇ ದಿನೇ ಶಿಶೋರ್ನಾಮಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯನ್, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಹೂಯ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಮುಪಕ್ರಮ್ಯ, ಪೂರ್ವವತ್ಪುಣ್ಯಾಹತ್ರಯಮುಕ್ತ್ವಾ ಕರಿಷ್ಯಮಾಣಂ ನಾಮ ಚತುರ್ಥ್ಯಂತಮುಚ್ಚಾರ್ಯ ಏತನ್ನಾಮ್ನೇ ಸ್ವಸ್ತಿಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತ್ವಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತೈಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಏತನ್ನಾಮ್ನೇ ಸ್ವಸ್ತೀತಿ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತೇ ಪುನರೇವಂ ದ್ವಿವಾರಮುಕ್ತ್ವಾ ಪುಣ್ಯಾಹಶೇಷಂಸಮಾಪ್ಯ, ಇದಮಾರ್ಯಾಃ ಕುಮಾರಸ್ಯ ನಾಮ ವಿದಧಾಮ್ಯಹಮಿತಿ ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯ, ತೈರ್ವಿಧೀಯತಾಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರೇ ರಾಶೌ ಜಾತಸ್ಯ ಅಸ್ಯಕುಮಾರಸ್ಯ ಆಯುರಭಿವೃದ್ಧಿವ್ಯವಹಾರಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ನಾಮಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ತದಾದೌ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಾಭ್ಯುದಯಿಕೇ ಕೃತ್ವಾ, ಜಾತಕರ್ಮವದನಾದೇಶ ದೇವತಾಭ್ಯೋಹುತ್ವಾ, ಪ್ರಧಾನ ಹೋಮಾಂತಂ ಕರ್ಮಕೃತ್ವಾ ಚೈತ್ರಮಾಸಾದಿಕ್ರಮೇಣ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಮಾಸಾದಿಕ್ರಮೇಣ ವಾ ಯಥಾಚಾರಂ

ಪುಂಶಿಶೋಃ :- ಕೃಷ್ಣೋಽನಂತೋಽಚ್ಯುತಶ್ಚಕ್ರೀ ವೈಕುಂಠೋಽಥ ಜನಾರ್ದನಃ । ಉಪೇಂದ್ರೋ ಯಜ್ಞಪುರುಷೋ ವಾಸುದೇವಸ್ತಥಾ ಹರಿಃ । ಯೋಗೀಶಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷೋ ಮಾಸನಾಮಾನ್ಯನುಕ್ರಮಾತ್ ।

ಸ್ತ್ರೀಶ್ಲೋ:- ವಾಕ್ಪದ್ಮಾಶ್ರೀಶ್ಚಸಾವಿತ್ರೀ ಭೂಮೀ ಕಲ್ಯಾಣಿಕಾಸ್ಮೃತಾ ॥ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಪುಣ್ಯವತೀ ರೂಪಿಣೀ ಚೇಂದುಮತ್ಯಪಿ । ಚಂದ್ರಾವತೀ ಚ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚ ಸ್ತ್ರೀ ನಾಮಕರಣೇ ವಿದುಃ ॥

ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ ಕೃಷ್ಣಾದಿನಾಮ ಪರಿಗಣನಾಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತಂ ತಜ್ಜನ್ಮ ಮಾಸನಾಮ ಪ್ರಥಮಂ ಕೃತ್ವಾ, ಪುಂಸೋ ಯುಗ್ಮಾಕ್ಷರಂ ದೈವಂ ಪೈತಾಮಹಂ ವಾ ನಾಮಕೃತ್ವಾ, ತತೋಽಭಿವಾದನೀಯಂ ನಾಮ ಯಥಾವರ್ಣಂ ಶರ್ಮವರ್ಮಗುಪ್ತದಾಸಾಽನ್ಯತಮ ಪದಾಂತಮುಪಾಂಶು ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಅತ್ರ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಾದೇಕಸ್ಮಿನ್ ಕಾಂಸ್ಯಾದಿಭಾಜನೇ ತಂಡುಲಾನ್ಪ್ರಸಾರ್ಯ ಸ್ವರ್ಣಶಲಾಕಯಾಽದೌ ಸ್ವೇಷ್ಟದೇವತಾನಾಮಲಿಖಿತ್ವಾ, ತತೋಮಾಸನಾಮ ಸಂಲಿಖ್ಯ, ಜ್ಯೋತಿಶ್ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ನಕ್ಷತ್ರಪಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಾದಿನಾಮ, ತತೋವ್ಯಾವಹಾರಿಕಂ ಚ ನಾಮ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಸಂಲಿಖ್ಯ, ನಾಮ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ ಇತಿ ಸಂಪೂಜ್ಯ

ತದಸ್ತು ಮಿತ್ರಾವರುಣೇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಜಪಿತ್ವಾ :-

ತದಸ್ತು ಮಿತ್ರಾ ವರುಣಾ ತದಗ್ನೇ ಶಂಯೋರಸ್ಮಭ್ಯಮಿದಮಸ್ತು ಶಸ್ತಂ ।
ಅಶೀಮಹಿ ಗಾಧಮುತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ನಮೋ ದಿವೇ ಬೃಹತೇ ಸಾದನಾಯ ॥

ಅಮುಕನಾಮಾಽಯಂ ಕುಮಾರೋ ಭವತೋಽಭಿವಾದಯತ ಇತಿ ವಿಪ್ರಾನ್ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಿಪ್ರಾನಭಿವಾದಯೇತ್ ॥ ತೇ ಚಾಯುಷ್ಮಾನ್ ಭವತ್ವಮುಕ ಇತಿ ವದೇಯುಃ । ತದಭಿವಾದನೀಯಂ ನಾಮ ಆಮೌಂಜೀಬಂಧನಾತ್ಪಿತರಾವೇವ ಜಾನೀಯಾತಾಂ ॥

ಯಜಮಾನನು ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ, ಪೀಠಾಲಂಕೃತನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಮಾಡಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ತದಂಗ ಪುಣ್ಯಾಹ, ನಾಂದೀಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕಂಚಿನ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹರಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಂಗಾರದ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಮೊದಲು ಶ್ರೀಕಾರವನ್ನು ಬರೆದು, ಇಷ್ಟದೇವತಾ ನಾಮವನ್ನೂ ಬರೆದು, ನಂತರ ಮಾಸನಾಮವನ್ನೂ, ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿದ ನಕ್ಷತ್ರನಾಮವನ್ನೂ ಶಿಶುವಿಗೆ ಇಡುವ ಹೆಸರನ್ನೂ ಬರೆದು ಮಾಸನಾಮ ನಕ್ಷತ್ರನಾಮ ನಿಜನಾಮದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ ಎಂದು ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಮಾಸನಾಮವೆಂದರೆ ಚೈತ್ರಾದಿಯಾಗಿ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಕೃಷ್ಣ, ಅನಂತ, ಅಚ್ಯುತ, ಚಕ್ರೀ, ವೈಕುಂಠ, ಜನಾರ್ದನ, ಉಪೇಂದ್ರ, ಯಜ್ಞಪುರುಷ, ವಾಸುದೇವ, ಹರಿ, ಯೋಗೀಶ, ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ,

ತತಃ ಪಿತಾ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಭಿರುಪತೋಷ್ಯ, ತೇಷಾಮಾಶಿಷಸ್ಸಂಗೃಹ್ಯ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ, ಕರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಪೂರ್ವವತ್ಕೃತ್ವಾ, ಯಥಾ ವಿಭವಂ ವಿಪ್ರಾನ್ ಭೋಜಯೇತ್ ॥

ಕುಮಾರ್ಯಾಶ್ಚೇದಯುಗ್ಮಾಕ್ಷರಂ ನಾಮ ಕುರ್ಯಾದಭಿವಾದನೀಯಂ ನಾಮವರ್ಜ್ಯಮಿತರತ್ಸರ್ವಂ ಸಮಾನಂ । ಅನ್ಯೇತು ಪುರುಷಸ್ಯಾಪಿ ಹೋಮಂ ವಿನಾ ಕುರ್ವಂತಿ ಕೃತಾಕೃತಮಿತಿ ಸೂಚಿತತ್ವಾತ್ ॥

ಇತ್ಯೇಶ ನಾಮಕರಣ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಚೈತ್ರ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಮಾಸವನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ತಿಂಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಶುವಿಗೆ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸಾದಿಯಾಗಿ ವಾಕ್ಪದ್ಮಾ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೆಸರಿಡಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಅಭಿವಾದನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹೆಸರನ್ನು ಮೌನವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಉಪನಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕುಮಾರನು ಅಭಿವಾದನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಂತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಎರಡು ಅಕ್ಷರವುಳ್ಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗುವ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರವುಳ್ಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಇಡಬೇಕು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡುಮಗುವಿಗೆ ಸಮಾಕ್ಷರವುಳ್ಳ ಹೆಸರನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀಗೆ ವಿಷಮಾಕ್ಷರವುಳ್ಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಇಡಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನೆಯ ಇಷ್ಟದೇವರ ಹೆಸರನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ತಾತ ಮುತ್ತಾತ, ಅಥವಾ ಅಜ್ಜಿಯರ ಹೆಸರನ್ನಾಗಲಿ ಇಡಬೇಕು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಹೆಸರನ್ನಿಡಬಾರದು. ಹೆಸರಿನ ಕೊನೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಶರ್ಮನೆಂದೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ವರ್ಮನೆಂದೂ, ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ಗುಪ್ತನೆಂದೂ, ಶೂದ್ರನಿಗೆ ದಾಸನೆಂದೂ, ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಂತರ ಅಂದರೆ ಪೂಜೆಯಾದ ನಂತರ ''ಮಾಸ ನಾಮ್ನಾ ಅಯಂ ಕುಮಾರೋ ದೇವಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ನಮಸ್ಕರೋತಿ'' ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ''ಮಾತಾಪಿತ್ರೋಶ್ಶ್ರೀಶೋಶ್ಚ ಆಯುಷ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು'' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಕ್ಷತ್ರನಾಮ್ನಾ ಅಯಂ--- ನಮಸ್ಕರೋತಿ । ಮಾತಾ---ವೃದ್ಧಿರಸ್ತು ।

ನಿಜನಾಮ್ನಾ (ಎಂದರೆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಹೆಸರು)----ನಮಸ್ಕರೋತಿ ।

''ಬೋಧದ್ಯನ್ಮಾ---ಕೃಣೋತನ'' ಎಂಬ ವೇದ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೂ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೇ ನಾಮಕರಣ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೋಮಸಹಿತ ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾದರೆ ''ಪಾರ್ಥಿವ'' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಜಾತಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರಧಾನಾಜ್ಯಾಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದು. ಯಥಾಶಕ್ತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು.

ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಜನನಾದಿತೃತೀಯೇ ಮಾಸಿ ಜನ್ಮರ್ಕ್ಷೇ ಶುಭಲಗ್ನೇ ಶಿಶುನಾ ಸೂರ್ಯದರ್ಶನಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ಚತುರ್ಥೇ ಮಾಸಿ ಪ್ರಾಗುಕ್ತತಿಥೌ ಯಜಮಾನೋ ಭಾರ್ಯಾಪುತ್ರಸಹಿತಃ ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನಂ ಕೃತ್ವಾ, ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಆಯುಶ್ರೀವೃದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ನಿಷ್ಕ್ರಮಣಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ತದಂಗ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾಭ್ಯುದಯಿಕೇ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಂ ಚ ಪ್ರಾಗುಕ್ತ ವತ್ಕೃತ್ವಾ, ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿಯಮನಿರ್ಋತಿ ವರುಣ ವಾಯುಕುಬೇರೇಶಾನಾನಾಂ, ಪ್ರಾಚ್ಯಾದಿದಿಶಾಂ, ಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಸುದೇವ ಗಗನಾನಾಂ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಭೋಜಯಿತ್ವಾ, ತೈಸ್ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನಂ ವಾಚಯಿತ್ವಾ, ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯಾದಿಕಂ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಭೋಜಯಿತ್ವಾ, ತೈಸ್ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನಂ ವಾಚಯಿತ್ವಾ, ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಶಿಶುಂ ಸುವರ್ಣಾಭರಣೈಃ ಯಥಾಶಕ್ತ್ಯಲಂಕೃತ್ಯ ಲೌಕಿಕಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಜಾತಕರ್ಮವದನಾದೇಶದೇವತಾಭ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ, ಶಿಶುನಾಽಗ್ನಿಚಂದ್ರಧೇನೂನಾಂ ದರ್ಶನಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ವಾಹನೇನ ಮಾತುಲೇನ ಧಾತ್ರ್ಯಾ ವಾ ಶಿಶುಂ ವಾಹಯಿತ್ವಾ, ಭಾರ್ಯಾಪುತ್ರವಿದ್ವದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವ ಪುರಂಧ್ರೀಗಣದರ್ಪಣ ಪೂರ್ಣಕಲಶಯುಕ್ತ ಕನ್ಯಾಗಣ ಗಂಧಪುಷ್ಪ ಹರಿದ್ರಾಕ್ಷತ ದೀಪಮಾಲಾಧ್ವಜ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ ಘೋಷಯುಕ್ತ ಶಾಕುಂತಾದಿ ಸೌಮಂಗಲ್ಯ ಸೂಕ್ತಪಠನಪುರಸ್ಸರಂ ಗೃಹಾದ್ಬಹಿರ್ಗತ್ವಾ, ಮಂತ್ರಮುದೀರಯೇತ್।

ತತ್ರ ಮಂತ್ರಃ :-

ಚಂದ್ರಾರ್ಕಯೋರ್ದಿಗೀಶಾನಾಂ ದಿಶಾಂ ಚ ಗಗನಸ್ಯ ಚ ।
ನಿಕ್ಷೇಪಾರ್ಥಮಿದಂ ದದ್ಮಿ ತೇಽಮುಂ ರಕ್ಷಂತು ಸರ್ವದಾ ॥
ಅಪ್ರಮತ್ತಂ ಪ್ರಮತ್ತಂ ವಾ ದಿವಾ ರಾತ್ರಾವಥಾಪಿ ವಾ ।
ರಕ್ಷಂತು ಸತತಂ ಸರ್ವೇ ದೇವಾಶ್ಶಕ್ರಪುರೋಗಮಾಃ ॥ ಇತಿ ॥

ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ ಪ್ರಯೋಗ

ಜನನಾದಿ ಮೂರನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಶುಭಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಸೂರ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ನಾಲ್ಕನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭಲಗ್ನಯುಕ್ತವಾದ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನು ಪತ್ನೀಪುತ್ರಸಮೇತನಾಗಿ ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನಮಾಡಿ ''ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ---ಕರಿಷ್ಯೇ''

ಶಿಶುರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಾನ್ ದೇವಾನ್ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ವಿಷ್ಣುಶಿವಾಲಯಯೋರನ್ಯತರಂ ಬಂಧುಗೃಹಂ ವಾ ಗತ್ವಾ, ತತ್ರ ದೇವಂ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಘೋಷೈಃ ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾದಿಭಿಸ್ಸಂಪೂಜ್ಯ, ಗೋಮಯಾದ್ಯನುಲೇಪಿತ ಚತುರಶ್ರದೇಶೇ ಧಾನ್ಯಾನಿ ನಿಧಾಯ, ತತ್ರ ಶಿಶುಮಾನಯಿತ್ವಾ, ಮಂತ್ರೇಣ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ತತ್ರ ಮಂತ್ರಃ :-

ತ್ರ್ಯಂಬಕಮಿತ್ಯಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠೋ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಸ್ತ್ರ್ಯಂಬಕೋಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಓಂ ಜೂಂ ಸಃ ॥ ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ಯಜಾಮಹೇ ಸುಗಂಧಿಂ ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನಂ ।

ಉರ್ವಾರುಕಮಿವ ಬಂಧನಾನ್ಮೃತ್ಯೋರ್ಮುಕ್ಷೀಯ ಮಾಽಮೃತಾತ್ ॥ ಸಃ ಜೂಂ ಓಂ ॥

ಇತ್ಯೇವಂ ರೂಪಂ ಮೃತಸಂಜೀವಿನೀ ಮಂತ್ರಂ ಜಪನ್, ವಿಭೂತ್ಯಾ ಅಕ್ಷತೈರ್ವಾ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಲಲಾಟೇ ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕೃತ್ವಾ, ಅಪೂಪಾಭಿಃ ಭೂತೇಶಾನಂ ಗಣೇಶಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ, ಶಿಶುಂ ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿಭಿಸ್ತೋಷಯಿತ್ವಾ, ಆಶಿಷೋ ವಾಚಯಿತ್ವಾ, ಶಿಶುನಾ ದೇವತಾಪ್ರಣಾಮಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣತ್ರಯಂ ಚ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ಮಾತುಳಾದ್ಯಾಸನ್ನ ಬಂಧುಗೃಹಂ ಪೂರ್ವಂ ನೀತ್ವಾ, ತತ್ರ ನೀರಾಜನ ದಾನೋಪಹಾರಾದಿಭಿಃ ಶಿಶುಂ ತೋಷಯಿತ್ವಾ, ಸ್ವಗೃಹಂ ಗತ್ವಾ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಾಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ, ಕರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಪೂರ್ವವತ್ಕೃತ್ವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಆಶಿಷೋ ವಾಚಯಿತ್ವಾ, ತೇಭ್ಯಸ್ಸುವಾಸಿನೀಭ್ಯಶ್ಚ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದತ್ವಾ, ಬಂಧುಭಿಸ್ಸಹ ಭುಂಜೀತ ॥ ಕುಮಾರ್ಯಾ ಅಪ್ಯೇತತ್ಸರ್ವಂ ಸಮಾನಂ ॥

ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ತದಂಗ ಪುಣ್ಯಾಹಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೂ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯವಾಸುದೇವ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳಿಗೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಲೌಕಿಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಜಾತಕರ್ಮದಂತೆ ಅನಾದೇಶ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಹೋಮ ಮಾಡಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಅಗ್ನಿ ಚಂದ್ರ ಧೇನುಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ ಮತ್ತು ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳೊಡನೆ ಸೌಮಂಗಲ್ಯ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೇ ಮೃತಸಂಜೀವಿನೀ ಮಂತ್ರವಾದ ತ್ರ್ಯಂಬಕ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಬೀಜಾಕ್ಷರ ಸಹಿತ ವಿಭೂತಿ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಹಣೆಗೆ ರಕ್ಷೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಶಿಶುವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಶಿಶುವನ್ನು ಕರೆತಂದು ನೀರಾಜನಾದಿಗಳಿಂದ ಶಿಶುವಿಗೆ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮ ಶೇಷವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಅನ್ನಪ್ರಾಶನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾನುಕೂಲತಿಥ್ಯಾದೌ ಯಜಮಾನೋ ಭಾರ್ಯಾಪುತ್ರಾದಿಭಿಸ್ಸಹ ಮಂಗಳಸ್ನಾತೋ ದೇಶಕಾಲೌಕಥಯಿತ್ವಾ----ನಕ್ಷತ್ರೇ ರಾಶೌ ಜಾತಸ್ಯ ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಮಾತೃಗರ್ಭಮಲಪ್ರಾಶನಶುಧ್ಯನ್ನಾದ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ

ತೇಜ ಇಂದ್ರಿಯಾದ್ಯಾಯುರ್ಲಕ್ಷಣ ಫಲಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ತದಂಗ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಆಭ್ಯದಯಿಕಂ ಚ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವತ್ಕೃತ್ವಾ, ಶಿಶೋಃ ಕೌತುಕ ಬಂಧನಂ ಕೃತ್ವಾ, ಜಾತಕರ್ಮವಲ್ಲೌಕಿಕಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಅನಾದೇಶದೇವತಾಭ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ, ಪೂಜೋಪಹಾರಾದಿಭಿರಭ್ಯರ್ಚಿತಸ್ಯ, ಅಭೀಷ್ಟ ದೈವತಸ್ಯ ಪುರತಶ್ಶುಭವಸ್ತ್ರೋಪರಿಸ್ಥಿತ ಮಾತುರುತ್ಸಂಗೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಮುಪವಿಷ್ಟಸ್ಯ ಶಿಶೋಃ ಪ್ರಥಮಾನ್ನಪ್ರಾಶನಂ ಕಾರಯೇತ್ ॥ ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮ :-

ದಧಿಮಧುಘೃತಕ್ಷೀರಮಿಶ್ರಮನ್ನಂ ಕಾಂಚನಪಾತ್ರೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ಅನ್ನಪತ ಇತ್ಯಸ್ಯ ನಲಕೂಬರೋಽನ್ನಪತಿರ್ಬೃಹತೀ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅನ್ನಪತೇಽನ್ನಸ್ಯನೋ ದೇಹ್ಯನಮೀವಸ್ಯ ಶುಷ್ಮಿಣಃ ।
ಪ್ರ ಪ್ರದಾತಾರಂ ತಾರಿಷ ಊರ್ಜಂ ನೋ ಧೇಹಿ ದ್ವಿಪದೇ ಚತುಷ್ಪದೇ ॥

ಅನ್ನಪ್ರಾಶನಂ

ಯಜಮಾನನು ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕುಳಿತು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ''ಮಾತೃ----ಕರಿಷ್ಯೇ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತದಂಗ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅದರ ಮುಂದೆ ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಶಿಶುವಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಅನ್ನ ಪ್ರಾಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಮೊಸರು, ಜೇನು, ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಬಂಗಾರದ ಅಥವಾ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ''ಅನ್ನಪತೇ---ಚತುಷ್ಪದೇ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮೊದಲನೆಯ ತುತ್ತನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಮುಖವನ್ನು ತೊಳೆದು ಮಗುವನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅದರ ಮುಂದೆ ವಸ್ತ್ರ, ಶಸ್ತ್ರ, ಪುಸ್ತಕ, ಲೇಖನಿ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಕರಕೌಶಲದ ಇತರ ವಸ್ತು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಜೀವಿಕಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಗುವು ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು

ಇತಿ ಮನ್ತ್ರೇಣ ಪ್ರಥಮಕಬಳಂ ಪ್ರಾಶಯಿತ್ವಾ, ಪುನಸ್ತೂಷ್ಣೀಂ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ, ಮುಖಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಜ್ಜೀವಿಕಾಂ, ಪರೀಕ್ಷ್ಯ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ, ಕುರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ

ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವತ್ಕೃತ್ವಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ ತೇಭ್ಯೋ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದತ್ವಾ, ಆಶಿಷೋ ವಾಚಯಿತ್ವಾ, ಸ್ವಯಮಪಿ ಬಂಧುಭಿಸ್ಸಹ ಭುಂಜೀತ ॥ ಕುಮಾರ್ಯಾಶ್ಚೇತ್ಪ್ರಾಶನಂ ಮಂತ್ರವರ್ಜಂ ಇತರತ್ಸರ್ವಂ ಸಮಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಇತ್ಯನ್ನಪ್ರಾಶನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಮೊದಲು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಹೋಮಸಹಿತ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ''ಶುಚಿ'' ಎಂಬ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ, ಜಾತಕರ್ಮ್ಮದಂತೆ ಪ್ರಧಾನಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನವನ್ನೂ ಜೀವಿಕಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದನಂತರ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು.

ನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ತಾನೂ ಊಟಮಾಡುವುದು.

ಚೌಲ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಉಕ್ತೇ ತೃತೀಯಾದೌವರ್ಷೇ ಉದಗಯನೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ಪ್ರಶಸ್ತ ತಿಥಿವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಯುತೇ ಶುಭೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಚೌಲಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯನ್, ಕರ್ತಾ ಪೂರ್ವೇದ್ಯುಃ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಪೂರ್ವಕಂ, ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಾಂಽಕುರಾರ್ಪಣಾನಿ ಪೂರ್ವವತ್ ಕೃತ್ವಾ, ಪರೇದ್ಯುಃ ಕೃತಮಂಗಳಸ್ನಾನಂ, ಕುಮಾರಮಲಂಕೃತಂ, ಸ್ವದಕ್ಷಿಣತ ಉಪವೇಶ್ಯ, ಪುಣ್ಯಾಹಂ ವಾಚಯಿತ್ವಾ ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರೇ ರಾಶೌ ಜಾತಸ್ಯ ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ. ಬಲಾಯುರ್ವರ್ಚೋರ್ಯಶೋಽಭಿವೃದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ, ಚೌಲಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಪ್ರಾಗುಕ್ತವದುಪಲೇಪನಾದಿ ಕೃತ್ವಾ, ಲೌಕಿಕಾಗ್ನಿಂ ಸಭ್ಯನಾಮಕಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಪುನರ್ದೇಶಕಾಲಕಥನಪೂರ್ವಕಂ ಅಸ್ಮಿನ್ ಚೌಲಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಂ, ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಘಾರಾವಾಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ, ತ್ರಿರಗ್ನಿಂ ಪವಮಾನಂ, ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚೈಕವಾರಮಾಜ್ಯೇನ, ಮಧ್ಯೇ ಉಂದನಾದಿ ಗೃಹ್ಯೋಕ್ತ ತಂತ್ರೇಣ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ, ಸಮಿದ್ವಯಮಗ್ನಾವಾಧಾಯ, ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ ನಿಧಾನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಯಜ್ಞಪಾತ್ರಾಣಾಮುತ್ತರತೋ ದರ್ಭಾನುದಗಗ್ರಾನಾಸ್ತೀರ್ಯ ತೇಷುವ್ರೀಹಿ, ಯವ, ಮಾಷ, ತಿಲೈಃ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ಪೂರಿತಾನಿ ನವಾನಿ ಚತ್ವಾರಿ ಶರಾವಾಣಿ ಪ್ರಾಕ್ಸಂಸ್ಥಂ ಕ್ರಮೇಣೈಕೈಕಶ ಆಸಾದಯೇತ್ ॥ ತತೋ ಮಾತಾ, ಕುಮಾರ ಮುತ್ಸಂಗೇ ದಧತೀ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಮಗ್ನೇಃ ಪಶ್ಚಿಮತ ಆಸೀತ ॥ ತಸ್ಯಾಃ ಪುರತೋಽಗ್ನೇಃಪಶ್ಚಾದಾನಡುಹಂ ಶಕೃಚ್ಛರಾವಂ ಶಮೀಪರ್ಣಶರಾವಂ ಚ ದರ್ಭೇಷು ನಿದಧ್ಯಾತ್ ॥ ತತ ಏಕವಿಂಶತಿ ಕುಶಾಂಕುರಾನ್ ದಧಾನೋ ಮಾತುರ್ದಕ್ಷಿಣತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಽಽಸೀತ ॥ ಕುಮಾರೇಣಾನ್ವಾರಬ್ಧಃ, ಕರ್ತಾ ಆಜ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಾದ್ಯಾಘಾರಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಅಗ್ನಆಯೂಂಷೀತ್ಯಾದಿತ್ರಯಾಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಶತಂ ವೈಖಾನಸಾಃ ಅಗ್ನಿಃ ಪವಮಾನೋ ಗಾಯತ್ರೀ, ॥ ಚೌಲ ಪ್ರಧಾನಾಜ್ಯಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷಿ ಪವಸ ಆಸುವೋರ್ಜಮಿಷಂ ಚ ನಃ । ಆರೇ ಬಾಧಸ್ವ ದುಚ್ಛುನಾಂ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂನಮಮ ॥

ಚೂಡಾಕರ್ಮ

ಯಜಮಾನನು ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಕುಮಾರನನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯಾಹಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ''ಸಭ್ಯ'' ಎಂಬ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಷಟ್ಪಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗದ ಅಗ್ನಿಮುಖವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹರಡಿದ ದರ್ಭೆಗಳ ಮೇಲೆ ಭತ್ತ, ಅಕ್ಕಿ, ಉದ್ದು ಮತ್ತು ಎಳ್ಳುಗಳಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಮುಖವಾಗಿ ಇಡಬೇಕು. ಪತ್ನಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿನ ಸಗಣಿ ಮತ್ತು ಶಮೀಪತ್ರಗಳಿರುವ ಪಾತ್ರೆ ಇರಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದರ್ಭೆಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಕಟ್ಟನ್ನು

ಅಗ್ನಿರ್ಋಷಿಃ ಪವಮಾನಃ ಪಾಂಚಜನ್ಯಃ ಪುರೋಹಿತಃ । ತಮೀ ಮಹೇ ಮಹಾಗಯಂ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂನಮಮ ॥

ಅಗ್ನೇ ಪವಸ್ವ ಸ್ವಪಾ ಅಸ್ಮೇ ವರ್ಚಸ್ಸುವೀರ್ಯಂ । ದಧದ್ರಯಿಂ ಮಯಿ ಪೋಷಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಪ್ರಜಾಪತೇ ನತ್ವದಿತ್ಯನೇನ ಚ, ಆಜ್ಯಂ ಹುತ್ವಾ ಸರ್ವತ್ರೋದ್ದೇಶತ್ಯಾಗೌಕೃತ್ವಾ, ಶೀತಮುಷ್ಣಂ ಚೋಭೇವಾರಿಣೀ ಪಾತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪೃಥಗ್ದಕ್ಷಿಣ ವಾಮಕರಾಭ್ಯಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಶಿಶೋಃ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶೇಽವಸ್ಥಾಯ, ತದುದಕದ್ವಯಂ ಅನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಪಾತ್ರೇ ''ಉಷ್ಣೇನವಾಯ ಉದಕೇನೇಹಿ'' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಯುಗಪನ್ನಿನೀಯ, ತದೇಕದೇಶಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ನವನೀತೇನ ದಧ್ನಾ ವಾ ಮಿಶ್ರಯಿತ್ವಾ, ಕುಮಾರಸ್ಯ ವಾಮಕರ್ಣಮಾರಭ್ಯ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ದಕ್ಷಿಣಕರ್ಣಪರ್ಯಂತಂ ''ಅದಿತಿಃ ಕೇಶಾನ್ ವಪತ್ವಾಪ ಉಂದಂತು ವರ್ಚಸೇ'' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಶಿರಸ್ತ್ರಿವಾರಂ ಕ್ಲೇದಯಿತ್ವಾ, ಪ್ರತಿಕ್ಲೇದನಂ ಮಂತ್ರಯಿತ್ವಾ, ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಹಸ್ತಸ್ಥಿತೈಕವಿಂಶತಿ ಕುಶಪಿಂಜೂಲೇಷು, ತ್ರೀಣಿ ಪಿಂಜೂಲಾನ್ಯಾದಾಯ ''ಓಷಧೇ ತ್ರಾಯಸ್ವೈನಮ್'' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಕುಮಾರಾಭಿಮುಖಂ ಪಶ್ಚಿಮಾಗ್ರಾಣಿ ದಕ್ಷಿಣಕೇಶಭಾಗೇ ನಿಧಾಯ, ತೇಷ್ವಂಕುರೇಷು ತಾಮ್ರಮಯಂ ಕ್ಷುರಂ ''ಸ್ವಧಿತೇ ಮೈನಂ ಹಿಂಸೀಃ'' ಇತಿ ನಿಧಾಯ

ಯೇನಾವಪತ್ಸವಿತಾ ಕ್ಷುರೇಣ ಸೋಮಸ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ ವರುಣಸ್ಯ ವಿದ್ವಾನ್ । ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾಣೋವಪ ತೇದ ಮಸ್ಯಾಯುಷ್ಮಾನ್ ಜರದಷ್ಟಿರ್ಯಥಾಽಸತ್ ॥

ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂತಿರಬೇಕು. ನಂತರ ಕುಮಾರನು ತಂದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ತಂದೆಯು ಪ್ರಧಾನಾಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ತನ್ನ ಬಲ ಮತ್ತು ಎಡಗೈಗಳಿಂದ ತಣ್ಣೀರು ಮತ್ತು ಬಿಸಿನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಮಾರನ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ''ಉಷ್ಣೇನ ---ನೇಹಿ'', ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆ ಎರಡು ನೀರನ್ನೂ ಕುಮಾರನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಸುರಿಯಬೇಕು. ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಆ ನೀರಿಗೆ ಚೂರು ಬೆಣ್ಣೆ ಅಥವಾ ಮೊಸರಿನ ಕರಣೆಯನ್ನು ಬೆರಸಿ ಕುಮಾರನ ಎಡಕಿವಿಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ 'ಆದಿತಿ---ವರ್ಚಸೇ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ತಲೆಯನ್ನು ಮೂರಾವರ್ತಿ ನೆನೆಸಬೇಕು ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕೈಯಿಂದ ಮೂರು

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಕುಶಾಂಕುರಾನ್ ಸಕೇಶಾರ್ನ್, ಪ್ರಚ್ಛಿದ್ಯ ಪ್ರಚ್ಛಿದ್ಯ ತಾನಂಕುರಾನ್ ಪ್ರಾಗಗ್ರಾರ್ನ್ ದರ್ಭಾರ್ನ್ ಶಮೀಪರ್ಣೈಸ್ಸಹಮಾತ್ರೇ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ, ತಾನಾನಡುಹೇಗೋಮಯೇ ನಿದಧಾತಿ ॥ ಏವಂ ದ್ವಿತೀಯಾದಿ ಛೇದನೇಷು ಕುಶಾಂಕುರತ್ರಯ ನಿಧಾನಾದಿ ಸಮಂತ್ರಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ॥ ಛೇದನೇಮಂತ್ರಭೇಧಃ ॥

ಯೇನಧಾತಾ ಬೃಹಸ್ಪತೇರಗ್ನೇರಿಂದಸ್ಯ ಚಾಯುಷೇಽವಪತ್ । ತೇನ ತ ಆಯುಷೇವಪಾಮಿ ಸುಶ್ಲೋಕ್ಯಾಯ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥

ಇತಿದ್ವಿತೀಯಚ್ಛೇದನೇ ॥

ಯೇನಭೂಯಶ್ಚರಾತ್ಯಾಂಜ್ಯೋಕ್ಚ ಪಶ್ಯಾತಿ ಸೂರ್ಯಮ್ ।
ತೇನ ತ ಆಯುಷೇ ವಪಾಮಿ ಸುಶ್ಲೋಕ್ಯಾಯ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥

ಇತಿತೃತೀಯಚ್ಛೇದನೇ ॥ ಚತುರ್ಥೇತು ಯೇನಾಽವಪದ್ಯೇನಧಾತಾ ಯೇನ ಭೂಯಶ್ಚೇತಿ ಮಂತ್ರತ್ರಯಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಕೃದೇವ-ಛಿಂದ್ಯಾತ್ ॥ ಏವಂ ಚತ್ವಾರಿ ಛೇದನಾನಿ ದಕ್ಷಿಣಕೇಶಭಾಗೇ ಕೃತ್ವಾ ಉತ್ತರಕೇಶಭಾಗೇಽಪಿ ತ್ರೀಣ್ಯೇವ ಛೇದನಾನ್ಯಾದ್ಯಾನಿ ಸ್ಯುರ್ನಸರ್ವೈಶ್ಚತುರ್ಥಮ್ ॥

ಯತ್ಕ್ಷುರೇಣ ಮರ್ಚಯತಾ ಸುಪೇಶಸಾ ವಪ್ತಾ ವಪಸಿ ಕೇಶಾನ್ ।
ಶುಂಧಿಶಿರೋ ಮಾಽಸ್ಯಾಯು ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥ ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ

ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಓಷಧೇ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪಶ್ಚಿಮಾಗ್ರವಾಗಿರವಂತೆ ಕುಮಾರನ ಬಲಗಿವಿಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿಟ್ಟು 'ಸ್ವಧಿತೇ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರದ ಕತ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು 'ಯೇನಾವಪತ್ಸವಿತಾ-- ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೂದಲು ಸಹಿತ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಪೂರ್ವಾಗ್ರವಾಗಿರುವಂತೆ ಶಮೀಪತ್ರದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಕುಮಾರನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಕುಮಾರನು ತಾಯಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಡುವನು. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಆ ಕುಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿ ಎರಡನೇ ಮೂರನೇ ಸಲವೂ ಮಾಡಬೇಕು ಆದರೆ ಮಂತ್ರ ಮಾತ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ 2) 'ಯೇನ ಧಾತಾ' 3) 'ಯೇನ ಭೂಯಃ'. ಈ ರೀತಿ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಲ ಎಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಒಂದು ಸಲ ಛೇದನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ ಎಡಗಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಮೂರು ಸಲ ಮಾತ್ರ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ನಂತರ 'ಯತ್ಕ್ಷುರೇಣ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕೆಳಗಿಂದ ಮೇಲಿನವರೆಗೆ ಕ್ಷೌರದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಗೈ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಸವರಬೇಕು.

ಅಗ್ರತ ಆರಭ್ಯ ಆಮೂಲಂ ಕ್ಷುರಧಾರಾಮುವಮೃಜ್ಯ ನಾಪಿತಮಾಹೂಯ, ಶೀತೋಷ್ಣಾಭಿರದ್ಭಿರಬರ್ಥಂ ಕುರ್ವಾಣಃ ಅಕ್ಷುಣ್ವನ್ಕುಶಲೀ ಕುರ್ವಿತಿ ಪ್ರೈಷೇಣಾನುಶಾಸ್ಯ, ತತ್ಪ್ರೈಷಾರ್ಥಂ ಚಾವಬೋಧ್ಯ ತೇನ ನಾಪಿತೇನ ಪೂರ್ವಸೇಕಾವಶಿಷ್ಟೈಃ

ಶಿತೋಷ್ಣಾಂಬುಭಿರಗ್ರಪಾಣಿನಾರ್ದ್ರೀಕೃತ್ಯ, ಯಥಾಕುಲಧರ್ಮಮುಪಕಲ್ಪಿತಂ ಶಿಖಂ ಕುಮಾರಂ ವಾಪಯಿತ್ವಾ, ಸಂಸ್ನಾಪ್ಯ, ಭೂಷಯಿತ್ವಾ, ಪೂರ್ವವನ್ಮಾತುರುತ್ಸಂಗೇಽವಸ್ಥಾಪ್ಯ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ, ವ್ರೀಹ್ಯಾದಿ ಪಾತ್ರಚತುಷ್ಟಯಂ ಸಹಿರಣ್ಯಂ ನಾಪಿತಾಯ ದದ್ಯಾತ್ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ದಶಸಂಖ್ಯಾಕೇಭ್ಯೋ ಭೋಜನಂ ಚ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಕರ್ಮಸಂಪೂರ್ಣತಾಂ ವಾಚಯಿತ್ವಾ, ಯಸ್ಯಸ್ಮೃತ್ಯೇತ್ಯಾದಿನಾ ತತ್ಕರ್ಮ ವಿಷ್ಣವೇ ಸಮರ್ಪ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಕ್ತಾಶಿಷೋ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ॥ ಪ್ರಥಮಗರ್ಭಜಸ್ಯ ಗರ್ಭಾದಾನ ಪುಂಸವನ ಸೀಮಂತ ಜಾತಕರ್ಮನಾಮಕರಣ ವಿಷ್ಣುಬಲಿ ನಿಷ್ಕ್ರಮಣಾನ್ನಪ್ರಾಶನಾನ್ಯಾಲಸ್ಯಾದಿನಾ ಸ್ವಸ್ವಕಾಲಾನಿ ಕ್ರಾಂತಾನಿ ಚೇತ್, ಪ್ರತ್ಯೇಕಮರ್ಧಕೃಛ್ರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸಮಸ್ತವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾ ಪ್ರತಿಕರ್ಮ ಏಕೈಕಾಮಾಹುತಿಂ ಹುತ್ವಾ, ಚೌಲಹೋಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ದ್ವಿತೀಯ ಗರ್ಭಜಸ್ಯ ತು ಜಾತಕರ್ಮಾದೀನಾಮೇವ ಕಾಲಾತಿಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಆಜ್ಯಾಹುತೀಶ್ಚಹುತ್ವಾ ಚೌಲಹೋಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಕುಮಾರೇಣ ಮಾತ್ರಾ ಸಹಬೋಜನಂ ಕಾರಯೇತ್॥

ಇತ್ಯೇಷ ಚೌಲಪ್ರಯೋಗಃ

ಆಮೇಲೆ ನಾಪಿತನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿದ್ದ ತಣ್ಣೀರು ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಕ್ಷೌರಕರ್ಮ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕುಲಾಚಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕ್ಷೌರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸ್ನಾನಾಲಂಕಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಕುಮಾರನನ್ನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ನಾಪಿತನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಭೋಜನ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ತಾಯಿ ಮಗನನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಉಪನಯನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಯಥೋಕ್ತಕಾಲ ಉಪನಿನೀಷುರಾಚಾರ್ಯಃ ಪೂರ್ವೇದ್ಯುರ್ವಟೋಃ ಪರಿಧಾನಾರ್ಥಂ, ಕಾಷಾಯಂ ವಸ್ತ್ರಂ ಶುಕ್ಲಂ ವಾ ಪರೇಣಾಧೃತಂ ಪ್ರಾವರಣಾರ್ಥಂ ಶುಕ್ಲಂ ನವವಸ್ತ್ರಂ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಂ ಮುಂಜತೃಣನಿರ್ಮಿತಾಂ ಮೇಖಲಾಂ, ಪಾಲಾಶಮವ್ರಣಮೃಜಂ, ಸೌಮ್ಯ ದರ್ಶನಂ ವಟೋಃ ಕೇಶಸಮ್ಮಿತಂ ಸಾಗ್ರಂದಂಡಂ ಕೌಪೀನಂ ತ್ರಿವೃತಂ ತದ್ಬಂಧನ ಸೂತ್ರಂ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರಂ ಜಲಪಾತ್ರಂ ಚ ಸಂಪಾದ್ಯ, ಕುಮಾರೇಣ ಸಹ ಭದ್ರಾಸನ ಉಪವಿಶ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರೇ ರಾಶೌಜಾತಸ್ಯ ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ದ್ವಿಜತ್ವಸಿಧ್ಯಾ ವೇದಾಧ್ಯಯನಾಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಉಪನಯನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಉಪನೀತ್ಯಾ ಸಹ ಚೌಲಕರಣಪಕ್ಷೇ ಚೌಲೋಪನಯನಾಖ್ಯೇ ಕರ್ಮಣೀ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ತದಂಗಭೂತಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ, ಗ್ರಹಯಜ್ಞ ಮಾತೃಕಾಪೂಜಾ, ನಾಂದೀ ಶ್ರಾದ್ಧಾಖ್ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ, ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವಸ್ಯೋಪನೇತೃತ್ವಾಧಿಕಾರ ಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ ಕೃಛ್ರತ್ರಯಮಾಚಾರ್ಯೋದತ್ವಾ, ದ್ವಾದಶ ಸಹಸ್ರ ಗಾಯತ್ರೀಂ ಚಾಭ್ಯಸ್ಯ, ಕುಮಾರೇಣಾಪಿ ಕಾಮವಾದ, ಕಾಮಚಾರ, ಕಾಮಭಕ್ಷಣಾದಿ, ದೋಷಾಪನುತ್ತಯೇ ಕುಛ್ರತ್ರಯಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, "ಅಶೇಷೇ ಹೇ ಪರಿಷತ್, ಭವತ್ಪಾದಮೂಲೇ ಮದೀಯಾಂ ವಿಜ್ಞಾಪನಾಂ ಅವಧಾರ್ಯ ಮಯಾ ಸಮರ್ಪಿತಾಂ ಇಮಾಂ ಸೌವರ್ಣೀಂ ಪರಿಷದ್ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಅಲ್ಪೀಯಸೀಮಪಿ ಯಥೋಕ್ತದಕ್ಷಿಣಾಮಿವ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಮಮಬಾಲ್ಯೇ ವಯಸಿ ಪಿತ್ರಾದ್ಯುಪೇಕ್ಷಯಾಚ ಧಾತ್ರೀ ಜನನೀ ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಅಜಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಸಹಭೋಜನ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಭೋಜನ ಪರ್ಯುಷಿತಭೋಜನ ಸಂಸ್ಪರ್ಶನ ಸಜಾತೀಯ ವಿಜಾತೀಯ ಸಹಚರ ಕ್ರೀಡಾ ಸಂಲ್ಲಾಪ ಅನಿಯತಮೂತ್ರಪುರೀಷೋತ್ಸರ್ಜನ ತತ್ತತ್ಕಾಲ ಶೌಚಾಭಾವ ಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪಾಪಾನಾಂ ಅಪನೋದನಾರ್ಥಂ ಕಾಮವಾದ ಕಾಮಚಾರ ಕಾಮಭಕ್ಷಣಾದಿ ದೋಷಾಪನೋದನಾರ್ಥಂ ಅದ್ಯ ಉಪನಯನಾಧಿಕಾರ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ಮಾಮನುಗೃಹಾಣ" ಪರೇದ್ಯುರಾಚಾರ್ಯಃ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಃ ಕೃತಮಂಗಳಸ್ನಾನಂ

ಉಪನಯನ

ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಯಜಮಾನನು ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕುಮಾರನಿಗೆ ಉಪನಯನಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಕೃಚ್ಛ್ರತ್ರಯ ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾದಾನ. ಕೃಚ್ಛ್ರವೆಂದರೆ ಒಂದು ಗೋವಿನ ಮೌಲ್ಯದ ಕಾಲುಭಾಗ. ಉಪನಯನದ ದಿನ ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಕುಮಾರನನ್ನು ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಕ್ಷೌರಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಸ್ನಾನ ಆಮೇಲೆ ಗೋಪೀ ಚಂದನ ಧಾರಣೆ. ಆಮೇಲೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರಿಂದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಃ ಪಟವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕ ಮತ್ತು ಚೂರ್ಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ ತೆರೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ತಂದೆಯು ಆಗ ಮಗನ ಮುಖವನ್ನು

ಕುಮಾರಮಲಂಕೃತ್ಯ ಆಶಿಷೋ ವಾಚಯಿತ್ವಾ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣತ ಉಪವೇಶ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರೇ ರಾಶೌ ಜಾತಸ್ಯ ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ದ್ವಿಜನ್ಮಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಗಾಯತ್ರ್ಯುಪದೇಶಂ ಕರ್ತುಂ ತತ್ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂಗಭೂತ ವಾಪನಾದಿ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವತ್ಕೌತುಕ ಸೂತ್ರಮಾಬಧ್ಯ ಭೋಜ್ಯಾನ್ನಂ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ ವಪನಸ್ನಾನೇ ಚ ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಬದ್ಧಶಿಖಮಲಂಕೃತಂ ಕುಮಾರಂ ಮೌಹೂರ್ತಿಕಾಭಿಹಿತೇ ಸರ್ವಾನುಕೂಲೇ ಶುಭೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಸ್ವಸಮೀಪಮಾನೀಯ ತದೇವಲಗ್ನಮಿತ್ಯಾದಿಕೇ ಪಠ್ಯಮಾನೇ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಮುಖಂ ಸಮ್ಯಙ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣತ ಉಪವೇಶ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ಉಪಲೇಪನಾದ್ಯಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಅಗ್ನಿಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಸಮಿದ್ವಯಮಾದಾಯ ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ಅಸ್ಮಿನ್ನುಪನಯನ ಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ ಚೌಲೋಕ್ತವದನ್ವಾಧಾಯ ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಸ್ರುವಸಂಮಾರ್ಜನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ತ್ರಿರಗ್ನಿಂ ಪವಮಾನಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚಾಜ್ಯೇನ ಮಧ್ಯೇ ಅಂಜಲ್ಯವಕ್ಷಾರಣಾದಿ ಗೃಹ್ಯೋಕ್ತ ತಂತ್ರೇಣ ಶೇಷೇಣೇತ್ಯಾದಿ । ಆಚಾರ್ಯ ಕುಮಾರಾವಗ್ನೇಃ ಉತ್ತರತಃ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೌ ತಿಷ್ಠೇತಾಂ ॥ ಅಥ ಆಚಾರ್ಯಃ ಕುಮಾರಸ್ಯ ತ್ರಿವೃತಂ ಕಾರ್ಪಾಸಸೂತ್ರಮಾಬಧ್ಯ, ಕೌಪೀನಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾ ದ್ವಿತೀಯ ಜನ್ಮಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ ಉಲ್ಬಪ್ರತಿನಿಧಿಭೂತಂ ಅಹತಂ ಶುಕ್ಲಂ ವಾಸಃ ಕಾಷಾಯಂ ವಾ

ಯುವಂ ವಸ್ತ್ರಾಣೀತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ದೀರ್ಘತಮಾ ಮಿತ್ರಾವರುಣೌ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಕುಮಾರಸ್ಯ ವಸ್ತ್ರಧಾರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಯುವಂ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪೀವಸಾ ವಸಾಥೇ ಯುವೋರಚ್ಛಿದ್ರಾ ಮಂತವೋ ಹ ಸರ್ಗಾಃ ।
ಅವಾತಿರತಮನೃತಾನಿ ವಿಶ್ವ ಋತೇನ ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ಸಚೇಥೇ ॥

ಅನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಪರಿಧಾಪ್ಯ ಅನ್ಯೇನ ಶುಕ್ಲವಸ್ತ್ರೇಣ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನೇನ ವಾ ಮಿತ್ರಸ್ಯ ಚಕ್ಷುರಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಾಮದೇವೋಽಜಿನಂ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ । ಅಜಿನಧಾರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

---

ನೋಡುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ''ನಿರೀಕ್ಷಣ ಮಹೋತ್ಸೋಽಸ್ತು' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಆ ಯಜಮಾನನು 'ಸಮುದ್ಭವ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಆಜ್ಯಸಂಸ್ಕಾರದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ವಟುವನ್ನು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೌಪೀನ ಧಾರಣೆಗೆ ಹತ್ತಿಯ ದಾರವನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಲ ಸುತ್ತಿ ಕೌಪೀನವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ''ಯುವಂ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಕಾಷಾಯವನ್ನು ಉಡಿಸಿ ಹೊದಿಸಬೇಕು. ''ಮಿತ್ರಸ್ಯ ಚಕ್ಷುಃ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಉಡಿಸಬೇಕು. ''ಬ್ರಹ್ಮ ಜಜ್ಞಾನಂ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಕ್ಕೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಗೋಪೀ ಚಂದನ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ವಟುವಿನಿಂದ ದಾನಮಾಡಿಸಿ, ನಂತರ ವಟುವಿಗೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ತೀರ್ಥದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಕುಮಾರನನ್ನು

ಮಿತ್ರಸ್ಯ ಚಕ್ಷುರ್ಧರುಣಂ ಬಲೀಯಸ್ತೇಜೋ ಯಶಸ್ವೀ ಸ್ಥವಿರಂ ಸಮಿದ್ಧಮ್। ಅನಾ ಹ ನ ಸ್ಯಂ ವಸನಂ ಜರಿಷ್ಣು ಪರೀದಂ ವಾಜ್ಯಜಿನಂ ದಧೇಽಹಮ್ ॥

ಇತ್ಯನೇನ ಋಕ್ಸಾಮಾಭ್ಯಾಮಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ವಾ ಪ್ರಾವರೇಯೇತ್ ॥

ಋಕ್ಸಾಮಾಭ್ಯಾಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಾಸಾವಿತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರ್ಯನುಷ್ಟುಪ್:-

ಋಕ್ಸಾಮಾಭ್ಯಾಮಭಿಹಿತೌ ಗಾವೌ ತೇ ಸಾಮ ನಾವಿತಃ ।
ಶ್ರೋತ್ರಂ ತೇ ಚಕ್ರೇ ಆಸ್ತಾಂ ದಿವಿ ಪಂಥಾಶ್ಚರಾಚರಃ ॥

ತತೋ ದ್ವಿಜತ್ವ ಚಿನ್ಹಾರ್ಥಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಸಮಂತ್ರಂ ಧಾರಯೇತ್ ।

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಶ್ವೇತವರ್ಣಂ ಶಕ್ತಿಬೀಜಂ ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮ ವೇದಾತ್ಮಕಂ ಆಹವನೀಯ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನೇಯಸ್ಥಾನಂ ಮಮ ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಧಾರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಪರಮಂ ಪವಿತ್ರಂ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ಯತ್ಸಹಜಂ ಪುರಸ್ತಾತ್ ।
ಆಯುಷ್ಯಮಗ್ರ್ಯಂ ಪ್ರತಿಮುಂಚ ಶುಭ್ರಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಬಲಮಸ್ತು ತೇಜಃ ॥

ಇಮಂ ಮಂತ್ರಂ ಮಾಣವಕೇನ ವಾಚಯಿತ್ವಾ ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಬಾಹುಮುದ್ಧೃತ್ಯ, ಉಪವೀತಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾ, ತಥಾ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾ, ವಿಧಿವದಾಚಮನಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ಸ್ವಯಂ ಪೂರ್ವಾಸನೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಉಪವಿಶ್ಯ, ಸ್ವಸ್ಯಾಗ್ನೇಶ್ಚಮಧ್ಯೇ ಕುಮಾರಮಾನೀಯ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣತ

ಸ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ, ತಂದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ''ಅಗ್ನಆಯೂಂಷೀತ್ಯಾದಿ'' ಮೂರು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ''ಪ್ರಜಾಪತೇ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ ಪ್ರಧಾನ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಚಾರ್ಯನು ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಕುಮಾರನೂ ಅಗ್ನಿ ಆಚಾರ್ಯನ ಮಧ್ಯ ಹೋಗಿ ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ವಟುವಿನ ಬೊಗಸೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಅನ್ಯರಿಂದ ತಾನೂ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು 'ತತ್ಸವಿತುರ್ವೃಣೀಮಹೇ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆ ನೀರನ್ನು ವಟುವಿನ ಬೊಗಸೆಗೆ ಹಾಕಿ ಅವನ ಕೈಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಆ ನೀರನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಶಿಷ್ಯತ್ವಸಿದ್ಧಿಗೆ ವಟುವಿನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಅಂಗುಷ್ಠಸಹಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಬಲಗೈಯಿಂದ 'ದೇವಸ್ಯತ್ವಾ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಿಡಿದು 'ಅಮುಕಶರ್ಮ ದೀರ್ಘಾಯುರ್ಭವ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಎರಡನೇ ಸಲ 'ಸವಿತಾ ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್'

ಉಪವೇಶ್ಯ, ಅಗ್ನ್ಯರ್ಚನಾದ್ಯಾಘಾರಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತೇನ ಸ್ಪೃಷ್ಟಸ್ಸ್ಯ ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷೀತ್ಯಾದಿಭಿಃ ಚೌಲೋಕ್ತೈಃ ಚತುರ್ಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷೀತ್ಯಾದಿ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಶತಂ ವೈಖಾನಸಾಃ ಅಗ್ನಿಃ ಪವಮಾನೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪನಯನ ಪ್ರಧಾನಾಜ್ಯ ಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷಿ----ದುಚ್ಛುನಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನಮಮ॥

ಅಗ್ನಿರ್ಋಷಿಃ----ಮಹಾಗಯಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥

ಅಗ್ನೇ ಪವಸ್ವ---ಪೋಷಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥

ಪ್ರಜಾಪತೇ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್:-

ಪ್ರಜಾಪತೇ ----ರಯೀಣಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಅಗ್ನೇರುತ್ತರಭಾಗೇ ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ ಹುತ್ವಾ ಉದ್ದೇಶತ್ಯಾಗೌಕೃತ್ವಾ, ಆಚಾರ್ಯೋಽಗ್ನೇರುತ್ತರತಃ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಸ್ತಿಷ್ಠೇತ್ ।

ಕುಮಾರೋಽಪಿ ಅಗ್ನ್ಯಾಚಾರ್ಯಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಗತ್ವಾ, ಆಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಪುರಸ್ತಾದಭಿಮುಖಸ್ತಿಷ್ಠೇತ್ । ತತ ಆಚಾರ್ಯಃ ಸಂಯತಾತ್ಮಾ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮಾ ಪಾವಕಾತ್ಮಾರ್ಸ್ಯ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಶುಚಿತ್ವಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಸವಿತೃದೇವತಾತೃಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಚ ಅಂಜಲ್ಯವಕ್ಷಾರಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ಮೂರನೇಯ ಸಲ 'ಅಗ್ನಿರಾಚಾರ್ಯಸ್ತವ' ಎಂದೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ 'ದೇವಸವಿತಃ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆದಿತ್ಯನಿಗೆ ವಟುವಿನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿ ವಟುವಿಗೆ ಆದಿತ್ಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಇಬ್ಬರೂ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು 'ಆಚಾರ್ಯನುಕಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಸಿ...ಪರಿದದಾಮಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಟುವನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು ನಂತರ 'ಯುವಾ ಸುವಾಸಾಃ' ಎಂದು ಅರ್ಧ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ವಟುವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ತನ್ನ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಅವನ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು 'ತಂ ಧೀರಾಸಃ' ಎಂಬ ಉಳಿದ ಅರ್ಧಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಉಳಿದ ಅರ್ಧಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಶುದ್ಧೋದಕೇನ ಶಿಷ್ಯಾಂಜಲಿಮಾಪೂರ್ಯ ಸ್ವಸ್ಯಾಂಜಲಿಂ ಅನ್ಯೇನ ಪೂರಯಿತ್ವಾ-ತತ್ಸವಿತುರ್ವೃಣೀಮಹ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಶ್ಯಾವಾಶ್ವಸ್ಸವಿತಾಽನುಷ್ಟುಪ್, ಕುಮಾರಸ್ಯ ಅಂಜಲ್ಯವಕ್ಷಾರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ತತ್ಸವಿತುರ್ವೃಣೀಮಹೇ ವಯಂ ದೇವಸ್ಯ ಭೋಜನಮ್ ।

ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸರ್ವಧಾತಮಂ ತುರಂ ಭಗಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ ॥

ಅನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ವಾಂಜಲಿಸ್ಥೋದಕಂ ಶಿಷ್ಯಾಂಜಲ್ಯುದಕೇ ಆಸಿಚ್ಯ ತಜ್ಜಲಂ ಕುಮಾರಾಂಜಲಿನೈವಾವಕ್ಷಾರಯೇತ್ ॥ ತತಶ್ಶಿಷ್ಯತ್ವಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ವಟೋರ್ಹಸ್ತಂ ಸಮಂತ್ರಂ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್:-

ದೇವ ಸ್ಯತ್ವಾ ಸವಿತುಃ ಪ್ರಸವೇಽಶ್ವಿನೋರ್ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಪೂಷ್ಣೋ ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಹಸ್ತಂ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ॥

ಇತಿ ಯಜುರಂ ತೇಽಮುಕ ಶರ್ಮನ್ನಿತಿ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಆಭಿವಾದನಿಕಂನಾಮ ಶರ್ಮಾಂತಂ ಸಂಬುಧ್ಯಾ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಪಾಣಿನಾ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಸಾಂಗುಷ್ಠಂ ದಕ್ಷಿಣಪಾಣಿಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪೂರ್ವವದುದಕ ಪೂರಣಾದಿ ಕೃತ್ವಾ

'ಸ ವಿತಾ ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್' ಇತಿ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶಾದಿ ಪೂರ್ವವತ್ಕೃತ್ವಾ ಪುನಃ ಪೂರ್ವವದಾಪೂರ್ಯ

''ಅಗ್ನಿರಾಚಾರ್ಯಸ್ತವ'' ಇತಿ ಮಂತ್ರಾಂತೇ ನಾಮನಿರ್ದೇಶ ಹಸ್ತಗ್ರಹಣಾದಿ ಸರ್ವಂಕೃತ್ವಾ ಆಚಾರ್ಯೋ ವಟುಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ''ವ್ರತಪತಯೇ ಆದಿತ್ಯಾಯ ವಟುಂ ದದಾಮಿ'' ಇತಿ ಮನಸಾ ಸ್ಮರನ್, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ಸಹ ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ,

---

ಆಚಾರ್ಯನೆಂದರೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ತಂದೆಯೇ ಈಗ ಆಚಾರ್ಯನು. ಮಹಾಗಣಪತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ತಂದೆಗೆ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ತನ್ನ ಬಲ ಮೊಣಕಾಲನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಬಲಕೈಯಿಂದ ಬಲಗಿವಿಯನ್ನೂ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಎಡಗಿವಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪ್ರವರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯನ ಬಲಕಾಲನ್ನು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯಿಂದಲೂ ಎಡಗಾಲನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದಲೂ ಮೊಣಕಾಲಿನಿಂದ ಪಾದದವರೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯನು 'ಆಯುಷ್ಮಾ --ದೇವದತ್ತಾಽಽಽಽ' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಬೇಕು. ವಟುವು ''ಅಧೀಹಿ

''ದೇವ ಸವಿತರೇಷತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತಂ ಗೋಪಾಯ ಸಮಾಮೃತ'' ಇತ್ಯುಚ್ಚಾರ್ಯ ಆದಿತ್ಯಮೀಕ್ಷಯೇತ್ ॥

ತತಃ ಪೂರ್ವವದುಭಾವನ್ಯೋನ್ಯಾಭಿಮುಖೌತಿಷ್ಠೇತಾಮ್॥ ಅಥಾಚಾರ್ಯಃ 'ಕಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಸಿ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಸಿ ಕಸ್ತ್ವಾ ಕಮುಪನಯತೇ ಕಾಯತ್ವಾ ಪರಿದದಾಮಿ' ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಕುಮಾರಂ ಮನಸಾ ಸಮರ್ಪ್ಯ,

ಯುವಾ ಸುವಾಸಾಃ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಯೂಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್:-

ಯುವಾ ಸುವಾಸಾಃ ಪರಿವೀತ ಆಗಾತ್ಸ ಉ ಶ್ರೇಯಾನ್ಭವತಿ ಜಾಯಮಾನಃ । 3 08 4a

ಅನೇನ ಅರ್ಧರ್ಚೇನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖಂ ವಟುಂ ಕೃತ್ವಾ, ಕುಮಾರಾಂऽಸಯೋರುಪರಿ ಸ್ವಪಾಣೀ ಗಮಯಿತ್ವಾ, ತಂ ಧೀರಾಸ ಇತ್ಯರ್ಧರ್ಚಮುಚ್ಚಾರ್ಯ

ತಂ ಧೀರಾಸಃ ಕವಯ ಉನ್ನಯಂತಿ ಸ್ವಾಧ್ಯೋ ೩ (ಓ) ಮನಸಾ ದೇವಯಂತಃ॥ 3:08.4c

ವಟುಂ ಸ್ವವಶಂ ಕರ್ತುಂ ತದ್ಧೃದಯದೇಶಂ ಸಕೃತ್ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಸ್ಪೃಶೇತ್ ॥ ತತಃ ಪೂರ್ವವದಾಚಾರ್ಯಃ, ಕುಮಾರ ಮಾತ್ಮಾನಂ ಅಗ್ನಿಂಚಾಂತರೇಣಾನೀಯ, ಸ್ವದಕ್ಷಿಣತ ಉಪವೇಶಯೇತ್ ॥ ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಪರಿಸಮೂಹನ ಪರ್ಯುಕ್ಷಣೇ ಕೃತ್ವಾ । ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಸಮಿಧಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋऽಗ್ನಿರ್ಬೃಹತೀ।ಸಮಿದಾದಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ಅಗ್ನಯೇ ಸಮಿಧಮಾಹಾರ್ಷಂ ಬೃಹತೇ ಜಾತವೇದಸೇ । ತಯಾ ತ್ವಮಗ್ನೇ ವರ್ಧಸ್ವ ಸಮಿಧಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಯಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಭೋಃ---ಅನುಬ್ರೂಹಿ'' ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ತನ್ನ ಎಡಗೈ ಮೇಲೆ ಬಲಗೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹೆಬ್ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಜಲಿ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಬಲ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಆಚಾರ್ಯನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಎಡಗೈ ಮೇಲೆ ಶಿಷ್ಯನ ಅಂಜಲಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ''ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಃ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ---ಪ್ರಚೋದಯಾತ್' ಎಂದು ಪ್ರಣವ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನೂ ಮಂತ್ರದ ಪಾದಪಾದವನ್ನೂ ಒಂದು ಸಲಕ್ಕೂ ಎರಡನೆ ಸಲಕ್ಕೆ ಅರ್ಧರ್ಧ ಋಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಮೂರನೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸಮಿಧ ಮಾದಾಯ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ, ತತಃ ಅಗ್ನಿಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತ ಪಾಣಿನಾ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ''ಓಂ ತೇಜಸಾಮಾಸಮನಜ್ಮಿ'' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸಂವೃತೋಷ್ಠದ್ವಯಂ ಮುಖಮವಾಙ್ಮಿಮೃಜ್ಯ ಪಾಣಿಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ, ಪುನಸ್ತೇನೈವ ಮಂತ್ರೇಣ ದ್ವಿವಾರಮೇವಂ ಕೃತ್ವಾ, ಪಾಣಿಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ ತತಸ್ತಿರ್ಷ್ಠ ಪ್ರಣತಿ ಮುದ್ರಾಂ ಕೃತ್ವಾ, ಮಯಿ ಮೇಧಾಮಿತಿ ಷಣ್ಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಋಷಿಃ ಪೂರ್ವತ್ರಯಾಣಾಂ ಅಗ್ನಿರಿಂದ್ರಸ್ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ದೇವತಾಃ ಉತ್ತರತ್ರಯಾಣಾಂ ಅಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ ಷಣ್ಣಾಂ ಆಸುರೀ ಗಾಯತ್ರೀಛಂದಃ ಅಗ್ನ್ಯುಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ಮಯಿ ಮೇಧಾಂ ಮಯಿ ಪ್ರಜಾಂ ಮಯ್ಯಗ್ನಿಸ್ತೇಜೋದಧಾತು ।

ಮಯಿ ಮೇಧಾಂ ಮಯಿ ಪ್ರಜಾಂ ಮಯೀಂದ್ರ ಇಂದ್ರಿಯಂ ದಧಾತು ।

ಮಯಿ ಮೇಧಾಂ ಮಯಿ ಪ್ರಜಾಂ ಮಯಿ ಸೂರ್ಯೋ ಭ್ರಾಜೋ ದಧಾತು ॥

ಯತ್ತೇ ಅಗ್ನೇ ತೇಜಸ್ತೇನಾಽಹಂ ತೇಜಸ್ವೀ ಭೂಯಾಸಂ ।

ಯತ್ತೇ ಅಗ್ನೇ ವರ್ಚಸ್ತೇನಾಽಹಂ ವರ್ಚಸ್ವೀ ಭೂಯಾಸಂ ।

ಯತ್ತೇ ಅಗ್ನೇ ಹರಸ್ತೇನಾಽಹಂ ಹರಸ್ವೀ ಭೂಯಾಸಂ ॥

ಇತಿ ಷಣ್ಮಂತ್ರೈಃ ಅಗ್ನಿಮುಪಸ್ಥಾಯ, ಮಾನಸ್ತೋಕ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಕುತ್ಸೋರುದ್ರೋ ಜಗತೀ, ಭಸ್ಮಾದಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಮಾನಸ್ತೋಕೇ ತನಯೇ ಮಾನ ಆಯೌ ಮಾನೋ ಗೋಷು ಮಾನೋ ಅಶ್ವೇಷು ರೀರಿಷಃ।
ವೀರಾನ್ಮಾನೋ ರುದ್ರ ಭಾಮಿತೋ ವಧೀರ್ಹವಿಷ್ಮಂತಸ್ಸದಮಿತ್ವಾ ಹವಾಮಹೇ ॥

ಋಕ್ಕನ್ನು ಬಿಡದೇ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು. ವಟುವು ಹೇಳಲು ಅಶಕ್ತನಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ 'ಮಮ ವ್ರತೇ--' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ವಟುವಿನ ಹೃದಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ನಂತರ ವಟುವಿನ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ 'ಪ್ರಾವೇಪಾ ಮಾ, ಇಯಂದುರುಕ್ತಾತ್, ಋತಸ್ಯ ಗೋಪ್ತ್ರೀ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸುತ್ತಾ ಮೌಂಜಿಯನ್ನು ಮೂರು ಸುತ್ತು ಬರುವಂತೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೊಕ್ಕಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮೂರು ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಆಗ ವಟುವು ತಾನು ರಹಸ್ಯ ಷಡಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೂರು ವೇದಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿರುವೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.

ಇತ್ಯನೇನ ಭಸ್ಮಾದಾಯ ಯಥಾಚಾರಂ ತ್ರ್ಯಾಯುಷಂ ಜಮದಗ್ನೇರಿತಿ ಲಲಾಟೇ, ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ ತ್ರ್ಯಾಯುಷಮಿತಿ ಕಂಠೇ, ಅಗಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ತ್ರ್ಯಾಯುಷಮಿತಿ ನಾಭೌ, ಯದ್ದೇವಾನಾಂ ತ್ರ್ಯಾಯುಷಮಿತಿ ದಕ್ಷಿಣಾಂಸೇ, ತನ್ಮೇ ಅಸ್ತು ತ್ರ್ಯಾಯುಷಮಿತಿ ವಾಮಾಂಸೇ, ಶತಾಯುಷಮಿತಿ ಶಿರಸಿ ಧೃತ್ವಾ, ಪುನಃ ಪರಿಸಮೂಹನ ಪರ್ಯುಕ್ಷಣೇ ಕೃತ್ವಾ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ಓಂ ಚಮ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸಾರಸ್ವತೋಽಗ್ನಿರ್ಬೃಹತೀ, ಅಗ್ನಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಓಂ ಚಮೇ ಸ್ವರಶ್ಚಮೇ ಯಜ್ಞೋ ಪಚತೇ ನಮಶ್ಚ । ಯತ್ತೇ ನ್ಯೂನಂ ತಸ್ಮೈತ ಉಪಯುತ್ತೇಽತಿರಿಕ್ತಂ ತಸ್ಮೈತೇ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಮೇಧಾಂ ಯಶಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಶ್ರಿಯಂ ಬಲಂ । ಆಯುಷ್ಯಂ ತೇಜ ಆರೋಗ್ಯಂ ದೇಹಿಮೇ ಹವ್ಯವಾಹನ ॥

ಶ್ರಿಯಂ ದೇಹಿಮೇ ಹವ್ಯ ವಾಹನೋನ್ನಮ ಇತಿ । ಚತುಸ್ಸಾಗರ ಪರ್ಯಂತಂ ---ಅಭಿವಾದಯೇ ॥ ಇತಿ ಪ್ರಣಮ್ಯ, ಅಗ್ನೇರುತ್ತರತೋ ಗತ್ವಾ ಆಚಾರ್ಯಾಭಿಮುಖೋ ಭೂತ್ವಾ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣ ಜಾನು ಭೂತಲೇ ನಿಧಾಯ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣ ಸವ್ಯಶೋತ್ರೇ ದಕ್ಷಿಣ ಸವ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಆಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಸವ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಪಾದೌ ಜಾನುಪ್ರಭೃತಿ ಪಾದ ಪರ್ಯಂತಂ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣ ವಾಮ ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಾಭಾಂ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ ಅಮುಕಗೋತ್ರೋಽಮುಕಶರ್ಮಾಹಂಭೋ ಅಭಿವಾದಯೇ ಇತ್ಯುಚ್ಚರ್ಯ, ಶಿರೋಽವನತಿ ಪೂರ್ವಕಮಭಿವಾದ್ಯ, ಆಚಾರ್ಯೇಣ "ಆಯುಷ್ಮಾನ್ಭವ ಸೌಮ್ಯ ದೇವದತ್ತ" ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತೇ ವಿನಯಾನ್ವಿತೋ ಭೂತ್ವಾ ಸಾವಿತ್ರ್ಯ ಉಪದೇಶಂ ವಾಂಛ "ಅಧೀಹಿ ಭೋಸ್ಸಾವಿತ್ರೀಂ ಭೋ ಅನು ಬ್ರೂಹಿ" ॥ ಇತ್ಯಾಚಾರ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ, ಸ್ವವಾಮಪಾಣಿಮುತ್ತಾನೀ ಕೃತ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಪಾಣಿಂ ನ್ಯಙ್ಮುಖೀ ಕೃತ್ಯ ಸಂಧಾಯ ಪಾಣಿಪೃಷ್ಠಮಂಗುಳೀಶ್ಚಾಂಗುಷ್ಠೌ ದೃಢೀಕೃತ್ಯ ಕೃತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಜಲಿಂ ದಕ್ಷಿಣಾಂಕೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ತತ್ಪಾರ್ಶ್ವತ ಆಸೀತ ॥ ಆಚಾರ್ಯಸ್ತದಂಜಲಿಂ ತತ್ಪರಿಧಾನೀಯ ವಾಸಸಾಚ್ಛಾದ್ಯ ಸ್ವಪಾಣಿಭ್ಯಾಂತದಂಜಲಿಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ಪ್ರಣವ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಪೂರ್ವಕಂ ಪಚ್ಛೋಽರ್ಧರ್ಚಶಃ ಋಕ್ಶಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಮುಪ ದಿಶೇತ್ ॥

ಆಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯನು ವಟುವಿನ ಧರ್ಮಕ್ಷೇಮಕ್ಕೂ, ಅಧರ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಗೂ, ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ವಟುವಿನ ಶಿಖೆಯವರೆಗೂ ಇರುವ ಪಲಾಶದಂಡವನ್ನು 'ಅದಾಂತಂ-ಭಯಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ಹೇಳಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಇದಾದ ಮೇಲೆ ವಟುವಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನೀನು ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ, ಮಲ ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು, ನಿನ್ನ ಶರೀರ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡು. ತ್ರಿಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡದೇ ಮಾಡು. ಹಗಲು ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಗುರುವಿನ ಅಧೀನನಾಗಿ ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ

ಪ್ರಣವಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಋಷಿಃ ಪರಮಾತ್ಮಾದೇವತಾ ದೈವೀಗಾಯತ್ರೀಛಂಧಃ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತಿಋಷಿಃ, ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ದೇವತಾ ಬೃಹತೀಛಂದಃ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಃ ಸವಿತಾದೇವತಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ, ಉಪನಯನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ । ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ । ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋ ಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋ ಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ ಧಿಯೋ ಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಇತ್ಯುಪದಿಶ್ಯ, ಅಶಕ್ತಶ್ಚೇತ್ತಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ವಾಚಯೀತ ।

ಅಥಾಚಾರ್ಯಃ "ಮಮ ವ್ರತೇ ಹೃದಯಂತೇ ದದಾಮಿ । ಮಮ ಚಿತ್ತ ಮನು ಚಿತ್ತಂ ತೇ ಅಸ್ತು । ಮಮ ವಾಚಮೇಕವ್ರತೋ ಜುಷಸ್ವ । ಬೃಹಸ್ಪತಿಷ್ಟ್ವಾ ನಿಯುನಕ್ತು ಮಹ್ಯಂ" ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣಪಾಣಿಮೂರ್ಧ್ವಾಂಗುಳಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೋ ಹೃದಯದೇಶೇ ನಿಧಾಯ, ತಸ್ಯ ರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಚ ಮೇಖಲಾಮಾಬಧ್ನೀಯಾತ್ । ಪ್ರಾವೇಪಾಮೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮೌಜವಾನಕ್ಷಋಷಿಃ ಸೋಮೋ ದೇವತಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ಮೌಂಜೀಧಾರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

10.34 **ಪ್ರಾವೇಪಾಮಾ ಬೃಹತೋ ಮಾದಯಂತಿ ಪ್ರವಾ ತೇಜಾ ಇರಿಣೇ ವರ್ವೃತಾನಾಃ ।**
ಸೋಮಸ್ಯೇವ ಮೌಜವತಸ್ಯ ಭಕ್ಷೋ ವಿಭೀದಕೋಜಾಗೃವಿರ್ಮಹ್ಯಮಚ್ಛಾನ್ ॥

ಸಾಯಂಕಾಲ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನ ಮಾಡು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕಾಲ ಅಥವಾ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರು. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮೇಧಾಜನನ ಪರ್ಯಂತ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಅದೇ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರಗ್ನಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ಅನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಮೊದಲು ಮಾತೃಭಿಕ್ಷವಾಗಬೇಕು. ನಂತರ ಉಳಿದ ಬಂಧು ಬಾಂಧವ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ದೊಡ್ಡಮ್ಮ, ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇಯಂದುರುಕ್ತಾತ್ಪರಿ ಬಾಧಮಾನಾ ಶರ್ಮ ವರೂಥಂ ಪುನತೀ ನ ಆಗಾತ್ ।
ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾಭ್ಯಾಂ ಬಲಮಾಭರಂತೀ ಪ್ರಿಯಾ ದೇವಾನಾಂ ಸುಭಗಾ ಮೇಖಲೇಯಮ್ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೌ ಮಾಣವಕೇನ ವಾಚಯನ್ ತ್ರಿಃ ಪರಿವೀಯ,

ಋತಸ್ಯ ಗೋಪ್ತ್ರೀ ತಪಸಃ ಪರಸ್ವೀ ಘ್ನತೀ ರಕ್ಷಸ್ಸಹಮಾನಾ ಅರಾತೀಃ । ಸಾ ನಸ್ಸಮಂತ ಮನು ಪರೀಹಿ ಭದ್ರಯಾ ಭರ್ತಾರಸ್ತೇ ಮೇಖಲೇ ಮಾರಿಷಾಮ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಪರಿವೀತಾಂ ಮೇಖಲಾಮನುಮಂತ್ರಯಿತ್ವಾ "ಪ್ರಾಣಾನಾಂ ಗ್ರಂಥಿರಸಿ ಸ ಮಾ ವಿಸ್ರಂಸಃ "ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ವಾಚಯನ್ನಾಭಿದೇಶೇ ಗ್ರಂಥಿತ್ರಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಮಾಣವಕೋ ರಹಸ್ಯಾಂಗ ಸಹಿತ ವೇದತ್ರಯೇಣಾವೃತೋಽಹಮಿತಿ ಭಾವಯೇತ್ ॥ ಆಚಾರ್ಯೋ ಮಾಣವಕಾಯ ತೂಷ್ಣೀಂ ದಂಡಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥ ವಟುಸ್ತಂ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ॥ ಅದಾಂತಂ ದಮಯಿತ್ವಾ ಮಾಂ ಮಾರ್ಗೇ ಸಂಸ್ಥಾಪಯ ಸ್ವಯಂ । ದಂಡಃ ಕರೇ ಸ್ಥಿತೋ ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ರಕ್ಷಯತೋ ಭಯಂ ॥ ಇತಿ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ವಿಮರ್ಶನಪೂರ್ವಕಂ ಆಚಾರ್ಯಃ ಕುಮಾರೇಣ ವಾಚಯಿತ್ವಾ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಮಾಚಾರಮುಪದಿಶೇತ್ । ಇದಾನೀಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಸಿ । ಏತತ್ಪ್ರಭೃತಿ ಮೂತ್ರೋತ್ಸರ್ಜನಾದೌ ಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಮಾಚಮನಂ ಕುರು । ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನಾದಿ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಕುರು। ದಿವಾನಿದ್ರಾಂ ಮಾ ಕುರು । ಆಚಾರ್ಯಾಧೀನೋ ನಿತ್ಯಂ ಭವ । ತದನುಜ್ಞಯಾ ವೇದಮಧೀಷ್ವ। ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರ್ಭಿಕ್ಷಸ್ವ । ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತಸ್ಸಮಿಧಮಾಧೇಹಿ । ದ್ವಾದಶ ವರ್ಷಾಣಿ ವೇದಗ್ರಹಣಾಂತಂ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಕುರು ॥ "ಬಾಢಮ್" ಇತಿ ಪ್ರತಿವಚನಮ್ ॥ ಇತಿ ಪ್ರೈಷಾರ್ಥಂ ಯಥಾಜಾನಾತಿ ತಥಾವಬೋಧ್ಯ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ, ಸಮಾಪ್ಯ, ತಮಗ್ನಿಮಾ ಮೇಧಾಜನನಾದ್ರಕ್ಷೇತ್/ತತ್ರೈವ ಸಾಯಂ

ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಗಂಡಸಾಗಲೀ ಹೆಂಗಸಾಗಲೀ ಯಾರೇ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದರೂ ಅದನ್ನು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದುದು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ. ತಿರಸ್ಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲೇಬಾರದು.

ಹೆಂಗಸರನ್ನು 'ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ' 'ಪೂಜ್ಯಳೇ ನನಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡು' ಎಂದು ಮರ್ಯಾದಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುವುದು. ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ವಟುವಿನಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಗುರುವಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕು.

ಆಚಾರ್ಯನು ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವಟುವಿಗೂ ಕೂಡ ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಉಪನಯನ ಹೋಮವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲೇ ರಕ್ಷಾಧಾರಣ ಪರ್ಯಂತ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯವನ್ನೂ

ಪ್ರಾತರಗ್ನಿಕಾರ್ಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತೋಽನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮಾರ್ಥಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನಾರ್ಥಂ ಚ ತಂಡುಲಾದಿ ರೂಪಾಂ ಭಿಕ್ಷಾಂ ಯಾಚಯೇತ್ ॥ ಪ್ರಥಮಂ ಮಾತರಂ

ಸೌವರ್ಣಾದಿ ಪಾತ್ರಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಭವತೀ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದದಾತು ಇತಿ ಅಥವಾ ಪಿತರಂ ಭವಾನ್ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದದಾತು ಏವಂ ಮಾತುಸ್ಸ್ವಸಾರಂ ಸ್ವಭಗಿನೀಂ, ಅನ್ಯಾನಪಿ ಬಾಂಧವಾನ್ ಅಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾಯಿನೋ ಯಾಚಯಿತ್ವಾ, ತದ್ರವ್ಯಮಾಚಾರ್ಯಾಯ ನಿವೇದ್ಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಂಧ್ಯಾಂ ವಿಧಿವದುಪಾಸ್ಯ ಗುರುಸನ್ನಿಧೌ ಅಚಲಸ್ತಿಷ್ಠನ್ ಅಹಶ್ಶೇಷಂ ನೀತ್ವಾ, ತತೋಽವಂದಿತ ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯಃ ಅಗ್ನೇರಂತಿಕಮಾಗತ್ಯ ಆಸೀನಃ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ಸಾಯಮಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯಂ ಕರಿಷ್ಯೇ, ಇತಿಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ನಗ್ನೌ ಪರಿಸಮೂಹನ ಪರ್ಯುಕ್ಷಣೇ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾಗುಕ್ತವತ್ಸಮಿದಾಧಾನಾದಿ ಭಸ್ಮಧಾರಣಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಣಮ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಉಪನಯನಾಂಗಮನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮಂ ಕರಿಷ್ಯೇ, ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಅಗ್ನಿಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಪುನರ್ದೇಶಕಾಲಕಥನಪೂರ್ವಕಂ ಅಸ್ಮಿನ್ನನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮೇ ದೇವತಾಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ ಅಘಾರಾವಾಜ್ಯೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಸದಸಸ್ಪತಿಂ ಸವಿತಾರಮೃಷೀಂಶ್ಚ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಶ್ಚರುದ್ರವ್ಯೇಣ ಶೇಷೇಣೇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಅನ್ವಾಧಾಯ ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕವತ್ಪ್ರಣೀತಾ ಪ್ರಣಯನಾಂತಂಕೃತ್ವಾ ತದ್ಭಿಕ್ಷಾದ್ರವ್ಯಂ ಚತುರಶ್ಚತುರೋ ವ್ರೀಹಿ ಮುಷ್ಟೀನ್ ತೂಷ್ಣೀಂ ದೇವತಾತ್ರಯಸ್ಯ ವಿಪ್ರಭೋಜನಾರ್ಥಂ ಚ ನಿರೂಪ್ಯ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಾದಿ ಚರು ಶ್ರಪಣಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ''ಶ್ರೃತಃ ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕಃ'' ಇತಿ ಆಚಾರ್ಯಾಯ ನಿವೇದಯೇತ್ ।

ಅಶಕ್ತೌ ತದ್ಬಂಧುನಾಽನ್ಯೇನವಾ ಕಾರಯೇತ್ । ಅಥಾಚಾರ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತೇನ ಸ್ಪೃಷ್ಟಸ್ಸನ್, ಅಗ್ನ್ಯರ್ಚನಾದ್ಯಾಘಾರಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಅವದಾನಧರ್ಮೇಣ ಚರುಮವದಾಯ, ಸದಸಸ್ಪತಿಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಮೇಧಾತಿಥಿಸ್ಸದಸಸ್ಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ ॥ ಅನುಪ್ರವಚನೀಯ ಪ್ರಧಾನ ಚರುಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಸದಸಸ್ಪತಿಮದ್ಭುತಂ ಪ್ರಿಯಮಿಂದ್ರಸ್ಯ ಕಾಮ್ಯಮ್ ।

ಸನಿಂ ಮೇಧಾ ಮಯಾಸಿಷಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸದಸಸ್ಪತಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ 'ಉಪನಯನಾಂಗಂ ---ಕರಿಷ್ಯೇ' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಅಗ್ನಿಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನಾದಿ ಅಗ್ನಿಮುಖವನ್ನು ಮಾಡಿ 'ದ್ವಾದಶ ಪಾತ್ರಪ್ರಯೋಗ'ದಂತೆ ಪಾತ್ರಾಸಾದನೆ ಮಾಡಿ ಚರುಶ್ರಪಣ ಮಾಡಿ ಸದಸಸ್ಪತಿ ಸವಿತೃ ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಅವದಾನಧರ್ಮದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಿ, ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಹುಳಿ, ಉಪ್ಪು, ಖಾರಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದೇ ಕೇವಲ ಕ್ಷೀರಾನ್ನ ಭುಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಯಜಮಾನನು ಮನೆಯ ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಉಪನಯನವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗುಲ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳ

ತತ್ಸವಿತುರ್ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ಸವಿತಾ ಗಾಯತ್ರೀ

ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ--- ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನಮಮ । ಋಷಿಭ್ಯಸ್ಸ್ವಾಹಾ॥ ಋಷಿಭ್ಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಇತಿ ತ್ರಿಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಹುತ್ವಾ, ತತ್ತದ್ದೇವತಾಭ್ಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಕರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಪೂರ್ವವತ್ಕೃತ್ವಾ, ಅವಶಿಷ್ಟಾನ್ನೇನ ತ್ರ್ಯವರಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ, ತೈರ್ವೇದಸಮಾಪ್ತಿಂ ವಾಚಯೀತ ॥ ತತೋಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಅಕ್ಷಾರಲವಣಮನ್ನಂ ಭುಕ್ತ್ವಾಽಧಶ್ಶಯೀತ ॥ ಏವಂ ಮೇಧಾಜನನ ಪರ್ಯಂತಂ ಗುರುಂ ಪ್ರಸಾದಯನ್ ವರ್ತೇತ ॥

ಇತ್ಯುಪನಯನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಉಪನಯನ ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕಮ್

ಆದೌ ಗಣೇಶಸ್ತದನು ಸ್ವಯಂಭೂಸ್ತತೋ ಗಿರೀಶಸ್ತದನಂತರಂ ಹರಿಃ ।
ಏತೇ ಸದಾ ದೇವಗಣಾ ದಿಶಂತು ವಟೋಶ್ಚಿರಾಯುಶ್ಶುಭ ಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಃ ॥
ಸುಮೇರು ಸೌರತ್ನ ಗಿರೀಂದ್ರ ನೀಲ ಕೈಲಾಸ ವಿಂಧ್ಯಾಚಲ ಹೇಮಕೂಟಾಃ ।
ಸರ್ವೇ ಗಿರೀಂದ್ರಾ ಸ್ಸತತಂ ದಿಶಂತು ವಟೋಶ್ಚಿರಾಯುಶ್ಶುಭ ಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಃ ॥
ಗೋದಾವರೀ ಸಿಂಧು ಮಲಾಪಹಾರೀ ವೇದಾವತೀ ನಾದವತೀ ಪ್ರಶಸ್ತಾಃ ।
ನದ್ಯಸ್ಸಮಸ್ತಾಸ್ಸತತಂ ದಿಶಂತು ವಟೋಶ್ಚಿರಾಯುಶ್ಶುಭ ಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಃ ॥

ಮೂರು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಗದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಪತ್ನೀ ಪುತ್ರರೊಡನೆ ಕುಳಿತು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ 'ಮಮ ----ಕರಿಷ್ಯೇ' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು.

ವೇದಿಕೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಲಶವೊಂದನ್ನಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಕಲಶ ಮತ್ತು ವೇದಿಕೆಗೆ 'ಮೇಧಾಯೈ ನಮಃ' ಎಂದು ಆವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳೊಡನೆ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಯಜಮಾನನು ವಟುವಿಗೆ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಸ್ತ್ರಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಜಿನ ಮೌಂಜಿಗಳನ್ನೂ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ವೇದಿಕೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲಶಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವೇದಿಕೆಯ ಸುತ್ತಲೂ 'ಸುಶ್ರವಃ---ಭೂಯಾಸಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಮೂರು ಸಲ ಜಲವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು

ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಂ ದರ್ಭಮಯೀಚ ಮೌಂಜೀ ಪಾಲಾಶದಂಡಃ ಪರಿಧಾನ ಶಾಠೀ ॥
ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಚ ದಿಶಂತು ನಿತ್ಯಂ ವಟೋಶ್ಚಿರಾಯುಶ್ಶುಭಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಃ ॥
ತಾಂಬೂಲ ಗಂಧಾಕ್ಷತ ಪತ್ರಪುಷ್ಪ ದೀಪಾಂಕುರಾಶೀರ್ವಚನಾನಿ ಯಾನಿ ।
ಪುಣ್ಯಾಹ ವಾಕ್ಯಾನಿ ದಿಶಂತು ತಾನಿ ವಟೋಶ್ಚಿರಾಯುಶ್ಶುಭಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಃ ।
ಮಂದಾರಧಾತ್ರೀರುಹ ಪಾರಿಜಾತ ಸಂತಾನ ಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಚಂದನಾನಿ ।
ಕಲ್ಪದ್ರುಮಾಖ್ಯಾನಿ ದಿಶಂತು ತಾನಿ ವಟೋಶ್ಚಿರಾಯುಶ್ಶುಭಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಃ ॥
ಜಂಭಾರಿ ವೈಶ್ವಾನರ ಕಾಲಪುಣ್ಯಾಃ ಸರಿತ್ಪತಿರ್ವಾಯು ಕುಬೇರ ಶರ್ವಾಃ ।
ಏತೇ ಸದಾ ದಿಕ್ಪತಯೋ ದಿಶಂತು ವಟೋಶ್ಚಿರಾಯುಶ್ಶುಭ ಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಃ ॥
ಓಂಕಾರ ಸವ್ಯಾಹೃತಿಮಂತ್ರಮುದ್ರಾಸ್ಸಾವಿತ್ರಿಗಾಯತ್ರಿಸರಸ್ವತೀಸ್ವರಾಃ ।
ಛಂದಾಂಸಿ ವೇದಾಶ್ಚ ದಿಶಂತು ಸರ್ವೇ ವಟೋಶ್ಚಿರಾಯುಶ್ಶುಭಕೀರ್ತಿವಿದ್ಯಾಃ ॥
ವಸಿಷ್ಠಜಾಬಾಲಿ ಪರಾಶರಾತ್ರಿವಾಧೂಲ ಬೋಧಾಯನ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಾಃ ।
ಭೃಗ್ವಂಗಿರೋ ಗೌತಮ ಕಾಶ್ಯಪಾಶ್ಚ ವಟೋಶ್ಚಿರಾಯುಶ್ಶುಭ ಕೀರ್ತಿವಿದ್ಯಾಃ ॥

ಇತ್ಯುಪನಯನ ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕಮ್ ॥

10.೬೦೧ ೬೦೩೯೯೪

ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಂತ್ರ

ತೇಽವದನ್ ಪ್ರಥಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಕಿಲ್ಬಿಷೇಽಕೂಪಾರಸ್ಸಲಿಲೋ ಮಾತರಿಶ್ವಾ ।
ವೀಳುಹರಾಸ್ತಪ ಉಗ್ರೋಮಯೋಭೂರಾಪೋ ದೇವೀಃ ಪ್ರಥಮಜಾ ಋತೇನ ॥
ಸೋಮೋ ರಾಜಾ ಪ್ರಥಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಯಾಂ ಪುನಃ ಪ್ರಾಯಚ್ಛದಹೃಣೀಯಮಾನಃ ।

ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಮೊದಲು ತಾನು ಧರಿಸಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಗುರುವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಅನ್ತರ್ಹಿತಾ ವರುಣೋ ಮಿತ್ರ ಆಸೀದಗ್ನಿರ್ಹೋತಾ ಹಸ್ತ ಗೃಹ್ಯಾನಿನಾಯ ॥
ಹಸ್ತೇನೈವ ಗ್ರಾಹ್ಯ ಆಧಿರಸ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಯೇಯಮಿತಿ ಚೇದವೋಚನ್ । ನದೂತಾಯ
ಪ್ರಹ್ಯೇ ತಸ್ಥ ಏಷಾ ತಥಾ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಗುಪಿತಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯ ॥ ದೇವಾ
ಏತಸ್ಯಾಮವದಂತ ಪೂರ್ವೇ ಸಪ್ತ ಋಷಯಸ್ತಪಸೇ ಯೇ ನಿಷೇದುಃ । ಭೀಮಾ
ಜಾಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯೋಪನೀತಾ ದುರ್ಧಾಂ ದಧಾತಿ ಪರಮೇ ವ್ಯೋಮನ್ ॥
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಚರತಿ ವೇವಿಷದ್ವಿಷಸ್ಸದೇವಾನಾಂ ಭವತ್ಯೇಕ ಮಂಗಮ್ ॥
ತೇನಜಾಯಾಮನ್ವವಿಂದದ್ಬೃಹಸ್ಪತಿಸ್ಸೋಮೇನ ನೀತಾಂ ಜುಹ್ವ ೧(ಅ)ನ ದೇವಾಃ ॥
ಪುನರ್ವೈದೇವಾ ಅದದುಃ ಪುನರ್ಮನುಷ್ಯಾ ಉತ । ರಾಜಾನಸ್ಸತ್ಯಂ ಕೃಣ್ವಾನಾ
ಬ್ರಹ್ಮಜಾಯಾಂ ಪುನರ್ದದುಃ ॥ ಪುನರ್ದಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಯಾಂ ಕೃತ್ವೀ
ದೇವೈರ್ನಿಕಿಲ್ಬಿಷಮ್ । ಊರ್ಜಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಭಕ್ತ್ವಾಯೋರುಗಾಯಮುಪಾಸತೇ ॥

ಮೇಧಾಜನನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಪ್ರಾಗುಕ್ತಕ್ರಮೇಣ ಚರಿತವ್ರತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೋ ಮೇಧಾ ಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ ಚತುರ್ಥ್ಯಾದಿ ದಿವಸೇಷ್ವಾಚಾರ್ಯೋ ಮೇಧಾಜನನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಗ್ರಾಮಾದ್ಬಹಿರನಿಂದಿತಾಯಾಂ ದಿಶಿ ಶಾಖಾವರ್ಜಿತಂ ಪಲಾಶಂ ತದಭಾವೇ ಸಶಾಖಂ ಕುಶಸ್ತಂಬಂ ವಾ ತದಭಾವೇ ಸ್ವಗೃಹೈಶಾನಭಾಗೇ ಸರ್ವತೋ ದ್ವಾದಶಾಂಗುಳ ಪ್ರಮಾಣಾಂ ತ್ರಿಮೇಖಲಾಂ ವೇದಿಂ ಕೃತ್ವಾ ತಸ್ಯಾಂ ಪತ್ರಾಂಕುರ ಸಮನ್ವಿತಾಮಾರ್ದ್ರಾಂ ಪಲಾಶ ಶಾಖಾಂ ಸಮೂಲಾರ್ದ್ರ ಕುಶಸ್ತಂಬಂ ವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾಽನ್ವಾರಬ್ಧಃ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಾತ್ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಪೂರ್ವಕಂ ತಿಥ್ಯಾದಿ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಉಪನಯನ ವ್ರತಸಮಾಪ್ತಿ ವೇದಗ್ರಹಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಲಕ್ಷಣಮೇಧಾಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮೇಧಾಪರನಾಮಕ ಸಾವಿತ್ರೀ ಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಮೇಧಾಯೈನಮಃ ಇತಿ ನಾಮಮಂತ್ರೇಣ ಆವಾಹನಾದ್ಯುಪಚಾರಾನ್ಕೃತ್ವಾ ಯಾವಕ ಸಕ್ತುಮೋದಕಮಿಶ್ರಮನ್ನಾದಿ ನಿವೇದ್ಯ ಪುನಃ ಪೂರ್ವವದಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ಪ್ರಣಮಯ್ಯ ಶುದ್ಧಜಲಪಾತ್ರಂ ವಟುಹಸ್ತೇ ದತ್ವಾ ಆಚಾರ್ಯ:-

ಸುಶ್ರವಸ್ಸುಶ್ರವಾ ಅಸಿ ಯಥಾ ತ್ವಂ ಸುಶ್ರವಸ್ಸುಶ್ರವಾ ಅಸ್ಯೇವಂ ಮಾಂ ಸುಶ್ರವಸ್ಸೌಶ್ರವಸಂ ಕುರು । ಯಥಾ ತ್ವಂ ದೇವಾನಾಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ನಿಧಿಪೋಽಸ್ಯೇವಮಹಂ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ವೇದಸ್ಯ ನಿಧಿಪೋ ಭೂಯಾಸಂ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ವಟುನಾ ವಾಚಯಿತ್ವಾ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕಾರಯ್ಯ ಜಲಸೇಚನಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ಪ್ರಣಮಯ್ಯ ಏವಂ ದ್ವಿವಾರಂ ಪುನಃ ಕಾರಯೇತ್ ॥ ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನವಯಜ್ಞೋಪವೀತಮೇಖಲಾಜಿನದಂಡಾನ್ ಪೂರ್ವವತ್ಸಮಂತ್ರಂ ಧೃತ್ವಾ, ಪುರಾಣಾನ್ ವೇದ್ಯಾಂ ವಿಸೃಜೇತ್ ॥ ಪೂರ್ವಧೃತವಾಸಸೀ ಗುರವೇ ದತ್ವಾ, ವಿಧಿವತ್ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯೇತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಮೇಧಾಜನನ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಅಥೋತ್ಸರ್ಜನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಆಚಾರ್ಯ: ಪ್ರಾಗುಕ್ತದಿನೇ ಉಪಾಕರ್ಮ ದಿನೇವಾ ಪೂರ್ವಾಹ್ಣೇ ಗ್ರಾಮಾದ್ಬಹಿರ್ವಿವಿಕ್ತೇ ಸಮೇದೇಶೇ ಶಿಷ್ಯೈಸ್ಸಹ ಆಸೀನಃ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಕಥಯಿತ್ವಾ ಮಮ ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಚ ಅಧೀತಾನಾಂ ಛಂದಸಾಂ ವೀರ್ಯವತ್ತಾರ್ಥಂ ಅಧ್ಯಯನ ವಿರಾಮಾರ್ಥಂ ಚ ಅಧ್ಯಾಯೋತ್ಸರ್ಜನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ।।ತದಂಗ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ವಿಧಿವದ್ವಿದಧ್ಯಾತ್। ।। ಉಪಾಕರ್ಮ ದಿನೇ ಉತ್ಸರ್ಜನೋಪಾಕರ್ಮಾಖ್ಯೇ ಕರ್ಮಣೀ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ತದಂಗ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ನಾಂದೀ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಚ ವಿಧಾಯ ಋಷೀನರ್ಚಯೇತ್ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ

ದ್ವಾದಶಾಂಗುಳ ಪ್ರಮಾಣಕ ಸಪ್ತದರ್ಭಾನ್ಗೃಹೀತ್ವಾ ಅಗ್ರತಶ್ಚತುರಂಗುಳಂ ವಿಹಾಯ ಮಧ್ಯೇ ಏಕಾಂಗುಳ ಪ್ರಮಾಣಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಗ್ರಂಥಿಂ ಕೃತ್ವಾ, ತತ್ಕೂರ್ಚಮೈಶಾನ ಭಾಗೇ ಶುದ್ಧವಸ್ತ್ರೋಪರಿನಿಧಾಯ ಶಿಷ್ಯಾದಿಭಿಸ್ಸಹ ನಿವೀತೀ ಭೂತ್ವಾ ಗೌತಮಾದಿ ಸಪ್ತರ್ಷೀನಾವಾಹ್ಯ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈರಭ್ಯರ್ಚಯೇತ್ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ । ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಉತ್ಸರ್ಜನಾಂಗತ್ವೇನ ಗೌತಮಾದಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಆವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈಃ ಪೂಜನಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಗೌತಮಾದಿ ಸಪ್ತರ್ಷೀನಾವಾಹಯೇತ್ ।। ಅಭಿತ್ವಾ ಗೋತಮೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಗೌತಮೋ ಗೌತಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಗೌತಮ ಋಷ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಭಿ ತ್ವಾ ಗೋತಮಾ ಗಿರಾ ಜಾತವೇದೋ ವಿಚರ್ಷಣೇ ।
ದ್ಯುಮ್ನೈರಭಿ ಪ್ರಣೋನುಮಃ ।।

ಓಂ ಭೂಃ ಗೌತಮಾಯ ನಮಃ ಗೌತಮಋಷಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ।।

ಉತ್ಸರ್ಜನ

ಆಚಾರ್ಯನು ಮೊದಲು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಶಿಷ್ಯನಾದ ತಾನು ಮಾಡಿರುವ ವೇದಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ವಿರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನಂತರ ತಾನು ಮಾಡುವ ವೇದಾಧ್ಯಯನವು ವೀರ್ಯವತ್ತಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ಸರ್ಜನೋಪಾಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತೇನೆಂದು

ಪ್ರಸೂತೋ ಭಕ್ಷಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಗಾಥೋ ಜಮದಗ್ನಿರ್ಜಗತೀ ಜಮದಗ್ನಿ ಋಷ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಪ್ರಸೂತೋ ಭಕ್ಷಮಕರಂ ಚರಾವಪಿ ಸ್ತೋಮಂ ಚೇಮಂ ಪ್ರಥಮಸ್ಸೂರಿರುನ್ಮೃಜೇ ।
ಸುತೇ ಸಾತೇನ ಯದ್ಯಾಗಮಂ ವಾಂ ಪ್ರತಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಜಮದಗ್ನೀ ದಮೇ ॥

ಓಂ ಭೂಃ ಜಮದಗ್ನಯೇ ನಮಃ ಜಮದಗ್ನಿಋಷಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ, ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ।

ಶ್ವಿತ್ಯಂಚೋಮಾ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿ ರ್ವಸಿಷ್ಠಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ವಸಿಷ್ಠಋಷ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಶ್ವಿತ್ಯಂ ಚೋಮಾ ದಕ್ಷಿಣತಸ್ಕಪರ್ದಾ ಧಿಯಂ ಜಿನ್ವಾಸೋ ಅಭಿ ಹಿ ಪ್ರಮಂದುಃ ।
ಉತ್ತಿಷ್ಠನ್ವೋಚೇ ಪರಿ ಬರ್ಹಿಷೋ ನೃನ್ನಮೇ ದೂರಾದವಿತವೇ ವಸಿಷ್ಠಾಃ ॥

ಓಂ ಭೂಃ ವಸಿಷ್ಠಾಯನಮಃ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ।

ಋಷೇ ಮಂತ್ರಕೃತಾಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಕಶ್ಯಪಃ ಕಶ್ಯಪಃ ಪಙ್ಕ್ತಿಃ ಕಶ್ಯಪ ಋಷ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಋಷೇ ಮಂತ್ರಕೃತಾಂ ಸ್ತೋಮೈಃ ಕಶ್ಯಪೋದ್ವರ್ಧಯನ್ಗಿರಃ ।
ಸೋಮಂ ನಮಸ್ಯ ರಾಜಾನಂ ಯೋ ಜಜ್ಞೇ ವೀರುಧಾಂ ಪತಿರಿಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿಸ್ರವ ॥

''ಅಧೀತಾನಾಂ .... ವಿರಾಮಾರ್ಥಂ ಚ'' ''ಅಧ್ಯೇಷ್ಯಮಾಣಾನಾಂ ....ಚ'' ಉತ್ಸರ್ಜನೋಪಾಕರ್ಮಣೀ ಕರಿಷ್ಯೇ'' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಪುಣ್ಯಾಹವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು.

ನೂತನೋಪಾಕರ್ಮವಾಗುವುದಾದರೆ ನಾಂದೀಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು ''ಉತ್ಸರ್ಜನ ಕರ್ಮಾಂಗ.....ಕರಿಷ್ಯೇ'' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಸ್ಥಂಡಿಲೋಲ್ಲೇಖನಾದಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಓಂ ಭೂಃ ಕಶ್ಯಪಾಯ ನಮಃ ಕಶ್ಯಪಋಷಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ।

ಸ್ವರ್ಭಾನೋರಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮರೀಚಿಪುತ್ರೋ ಅತ್ರಿರತ್ರಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಅತ್ರಿಋಷ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ಸ್ವರ್ಭಾನೋ ರಧಯದಿಂದ್ರ ಮಾಯಾ ಅವೋ ದಿವೋ ವರ್ತಮಾನಾ ಅವಾಹನ್ ।
ಗೂಳ್ಹಂ ಸೂರ್ಯಂ ತಮಸಾಽಪವ್ರತೇನ ತುರೀಯೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಣಾವಿಂದ ದತ್ರಿಃ ॥

ಓಂ ಭೂಃ ಅತ್ರಯೇನಮಃ ಅತ್ರಿಋಷಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ।

ಅವಿಂದಂತ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸೌಚೀಕೋ ಭರದ್ವಾಜಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಭರದ್ವಾಜಋಷ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅವಿಂದಂತೇ ಅತಿಹಿತಂ ಯದಾಸೀದ್ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಧಾಮ ಪರಮಂ ಗುಹಾಯತ್ ।
ಧಾತುರ್ದ್ಯುತಾನಾತ್ಸವಿತುಶ್ಚ ವಿಷ್ಣೋರ್ಭರದ್ವಾಜೋ ಬೃಹದಾ ಚಕ್ರೇ ಅಗ್ನೇಃ ॥

ಓಂ ಭೂಃ ಭರದ್ವಾಜಾಯ ನಮಃ ಭರದ್ವಾಜ ಋಷಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ।

ಇಮೇ ಭೋಜಾ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಯೂಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಇಮೇ ಭೋಜಾ ಅಂಗಿರಸೋ ವಿರೂಪಾ ದಿವಸ್ಪುತ್ರಾಸೋ ಅಸುರಸ್ಯ ವೀರಾಃ ।
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಯ ದದತೋ ಮಘಾನಿ ಸಹಸ್ರಸಾವೇ ಪ್ರತಿರಂತ ಆಯುಃ ॥

ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳ ಏಳುದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲದಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಮಧ್ಯ ಒಂದು ಅಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅಕ್ಕಿಯ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಇಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಓಂ ಭೂಃ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಯ ನಮಃ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ।

ಸಹಸ್ತೋಮಾಸ್ಸಹಛಂದಸ ಆವೃತಸ್ಸಹಪ್ರಮಾ ಋಷಯಃ ಸಪ್ತದೈವ್ಯಾಃ ।

ಪೂರ್ವೇಷಾಂ ಪಂಥಾಮನುದೃಶ್ಯ ಧೀರಾ ಅನ್ವಾಲೇಭಿರೇ ರಥ್ಯೋ ೩(ಓ) ನರಶ್ಮೀನ್

ಇತ್ಯಾವಾಹ್ಯ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈರಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ತೇಷಾಂ ಅರ್ಘ್ಯಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥

ತತ ಉಪವೀತೀ ದೇಶಕಾಲ ಕಥನಪೂರ್ವಕಂ ಉಪಲೇಪನಾಂತಂ ಕರ್ಮಕೃತ್ವಾ ಸಮಿದ್ವಯಮಾದಾಯ ಪುನರ್ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ, ಅಸ್ಮಿನ್ನುತ್ಸರ್ಜನ ಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮನ್ವಾಧಾನಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಅಸ್ಮಿನ್ನನ್ವಾಹಿತೇಽಗ್ನಾವಿತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಾವಿತ್ರೀಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ, ಶ್ರದ್ಧಾಂ, ಮೇಧಾಂ, ಪ್ರಜ್ಞಾಂ, ಧಾರಣಾಂ, ಸದಸಸ್ಪತಿಂ, ಅನುಮತಿಂ, ಛಂದಾಂಸಿಋುಷೀನಾಜ್ಯೇನ, ಅಗ್ನಿಂ, ಅಪ್ಸುಣಸೂರ್ಯಂ, ಅಗ್ನಿಂ, ಶಕುಂತಂ ಅಗ್ನಿಂ, ಮಿತ್ರಾವರುಣೌ, ಅಗ್ನಿಂ, ಅಪಃ, ಅಗ್ನಿಂ, ಮರುತಃ, ಅಗ್ನಿಂ, ವರ್ಮಾಣಂ, ಅಗ್ನಿಂ, ಇಂದ್ರಾಸೋಮೌ, ಇಂದ್ರಂ, ಅಗ್ನಾಮರುತಃ, ಪವಮಾನ ಸೋಮಂ, ಸೋಮಂ, ಅಗ್ನಿಂ, ಸಂಜ್ಞಾನಂ ಏತಾಶ್ಚರುದ್ರವ್ಯೇಣ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಯೋಯಕ್ಷ್ಯ ಇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಮಿದ್ವಯಮಗ್ನಾವಾಧಾಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪರಿಸಮೂಹನಾದ್ಯಾಜ್ಯೇ ದರ್ಭಾಗ್ರದ್ವಯ ಕ್ಷೇಪಣಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸಿದ್ಧಾನ್ನಮಗ್ನಿಸಮೀಪೇ ನಿಧಾಯ ತೇನೈವ ಸಹಾಜ್ಯಂ ತ್ರಿಃಪರ್ಯಗ್ನಿಕರಣಂ ಕೃತ್ವಾ, ಆಜ್ಯೋದ್ವಾಸನಾದಿ ಸ್ರುವಸಮ್ಮಾರ್ಜನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಅನ್ನಂ ಪಾತ್ರಾಂತರೇ ಪೃಥಕ್ಕೃತ್ಯ, ಅಗ್ನಾವಧಿಶ್ರಿತ್ಯ ಸ್ರುವೇಣಾಭಿಘಾರ್ಯೋದಗುದ್ವಾಸ್ಯ, ಆಜ್ಯಾದ್ದಕ್ಷಿಣತೋ ಬರ್ಹಿಷ್ಯಾಸಾದ್ಯ ಪುನರಪ್ಯಭಿಘಾರಣಾದ್ಯಾಜ್ಯಭಾಗಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸಾವಿತ್ರ್ಯೈ ಸ್ವಾಹಾ, ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಸ್ವಾಹಾ, ಶ್ರದ್ಧಾಯೈ ಸ್ವಾಹಾ, ಮೇಧಾಯೈ ಸ್ವಾಹಾ, ಪ್ರಜ್ಞಾಯೈ ಸ್ವಾಹಾ, ಧಾರಣಾಯೈ ಸ್ವಾಹಾ, ಸದಸಸ್ಪತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ, ಅನುಮತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ, ಛಂದೋಭ್ಯ ಋಷಿಭ್ಯ ಸ್ವಾಹಾ ಇತಿ ನವಾಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಹುತ್ವಾವದಾನಧರ್ಮೇಣ ಚರುಮವದಾಯ ಅಗ್ನ್ಯಾದಿವಿಂಶತಿ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ಜುಹುಯಾತ್ ॥ ತತ್ರ ಮಂತ್ರಾಃ :-

---

ಆಚಾರ್ಯನು ಶಿಷ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ "ಉತ್ಸರ್ಜನಾಂಗ ಗೌತಮಾದಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಪೂಜಾಂಕರಿಷ್ಯೇ" ಎಂದು ಗೌತಮಾದಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಆಕೂರ್ಚದಲ್ಲಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ, ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ನಿವೀತಿಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಅನ್ವಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕೇವಲಾಜ್ಯದಿಂದ ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾದಿ ನವದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಅಗ್ನ್ಯಾದಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಚರುದ್ರವ್ಯದಿಂದಲೂ ಹೋಮ

ಅಗ್ನಿಮೀಳ ಇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮಧುಚ್ಛಂದಾ ಅಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ ಉತ್ಸರ್ಜನ ಪ್ರಧಾನ ಚರುಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ಇತಿಸರ್ವತ್ರ

ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ದೇವಮೃತ್ವಿಜಂ ।
ಹೋತಾರಂ ರತ್ನ ಧಾತಮಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಕುಷುಂಭಕಸ್ತದಗಸ್ತ್ಯೋಽಪ್ತೃಣ ಸೌರ್ಯಮನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಕುಷುಂಭಕಸ್ತದಬ್ರವೀದ್ಗಿರೇಃ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಕಃ ।
ವೃಶ್ಚಿಕಸ್ಯಾ ರಸಂ ವಿಷಮರಸಂ ವೃಶ್ಚಿಕತೇ ವಿಷಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಪ್ತೃಣ ಸೂರ್ಯೇಭ್ಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ತ್ವಮಗ್ನೇ ಗೃತ್ಸಮದೋಽಗ್ನಿರ್ಜಗತೀ :-

ತ್ವಮಗ್ನೇ ದ್ಯುಭಿಸ್ತ್ವಮಾಶುಶುಕ್ಷಣಿಸ್ತ್ವಮದ್ಭ್ಯಸ್ತ್ವಮಶ್ಮನಸ್ಪರಿ ।
ತ್ವಂ ವನೇಭ್ಯಸ್ತ್ವಮೋಷಧೀಭ್ಯಸ್ತ್ವಂ ನೃಣಾಂ ನೃಪತೇ ಜಾಯಸೇ ಶುಚಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಆವದನ್ಗೃತ್ಸಮದಶ್ಶಕುಂತೋ ಜಗತೀ :-

ಆವದಂಸ್ತ್ವಂ ಶಕುನೇ ಭದ್ರಮಾವದ ತೂಷ್ಣೀಮಾಸೀನಸ್ಸುಮತಿಂ ಚಿಕಿದ್ಧಿನಃ ।
ಯದುತ್ಪತನ್ವದಸಿ ಕರ್ಕರಿರ್ಯಥಾ ಬೃಹದ್ವದೇಮ ವಿದಥೇ ಸುವೀರಾ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಶಕುಂತಾಯೇದಂ ನಮಮ ।

ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆಘಾರ ಮತ್ತು ಚಕ್ಷುರ್ಹೋಮಾಂತವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಮುಖವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ ಕೇವಲಾಜ್ಯದಿಂದ ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾದಿ ಒಂಭತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆಜ್ಯಹೋಮ ಮಾಡಿ, ನಂತರ ಅವದಾನಧರ್ಮದಿಂದ ಚರುಹೋಮವನ್ನು ವಿಂಶತಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮಾಡಿ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ್ ಮತ್ತು

ಸೋಮಸ್ಯಮಾ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಸೋಮಸ್ಯ ಮಾ ತವಸಂ ವಕ್ಷ್ಯಗ್ನೇ ವಹ್ನಿಂ ಚಕರ್ಥವಿದಥೇ ಯಜಧ್ಯೈ । ದೇವಾ ಅಚ್ಛಾ ದೀದ್ಯದ್ಯುಂಜೇ ಅದ್ರಿಂ ಶಮಾಯೇ ಅಗ್ನೇ ತನ್ವಂ ಜುಷಸ್ವ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಗೃಣಾನಾ ಜಮದಗ್ನಿನಾ ಜಮದಗ್ನಿರ್ಮಿತ್ರಾವರುಣೌ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಗೃಣಾನಾ ಜಮದಗ್ನಿನಾ ಯೋನಾ ವೃತಸ್ಯ ಸೀದತಂ ।
ಪಾತಂ ಸೋಮಮೃತಾವೃಧಾ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಮಿತ್ರಾವರುಣಾಭ್ಯಾಮಿದಂ ನಮಮ ।

ತ್ವಾಂ ಹ್ಯಗ್ನೇ ವಾಮದೋವೋಽಗ್ನಿರಷ್ಟಿಃ :-

ತ್ವಾಂ ಹ್ಯಗ್ನೇ ಸದಮಿತ್ಸ ಮನ್ಯವೋ ದೇವಾಸೋ ದೇವಮರತಿಂ ನ್ಯೇರಿರ ಇತಿಕ್ರತ್ವಾ ನ್ಯೇರಿರೇ । ಅಮರ್ತ್ಯಂ ಯಜತ ಮರ್ತ್ಯೇಷ್ವಾ ದೇವಮಾದೇವಂ ಜನತ ಪ್ರಚೇತಸಂ ವಿಶ್ವಮಾದೇವಂ ಜನತ ಪ್ರಚೇತಸಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ರಜ್ಜುಹೋಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ "ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇನ...ಕರೋಮಿ" ಎಂದು ವೇದಾರಂಭಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. 'ಉತ್ಸೃಷ್ಟಾವ್ಯವೇದಾಃ' ಎಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಡಬೇಕು. ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದಿ ಹೋಮಶೇಷವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಈ ಉತ್ಸರ್ಜನ ಕರ್ಮವು ನಿತ್ಯೋಪಾಕರ್ಮದವರಿಗೇ ವಿನಾ ಪ್ರಥಮೋಪಾಕರ್ಮದವರಿಗಲ್ಲ.

ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನು ಶಿಷ್ಯಸಮೇತನಾಗಿ ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾದಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಿತ್ಯಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಾಂಗ ದೇವಋಷಿಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಜಲತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಬೇಕು. ತಿಲವನ್ನಾಗಲೀ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ಎಡಗಾಲು ಮಂಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಾಗಲೀ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಕುಳಿತು ಕುಕ್ಕುಟಾಸನಸ್ಥನಾಗಿ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು.

ಧಾಮಂತೇ ವಾಮದೇವ ಆಪೋ ಜಗತೀ :-

ಧಾಮಂತೇ ವಿಶ್ವಂ ಭುವನಮಧಿಶ್ರಿತಮಂತಸ್ಸಮುದ್ರೇ ಹೃದ್ಯ೧ (ಅ)ಂತರಾಯುಷಿ।
ಅಪಾಮನೀಕೇ ಸಮಿಥೇ ಯ ಆಭೃತಸ್ತಮಶ್ಯಾಮ ಮಧುಮಂತಂ ತ ಊರ್ಮಿಂ
ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅದ್ಭ್ಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಅಬೋಧಿ ಬುಧಗವಿಷ್ಠಿರಾ ವಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಅಬೋಧ್ಯಗ್ನಿಸ್ಸಮಿಧಾ ಜನಾನಾಂ ಪ್ರತಿಧೇನುಮಿವಾಯತೀಮುಷಾಸಂ ।
ಯಹ್ವಾ ಇವ ಪ್ರವಯಾಮುಜ್ಜಿಹಾನಾಃ ಪ್ರಭಾನವ ಸಿಸ್ರತೇ ನಾಕಮಚ್ಛ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಗಂತಾನ ಏವಯಾ ಮರುನ್ಮರುತೋಽತಿ ಜಗತೀ :-

ಗಂತಾನೋ ಯಜ್ಞಂ ಯಜ್ಞಿಯಾಸ್ಸುಶಮಿ ಶ್ರೋತಾ ಹವಮರಕ್ಷ ಏವಯಾ ಮರುತ್ ।
ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಸೋ ನ ಪರ್ವತಾಸೋ ವ್ಯೋಮನಿ ಯೂಯಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರಚೇತಸಸ್ಯಾತ ದುರ್ಧರ್ತವೋ
ನಿದಃ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಮರುದ್ಭ್ಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ತ್ವಂಹ್ಯಗ್ನೇ ಭರದ್ವಾಜೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ತ್ವಂ ಹ್ಯಗ್ನೇ ಪ್ರಥಮೋ ಮನೋತಾಽಸ್ಯಾ ಧಿಯೋ ಅಭವೋ ದಸ್ಮ ಹೋತಾ ।
ತ್ವಂ ಸೀಂ ವೃಷನ್ನಕೃಣೋರ್ದುಷ್ಟರೀತು ಸಹೋ ವಿಶ್ವಸ್ಮೈ ಸಹಸೇ ಸಹಧ್ಯೈ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಯೋ ನಸ್ವಃ ಪಾಯುರ್ವರ್ಮಾsನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಯೋ ನಸ್ವೋ ಅರಣೋ ಯಶ್ಚ ನಿಷ್ಟ್ಯೋ ಜಿಘಾಂಸತಿ ।
ದೇವಾಸ್ತಂ ಸರ್ವೇ ಧೂರ್ವಂತು ಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಮಮಮಾಂತರಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ವರ್ಮಣ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಅಗ್ನಿಂ ನರೋ ವಸಿ ಷ್ಠೋsಗ್ನಿರ್ವಿರಾಟ್ :-

ಅಗ್ನಿಂ ನರೋ ದೀಧಿತಿಭಿರರಣ್ಯೋರ್ಹಸ್ತಚ್ಯುತೀ ಜನಯಂತ ಪ್ರಶಸ್ತಂ ।
ದೂರೇದೃಶಂ ಗೃಹಪತಿಮಥರ್ಯುಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಪ್ರತಿಚಕ್ಷ್ವ ವಸಿಷ್ಠೇಂದ್ರಾಸೋಮಾವನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಪ್ರತಿಚಕ್ಷ್ವ ವಿಚಕ್ಷ್ವೇಂದ್ರಶ್ಚ ಸೋಮ ಜಾಗೃತಂ ।
ರಕ್ಷೋಭ್ಯೋ ವಧಮಸ್ಯತಮಶನಿಂ ಯಾತುಮದ್ಭ್ಯಃ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಇಂದ್ರಾಸೋಮಾಭ್ಯಾಮಿದಂ ನಮಮ ।

ಮಾ ಚಿತ್ರಗಾಥ ಐಂದ್ರೋ ಬೃಹತೀ :-

ಮಾ ಚಿದನ್ಯದ್ವಿಶಂಸತ ಸಖಾಯೋ ಮಾ ರಿಷಣ್ಯತ ।
ಇಂದ್ರಮಿತ್ಸ್ತೋತಾ ವೃಷಣಂ ಸಚಾ ಸುತೇ ಮುಹುರುಕ್ಥಾ ಚ ಶಂಸತ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಇಂದ್ರಾಯೇದಂ ನಮಮ ।

ಆಗ್ನೇ ಯಾಹಿ ಸೌಭರಿರಾಗ್ನಿಮಾರುತಮನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಅಗ್ನೇ ಯಾಹಿ ಮರುತ್ಸಖಾ ರುದ್ರೇಭಿಸ್ಸೋಮಪೀತಯೇ ।

ಸೋಭರ್ಯಾ ಉಪ ಸುಷ್ಟುತಿಂ ಮಾದಯಸ್ವ ಸ್ವರ್ಣರೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಾ ಮರುದ್ಭ್ಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ।

ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ ಮಧುಚ್ಛಂದಾಃ ಪವಮಾನಸ್ಸೋಮೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ ಮದಿಷ್ಠಯಾ ಪವಸ್ವ ಸೋಮ ಧಾರಯಾ ।

ಇಂದ್ರಾಯ ಪಾತವೇ ಸುತಸ್ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಪವಮಾನಾಯ ಸೋಮಾಯೇದಂ ನ ಮಮ ।

ಯತ್ತೇ ರಾಜನ್ ಕಶ್ಯಪಸ್ಸೋಮಃ ಪಙ್ಕ್ತಿಃ :-

ಯತ್ತೇರಾಜಞ್ಛೃತಂ ಹವಿಸ್ತೇನ ಸೋಮಾಭಿರಕ್ಷ ನಃ ।

ಅರಾತೀವಾ ಮಾ ನಸ್ತಾರೀನ್ಮೋಚ ನಃ ಕಿಂಚ ನಾಮಮದಿಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿಸ್ರವ

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸೋಮಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥

ಅಗ್ನೇ ಬೃಹನ್ತ್ರಿತೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಅಗ್ನೇ ಬೃಹನ್ನುಷಸಾಮೂರ್ಧ್ವೋ ಅಸ್ಥಾನ್ನಿರ್ಜಗನ್ವಾನ್ತಮಸೋ ಜ್ಯೋತಿಷಾಗಾತ್ ।

ಅಗ್ನಿರ್ಭಾನುನಾರುಶತಾ ಸ್ವಂಗ ಆಜಾತೋ ವಿಶ್ವಾ ಸದ್ಮಾನ್ಯಪ್ರಾಸ್ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ।

ಸಮಾನೀವಃ ಸಂವನನಸ್ಸಂಜ್ಞಾನಮನುಷ್ಟುಪ್ :-

ಸಮಾನೀವ ಆಕೂತಿಸ್ಸಮಾನಾ ಹೃದಯಾನಿ ವಃ ।

ಸಮಾನಮಸ್ತು ವೋ ಮನೋ ಯಥಾ ವಸ್ಸುಸಹಾಸತಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಸಂಜ್ಞಾನಾಯೇದಂ ನಮಮ ।

ಏತೈರ್ವಿಂಶತಿಮಂತ್ರೈರ್ಹುತ್ವೋದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಇಧ್ಮಬಂಧನರಜ್ಜುಂ ಪೂರ್ವವದ್ಹುತ್ವಾ ಸರ್ವೈಸ್ಸಹ ಪ್ರತ್ಯಗಗ್ನೇಃ ಪ್ರಾಗಗ್ರಮಾಸ್ತೀರ್ಣೇಷು ದರ್ಭೇಷೂಪವಿಶ್ಯ ಶರಾವಾದ್ಯುದಪಾತ್ರೇ ದರ್ಭಾನ್ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ದರ್ಭಗರ್ಭ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಜಲಿಂ ಕೃತ್ವಾ, ಗಾಯತ್ರೀಂ ಪಚ್ಛೋಽರ್ಧರ್ಚಶೋಽನವಾನಮುಚ್ಚೈಃ ಪ್ರಣವ ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾದಿ ಸಹಿತಾಂ ತ್ರಿರುಚ್ಚರ್ಯ ಶಿಷ್ಯಾನಪಿ ತಥಾ ವಾಚಯಿತ್ವಾ ಅಗ್ನಿಮೀಳ ಇತಿ ಸೂಕ್ತಂ

ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ದೇವಮೃತ್ವಿಜಂ । ಹೋತಾರಂ ರತ್ನಧಾತಮಂ ।

ಅಗ್ನಿಃಪೂರ್ವೇಭಿರ್ಋಷಿಭಿರೀಡ್ಯೋ ನೂತನೈರುತ । ಸ ದೇವಾँ ಏಹ ವಕ್ಷತಿ ॥

ಅಗ್ನಿನಾ ರಯಿಮಶ್ನವತ್ಪೋಷಮೇವದಿವೇ ದಿವೇ । ಯಶಸಂ ವೀರವತ್ತಮಮ್ ॥

ಅಗ್ನೇ ಯಂ ಯಜ್ಞಮಧ್ವರಂ ವಿಶ್ವತಃ ಪರಿಭೂರಸಿ । ಸ ಇದ್ದೇವೇಷು ಗಚ್ಛತಿ ॥

ಅಗ್ನಿರ್ಹೋತಾ ಕವಿಕ್ರತುಸ್ಸತ್ಯಶ್ಚಿತ್ರಶ್ರವಸ್ತಮಃ । ದೇವೋ ದೇವೇಭಿರಾಗಮತ್ ॥

ಯದಂಗ ದಾಶುಷೇ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಭದ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ । ತವೇತ್ತತ್ಸತ್ಯಮಂಗಿರಃ ॥ ಉಪ

ತ್ವಾಗ್ನೇ ದಿವೇ ದಿವೇ ದೋಷಾವಸ್ತರ್ಧಿಯಾವಯಮ್ । ನಮೋ ಭರಂತ ಏಮಸಿ ॥

ರಾಜಂತಮಧ್ವರಾಣಾಂ ಗೋಪಾಮೃತಸ್ಯ ದೀದಿವಿಮ್ । ವರ್ಧಮಾನಂ ಸ್ವೇ ದಮೇ ॥

ಸನಃ ಪಿತೇವ ಸೂನವೇಽಗ್ನೇ ಸೂಪಾಯನೋ ಭವ । ಸಚಸ್ವಾನಸ್ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥

ವಾಯವಾಯಾಹಿ ದರ್ಶತ ।

ಇಷೇತ್ವೋರ್ಜೇತ್ವಾದಿ ಯಜುರಾದಿಂ :-

ಇಷೇತ್ವೋರ್ಜೇತ್ವಾ ವಾಯವಸ್ಥೋ ಪಾಯವಸ್ಥ ದೇವೋವಸ್ಸವಿತಾ ಪ್ರಾರ್ಪಯತು

ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಾಯ ಕರ್ಮಣ ಆಪ್ಯಾಯಧ್ವಮಘ್ನಿಯಾ ದೇವಭಾಗಮೂರ್ಜಸ್ವತೀಃ

ಪಯಸ್ವತೀಃ ಪ್ರಜಾವತೀರನಮೀವಾ ಅಯಕ್ಷ್ಮಾಮಾವಸ್ತೇನ ಈಶತ ಮಾಘಶಗ್ಂಸೋ ರುದ್ರಸ್ಯ ಹೇತಿಃ ಪರಿ ವೋ ವೃಣಕ್ತು ಧ್ರುವಾ ಅಸ್ಮಿ ನ್ಗೋಪತೌ ಸ್ಯಾತ ಬಹ್ವೀರ್ಯಜಮಾನಸ್ಯ ಪಶೂನ್ಪಾಹಿ ॥

ಅಗ್ನ ಆಯಾಹೀತಿ ಸಾಮಾದಿಂ :-

ಅಗ್ನ ಆಯಾಹಿ ವೀತಯೇ ಗೃಣಾನೋ ಹವ್ಯದಾತಯೇ ।

ನಿ ಹೋತಾಸತ್ಸಿಬರ್ಹಿಷಿ ॥

ಶಂ ನೋ ದೇವೀರಿತ್ಯಥರ್ವಾದಿಂ :-

ಶಂ ನೋ ದೇವೀರಭಿಷ್ಟಯ ಆಪೋ ಭವಂತು ಪೀತಯೇ ।

ಶಂ ಯೋರಭಿಸ್ರವಂತು ನಃ ॥

ಅಗ್ನಿರ್ವೈದೇವಾನಾಮಿತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ

ಅಗ್ನಿರ್ವೈ ದೇವಾನಾಮಾವಮೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಃ ॥

ಅಥಮಹಾವ್ರತಂ ॥ ಏಷಪಂಥಾಏತತ್ಕರ್ಮ ॥

ಅಥಾತಸ್ಸಂಹಿತಾಯಾ ಉಪನಿಷತ್ । ವಿದಾ ಮಘವರ್ವವಿದಾ ॥

ಮಹಾವ್ರತಸ್ಯ ಪಂಚವಿಂಶತಿಂ ಸಾಮಿಧೇನ್ಯಃ ಇತಿ ಪಂಚಾರಣ್ಯಕಂ । ಅಥೈತಸ್ಯ ಸಮಾಮ್ನಾಯಸ್ಯ ಇತಿಸೂತ್ರಂ ॥ ಮಯರಸತಜಭನಲಗ ಸಮ್ಮಿತಮಿತಿಛಂದಃ ॥ ಗೌಃ, ಗ್ಮಾ, ಜ್ಮಾ, ಕ್ಷ್ಮಾ, ಇತಿ ನಿಘಂಟುಂ ॥ ಪಂಚಸಂವತ್ಸರಮಯಮಿತಿ ಜ್ಯೌತಿಷಂ ॥ ಸಮಾಮ್ನಾಯಸ್ಸಮಾಮ್ನಾತ ಇತಿ ನಿರುಕ್ತಂ ॥ ಅಥ ಶಿಕ್ಷಾಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮೀತಿ ಶಿಕ್ಷಾಂ ॥ ವೃದ್ಧಿರಾದೈಚ್ ಇತಿ ವ್ಯಾಕರಣಂ ॥ ಅಥಾತೋ ಧರ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸೇತಿ ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸಾ ಸೂತ್ರಂ ॥ ಅಥಾ ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸೇತಿ ಉತ್ತರ ಮೀಮಾಂಸಾ ಸೂತ್ರಂ । ಅಥಾಽತೋದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸೌ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಃ ॥ ಕ್ರಮಾದ್ಬ್ರುವರ್ ವಾಚಯಿತ್ವಾ ॥ ನಮೋಬ್ರಹ್ಮಣ ಇತಿ ಪರಿಧಾನೀಯಾಂ ತ್ರಿರ್ವಾಚಯಿತ್ವಾ ॥

ಓಂ ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮೋ ಅಸ್ತ್ವಗ್ನಯೇ ನಮಃ ಪೃಥಿವ್ಯೈ ನಮ ಓಷಧೀಭ್ಯಃ । ನಮೋ ವಾಚೇ ನಮೋ ವಾಚಸ್ಪತಯೇ ನಮೋ ವಿಷ್ಣವೇ ಮಹತೇ ಕರೋಮಿ ॥ ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ॥

ಅಥಾಚಾರ್ಯಶ್ಶಿಷ್ಯೈಸ್ಸಹೋತ್ಥಾಯ ಸಂಜ್ಞಾನಮುಶನಾಽವದತ್ ಓಂ ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ "ಉತ್ಸೃಷ್ಟಾ ವೈ ವೇದಾಃ" ಇತ್ಯುಚ್ಚಾರ್ಯ ಪುನಶ್ಶಿಷ್ಯೈಸ್ಸಹೋಪವಿಶ್ಯ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಭೂಮಿಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಲಂಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ ಅಗ್ನಿ ಗೌತಮಾದಿ ಋಷ್ಯಾಽಚಾರ್ಯಾದೀನ್ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾದಿ ದೇವತಾಸ್ತರ್ಪಯೇತ್ ॥ ತತ್ರಾಯಂಕ್ರಮಃ

ಸಾವಿತ್ರೀಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಶ್ರದ್ಧಾಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಮೇಧಾಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಧಾರಣಾಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಸದಸಸ್ಪತಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅನುಮತಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಛಂದಾಂಸಿ ಋಷೀಂಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಗ್ನಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಪ್ಸೃಣಸೂರ್ಯಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಗ್ನಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಶಕುಂತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಗ್ನಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಮಿತ್ರಾವರುಣೌ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಗ್ನಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಪಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಗ್ನಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಮರುತಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಗ್ನಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ವರ್ಮಾಣಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಗ್ನಿಂತರ್ಪಯಾಮಿ । ಇಂದ್ರಾಸೋಮೌ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಇಂದ್ರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಗ್ನಾ ಮರುತಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಪವಮಾನ ಸೋಮಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಸೋಮಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಅಗ್ನಿಂತರ್ಪಯಾಮಿ । ಸಂಜ್ಞಾನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಇತಿಕ್ರಮೇಣ ತರ್ಪಯಿತ್ವಾ।

ದೇವತಾಸ್ತರ್ಪಯತಿ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತೃಪ್ಯತು । ಬ್ರಹ್ಮಾತೃಪ್ಯತು । ವೇದಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ದೇವಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ಋಷಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ಸರ್ವಾಣಿಛಂದಾಂಸಿ ತೃಪ್ಯಂತು । ಓಂಕಾರಸ್ತೃಪ್ಯತು। ವಷಟ್ಕಾರತೃಪ್ಯತು । ವ್ಯಾಹೃತಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ಸಾವಿತ್ರೀತೃಪ್ಯತು । ಯಜ್ಞಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ತೃಪ್ಯತಾಂ । ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ತೃಪ್ಯತು । ಅಹೋರಾತ್ರಾಣಿತೃಪ್ಯಂತು । ಸಾಂಖ್ಯಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ಸಿದ್ಧಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು। ಸಮುದ್ರಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ನದ್ಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ಗಿರಿಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ಕ್ಷೇತ್ರೌಷಧಿವನಸ್ಪತಿ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ನಾಗಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ವಯಾಂಸಿ ತೃಪ್ಯಂತು । ಗಾವಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ಸಾಧ್ಯಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ವಿಪ್ರಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ಯಕ್ಷಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು । ರಕ್ಷಾಂಸಿ ತೃಪ್ಯಂತು । ಭೂತಾನಿ ತೃಪ್ಯಂತು। ಏವಮಂತಾನಿ ತೃಪ್ಯಂತು ।

ಅಥನಿವೀತೀ । ಅಥ ಋಷಯಃ ॥ ಶತರ್ಚಿನಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು । ಮಾಧ್ಯಮಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು । ಗೃತ್ಸಮದಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು । ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು । ವಾಮದೇವಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು। ಅತ್ರಿಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು । ಭರದ್ವಾಜಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು । ವಸಿಷ್ಠಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು । ಪ್ರಗಾಥಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು

ತೃಪ್ಯಂತು । ಪಾವಮಾನ್ಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು । ಕ್ಷುದ್ರಸೂಕ್ತಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು । ಮಹಾಸೂಕ್ತಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ॥

ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತೀ ॥ ಜೀವತ್ಪಿತೃಕೋಂಗುಷ್ಠಪರ್ಯಂತಂ ॥ ಸುಮಂತುಜೈಮಿನಿವೈಶಂಪಾಯನ ಪೈಲ ಸೂತ್ರ, ಭಾಷ್ಯಭಾರತ ಮಹಾಭಾರತ ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ॥ ಜಾನಂತಿ ಬಾಹವಿ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಗೌತಮ ಶಾಕಲ್ಯಬಾಭ್ರವ್ಯ ಮಾಂಡವ್ಯ ಮಾಂಡೂಕೇಯಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ॥ ಗರ್ಗೀವಾಚಕ್ನವೀ ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು । ವಡವಾ ಪ್ರಾತೀಥೇಯೀ ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು । ಸುಲಬಾ ಮೈತ್ರೇಯೀ ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು

ಕಹೋಳಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಕೌಷೀತಕಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಮಹಾಕೌಷೀತಕಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಭರದ್ವಾಜಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಪೈಂಗ್ಯಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಮಹಾಪೈಂಗ್ಯಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಸುಯಜ್ಞಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಸಾಂಖ್ಯಾಯನಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಐತರೇಯಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ
ಮಹೈತರೇಯಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶಾಕಲಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಬಾಷ್ಕಲಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಸುಜಾತವಕ್ತ್ರಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಔದವಾಹಿಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಮಹೌದವಾಹಿಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಸೌಜಾಮಿಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಶೌನಕಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಆಶ್ವಲಾಯನಂ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ	ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಯೇಚಾಽನ್ಯೇ ಆಚಾರ್ಯಾಸ್ತೇ ಸರ್ವೇ ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು । ಇತಿ ತರ್ಪಯಿತ್ವಾ। ಅಥ ಪಿತೃಂಸ್ತರ್ಪಯೇತ್ ॥

ಪಿತರಂ - ಪಿತಾಮಹಂ - ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಮಾತರಂ -ಪಿತಾಮಹೀಂ - ಪ್ರಪಿತಾಮಹೀಂ - ದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ಸಪತ್ನೀಮಾತರಂ - ದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಮಾತಾಮಹಂ - ಮಾತುಃ ಪಿತಾಮಹಂ - ಮಾತುಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಮಾತಾಮಹೀಂ - ಮಾತುಃ ಪಿತಾಮಹೀಂ - ಮಾತುಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹೀಂ - ದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಸ್ವಭಾರ್ಯಾಂ - ದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ತನಯಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಜ್ಯೇಷ್ಠಪಿತರಂ	ತತ್ಪತ್ನೀಂ	ತತ್ಪುತ್ರಂ
ಕನಿಷ್ಠಪಿತರಂ	ತತ್ಪತ್ನೀಂ	ತತ್ಪುತ್ರಂ
ಮಾತುಳಂ	ತತ್ಪತ್ನೀಂ	ತತ್ಪುತ್ರಂ
ಜ್ಯೇಷ್ಠಭ್ರಾತರಂ	ತತ್ಪತ್ನೀಂ	ತತ್ಪುತ್ರಂ
ಕನಿಷ್ಠಭ್ರಾತರಂ	ತತ್ಪತ್ನೀಂ	ತತ್ಪುತ್ರಂ
ಪಿತೃಭಗಿನೀಂ	ತದ್ಭರ್ತಾರಂ	ತತ್ಪುತ್ರಂ
ಮಾತೃಭಗಿನೀಂ	ತದ್ಭರ್ತಾರಂ	ತತ್ಪುತ್ರಂ
ಆತ್ಮಭಗಿನೀಂ	ತದ್ಭರ್ತಾರಂ	ತತ್ಪುತ್ರಂ

ಆತ್ಮಪುತ್ರೀಂ	ತದ್ಭರ್ತಾರಂ		ತತ್ಪುತ್ರಂ	
ಶ್ವಶುರಂ	-	ಶರ್ಮಾಣಂ	-	ಗೋತ್ರಂ
ತತ್ಪತ್ನೀಂ	-	ದಾಂ	-	ಗೋತ್ರಾಂ
ತತ್ಪುತ್ರಂ	-	ಶರ್ಮಾಣಂ	-	ಗೋತ್ರಂ
ಸ್ವಾಮಿನಂ	-	ಶರ್ಮಾಣಂ	-	ಗೋತ್ರಂ
ಸಖಾಯಂ	-	ಶರ್ಮಾಣಂ	-	ಗೋತ್ರಂ
ಗುರುಂ	-	ಶರ್ಮಾಣಂ	-	ಗೋತ್ರಂ
ಆಚಾರ್ಯಂ	-	ಶರ್ಮಾಣಂ	-	ಗೋತ್ರಂ

ಯೇಕೇಚಾಽಸ್ಮತ್ಕುಲೇ ಜಾತಾಃ ಅಪುತ್ರಾ ಗೋತ್ರಿಣೋಮೃತಾಃ । ತೇ ಗೃಹ್ಣಂತು ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಸೂತ್ರ ನಿಷ್ಪೀಡನೋದಕಂ । ನಾರಾಯಣ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಇತಿ ತರ್ಪಯಿತ್ವಾ ॥ ಆಚಮ್ಯ ॥ ತತಶ್ಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ ಆ ನೋ ಭದ್ರಾಶ್ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಂತಿಸೂಕ್ತಾನಿ ಸುವೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಪರ್ಜನ್ಯ ಸೂಕ್ತಾನಿ ಚ ಜಪೇತ್ ॥

ವಿಶ್ವೇತ್ತಾತೇ ಸವನೇಷು ಪ್ರವಾಚ್ಯಾ ಯಾಚಕರ್ಥ ಮಘವನ್ನಿಂದ್ರ ಸುನ್ವತೇ ।
ಪಾರಾವತಂ ಯತ್ಪುರುಸಂಭೃತಂ ವಸ್ವಪಾವೃಣೋಶ್ಶರಭಾಯ ಋಷಿ ಬಂಧವೇ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಜಲೇ ಋಷೀನುದ್ವಾಸ್ಯ ॥ ಆಚಮ್ಯ ॥ ವೇದಾನುದ್ದಿಶ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯೇತ್ ॥

ಇತ್ಯುತ್ಸರ್ಜನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಉಪಾಕರ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಆಚಾರ್ಯಃ ಪ್ರಾಗುಕ್ತ ಲಕ್ಷಣೇ ಕಾಲೇ ಉಪಾಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯಮಾಣೋ ನವೋಪನೀತ ಶಿಷ್ಯಾದಿಭಿಸ್ಸಹ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯೋ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಾದುಪರಿ ಬಹಿಶ್ಶುಚೌ ದೇಶೇ ಗೃಹೇ ವಾ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಏಷಾಂ ನೂತನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾಂ ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಮಮಚ ಅಧ್ಯೇಷ್ಯಮಾಣಾನಾಂ ಛಂದಸಾಂ ವೀರ್ಯವತ್ತಾರ್ಥಂ ಅಧ್ಯಯನಾರ್ಥಂ ಚ ಅಧ್ಯಾಯೋಪಾಕರ್ಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ತದಂಗ ಸ್ವಸ್ತಿ ವಾಚನಂ ವಿಧಾಯ ಸರ್ವೈರ್ನಾಂದೀ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಸ್ಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರ್ವಕಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವಿಧಿನಾಕಾರಯೇತ್ । ಜೀವತ್ಪಿತೃಕಸ್ಯ ತತ್ಪಿತ್ರೈವ ಕಾರಯೇತ್ ॥ ತತಸ್ಸ್ವಯಮಪಿಕೃತ್ವಾ ನಿವೀತೀ ಸರ್ವೈಸ್ಸಹ ಗೌತಮಾದಿ ಸಪ್ತರ್ಷೀನರ್ಚಯೇತ್.

ತತ್ಕ್ರಮಸ್ತು ಉತ್ಸರ್ಜನ ಪ್ರಯೋಗೇ ವಕ್ಷ್ಯತೇ ।

ತತ ಉಪವೀತೀ ದೇಶಕಾಲೌನಿರ್ದಿಶ್ಯ ಪೂರ್ವವದುಪಲೇಪನಾದ್ಯಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಮಿದ್ವಯಮಾದಾಯ, ಪುನರ್ದೇಶಕಾಲೌ ಕಥಯಿತ್ವಾ, ಅಸ್ಮಿನ್ನುಪಾಕರ್ಮ ಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಾವಿತ್ರೀಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ, ಶ್ರದ್ಧಾಂ, ಮೇಧಾಂ, ಪ್ರಜ್ಞಾಂ, ಧಾರಣಾಂ, ಸದಸಸ್ಪತಿಂ, ಅನುಮತಿಂ, ಛಂದಾಂಸಿ ಋಷೀನಾಜ್ಯೇನ, ಅಗ್ನಿಂ, ಅಪ್ಸುಣಸೂರ್ಯಂ, ಅಗ್ನಿಂ, ಶಕುಂತಂ, ಅಗ್ನಿಂ, ಮಿತ್ರಾವರುಣಾವಗ್ನಿಮಪೋಽಗ್ನಿಂ, ಮರುತೋಽಗ್ನಿಂ ವರ್ಮಾಣಮಗ್ನಿಮಿಂದ್ರಾ ಸೋಮಾವಿಂದ್ರಮಗ್ನಾಮರುತಃ, ಪವಮಾನ ಸೋಮಂ, ಸೋಮಮಗ್ನಿಂ, ಸಂಜ್ಞಾನಂ, ಏತಾಃ ವಿಂಶತಿಪ್ರಧಾನ ದೇವತಾಃ ದಧಿ ಸಕ್ತುದ್ರವ್ಯೇಣ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿಧ್ಮ ಸನ್ನಹನೇನ ರುದ್ರಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತೇನ ಅಯಸಮಗ್ನಿಂ ದೇವಾನಿತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಯೋಯಕ್ಷ್ಯ ಇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಮಿದ್ವಯಮಗ್ನಾವಾಧಾಯೋದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಏವಂ ಪರಿಸಮೂಹನಾದ್ಯಾಜ್ಯೇ ದರ್ಭಾಗ್ರದ್ವಯ ಕ್ಷೇಪಣಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಶ್ರವಣಾ ಖಂಡೋಕ್ತವತ್, ಅಖಂಡ ವ್ರೀಹಿತಂಡುಲೈರ್ಯವೈರ್ಗೋಧೂಮೈರ್ವಾ ಕೃತ ಪಿಷ್ಟರೂಪ ಸಕ್ತೂನ್ ಶುದ್ಧ ಪಾತ್ರೇ

ಉಪಾಕರ್ಮ

ಉತ್ಸರ್ಜನ ಕರ್ಮದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಾಧಾನ ಎಂದರೆ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಮಾತ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಸಾವಿತ್ರೀಂ--ಅಜ್ಯೇನ ಅಗ್ನ್ಯಾದಿವಿಂಶತಿ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಃ ದಧಿಸಕ್ತುದ್ರವ್ಯೇಣ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ್, ರಜ್ಜು ಹೋಮದಿಂದ ರುದ್ರ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಎಂದು ಅನ್ವಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಗೋದಧ್ನಾ ಸಂಯೋಜ್ಯ, ತತ್ಪಾತ್ರಮಗ್ನಿಸಮೀಪೇ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಆಜ್ಯೇನ ಸಹ ದಧಿಸಕ್ತೂನಾಂ ಪರ್ಯಗ್ನಿ ಕೃತ್ವಾ, ಆಜ್ಯೋದ್ವಾಸನಾದ್ಯಾಜ್ಯ ಭಾಗಾಂತಂಕೃತ್ವಾ, ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾದಿ ನವದೇವತಾಭ್ಯೋ ನವಾಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಹುತ್ವಾ, ಅವದಾನ ಧರ್ಮೇಣ ದಧಿಸಕ್ತೂನವದಾಯ ಅಗ್ನ್ಯಾದಿ ವಿಂಶತಿ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ಜುಹುಯಾತ್ ॥

ತತ್ಕ್ರಮಸ್ತು ಉತ್ಸರ್ಜನ ಪ್ರಯೋಗೇ ಉಕ್ತಂ ॥ ದಧಿ ಸಕ್ತುಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಂ ಹುತ್ವಾ, ಉದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ, ಇಧ್ಮಬಂಧನ ರಜ್ಜುಂ ಜುಹುಯಾತ್ ॥

ಅಥಾಚಾರ್ಯಃಶಿಷ್ಯಾಶ್ಚ ದಧಿಸಕ್ತೂನ್ ಪ್ರಾಶ್ಯಾಚಾಮೇಯುಃ । ತತೋ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಹೋಮ ದಾನ ಧಾರಣಾನಿ ಕುರ್ಯುಃ ॥ ತತ್ರಾಯಂಕ್ರಮಃ ॥ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಾತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಶ್ವೇತವರ್ಣಂ ಶಕ್ತಿಬೀಜಂ ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮವೇದಾತ್ಮಕಂ, ಆಹವನೀಯ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನೇಯ ಸ್ಥಾನಂ ಪರಮಾತ್ಮ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥೇ ಉಪಾಕರ್ಮಾಂಗ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಹೋಮೇವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಪರಮಂ ಪವಿತ್ರಂ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ಯತ್ಸಹಜಂ ಪುರಸ್ತಾತ್ । ಆಯುಷ್ಯಮಗ್ರ್ಯಂ ಪ್ರತಿಮುಂಚ ಶುಭ್ರಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಬಲಮಸ್ತು ತೇಜಸ್ಸ್ವಾಹಾ । ಪರಮಾತ್ಮನ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ದಾನಕಾಲೇ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಮಕುರ್ವನ್ ದತ್ವಾ ಸ್ವಯಂ ಚ ತನ್ಮಂತ್ರೇಣ ಧಾರಯೇದೇವಮಿತರೇ। ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ಸಮಿದಾಧಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ತತ ಆಚಾರ್ಯಃ ಅಸ್ಮಿನ್‌ಕಾಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ಕ್ರಮೇಣ ನವಕಟಿಸೂತ್ರ ಕೌಪೀನಾಜಿನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವಸ್ತ್ರಮೇಖಲಾದಂಡಾನ್ ಧಾರಯಿತ್ವಾ, ಪುರಾಣಾನಿಜಲೇ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಯೇತ್ ॥ ತತಸ್ಸರ್ವೇ ಪರಿಸ್ತರಣದರ್ಭಾಣಾಮಧಸ್ತಾದಂಜಲೀನ್ನಿಧಾಯ, ಅನ್ಯೇನಾಪಸ್ಸೇಚಯಿತ್ವಾ ತಾಭೂಮೌ ನಿಷಿಂಚೇಯುಃ ॥ ತತಸ್ಸರ್ವೈಸ್ಸಹಾಚಾರ್ಯಃ ಪ್ರತ್ಯಗಗ್ನೇಃ ಪ್ರಾಗಗ್ರಮಾಸ್ತೀರ್ಣೇಷು ದರ್ಭೇಷೂಪವಿಶ್ಯ ಶರಾವಾದ್ಯುದಪಾತ್ರೇದರ್ಭಾನ್ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ದರ್ಭಗರ್ಭಬ್ರಹ್ಮಾಂಜಲಿಂ ಕೃತ್ವಾ

ಉತ್ಸರ್ಜನ ಕರ್ಮದಂತೆಯೇ ಹೋಮಾದಿಗಳು. ಉತ್ಸರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ಚರುಹೋಮ. ಉಪಾಕರ್ಮದಲ್ಲಿ (ಮೊಸರಿನಿಂದ ಕಲಸಿದ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು) ದಧಿಸಕ್ತು ಹೋಮ. ಈ ದಧಿಸಕ್ತು ಹೋಮಾನಂತರ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ್ ಮತ್ತು ರಜ್ಜು ಹೋಮಗಳು. ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಹೋಮ. ಇದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನು ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಜೊತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಆಚಾರ್ಯನು ಶಿಷ್ಯಸಮೇತನಾಗಿ ದಧಿಸಕ್ತುವನ್ನು ಒಂದು ಗೋಲಿ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಪ್ರಣವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ನುಂಗಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪೂರ್ವಮೋಂಕಾರಂ ತತಸ್ಸಮಸ್ತಾವ್ಯಾಹೃತೀಃ ಗಾಯತ್ರೀಂ ಪಚ್ಛೋರ್ಧರ್ಚಶೋಽನವಾನ ಮುಚ್ಚೈಸ್ತ್ರಿರುಚ್ಚರನ್ ಶಿಷ್ಯಾನಪಿ ತಥಾ ವಾಚಯಿತ್ವಾ, ಅಗ್ನಿಮೀಳ ಇತಿ ಸೂಕ್ತಂ ॥

ವೇದಾದೀನ್‌ಜಪಿತ್ವಾ । ಓಂ ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮೋ ಅಸ್ತ್ವಗ್ನಯೇ ನಮಃ ಪೃಥಿವ್ಯೈ ನಮ ಓಷಧೀಭ್ಯಃ । ನಮೋ ವಾಚೇ ನಮೋ ವಾಚಸ್ಪತಯೇ ನಮೋ ವಿಷ್ಣವೇ ಮಹತೇ ಕರೋಮಿ॥ ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶ್ಶಾಂತಿಃ ॥

ಅಥಾಚಾರ್ಯಃ ಶಿಷ್ಯೈಸ್ಸಹೋತ್ಥಾಯ "ಉಪಾಕೃತಾವೈವೇದಾಃ" ಇತ್ಯುಚ್ಚಾರ್ಯ ಸರ್ವೈಸ್ಸಹೋಪವಿಶ್ಯ ಭೂಮಿಂಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಲಂ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ ಅಗ್ನಿಗೌತಮಾದಿ ಋಷ್ಯಾಚಾರ್ಯಾದೀನ್ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ ವೇದಾನುದ್ದಿಶ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯೇತ್ ॥

ಇತ್ಯುಪಾಕರ್ಮಪ್ರಯೋಗಃ

ಆನೋಭದ್ರಾಃ ಸೂಕ್ತ

ಆ ನೋ ಭದ್ರಾಃ ಕ್ರತವೋಯಂತು ವಿಶ್ವತೋಽದಬ್ಧಾಸೋ ಅಪರೀತಾಸ ಉದ್ಭಿದಃ । ದೇವಾನೋ ಯಥಾ ಸದಮಿದ್ವೃಧೇ ಅಸನ್ನಪ್ರಾಯುವೋ ರಕ್ಷಿತಾರೋ ದಿವೇ ದಿವೇ ॥ ದೇವಾನಾಂ ಭದ್ರಾ ಸುಮತಿರ್ಋಜೂಯತಾಂ ದೇವಾನಾಂ ರಾತಿರಭಿನೋ ನಿವರ್ತತಾಮ್ । ದೇವಾನಾಂ ಸಖ್ಯಮುಪ ಸೇದಿಮಾ ವಯಂ ದೇವಾನ ಆಯುಃ ಪ್ರತಿರಂತು ಜೀವಸೇ ॥ ತಾನ್ಪೂರ್ವಯಾ ನಿವಿದಾ ಹೂಮಹೇ ವಯಂ ಭಗಂ ಮಿತ್ರಮದಿತಿಂ ದಕ್ಷಮಸ್ರಿಧಮ್ । ಅರ್ಯಮಣಂ ವರುಣಂ

ಆಮೇಲೆ ನೂತನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೌಪೀನ ಮತ್ತು ವಸ್ತ್ರಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯಸಹಿತನಾದ ಆಚಾರ್ಯನು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಉಪಾಕರ್ಮಾಂಗ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮೊದಲು ತಾನು ಅಂದರೆ ಆಚಾರ್ಯನು ದಾನಮಾಡಿದ ನಂತರ ಉಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯಾದಿಗಳೂ ಸಹ ಮೊದಲು ದಾನ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಧರಿಸಬೇಕು.

ನಂತರ ನೂತನರು ಅಜಿನಮೇಖಲಾದಂಡಗಳನ್ನು ಸಮಂತ್ರಕವಾಗಿ ಧರಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಸರ್ವರೂ ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಪರಿಸ್ತರಣದ ಕೆಳಗೆ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅನ್ಯರಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ನೀರನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು ಇದೂ ಒಂದು ಕರ್ಮವಾಗಿದೆ.

ಸೋಮಮಶ್ವಿನಾ ಸರಸ್ವತೀ ನಃ ಸುಭಗಾ ಮಯಸ್ಕರತ್ ॥ ತನ್ನೋ ವಾತೋ ಮಯೋಭುವಾತು ಭೇಷಜಂ ತನ್ಮಾತಾ ಪೃಥಿವೀ ತತ್ಪಿತಾದ್ಯೌಃ । ತದ್ಗ್ರಾವಾಣಃ ಸೋಮಸುತೋ ಮಯೋಭುವಸ್ತದಶ್ವಿನಾ ಶೃಣುತಂ ಧಿಷ್ಣ್ಯಾಯುವಮ್ ॥ ತಮೀಶಾನಂ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಸ್ಪತಿಂ ಧಿಯಂ ಜಿನ್ವಮವಸೇ ಹೂಮಹೇವಯಮ್ । ಪೂಷಾ ನೋ ಯಥಾ ವೇದಸಾಮಸದ್ವೃಧೇ ರಕ್ಷಿತಾ ಪಾಯುರದಬ್ಧಃ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥ ಸ್ವಸ್ತಿನ ಇಂದ್ರೋ ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ನಃ ಪೂಷಾ ವಿಶ್ವವೇದಾಃ । ಸ್ವಸ್ತಿನಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ ಸ್ವಸ್ತಿನೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದಧಾತು ॥ ಪೃಷದಶ್ವಾ ಮರುತಃ ಪೃಶ್ನಿಮಾತರಃ ಶುಭಂ ಯಾವಾನೋ ವಿದಥೇಷು ಜಗ್ಮಯಃ । ಅಗ್ನಿ ಜಿಹ್ವಾ ಮನವಃ ಸೂರಚಕ್ಷಸೋ ವಿಶ್ವೇ ನೋ ದೇವಾ ಅವಸಾಗಮನ್ನಿಹ ॥ ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಃ ಶೃಣುಯಾಮ ದೇವಾ ಭದ್ರಂ ಪಶ್ಯೇಮಾಕ್ಷ ಭಿರ್ಯಜತ್ರಾಃ । ಸ್ಥಿರೈರಂಗೈಸ್ತುಷ್ಟುವಾಂ ಸಸ್ತನೂಭಿರ್ವ್ಯಶೇಮ ದೇವಹಿತಂ ಯದಾಯುಃ ॥ ಶತಮಿನ್ನು ಶರದೋ ಅಂತಿ ದೇವಾ ಯತ್ರಾ ನಶ್ಚಕ್ರಾ ಜರಸಂ ತನೂನಾಮ್ । ಪುತ್ರಾಸೋ ಯತ್ರ ಪಿತರೋ ಭವಂತಿ ಮಾನೋ ಮಧ್ಯಾ ರೀರಿಷತಾಯುರ್ಗಂತೋಃ ॥ ಅದಿತಿರ್ದ್ಯೌರದಿತಿರಂತರಿಕ್ಷಮದಿತಿರ್ಮಾತಾ ಸಪಿತಾಸ ಪುತ್ರಃ । ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾ ಅದಿತಿಃ ಪಂಚ ಜನಾ ಅದಿತಿರ್ಜಾತಮದಿತಿರ್ಜನಿತ್ವಮ್ ॥

ಸ್ವಸ್ತಿನೋಮಿಮೀತಾ ಸೂಕ್ತ

ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಮಿಮೀತಾಮಶ್ವಿನಾ ಭಗಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ದೇವ್ಯದಿತಿ ರನರ್ವಣಃ । ಸ್ವಸ್ತಿ ಪೂಷಾ ಅಸುರೋ ದಧಾತು ನಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀ ಸುಚೇತುನಾ ॥ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ವಾಯುಮುಪಬ್ರವಾಮಹೈ

ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯಾದಿ ಸರ್ವರೂ ವೇದಾರಂಭಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ''ಉಪಾಕೃತಾ ವೈವೇದಾಃ'' ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಡುವುದು. ಆಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯನು ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನಂತರ ಸರ್ವರೊಡನೆ ಪುನಃ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಜನೆ. ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ರಕ್ಷಾಧಾರಣೆ, ಋಷ್ಯುದ್ವಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸೋಮಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಭುವನಸ್ಯ ಯಸ್ಪತಿಃ । ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಸರ್ವಗಣಂ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ಸ್ವಸ್ತಯ ಆದಿತ್ಯಾಸೋ ಭವಂತು ನಃ ॥ ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾನೋ ಅದ್ಯಾ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ವೈಶ್ವಾನರೋ ವಸುರಗ್ನಿಃ ಸ್ವಸ್ತಯೇ । ದೇವಾ ಅವಂತ್ವೃಭವಃ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ರುದ್ರಃ ಪಾತ್ವಂಹಸಃ ॥ ಸ್ವಸ್ತಿ ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ಸ್ವಸ್ತಿ ಪಥ್ಯೇ ರೇವತಿ । ಸ್ವಸ್ತಿ ನ ಇಂದ್ರಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಅದಿತೇ ಕೃಧಿ ॥ ಸ್ವಸ್ತಿ ಪಂಥಾಮನುಚರೇಮ ಸೂರ್ಯಾ ಚಂದ್ರಮಸಾವಿವ । ಪುನರ್ದದತಾಘ್ನತಾ ಜಾನತಾ ಸಂಗಮೇಮಹಿ ॥ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನಂ ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಮರಿಷ್ಟನೇಮಿಂ ಮಹದ್ಭೂತಂ ವಾಯಸಂ ದೇವತಾನಾಮ್ । ಅ ಸುರಘ್ನಮಿಂದ್ರಸಖಂ ಸಮತ್ಸು ಬೃಹದ್ಯಶೋ ನಾವಮಿವಾರುಹೇಮ ॥ ಅಂಹೋಮುಚಮಾಂಗಿರಸಂ ಗಯಂ ಚ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾತ್ರೇಯಂ ಮನಸಾ ಚ ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಮ್ । ಪ್ರಯತಪಾಣಿಶ್ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಂಬಾಧೇಷ್ವಭಯಂ ನೋ ಅಸ್ತು ॥

ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಸೂಕ್ತ

ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ------ ಯೂಯಂ ಪಾತ ಸ್ವಸ್ತಿಭಿಃ ಸದಾ ನಃ ॥

ಶಂವತೀಃ ಪಾರಯನ್ತ್ಯೇತೇ ತಂ ಪೃಚ್ಛನ್ತಿ ವಚೋಯುಜಾ । ಅಭ್ಯಾರಂ ತಂ ಯಮಾಕೇತುಂ ಯ ಏವೇದಮಿತಿ ಬ್ರವನ್ ॥ ಭಾಸಾಕೇತುಂ ಪರಿಸ್ರುತಂ ಭಾರತೀರ್ಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಧನೀಃ । ಸಂಜಾನಾನಾ ಮಹೀ ಮಾತಾ ಯ ಏವೇದ ಮಿತಿ ಬ್ರವತ್ ॥ ಇಂದ್ರಸ್ತಂ ಕಿಂ ವಿಭುಂ ಪ್ರಭುಂ ಭಾನುನೇಯಂ ಸರಸ್ವತೀಮ್ । ಯೇನ ಸೂರ್ಯಮರೋಚಯದ್ಯೇನೇಮೇ ರೋದಸೀ ಉಭೇ ॥ ಜುಷಸ್ವಾಗ್ನೇ ಅಂಗಿರಃ ಕಾಣ್ವಂ ಮೇಧ್ಯಾತಿಥಿಮ್ । ಮಾ ತ್ವಾ ಸೋಮಸ್ಯ ಬರ್ಬೃಹತ್ಸುತಸ್ಯ ಮಧುಮತ್ತಮಃ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಅಂಗಿರಃ ಶೋಚಸ್ವ ದೇವ ವೀತಮಃ । ಆ ಶಂತಮ ಶಂತಮಾಭಿರಭಿಷ್ಟಿಭಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಸ್ವಸ್ತಿಮಕುರ್ವತ ॥ ಶಂ ನಃ ಕನಿಕ್ರದದ್ದೇವಃ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಅಭಿವರ್ಷತು । ಶಂ ನೋ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀ ಶಂ ಪ್ರಜಾಭ್ಯಃ ಶಂ ನ ಏಧಿ ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ॥ ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ॥

ಪರ್ಜನ್ಯಸೂಕ್ತ

ಪರ್ಜನ್ಯಾಯ ಪ್ರಗಾಯತ ದಿವಸ್ಪುತ್ರಾಯ ಮೀಳ್ಹುಷೇ । ಸನೋ ಯವಸಮಿಚ್ಛತು ॥ ಯೋ ಗರ್ಭಮೋಷಧೀನಾಂ ಗವಾಂ ಕೃಣೋತ್ಯರ್ವತಾಮ್ । ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಪುರುಷೀಣಾಂ ॥ ತಸ್ಮಾ ಇದಾಸ್ಯೇ ಹವಿರ್ಜುಹೋತಾ ಮಧುಮತ್ತಮಂ । ಇಳಾಂ ನಃ ಸಂಯತಂ ಕರತ್ ॥ ಸಂವತ್ಸರಂ ಶಶಯಾನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವ್ರತಚಾರಿಣಃ । ವಾಚಂ ಪರ್ಜನ್ಯ ಜಿನ್ವಿತಾಂ ಪ್ರಮಂಡೂಕಾ ಅವಾದಿಷುಃ॥ ದಿವ್ಯಾ ಆಪೋ ಅಭಿ ಯದೇನಮಾಯಂ ದೃತಿಂ ನ ಶುಷ್ಕಂ ಸರಸೀ ಶಯಾನಂ । ಗವಾಮಹನಮಾಯುರ್ವತ್ಸಿನೀನಾಂ ಮಂಡೂಕಾನಾಂ ವಗ್ನುರತ್ರಾ ಸಮೇತಿ ॥ ಯದೀಮೇನಾँ ಉಶತೋ ಅಭ್ಯವರ್ಷೀತ್ತೃಷ್ಯಾವತಃ ಪ್ರಾವೃಷ್ಯಾಗತಾಯಾಂ । ಅಕ್ಖಲೀಕೃತ್ಯಾ ಪಿತರಂ ನ ಪುತ್ರೋ ಅನ್ಯೋ ಅನ್ಯಮುಪವದಂತಮೇತಿ ॥ ಅನ್ಯೋ ಅನ್ಯಮನುಗೃಭ್ಣಾತ್ಯೇನೋರಪಾಂ ಪ್ರಸರ್ಗೇ ಯದಮಂದಿಷಾತಾಂ ॥ ಮಂಡೂಕೋ ಯದಭಿವೃಷ್ಟಃ ಕನಿಷ್ಕನ್ ಪೃಶ್ನಿಸ್ಸಂಪೃಙ್ಕ್ತೇ ಹರಿತೇನ ವಾಚಂ ॥ ಯದೇಷಾ ಮನ್ಯೋ ಅನ್ಯಸ್ಯ ವಾಚಂ ಶಾಕ್ತಸ್ಯೇವ ವದತಿ ಶಿಕ್ಷಮಾಣಃ । ಸರ್ವಂ ತದೇಷಾಂ ಸಮೃಧೇವ ಪರ್ವ ಯತ್ಸುವಾಚೋ ವದಥನಾಧ್ಯಪ್ಸು ॥ ಗೋಮಾಯುರೇಕೋ ಅಜಮಾಯುರೇಕಃ ಪೃಶ್ನಿರೇಕೋ ಹರಿತ ಏಕ ಏಷಾಂ । ಸಮಾನಂ ನಾಮ ಬಿಭ್ರತೋ ವಿರೂಪಾಃ ಪುರುತ್ರಾ ವಾಚಂ ಪಿಪಿಶುರ್ವದಂತಃ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸೋ ಅತಿರಾತ್ರೇ ನ ಸೋಮೇ ಸರೋ ನ ಪೂರ್ಣಮಭಿತೋ ವದಂತಃ । ಸಂವತ್ಸರಸ್ಯ ತದಹಃ ಪರಿಷ್ಠ ಯನ್ಮಂಡೂಕಾಃ ಪ್ರಾವೃಷೀಣಂ ಬಭೂವ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸಸ್ಸೋಮಿನೋ ವಾಚಮಕ್ರತ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೃಣ್ವಂತಃ ಪರಿವತ್ಸರೀಣಂ । ಅಧ್ವರ್ಯವೋ ಘರ್ಮಿಣಸ್ಸಿಷ್ವಿದಾನಾ ಆವಿರ್ಭವಂತಿ ಗುಹ್ಯಾ ನ ಕೇಚಿತ್ ॥ ದೇವಹಿತಿಂ ಜುಗುಪುರ್ದ್ವಾದಶಸ್ಯ ಋತುಂ ನರೋ ನ ಪ್ರಮಿನಂತ್ಯೇತೇ । ಸಂವತ್ಸರೇ ಪ್ರಾವೃಷ್ಯಾಗತಾಯಾಂ

ತಪ್ತಾ ಘರ್ಮಾ ಅಶ್ನುವತೇ ವಿಸರ್ಗಂ ॥ ಗೋಮಾಯುರದಾದಜಮಾಯುರದಾತ್ಪೃಶ್ನಿರದಾದ್ಧರಿತೋ ನೋ ವಸೂನಿ । ಗವಾಂ ಮಂಡೂಕಾ ದದತಶ್ಶತಾನಿ ಸಹಸ್ರಸಾವೇ ಪ್ರತಿರಂತ ಆಯುಃ ॥

ಉಪ ಪ್ಲವದ ಮಂಡೂಕಿ ವರ್ಷ ಮಾ ವದತಾ ಧುರಿ । ಮಧ್ಯೇ ಹ್ರದಸ್ಯ ಪ್ಲವಸ್ಯ ನಿಗೃಹ್ಯ ಚತುರಃ ಪರಃ ॥

॥ ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ॥

ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತ ಮಹಾವ್ರತ ಉಪನಿಷದ್ವ್ರತ
ಗೋದಾನಿಕ ವ್ರತಾತ್ಮಕ ವ್ರತಚತುಷ್ಟಯಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತ

ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ತ್ರಯೋದಶೇ ವರ್ಷೇ ಪ್ರಾಗುಕ್ತೋದಗಯನಾದಿಕಾಲೇ ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ :-

ಪೂರ್ವೇದ್ಯುರಾಚಾರ್ಯಃ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ಸಹ ಸುಸ್ನಾತಃ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಃ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ತಿಥ್ಯಾದಿಕಂ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಏನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಮಹಾನಾಮ್ನೀರಧ್ಯಾಪಯಿಷ್ಯಮಾಣಃ ತದಾದೌ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ವ್ರತ ಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಹೋಮಂ ಕರ್ತುಂ ತದಂಗ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ, ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ, ಗ್ರಹಯಜ್ಞಾಭ್ಯುದಯಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತವತ್ತಾನಿ ಕೃತ್ವಾ, ಪರೇದ್ಯುರ್ವಪನ ಸ್ನಾನೇ ಚ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ಬದ್ಧಶಿಖಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಪ್ರಾಗುಕ್ತವತ್ಸರ್ವಾನುಕೂಲ್ಯೇ ಮಹೂರ್ತೇ, ಸ್ವಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಉಪವೇಶ್ಯ, ವಿಧಿವತ್ಕೌತುಕ ಸೂತ್ರಮಾಬಧ್ಯ, ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕಂ ಉಪಲೇಪನಾದಿ ಸಮುದ್ಭವ ನಾಮಾನಂ ಅಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಧ್ಯಾತ್ವಾ, ಸಮಿದ್ವಯ ಮಾದಾಯ, ತಿಥ್ಯಾದಿಕಮುಚ್ಚಾರ್ಯ, ಅಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತಾಂಗಭೂತ ಹೋಮಂ ಕರ್ತುಂ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮನ್ವಾಧಾನಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಅಸ್ಮಿನ್ನನ್ವಾಹಿತೇಽಗ್ನೌ ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಘಾರಾವಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತ ಮುಕ್ತ್ವಾ, ತ್ರಿರಗ್ನಿಂ ಪವಮಾನಂ, ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಜಾಜ್ಯೇನ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಯೋ ಯಕ್ಷ್ಯೇ ಇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ, ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾ ಅಗ್ನಾವಾಧಾಯ, ಉದ್ದೇಶತ್ಯಾಗೌ ಕೃತ್ವಾ ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಆಜ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಪರ್ಯಂತಂ ಪ್ರಾಗುಕ್ತವತ್ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ಅಥಾಚಾರ್ಯ ಉತ್ಥಾಯ ಅಗ್ನೇಃ ಪಶ್ಚಾದವಸ್ಥಾಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಮವಸ್ಥಾಪ್ಯ, ಕೌಪೀನಾರ್ಥಂ ತ್ರಿವೃತಂ ಕಾರ್ಪಾಸಸೂತ್ರಮಾಬಧ್ಯ, ಕೌಪೀನಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾ, ಯುವಂ ವಸ್ತ್ರಾಣೀತಿ ಮಂತ್ರಾವೃತ್ಯಾ, ಅಹತಂ ಶುಕ್ಲವಾಸಃ ಪರಿಧಾಪ್ಯ, ಅನ್ಯೇನ

ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತ

ಜನನಾದಿ ಹದಿಮೂರನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಆಚಾರ್ಯನು ವಟುವಿನೊಡನೆ ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡಿ ಈ ವಟುವಿಗೆ ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತಾಂಗ ಹೋಮವನ್ನು

ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರೇಣ ಪ್ರಾವೃಣುಯಾತ್ । ತತೋ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಸಮಂತ್ರಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾ, ತತ ಆತ್ಮನೋಽಗ್ನೇಶ್ಚಮಧ್ಯೇ ಯಜ್ಞಪಾತ್ರೋತ್ತರ ಭಾಗಂ ಗಮಯಿತ್ವಾ, ತತ್ರ, ತಂ ವಿಧಿವದಾಚಮಯ್ಯ, ಪೂರ್ವವದಾನೀಯ, ಉಪವೇಶ್ಯ, ತತೋ ಬರ್ಹಿಷಿ, ಆಜ್ಯಾಸಾದನಾದಿ, ಅಗ್ನ್ಯಲಂಕರಣಾಂತಂ ಕರ್ಮಕೃತ್ವಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತೇನ ಸ್ಪೃಷ್ಟಸ್ಸ್ವ, ಆಘಾರಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಆಜ್ಯಭಾಗವರ್ಜಂ ।

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷೀತ್ಯಾದಿ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ, ಶತಂ ವೈಖಾನಸಾ ಋಷಯಃ, ಅಗ್ನಿಃ ಪವಮಾನೋ ದೇವತಾ, ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ, ಪ್ರಧಾನಾಜ್ಯಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷಿ----ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥

ಅಗ್ನಿಋಷಿಃ ಪವಮಾನಃ---ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥

ಅಗ್ನೇ ಪವಸ್ವ ಸ್ವಪಾಃ----ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥

ಪ್ರಜಾಪತೇ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಪ್ರಜಾಪತೇ --- ರಯೀಣಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಚತುರ್ಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಶ್ಚತಸ್ರ ಆಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಜುಹುಯಾತ್ । ಅನಂತರಂ ಆಚಾರ್ಯಃ ಉತ್ತರತೋಽಗ್ನೇಃ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಸ್ತಿಷ್ಠೇತ್ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಪಿ, ಅಗ್ನ್ಯಾಚಾರ್ಯಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಗತ್ವಾ, ಆಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಪುರಸ್ತಾದಭಿಮುಖಸ್ತಿಷ್ಠೇತ್ । ತತ ಆಚಾರ್ಯಃ ಸಂಯತಾತ್ಮಾ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮಾ ಪಾವಕಾತ್ಮಾಸ್ಸ ತಸ್ಯ ಶುಚಿತ್ವ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಸವಿತೃದೇವತಾ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ, ಅಂಜಲಿಕ್ಷರಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ :-

ಜಲಪಾತ್ರೋದಕೇನ ಶಿಷ್ಯಾಂಜಲಿಮಾಪೂರ್ಯ, ತತಃ ಸ್ವಸ್ಯಾಂಜಲಿಮನ್ಯೇನ ಪೂರಯಿತ್ವಾ।

ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಉಪನಯನಕ್ರಮದಂತೆ ಅನ್ವಾಧಾನಾದಿ ಅಗ್ನಿವಿಸರ್ಜನಾಂತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಮುಗಿಸಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತ ವ್ರತನಿಯಮದಿಂದಿರುವಂತೆ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಶಿಷ್ಯನು ಒಂದು ವರ್ಷ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಲೇ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಸಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಗುರುವು ದೇವಾಲಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಮಾಹಾನಾಮ್ನೀಶ್ರವಣಾಂಗಭೂತ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅಗ್ನಿ ಸಂರಾಧನ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅದೇ

ತತ್ಸವಿತುರ್ವೃಣೀಮಹ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಶ್ಯಾವಾಶ್ವಃ ಸವಿತಾಽನುಷ್ಟುಪ್ :-

ತತ್ಸವಿತು ರ್ವೃಣೀಮಹೇ---ಧೀಮಹಿ ॥

ಅನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ವಾಂಜಲಿಸ್ಥೋದಕಂ ಶಿಷ್ಯಾಂಜಲ್ಯುದಕೇ ಆಸಿಚ್ಯ, ತಜ್ಜಲಂ ವಟೋರಂಜಲಿ ನೈವಾವಕ್ಷಾರಯೇತ್ ॥ ತತ ಆಚಾರ್ಯಃ ವಟೋರ್ಹಸ್ತಗ್ರಹಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ ॥

ದೇವಸ್ಯ ತ್ವಾ ಸವಿತುಃ--- ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಹಸ್ತಂ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ ।

ಅಮುಕಶರ್ಮನ್ನಿತಿ ವಟೋರಾಭಿವಾದನಿಕನಾಮ ಶರ್ಮಾಂತಂ ಸಂಬುಧ್ಯಾ ಯಜುರಂತೇ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಪಾಣಿನಾ ವಟೋಸ್ಸಾಂಗುಷ್ಠಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಾಣಿಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಪುನರಪಿ ಪೂರ್ವವದುದಕ ಪೂರಣಾದಿ ಕೃತ್ವಾ

ಸವಿತಾ ತೇ ಹಸ್ತಮಗ್ರಭೀತ್

ಇತಿ ಮಂತ್ರಾಂತೇ ಪೂರ್ವವದ್ವಟುನಾಮ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ, ಹಸ್ತಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಪುನರಪಿ ಪೂರ್ವವತ್ಪೂರಯಿತ್ವಾ,

ಅಗ್ನಿರಾಚಾರ್ಯಸ್ತವ ಇತಿ ಮಂತ್ರಾಂತೇ

ಪೂರ್ವವತ್ತನ್ನಾಮ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ಹಸ್ತಂ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ । ತತೋ ವಟುಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ವ್ರತಪತಯೇ ಆದಿತ್ಯಾಯ ವಟುಂದದಾಮೀತಿ ಮನಸಾ ಸ್ಮರ್ನ ದದ್ಯಾತ್ । ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ:-

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ಸಹ ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ, ದೇವಸವಿತರೇಷತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತಂ ಗೋಪಾಯ ಸಮಾಮೃತ ಇತ್ಯುಚ್ಚಾರ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಆದಿತ್ಯಮೀಕ್ಷಯೇತ್ । ತತಸ್ತಾವುಭಾವಪಿ

ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಎಳ್ಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿದ ಕೃಸರಾನ್ನದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಆಹುತಿಕೊಟ್ಟು ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ್ತಿಗೆ ಆಗುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ರುಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭೋಜನ ಮಾಡುವಂತೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು ನಂತರ ವಟುವು ''ತ್ವಂ ವ್ರತಾನಾಂ-ರಾಧ್ಯಾಸಮಿತಿ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆದಿತ್ಯನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿದ ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಬೇಕು. ಮೂವತ್ತಮೂರು ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ವೇದತ್ರಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ

ಪೂರ್ವವದುತ್ತರತಃ ಅಗ್ನೇರನ್ಯೋನ್ಯಾಭಿಮುಖೌ ತಿಷ್ಠೇತಾಂ । ತತ ಆಚಾರ್ಯಃ ಕಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಸಿ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಸಿ, ಕಸ್ತ್ವಾ ಕಮುಪನಯತೇ ಕಾಯತ್ವಾಪರಿದದಾಮಿ। ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ, ವಟುಂ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಮನಸಾ ಸಮರ್ಪ್ಯ, ಪೂರ್ವವದುಪವಿಶ್ಯ, ಇಯಂ ದುರುಕ್ತೇತಿ ಮಂತ್ರೇಣಮೇಖಲಾಮಾಬಧ್ಯ, ಅದಾಂತಂ ದಮಯಿತ್ವಾ ಮಾಮಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ದಂಡಂ ಪ್ರದಾಯ, ಪುರಾಣಾನಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾದೀನಿ ಜಲೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪಯೇತ್ ॥ ತತೋ ಗುರುಃ ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತಂ ಸಂವತ್ಸರಂ ಚರೇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಪ್ರತಿವದೇತ್ । ಸಃ ಚರಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸಂವತ್ಸರ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೇಶಶ್ಮಶ್ರು ಲೋಮನಖಧಾರಣ ಭಿಕ್ಷಾಚರಣಾದಿ ವ್ರತಂ ಪೂರ್ವವಚ್ಚರೇತ್ ॥

ತತಃ ಪೂರ್ಣೇ ಸಂವತ್ಸರೇ ಉತ್ತರಾಯಣೆ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಗುರುಮುಖಾತ್ ಮಹಾನಾಮ್ನೀಶ್ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛನ್, ಗ್ರಾಮಾದ್ಬಹಿರ್ವಿವಿಕ್ತಂ ಶುಚಿಪ್ರದೇಶಂ ದೇವಾಲಯಾದಿಕಂ ಗಚ್ಛೇತ್ । ತತ್ರ ಗುರುಃ ತಿಥ್ಯಾದಿಕಂ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಅಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಶ್ರವಣಾಂಗಭೂತ ವ್ರತ ಪರಿಪೂರ್ತಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ, ತದಂಗ ಹೋಮಂ ಕರ್ತುಂ ಉಪಲೇಪನಾದಿ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಸ್ಥಂಡಿಲೋಲ್ಲೇಖನಾದಿ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂತಂ ಕರ್ಮಕೃತ್ವಾ, ಪುನಸ್ತಿಥ್ಯಾದಿಕಂ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ, ''ಅಸ್ಮಿನ್ ಹೋಮೇ ದೇವತಾಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಅನ್ವಾಧಾನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ'' ಇತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಅಗ್ನಿಂ, ಸಂರಾಧನೀಂ, ಕಾಮಂ, ಅಗ್ನಿಂ, ಅಸೂಯಂತೀಂ, ಅನುಮತಿಂ, ಪ್ರದಾತಾರಂ, ಅಗ್ನಿಂ, ವಾಯುಂ, ಸೂರ್ಯಂ, ಕೃಸರಾನ್ನದ್ರವ್ಯೇಣ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಯೋಯಕ್ಷ್ಯ ಇತ್ಯಾನ್ವಾಧಾಯ, ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ ನಿಧಾನಾಂತಂ ಕರ್ಮಕೃತ್ವಾ, ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕವಿಧಾನೇನ ಹೋಮಾಯ, ಆತ್ಮಭೋಜನಾಯ ಚ, ಪರ್ಯಾಪ್ತಾಂ ಸ್ತಂಡುಲಾನ್ ನವಭ್ಯೋ ದೇವತಾಭ್ಯಃ ತೂಷ್ಣೀಂ ನಿರುಪ್ಯ, ತಥೈವ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ದೇವತಾ ಪ್ರಿತ್ಯರ್ಥಂ, ತತ್ರ ತಿಲಾನ್ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ಶ್ರಪಯಿತ್ವಾ, ಆಚಾರ್ಯಾಯ ಶೃತಸ್ಥಾಲೀಪಾಕ ಇತಿ ವಿಜ್ಞಾಪಯೀತ । ತತ ಆಚಾರ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ವ್ರತಲೋಪಾನ್ ಪೃಚ್ಛೇತ್ । ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ವ್ರತಲೋಪೇ ಉಚ್ಯಮಾನೇ, ತಸ್ಯ ಗೌರವಲಾಘವೇ ವಿಚಾರ್ಯ, ಗುರುಶ್ಚೇತ್ ಅತ್ರೋಕ್ತಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಪುನಸ್ಸಂವತ್ಸರಂ ವ್ರತಮಾದಿಶೇತ್ । ಲಘುಶ್ಚೇತ್ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮೇವ ಕಾರಯಿತ್ವಾ

ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಥವಾ ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ಪರ್ಯಂತ ನಿದ್ದೆಮಾಡದಂತಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯನು ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಈ ಕರ್ಮಗಳು ನಡೆಯುವಾಗ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇರಬಾರದು.

ಆಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಅಗ್ನಿಸ್ಥಂಡಿಲದ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ ಉದಕುಂಭ, ಕಮಂಡಲು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕರುವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಶುಚೀಭೂತೇನ ತೇನ ಅನ್ವಾರಬ್ಧಃ ಆಚಾರ್ಯಃ ಆಜ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಾದಿ ಆಜ್ಯಭಾಗಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಅವದಾನಧರ್ಮೇಣ ಚರುಮವದಾಯ, ಅಗ್ನಾವಗ್ನಿರಿತ್ಯಾದಿಭಿಃ, ಏಕಶ್ರುತ್ಯೋಕ್ತೈಃ ಷಣ್ಮಂತ್ರೈಃ ವ್ಯಸ್ತಾಭಿಃ ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿಶ್ಚ ನವಾಹುತೀರ್ಜುಹುಯಾತ್ । ತತ್ರಮಂತ್ರಾಃ :-

ಅಗ್ನಾವಗ್ನಿಶ್ಚರತಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟ ಋಷೀಣಾಂ ಪುತ್ರೋ ಅಧಿರಾಜ ಏಷಃ । ತಸ್ಮೈ ಜುಹೋಮಿ ಹವಿಷಾ ಘೃತೇನಮಾ ದೇವಾನಾಂ ಮೋಮುಹದ್ಭಾಗಧೇಯಂ ಮೋ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಮೋಮುಹದ್ಭಾಗಧೇಯಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಯಾ ತಿರಶ್ಚೀ ನಿಪದ್ಯತೇಽಹಂ ವಿಧರಣೀ ಇತಿ । ತಾಂ ತ್ವಾ ಘೃತಸ್ಯ ಧಾರಯಾ ಯಜೇ ಸಂರಾಧನೀಮಹಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಸಂರಾಧನ್ಯಾ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಯಸ್ಮೈ ತ್ವಾ ಕಾಮಕಾಮಾಯ ವಯಂ ಸಂರಾಡ್ಯಜಾಮಹೇ । ತಮಸ್ಮಭ್ಯಂ ಕಾಮಂ ದತ್ವಾಽಥೇದಂ ತ್ವಂ ಘೃತಂ ಪಿಬ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಕಾಮಾಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಅಯಂ ನೋ ಅಗ್ನಿರ್ವರಿವಃ ಕೃಣೋತ್ವಯಂ ಮೃಧಃ ಪುರ ಏತು ಪ್ರಭಿಂದನ್ । ಅಯಂ ಶತ್ರೂನ್ ಜಯತು ಜರ್ಹೃಷಾಣೋಽಯಂ ವಾಜಂ ಜಯತು ವಾಜಸಾತೌ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಪುನಃ ಆಚಾರ್ಯನು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ನಂತರ ಶಿಷ್ಯನು ತನಗೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದು ಮುಖ ತೊಳೆದು ಅಥವಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಅಗ್ನಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಗುರುವನ್ನು ವಂದಿಸಿ ನೈಋತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ತನ್ನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ವಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಪೃಷ್ಠಭಾಗವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನ ಪೃಷ್ಠಭಾಗಕ್ಕೆ ತಗುಲಿರುವಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ''ಮಹಾನಾಮ್ನಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು,

ಅಸೂಯಂತ್ಯೈ ಚಾನುಮತ್ತ್ಯೈ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಸೂಯಂತ್ಯೈ ಚಾನುಮತ್ಯಾ ಇದಂ ನಮಮ ॥ ಪ್ರದಾತ್ರೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಪ್ರದಾತ್ರ ಇದಂ ನಮಮ ॥ ಭೂಃ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ। ಭುವಃ ಸ್ವಾಹಾ । ವಾಯವ ಇದಂ ನಮಮ ॥ ಸ್ವಗಿಸ್ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸೂರ್ಯಾಯೇದಂ ನಮಮ॥

ತತಃ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದರ್ಥಂ ಸ್ರುಚಿ ಚರುಮವದಾಯ ಬರ್ಹಿಷಿ ನಿಧಾಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಏತತ್ ಸ್ಥಾಲಿಪಾಕಂ ಸರ್ವಮಶಾನೇತಿ ಬ್ರೂಯಾತ್ । ಸ ಚ ಸರ್ವಂ ಚರುಮಶ್ನೀಯಾತ್ । ಅಚಾರ್ಯೋ ಭುಕ್ತವಂತಂ ಆಚಾಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಪ್ರತಿ ವ್ರತಪತಿಮಾದಿತ್ಯಂ ವ್ರತಪರಿಪೂರ್ತಯೇ ಉಪತಿಷ್ಠಸ್ವೇತಿ ಪ್ರೈಷಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ । ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಅದ್ಭಿಃ ಪೂರ್ಣಾಂಜಲಿಃ :-

ತ್ವಂ ವ್ರತಾನಾಂ ವ್ರತಪತಿರಸಿ ವ್ರತಂ ಚರಿಷ್ಯಾಮಿ ತಚ್ಛಕೇಯಂ ತೇನ ಶಕೇಯಂ ತೇನ ರಾಧ್ಯಾಸಮಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಆದಿತ್ಯಂ ಉಪತಿಷ್ಠಮಾನಃ ಸಿಂಚೇತ್ ॥

ತತ ಆಚಾರ್ಯಃ ಅಲೋಕ್ಯಾಲೋಕನ, ಅಸಂಭಾಷ್ಯ ಸಂಭಾಷಣನಿವೃತ್ಯರ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ ಅಕ್ಷಿಸಮ್ಮೀಲನಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶದ್ದೇವತಾಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ವೇದತ್ರಯಮನುಸ್ಮರ್ರ, ಅಹತೇನ ವಾಸಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ ಮುಖಸಹಿತಂ ಶಿರೋ ವಾಮಕರ್ಣಪ್ರದೇಶಮಾರಭ್ಯ, ತ್ರಿಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ವೇಷ್ಟಯಿತ್ವಾ, ಯಥಾ ನ ತದ್ವಾಸಃ ಪತತಿ ತಥಾ ಬಧ್ವಾ ಏಕರಾತ್ರಂ ತ್ರಿರಾತ್ರಂ ವಾ ಏವಂ ಭೂತಃ ಅಸ್ವಪರ್ ಭವೇತಿ ಪ್ರೈಷಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪಯೇತ್ ।

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತು ಅವಶ್ಯಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿತರತ್ ಸ್ನಾನ ಭೋಜನಾದಿ ಕರ್ಮಕುರ್ವಾಣಃ ತಂ ಕಾಲಂ ನಯೇತ್ । ತತ್ರ ಏಕರಾತ್ರನಯನ ಪಕ್ಷೇ ದ್ವಿತೀಯದಿವಸೇ ತ್ರಿರಾತ್ರನಯನ ಪಕ್ಷೇ ಚತುರ್ಥದಿವಸೇ ಗ್ರಾಮಾದ್ಬಹಿಃ ಅಪರಾಜಿತಾಯಾಂ ದಿಶಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಚಾರ ರಹಿತೇ ಶುಚೌ ದೇಶೇ ಅನ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಅಗ್ನಿಸ್ಥಂಡಿಲಾದುತ್ತರತಃ ಅಸಿಂ, ಉದಕಂ, ಕಮಂಡಲುಂ, ಅಶ್ಮಾನಂ ನಿಧಾಯ, ತತ್ರತ್ಯಗುದಗ್ದೇಶೇ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಾದಿ ಸಂಶ್ರವಸ್ಥಲೇ, ಪಿಶಂಗನಾಮ್ನೀಂ, ಯೋಗಿನಾಮಾಶ್ರಯಾರ್ಥಂ, ರಮ್ಯಾಂ, ರಕ್ತವರ್ಣಾಂ,

---

ಕರುಣಾಮಯನಾದ ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ವಿದಾಮಘವನ್---ಸಪ್ರಥಃ ಎಂಬ ಆರಣಮಂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಶಾಂತಿಪಾಠದೊಡನೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ನಂತರ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿಗೆ ಗೋದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಗುರುವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಗುರುವೂ ಕೂಡ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಧ್ಯಯನಾಂಗಭೂತ ಅನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸುವುದು.

ದ್ವಿಹಾಯನೀಂ, ವತ್ಸತರೀಂ ತದಸಂಭವೇ ಶ್ವೇತಾಂ ವಾ ಬಧ್ವಾ, ಆಚಾರ್ಯಾಯ ಆವೇದಯೇತ್ ॥

ತತ ಆಚಾರ್ಯಸ್ತು ಸ್ಥಂಡಿಲೋಲ್ಲೇಖನಾದಿ ಪರ್ಯುಕ್ಷಣಾಂತಮಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂತಂ ಕರ್ಮಕೃತ್ವಾ ಪಶ್ಚಿಮೇ ದೇಶೇ ಪ್ರಾಗಗ್ರೇಷು ತೃಣೇಷು ಐಶಾನಸ್ಥದೇವಾನ್ ಸಂಮಾನಯನ್ನಿವ, ತದಭಿಮುಖಃ ಉಪವಿಶೇತ್ । ತತಃ ಶಿಷ್ಯಃ ವೇಷ್ಟಿತವಸ್ತ್ರಂ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಸಾರ್ಯ, ಮುಖಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ, ಕಂಠಸ್ನಾನಂ ಕೃತ್ವಾ, ಆಚಮ್ಯ, ಅಗ್ನಿಂ ಆಚಾರ್ಯಂ ಚ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕೃತ್ಯ, ಗುರುಮಭಿವಾದ್ಯ, ತಸ್ಯೈವ ಆಸನದರ್ಭಮೂಲೇಷ್ವೇವನೈರುತಿಸ್ಥಾನ್ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ನಿರೀಕ್ಷಣೇನ ನಿರ್ದಹನ್, ತದಭಿಮುಖಃ ಉಪವಿಶ್ಯ, ರಕ್ಷಸಾಮಂತರಾಗಮನ ನಿರ್ಹರಣಾರ್ಥಂ, ಸ್ವಪೃಷ್ಠಂ ಆಚಾರ್ಯಪೃಷ್ಠೇನಸಹ ಸಂಧಾಯ ಮನಸಾ ಮಹಾನಾಮ್ನೀಂ ಭೋऽನುಬ್ರೂಹೀತಿ ಗುರುಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ । ತತೋ ಗುರುಃ ಕಾಲೇ ಪ್ರಮಾಣೇನ ತದುಕ್ತಂ ಪ್ರೈಷಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪುನಸ್ತದಹರುತ್ಪನ್ನವ್ರತಲೋಪಾನ್ ಪೃಷ್ಟ್ವಾ, ಅನುತಾಪಿನೇ ಶ್ರದ್ದಧಾನಾಯ ಶಿಷ್ಯಾಯ ಸ್ವಯಮಕ್ಷಿಣೀ ಸಮ್ಮೀಲ್ಯ, ವಿದಾಮಘವನ್ನಿತ್ಯಾದ್ಯಾ ನವರ್ಚಃ । ಏವಾ ಹ್ಯೇ ವೈವಾ ಹ್ಯಗ್ನ ಇತ್ಯಾದೀನಿ ನವಪುರೀಷ ಪದಾನಿ ಚ ತ್ರಿವಾರಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ ॥

ವಿದಾ ಮಘವನ್ ವಿದಾ ಗಾತುಮನುಶಂಸಿಷೋ ದಿಶಃ । ಶಿಕ್ಷಾ ಶಚೀನಾಂ ಪತೇ ಪೂರ್ವೀಣಾಂ
ಪುರೂವಸೋ । ಆಭಿಷ್ಟ್ವಮಭಿಷ್ಟಿಭಿಃ ಪ್ರಚೇತನ ಪ್ರಚೇತಯ । ಇಂದ್ರ ದ್ಯುಮ್ನಾಯನ ಇಷ
ಏವಾ ಹಿ ಶಕ್ರಃ । ರಾಯೇ ವಾಜಾಯ ವಜ್ರಿವಶ್ಶವಿಷ್ಠ ವಜ್ರಿನ್ನೃಂಜಸೇ । ಮಂಹಿಷ್ಠ ವಜ್ರಿನ್ನೃಂಜಸ
ಆಯಾಹಿ ಪಿಬ ಮತ್ಸ್ವ । ವಿದಾ ರಾಯಸ್ಸುವೀರ್ಯಂ ಭುವೋ ವಾಜಾನಾಂ ಪತಿರ್ವಶಾँ ಅನು ।
ಮಂಹಿಷ್ಠ ವಜ್ರಿನ್ನೃಂಜಸೇ ಯಶ್ಶವಿಷ್ಠಶ್ಶೂರಾಣಾಂ । ಯೋ ಮಂಹಿಷ್ಠೋ ಮಘೋನಾಂ
ಚಿಕಿತ್ವೋ ಅಭಿ ನೋ ನಯ । ಇಂದ್ರೋ ವಿದೇ ತಮುಸ್ತುಷೇ ವಶೀಹಿ ಶಕ್ರಃ । ತಮೂತಯೇ
ಹವಾಮಹೇ ಜೇತಾರಮಪರಾಜಿತಂ । ಸನಃ ಪರ್ಷದತಿದ್ವಿಷಃ ಕ್ರತುಶ್ಛಂದ ಋತಂ ಬೃಹತ್ ।
ಇಂದ್ರಂ ಧನಸ್ಯ ಸಾತಯೇ ಹವಾಮಹೇ ಜೇತಾರಮಪರಾಜಿತಂ । ಸ ನಃ ಪರ್ಷದತಿ ದ್ವಿಷಃ
ಸ ನಃ ಪರ್ಷದತಿ ಸ್ರಿಧಃ । ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಯತ್ತೇ ಅದ್ರಿವಸ್ಸುಮ್ನ ಆಧೇಹಿ ನೋ ವಸೋ ।
ಪೂರ್ತಿಶ್ಶವಿಷ್ಠ ಶಸ್ಯತ ಈಶೇ ಹಿ ಶಕ್ರಃ । ನೂನಂ ತಂ ನವ್ಯಂ ಸನ್ಯಸೇ ಪ್ರಭೋ ಜನಸ್ಯ ವೃತ್ರಹನ್ ।
ಸಮನ್ಯೇಷು ಬ್ರವಾವಹೈ ಶೂರೋ ಯೋ ಗೋಷು ಗಚ್ಛತಿ ಸಖಾ ಸುಶೇವೋ ಅದ್ವಯಾಃ ॥

ಏವಾ ಹ್ಯೇವೈವಾಹ್ಯಗ್ನಾ ೩ಇ । ಏವಾ ಹ್ಯೇವೈವಾಹೀಂದ್ರಾ ೩ಿಮ್ । ಏವಾ ಹ್ಯೇವೈವಾಹಿ ವಿಷ್ಣಾ ೩ ಉ । ಏವಾ ಹ್ಯೇವೈವಾಹಿ ಪೂಷಾ ೩ ನ್। ಏವಾ ಹ್ಯೇವೈವಾಹಿ ದೇವಾ ೩: । ಏವಾ ಹಿ ಶಕ್ರೋ ವಶೀಹಿ ಶಕ್ರೋವಶಾ ಅನು । ಆಯೋ ಮನ್ಯಾಯ ಮನ್ಯವ ಉಪೋ ಮನ್ಯಾಯ ಮನ್ಯವೇ । ಉಪೇಹಿ ವಿಶ್ವಥ । ವಿದಾ ಮಘರ್ವ ವಿದೋ ೩ ಮ್ ॥

ಶಿಷ್ಯೋऽಪಿ ತ್ರಿವಾರಂ ಪಠೇತ್ ॥ ತತಃ ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಶಿರೋವೇಷ್ಟನಮುನ್ಮುಚ್ಯ, ಆದಿತ್ಯಮೀಕ್ಷಸ್ವೇತಿ ವದೇತ್ ॥

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ "ಮಿತ್ರಸ್ಯ ತ್ವಾ ಚಕ್ಷುಷಾ ಪ್ರತೀಕ್ಷೇ ಮಿತ್ರಸ್ಯ ತ್ವಾ ಚಕ್ಷುಷಾ ಸಮೀಕ್ಷೇ । ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೇನ ಆದಿತ್ಯಾವೇಕ್ಷಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತೋ ಅಸ್ಯಾಧಿ ಸಂಭಾರೈಃ ಸಹಿತಾ ದಿಶೋ ಮಿತ್ರಸ್ಯತ್ವಾಚಕ್ಷುಷಾऽನುವೀಕ್ಷ" ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣೇಕ್ಷೇತ । ಪುನರಾದಿತ್ಯ ಮೀಕ್ಷಸ್ವೇತ್ಯುಕ್ತೇ "ಮಿತ್ರಸ್ಯ ತ್ವಾ ಚಕ್ಷುಷಾ ಪ್ರತಿ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯೋऽಸ್ಮಾನ್ ದ್ವೇಷ್ಟಿಯಂ ಚ ವಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮಸ್ತಂ ಚಕ್ಷುಷೋ ಹೇತುರ್ಋಚ್ಛತ್ವಿತಿ" ಮಂತ್ರೇಣ ಆದಿತ್ಯಮೀಕ್ಷೇತ ।

ತತೋ ಅಗ್ನ ಇಳೇತ್ಯಾದಿ ಅಷ್ಟಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಭುವಮುಪಸ್ಪೃಶೇತ್ ॥

ತತ್ರ ಮಂತ್ರಾಃ-

ಅಗ್ನ ಇಳಾ ನಮ ಇಳಾ ನಮ ಋಷಿಭ್ಯೋ ಮಂತ್ರಕೃದ್ಭ್ಯೋ ಮಂತ್ರಪತಿಭ್ಯೋ ನಮೋ ವೋ ಅಸ್ತು ದೇವೇಭ್ಯಶ್ಶಿವಾ ನಶ್ಶಂತಮಾ ಭವ ಸುಮೃಳೀಕಾ ಸರಸ್ವತಿ । ಮಾತೇ ವ್ಯೋಮ ಸಂದೃಶಿ।

ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿರಿತ್ಯಸ್ಯರಾಹೂಗಣೋ ಗೌತಮೋವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಃ---ಯದಾಯುಃ ।

ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಇತ್ಯಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ---ವಾಜಸಾತೌ ॥

ಸ್ತುಷೇ ಜನಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಋಜ್ರಿಶ್ವೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಸ್ತುಷೇ ಜನಂ ಸುವ್ರತಂ ನವ್ಯಸೀಭಿರ್ಗೀರ್ಭಿರ್ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ಸುಮ್ನಯಂತಾ ।
ತ ಆಗಮಂತು ತ ಇಹ ಶ್ರುವಂತು ಸುಕ್ಷತ್ರಾಸೋ ವರುಣೋ ಮಿತ್ರೋ ಅಗ್ನಿಃ ॥

ಕಯಾ ನಶ್ಚಿತ್ರ ಇತಿ ತೃಚಸ್ಯ ವಾಮದೇವ ಇಂದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಕಯಾ ನಶ್ಚಿತ್ರ ಆಭುವ ದೂತೀ ಸದಾ ವೃಧಸ್ಸಖಾ । ಕಯಾ ಶಚಿಷ್ಠಯಾ ವೃತಾ ॥ ಕಸ್ತ್ವಾ ಸತ್ಯೋ ಮದಾನಾಂ ಮಂಹಿಷ್ಠೋ ಮತ್ಸದಂಧಸಃ ॥ ದೃಳ್ಹಾ ಚಿದಾರುಜೇ ವಸು । ಅಭೀಷುಣಸ್ಸಖೀನಾಮವಿತಾ ಜರಿತೃಣಾಂ । ಶತಂ ಭವಾಸ್ಯೂತಿಭಿಃ ॥

ಸ್ಯೋನಾ ಮೇಧಾತಿಥಿರ್ಭೂಮಿ ರ್ಗಾಯತ್ರೀ :-

ಸ್ಯೋನಾ ಪೃಥಿವಿ---ಸಪ್ರಥಃ ॥

ಏತೈರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಭೂಮಿಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ, ವತ್ಸತರೀಂ ಗುರವೇ ದತ್ವಾ, ಅನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮಾರ್ಥಂ ಪೂರ್ವವತ್ತಂಡುಲಾನ್ ಭಿಕ್ಷಯಿತ್ವಾ, ಗುರವೇ ನಿವೇದ್ಯ ದಿವೈವ ಬ್ರಹ್ಮೌದನ ಹೋಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ :-

ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ, ಮಮ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಧ್ಯಯನಾಂಗಭೂತಂ ಅನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಉಲ್ಲೇಖನಾದಿ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂತಂ ಕರ್ಮಕೃತ್ವಾ ಪುನರ್ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ, ಅಸ್ಮಿನ್ನನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಅನ್ವಾಧಾನಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಘಾರಾವಾಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಸದಸಸ್ಪತಿಂ ಮಹಾನಾಮ್ನೀಃ ಋಷೀನ್ ಪ್ರದಾನ ದೇವತಾಶ್ಚರುದ್ರವ್ಯೇಣ, ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಯೋಯಕ್ಷ್ಯೇ

ಇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಮಿದ್ವಯಮಗ್ನಾವಾಧಾಯ, ಉದ್ದೇಶತ್ಯಾಗೌಕೃತ್ವಾ, ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ ನಿಧಾನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ತದ್ಭೈಕ್ಷತಂಡುಲಾನ್, ಚತುರಶ್ಚತುರೋ ಮುಷ್ಟೀನ್, ತೂಷ್ಣೀಂ ದೇವತಾ ತ್ರಯಸ್ಯ ವಿಪ್ರಭೋಜನಸ್ಯ ಚ, ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ನಿರುಪ್ಯ ತಥೈವ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ಶ್ರಪಯಿತ್ವಾ ''ಶ್ರುತೋಽನುಪ್ರವಚನೀಯಃ'' ಇತ್ಯಾಚಾರ್ಯಾಯ ನಿವೇದಯೇತ್ । ತತ ಶ್ಶಿಷ್ಯೇಣ ಸಹ ದಕ್ಷಿಣಪಾಣಿನಾ ಅನ್ವಾರಬ್ಧಃ, ಆಚಾರ್ಯಃ, ಆಜ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಾದಿ ಆಘಾರಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಆಜ್ಯಭಾಗವರ್ಜಂ ಅವದಾನ ಧರ್ಮೇಣ ಚರುಮವದಾಯ, ಸದಸಸ್ಪತಿಮಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಪ್ರಥಮಾಹುತಿಂ, ಮಹಾನಾಮ್ನೀಭ್ಯಸ್ಸ್ವಾಹೇತಿ ದ್ವಿತೀಯಾಹುತಿಂ, ಋಷಿಭ್ಯ ಸ್ಸ್ವಾಹೇತಿ ತೃತೀಯಾಹುತಿಂ ಹುತ್ವಾ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ, ಕರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಪೂರ್ವವತ್ಕೃತ್ವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ, ವೇದಸಮಾಪ್ತಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತ್ವಿತಿ ವದೇತ್ । ತೇಽಪಿ ವೇದ ಸಮಾಪ್ತಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ಪ್ರತಿ ಬ್ರೂಯುಃ ॥

ಇತಿ ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಮಹಾವ್ರತ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಆಚಾರ್ಯಃ ಪೂರ್ವವದುದಗಯನಾದಿ ಕಾಲೇ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಸಮಾಪ್ತಿಪರ್ಯಂತಂ ಮಹಾನ್ನಾಮ್ನೀ ವ್ರತವತ್ಕೃತ್ವಾ, ಸಂವತ್ಸರ ಪರ್ಯಂತಂ ಮಹಾವ್ರತಮಾಚರೇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರೈಷಮುಕ್ತ್ವಾ, ತೇನ ಸಂವತ್ಸರಂ ವ್ರತ ಆಚರಿತೇ ಗ್ರಾಮಾದ್ಬಹಿರ್ಗತ್ವಾ, ಶುಚೌ ದೇಶೇ ಪ್ರಾಗಗ್ರೇಷು ದರ್ಭೇಷು ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಉಪವಿಶ್ಯ, ಶಿಷ್ಯೇಣ ವಿಧಿವದಭಿವಾದನ ಪೂರ್ವಕಂ ಮಹಾವ್ರತಂ ಭೋ ಅನುಬ್ರೂಹೀತಿ ಯಾಚನಿಕ ವೃತ್ತ್ಯೋಕ್ತಃ ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಉಪವೇಶ್ಯ, ಅಥಮಹಾವ್ರತಮಿಂದ್ರ ಮಿತ್ಯಾದ್ಯಾರಣ್ಯಕಂ ತ್ರಿರ್ಬ್ರೂಯಾತ್ ॥

ಮಹಾವ್ರತ

ಆಚಾರ್ಯನು ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಹಾನಾಮ್ನೀವ್ರತದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತ ಮಹಾವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಮಹಾವ್ರತವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ''ಅಥ ಮಹಾವ್ರತಂ---

ಅಥ ಮಹಾವ್ರತಂ :- ಇಂದ್ರೋ ವೈವೃತ್ರಂ ಹತ್ವಾ ಮಹಾನಭವದ್ಯನ್ಮಹಾನ ಭವತ್ತನ್ಮಹಾವ್ರತಮಭವತ್ತನ್ಮಹಾವ್ರತಸ್ಯ ಮಹಾವ್ರತತ್ವಂ । ದ್ವೇ ಏತಸ್ಯಾಹ್ನ ಆಜ್ಯೇ ಕುರ್ಯಾದಿತಿ ಹೈಕ ಆಹುರೇಕಮಿತಿ ತ್ವೇವಸ್ಥಿತಂ । ಪ್ರವೋ ದೇವಾಯಾಗ್ನಯ ಇತಿ ರಾದ್ಧಿಕಾಮಃ । ವಿಶೋವಿಶೋವೋ ಅತಿಥಿಮಿತಿ ಪುಷ್ಟಿಕಾಮಃ । ಪುಷ್ಟಿರ್ವೈ ವಿಶಃ ಪುಷ್ಟಿಮಾ್ ಭವತೀತಿ । ಅತಿಥಿಮಿತಿ ಪದಂ ಭವತಿ । ನೈತತ್ಕುರ್ಯಾದಿತ್ಯಾಹುರೀಶ್ವರೋऽತಿಥಿರೇವ ಚರಿತೋಃ । ತದುಹಸ್ಮಾಹ ಕುರ್ಯಾದೇವ । ಯೋ ವೈ ಭವತಿ ಯಃ ಶ್ರೇಷ್ಠತಾಮಶ್ನುತೇ ಸ ವಾ ಅತಿಥಿರ್ಭವತಿ। ನ ವಾ ಅಸಂತಮಾತಿಥ್ಯಾಯಾದ್ರಿಯಂತೇ । ತಸ್ಮಾದು ಕಾಮಮೇವೈವತ್ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಸ ಯದ್ಯೇತತ್ಕುರ್ಯಾತ್ । ಆಗನ್ಮವೃತ್ರಹಂತಮಮಿತ್ಯೇತಂ ತೃಚಂ ಪ್ರಥಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಏ ತದ್ವಾ ಅಹರೀಪ್ಸಂತ ಸ್ಸಂವತ್ಸರಮಾಸತೇತ ಆಗಚ್ಛಂತಿ। ತ ಏತೇऽನುಷ್ಟುಪ್ ಶೀರ್ಷಾಣಸ್ತ್ರಯಸ್ತೃಚಾ ಭವಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವೈ ಗಾಯತ್ರೀ ವಾಗನುಷ್ಟುಪ್। ಬ್ರಹ್ಮಣೈವ ತದ್ವಾಚಂ ಸಂದಧಾತಿ । ಅಬೋಧ್ಯಗ್ನಿಸ್ಸಮಿಧಾ ಜನಾನಾಮಿತಿ ಕೀರ್ತಿಕಾಮಃ । ಹೋತಾऽಜನಿಷ್ಟ ಚೇತನ ಇತಿ ಪ್ರಜಾಪಶುಕಾಮಃ ।

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತ್ರಿವಾರ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಪೂರ್ವವನ್ಮಂತ್ರದ್ವಯೇನ ಆದಿತ್ಯಾವೇಕ್ಷಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತತೋ ಗುರು ಶಿಷ್ಯೌ ಅಗ್ನ ಇಳಾದಿಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಭೂಮಿಮುಪಸ್ಪೃಶೇತಾಂ। ತತಶ್ಶಿಷ್ಯಸ್ತು ದಿವಾ ಬ್ರಹ್ಮೌದನಂ ಪಕ್ತ್ವಾ ಆಚಾರ್ಯಾಯ ನಿವೇದಯೇತ್ । ತತ ಆಚಾರ್ಯೋ ಮಹಾನಾಮ್ನೀಭ್ಯಸ್ಸ್ವಾಹೇತಿ ಸ್ಥಾನೇ ಮಹಾವ್ರತಾಯ ಸ್ವಾಹೇತಿ ಯೋಜಯಿತ್ವಾ ಸರ್ವಂ

ಇತಿ ಪ್ರಜಾಪಶುಕಾಮಃ'' ಎಂದು ಆರಣೋಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಈ ಆರಣಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮೂರು ಸಲ ಪಠಿಸಬೇಕು ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಆದಿತ್ಯನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ನಂತರ ಗುರುವು ಹಗಲಿನಲ್ಲೇ ಬ್ರಹ್ಮೌದನವನ್ನು ಅಂದರೆ ಚರುವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾನಾಮ್ನೀಭ್ಯ ಸ್ವಾಹಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಹಾವ್ರತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಎಂದು ಅನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಚಾರ್ಯನು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನೇ ಆರಣ್ಯಕಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಬಹುದು.

ಅನುಪ್ರವಚನೀಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಆಚಾರ್ಯಾಭಾವೇ ಶಿಷ್ಯಸ್ಸ್ವಯಮೇವ ಮಹಾವ್ರತಾಧ್ಯಯನಾದಿಕಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಇತಿ ಮಹಾವ್ರತ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಉಪನಿಷದ್ವ್ರತ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಆಚಾರ್ಯಃ ಪೂರ್ವವತ್ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಸಮಾಪ್ತಿಪರ್ಯಂತಂ ಉಪನಿಷದ್ವ್ರತಮಾಚರೇತಿ ಶಿಷ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ, ಶಿಷ್ಯೇಣ ತದಾ ಸಂವತ್ಸರಂ ವ್ರತಂ ಚಾರಯಿತ್ವಾ ಗ್ರಾಮಾದ್ಬಹಿರ್ಗತ್ವಾ -

ಅಥಾತ ಸ್ಸಂಹಿತಾಯಾ ಉಪನಿಷತ್ । ಪೃಥಿವೀಪೂರ್ವರೂಪಂ । ದ್ಯೌರುತ್ತರ ರೂಪಂ । ವಾಯುಸ್ಸಂಹಿತೇತಿ ಮಾಂಡೂಕೇಯಃ । ಆಕಾಶಸ್ಸಂಹಿತೇತ್ಯಸ್ಯ ಮಾಕ್ಷವ್ಯೋ ವೇದಯಾಂಚಕ್ರೇ । ಸಹಾವಿಪರಿಹೃತೋ ಮೇನೇ ನಮೇಽಸ್ಯ ಪುತ್ರೇಣ ಸಮಗಾದಿತಿ । ಸಮಾನೇ ವೈ ತತ್ಪರಿಹೃತೋ ಮೇನೇ ಇತ್ಯಾಗಸ್ತ್ಯಃ । ಸಮಾನಂ ಹ್ಯೇತದ್ಭವತಿ ವಾಯುಶ್ಚಾಕಾಶಶ್ಚ । ಇತ್ಯಧಿದೈವತಮಥಾಧ್ಯಾತ್ಮಂ। ವಾಕ್ಪೂರ್ವರೂಪಂ । ಮನ ಉತ್ತರ ರೂಪಂ । ಪ್ರಾಣಸ್ಸಂಹಿತೇತಿ ಶೂರವೀರೋ ಮಾಂಡೂಕೇಯಃ । ಅಥಹಾಸ್ಯ ಪುತ್ರ ಆಹ ಜ್ಯೇಷ್ಠೋ ಮನಃ ಪೂರ್ವರೂಪಂ । ವಾಗುತ್ತರರೂಪಂ। ಮನಸಾ ವಾ ಅಗ್ರೇ ಸಂಕಲ್ಪಯತ್ಯಥ ವಾಚಾವ್ಯಾಹರತಿ ತಸ್ಮಾನ್ಮನ ಏವ ಪೂರ್ವರೂಪಂ ವಾಗುತ್ತರ ರೂಪಂ । ಪ್ರಾಣಸ್ತ್ವೇವ ಸಂಹಿತೇತಿ । ಸಮಾನಮೇನಯೋರತ್ರ ಪಿತುಶ್ಚ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಚ ಸ ಏಷೋಽಶ್ವರಥಃ ಪ್ರಷ್ಟಿವಾಹನೋ ಮನೋ ವಾಕ್ಪ್ರಾಣ ಸಂಹತಃ । ಸ ಯ ಏವಮೇತಾಂ

ಆಚಾರ್ಯನು ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿ ಹೋಮಶೇಷ ಸಮಾಪ್ತಿಪರ್ಯಂತ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಉಪನಿಷದ್ವ್ರತವನ್ನು ಸಂವತ್ಸರ ಪರ್ಯಂತ ಆಚರಿಸುವಂತೆ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಸಿಸಲು, ಗುರ್ವಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ

ಸಂಹಿತಾಂ ವೇದ ಸಂಧೀಯತೇ ಪ್ರಜಯಾ ಪಶುಭಿರ್ಯಶಸಾ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸೇನ ಸ್ವರ್ಗೇಣ ಲೋಕೇನ ಸರ್ವಮಾಯುರೇತಿ । ಇತಿನು ಮಾಂಡೂಕೇಯಾನಾಂ । ಇತ್ಯಾರಣ್ಯಕಂ ಪೂರ್ವವದ್ಬ್ರೂಯಾತ್ ॥

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತಥೈವ ತ್ರಿವಾರಮುಕ್ತ್ವಾ ಮಿತ್ರಸ್ಯತ್ವೇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೇನ ಆದಿತ್ಯಾವೇಕ್ಷಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತತೋ ಗುರು ಶಿಷ್ಯೌ ಅಗ್ನ ಇಳೇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರೈಃ ಭೂಮಿಂ ಸ್ಪೃಶೇತಾಂ । ತತಶ್ಶಿಷ್ಯಸ್ತು ದಿವಾ ಬ್ರಹ್ಮೌದನಂ ಶ್ರಪಯೇತ್ । ತತ ಆಚಾರ್ಯೋ ಮಹಾವ್ರತಾಯ ಸ್ವಾಹೇತಿ ಸ್ಥಾನೇ ಉಪನಿಷದೇ ಸ್ವಾಹೇತಿ ಯೋಜಯಿತ್ವಾ ಸರ್ವಮನು ಪ್ರವಚನೀಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಆಚಾರ್ಯಾಭಾವೇ ಶಿಷ್ಯಸ್ಸ್ವಯಮೇವ ಅಧ್ಯಯನಾದಿಕಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಇತ್ಯುಪನಿಷದ್ವ್ರತ ಪ್ರಯೋಗಃ

'ಅಥಾತಸ್ಸಂಹಿತಾಯಾಃ---ಮಾಂಡೂಕೇಯಾನಾಂ' ಎಂದು ಆರಣ್ಯೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಆದಿತ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ, 'ಮಹಾವ್ರತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ' 'ಉಪನಿಷದೇ ಸ್ವಾಹಾ' ಎಂದು ಅನುಪ್ರವಚನೀಯ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

ಗೌದಾನಿಕ ವ್ರತ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ಷೋಡಶೇ ವರ್ಷೇ ಉದಗಯನೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ಚೌಲಪ್ರಕರಣೋಕ್ತ ತಿಥ್ಯಾದಿಷು ಗೋದಾನವ್ರತಂ ನಾಮ ಕರ್ಮ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ :-

ಪೂರ್ವೇದ್ಯುರಾಚಾರ್ಯಃ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಃ ಕೃತಸ್ನಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಸ್ವಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತ ಉಪವೇಶ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ತಿಥ್ಯಾದಿಕಂ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ, ಅಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ ಗೋದಾನವ್ರತಂ ಕರ್ತುಂ ತದಂಗಭೂತ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾಂಕುರಾರ್ಪಣ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಾಭ್ಯುದಯಿಕಾನಿ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತವತ್ಕ್ರಮೇಣ ತಾನಿ ಕೃತ್ವಾ, ಪರೇದ್ಯುಃ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಪೂರ್ವವದುಪವೇಶ್ಯ, ಮಯಾ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ಗೌದಾನಿಕಹೋಮೇ ದೇವತಾಪರಿಗ್ರಾಹಾರ್ಥಂ ಅನ್ವಾಧಾನಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಸೂರ್ಯನಾಮಕೇ ಅನ್ವಾಹಿತೇಽಗ್ನೌ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಘಾರಾವಾಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತ ಮುಕ್ತ್ವಾ, ತ್ರಿರಗ್ನಿಂ ಪವಮಾನಂ, ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚಾಜ್ಯೇನ ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮಿತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಯೋಯಕ್ಷ್ಯೇ ಇತ್ಯಂತ ಮುಕ್ತ್ವಾ, ಸಮಿದ್ವಯಮಗ್ನಾವಧಾಯ, ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ ನಿಧಾನಾದಿ, ಶ್ಮಶ್ರುವಾಪನಾಂತಂ ಕರ್ಮ ಸಮಾವರ್ತನವತ್ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ಸ್ನಾತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಪೂರ್ವವದುಪವೇಶ್ಯ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ, ಸಮಾಪ್ಯ, ತಚ್ಚವ್ರೀಹ್ಯಾದಿ ಪಾತ್ರಚತುಷ್ಟಯಂ ನಾಪಿತಾಯ ದದ್ಯಾತ್ ॥

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಅಹಶ್ಶೇಷಂ ಮೌನೀ ಭವನ್ನಿತ್ವಾ, ವಂದಿತ ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯಃ ಅಥ ಗುರೋರಂತಿಕಂ ಗತ್ವಾ, ವರಂ ದದಾಮೀತಿ ವಾಚಂ ವಿಸೃಜ್ಯ, ತಸ್ಮೈ ಅನಡ್ವಾಹಂ ಗಾಂ ಚ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ವೇನ ಯಾಚಯಿತ್ವಾ ವಾ ದದ್ಯಾತ್ ।

ಗೌದನಿಕವ್ರತ

ಜನ್ಮಾದಿಹದಿನಾರನೇ ವರ್ಷದ ಉತ್ತರಾಯಣದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚೌಲಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವ ತಿಥ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೋದಾನವ್ರತವೆಂಬ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಾನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಸಮೇತ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದು ಸಮಾವರ್ತನ ಕರ್ಮಪ್ರಕಾರದಂತೆ

ತತಃ ಪರೇದ್ಯುಃ ಸಂವತ್ಸರಪರ್ಯಂತಂ ಗೋದಾನ ವ್ರತಮಾಚರೇತಿ ಆಚಾರ್ಯೇಣೋಕ್ತಃ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಸಂವತ್ಸರಪರ್ಯಂತಂ ಕೇಶಶ್ಮಶ್ರೂಣಿ ಧೃತ್ವಾ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ನಿಯಮೇನ ಗುರುಸಮೀಪೇ ವ್ರತಂ ಚರಿತ್ವಾ, ಕರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಪೂರ್ವವತ್ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಇತಿ ಗೌದಾನಿಕವ್ರತ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಪ್ರಧಾನ ದೇವತಾ ಹೋಮ, ಉಂದನ, ದಿಗ್ವಪನಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ಹೋಮಶೇಷವನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದು.

ಚೌಲಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನು ಕುಮಾರನಿಗೆ ಉಂದನ ಮತ್ತು ದಿಗ್ವಪನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅಸ್ಯ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗೋದಾನ ವ್ರತ ಮತ್ತು ಸಮಾವರ್ತನ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೇ ಸ್ವಯಂ ಕರ್ತೃವಾದ್ದರಿಂದ ಮಮ, ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ, ಮೇ, ವಪಾಮಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಗೌದಾನಿಕ ವ್ರತ ಹೋಮವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಂದನಾದಿ ದಿಗ್ವಪನಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯನು ಪುನಃ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ "ತ್ರಿರಗ್ನಿಂ ಪವಮಾನಂ, ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚಾಜ್ಯೇನ", ಎಂದು ಅನ್ವಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಯ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷ ಸಮಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವ್ರತನಿಯಮಾದಿಗಳಿಂದ ವರ್ಷಕಾಲ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ನಿಯಮ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದೇ ದಿನ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನಾಲ್ಕು ವ್ರತಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದು ಆಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಒಂಭತ್ತು ಆವರ್ತಿ ಅಗ್ನಿಮುಖವಾಗಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುದ್ವಾದಶಪಾತ್ರಪ್ರಯೋಗ ಅಂದರೆ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ವ್ರತ, ಮಹಾವ್ರತ, ಐದು ಕೇವಲಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಷಟ್ಪಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ. ಮೂರು ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ವ್ರತ, ಮಹಾವ್ರತ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷದ್ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಆರಣೋಪದೇಶವಾಗಬೇಕು. ಇವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೇಳಬಾರದು. ದೇವಾಲಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಬೇಕು. ಈ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಜನರು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಈ ಕರ್ಮವು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ತಂದೆಯು ಪುತ್ರನೊಡನೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಫಲಪೂಜೆಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಕರ್ಮೇಶ್ವರಾರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

ಸಮಾವರ್ತನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಆಚರಿತನಿಯಮಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಾದಿ ವ್ರತಚತುಷ್ಟಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಗುರುಣಾಽನುಜ್ಞಾತ ಆಚಾರ್ಯಗೃಹೇ ಸ್ವಗೃಹೇ ವಾ ಸಮಾವರ್ತನಂ ನಾಮ ಕರ್ಮ ಕುರ್ಯಾತ್।

ನಿಯಮವ್ರತಚತುಷ್ಟಯಲೋಪಪಕ್ಷೇ ಪೂರ್ವೇದ್ಯುಸ್ಸದ್ಯೋ ವಾ ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ಮಮ ಯಥೋಕ್ತಕಾಲ ಶೌಚಾಚಮನಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ದರ್ಭ ಭಿಕ್ಷಾಗ್ನಿಕಾರ್ಯರಾಹಿತ್ಯ ಶೂದ್ರಾದಿಸ್ಪರ್ಶನ ಕೌಪೀನ ಕಟಿಸೂತ್ರ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಮೇಖಲಾದಂಡಾಜಿನತ್ಯಾಗ ದಿವಾಸ್ವಾಪಚ್ಛತ್ರಧಾರಣ ಪಾದುಕಾಧ್ಯಾರೋಹಣ ಮಾಲಾಧಾರಣೋದ್ವರ್ತನಾನು ಲೇಪನಾಂಜನ ಜಲಕ್ರೀಡಾ ದ್ಯೂತನೃತ್ಯಗೀತವಾದ್ಯಾದ್ಯಭಿರತಿಪಾಷಂಡಾದಿಸಂಭಾಷಣ ಪರ್ಯುಷಿತಭೋಜನಾಭಕ್ಷ್ಯ ಭಕ್ಷಣಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತಲೋಪ ಜನಿತ ಸಕಲ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಾದಿ ವ್ರತಲೋಪಜನಿತ ಸಕಲ ದೋಷ ಪರಿಹಾರದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮಂ ಸಕೃಚ್ಛ್ರಾಚರಣಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಸ್ಥಂಡಿಲೋಲ್ಲೇಖನಾದ್ಯಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂತಂ ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾ

ಪುನರ್ದೇಶಕಾಲಕಥನಪೂರ್ವಕಮಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಅಗ್ನಿಂ ವಾಯುಂ ಸೂರ್ಯಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚಾಜ್ಯೇನ ಭೂರಗ್ನಯ ಇತ್ಯಾದಿಭಿಶ್ಚತುರ್ಭಿರ್ಮಹಾ ವ್ಯಾಹೃತ್ಯುಕ್ತ ದೇವತಾ ಆಜ್ಯೇನ ಪುನರ್ವ್ಯಸ್ತಸಮಸ್ತ ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿರಾಜ್ಯೇನ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಾದಿ ವ್ರತಲೋಪಾರ್ಥಂ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತವಾರಮಷ್ಟಾವಿಂಶತಿವಾರಮಷ್ಟವಾರಂ ವಾ ಪ್ರತಿವ್ರತಮಾಜ್ಯೇನ ಶೇಷೇಣೇತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಯೋಯಕ್ಷ್ಯ ಇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಅನ್ವಾಧಾಯ ಪರಿಸಮೂಹನಾದ್ಯಾಜ್ಯ ಭಾಗಾಂತಂ ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ರುವೇಣಾಜ್ಯಮಾದಾಯ ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿರ್ಜುಹುಯಾತ್ ॥

ಸಮಾವರ್ತನೆ

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಸಂಧ್ಯಾದ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ವ್ರತಚತುಷ್ಟಯವೆಂಬ ಕರ್ಮಗಳು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಲೋಪವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಗ್ನಿ ವಾಯು ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಿಗೂ, ಅಗ್ನಿಪೃಥಿವಿ ಮಹಾಂತ, ವಾಯ್ವಂತರಿಕ್ಷ ಮಹಾಂತ, ಆದಿತ್ಯ ದಿವ ಮಹಾಂತ, ಚಂದ್ರಮಾ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ದಿಶೋ ಮಹಾಂತರಿಗೂ, ಪುನಃ ಅಗ್ನಿವಾಯು ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಿಗೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಧಾನದೇವತೆಯಾದ ಸವಿತೃವಿಗೂ ಯಥಾ ಶಕ್ತಿ

ಓಂ ಭೂ ಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ । ಓಂ ಭುವ ಸ್ಸ್ವಾಹಾ ವಾಯವ ಇದಂ । ಓಂ ಸ್ವ೧ ಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಸೂರ್ಯಾಯೇದಂ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವ೧ ಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ । ಇತಿ ಹುತ್ವಾ ಓಂ ಭೂರಗ್ನಯೇ ಚ ಪೃಥಿವ್ಯೈ ಚ ಮಹತೇ ಚ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ಪೃಥಿವ್ಯೈ ಮಹತ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ಓಂ ಭುವೋ ವಾಯವೇ ಚಾಂತರಿಕ್ಷಾಯ ಚ ಮಹತೇ ಚ ಸ್ವಾಹಾ। ವಾಯವೇಽಂತರಿಕ್ಷಾಯ ಮಹತ ಇದಂ ॥ ಸುವರಾದಿತ್ಯಾಯ ಚ ದಿವೇ ಚ ಮಹತೇ ಚ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ದಿವೇ ಮಹತ ಇದಂ ॥ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಶ್ಚಂದ್ರಮಸೇ ಚ ನಕ್ಷತ್ರೇಭ್ಯಶ್ಚ ದಿಗ್ಭ್ಯಶ್ಚ ಮಹತೇ ಚ ಸ್ವಾಹಾ । ಚಂದ್ರಮಸೇ ನಕ್ಷತ್ರೇಭ್ಯೋ ದಿಗ್ಭ್ಯೋ ಮಹತ ಇದಂ ॥ ಇತಿ ಚತಸ್ರ ಆಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಹುತ್ವಾ ಪುನರ್ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿರ್ಜುಹುಯಾತ್ ॥ ಓಂ ಭೂ ಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ॥ ಓಂ ಭುವಸ್ಸ್ವಾಹಾ ವಾಯವ ಇದಂ ॥ ಓಂ ಸ್ವ೧ ಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಸೂರ್ಯಾಯೇದಂ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವ ಸ್ವ೧ ಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ॥ ಇತಿ ಹುತ್ವಾ॥

ತತ್ಸವಿತುರ್ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ಸವಿತಾಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಾದಿ ವ್ರತಲೋಪಾರ್ಥಂ ಆಜ್ಯಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋ ಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ಸ್ವಾಹಾ॥

ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಆಜ್ಯಾಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದು. ಪುನಃ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಸಮಾವರ್ತನ ಹೋಮಕ್ಕೆ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಚೌಲಹೋಮದಂತೆಯೇ ಪ್ರಧಾನ ಹೋಮ, ಉಂದನ, ದಿಗ್ವಪನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಸ್ವಯಂ ಕರ್ತೃವಾದ್ದರಿಂದ, ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಪಾಮಿ, ಇದಂ, ಮಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಊಹೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಚೌಲದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಊಹೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಕಾಶೀಯಾತ್ರಾಂಗ ಮಣ್ಯಾದಿ ಏಕದಶದ್ರವ್ಯಗಳೊಡನೆ ಕಾಶೀಯಾತ್ರ ಮಾಡಿ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಮೇಲಿಟ್ಟಿದ್ದ

ಇತಿ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸಂಖ್ಯಯಾ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಪ್ರತಿವ್ರತಂ ಹುತ್ವೋದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಜೇತ್ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ನಿಯಮ ಲೋಪದೋಷಾಪನೋದನಾರ್ಥಂ ಕೃಛ್ರತ್ರಯಂ, ವ್ರತಚತುಷ್ಟಯ ಲೋಪಜನಿತ ದೋಷಾಪನೋದನಾರ್ಥಂ ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕಮೇಕೈಕಕೃಛ್ರ ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯತ್ವೇನ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಂ ಸುವರ್ಣಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋದತ್ವಾ ತೈಸ್ಸಕಲದೋಷಪರಿಹಾರದ್ವಾರಾ ಸಮಾವರ್ತನ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತ್ವಿತ್ಯುಕ್ತೇ ತಾನ್ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ, ಸಮಾಪ್ಯ, ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾಸನ್ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಃ ಕೃತಪ್ರಾತರಗ್ನಿಕಾರ್ಯೋ ಮಣ್ಯಾದ್ಯೇಕಾದಶದ್ರವ್ಯಾಣಿ ಸಂಪಾದ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ತಿಥ್ಯಾದಿ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಮಮ ಗೃಹಸ್ಥಾದ್ಯಾಶ್ರಮಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಸಮಾವರ್ತನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ತದಂಗಭೂತ ಸ್ವಸ್ತಿ ವಾಚನಾಂಕುರಾರ್ಪಣ ಗ್ರಹಯಜ್ಞಾಭ್ಯುದಯಿಕಾನಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವತ್ಕೃತ್ವಾ

ತತೋ ಯಜ್ಞಿಯವೃಕ್ಷಸ್ಯೈಕಾಂ ಪ್ರಾದೇಶಸಮ್ಮಿತಾಂ ಸಮಿಧಮಾಹೃತ್ಯ ಭೂಮೇರನ್ಯತ್ರೋಪರಿ ನಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತ ಸಂಪೂರ್ತ್ಯರ್ಥಂಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಗಾಂ ದತ್ವಾ ವಿಧಿವತ್ಕೌತುಕಸೂತ್ರಮಾಬಧ್ಯ ಉಪಲೇಪನಾದ್ಯಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುನರ್ದೇಶ ಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ಅಸ್ಮಿನ್ ಸಮಾವರ್ತನ ಹೋಮೇ ದೇವತಾಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದ್ಯಾಘಾರಾವಾಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ತ್ರಿರಗ್ನಿಂ ಪವಮಾನಂಪ್ರಜಾಪತಿಂಚಾಜ್ಯೇನ ಮಧ್ಯೇ ಸಮಾವರ್ತನಾದಿ ಗೃಹ್ಯೋಕ್ತತಂತ್ರೇಣ ಅಗ್ನಿಮುಪರಿಸಮಿಧಾ, ವಿಶ್ವಾನ್‌ದೇವಾನ್ ದಶಸಮಿದ್ಭಿಃ, ಶೇಷೇಣೇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಅನ್ವಾಧಾಯ ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ ನಿಧಾನಾಂತೇ ಅಗ್ನೇರುತ್ತರತೋ ವ್ರೀಹಿಯವಮಾಷ ತಿಲಶರಾವಾಣಿಚೌಲವಚ್ಛಮೀ ಪರ್ಣಾದ್ಯಾಸಾದಯೇತ್ ॥ ತತೋಬ್ರಹ್ಮಾ ಏಕವಿಂಶತಿ ಕುಶಾಂಕುರಾನ್ ದಧಾನೋನಿ ವಸೇತ್ ।

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಗ್ನ್ಯರ್ಚನಾದ್ಯಾಘಾರಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷೀತ್ಯಾದಿ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಶತಂ ವೈಖಾನಸಾ ಅಗ್ನಿಃ ಪವಮಾನೋ ಗಾಯತ್ರೀ ॥ ಸಮಾವರ್ತನ ಪ್ರಧಾನಾಜ್ಯಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷಿ ---- ದುಚ್ಛುನಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ಋಷಿಃ---- ಮಹಾಗಯಂ ಸ್ವಾಹಾ॥

ಅಗ್ನೇ ಪವಸ್ವ----ಮಯಿ ಪೋಷಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಸಮಿತ್ತೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ಮೃತಂ ಚ ಮೇ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ವಾಹಾಂತದವರೆಗೂ ಹೇಳಿ ಹೋಮಮಾಡಿ ದಶಸಮಿದ್ಧೋಮವನ್ನೂ ಮಮಾಗ್ನೇ ಎಂಬ ಹತ್ತು ಋಕ್ಕುಗಳುಳ್ಳ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಕ್ಕೂ ಹೋಮಮಾಡಿ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದು. ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾದ 'ವಿವಾಹ ದೀಪಿಕಾ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿಶದವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಸರ್ವತ್ರ ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನಮಮ ॥ ಪ್ರಜಾಪತೇ ನತ್ವದಿತ್ಯಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ :-

ಪ್ರಜಾಪತೇ---ರಯೀಣಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಇತಿ ಚತುರ್ಭಿರ್ಮಂತ್ರೈರ್ಜುಹುಯಾತ್ ॥ ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶೀತಮುಷ್ಣಂಚೋಭೇ ವಾರಿಣೀ ಪಾತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪೃಥಗಾನೀಯ ವಟೋಃ ಪಶ್ಚಿಮದೇಶೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತದುದಕದ್ವಯಮನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಪಾತ್ರೇ

''ಉಷ್ಣೇನ ವಾಯಉದಕೇನೇಹಿ''

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಯುಗಪನ್ನಿನೀಯ ತದೇಕದೇಶಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ನವನೀತೇನ ದಧ್ನಾ ವಾ ಮಿಶ್ರಯಿತ್ವಾ, ವಟೋರ್ವಾಮಶ್ಮಶ್ರುಪ್ರದೇಶಮಾರಭ್ಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ

''ಆದಿತಿ ಶ್ಮಶ್ರೂಣಿ ವಪತ್ವಾಪ ಉಂದಂತು ವರ್ಚಸೇ''

ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಪ್ರತಿಕ್ಲೇದನಮಾವರ್ತಯನ್ ತ್ರಿವಾರಂ ಶ್ಮಶ್ರೂಣ್ಯೇವ ಕ್ಲೇದಯಿತ್ವಾ ಸ್ವಹಸ್ತಸ್ಥಿತೇಷ್ವಂಕುರೇಷು ತ್ರೀನಂಕುರಾನಾದಾಯ ದಕ್ಷಿಣಶ್ಮಶ್ರುಭಾಗೇ ಪಶ್ಚಿಮಾಗ್ರಾನ್ನಿದಧ್ಯಾತ್। ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ

''ಓಷಧೇತ್ರಾಯಸ್ವ ಮಾಂ'' ಇತಿ ಜಪೇತ್ ।

ತೇಷ್ವಂಕುರೇಷು ತಾಮ್ರಮಯಂ ಕ್ಷುರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನಿದಧ್ಯಾತ್

''ಸ್ವಧಿತೇ ಮಾ ಮಾ ಹಿಂಸೀಃ'' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಜಪಿತ್ವಾ ಯೇನಾವಪತ್ಸವಿತಾ ಕ್ಷುರೇಣ ಸೋಮಸ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ ವರುಣಸ್ಯ ವಿದ್ವಾನ್ । ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾಣೋ ವಪತೇದಂ ಮಮಾಯುಷ್ಮಾನ್ ಜರದಷ್ಟಿರ್ಯಥಾಸಂ ॥ ಇತ್ಯುಚ್ಚರೇತ್ ॥

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಶ್ಮಶ್ರುಕಾನ್ ಛಿತ್ವಾ ತಾನಂಕುರಾನ್ ಪ್ರಾಗಗ್ರಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ಶಮೀಪರ್ಣಶರಾವಾಚ್ಛಮೀಪರ್ಣಾನ್ಯಾದಾಯ ತೈಸ್ಸಹೈಕೀಕೃತ್ಯ ತಾನಾನಡುಹೇ ಗೋಮಯೇ

ನಿದಧ್ಯಾತ್ ॥ ಏವಂ ದ್ವಿತೀಯಾದಿಚ್ಛೇದನೇಷು ಕುಶಾಂಕುರತ್ರಯನಿಧಾನಾದಿ ಸಮಂತ್ರಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ । ಛೇದನೇ ಮಂತ್ರಭೇಧಃ

ಯೇನ ಧಾತಾ ಬೃಹಸ್ಪತೇರಗ್ನೇರಿಂದ್ರಸ್ಯ ಚಾಯುಷೇಽವಪತ್ । ತೇನ ಮ ಆಯುಷೇ ವಪಾಮಿ ಸುಶ್ಲೋಕ್ಯಾಯ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥ ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯಚ್ಛೇದನೇ ॥ ಯೇನ ಭೂಯಶ್ಚ ರಾತ್ರ್ಯಾಂಜ್ಯೋಕ್ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸೂರ್ಯಂ । ತೇನ ಮ ಆಯುಷೇ ವಪಾಮಿ ಸುಶ್ಲೋಕ್ಯಾಯ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥ ಇತಿ ತೃತೀಯಚ್ಛೇದನೇ ॥

ಚತುರ್ಥೇತು ಯೇನಾವಪದ್ಯೇನ ಧಾತಾ ಯೇನ ಭೂಯಶ್ಚೇತಿ ತ್ರಯೋಽಪಿ ಮಂತ್ರಾಸ್ಸ್ಯುಃ । ಏವಂ ಚತ್ವಾರಿ ಛೇದನಾನಿ ದಕ್ಷಿಣ ಶ್ಮಶ್ರುಭಾಗೇ ಕೃತ್ವಾ ಉತ್ತರಶ್ಮಶ್ರುಭಾಗೇಽಪಿ ತ್ರೀಣ್ಯೇವ ಛೇದನಾನ್ಯಾದಿತಃ ಕುರ್ಯಾನ್ನ ಸರ್ವೈಶ್ಚತುರ್ಥಂ ॥

ಯತ್ಕ್ಷುರೇಣಮರ್ಚಯತಾ ಸುಪೇಶಸಾ ವಪ್ತಾ ವಪಸಿ ಶ್ಮಶ್ರೂಣಿ । ಶುಂಧಿ ಶಿರೋ ಮುಖಂ ಮಾ ಮ ಆಯುಃ ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥

ಇತ್ಯನೇನಾಗ್ರತ ಆರಭ್ಯಾಮೂಲಂ ಕ್ಷುರಧಾರಾಮುವಮೃಜ್ಯ ನಾಪಿತಮಾಹೂಯ ಶೀತೋಷ್ಣಾಭಿರದ್ಭಿರಬರ್ಥಂಕುರ್ವಾಣೋಽಕ್ಷುಣ್ವನ್ ಕುಶಲೀ ಕೇಶಶ್ಮಶ್ರು ಲೋಮನಖಾನ್ಯು ದಕ್ಸಂಸ್ಥಾನಿ ಕುರ್ವಿತಿ ಪ್ರೈಷೇಣಾನುಶಾಸ್ಯ ತತ್ಪ್ರೈಷಾರ್ಥಂ ಚಾವಬೋಧ್ಯ ತೇನ ನಾಪಿತೇನ ಪೂರ್ವಸೇಕಾವಶಿಷ್ಟೈಶ್ಶೀತೋಷ್ಣಾಂಬುಭಿರಗ್ರಪಾಣಿನಾ ಆರ್ದ್ರೀಕೃತ್ಯ ಕೇಶಶ್ಮಶ್ರು ಲೋಮ ನಖಾನ್ಯುದಕ್ಸಂಸ್ಥಾನಿ ವಾಪಯಿತ್ವಾ ವ್ರೀಹ್ಯಾದಿಪಾತ್ರ ಚತುಷ್ಟಯಂ ಸಹಿರಣ್ಯಂ ನಾಪಿತಾಯ ದದ್ಯಾತ್ ॥ ತತಃ ಕರಂಜ ಬೀಜಪಿಷ್ಟೇನ ಸ್ವಶರೀರಮುದ್ವರ್ತ್ಯ ಶೀತೋಷ್ಣೈರುದಕೈಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದ್ವಿರಾಚಮ್ಯ ಪುನರ್ವಹ್ನೇರಂತಿಕಮಾಗತ್ಯ ಏಕಂ ನವಂ ವಸ್ತ್ರಂ ಸಮನ್ತ್ರಂ ಪರಿಧಾಯ ಅನ್ಯದ್ವಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಾವೃಣುಯಾತ್ ॥ ದ್ವಿರಾಚಮ್ಯ ಪಾಣಿನಾಂಜನಮಾದಾಯ 'ಅಶ್ಮನಸ್ತೇಜೋಽಸಿ ಚಕ್ಷುರ್ಮೇ ಪಾಹಿ' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸವ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಚಕ್ಷುಷೀ ಕ್ರಮೇಣಾಂಕ್ತ್ವಾ 'ಅಶ್ಮನಸ್ತೇಜೋಽಸಿ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಮೇ' ಪಾಹಿ ಇತ್ಯನೇನ ಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಂ ದಕ್ಷಿಣಸವ್ಯಶ್ರೋತ್ರೇ ಅಲಂಕೃತ್ಯ, ಕುಂಕುಮಾದ್ಯನುಲಿಪ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಪೂರ್ವಂ ಮುಖಂ ಪಶ್ಚಾದಿತರಾಂಗಾನ್ಯುಪಲಿಪ್ಯ, ಕರೌಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ "ಅನಾರ್ತಾಸ್ಯನಾರ್ತೋಽಹಂ ಭೂಯಾಸಂ" ಇತ್ಯನೇನ ಶಿರಸಿ ಸ್ರಜಂ ಬಧ್ವಾ 'ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೇಸ್ಥಸ್ಸರ್ವತೋ ಮಾ ಪಾತಂ ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಚರ್ಮಮಯ್ಯಾ ವುಪಾನಹೌ ದಕ್ಷಿಣಸವ್ಯಪಾದಾಭ್ಯಾಮಾರುಹ್ಯ

"ದಿವಶ್ಛದ್ಮಾಸಿ" ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಛತ್ರಂ ಧೃತ್ವಾ 'ವೇಣುರಸಿ ವಾನಸ್ಪತ್ಯೋಽಸಿ ಸರ್ವತೋ ಮಾ' ಪಾಹಿ ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ವೈಣವಂ ದಂಡಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ

ಆಯುಷ್ಯಂ ವರ್ಚಸ್ಯಮಿತಿ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಸನಕಸನಂದನ ಸನಾತನಾದಯ ಋಷಯಃ ಹಿರಣ್ಯಂ ದೇವತಾ । ಆದ್ಯಾಶ್ಚತಸ್ರೋಽನುಷ್ಟುಭಃ ಪಂಚಮೀತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಷಷ್ಠ್ಯನುಷ್ಟುಪ್ ಸಪ್ತಮ್ಯತಿಶಕ್ವರೀ ಅಷ್ಟಮೀನವಮ್ಯೌ ತ್ರಿಷ್ಟುಭೌ ದಶಮ್ಯನುಷ್ಟುಬೇಕಾದಶೀ ಪಙ್ಕ್ತಿಃ ಮಣ್ಯಾದ್ಯಲಂಕರಣಧಾರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಆಯುಷ್ಯಂ ವರ್ಚಸ್ಯಂ ರಾಯಸ್ಪೋಷಮೌದ್ಭಿದಂ । ಇದಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ವರ್ಚಸ್ವ ಜೈತ್ರಾಯಾ ವಿಶತಾದಿಮಾಂ ॥ ಉಚ್ಚೈರ್ವಾಜಿ ಪೃತನಾಷಾಟ್ ಸಭಾಸಾಹಂ ಧನಂಜಯಂ । ಸರ್ವಾಸ್ಸಮಗ್ರಾ ಋದ್ಧಯೋ ಹಿರಣ್ಯೇಸ್ಮಿನ್ತ್ಸಮಾಹಿತಾಃ ॥ ಶುನಮಹಂ ಹಿರಣ್ಯಸ್ಯ ಪಿತುರ್ನಾಮೇವ ಜಗ್ರಭ । ತೇನ ಮಾಂ ಸೂರ್ಯತ್ವಚಮಕರಂ ಪೂರುಷು ಪ್ರಿಯಂ ॥ ಸಮ್ರಾಜಂ ಚ ವಿರಾಜಂ ಚಾಭಿಷ್ಟಿರ್ಯಾ ಚ ಮೇ ಧ್ರುವಾ । ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಯಾ ಮುಖೇ ತಯಾ ಮಾಮಿಂದ್ರ ಸಂಸೃಜ । ಅಗ್ನೇಃ ಪ್ರಜಾತಂ ಪರಿಯದ್ಧಿರಣ್ಯಮಮೃತಂ ಯಜ್ಞೇ ಅಧಿ ಮರ್ತ್ಯೇಷು । ಯ ಏನದ್ವೇದಸ ಇದೇನ ಜರ್ಹತಿ ಜರಾ ಮೃತ್ಯುರ್ಭವತಿ ಯೋ ಬಿಭರ್ತಿ ॥ ಯದ್ವೇದ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಯದು ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ । ಇಂದ್ರೋ ಯದ್ವೃತ್ರಹಾ ವೇದ ತನ್ಮೇ ವರ್ಚಸ ಆಯುಷಾ ॥ ನತದ್ರಕ್ಷಾಂಸಿ ನ ಪಿಶಾಚಾಶ್ಚರಂತಿ ದೇವಾನಾ ಮೋಜಃ ಪ್ರಥಮಜಂ ಹ್ಯೆ೩ತತ್ । ಯೋ ಬಿಭರ್ತಿ ದಾಕ್ಷಾಯಣಾ ಹಿರಣ್ಯಂ ಸದೇವೇಷು ಕೃಣುತೇ ದೀರ್ಘಮಾಯುಸ್ಸಮನುಷ್ಯೇಷು ಕೃಣುತೇ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥ ಯದಾಬಧ್ನನ್ ದಾಕ್ಷಾಯಣಾ ಹಿರಣ್ಯಂ ಶತಾನೀಕಾಯ ಸುಮನಸ್ಯಮಾನಾ । ತನ್ಮ ಆಬಧ್ನಾಮಿ ಶತಶಾರದಾಯಾ ಯುಷ್ಮಾನ್ ಜರದಷ್ಟಿರ್ಯಥಾಸತ್ ॥ ಘೃತಾ ದುರ್ಲುಪ್ತಂ ಮಧುಮತ್ಸುವರ್ಣಂ ಧನಂಜಯಂ ಧರುಣಂ ಧಾರಯಿಷ್ಣು । ಋಣಕ್ಸಪತ್ನಾ ದಧರಾಂಶ್ಚ ಕೃಣ್ವದಾರೋಹ ಮಾಂ ಮಹತೇ ಸೌಭಗಾಯ ॥ ಪ್ರಿಯಂ ಮಾ ಕುರು ದೇವೇಷು ಪ್ರಿಯಂ ರಾಜಸು ಮಾ ಕುರು । ಪ್ರಿಯಂ ವಿಶ್ವೇಷು ಗೋಪ್ತ್ರೇಷು ಮಯಿ ಧೇಹಿ ರುಚಾರುಚಾ ॥

॥೧೧॥ ಅಗ್ನಿರ್ಯೇನ ವಿರಾಜತಿ ಸೂರ್ಯೋ ಯೇನ ವಿರಾಜತಿ । ವಿರಾಜ್ಯೇನ ವಿರಾಜತಿ ತೇನಾಽಸ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ವಿರಾಜ ಸಮಿಧಂ ಕುರು ॥

ಇತ್ಯನೇನ ಸ್ವರ್ಣಮಣಿಮಾಲಿಕಾಂ ಕಂಠೇಧೃತ್ವಾ, ಉಷ್ಣೀಷೇಣ ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ಶಿರಸ್ಸಂವೇಷ್ಟ್ಯ, ಅಥಾಚಾರಾದ್ಯಾತ್ರಾಂ ಕಾನಿಚಿತ್ಪದಾನಿಗತ್ವಾ, ಉಪಾನಹೌ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ, ಉಪರಿನಿಹಿತಾಂ ಸಮಿಧಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ತಿಷ್ಠನ್ನೇವ

ಸ್ಮೃತಂ ಚ ಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರ ಸಮೂಹಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತಿರಗ್ನಿರತಿಧೃತಿಶ್ಛಂದಃ

ಸಮಿದಾಧಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಸ್ಮೃತಂ ಚ ಮೇಽಸ್ಮೃತಂ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ನಿಂದಾಚ....ಮೇಽನಿಂದಾ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ವಿದ್ಯಾ ಚ ಮೇಽವಿದ್ಯಾ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ಶ್ರದ್ಧಾ ಚ ಮೇಽಶ್ರದ್ಧಾ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ಪ್ರಜ್ಞಾ ಚ ಮೇಽಪ್ರಜ್ಞಾ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ಇಷ್ಟಂ ಚ ಮೇಽನಿಷ್ಟಂ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ದತ್ತಂ ಚ ಮೇಽದತ್ತಂ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ಅಧೀತಂ ಚ ಮೇಽನಧೀತಂ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ಕೃತಂ ಚ ಮೇಽಕೃತಂ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ಸತ್ಯಂ ಚ ಮೇಽಸತ್ಯಂ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ಶ್ರುತಂ ಚ ಮೇಽಶ್ರುತಂ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ವ್ರತಂ ಚ ಮೇಽವ್ರತಂ ಚ ಮೇ ತನ್ಮ ಉಭಯಂ ವ್ರತಂ ।

ಯದಗ್ನೇಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಪ್ರಜಾಪತಿಕಸ್ಯ ಸರ್ಷಿಕಸ್ಯ ಸರ್ಷಿರಾಜನ್ಯಸ್ಯ ಸಪಿತೃಕಸ್ಯ ಸಪಿತೃರಾಜನ್ಯಸ್ಯ ಸಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ಸಮನುಷ್ಯರಾಜನ್ಯಸ್ಯ ಸಾಕಾಶಸ್ಯ ಸಾತೀಕಾಶಸ್ಯ ಸಾನೂಕಾಶಸ್ಯ

ಸಪ್ರತೀಕಾಶಸ್ಯ ಸದೇವಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ಸಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸ್ಕಸ್ಯ ಸಹಾರಣ್ಯೈಶ್ಚ ಪಶುಭಿರ್ಗ್ರಾಮ್ಯೈಶ್ಚಯನ್ಮ ಆತ್ಮನ ಆತ್ಮನಿ ವ್ರತಂ ತನ್ಮೇ ಸರ್ವವ್ರತಮಿದಮಹಮಗ್ನೇ ಸರ್ವತೋ ಭವಾಮಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಇತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮ ॥ ಇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಉಪವಿಶ್ಯ ಮಮಾಗ್ನೇ ವರ್ಚ ಇತಿ ದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ವಿಹವ್ಯೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಅಂತ್ಯಾ ಜಗತೀ ದಶ ಸಮಿದ್ಧೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

10-128

ಮಮಾಗ್ನೇ ವರ್ಚೋ ವಿಹವೇಷ್ವಸ್ತು ವಯಂ ತ್ವೇಂಧಾನಾಸ್ತನ್ವಂ ಪುಷೇಮ । ಮಹ್ಯಂ ನಮಂತಾಂ ಪ್ರದಿಶಶ್ಚತಸ್ರಸ್ತ್ವಯಾಧ್ಯಕ್ಷೇಣ ಪೃತನಾ ಜಯೇಮ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಮಮ ದೇವಾ ವಿಹವೇ ಸಂತು ಸರ್ವ ಇಂದ್ರವಂತೋ ಮರುತೋ ವಿಷ್ಣುರಗ್ನಿಃ । ಮಮಾಂತರಿಕ್ಷಮುರುಲೋಕಮಸ್ತು ಮಹ್ಯಂ ವಾತಃ ಪವತಾಂ ಕಾಮೇ ಅಸ್ಮಿನ್ತ್ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಮಯಿ ದೇವಾ ದ್ರವಿಣಮಾಯಜಂತಾಂ ಮಯ್ಯಾಶೀರಸ್ತು ಮಯಿ ದೇವಹೂತಿಃ । ದೈವ್ಯಾ ಹೋತಾರೋ ವನುಷಂತ ಪೂರ್ವೇರಿಷ್ಟಾ ಸ್ಯಾಮ ತನ್ವಾ ಸುವೀರಾಃ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಮಹ್ಯಂ ಯಜಂತು ಮಮ ಯಾನಿ ಹವ್ಯಾಕೂತಿಸ್ಸತ್ಯಾ ಮನಸೋ ಮೇ ಅಸ್ತು । ಏನೋ ಮಾನಿಗಾಂ ಕತಮಚ್ಚನಾಹಂ ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾಸೋ ಅಧಿ ವೋಚತಾ ನಃ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ದೇವೀಷ್ಷಳುರ್ವೀರುರುನಃ ಕೃಣೋತ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ ಇಹ ವೀರಯಧ್ವಂ। ಮಾಹಾಸ್ಮಹಿ ಪ್ರಜಯಾ ಮಾ ತನೂಭಿರ್ಮಾರಧಾಮ ದ್ವಿಷತೇ ಸೋಮ ರಾಜನ್ತ್ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅಗ್ನೇ ಮನ್ಯುಂ ಪ್ರತಿನುದನ್ಪರೇಷಾಮದಬ್ಧೋ ಗೋಪಾಃ ಪರಿಪಾಹಿ ನಸ್ತ್ವಂ । ಪ್ರತ್ಯಂಚೋ ಯಂತು ನಿಗುತಃ ಪುನಸ್ತೇಽಮೈಷಾಂ ಚಿತ್ತಂ ಪ್ರಬುಧಾಂ ವಿನೇಶತ್ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಧಾತಾ ಧಾತೃಣಾಂ ಭುವನಸ್ಯ ಯಸ್ಪತಿರ್ದೇವಂ ತ್ರಾತಾರಮಭಿಮಾತಿಷಾಹಂ । ಇಮಂ ಯಜ್ಞಮಶ್ವಿನೋಭಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದೇವಾಃ ಪಾಂತು ಯಜಮಾನಂ ನ್ಯರ್ಥಾತ್ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಉರುವ್ಯಚಾನೋ ಮಹಿಷಶ್ಶರ್ಮ ಯಂಸದಸ್ಮಿನ್ ಹವೇ ಪುರುಹೂತಃ ಪುರುಕ್ಷುಃ । ಸ ನಃ ಪ್ರಜಾಯೈ ಹರ್ಯಶ್ವಮೃಳಯೇಂದ್ರ ಮಾ ನೋ

ರೀರಿಷೋ ಮಾಪರಾದಾಸ್ವಾಹಾ ॥ ಯೇನಸ್ಸಪತ್ನಾ ಅಪತೇ ಭವಂತ್ವಿಂದ್ರಾಗ್ನಿಭ್ಯಾಮವ ಬಾಧಾಮಹೇ ತಾ೯ । ವಸವೋ ರುದ್ರಾ ಆದಿತ್ಯಾ ಉಪರಿ ಸ್ಪೃಶಂ ಮೋಗ್ರಂ ಚೇತ್ತಾರಮಧಿ ರಾಜಮಕ್ರ್ರ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅರ್ವಾಂಚಮಿಂದ್ರ ಮಮುತೋ ಹವಾಮಹೇ ಯೋ ಗೋಜಿದ್ಧನಜಿದಶ್ವಜಿದ್ಯಃ । ಇಮಂ ನೋ ಯಜ್ಞಂ ವಿಹವೇ ಜುಷಸ್ವಾಸ್ಯಕುರ್ಮೋ ಹರಿವೋ ಮೇದಿನಂ ತ್ವಾ ಸ್ವಾಹಾ ॥

10.28.8

ಅನೇನ ಸೂಕ್ತೇನ ಪ್ರತ್ಯೃಚಂ ಸ್ವಾಹಾಕಾರಂ ಪಠನ್ನೇಕೈಕಾಂ ಸಮಿಧಂ ಹುತ್ವಾ ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯ ಇತಿ ಸರ್ವತ್ರೋದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪಯೇತ್ ॥

ತತಃ ಸ್ನಾತಕೋ ನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ವಿನಾ, ನಕ್ತಂ ನಗ್ನಶ್ಚ ನ ಸ್ನಾಸ್ಯಾಮಿ । ನಗ್ನಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ನೇಕ್ಷೇ । ವರ್ಷತಿ ನ ಧಾವಾಮಿ । ವೃಕ್ಷಂ ನಾರೋಹಾಮಿ । ಕೂಪಂ ನಾವರೋಹಾಮಿ । ಸಂಶಯಂ ನಾಭ್ಯಾಪದ್ಯೇ । ಇತ್ಯೇವಂ ಸಂಕಲ್ಪಂ ಕೃತ್ವಾ ಕೌಪೀನಂ ಮೇಖಲಾಂ ಚ ವಿಸೃಜ್ಯ, ಕರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಪೂರ್ವವತ್ಕೃತ್ವಾ, ವಿಪ್ರಾಶಿಷೋ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ॥

ಇತ್ಯೇಷ ಸಮಾವರ್ತನ ಪ್ರಯೋಗಃ

ವಿವಾಹ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಆಚಾರ್ಯಗೃಹೇ ಸ್ವಗೃಹೇ ವಾ ಕೃತ ಸಮಾವರ್ತನೋ ವರಃ ಕನ್ಯಾಂ ಕುಲತೋ ಗುಣತಶ್ಚ ಸಮ್ಯಕ್ಪರೀಕ್ಷ್ಯ ಅಷ್ಟಾದಶವಿಧಜನ್ಮಯೋಗಂ ಏಕವಿಂಶತಿ ದೋಷರಹಿತಂ ಲಗ್ನಂಚ ವಿಚಾರ್ಯ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷಣಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪುರಾಣಮಭ್ಯರ್ಚನಪೂರ್ವಕಂ ಸಮ್ಯಜ್ಞರೀಕ್ಷ್ಯ ತತ್ರಶ್ನೈರೇವ ಸಂತೋಷಕರೀಂ ಕನ್ಯಾಂ ಶುಭತಿಥೌ ಪರಿಗ್ರಹೀಷ್ಯನ್ ವಿವಾಹದಿನಾತ್ಪೂರ್ವೇದ್ಯುಸ್ಸದ್ಯೋ ವಾ ಕೃತ ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನೋ ವರಃ ಕೃತ ನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಃ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಮಮದೇವರ್ಷಿಪಿತೃಋಣಾಪಕರಣ ಹೇತುಭೂತಧರ್ಮ ಪ್ರಜೋತ್ಪಾದನಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಕನ್ಯಾಪರಿಗ್ರಹಣಂ ಕರ್ತುಂ ತದಂಗಭೂತಂ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾಂಕುರಾರ್ಪಣಗ್ರಹಯಜ್ಞಾದಿ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ತತೋ ವಿಧಿವತ್ಪಿತ್ರಾ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕಾರಯೇತ್ । ಪಿತಾ ಚ ಮಮ ಕುಮಾರಸ್ಯ ವಿವಾಹಕಾಲೇ ಮಮ ಪಿತೃಪ್ರೀತಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪಂ ಕೃತ್ವಾ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಕನ್ಯಾಪಿತಾ ಚೈವಂ ಸ್ವಶಾಖೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾಭ್ಯುದಯಿಕಾದಿಕೃತ್ವಾ ರವಾವರ್ಧಾಸ್ತಮಿತೇಽರ್ಧೋದಿತೇ ವಾ ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮವೇಷ್ಟಿತೇ ಸ್ವರ್ಣಯುತೇ ಶುದ್ಧಜಲಪೂರಿತೇ ತಂಡುಲೋಪರಿಸ್ಥಿತೇ ತಾಮ್ರಮಯ ಜಲಯಂತ್ರಂ ಸಮಂತ್ರಂ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ । ತತ್ರಮಂತ್ರಃ :-

ಮುಖ್ಯಂ ತ್ವಮಸಿ ಯಂತ್ರಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ನಿರ್ಮಿತಂ ಪುರಾ ।
ದೋಷಾಭಾವಾಯ ದಂಪತ್ಯೋಃ ಕಾಲಸಾಧನ ಕಾರಣಂ ॥

ತತೋ ವರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಸ್ಸಹ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಾರಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಈಷದ್ಧೌತಂ ನವಂ ಶ್ವೇತಂ ಸದಶಂ ಪರೇಣಾಧೃತಂ ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮಂ ಧೃತ್ವಾ ಅಲಂಕೃತಃ ಸ್ರಗ್ವೀಷ್ಟದೇವತಾಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಯಥಾವಿಭವಂ ಯಾನಮಾರುಹ್ಯ ಧೃತಸಿತಚ್ಛತ್ರಸ್ಸ್ವರ್ಚಿತೈಃ ಜ್ಞಾತಿ ಬಾಂಧವೈಸ್ಸೌಮಂಗಲ್ಯಸೂಕ್ತಪಠನಪರೈಃಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಪುರಂಧ್ರೀಭಿಃ ದರ್ಪಣಪೂರ್ಣ ಕಲಶಕನ್ಯಾಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತ ದೀಪಮಾಲಾಧ್ವಜಲಾಜೈಃ

ವಿವಾಹ

ಕನ್ಯಾದಾತ, ಪ್ರತಿಗೃಹೀತ, ವರ, ಈ ಮೂವರೂ ಮೊದಲು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ, ವಾಙ್ನಿಶ್ಚಯ, ಶಚೀಪೂಜೆ, ಮಧುಪರ್ಕ, ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಜಲಶುದ್ಧಿ, ಕನ್ಯಾದಾನ ಸಂಕಲ್ಪ, ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪ, ವಧೂವರರಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ಆವಾಹನೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾದಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಕನ್ಯಾದಾನ ಅನುದಾನಗಳು, ಗೋದಾನ, ದಶದಾನ, ಅಕ್ಷತಾರೋಪಣೆ,

ಮಂಗಲತೂರ್ಯಘೋಷೈಸ್ಸಹ ವಧೂಗೃಹಂ ಗತ್ವಾ ತದ್ವಾರದೇಶೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಸ್ಥಿತ್ವಾ ನೀರಾಜನಪೂರ್ಣಕುಂಭಯುಕ್ತೈಃ ಪುರಂಧ್ರೀಜನೈಃ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಾತೋ ನೀರಾಜಿತೋಽಂತರ್ಗೃಹಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತತ್ರ ಸೋತ್ತರಚ್ಛದೇ ಹರಿತದರ್ಭಾಸ್ತೀರ್ಣೇ ಚತುಷ್ಪಾದೇ ಭದ್ರಪೀಠೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಉಪವಿಶ್ಯ ಯುಗ್ಮಾನ್ ಪಿತುರಾಪ್ತಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಾಚಾರಕರ್ಮಣೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಮದರ್ಥಂ ಕನ್ಯಾಂ ವೃಣೀಧ್ವಮಿತಿ ವರೋ ವೃಣುಯಾತ್ । ತೇ ಚಾನೃಕ್ಷರಾ ಋಜವಸ್ಸಂತು ಪಂಥಾ ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಜಪಿತ್ವಾ -

ಅನೃಕ್ಷರಾ ಋಜವಸ್ಸಂತು ಪಂಥಾ ಯೇಭಿಸ್ಸಖಾಯೋ ಯಂತಿ ನೋ ವರೇಯಂ ।
ಸಮರ್ಯಮಾ ಸಂಭಗೋ ನೋ ನಿನೀಯಾತ್ಸಂಜಾಸ್ಪತ್ಯಂ ಸುಯಮಮಸ್ತು ದೇವಾಃ ॥

ಶುಭೇ ಪೀಠೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ್ಯಾ ಆಸೀನಾಯಾಃ ದಾತೃಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವೋಪೇತಾಯಾಃ ಕನ್ಯಾಯಾಃ ಪಾಣೌ ಫಲಂ ಪ್ರದಾಯ ಕಲ್ಯಾಣೇ ಕಾಲೇ ವೃಣೀರನ್ ಆಸೀನಾಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಾಃ ಅಮುಕ ಗೋತ್ರೋದ್ಭವಾಯ ಅಮುಕ ಪ್ರಪೌತ್ರಾಯ ಅಮುಷ್ಯ ಪೌತ್ರಾಯ ಅಮುಷ್ಯ ಪುತ್ರಾಯ ಅಮುಕನಾಮ್ನೇ ವರಾಯ, ಅಮುಕಗೋತ್ರೋದ್ಭವಾಂ ಅಮುಷ್ಯ ಪ್ರಪೌತ್ರೀಂ ಅಮುಷ್ಯ ಪೌತ್ರೀಂ ಅಮುಷ್ಯ ಪುತ್ರೀಂ ಅಮುಕ ನಾಮ್ನೀಮಿಮಾಂ ಕನ್ಯಾಂ ಭಾರ್ಯಾತ್ವಾಯ ವೃಣೀಮಹ ಇತಿ ಬ್ರೂಯುಃ ॥

ಅಥ ದಾತಾ ಭಾರ್ಯಾಜ್ಞಾತಿ ಬಂಧುಸಮೇತೋಽಯಥೋಕ್ತಮನೂದ್ಯ ವೃಣೀಧ್ವಮಿತಿಬ್ರೂಯಾತ್ । ಪುನರೇವಂ ದ್ವಿಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯ ದಾತಾ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮೀತಿ ಚೋಚ್ಚೈಸ್ತ್ರಿರ್ಬ್ರೂಯಾತ್ ॥ ಅಥಾಚಾರಾದ್ವರಪಿತೃವಸ್ತ್ರಪ್ರಾಂತೇ ಹರಿದ್ರಾಖಂಡ ಪೂಗೀಫಲ ನಾರೀಕೇಳಫಲ ಗಂಧಾಕ್ಷತಸಹಿತತಾಂಬೂಲಂ ದದ್ಯಾತ್ಸೋಽಪಿ ಕನ್ಯಾಪಿತೃವಸ್ತ್ರಪ್ರಾಂತೇ ಚೈವಂ ದದ್ಯಾತ್ । ತತೋ ದಾತಾ

ವಾಚಾ ದತ್ತಾ ಮಯಾ ಕನ್ಯಾ ಪುತ್ರಾರ್ಥಾಂ ಸ್ವೀಕೃತಾ ತ್ವಯಾ । ಕನ್ಯಾವ ಲೋಕನವಿಧೌ ನಿಶ್ಚಿತಸ್ತ್ವಂ ಸುಖೀ ಭವ ॥ ಇತಿವರ ಪಿತರಂ ಪ್ರತಿವದೇತ್ । ಸೋಽಪಿ-ವಾಚಾದತ್ತಾ ತ್ವಯಾ ಕನ್ಯಾ ಪುತ್ರಾರ್ಥಂ ಸ್ವೀಕೃತಾ ಮಯಾ । ವರಾವಲೋಕನವಿಧೌ ನಿಶ್ಚಿತಸ್ತ್ವಂ ಸುಖೀಭವ ॥ ಇತಿದಾತಾರಂ ಪ್ರತಿವದೇತ್ ।

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಓಂ ಸ್ವಸ್ತೀತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಶಿವಾ ಆಪಸ್ಸಂತು ಸೌಮನಸ್ಯಮಸ್ತು ಅಕ್ಷತಂ ಚಾರಿಷ್ಟಂ ಚಾಸ್ತು ದೀರ್ಘಮಾಯುಶ್ಶಾಂತಿಃಪುಷ್ಟಿಸ್ತುಷ್ಟಿಶ್ಚಾಸ್ತು ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ

ಮಾರ್ಜನೆ, ತಿಲಕ, ಮಾಲ್ಯಾರೋಪಣ, ಕಂಕಣ ಸೂತ್ರವೇಷ್ಟನ, ಕಂಕಣ ಬಂಧನ, ಮಾಂಗಲ್ಯಧಾರಣೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ 'ವಿವಾಹ ದೀಪಿಕಾ' ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಮುದ್ರಣವಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿಶದವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಚೈತದ್ವಸ್ಸತ್ಯಮೃದ್ಧಿಮದಸ್ತ್ವಿತಿ ತ್ರಿರನೂದ್ಯ 'ಸಮಾನೀವ ಆಕೂತಿಃ ಪ್ರಸುಗ್ಮಂತಾ ಧಿಯಸಾನಸ್ಯಸಕ್ಷಣಿ' ಇತ್ಯೇತೇ ಪಠೇಯುಃ ॥

ಸಮಾನೀವ ಆಕೂತಿಸ್ಸಮಾನಾ ಹೃದಯಾನಿ ವಃ । ಸಮಾನಮಸ್ತು ವೋ ಮನೋ ಯಥಾ ವಸ್ಸುಸಹಾಸತಿ ॥೧॥ ಪ್ರಸುಗ್ಮಂತಾಧಿಯಸಾನಸ್ಯ ಸಕ್ಷಣಿ ವರೇಭಿರ್ವರಾ ಅಭಿಷು ಪ್ರಸೀದತಃ ॥ ಅಸ್ಮಾಕಮಿಂದ್ರ ಉಭಯಂ ಜಜೋಷತಿ ಯತ್ಸೋಮ್ಯಸ್ಯಾಂಧಸೋ ಬುಬೋಧತಿ ॥೨॥

ವಾಙ್ನಿಶ್ಚಯ ಮುಹೂರ್ತಸ್ಸುಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು ॥

ವಾಙ್ನಿಶ್ಚಯ ಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತ್ವಿತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪ್ರತಿ ಬ್ರೂಯುಃ ॥

ಅಥ ದಾತಾ ಪಾತ್ರಸ್ಥಸಿತತಂಡುಲಪುಂಜೇಷು ಶಚೀಮಾವಾಹಯೇತ್ ॥

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಲ್ಲಭಾಂ ದಿವ್ಯಾಂ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾಂಬರಾನ್ವಿತಾಂ ॥

ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಯುಕ್ತಾಂ ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತಾಂ ॥

ಅನರ್ಘಮಣಿಮಾಲಾಭಿರ್ಭಾಸಯಂತೀಂ ದಿಗಂತರಂ ।

ವಿಲಾಸಿನೀಸಹಸ್ರೌಘೈಸ್ಸೇವ್ಯ ಮಾನಾಮಹರ್ನಿಶಂ । ಆವಾಹಯಾಮೀತ್ಯಾವಾಹ್ಯ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈಸ್ಸಂಪೂಜಯೇತ್ ॥ ತಾಂ ದೇವೀಂ ಮಂತ್ರೇಣ ಕನ್ಯಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್॥ ತತ್ರ ಮಂತ್ರಃ :-

ದೇವೇಂದ್ರಾಣಿ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ದೇವೇಂದ್ರ ಪ್ರಿಯಭಾಮಿನಿ ।

ವಿವಾಹಂ ಭಾಗ್ಯಮಾರೋಗ್ಯಂ ಪುತ್ರಲಾಭಂ ಚ ದೇಹಿ ಮೇ ॥

ತತಃ ಪುರಂಧ್ರ್ಯಃ ಕನ್ಯಾಯೈ ಕಲ್ಯಾಣಾನ್ಕುಲಧರ್ಮೋಪಚಾರಾನ್ ಕುರ್ಯುಃ ॥

ಅಥ ದಾತಾ ವರಸ್ಯ ಪುರತಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖೀಮಲಂಕೃತಾಂ ಅಹತವಾಸಸಂ ಗಂಧಾನುಲಿಪ್ತಾಂ ಸ್ರಗ್ವಿಣೀಂ ಭುಕ್ತಿವತೀಂ ಕನ್ಯಾಂ ಭದ್ರಪೀಠೇ ಉಪವೇಶ್ಯ ಸ್ವಯಮುದಙ್ಮುಖಸ್ಸಾಮಾತ್ಯ ಉಪವಿಶ್ಯ ಪಾದ್ಯಾರ್ಥಮರ್ಘ್ಯಾರ್ಥಮಾಚಮನೀಯಾರ್ಥಂ ಶುದ್ಧಾಚಮನೀಯಾರ್ಥಂ ಜಲಪಾತ್ರಚತುಷ್ಟಯಂ ಮಧುಪರ್ಕಪಾತ್ರಂ ಗಾಂ ಪಂಚವಿಂಶತಿದರ್ಭೈಃ ಪ್ರಾಗಗ್ರಂ ವಾಮಾವರ್ತೇನ ಕೃತಂ ವಿಷ್ಟರಂ ಚ ಸಂಪಾದ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ

ಕನ್ಯಾರ್ಥಿನೇ ಗೃಹಮಾಗತಾಯ ಅಸ್ಮೈ ಸ್ನಾತಕಾಯ ವರಾಯ ಕನ್ಯಾದಾನಾಂಗಭೂತಂ ಮಧುಪರ್ಕಂ ವರಾಶಾಖೋಕ್ತವಿಧಿನಾ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಪ್ರಾಗುಕ್ತ ಲಕ್ಷಣಂ ದರ್ಭಮಯಂ ವಿಷ್ಟರಮಾದಾಯ ''ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಸ್ವರೂಪ ವರ ಅಯಂತೇ ವಿಷ್ಟರೋ ವಿಷ್ಟರೋ ವಿಷ್ಟರಃ'', ಇತಿ ತ್ರಿರ್ನಿವೇದ್ಯ ಆಸನಾರ್ಥಂ ವರಾಯ ದದ್ಯಾತ್ ॥

ವರೋಽಪಿ ತಮಾದಾಯ ಅಹಂವರ್ಷ್ಮೇತ್ಯಸ್ಯ ವಾಮದೇವೋ ವಿಷ್ಟರೋಽನುಷ್ಟುಪ್ ವಿಷ್ಟರೋಪವೇಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ಅಹಂ ವರ್ಷ್ಮ ಸುಜಾತಾನಾಂ ವಿದ್ಯುತಾಮಿವ ಸೂರ್ಯಃ ।
ಇದಂ ತಮಧಿತಿಷ್ಠಾಮಿ ಯೋ ಮಾ ಕಶ್ಚಾಭಿದಾಸತಿ ॥

ಇತ್ಯುದಗಗ್ರೇ ವಿಷ್ಟರ ಉಪವಿಶೇತ್ । ದಾತ್ರಾ ಪಾದ್ಯಮಿತಿ ತ್ರಿರ್ನಿವೇದಿತೇನ ಜಲೇನ ಕ್ರಮಾತ್ಪ್ರಕ್ಷಾಲಿತದಕ್ಷಿಣಸವ್ಯಚರಣೋ ಲೌಕಿಕೇನೋದಕೇನಾಚಮ್ಯ ಪೂರ್ವವದ್ದಾತ್ರಾ ತ್ರಿರ್ನಿವೇದಿತಮರ್ಘ್ಯಮಂಜಲಿನಾ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ತತಸ್ತ್ರಿರ್ನಿವೇದಿತಸ್ಯ ಆಚಮನೀಯಸ್ಯೈಕದೇಶಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ''ಅಮೃತೋಪಸ್ತರಣಮಸಿ'' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಪೀತ್ವಾ ಲೌಕಿಕಜಲೇನಾಚಮ್ಯ ಆನೀಯಮಾನಂ ಮಧುಪರ್ಕಂ

'ಮಿತ್ರಸ್ಯ ತ್ವಾ ಚಕ್ಷುಷಾ ಪ್ರತೀಕ್ಷೇ' ಇತ್ಯವೇಕ್ಷ್ಯ 'ಮಧುಪರ್ಕಃ' ಇತಿ ತ್ರಿರ್ನಿವೇದಿತಂ 'ದೇವಸ್ಯತ್ವಾ ಸವಿತುಃ ಪ್ರಸವೇಽಶ್ವಿನೋರ್ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಪೂಷ್ಣೋ ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ'

ಇತಿತದಂಜಲಿನಾ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಮಧುವಾತಾ ಋತಾಯತ ಇತಿ ತೃಚೇನ ಅವಾಙ್ಮುಖೋ ವೀಕ್ಷ್ಯ

ಮಧು ವಾತಾ ಋತಾಯತೇ ಮಧುಕ್ಷರಂತಿ ಸಿಂಧವಃ । ಮಾಧ್ವೀರ್ನಸ್ಸಂತ್ವೋಷಧೀಃ ।
ಮಧುನಕ್ತಮುತೋಷಸೋ ಮಧುಮತ್ಪಾರ್ಥಿವಂ ರಜಃ । ಮಧು ದ್ಯೌರಸ್ತು ನಃ ಪಿತಾ ॥
ಮಧುಮಾನ್ನೋ ವನಸ್ಪತಿರ್ಮಧುಮಾ ಅಸ್ತು ಸೂರ್ಯಃ । ಮಾಧ್ವೀರ್ಗಾವೋ ಭವಂತು ನಃ॥

ತತ್ಪಾತ್ರಂ ಸವ್ಯಹಸ್ತೇ ಧೃತ್ವಾ ಅಂಗುಷ್ಠಾನಾಮಿಕಾಭ್ಯಾಂ ಮಧುಪರ್ಕಂ ತ್ರಿಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮಾಲೋಡ್ಯ ಅಂಗುಳಿಗತಂ ಮಧುಪರ್ಕಕಣಂ "ವಸವಸ್ತ್ವಾ ಗಾಯತ್ರೇಣ ಛಂದಸಾ ಭಕ್ಷಯಂತು" ಇತಿ ಪುರಸ್ತಾತ್ ಕ್ಷಿಪೇತ್ । ಏವಂ "ರುದ್ರಾಸ್ತ್ವಾ ತ್ರೈಷ್ಟುಭೇನ ಛಂದಸಾ ಭಕ್ಷಯಂತು" ಇತಿ ದಕ್ಷಿಣತಃ, "ಆದಿತ್ಯಾಸ್ತ್ವಾ ಜಾಗತೇನ ಛಂದಸಾ ಭಕ್ಷಯಂತು" ಇತಿ ಪಶ್ಚಾತ್, "ವಿಶ್ವೇತ್ವಾ ದೇವಾ ಅನುಷ್ಟುಭೇನ ಛಂದಸಾ ಭಕ್ಷಯಂತು" ಇತ್ಯುತ್ತರತಃ, ಭೂತೇಭ್ಯಸ್ತ್ವಾ ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಗ್ರಹಣಮುಚ್ಚರನ್ ಮಧ್ಯಾತ್ತ್ರಿರುದ್ಗೃಹ್ಯ, ತ್ರಿರುತ್ಕ್ಷಿಪ್ಯ, ಭೂಮೌ ಮಧುಪರ್ಕಪಾತ್ರಂ ನಿಧಾಯ ಮಧುಪರ್ಕೈಕದೇಶಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ವಿರಾಜೋದೋಹೋಽಸಿ ಇತಿ ಪ್ರಾಶ್ಯ ಲೌಕಿಕೇನೋದಕೇನಾಚಮ್ಯ ಪುನರೇಕದೇಶಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ "ವಿರಾಜೋದೋಹಮಶೀಯ" ಇತಿ ಪ್ರಾಶ್ಯ ಪೂರ್ವವದಾಚಮ್ಯ, ಪುನಃ ಪೂರ್ವವದ್ಗೃಹೀತ್ವಾ "ಮಯಿದೋಹಃಪದ್ಯಾಯೈವಿರಾಜಃ" ಇತಿ ಪ್ರಾಶ್ಯ ಪೂರ್ವವದಾಚಮ್ಯ ಮಧುಪರ್ಕಶೇಷಂ ಉದಙ್ಮುಖೋಽಪ್ಸುನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪೂರ್ವನಿವೇದಿತಾಚಮನೀಯೋದಕಂ ಏಕದೇಶತೋ ಗೃಹೀತ್ವಾ "ಅಮೃತಾಪಿಧಾನಮಸಿ" ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಪೀತ್ವಾ ಲೌಕಿಕೇನೋದಕೇನಾಚಮ್ಯ "ಪೂರ್ವನಿವೇದಿತಾಚಮನೀಯ ಜಲಶೇಷಂ" ಸರ್ವಂಗೃಹೀತ್ವಾ 'ಸತ್ಯಂ ಯಶಶ್ರೀಃ ಮಯಿಶ್ರೀಃ ಶ್ರಯತಾಂ' ಇತಿ ಮಂತ್ರಮುಚ್ಚಾರ್ಯ ನಿರವಶೇಷಮಾಚಮನೀಯಮಾಚಮ್ಯ ಪುನರ್ಲೌಕಿಕೇನ ಜಲೇನ ದ್ವಿರಾಚಮ್ಯ ಗೌಃ, ಇತಿ ತ್ರಿರ್ನಿವೇದಿತಾಂ ಗಾಂ

ಮಾತಾರುದ್ರಾಣಾಮಿತ್ಯಸ್ಯಭಾರ್ಗವೋ ಜಮದಗ್ನಿರ್ಗೌಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಗೋರುತ್ಸರ್ಜನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ಮಾತಾ ರುದ್ರಾಣಾಂ ದುಹಿತಾ ವಸೂನಾಂ ಸ್ವಸಾದಿತ್ಯಾನಾಮಮೃತಸ್ಯ ನಾಭಿಃ ।
ಪ್ರ ನು ವೋಚಂ ಚಿಕಿತುಷೇ ಜನಾಯ ಮಾಗಾಮನಾಗಾಮದಿತಿಂ ವಧಿಷ್ಟ ॥

"ಓಮುತ್ಸೃಜತ" ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ ॥

ಅಥ ದಾತಾ ವರಂ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾದಿಭಿಸ್ಸಂಪೂಜ್ಯ ತೇನ ಸಹಾಗತಾನಪಿ ಸಂಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಅತ್ರೈವ ದ್ವಿತೀಯ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಧಾರಣಮಿತಿ ಕೇಚಿತ್ ॥

ಅಥ ಕನ್ಯಾದಾನಾನಂತರಂ ನಿರೀಕ್ಷಣಂ ಕರ್ತವ್ಯಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಗೃಹ್ಯಪರಿಶಿಷ್ಟೇ, ಶೌನಕೇನ ನಿರೀಕ್ಷಣಾನಂತರಂ ದಾನಮಿತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ ಪ್ರಚುರಾಚಾರಸ್ಯಾಪಿ ತಥಾ ದೃಷ್ಟತ್ವಾನ್ನಿರೀಕ್ಷಣಮೇವಾಗ್ರೇ ವಕ್ಷ್ಯತೇ -

ಸ್ವಲಂಕೃತೇ ದೇಶೇ ಮಂಗಳತೂರ್ಯಘೋಷೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ಪೂರ್ವಾಪರಭಾಗಯೋಃ ಹಸ್ತಾಂತರಾಳಂ ವಿಹಾಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರಸ್ಥಪರಿಮಿತ ಸಿತತಂಡುಲರಾಶೀ ಕೃತ್ವಾ ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಗಂಧಾದಿನಾ ಕೃತ ಸ್ವಸ್ತಿಕಚಿಹ್ನಂ, ತಿರಸ್ಕರಿಣೀಸಂಜ್ಞಕವಸ್ತ್ರಂ, ಉತ್ತರದಶಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಧಾರಯೇಯುಃ ॥

ಅಥ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ರಾಶೌ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಂ ವರಂ ಪಶ್ಚಿಮರಾಶೌ ಚ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೀಂ ಕನ್ಯಾಂ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಕನ್ಯಾಂ ಅಪರಸ್ಮಿನ್ ವರಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಧೃತಗುಡಜೀರಕಪಾಣೀ ಸ್ಥಾಪಯೇಯುಃ । ತೌ ವಧೂವರೌ ಮನಸೀಷ್ಟದೇವತಾಂ ಧ್ಯಾಯಂತೌ ಸಮಾಹಿತೌ ತಿಷ್ಠೇತಾಂ । ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸೂರ್ಯಾಸೂಕ್ತ ಸಂಜ್ಞಕ ಸತ್ಯೇನೋತ್ತಭಿತೇತಿ ಸೂಕ್ತಂ ಪಠೇಯುಃ । ಪುರಂಧ್ರ್ಯೋ ಮಂಗಳಗೀತೀಃ ಕುರ್ಯುಃ ॥

ಸತ್ಯೇನೋತ್ತಭಿತಾ ಭೂಮಿಸ್ಸೂರ್ಯೇಣೋತ್ತಭಿತಾ ದ್ಯೌಃ । ಋತೇನಾದಿತ್ಯಾಸ್ತಿಷ್ಠಂತಿ ದಿವಿ ಸೋಮೋ ಅಧಿಶ್ರಿತಃ ॥ ಸೋಮೇನಾದಿತ್ಯಾ ಬಲಿನಃ ಸೋಮೇನ ಪೃಥಿವೀ ಮಹೀ । ಅಥೋ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಮೇಷಾಮುಪಸ್ಥೇ ಸೋಮ ಆಹಿತಃ ॥ ಸೋಮಂ ಮನ್ಯತೇ ಪಪಿವಾನ್ಯತ್ಸಂಪಿಂಷಂತ್ಯೋಷಧಿಂ । ಸೋಮಂ ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣೋ ವಿದುರ್ನ ತಸ್ಯಾಶ್ನಾತಿ ಕಶ್ಚನ॥ ಆಚ್ಛದ್ವಿಧಾನೈರ್ಗುಪಿತೋ ಬಾರ್ಹತೈಸ್ಸೋಮ ರಕ್ಷಿತಃ । ಗ್ರಾವ್ಣಾಮಿಚ್ಛೃಣ್ವನ್ತಿಷ್ಠಸಿ ನ ತೇ ಅಶ್ನಾತಿ ಪಾರ್ಥಿವಃ ॥ ಯತ್ತ್ವಾ ದೇವ ಪ್ರಪಿಬಂತಿ ತತ ಆಪ್ಯಾಯಸೇ ಪುನಃ । ವಾಯುಃ ಸೋಮಸ್ಯ ರಕ್ಷಿತಾ ಸಮಾನಾಂ ಮಾಸ ಆಕೃತಿಃ ॥ ರೈಭ್ಯಾಸೀದನುದೇಯೀ ನಾರಾಶಂಸೀನ್ಯೋಚನೀ। ಸೂರ್ಯಾಯಾ ಭದ್ರಮಿದ್ವಾಸೋ ಗಾಥಯೈತಿ ಪರಿಷ್ಕೃತಮ್ ॥ ಚಿತ್ತಿರಾ ಉಪಬರ್ಹಣಂ ಚಕ್ಷುರಾ ಅಭ್ಯಂಜನಂ । ದ್ಯೌರ್ಭೂಮಿಃ ಕೋಶ ಆಸೀದ್ಯದಯಾತ್ಸೂರ್ಯಾ ಪತಿಂ ॥ ಸ್ತೋಮಾ ಆಸನ್ಪ್ರತಿಧಯಃ ಕುರೀರಂ ಛಂದ ಓಪಶಃ । ಸೂರ್ಯಾಯಾ ಅಶ್ವಿನಾವರಾಗ್ನಿರಾಸೀತ್ಪುರೋಗವಃ॥ ಸೋಮೋ ವಧೂಯುರಭವದಶ್ವಿನಾಸ್ತಾಮುಭಾ ವರಾ । ಸೂರ್ಯಾಂ ಯತ್ಪತ್ಯೇ ಶಂಸಂತೀಂ ಮನಸಾ ಸವಿತಾ ದದಾತ್ ॥ ಮನೋ ಅಸ್ಯಾ ಅನ ಆಸೀದ್ದ್ಯೌರಾಸೀದುತಚ್ಛದಿಃ ।

ಶುಕ್ರಾವನಡ್ವಾಹಾವಾಸ್ತಾಂ ಯದಯಾತ್ಸೂರ್ಯಾ ಗೃಹಮ್ ॥ ಋಕ್ಸಾಮಾಭ್ಯಾಮಭಿಹಿತೌ ಗಾವೌ ತೇ ಸಾಮ ನಾವಿತಃ । ಶ್ರೋತ್ರಂ ತೇ ಚಕ್ರೇ ಆಸ್ತಾಂ ದಿವಿ ಪಂಥಾಶ್ಚರಾಚರಃ ॥ ಶುಚೀ ತೇ ಚಕ್ರೇ ಯಾತ್ಯಾ ವ್ಯಾನೋ ಅಕ್ಷ ಆಹತಃ । ಅನೋ ಮನಸ್ಮಯಂ ಸೂರ್ಯಾರೋಹತ್ಪ್ರಯತೀ ಪತಿಂ ॥ ಸೂರ್ಯಾಯಾ ವಹತುಃ ಪ್ರಾಗಾತ್ಸವಿತಾಽಯಮವಾಸೃಜತ್ । ಅಘಾಸು ಹನ್ಯನ್ತೇ ಗಾವೋಽರ್ಜುನ್ಯೋಃ ಪರ್ಯುಹ್ಯತೇ ॥

ಯದಶ್ವಿನಾ ಪೃಚ್ಛಮಾನಾ ವಯಾತಂ ತ್ರಿಚಕ್ರೇಣ ವಹತುಂ ಸೂರ್ಯಾಯಾಃ । ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಅನು ತದ್ವಾಮಜಾನನ್ಪುತ್ರಃ ಪಿತರಾವವೃಣೀತ ಪೂಷಾ ॥ ಯದಯಾತಂ ಶುಭಸ್ಪತೀ ವರೇಯಂ ಸೂರ್ಯಾಮುಪ । ಕ್ವೈಕಂ ಚಕ್ರಂ ವಾಮಾಸೀತ್ಕ್ವ ದೇಷ್ಟ್ರಾಯ ತಸ್ಥಥುಃ ॥ ದ್ವೇ ತೇ ಚಕ್ರೇ ಸೂರ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ ಋತುಥಾ ವಿದುಃ । ಅಥೈಕಂ ಚಕ್ರಂ ಯದ್ಗುಹಾ ತದದ್ಧಾತಯ ಇದ್ವಿದುಃ॥ ಸೂರ್ಯಾಯೈ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಮಿತ್ರಾಯ ವರುಣಾಯ ಚ । ಯೇ ಭೂತಸ್ಯ ಪ್ರಚೇತಸ ಇದಂ ತೇಭ್ಯೋಽಕರಂ ನಮಃ ॥ ಪೂರ್ವಾಪರಂ ಚರತೋ ಮಾಯಯೈತೌ ಶಿಶೂ ಕ್ರೀಳಂತೌ ಪರಿಯಾತೋ ಅಧ್ವರಂ। ವಿಶ್ವಾನ್ಯನ್ಯೋ ಭುವನಾಭಿಚಷ್ಟ ಋತೂರನ್ಯೋ ವಿದಧಜ್ಜಾಯತೇಪುನಃ॥ ನವೋ ನವೋ ಭವತಿ ಜಾಯಮಾನೋಽಹ್ನಾಂ ಕೇತುರುಷಸಾಮೇತ್ಯಗ್ರಂ । ಭಾಗಂ ದೇವೇಭ್ಯೋ ವಿದಧಾತ್ಯಾಯನ್ಪ್ರಚಂದ್ರಮಾಸ್ತಿರತೇ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥ ಸುಕಿಂಶುಕಂ ಶಲ್ಮಲಿಂ ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಂ ಸುವೃತಂ ಸುಚಕ್ರಂ ॥ ಆರೋಹ ಸೂರ್ಯೇ ಅಮೃತಸ್ಯ ಲೋಕಂ ಸ್ಯೋನಂ ಪತ್ಯೇ ವಹತುಂ ಕೃಣುಷ್ವ ॥ ಉದೀರ್ಷ್ವಾತಃ ಪತಿವತೀ ಹ್ಯೇ(ಏ)ಷಾ ವಿಶ್ವಾವಸುಂ ನಮಸಾ ಗೀರ್ಭಿರೀಳೇ । ಅನ್ಯಾಮಿಚ್ಛ ಪಿತೃಷದಂ ವ್ಯಕ್ತಾಂ ಸ ತೇ ಭಾಗೋ ಜನುಷಾ ತಸ್ಯ ವಿದ್ಧಿ ॥ ಉದೀರ್ಷ್ವಾತೋ ವಿಶ್ವಾವಸೋ ನಮಸೇಳಾಮಹೇ ತ್ವಾ । ಅನ್ಯಾಮಿಚ್ಛ ಪ್ರಫರ್ವ್ಯ(ಅ)೧ಂಸಂ

ಜಾಯಾಂಪತ್ಯಾಸೃಜ ॥ ಅನೃಕ್ಷರಾ ಋಜವಸ್ಸಂತು ಪಂಥಾ ಯೇಭಿಸ್ಸಖಾಯೋ ಯಂತಿ
ನೋ ವರೇಯಂ । ಸಮರ್ಯಮಾ ಸಂಭಗೋನೋ ನಿನೀಯಾತ್ಸಂಜಾಸ್ಪತ್ಯಂ
ಸುಯಮಮಸ್ತು ದೇವಾಃ ॥ ಪ್ರ ತ್ವಾ ಮುಂಚಾಮಿ ವರುಣಸ್ಯ ಪಾಶಾದ್ಯೇನ ತ್ವಾಬಧ್ನಾತ್ಸವಿತಾ
ಸುಶೇವಃ । ಋತಸ್ಯ ಯೋನೌ ಸುಕೃತಸ್ಯ ಲೋಕೇಽರಿಷ್ಟಾಂ ತ್ವಾ ಸಹ ಪತ್ಯಾ ದಧಾಮಿ ॥
ಪ್ರೇತೋ ಮುಂಚಾಮಿ ನಾಮುತಸ್ಸುಬದ್ಧಾಮಮುತಸ್ಕರಂ । ಯಥೇಯಮಿಂದ್ರಮೀಢ್ವಃ
ಸುಪುತ್ರಾ ಸುಭಗಾ ಸತಿ ॥

ಪೂಷಾ ತ್ವೇತೋ ನಯತು ಹಸ್ತಗೃಹ್ಯಾಶ್ವಿನಾ ತ್ವಾ ಪ್ರವಹತಾಂ ರಥೇನ । ಗೃಹಾನ್ಗಚ್ಛ
ಗೃಹಪತ್ನೀ ಯಥಾಸೋ ವಶಿನೀ ತ್ವಂ ವಿದಥಮಾವದಾಸಿ ॥ ಇಹ ಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರಜಯಾ ತೇ
ಸಮೃಧ್ಯತಾಮಸ್ಮಿನ್ಗೃಹೇ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಯ ಜಾಗೃಹಿ । ಏನಾ ಪತ್ಯಾ ತನ್ವ(ಅ)೧ಸಂ
ಸೃಜಸ್ವಾಧಾಜಿವ್ರೀ ವಿದಥಮಾವದಾಥಃ ॥ ನೀಲಲೋಹಿತಂ ಭವತಿ ಕೃತ್ಯಾ ಸಕ್ತಿರ್ವ್ಯಜ್ಯತೇ ।
ಏಧಂತೇ ಅಸ್ಯಾ ಜ್ಞಾತಯಃ ಪತಿರ್ಬಂಧೇಷು ಬಧ್ಯತೇ ॥ ಪರಾ ದೇಹಿ ಶಾಮುಲ್ಯಂ
ಬ್ರಹ್ಮಭ್ಯೋ ವಿಭಜಾ ವಸು । ಕೃತ್ಯೇಷಾ ಪದ್ವತೀ ಭೂತ್ವ್ಯಾ ಜಾಯಾ ವಿಶತೇ ಪತಿಂ ॥
ಅಶ್ರೀರಾ ತನೂರ್ಭವತಿ ರುಶತೀ ಪಾಪಯಾಽಮುಯಾ । ಪತಿರ್ಯದ್ವಧ್ವೋ
(ಓ)ಶಿವಾಸಸಾ ಸ್ವಮಂಗಮಭಿಧಿತ್ಸತೇ ॥ ಯೇ ವಧ್ವಶ್ಚಂದ್ರಂ ವಹತುಂ ಯಕ್ಷ್ಮಾ ಯಂತಿ
ಜನಾದನು । ಪುನಸ್ತಾನ್ಯಜ್ಞಿಯಾ ದೇವಾ ನಯಂತು ಯತ ಆಗತಾಃ ॥ ಮಾ
ವಿದನ್ಪರಿ ಪಂಥಿನೋ ಯ ಆಸೀದಂತಿ ದಂಪತೀ ।
ಸುಗೇಭಿರ್ದುರ್ಗಮತೀತಾಮಪದ್ರಾಂತ್ವರಾತಯಃ ॥ ಸುಮಂಗಲೀರಿಯಂ ವಧೂರಿಮಾಂ
ಸಮೇತ ಪಶ್ಯತ । ಸೌಭಾಗ್ಯಮಸ್ಯೈ ದತ್ವಾಯಾಥಾಸ್ತಂ ವಿಪರೇತನ ॥
ತೃಷ್ಟಮೇತತ್ಕಟುಕಮೇತದಪಾಷ್ಠವದ್ವಿಷವನ್ನೈತದತ್ತವೇ । ಸೂರ್ಯಾಂ ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ

ವಿದ್ವಾತ್ಸ ಇದ್ವಾಧೂಯಮರ್ಹತಿ ॥ ಆಶಸನಂ ವಿಶಸನಮಥೋ ಅಧಿ ವಿಕರ್ತನಂ । ಸೂರ್ಯಾಯಾಃ ಪಶ್ಯ ರೂಪಾಣಿ ತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತು ಶುಂಧತಿ ॥

ಗೃಭ್ಣಾಮಿ ತೇ ಸೌಭಗತ್ವಾಯ ಹಸ್ತಂ ಮಯಾ ಪತ್ಯಾ ಜರದಷ್ಟಿರ್ಯಥಾಽಸಃ । ಭಗೋ ಅರ್ಯಮಾ ಸವಿತಾ ಪುರಂಧಿರ್ಮಹ್ಯಂತ್ವಾಽದುರ್ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಯ ದೇವಾಃ ॥ ತಾಂ ಪೂಷಞ್ಛಿವತಮಾ ಮೇರಯಸ್ವ ಯಸ್ಯಾಂ ಬೀಜಂ ಮನುಷ್ಯಾ(ಅ)ಽವಪಂತಿ । ಯಾ ನ ಊರೂ ಉಶತೀ ವಿಶ್ರಯಾ ತೇ ಯಸ್ಯಾಮುಶಂತಃ ಪ್ರಹರಾಮ ಶೇಪಂ ॥ ತುಭ್ಯಮಗ್ರೇ ಪರ್ಯವಹನ್ತ್ಸೂರ್ಯಾಂ ವಹತುನಾ ಸಹ । ಪುನಃ ಪತಿಭ್ಯೋ ಜಾಯಾಂ ದಾ ಅಗ್ನೇ ಪ್ರಜಯಾ ಸಹ ॥ ಪುನಃ ಪತ್ನೀಮಗ್ನಿರದಾದಾಯುಷಾ ಸಹ ವರ್ಚಸಾ । ದೀರ್ಘಾಯುರಸ್ಯಾ ಯಃ ಪತಿರ್ಜೀವಾತಿ ಶರದಶ್ಶತಂ ॥ ಸೋಮಃ ಪ್ರಥಮೋ ವಿವಿದೇ ಗಂಧರ್ವೋ ವಿವಿದ ಉತ್ತರಃ । ತೃತೀಯೋ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೇ ಪತಿಸ್ತುರೀಯಸ್ತೇ ಮನುಷ್ಯಜಾಃ ॥ ಸೋಮೋ ದದದ್ಗಂಧರ್ವಾಯ ಗಂಧರ್ವೋದದದಗ್ನಯೇ । ರಯಿಂ ಚ ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚಾದಾದಗ್ನಿರ್ಮಹ್ಯಮಥೋ ಇಮಾಂ ॥ ಇಹೈವಸ್ತಂ ಮಾ ವಿಯೌಷ್ಟಂ ವಿಶ್ವಮಾಯುರ್ವ್ಯಶ್ನುತಂ । ಕ್ರೀಳಂತೌ ಪುತ್ರೈರ್ನಪ್ತೃಭಿರ್ಮೋದಮಾನೌ ಸ್ವೇ ಗೃಹೇ ॥ ಆ ನಃ ಪ್ರಜಾಂ ಜನಯತು ಪ್ರಜಾಪತಿರಾಜರಸಾಯ ಸಮನಕ್ತ್ವರ್ಯಮಾ । ಅದುರ್ಮಂಗಲೀಃ ಪತಿಲೋಕಮಾವಿಶ ಶಂ ನೋ ಭವ ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ॥ ಅಘೋರಚಕ್ಷುರಪತಿಘ್ನ್ಯೇಧಿ ಶಿವಾ ಪಶುಭ್ಯಸ್ಸುಮನಾಸ್ಸುವರ್ಚಾಃ । ವೀರಸೂರ್ದೇವಕಾಮಾ ಸ್ಯೋನಾ ಶಂ ನೋ ಭವ ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ । ಇಮಾಂ ತ್ವಮಿಂದ್ರ ಮೀಢ್ವಃ ಸುಪುತ್ರಾಂ ಸುಭಗಾಂ ಕೃಣು ॥ ದಶಾಸ್ಯಾಂ ಪುತ್ರಾನಾಧೇಹಿ ಪತಿ ಮೇಕಾದಶಂ ಕೃಧಿ ॥ ಸಮ್ರಾಜ್ಞೀ ಶ್ವಶುರೇಭವ ಸಮ್ರಾಜ್ಞೀ ಶ್ವಶ್ರ್ವಾಂಭವ॥ ನನಾಂದರಿ ಸಮ್ರಾಜ್ಞೀ ಭವ ಸಂರಾಜ್ಞೀ ಅಧಿದೇವೃಷು । ಸಮಂಜಂತು

ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾಃ ಸಮಾಪ್ತೋ ಹೃದಯಾನಿ ನೌ । ಸಂ ಮಾತರಿಶ್ವಾ ಸಂಧಾತಾ ಸಮುದೇಷ್ಟ್ರೀ ದಧಾತು ನೌ ॥

10.ಟಿ.
H2C

ಪರಿಶಿಷ್ಟಂ

ಅವಿಧವಾ ಭವ ವರ್ಷಾಣಿ ಶತಂ ಸಾಗ್ರಂತು ಸುವ್ರತಾ । ತೇಜಸ್ವೀ ಚ ಯಶಸ್ವೀ ಚ ಧರ್ಮಪತ್ನೀಪತಿವ್ರತಾ ॥ ಜನಯದ್ಬಹುಪುತ್ರಾಣಿ ಮಾ ಚ ದುಃಖಂಲಭೇತ್ಕ್ವಚಿತ್ । ಭರ್ತಾ ತೇ ಸೋಮಪಾ ನಿತ್ಯಂ ಭವೇದ್ಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ ॥ ಅಷ್ಟಪುತ್ರಾಭವ ತ್ವಂ ಚ ಸುಭಗಾ ಚ ಪತಿವ್ರತಾ । ಭರ್ತುಶ್ಶೈವಪಿತುರ್ಭ್ರಾತುರುಭಯಾನಂದಿನೀಸದಾ ॥ ಇಂದ್ರಸ್ಯತು ಯಥೇಂದ್ರಾಣೀ ಶ್ರೀಧರಸ್ಯ ಯಥಾಶ್ರಿಯಾ । ಶಂಕರಸ್ಯ ಯಥಾಗೌರೀ ತದ್ವತ್ವಮಪಿಭರ್ತರಿ ॥ ಅತ್ರೇರ್ಯಥಾನಸೂಯಾಸ್ಯಾದ್ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯಾಪ್ಯರುಂಧತೀ । ಕೌಶಿಕಸ್ಯ ಯಥಾ ಸತೀ ತಥಾತ್ವಮಪಿ ಭರ್ತರಿ ॥ ಧ್ರುವೈಧಿ ಪೋಷ್ಯಾ ಮಯಿಮಹ್ಯಂತ್ವಾದಾದ್ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ । ಮಯಾ ಪತ್ಯಾ ಪ್ರಜಾವತೀ ಸಂಜೀವಶರದಶ್ಯತಂ

6 ಎನ್

ತದೇವಲಗ್ನಮಿತ್ಯಾದಿ ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕ ಪದ್ಯಾದೌಚ ಪಠ್ಯಮಾನೇಜ್ಯೌತಿಷಿಕೇನ ಪ್ರದಿಷ್ಟೇಕಾಲೇ ಸದ್ಯೋಂತ : ಪಟ ತಿರಸ್ಕರಿಣೀಮುದಗಪಸಾರ್ಯ ಕನ್ಯಾವರೌ ಪರಸ್ಪರಂ ಗುಡಜೀರಕಾ ವಿಕಿರಂತೌ ಪರಸ್ಪರಂ ಚ ನಿರೀಕ್ಷೇತಾಂ ॥

ತತೋ ವರಃ ಅಭ್ರಾತೃಘ್ನೀಂ ವರುಣಾಪತಿಘ್ನೀಂ ಬೃಹಸ್ಪತೇ । ಇಂದ್ರಾ ಪುತ್ರಘ್ನೀಂ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಂತಾಮಸ್ಯೈ ಸವಿತುಸ್ಸುವ' ॥ ಇತಿಜಪ್ತ್ವಾ ಕನ್ಯಾಂ ನಿರೀಕ್ಷೇತ । ಅಘೋರಚಕ್ಷುರಪತಿಘ್ನ್ಯೇಧಿ' ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಚ ಕನ್ಯಯಾ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಮಾಣೋಜಪಿತ್ವಾ --

ಅಘೋರ ಚಕ್ಷುರಪತಿಘ್ನ್ಯೇಧಿ ಶಿವಾ ಪಶುಭ್ಯಸ್ಸು ಮನಾಸ್ಸುವರ್ಚಾಃ । ವೀರಸೂರ್ದೇವಕಾಮಾ ಸ್ಯೋನಾ ಶಂ ನೋ ಭವ ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ॥

ಅನೃಕ್ಷರಾ ಋಜವಸ್ಸಂತು ಪಂಥಾ ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ

ಅನೃಕ್ಷರಾ ಋಜವಸ್ಸಂತು ಪಂಥಾ ಯೇಭಿಸ್ಸಖಾಯೋಯಂತಿ ನೋ ವರೇಯಂ । ಸಮರ್ಯಮಾ ಸಂಭಗೋ ನೋ ನಿನೀಯಾತ್ಸಂಜಾಸ್ಪತ್ಯಂ ಸುಯಮಮಸ್ತು ದೇವಾಃ ।

ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋ ಭೂತ್ವಾ ವಧೂಂ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖೀಂ ಕೃತ್ವಾದರ್ಭಾಗ್ರೇಣ ತಸ್ಯಾಃ ಭ್ರುವೋರ್ಮಧ್ಯೇ ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿಃ ಪರಿಮೃಜ್ಯದರ್ಭಂ ನಿರಸ್ಯ ಅಪಉಪಸ್ಪೃಶೇತ್ ॥ ನಿರೀಕ್ಷಣ ಮಹೂರ್ತಸ್ಸುಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತ್ವಿತ್ಯನುಗೃಹ್ಣಂತು ॥ ನಿರೀಕ್ಷಣ ಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತು ॥ ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪುರಂಧ್ರ್ಯಶ್ಚ ತಾವಾಶೀರ್ವಾದೈರಭಿನಂದಯೇಯುಃ ॥ ಅಥ ಕನ್ಯಾದಾನಾರ್ಥಂ ವಿನಿಯೋಜ್ಯಸ್ಯ ಜಲಸ್ಯ ಶುದ್ಧಿಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಪುರೋಧಾಃ ಉದಙ್ಮುಖ ಉಪವಿಶ್ಯ ವಧೂವರಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರಾಗಗ್ರೋದಗಗ್ರಾನ್ ದರ್ಭಾನಾಸ್ತೀರ್ಯ ತೈಜಸಂಪೂರ್ಣಕಲಶಂ ನಿಧಾಯವ್ರೀಹಿಯವಾನೋಪ್ಯ ಗಂಧಾದಿಭಿರಲಂಕೃತ್ಯ ದೂರ್ವಾಪಲ್ಲವೈರ್ಮುಖಮಾಸ್ತೀರ್ಯ ಅಂಬ್ಲಿಗಾಭಿ ಋಗ್ಭಿರಭಿ ಮಂತ್ರಯೇತ್ ॥

ಆಪೋ ಹಿಷ್ಠಾ ಮಯೋಭುವಸ್ತಾನ ಊರ್ಜೇ ದಧಾತನ । ಮಹೇರಣಾಯ ಚಕ್ಷಸೇ ॥ ಯೋ ವಶ್ಶಿವತಮೋ ರಸಸ್ತಸ್ಯ ಭಾಜಯತೇ ಹನಃ । ಉಶತೀರಿವ ಮಾತರಃ ॥ ತಸ್ಮಾ ಅರಂಗ ಮಾಮವೋ ಯಸ್ಯ ಕ್ಷಯಾಯ ಜನ್ವಥ । ಆಪೋ ಜನಯಥಾ ಚನಃ ॥

ಆಪೋ ಯಂ ವಃ ಪ್ರಥಮಂ ದೇವಯಂತ ಇಂದ್ರ ಪಾನಮೂರ್ಮಿಮಕೃಣ್ವತೇಳಃ । ತಂ ವೋ ವಯಂ ಶುಚಿಮರಿಪ್ರಮದ್ಯ ಘೃತಪ್ರುಷಂ ಮಧುಮಂತಂ ವನೇಮ ॥ ತಮೂರ್ಮಿಮಾಪೋ ಮಧುಮತ್ತಮಂ ವೋಽಪಾಂನಪಾದವತ್ವಾಶುಹೇಮಾ ॥ ಯಸ್ಮಿನ್ನಿಂದ್ರೋವಸುಭಿರ್ಮಾದಯಾತೇ ತಮಶ್ಯಾಮ ದೇವಯಂತೋ ವೋ ಅದ್ಯ ॥

ಶತಪವಿತ್ರಾ ಸ್ವಧಯಾ ಮದಂತೀರ್ದೇವೀರ್ದೇವಾನಾ ಮಪಿ ಯಂತಿ ಪಾಥಃ । ತಾ ಇಂದ್ರಸ್ಯ ನ ಮಿನಂತಿ ವ್ರತಾನಿ ಸಿಂಧುಭ್ಯೋ ಹವ್ಯಂಘೃತವಜ್ಜುಹೋತ ॥ ಯಾಸ್ಸೂರ್ಯೋ ರಶ್ಮಿಭಿರಾತತಾನ ಯಾಭ್ಯ ಇಂದ್ರೋ ಅರದದ್ಗಾತುಮೂರ್ಮಿಂ । ತೇ ಸಿಂಧವೋ ವರಿವೋ ಧಾತನಾಸೋ ಯೂಯಂ ಪಾತ ಸ್ವಸ್ತಿಭಿಸ್ಸದಾ ನಃ ॥

ಅಥ ದಾತಾ ಪುಣ್ಯಾಹಂ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು ಸ್ವಸ್ತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಋದ್ಧಿಂ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು । ಇತ್ಯೇವಂ ತ್ರಿವಾರಂಮಂದ್ರಮಧ್ಯಮೋಚ್ಚಸ್ವರೈಃ ವಾಕ್ಯತ್ರಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ನ್ಪ್ರತ್ಯುಚ್ಚಾರ್ಯ ತಥಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರಪಿ ''ಓಂ ಪುಣ್ಯಾಹಂ'' ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಶಿವಾ ಆಪಸ್ಸಂತು । ಸೌಮನಸ್ಯಮಸ್ತು । ಅಕ್ಷತಂ ಚಾರಿಷ್ಟಂ ಚಾಸ್ತು । ದೀರ್ಘ ಮಾಯುಶಾಂತಿಃಪುಷ್ಟಿಸ್ತುಷ್ಟಿಶ್ಚಾಸ್ತು । ತಿಥಿಕರಣಮುಹೂರ್ತನಕ್ಷತ್ರಸಂಪದಸ್ತು । ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಭಾರ್ಯಾದಿಸಮೇತಃ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರ್ವಕಂ ದೇಶಕಾಲೌ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ಮಮಸಮಸ್ತ ಪಿತೃಣಾಂನಿರತಿಶಯಸಾನಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾವಾಪ್ತ್ಯಾದಿ ಕನ್ಯಾದಾನ ಕಲ್ಪೋಕ್ತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲಾವಾಪ್ತಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಕನ್ಯಾದಾನಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಮಾತಾಪಿತೃಗುರ್ವಾಚಾರ್ಯಾದೀನ್ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ, ವರಂ ವಸ್ತ್ರಭೂಷಣಾದಿಭಿರ್ಯಥಾ ಶಕ್ತ್ಯಲಂಕೃತ್ಯ ತಥಾ ಕನ್ಯಾಂ ಚಾಲಂಕೃತ್ಯವರಹಸ್ತೇ ಹಿರಣ್ಯಂ ನಿಧಾಯ ಸಪತ್ನೀಕ ಉತ್ಥಾಯ, ಉದಙ್ಮುಖ ಏವಪೂರ್ವಾರ್ಚಿತ ಕಲಶೋದಕಂ ಸ್ವಹಸ್ತೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕನ್ಯಾಂಽಸಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ.

ಕನ್ಯಾಂ ಕನಕಸಂಪನ್ನಾಂ ಕನಕಾಭರಣೈರ್ಯುತಾಂ । ದಾಸ್ಯಾಮಿ ವಿಷ್ಣವೇ ತುಭ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಜಿಗೀಷಯಾ ॥ ವಿಶ್ವಂಭರಃ ಪಂಚಭೂತಾಸ್ಸಾಕ್ಷಿಣ್ಯಸ್ಸರ್ವದೇವತಾಃ । ಇಮಾಂ ಕನ್ಯಾಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಪಿತೃಣಾಂ ತಾರಣಾಯ ಚ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೌ ಪಠಿತ್ವಾ ಅಮುಕಗೋತ್ರೋದ್ಭವಾಂ, ಅಮುಷ್ಯಪ್ರಪೌತ್ರೀಂ, ಅಮುಷ್ಯ ಪೌತ್ರೀಂ, ಅಮುಷ್ಯ ಪುತ್ರೀಂ ಅಮುಕನಾಮ್ನೀಂ ಇಮಾಂ ಶ್ರೀರೂಪಾಂ ಪ್ರಜಾಪತಿದೇವತಾಕಾಂ ಕನ್ಯಾಂ ಅಮುಕ ಗೋತ್ರೋದ್ಭವಾಯಅಮುಷ್ಯ ಪ್ರಪೌತ್ರಾಯ ಅಮುಷ್ಯ ಪೌತ್ರಾಯ ಅಮುಷ್ಯ ಪುತ್ರಾಯಅಮುಕನಾಮ್ನೇ ಶ್ರೀಧರರೂಪಿಣೇ ವರಾಯ, ತುಭ್ಯಂ ಮಮ ಸಮಸ್ತ ಪಿತೃಣಾಂ ನಿರತಿಶಯ ಸಾನಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾವಾಪ್ತ್ಯಾದಿ ಕನ್ಯಾದಾನ ಕಲ್ಪೋಕ್ತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲಾವಾಪ್ತಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತಿಕಾಮೋಽಹಂ ಪ್ರಜಾಸಹತ್ವಕರ್ಮಭ್ಯಸ್ಸಂಪ್ರದದೇ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತು ಭವಾನ್'' ಇತಿ ಬ್ರುವನ್ ವರಸ್ಯ ಪಾಣೌ ಕನ್ಯಾಹಸ್ತಂ ನಿಧಾಯ ಕಲಶೋದಕಧಾರಾಮವಿಚ್ಛಿನ್ನಾಂ ಭಾರ್ಯಯಾ ಸೇಚಯನ್ ಮನಸಾ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಇತಿ ಮನಸಾಸ್ಮರನ್ ಧರ್ಮೇ ಚ ಅರ್ಥೇ ಚ ಕಾಮೇ ಚ ನಾತಿಚರಿತವ್ಯಾ ತ್ವಯೇಯಂ' ಇತಿ ವದೇತ್ । ನಾತಿ ಚರಾಮಿ' ಇತಿ ವರಃಪ್ರತಿ ಬ್ರೂಯಾತ್ । ತತೋ ದಾತಾ-

ಗೌರೀಂ ಕನ್ಯಾ ಮಿಮಾಂ ವಿಪ್ರ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ವಿಭೂಷಿತಾಂ ।
ಗೋತ್ರಾಯ ಶರ್ಮಣೇ ತುಭ್ಯಂ ದತ್ತಾಂ ವಿಪ್ರ ಸಮಾಶ್ರಯ ॥

ಕನ್ಯೇ ಮಮಾಗ್ರತೋ ಭೂಯಾಃ ಕನ್ಯೇ ಮೇ ದೇಹಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ।
ಕನ್ಯೇ ಮೇ ಸರ್ವತೋ ಭೂಯಾಃ ತ್ವದ್ದಾನಾನ್ಮೋಕ್ಷಮಾಪ್ನುಯಾಂ. ॥

ಮಮವಂಶಕುಲೇ ಜಾತಾ ಪಾಲಿತಾ ದಶವತ್ಸರಾ ।
ತುಭ್ಯಂ ಸಂಪ್ರದದೇ ವಿಪ್ರ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಪ್ರವರ್ಧಿನೀ ॥

ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ॥ ಅಥ ವರಃ – 'ಪುಣ್ಯಾಹಂ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು' ಇತ್ಯಾದಿ ದಾತೃವದುಕ್ತ್ವಾ ತಥಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರಪಿ 'ಓಂ ಪುಣ್ಯಾಹಂ' ಇತ್ಯಾದಾವುಕ್ತೇ ಕನ್ಯಾಯಾಃ ದಕ್ಷಿಣಾಂಸಮಭಿಮೃಶ್ಯ 'ಕ ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ಅದಾತ್ಕಾಮಃ ಕಾಮಾಯಾದಾತ್ಕಾಮೋ ದಾತಾ ಕಾಮಃ ಪ್ರತಿಗೃಹೀತಾ ಕಾಮಂ ಸಮುದ್ರಮಾವಿಶ ಕಾಮೇನ ತ್ವಾ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾಮಿ ಕಾಮೈತತ್ತೇ ವೃಷ್ಟಿರಸಿ ದ್ಯೌಸ್ತ್ವಾ ದದಾತು' ಇತಿ ಜಪಿತ್ವಾ ಧರ್ಮಪ್ರಜಾಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಕನ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾಮಿ ಇತಿ ಬ್ರೂಯಾತ್ ॥

ಪುನರೇವಂ 'ಕ ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ಅದಾತ್' ಇತ್ಯಾರಭ್ಯ 'ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾಮಿ' ಇತ್ಯಂತಂ ದ್ವಿಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯ ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಇತಿ ಬ್ರೂಯಾತ್ ॥

ಅಥ ಪುರೋಧಾಃ ದಾತೃವರೌ ಪಶ್ಯನ್ 'ಋತಸ್ಯ ಹಿ ಶುರುಧಸ್ಸಂತಿ ಪೂರ್ವೀಃ ಇತಿ ತಿಸ್ರೋ ಜಪಿತ್ವಾ-

ಋತಸ್ಯ ಹಿ ಶುರುಧಸ್ಸಂತಿ ಪೂರ್ವೀರ್ಋತಸ್ಯ ಧೀತಿರ್ವೃಜಿನಾನಿ ಹಂತಿ । ಋತಸ್ಯ ಶ್ಲೋಕೋ ಬಧಿರಾ ತತರ್ದ ಕರ್ಣಾ ಬುಧಾನಶ್ಶುಚಮಾನ ಆಯೋಃ ॥ ಋತಸ್ಯ ದೃಳ್ಹಾ ಧರುಣಾನಿ ಸಂತಿ ಪುರೂಣಿ ಚಂದ್ರಾ ವಪುಷೇ ವಪೂಂಷಿ । ಋತೇನ ದೀರ್ಘಮಿಷಣಂತ ಪೃಕ್ಷ ಋತೇನ ಗಾವ ಋತಮಾವಿವೇಶುಃ ॥ ಋತಂ ಯೇಮಾನ ಋತಮಿದ್ವನೋತ್ಯೃತಸ್ಯ ಶುಷ್ಮಸ್ತುರಯಾ ಉಗವ್ಯುಃ । ಋತಾಯ ಪೃಥ್ವೀ ಬಹುಲೇಗಭೀರೇ ಋತಾಯ ಧೇನೂ ಪರಮೇ ದುಹಾತೇ ॥

'ಏತದ್ವಸ್ಸತ್ಯಮೃದ್ಧಿಮದಸ್ತು ಇತಿ ತ್ರಿರ್ಬ್ರೂಯಾತ್ ॥

ಕನ್ಯಾದಾನ ಮುಹೂರ್ತಸ್ಸು ಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತ್ವಿತ್ಯನುಗೃಹ್ಣಂತು ॥

ಸುಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತು ॥

ಅಥ ದಾತಾ 'ಕನ್ಯಾದಾನಾಂಗಮನುದಾನಾನಿ ಕರಿಷ್ಯ' ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯಗೋಭೂ ಹಿರಣ್ಯದಾಸೀಯಾನಶಯ್ಯಾ ಮಾತ್ರಾದ್ಯನುದಾನಂ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥ ತತ್ರ ಮಂತ್ರಾಃ -

ಯಜ್ಞಸಾಧನಭೂತಾ ಯಾ ವಿಶ್ವಸ್ಯಾಘ ಪ್ರಣಾಶಿನೀ । ವಿಶ್ವರೂಪಧರೋ ದೇವಃ ಪ್ರೀಯತಾಮನಯಾ ಗವಾ ॥೧॥

ಸರ್ವಸಸ್ಯಾಶ್ರಯಾ ಭೂಮಿರ್ವರಾಹೇಣಸಮುದ್ಧೃತಾ । ಅನಂತಸಸ್ಯ ಫಲದಾ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛತು ॥೨॥

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಗರ್ಭಸ್ಥಂ ಹೇಮಬೀಜಂ ವಿಭಾವಸೋಃ । ಅನಂತ ಪುಣ್ಯಫಲದಮತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥೩॥

ಅಶೂನ್ಯಶಯನಂ ನಿತ್ಯಮನೂನಾಂ ಶ್ರಿಯಮುನ್ನತಿಂ । ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ದೇಹಿ ಮೇ ಪುಷ್ಟಿಂ ಶಯ್ಯಾದಾನೇನ ಕೇಶವ ॥೪॥

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸಂಭೂತಂ ಸೌವರ್ಣಂ ಚಾಂಗುಳೀಯಕಂ । ಸರ್ವಪ್ರದಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ಪ್ರೀಣಾತು ಕಮಲಾಪತಿಃ ॥೫॥

ಕ್ಷೀರೋದ ಮಥನೇ ಪೂರ್ವಮುಜ್ವಲಂ ಕುಂಡಲದ್ವಯಂ । ಶ್ರಿಯಾ ಸಹ ಸಮುದ್ಭೂತಂ ದದೇ ಶ್ರೀಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಸದಾ ॥೬॥

ಯಾನಿ ಪಾಪಾನ್ಯನೇಕಾನಿ ಕಾಮೋತ್ಥಾನಿ ಕೃತಾನಿ ವೈ । ಕಾಂಸ್ಯಪಾತ್ರಪ್ರದಾನೇನ ತಾನಿ ನಶ್ಯಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥೭॥

ಪರಾಪವಾದಪೈಶುನ್ಯಾದಭಕ್ಷ್ಯಸ್ಯ ಚ ಭಕ್ಷಣಾತ್ । ಉತ್ಪನ್ನಪಾಪಂ ದಾನೇನ ತಾಮ್ರ ಪಾತ್ರಸ್ಯನಶ್ಯತು ॥೮॥

ಇದಂ ಗೃಹಂ ಗೃಹಾಣತ್ವಂ ಸರ್ವೋಪಸ್ಕರ ಸಂಯುತಂ । ತವ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಸಾದೇನಮಮಾಸ್ತ್ವಭಿಮತಂ ಫಲಂ ॥೯॥

ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಶಿಲಾಚಕ್ರೇ ಭುವನಾನಿ ಚತುರ್ದಶ । ಯಸ್ಮಾದ್ವಸಂತಿ ತದ್ದಾನಾತ್ಸರ್ವಂ ದತ್ತಮಿಹಾಽಸ್ತು ತೇ ॥೧॥

ಅಥ ವಧೂವರೌ ಆಯುರ್ವರ್ಧನಕರಂ ಅಕ್ಷತಾರೋಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತಾಂ - ॥

ತೈಜಸೇನಪಾತ್ರೇಣ ಕ್ಷೀರಮಾನೀಯ ಘೃತಮಾಸಿಚ್ಯ ಪಾತ್ರಾಂತರೇಣ ಆರ್ದ್ರಾಕ್ಷತ ಶುದ್ಧ ತಂಡುಲಾನಾದಾಯ ವರಃ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತಪಾಣಿಃ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತ ವಧ್ವಂಜಲೌ ಕ್ಷೀರಘೃತಂ ಪಾಣಿನಾದ್ವಿರುಪಸ್ತೀರ್ಯ ದ್ವಿವಾರಂತಂಡುಲಾನೋಪ್ಯ ದ್ವಿವಾರಂ ತೇನೈವಾಭಿಘಾರಯೇತ್॥ ಏವಂ ವರಾಂಜಲೌ ಅನ್ಯೇನಾಪೂರಿತೇ ದಾತಾ ತದಂಜಲ್ಯೋಸ್ಸುವರ್ಣಂ ನಿಧಾಯ ವರಾಂಜಲಿಂ ಕನ್ಯಾಂಜಲ್ಯುಪರಿ ನಿಧಾಯ ಕನ್ಯಾ ತಾರಯತು ದಕ್ಷಿಣಾಃ ಪಾಂತು ಬಹುದೇಯಂ ಚಾಸ್ತು ಪುಣ್ಯಂ ವರ್ಧತಾಂ ಶಾಂತಿಃಪುಷ್ಟಿಸ್ತುಷ್ಟಿಶ್ಚಾಸ್ತು । ತಿಥಿಕರಣಮುಹೂರ್ತನಕ್ಷತ್ರಲಗ್ನ ಸಂಪದಸ್ತು । ಇತ್ಯುಚ್ಚಾರ್ಯ ಕನ್ಯಾ ಮುದ್ಧೃತ್ಯ ಕನ್ಯಾಂಜಲಿಸ್ಥಿತಾನಕ್ಷತಾನ್ 'ಯಶೋ ಮೇ ಕಾಮಸ್ಸಮೃಧ್ಯತಾಂ' ಇತಿ ವರಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಾರೋಪಯೇತ್ ॥ ತತೋ ವರಸ್ಸ್ವಾಂಜಲಿಸ್ಥಿತಾ ನಕ್ಷತಾನ್ 'ಭಗೋ ಮೇ ಕಾಮಸ್ಸಮೃಧ್ಯತಾಂ' ಇತಿ ಕನ್ಯಾಶಿರಸಿ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್॥ ಕನ್ಯಾಽಪಿ ಪ್ರಜಾಯೈ ಕಾಮಸ್ಸಮೃಧ್ಯತಾಂ ಇತಿ ವರಶಿರಸಿ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥ ಏವಂ ದ್ವಿವಾರಂ ಕುರ್ಯಾತ್॥

ತತಃ ಕನ್ಯಾ ವರಾಂಜಲಿಂ ದ್ವಿರುಪಸ್ತೀರ್ಯ ದ್ವಿಸ್ತಂಡುಲೈರಾಪೂರ್ಯ ದ್ವಿರಭಿಘಾರ್ಯ ಸ್ವಾಂಜಲಿಮನ್ಯೇನ ಪೂರಯೇತ್ । ದಾತಾ ಹಿರಣ್ಯಂ ಪೂರ್ವವನ್ನಿಧಾಯ ಕನ್ಯಾಂಜಲಿಂ ವರಾಂಜಲ್ಯುಪರಿ ನಿಧಾಯ ಕನ್ಯಾತಾರಯತು ಇತ್ಯಾದಿ ಪೂರ್ವವದುಕ್ತ್ವಾ ವರೇಣ ಕನ್ಯಾ ಮೂರ್ಧ್ನಿ 'ಪಶವೋ ಮೇ ಕಾಮಸ್ಸಮೃಧ್ಯತಾಂ' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಅಕ್ಷತೇಷು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತೇಷು ಸ್ವಯಂ ಕನ್ಯಾಮುದ್ಧೃತ್ಯ 'ಯಜ್ಞೋ ಮೇ ಕಾಮಸ್ಸಮೃಧ್ಯತಾಂ' ವರಮೂರ್ಧನ್ಯಕ್ಷತಾನಾರೋಪಯೇತ್ ॥ ಸೋಽಪಿ ವರಃ 'ಶ್ರಿಯೋ ಮೇ ಕಾಮಸ್ಸಮೃಧ್ಯತಾಂ' ಇತಿ ಕನ್ಯಾಶಿರಸಿ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥ ಏವಂ ಪುನರ್ದ್ವಿವಾರಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಅಥ ವರಃ ವಧ್ವಂಜಲಿಂ ಪೂರ್ವವದಾಪೂರ್ಯ ಸ್ವಾಂಜಲಿಮನ್ಯೇನ ಪೂರಯೇತ್ ॥ ಪೂರ್ವವದುಭೌ ವಧೂಪೂರ್ವಕಂ 'ಧರ್ಮೋ ಮೇ ಕಾಮಸ್ಸಮೃಧ್ಯತಾಂ ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಅಕ್ಷತಾನಾರೋಪಯೇತಾಂ ॥

ಅಥ ವಧೂವರೌ ಯಥೇಷ್ಟಂ ನಿಕ್ಷಿಪೇಯಾತಾಂ ॥

ಅಥ ಪುರೋಧಾಃ ಕಾಂಸ್ಯೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಚಿತಕಲಶೋದಕಮಾಸಿಚ್ಯ ಅನಾಧೃಷ್ಟಮಿತ್ಯಸ್ಯ ವಾಮದೇವ ಆಪೋ ಬೃಹತೀ :-

ಅನಾಧೃಷ್ಟಮಿತ್ಯನಾಧೃಷ್ಯಂ ದೇವಾನಾಮೋಜೋಽಭಿಶಸ್ತಿಪಾಃ । ಅನಭಿಶಸ್ತ್ಯಂಜಸಾ ಸತ್ಯಮುಪಗೇಷಾಂ ಸ್ವಿತೇಮಾಧಾಃ ॥

ಇತ್ಯಭಿಮಂತ್ರ್ಯ ಔದುಂಬರ್ಯಾರ್ದ್ರಯಾ ಶಾಖಯಾ ಸಪಲಾಶಯಾ ಸಹಿರಣ್ಯ ಪವಿತ್ರಯಾ ಸಕುಶದೂರ್ವಾಪಲ್ಲವಯಾ ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾದ್ಯಬ್ಲಿಂಗಕೈರ್ಮಂತ್ರೈಃ ವಧೂವರಾವಭಿಷಿಂಚೇತ್ ॥

ಆಪೋ ಹಿಷ್ಠಾ ಮಯೋಭುವಃ---- ಆಪೋ ಜನಯಥಾ ಚ ನಃ ॥

ಅಥ ವರಸ್ಸ್ವಶೇಖರಪುಷ್ಪದಳಮಾದಾಯ ಕ್ಷೀರಘೃತೇನಾಪ್ಲಾವ್ಯ ಕನ್ಯಾ ಲಲಾಟೇ ತಿಲಕಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಸಾಽಪಿ ಸ್ವಶೇಖರಪುಷ್ಪದಳೇನ ವರಲಲಾಟೇ ತಿಲಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುಷ್ಪಮಾಲಾಂ ವರಸ್ಯ ಕಂಠೇ ನಿದಧ್ಯಾತ್ ॥ ವರೋಽಪಿಕನ್ಯಾಕಂಠೇ ಪುಷ್ಪಮಾಲಾಂ ನಿದಧ್ಯಾತ್ ॥

ಅಕ್ಷತಾರೋಪಣ ಮುಹೂರ್ತಸ್ಸು ಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತು ಇತಿ ಅನುಗೃಹ್ಣಂತು ॥ ಸುಮುಹೂರ್ತೋಽಸ್ತು ॥

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ವಧೂವರಯೋಶ್ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ದುಗ್ಧಾಕ್ತೇನ ದ್ವಿಗುಣಶುಕ್ಲಸೂತ್ರೇಣ ದಂಪತ್ಯೋಃ ಕಂಠದೇಶೇ ಪ್ರಾಗುದೀಚೀಮಾರಭ್ಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾವೃತೇನ 'ಪರಿತ್ವಾ ಗಿರ್ವಣಃ' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ :-

ಪರಿ ತ್ವಾ ಗಿರ್ವಣೋ ಗಿರ ಇಮಾ ಭವಂತು ವಿಶ್ವತಃ । ವೃದ್ಧಾಯುಮನು ವೃದ್ಧಯೋ ಜುಷ್ಟಾ ಭವಂತು ಜುಷ್ಟಯಃ ॥ ದಶಾವನಿಭ್ಯೋ ದಶಕಕ್ಷ್ಯೇಭ್ಯೋ ದಶಯೋಕ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ದಶಯೋಜನೇಭ್ಯಃ। ದಶಾಭೀಶುಭ್ಯೋ ಅರ್ಚತಾಜರೇಭ್ಯೋ ದಶಧುರೋದಶಯುಕ್ತಾ ವಹದ್ಭ್ಯಃ ॥ ತೇ ಅದ್ರಯೋ ದಶಯಂತ್ರಾಸ ಆಶವಸ್ತೇಷಾಮಾಧಾನಂ ಪರ್ಯೇತಿ ಹರ್ಯತಂ । ತ ಊ ಸುತಸ್ಯ ಸೋಮ್ಯಸ್ಯಾಂಧಸೋಂಶೋಃ ಪೀಯೂಷಂ ಪ್ರಥಮಸ್ಯ ಭೇಜಿರೇ ॥ ತೇ ಸೋಮಾದೋ ಹರೀ ಇಂದ್ರಸ್ಯ ನಿಂಸತೇಂಽಶುಂ ದುಹಂತೋಽಧ್ಯಾಸತೇ ಗವಿ । ತೇಭಿರ್ದುಗ್ಧಂ ಪಪಿವಾನ್ಸೋಮ್ಯಂ ಮಧ್ವಿಂದ್ರೋ ವರ್ಧತೇ ಪ್ರಥತೇ ವೃಷಾಯತೇ॥

ವೃಷಾವೋ ಅಂಶುರ್ನಕಿಲಾರಿಷಾಥನೇಳಾವಂತಸ್ಸದಮಿತ್ತ್ವನಾಶಿತಾಃ । ರೈವತ್ಯೇವ ಮಹಸ್ಸಾ ಚಾರವಸ್ಥನ ಯಸ್ಯಗ್ರಾವಾಣೋ ಅಜುಷಧ್ವಮಧ್ವರಂ ॥

'ಋಕ್ಚ ವಾ' ಇತಿ ಖಂಡಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಪಂಚಾವೃತಂ ಕುರ್ವಂತಿ ॥

ಋಕ್ಚ ವಾ ಇದಮಗ್ರೇ ಸಾಮ ಚಾಸ್ತಾಂ ಸೈವ ನಾಮ ಋಗಾಸೀದಮೋ ನಾಮ ಸಾಮ ಸಾವಾ ಋಕ್ಸಾಮೋಪಾವದನ್ಮಿಥುನಂ ಸಂಭವಾವ ಪ್ರಜಾತ್ಯಾ ಇತಿ ನೇತ್ಯಬ್ರವೀತ್ಸಾಮ ಜ್ಯಾಯಾನ್ವಾ ಅತೋ ಮಮ ಮಹಿಮೇತಿ ತೇದ್ವೇ ಭೂತ್ವೋಪಾವದತಾಂ ತೇನಪ್ರತಿಚನ ಸಮವದತ ತಾಸ್ತಿಸ್ರೋ ಭೂತ್ವೋಪಾವದಂಸ್ತತ್ತಿಸೃಭಿಸ್ಸಮ ಭವದ್ಯತ್ತಿಸೃಭಿಃ ಸಮಭವತ್ತಸ್ಮಾತ್ತಿಸೃಭಿಸ್ತುವಂತಿ ತಿಸೃಭಿರುದ್ಗಾಯಂತಿ ತಿಸೃಭಿರ್ಹಿಸಾಮ ಸಮ್ಮಿತಂ ತಸ್ಮಾದೇಕಸ್ಯ ಬಹ್ವ್ಯೋ ಜಾಯಾ ಭವಂತಿ ನೈಕಸ್ಯೈ ಬಹವ ಸ್ಸಹ ಪತಯೋ ಯದ್ವೈ ತತ್ಸಾಚಾಮಶ್ಚ ಸಮಭವತಾಂ ತತ್ಸಾಮಾಭವತ್ತತ್ಸಾಮ್ನಸ್ಸಾಮತ್ವಂ ಸಾಮನ್ಭವತಿ ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಯೋ ವೈ ಭವತಿಯಶ್ರ್ಯೇಷ್ಠತಾಮಶ್ನುತೇ ಸ ಸಾಮನ್ಭವತ್ಯಸಾಮನ್ಯ ಇತಿ ಹಿ ನಿಂದಂತಿತೇ ವೈ ಪಂಚಾನ್ಯದ್ಭೂತ್ವಾ ಪಂಚಾನ್ಯದ್ಭೂ ತ್ವಾ ಕಲ್ಪೇತಾಮಾಹಾವಶ್ಚಹಿಂಕಾರಶ್ಚ ಪ್ರಸ್ತಾವಶ್ಚ ಪ್ರಥಮಾ ಚ ಋಗುದ್ಗೀಥಶ್ಚ ಮಧ್ಯಮಾ ಚ ಪ್ರತಿಹಾರಶ್ಚೋತ್ತಮಾ ಚ ನಿಧನಂ ಚ ವಷಟ್ಕಾರಶ್ಚ ತೇ ಯತ್ಪಂಚಾನ್ಯದ್ಭೂತ್ವಾಪಂಚಾನ್ಯದ್ಭೂತ್ವಾ ಕಲ್ಪೇತಾಂ ತಸ್ಮಾದಾಹುಃ ಪಾಂಕ್ತೋ ಯಜ್ಞಃ ಪಾಂಕ್ತಾಃ ಪಶವಇತಿ । ಯದು ವಿರಾಜಂ ದಶಿನೀಮಭಿಸಮಪದ್ಯೇತಾಂ ತಸ್ಮಾದಾಹುರ್ವಿರಾಜಿಯಜ್ಞೋ ದಶಿನ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತ್ಯಾತ್ಮಾ ವೈ ಸ್ತೋತ್ರಿಯಃ ಪ್ರಜಾಽನುರೂಪಃಪತ್ನೀ ಧಾಯ್ಯಾ ಪಶವಃ ಪ್ರಗಾಥೋ ಗೃಹಾಸ್ಸೂಕ್ತಂ ಸ ವಾ ಅಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಲೋಕೇಽಮುಷ್ಮಿಂಶ್ಚ ಪ್ರಜಯಾ ಚ ಪಶುಭಿಶ್ಚ ಗೃಹೇಷು ವಸತಿ ಯ ಏವಂ ವೇದ ॥೧॥

ಸ್ತೋತ್ರಿಯಂ ಶಂಸತ್ಯಾತ್ಮಾ ವೈ ಸ್ತೋತ್ರಿಯಸ್ತಂ ಮಧ್ಯಮಯಾವಾಚಾ ಶಂಸತ್ಯಾತ್ಮಾನಮೇವ ತತ್ಸಂಸ್ಕುರುತೇಽನುರೂಪಂ ಶಂಸತಿ ಪ್ರಜಾ ವಾ ಅನುರೂಪಸ್ಸ ಉಚ್ಚೈಸ್ತರಾಮಿವಾಽನುರೂಪಶ್ಶಂ ಸ್ತವ್ಯಃ ಪ್ರಜಾಮೇವ ತಚ್ಛ್ರೇಯಸೀಮಾತ್ಮನಃ ಕುರುತೇ । ಧಾಯ್ಯಾಂ ಶಂಸತಿ ಪತ್ನೀವೈ ಧಾಯ್ಯಾಸಾ ನೀಚೈಸ್ತರಾಮಿವ ಧಾಯ್ಯಾ ಶಂಸ್ತವ್ಯಾ ಅಪ್ರತಿವಾದಿನೀಹಾಸ್ಯ ಗೃಹೇಷು ಪತ್ನೀ ಭವತಿ ಯತ್ರೈವಂ ವಿದ್ವಾನ್ನೀಚೈಸ್ತರಾಂ ಧಾಯ್ಯಾಂ ಶಂಸತಿ ಪ್ರಗಾಥಂ ಶಂಸತಿ ಸಸ್ವರವತ್ಯಾ ವಾಚಾ ಶಂಸ್ತವ್ಯಃ ಪಶವೋ ವೈ ಸ್ವರಃ ಪಶವಃ ಪ್ರಗಾಥಃ ಪಶೂನಾಮವರುದ್ಧ್ಯೈ । ಇಂದ್ರಸ್ಯನುವೀರ್ಯಾಣಿ ಪ್ರವೋಚಮಿತಿ ಸೂಕ್ತಂ ಶಂಸತಿ ತದ್ವಾ ಏತತ್ಪ್ರಿಯಮಿಂದ್ರಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಂ ನಿಷ್ಕೇವಲ್ಯಂ ಹೈರಣ್ಯಸ್ತೂಪಮೇತೇನ ವೈಸೂಕ್ತೇನ ಹಿರಣ್ಯಸ್ತೂಪ ಆಂಗಿರಸ ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಂ ಧಾಮೋಪಾಗಚ್ಛತ್ಸಪರಮಂ ಲೋಕಮಜಯದುಪೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಂ ಧಾಮ ಗಚ್ಛತಿಜಯತಿ ಪರಮಂ ಲೋಕಂ ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಗೃಹಾ ವೈ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸೂಕ್ತಂತತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತತಮಯಾ ವಾಚಾ ಶಂಸ್ತವ್ಯಂ ತಸ್ಮಾದ್ಯದ್ಯಪಿ ದೂರ ಇವಪಶೂಽಲ್ಲಭತೇ ಗೃಹಾನೇವೈನಾನಾಜಿಗಮಿಷತಿ ಗೃಹಾ ಹಿ ಪಶೂನಾಂಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ॥೨॥

ಉತ್ತಮಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ತದ್ದ್ವೈವಂ ಕ್ಷತ್ರಂ ಸಾ ಶ್ರೀಸ್ತದಾಧಿಪತ್ಯಂ ತದ್ಬ್ರಧ್ನಸ್ಯ ವಿಷ್ಟಪಂ ತತ್ಪ್ರಜಾಪತೇರಾಯತನಂ ತತ್ಸ್ವಾರಾಜ್ಯಮೃಧ್ನೋತ್ಯೇತಮೇವೈತಾಭಿರೇಕವಿಂಶತ್ಯೈಕವಿಂಶತ್ಯಾ ॥೩॥

ಯಾಜ್ಯಯಾ ಯಜತಿ ಪ್ರತ್ತಿರ್ವೈಯಾಜ್ಯಾ ಪುಣ್ಯೈವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಪುಣ್ಯಾಮೇವ ತಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಸಂಭಾವಯತಿ ಪುಣ್ಯಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಸಂಸ್ಕುರುತೇ ॥೪॥

ದ್ವಂದ್ವಮಿಂದ್ರೇಣ ದೇವತಾಶ್ಶಂಸ್ಯಂತೇ ದ್ವಂದ್ವ ವೈ ಮಿಥುನಂ ತಸ್ಮಾದ್ದ್ವಂದ್ವಾನ್ಮಿಥುನಂ ಪ್ರಜಾಯತೇ ಪ್ರಜಾತ್ಯೈ ಪ್ರಜಾಯತೇ ಪ್ರಜಯಾ ಪಶುಭಿರ್ಯ ಏವಂ ವೇದ ॥೫॥

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಂ ಭೌಜ್ಯಂ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯಂ ವೈರಾಜ್ಯಂ ಪಾರಮೇಷ್ಠ್ಯಂ ರಾಜ್ಯಂ ಮಾಹಾರಾಜ್ಯಮಾಧಿಪತ್ಯಮಯಂ ಸಮಂತಪರ್ಯಾಯೀಸ್ಯಾತ್ಸಾರ್ವಭೌಮಃ ಸಾರ್ವಾಯುಷ ಆಂಽತಾದಾಪರಾರ್ಧಾತ್ಪೃಥಿವ್ಯೈ ಸಮುದ್ರ ಪರ್ಯಂತಾಯಾ ಏಕರಾಳಿತಿ ॥೬॥

ಧ್ರುವಾ ದ್ಯೌರ್ಧ್ರುವಾ ಪೃಥಿವೀ ಧ್ರುವಾಸಃ ಪರ್ವತಾ ಇಮೇ । ಧ್ರುವಂ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಜಗದ್ಧ್ರುವೋ ರಾಜಾ ವಿಶಾಮಯಂ ॥ ಧ್ರುವಂ ತೇ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಧ್ರುವಂ ದೇವೋಬೃಹಸ್ಪತಿಃ । ಧ್ರುವಂ ತ ಇಂದ್ರಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಧಾರಯತಾಂಧ್ರುವಂ ॥ ತದಸ್ತು ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ತದಗ್ನೇ ಶಂಯೋರಸ್ಮಭ್ಯಮಿದಮಸ್ತು ಶಸ್ತಂ । ಅಶೀಮಹಿ ಗಾಧಮುತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ನಮೋ ದಿವೇ ಬೃಹತೇ ಸಾದನಾಯ ॥೭॥

ತತಃ ಕಟಿಪ್ರದೇಶೇ ಚಾನ್ಯದಪಿ ಪಂಚಾವೃತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಉಪರಿ ತಂತೂರ್ ಉಪರ್ಯುನ್ನಿನೀಯಾತ್ । ಅಧಸ್ತಾತ್ತಂತೂನಧಸ್ತಾದುಪನಯೇಯುಃ ॥ ಏಕೈಕಂ ಪಂಚಗುಣೀಕೃತ್ಯೋರ್ಣಾಸೂತ್ರೇಣ ಸಂಯೋಜ್ಯ ಹರಿದ್ರಾಖಂಡಂ ಬಧ್ವಾ ಕುಂಕುಮಾದಿನಾಽನುಲಿಪ್ಯ ವಧೂವರಯೋರ್ದದ್ಯುಃ । ತೌ ವಧೂವರೌ ತತ್ಸೂತ್ರದ್ವಯಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ

ಮನಸೀಷ್ಟ ದೇವತಾಂ ಧ್ಯಾಯೇತಾಂ ॥

ಪುರೋಧಸಾ 'ವಿಶ್ವೇತ್ತಾತೇಸವನೇಷು' ಇತಿ ಮಂತ್ರ ಉಚ್ಚರಿತೇ

ವಿಶ್ವೇತ್ತಾ ತೇ ಸವನೇಷು ಪ್ರವಾಚ್ಯಾ ಯಾ ಚಕರ್ಥ ಮಘವನ್ನಿಂದ್ರಸುನ್ವತೇ । ಪಾರಾವತಂ ಯತ್ಪುರುಸಂಭೃತಂ ವಸ್ವಪಾವೃಣೋಶ್ಶರಭಾಯ ಋಷಿಬಂಧವೇ ॥

ವರಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತೇ ಕನ್ಯಾ ತತ್ಸೂತ್ರಮಾಬಧ್ನೀಯಾತ್ । ವರೋಽಪಿ 'ಶ್ರಿಯೇ ಜಾತ' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಕನ್ಯಾಯಾಃವಾಮಹಸ್ತೇ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ ॥

ಶ್ರಿಯೇ ಜಾತಶ್ಶ್ರಿಯ ಆನಿರಿಯಾಯ ಶ್ರಿಯಂ ವಯೋ ಜರಿತೃಭ್ಯೋ ದಧಾತಿ । ಶ್ರಿಯಂ ವಸಾನಾ ಅಮೃತತ್ವಮಾಯನ್ಭವಂತಿ ಸತ್ಯಾ ಸಮಿಧಾ ಮಿತದ್ರೌ ॥ ಶ್ರಿಯ ಏವೈನಂ ತಚ್ಛ್ರಿಯಾಮಾದಧಾತಿ ಸಂತತಮೃಚಾ ವಷಟ್ಕೃತ್ಯಂ ಸಂತತ್ಯೈ ಸಂಧೀಯತೇ ಪ್ರಜಯಾ ಪಶುಭಿರ್ಯ ಏವಂ ವೇದ ॥

ಪೂರ್ವಕೃತ ಕೌತುಕಸೂತ್ರೇ ಚೇತ್ತೇ ಏವ ಬಧ್ನೀಯಾತಾಂ ॥

ಅಥ ಪುರೋಧಾ ವಧೂಂ ವರಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೀಮುಪವೇಶ್ಯ ಶತಂ ಜೀವೇತಿ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಬೃಹತ್ಸಾಮೇತ್ಯೇಕಯಾ ಯೇ ಯಜ್ಞೇನೇತ್ಯಷ್ಟಾಭಿಃ ತ್ರ್ಯಂಬಕಮಿತ್ಯೇಕಯಾ ಚ ಅಕ್ಷತೈಃ ರಕ್ಷಾಂಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಶತಂ ಜೀವ ಶರದೋ ವರ್ಧಮಾನಶ್ಶತಂ ಹೇಮನ್ತಾಞ್ಛತಮು ವಸಂತಾ । ಶತಮಿಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಸವಿತಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಶ್ಶತಾಯುಷಾ ಹವಿಷೇಮಂ ಪುನರ್ದುಃ ॥ ಆಹಾರ್ಷಂ ತ್ವಾವಿದಂ ತ್ವಾ ಪುನರಾಗಾಃ ಪುನರ್ನವ । ಸರ್ವಾಂಗ ಸರ್ವಂ ತೇ ಚಕ್ಷುಸ್ಸರ್ವಮಾಯುಶ್ಚ ತೇ ವಿದಂ ॥ ಬೃಹತ್ಸಾಮ ಕ್ಷತ್ರಭೃದ್ವೃದ್ಧವೃಷ್ಣ್ಯಂ ತ್ರಿಷ್ಟುಭೌಜಶ್ಶುಭಿತಮುಗ್ರವೀರಂ । ಇಂದ್ರ ಸ್ತೋಮೇನ ಪಂಚದಶೇನ ಮಧ್ಯಮಿದಂ ವಾತೇನ ಸಗರೇಣ ರಕ್ಷ ॥

ಯೇ ಯಜ್ಞೇನ ದಕ್ಷಿಣಯಾ ಸಮಕ್ತಾ ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಖ್ಯಮಮೃತತ್ವಮಾನಶ । ತೇಭ್ಯೋ
ಭದ್ರಮಂಗಿರಸೋ ವೋ ಅಸ್ತು ಪ್ರತಿಗೃಭ್ಣೀತ ಮಾನವಂ ಸುಮೇಧಸಃ ॥ ಯ ಉದಾಜನ್
ಪಿತರೋ ಗೋಮಯಂ ವಸ್ವೃತೇನಾಭಿಂದನ್ ಪರಿವತ್ಸರೇ ವಲಂ । ದೀರ್ಘಾಯುತ್ವ
ಮಂಗಿರಸೋ ವೋ ಅಸ್ತು ಪ್ರತಿಗೃಭ್ಣೀತ ಮಾನವಂ ಸುಮೇಧಸಃ ॥ ಯ ಋತೇನ
ಸೂರ್ಯಮಾರೋಹಯನ್ದಿವ್ಯಪ್ರಥಯನ್ ಪೃಥಿವೀಂ ಮಾತರಂ ವಿ ।
ಸುಪ್ರಜಾಸ್ತ್ವಮಂಗಿರಸೋ ವೋ ಅಸ್ತು ಪ್ರತಿಗೃಭ್ಣೀತ ಮಾನವಂ ಸುಮೇಧಸಃ ॥ ಅಯಂ
ನಾಭಾ ವದತಿ ವಲ್ಗುವೋ ಗೃಹೇ ದೇವಪುತ್ರಾ ಋಷಯಸ್ತಚ್ಛೃಣೋತನ ।
ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಂಗಿರಸೋ ವೋ ಅಸ್ತು ಪ್ರತಿಗೃಭ್ಣೀತ ಮಾನವಂ ಸುಮೇಧಸಃ ॥ ವಿರೂಪಾಸ
ಇದೃಷಯಸ್ತ ಇದ್ಗಂಭೀರವೇಪಸಃ । ತೇ ಅಂಗಿರಸಸ್ಸೂನವಸ್ತೇ ಅಗ್ನೇಃ ಪರಿಜಜ್ಞಿರೇ ॥ ಯೇ
ಅಗ್ನೇಃ ಪರಿಜಜ್ಞಿರೇ ವಿರೂಪಾಸೋ ದಿವಸ್ಪರಿ । ನವಗ್ವೋನು ದಶಗ್ವೋ
ಅಂಗಿರಸ್ತಮಸ್ಸಚಾದೇವೇಷು ಮಂಹತೇ । ಇಂದ್ರೇಣ ಯುಜಾ ನಿಸ್ಸೃಜಂತ ವಾಘತೋ
ವ್ರಜಂ ಗೋಮಂತಮಶ್ವಿನಂ ॥ ಸಹಸ್ರಂ ಮೇ ದದತೋ ಅಷ್ಟಕರ್ಣ್ಯಾ೧ ಶ್ರವೋ
ದೇವೇಷ್ವಕ್ರತ । ಪ್ರನೂನಂ ಜಾಯತಾಮಯಂ ಮನುಸ್ತೋಕ್ಮೇವ ರೋಹತು ॥ ಯಸ್ಸಹಸ್ರಂ
ಶತಾಶ್ವಂ ಸದ್ಯೋ ದಾನಾಯ ಮಂಹತೇ ॥ ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ಯಜಾಮಹೇ ಸುಗಂಧಿಂ
ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನಂ । ಉರ್ವಾರುಕಮಿವ ಬಂಧನಾನ್ಮೃತ್ಯೋರ್ಮುಕ್ಷೀಯಮಾಮೃತಾತ್॥

ತತಸ್ಸಭಾರ್ಯೋ ದಾತಾ ವೃದ್ಧಾಃ ಪುರಂಧ್ರ್ಯೋ ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವಾಶ್ಚ ಕ್ರಮಾತ್ ಆಶೀರ್ಭಿರಾರ್ದ್ರಾಕ್ಷತಾರೋಪಣಂ ಕುರ್ಯುಃ ॥

ಅಥ ದಂಪತೀ ಪಾತ್ರಸ್ಥಸಿತತಂಡುಲಪುಂಜೇಷು ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಪಾರ್ವತೀಂ ಶಚೀಂ ಚಾವಾಹ್ಯ ತತ್ಸಮೀಪೇ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರಸಂಜ್ಞಕಕೃಷ್ಣಮಣಿಮಾಲಿಕಾಂ ಚ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ನಾಮಮಂತ್ರೇಣ ದೇವತಾತ್ರಯಂ ಚ ಕ್ರಮೇಣ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈಃ ಸ್ವರ್ಣಮಾಲಿಕಾಂ

ಚ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತಾಂ ॥ ವರಃ ಕೃಷ್ಣಮಣಿ ಸಂಜ್ಞಕಮಂಗಳಸೂತ್ರಮಾದಾಯ ಇಷ್ಟದೇವತಾಂ ಸ್ಮರ್ನ್

"ಮಾಂಗಲ್ಯಂ ತಂತುನಾನೇನ ಮಮ ಜೀವನಹೇತುನಾ ।

ಕಂಠೇ ಬಧ್ನಾಮಿ ಸುಭಗೇ ತ್ವಂ ಜೀವಶರದಾಂ ಶತಂ ॥" ಇತಿ ಮಂತ್ರಮುಚ್ಚರನ್ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ । ತದಾನೀಂ ವರೋ ವಧೂಂವಸ್ತ್ರಭೂಷಣೈಶ್ಚಕ್ರಾಕಾರಾದಿಭೂಷಣೈಃ ಚ ಆಯುಷ್ಯಂ ವರ್ಚಸ್ಯಮಿತಿ ಸೂಕ್ತಂ ಪಠನ್ ಭೂಷಯೇತ್ ॥

ಆಯುಷ್ಯಮಿತ್ಯೇಕಾದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಸನಕ ಸನಂದನ ಸನಾತನಾದಯ ಋಷಯಃ। ಹಿರಣ್ಯಂದೇವತಾ । ಆದ್ಯಾಶ್ಚತಸ್ರೋಽನುಷ್ಟುಭಃ । ಪಂಚಮೀ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ । ಷಷ್ಠ್ಯನುಷ್ಟುಪ್। ಸಪ್ತಮ್ಯತಿಶಕ್ವರೀ ಅಷ್ಟಮೀ ನವಮ್ಯೌ ತ್ರಿಷ್ಟುಭೌ । ದಶಮ್ಯನುಷ್ಟುಬೇಕಾದಶೀ ಪಙ್ಕ್ತಿಃ ।

ಆಯುಷ್ಯಂ ವರ್ಚಸ್ಯಂ ರಾಯಸ್ಪೋಷಮೌದ್ಭಿದಂ । ಇದಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ವರ್ಚಸ್ವಜ್ಜೈತ್ರಾಯಾವಿಶತಾದಿಮಾಂ ॥ ಉಚ್ಚೈರ್ವಾಜಿ ಪೃತನಾಷಾಟ್ಸಭಾಸಾಹಂ ಧನಂಜಯಂ । ಸರ್ವಾಸ್ಸಮಗ್ರಾ ಋದ್ಧಯೋ ಹಿರಣ್ಯೇಸ್ಮಿನ್ತ್ಸಮಾಹಿತಾಃ ॥ ಶುನಮಹಂ ಹಿರಣ್ಯಸ್ಯಪಿತುರ್ನಾಮೇವ ಜಗ್ರಭ । ತೇನ ಮಾಂ ಸೂರ್ಯತ್ವಚಮಕರಂ ಪೂರುಷು ಪ್ರಿಯಂ॥ ಸಮ್ರಾಜಂ ಚ ವಿರಾಜಂ ಚಾಭಿಷ್ಟಿರ್ಯಾಚ ಮೇ ಧ್ರುವಾ । ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯಯಾ ಮುಖೇ ತಯಾ ಮಾಮಿಂದ್ರ ಸಂಸೃಜ ॥ ಅಗ್ನೇಃ ಪ್ರಜಾತಂ ಪರಿಯದ್ಧಿರಣ್ಯ ಮಮೃತಂ ಯಜ್ಞೇ ಅಧಿ ಮರ್ತ್ಯೇಷು । ಯ ಏನದ್ವೇದ ಸ ಇದೇನ ಜರ್ಹತಿ ಜರಾಮೃತ್ಯುರ್ಭವತಿ ಯೋಬಿಭರ್ತಿ ॥ ಯದ್ವೇದ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಯದು ದೇವೀಸರಸ್ವತೀ । ಇಂದ್ರೋ ಯದ್ವೃತ್ರಹಾ ವೇದ ತನ್ಮೇ ವರ್ಚಸ ಆಯುಷಾ ॥ ನತದ್ರಕ್ಷಾಂಸಿ ನ ಪಿಶಾಚಾಶ್ಚರಂತಿ ದೇವಾನಾ ಮೋಜಃ ಪ್ರಥಮಜಂ ಹ್ಯೇ ೩ ತತ್। ಯೋ ಬಿಭರ್ತಿ ದಾಕ್ಷಾಯಣಾ ಹಿರಣ್ಯಂ ಸದೇವೇಷು ಕೃಣುತೇ ದೀರ್ಘಮಾಯುಸ್ಸಮನುಷ್ಯೇಷು ಕೃಣುತೇ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥ ಯದಾಬಧ್ನನ್ ದಾಕ್ಷಾಯಣಾ ಹಿರಣ್ಯಂ ಶತಾನೀಕಾಯ ಸುಮನಸ್ಯಮಾನಾ । ತನ್ಮ ಆಬಧ್ನಾಮಿ

ಶತಶಾರದಾಯಾಯುಷ್ಮಾಂಜರದಷ್ಟಿರ್ಯಥಾಸತ್ ॥ ಘೃತಾ ದುರ್ಲುಪ್ತಂ ಮಧುಮತ್ಸುವರ್ಣಂ ಧನಂಜಯಂ ಧರುಣಂ ಧಾರಯಿಷ್ಣು । ಋಣಕ್ಸಪತ್ನಾ ದಧರಾಂಶ್ಚ ಕೃಣ್ವದಾ ರೋಹ ಮಾಂ ಮಹತೇ ಸೌಭಗಾಯ ॥ ಪ್ರಿಯಂ ಮಾ ಕುರು ದೇವೇಷು ಪ್ರಿಯಂ ರಾಜಸು ಮಾಕುರು । ಪ್ರಿಯಂ ವಿಶ್ವೇಷು ಗೋಪ್ತ್ರೇಷು ಮಯಿ ಧೇಹಿ ರುಚಾರುಚಾ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ಯೇನ ವಿರಾಜತಿ ಸೂರ್ಯೋಯೇನ ವಿರಾಜತಿ । ವಿರಾಜ್ಯೇನ ವಿರಾಜತಿ ತೇನಾಸ್ಮಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ವಿರಾಜ ಸಮಿಧಂ ಕುರು ॥

ತಯೋರ್ದಂಪತ್ಯೋರುತ್ತರೀಯಾಂತಯೋಃ ಪಂಚ ಪಂಚ ಪೂಗ ಫಲಾನಿ ಸಹಿರಣ್ಯಾನಿ ಪುರೋಧಾಃ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ । ವಧೂವರೌ ವಿವಾಹ ವ್ರತಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತಂ ತದ್ಗ್ರಂಥಿ ದ್ವಯಂ ನ ವಿಸೃಜೇತಾಂ ॥

ಅಥ ವಧೂವರೌ ಸದ್ಮನೋ ವಾಮಭಾಗೇ ನಿರ್ಮಿತಾಂ ಹಸ್ತೋಚ್ಛ್ರಿತಾಂ ಸಮಂತತಶ್ಚತುರ್ಹಸ್ತ ಪ್ರಮಾಣಾಂ ಹಂಸಶುಕಾದಿಯುಕ್ತ ಚತುಸ್ತಂಭಯುಕ್ತಮಂಟಪಾಂ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಸೋಪಾನಯುಕ್ತಾಂ ಪ್ರಾಗುದಕ್ಪ್ರವರಣಾಂ ವಿಚಿತ್ರಕುಂಭತೋರಣ ಭೃಂಗಾರ ಪುಷ್ಪ ರಂಗವಲ್ಲೀ ದೀಪೈರಲಂಕೃತಾಂ ವಾದ್ಯೈನೃತ್ತಗೀತೈ ರ್ಮನೋಹರಾಂ ಪ್ರಯುಜ್ಯಮಾನಾಶೀರ್ವಚನ ಸ್ವರ್ಚಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ವಿ ವಿಧಾಲಂಕಾರಯುಕ್ತ ಪುರಂಧ್ರೀಭಿಶ್ಚಯುಕ್ತಾಂ ವಿವಾಹ ವೇದಿಕಾಮಾಗಚ್ಛೇತಾಂ ॥

ಅಥ ವರಃ ಸ್ವಯಮಾಸನಮಧ್ಯಾಸ್ಯೋತ್ತರದೇಶೇಸ್ಥಿತಾಂ ನಿಯಮಿತವಾಚಂ ವಧೂಂ ಪಶ್ಚಿಮ ಮಾರ್ಗೇಣಾನೀಯ ಸ್ವದಕ್ಷಿಣತ ಉಪವೇಶ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌಸಂಕೀರ್ತ್ಯ "ಮಮ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣೀಸಂಬಂಧ ಸಂಪಾದನೀಯ ಔಪಾಸನಾಗ್ನಿಪರಿಗ್ರಹಣಾರ್ಥಂ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಹೋಮಂ ಕರಿಷ್ಯೇ" ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಸ್ಥಂಡಿಲೋಲ್ಲೇಖನಾದಿ ಯೋಜನಾಮಾಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂತಂ ಕರ್ಮಕೃತ್ವಾ, ಪ್ರತ್ಯಗಗ್ನೇರ್ದೃಷದಂ, ಸೋಪಲಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಪ್ರಾಗುದೀಚ್ಯಾಮುದಕುಂಭಂ ಧಾನ್ಯರಾಶೇರುಪರಿನಿಧಾಯ ಪಲ್ಲವೈರಪಿಧಾಯ ಗಂಧಪುಷ್ಪೈರಲಂಕೃತ್ಯ, ಅಗ್ನಿಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಉದಗಗ್ನೇಸ್ಸಪ್ತತಂಡುಲ ರಾಶೀನುಪಕಲ್ಪ್ಯ ಸಮಿದ್ವಯಮಾದಾಯ ದೇಶಕಾಲಕಥನಪೂರ್ವಕಮಸ್ಮಿನ್ ವಿವಾಹಹೋಮೇ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದ್ಯಾಘಾರಾವಾಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ, ತ್ರಿರಗ್ನಿಂ ಪವಮಾನಂ, ಅಗ್ನಿಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚಾಜ್ಯೇನ, ಅರ್ಯಮಾಗ್ನಿಂ ವರುಣಾಗ್ನಿಂ, ಪೂಷಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚ ಲಾಜದ್ರವ್ಯೇಣ ಶೇಷೇಣೇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಅನ್ವಾಧಾಯ ಪರಿಸಮೂಹನಾದ್ಯಾಜ್ಯಾಧಿಶ್ರಪಣಾಂತಂ

ಕೃತ್ವಾ ಆಜ್ಯಂ ಲಾಜೈಸ್ಸಹತ್ರಿಃಪರ್ಯಗ್ನಿಕೃತ್ವಾ ಆಜ್ಯೋತ್ಪವನಾದಿ ಬರ್ಹಿಷ್ಯಾಸಾದನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಾಜಾನ್ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಆಜ್ಯಾದ್ದಕ್ಷಿಣತೋ ಬರ್ಹಿಷಿ ನಿಧಾಯ ಸ್ರುವಸಂಮಾರ್ಜನಾದ್ಯಾಘಾರಾಂತೇ 'ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷಿ ಪವಸೇ' ಇತ್ಯಾದಿಭಿಸ್ತಿಸೃಭಿಃ

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷೀತ್ಯಾದಿ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಶತಂ ವೈಖಾನಸಾಃ ಅಗ್ನಿಃ ಪವಮಾನೋ ಗಾಯತ್ರೀ ವಿವಾಹಪ್ರಧಾನಾಜ್ಯಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷಿ---- ದುಚ್ಛುನಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಅಗ್ನಿಋಷಿಃ---- ಮಹಾಗಯಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಅಗ್ನೇ ಪವಸ್ವ---- ಮಯಿ ಪೋಷಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯೇ ಪವಮಾನಾಯೇದಂ ನ ಮಮ ॥

ತ್ವಮರ್ಯಮಾ ವಸುಶ್ರುತೋಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ವಿವಾಹ ಪ್ರಧಾನಾಜ್ಯಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ತ್ವಮರ್ಯಮಾ ಭವಸಿ ಯತ್ಕನೀನಾಂ ನಾಮ ಸ್ವಧಾವನ್ಗುಹ್ಯಂ ಬಿಭರ್ಷಿ । ಅಂಜಂತಿ ಮಿತ್ರಂ ಸುಧಿತನ್ನಗೋಭಿರ್ಯದ್ದಂಪತೀ ಸಮನಸಾ ಕೃಣೋಷಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಪ್ರಜಾಪತೇ ನತ್ವದಿತ್ಯಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ॥

ವಿವಾಹ----ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಪ್ರಜಾಪತೇ----ರಯೀಣಾಂ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಆಜ್ಯಾಹುತಿ ಪಂಚಕಮಗ್ನೇಃ ಪಶ್ಚಿಮಜಿಹ್ವಾಯಾಂ ಹುತ್ವಾ ಉದ್ದೇಶತ್ಯಾಗೌ ಕೃತ್ವಾ ವರಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಸ್ತಿಷ್ಠನ್ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ್ಯಾಃ ಉಪವಿಷ್ಟಾಯಾಃ ವಧ್ವಾಃ ಉತ್ತಾನಕರಸ್ಯ ಅಂಗುಷ್ಠ ಪ್ರದೇಶಂ

ಅವಾಙ್ಮುಖೇನ ಕರೇಣ ಗೃಭ್ಣಾಮಿತ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಸಾವಿತ್ರೀ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ವಧೂ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಗೃಭ್ಣಾಮಿ ತೇ ಸೌಭಗತ್ವಾಯ ಹಸ್ತಂ ಮಯಾ ಪತ್ಯಾ ಜರದಷ್ಟಿರ್ಯಥಾಽಸಃ ।
ಭಗೋ ಅರ್ಯಮಾ ಸವಿತಾ ಪುರಂಧಿರ್ಮಹ್ಯಂ ತ್ವಾದುರ್ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಯ ದೇವಾಃ ॥

ಅನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಉತ್ಥಾಪಿತಾಯಾಃ ವಧ್ವಾಃ ಕರೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ ಇದಮರ್ಯಮ್ಣೇ, ಇದಂ ವರುಣಾಯ, ಇದಂ ಪೂಷ್ಣೇ, ಪತ್ನ್ಯಾಃ ಅಂಜಲಿಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಸ್ರುವೇಣಾಜ್ಯಮಾದಾಯ ಉಪಸ್ತೀರ್ಯ ತದ್ಭ್ರಾತ್ರಾ ಭ್ರಾತೃ ಸ್ಥಾನೀಯೇನ ವಾ ತಿಷ್ಠತಾ ಶೂರ್ಪಸ್ಥಾ ಲಾಜಾ ಮುಷ್ಟಿಪರಿಮಿತಾ ತಸ್ಯಾಃ ಅಂಜಲೌ ದ್ವಿರಾವೋಪ್ಯ, ಸ್ವಯಂ ಪಾತ್ರಸ್ಥಾನಭಿಘಾರ್ಯ ಅವತ್ತಂ ಚಾಭಿಘಾರ್ಯ

ಅರ್ಯಮಣಂ ನು ವಾಮದೇವೋಽರ್ಯಮಾಽಗ್ನಿರನುಷ್ಟುಪ್ ॥

ಅರ್ಯಮಣಂ ನುದೇವಂ ಕನ್ಯಾ ಅಗ್ನಿಮಯಕ್ಷತ ।
ಸ ಇಮಾಂದೇವೋ ಅರ್ಯಮಾ ಪ್ರೇತೋ ಮುಂಚಾತು ನಾಮುತಸ್ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರಮುಕ್ತ್ವಾ ಅಂಜಲಿವಿಚ್ಛೇದನಮಕುರ್ವ ಅಂಗುಳ್ಯಗ್ರೈಃ ಅಂಜಲಿಪಾರ್ಶ್ವೇಣ ಹಾವಯೇತ್॥ ಸ್ವಯಂ ಅರ್ಯಮ್ಣೇಽಗ್ನಯ ಇದಂ ನ ಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೃಷದಮುಪಲಂ ವರ್ಜಯಿತ್ವಾ ಪೂರ್ಣಕುಂಭಸಹಿತಮಗ್ನಿಂ

ಅಮೋಽಹಮಸ್ಮಿ ಸಾತ್ವಂ ಸಾತ್ವಮಸ್ಯ ಮೋಽಹಂ ದ್ಯೌರಹಂ ಪೃಥಿವೀ ತ್ವಂ ಸಾಮಾಹಮೃಕ್ತ್ವಂ ತಾವೇವ ವಿವಾಹಾವಹೈ ಪ್ರಜಾಂ ಪ್ರಜನಯಾವಹೈ ಸಂಪ್ರಿಯೌ ರೋಚಿಷ್ಣೂಸುಮನಸ್ಯಮಾನಾ ಜೀವೇವ ಶರದಶ್ಶತಂ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ವಯಮಗ್ರೇಗಚ್ಛ ವಧ್ವಾ ಸಹ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತ್ಯ ತಾಂ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೀಂ ಕೃತ್ವಾ

ಇಮಮಶ್ಮಾನಮಾರೋಹಾಶ್ಮೇವ ತ್ವಂ ಸ್ಥಿರಾ ಭವ ।

ಸಹಸ್ವಪೃತನಾಯತೋಽಭಿತಿಷ್ಠ ಪೃತನ್ಯತಃ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪಾದಾಭ್ಯಾಮಪಿ ದೃಷದಮಾರೋಪ್ಯ, ಪೂರ್ವವತ್ತದಂಜಲಿಂ ಉಪಸ್ತೀರ್ಯ ಲಾಜಾವದಾನಂ ದ್ವಿಃಕಾರಯಿತ್ವಾ ಅಭಿಘಾರ್ಯ ವರುಣಂ ನು ವಾಮದೇವೋ ವರುಣಾಗ್ನಿರನುಷ್ಟುಪ್ ವಿವಾಹ ಪ್ರಧಾನ ಲಾಜ ಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ವರುಣಂ ನು ದೇವಂ ಕನ್ಯಾ ಅಗ್ನಿಮಯಕ್ಷತ ।

ಸ ಇಮಾಂ ದೇವೋ ವರುಣಃ ಪ್ರೇತೋ ಮುಂಚಾತು ನಾಮುತ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಹಾವಯಿತ್ವಾ ವರುಣಾಯಾಗ್ನಯ ಇದಂ ನ ಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪುನಃ ಪೂರ್ವವದ್ವಧ್ವಾ ಸಹ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕೃತ್ಯ ದೃಷದಮಾರೋಪ್ಯ ಪುನರುಪಸ್ತೀರ್ಯ ದ್ವಿರಾವೋಪ್ಯ ಅಭಿಘಾರ್ಯ ಪೂಷಣಂ ನು ವಾಮದೇವಃ ಪೂಷಾಗ್ನಿರನುಷ್ಟುಪ್ ವಿವಾಹಪ್ರಧಾನ ಲಾಜಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಪೂಷಣಂ ನು ದೇವಂ ಕನ್ಯಾ ಅಗ್ನಿಮಯಕ್ಷತ ।

ಸ ಇಮಾಂ ದೇವಃ ಪೂಷಾ ಪ್ರೇತೋ ಮುಂಚಾತು ನಾಮುತ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಹಾವಯಿತ್ವಾ, ಪೂಷ್ಣೇಽಗ್ನಯ ಇದಂ ನ ಮಮೇ ತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪುನಃ ಪೂರ್ವವತ್ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತ್ಯ ದೃಷದಮಾರೋಪ್ಯ ಸ್ವಯಂ 'ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ' ಇತಿ ಸ್ಮರ್ರ ಅವಶಿಷ್ಟಾನ್ ಲಾಜಾನ್ ಆತ್ಮಾಭಿಮುಖಂ ಶೂರ್ಪಕೋಣೇನೈವ ನಿರವಶೇಷಂ ತಯೈವ ಹಾವಯೇತ್ ॥ ತತೋ ವಧೂಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ಅಗ್ನೇರುದೀಚ್ಯ ಸಪ್ತತಂಡುಲರಾಶಿಷು

ಇಷ ಏಕಪದೀ ಭವ । ಸಾ ಮಾಮನುವ್ರತಾ ಭವ । ಪುತ್ರಾನ್ ವಿಂದಾವಹೈ ಬಹೂಂಸ್ತೇ ಸಂತು ಜರದಷ್ಟಯಃ

ಇತಿ ಪ್ರಥಮರಾಶಿಂ,

ಊರ್ಜೇ ದ್ವಿಪದೀ ಭವ । ಸಾ ಮಾಮನುವ್ರತಾ ಭವ । ಪುತ್ರಾ‌ನ್--- ಜರದಷ್ಟಯಃ ।

ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯರಾಶಿಂ,

ರಾಯಸ್ಪೋಷಾಯ ತ್ರಿಪದೀ ಭವ । ಸಾಮಾಮನುವ್ರತಾ---- ಜರದಷ್ಟಯಃ ।

ಇತಿ ತೃತೀಯರಾಶಿಂ,

ಮಾಯೋ ಭವ್ಯಾಯ ಚತುಷ್ಪದೀ ಭವ । ಸಾಮಾಮನುವ್ರತಾ----ಜರದಷ್ಟಯಃ ।

ಇತಿ ಚತುರ್ಥರಾಶಿಂ,

ಪ್ರಜಾಭ್ಯಃ ಪಂಚಪದೀಭವ । ಸಾಮಾಮನುವ್ರತಾ--- ಜರದಷ್ಟಯಃ ।

ಇತಿ ಪಂಚಮರಾಶಿಂ,

ಋತುಭ್ಯಷ್ಷಟ್ಪದೀ ಭವ । ಸಾಮಾಮನುವ್ರತಾ----ಜರದಷ್ಟಯಃ ।

ಇತಿ ಷಷ್ಠರಾಶಿಂ,

ಸಖಾ ಸಪ್ತಪದೀಭವ, । ಸಾಮಾಮನುವ್ರತಾ --- ಜರದಷ್ಟಯಃ ।

ಇತಿ ಸಪ್ತಮರಾಶಿಂ ಚ ವಧ್ವಾದಕ್ಷಿಣ ಪಾದೇನ ಪ್ರತ್ಯಗಾದಿತಃ ಕ್ರಮೇಣಾಭ್ಯುತ್ಕ್ರಾಮಯ‌ನ್ ಸ್ವಶಿರಸಾ ವಧೂಶಿರಸ್ಸಂಯೋಜ್ಯ, ಕಲಶಸ್ಥಮುದಕಮಾದಾಯ ಪ್ರಥಮಮಾತ್ಮಶಿರಃ, ಪಶ್ಚಾದ್ವಧೂಶಿರಃ, ಶಾಂತಿರಸ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚದಶ ಮಂತ್ರೈರಭಿಷಿಚ್ಯ, ಪೂರ್ವವದಾಸಿತ್ವಾ ಆಜ್ಯೇನ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಪೂರ್ವಬದ್ಧೋತ್ತರೀಯಾಂತೌ ತೂಷ್ಣೀಂ ವಿಸೃಸ್ಯ ರಾತ್ರೌ ಧ್ರುವಮರುಂಧತೀಂ ಸಪ್ತಋಷೀಂಶ್ಚ ವಧ್ವಾ ಸಹ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ''ಜೀವಪತ್ನೀ ಪ್ರಜಾಂ ವಿಂದೇಯ'' ಇತಿ ಮಂತ್ರಂ ಪತ್ನ್ಯಾ ವಾಚಯೇತ್ । ತತೋ ವಧೂಃ ವಾಙ್ನಿಯಮಂ ವಿಸೃಜೇತ್ ॥ ಏತದಾದಿ ವಿವಾಹಾಗ್ನಿಮಭಿರಕ್ಷೇತ್ ॥

ಇತ್ಯೇಷ ವಿವಾಹ ಪ್ರಯೋಗಃ

(ನವಗ್ರಹ) ವಿವಾಹ ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕಂ-

೧. ಭಾಸ್ವಾನ್ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರಜೋಽರುಣ ರುಚಿರ್ಯಸ್ಸಿಂಹ ಪೋಽರ್ಕಸ್ಸಮಿತ್‌ಷಟ್ತ್ರಿಸ್ಥೋದಶಗಶ್ಶುಭಃ ಶಶಿಗುರೂ ಭೌಮಶ್ಚ ಮಿತ್ರಂ ಸದಾ ।

ಶುಕ್ರೋ ಮಂದರಿಪುಃ ಕಳಿಂಗಜನಪಶ್ಚಾಗ್ನೀಶ್ವರೌದೇವತೇ ಮಧ್ಯೇ ವರ್ತುಳ ಪೂರ್ವದಿಗ್ದಿನಕರಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ॥

೨. ಚಂದ್ರಃ ಕರ್ಕಟಕ ಪ್ರಭುಸ್ಸಿತ ನಿಭಶ್ಚಾತ್ರೇಯ ಗೋತ್ರೋದ್ಭವಶ್ಚಾಗ್ನೇಯಃಚತುರಶ್ರವಾರುಣಮುಖಶ್ಚಾಪೋ ಹ್ಯುಮಾಧೀಶ್ವರಃ।

ಷಟ್ಸಪ್ತಾಗ್ನಿ ದಶೈಕ ಶೋಭನಕರೋನಾರೀರ್ಬುಧಾರ್ಕ ಪ್ರಿಯಃ । ಸ್ವಾಮೀಯಾಮಿನಿಪಃ ಪಲಾಶಸಮಿಧಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ॥

೩. ಭೌಮೋದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ ತ್ರಿಕೋಣ ನಿಲಯೋವಿಂಧ್ಯೇಶ್ವರಃ ಖಾದಿರಃ ಸ್ವಾಮೀ ವೃಶ್ಚಿಕಮೇಷಯೋಸ್ಸುರಗುರುಶ್ಚಾರ್ಕಶ್ಶಶೀ ಸೌಹೃದಃ

ಜ್ಞೋಽರಿಷ್ಟತ್ರಿಫಲ ಪ್ರದಶ್ಚ ವಸುಧಾ ಸ್ಕಂಧೌಕ್ರಮಾದ್ದೇವತೇ ಭಾರದ್ವಾಜಕುಲೋದ್ಭವೋಽರುಣರುಚಿಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ॥

೪. ಸೌಮ್ಯಃ ಪೀತ ಉದಜ್ಮುಖಸ್ಸಮಿದಪಾಮಾರ್ಗೋಽತ್ರಿಗೋತ್ರೋದ್ಭವಃ ಬಾಣೇಶಾನ ದಿಶಸ್ಸುಹೃದ್ರವಿಸಿತೋ ವೈರೀಂದುರನ್ಯೇಸಮಾಃ ।

ಕನ್ಯಾಯುಗ್ಮಪತಿರ್ದಶಾಷ್ಟಕ ಚತುಷ್ಷಣ್ಣೇತ್ರಗಶ್ಶೋಭನೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪೂರುಷದೈವತೋ ಮಗಧಪಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ॥

೫. ಜೀವಶ್ಚಾಂಗಿರ ಗೋತ್ರಜೋತ್ತರ ಮುಖೋ ದೀರ್ಘೋತ್ತರಾಶಾಸ್ಥಿತಃ ಪೀತೋಽಶ್ವತ್ಥ ಸಮಿತ್ಪುರಂದರ ವಿಧಿಃ ಕೋದಂಡಮೀನಾಧಿಪಃ ।

ಸೂರ್ಯೇಂದು ಕ್ಷಿತಿಜಪ್ರಿಯೋ ಬುಧಸಿತೌ ಶತ್ರೂಸಮಸ್ಸೂರ್ಯಜಃ ಸಪ್ತಾಂಕದ್ವಿಕಪಂಚಗಸ್ತು ಶುಭದಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ।

೬. ಶುಕ್ರೋ ಭಾರ್ಗವಗೋತ್ರಜಸ್ಸಿತನಿಭಃ ಪೂರ್ವಾಮುಖಃ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಪಂಚಾಶ್ರೋವೃಶಭಸ್ತುಲಾಧಿಪ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಧಿ ಪೌದುಂಬರಃ ।

ಇಂದ್ರಾಣೀ ಮಘವಾ ಚ ಸೌಮ್ಯರವಿಜೌಮಿತ್ರೇರ್ಕಚಂದ್ರಾವರೀ ಷಡ್ವ್ಯಾಭೃದ್ದಶವರ್ಜಿತೋ ಭೃಗುಸುತಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ॥

೭. ಮಂದಃ ಕೃಷ್ಣನಿಭಸ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಮುಖಸ್ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಪಃ ಕಾಶ್ಯಪೋ ನಕ್ರೇಶೋ ಘಟಪಸ್ಸುಹೃದ್ಬುಧಭೃಗುರ್ವೈರೀನ್ದಿನಕ್ಚಾತ್ರಸುತಃ ।

ಸ್ಥಾನಂ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಪ್ರಜಾಪತಿಯಮೌ ದೇವೌ ಧನುಸ್ತ್ವಾಸನಂ ಷಟ್ತ್ರಿಸ್ಥಶ್ಶುಭ ಕೃಚ್ಛಮೀರವಿಸುತಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ॥

೮. ರಾಹುಸ್ಸಿಂಹಳದೇಶಪೋ ನಿರ್ಋತಿಃ ಕೃಷ್ಣಾಂಗ ಶೂರ್ಪಾಸನೋ ಯಃ ವೈಠೀನಸಿ ಗೋತ್ರ ಜೋಽಸ್ಯ ತು ಸಮಿದ್ದೂರ್ವಾಮುಖಂ ದಾಕ್ಷಿಣಂ ।

ಯಸ್ಸರ್ಪೋಽಪ್ಯಧಿದೈವತಂ ನಿರ್ಋತಿಃ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯದೇವಸ್ಸದಾ ಷಟ್ತ್ರಿಸ್ಥಶ್ಶುಭಕೃಚ್ಚಸಿಂಹಿಕಸುತಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ॥

೯. ಕೇತುರ್ಜೈಮಿನಿ ಗೋತ್ರಜಃ ಕುಶಸಮಿದ್ವಾಯವ್ಯಕೋಣೇಸ್ಥಿತಃ ಚಿತ್ರಾಂಕಧ್ವಜಲಾಂಛನೋ ಹಿ ಭಗವಾನ್ಯೋ ದಕ್ಷಿಣಾಶಾಮುಖಃ ।

ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚೈವತು ಚಿತ್ರಗುಪ್ತ ಅಧಿಪಃ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯ ದೇವಸ್ಸದಾ ಷಟ್ತ್ರಿಸ್ಥಶ್ಶುಭಕೃಚ್ಚ ಬರ್ಬರಪತಿಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ॥

ಸೀತಾರಾಮ ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕಂ :-

೧. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶೋ ಭುವನತ್ರಯೇ ನಿವಸತೋ ದೇವಾರ್ ಮನುಷ್ಯೋರಗಾರ್ ।
ಸಂಸ್ಥಾತುಃ ಕರುಣಾನಿಧೇಃ ಕರುಣಯಾ ಮಾರ್ತಾಂಡವಂಶೇಯಯೌ ।
ಕೌಸಲ್ಯಾ ನಿಜಗರ್ಭಸಂಭವಕೃತೇಜನ್ಮನ್ಯ ಸಾಧಾರಣೇ ಜಾತಶ್ರೀರಘುನಾಯಕಸ್ಯ
ಜನನಂ ದೇಯಾದಿದಂ ಮಂಗಳಂ ॥

೨. ವೈದೇಹೀ ವದನಾಭಿಲಾಷಣಯುತಂ ಕಾಮಂ ಸುಕಾಮಾಕೃತಿಂ ।
ವಿಖ್ಯಾತಂ ಭುವನತ್ರಯೇ ಹರಧನುರ್ಭಗ್ನೀಕೃತಂ ಲೀಲಯಾ ।
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಪರಾಶರಾದಿ ಮುನಿಭಿಸ್ತತ್ಸನ್ನಿಧಾನಾಚ್ಯುತಂ ।
ಸೀತಾರಾಘವಯೋರ್ವಿವಾಹಸಮಯೇ---ಮಂಗಳಂ ॥

೩. ಉತ್ಫುಲ್ಲಾಮಲನೀಲವಾರಿಜದಳಶ್ಯಾಮೋನ್ನತಂ ಕೋಮಲಂ ।
ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಚ ಮಹೇಶ್ವರೇಣ ಶಿರಸಾ ಸದ್ವಂದಿತಾ ಸರ್ವದಾ ।
ನಿಶ್ಯಾ ಪಾನ್ವಯಗೌತಮಸ್ಯ ವನಿತಾ ಶೈಲಾ ಸುಶೀಲಾ ಕೃತಾ ।
ಸೀತಾರಾಘವಯೋರ್ವಿವಾಹಸಮಯೇ--- ಮಂಗಳಂ ॥

೪. ಕಲ್ಯಾಣಂಕಮನೀಯಕೋಮಲಕರೈರಾರ್ದ್ರಾಕ್ಷತಾರೋಪಣಂ ।
ಕನ್ಯಾದಾನ ಪುರಸ್ಸರಂ ಪರಿಣಯೇ ವಿಪ್ರಾಶಿಷೋಽನುಗ್ರಹಂ ।
ಬಾಹ್ವೋಃ ಕಂಕಣ ಬಂಧನಂ ದಶಗುಣಂ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಸೂತ್ರಾನ್ವಿತಂ ।
ಸೀತಾರಾಘವಯೋರ್ವಿವಾಹಸಮಯೇ--- ಮಂಗಳಂ ॥

೫. ಶ್ರೀರಾಮೋ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಂ ಸುರಗುರುಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಃ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೀಂ ।
ದೋರ್ಭ್ಯಾಮಂಜಲಿಮಂಜಲೇನವನಿತಾಮಾಪೂರ್ಯಮುಕ್ತಾ ಫಲೈಃ
ನಾನಾರತ್ನವಿರಾಜಮಾನ ರಚಿತಂ ಪಾನೀಯತಂ ಸಾಗರಂ ।
ಸೀತಾರಾಘವಯೋರ್ವಿವಾಹಸಮಯೇ--- ಮಂಗಳಂ ॥

೬. ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಸಹಸೀತಯಾ ಹುತವಹೇ ವೈವಾಹಿಕೇ ಸಾಕ್ಷಿಕೇ ।
ಹುತ್ವಾಽಜ್ಯಾಹುತಿ ಪಂಚಕಂ ನಿಜಕರಗ್ರಾಹಂ ಪ್ರಕೋಣೇ ಸ್ಥಿತಂ ।
ಲಾಜಾಹೋಮ ಪುರಸ್ಸರಂ ಪರಿಣಯೇ ವಿಪ್ರಾಶಿಷೋಽನುಗ್ರಹಂ ।
ಸೀತಾರಾಘವಯೋರ್ವಿವಾಹಸಮಯೇ--- ಮಂಗಳಂ ॥

೭. ಸೀತಾ ದಾಶರಥೇಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಜನಕಾ ಸಾ ಲಜ್ಜಯಾಽಲೋಕಿತೇ ।
ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಕರಪೀಡಯಾ ರಘುಪತೇರ್ವೃದ್ಧೇ ಸುಮಂತ್ರೇ ಸ್ಥಿತೇ ।
ತೌ ಗತ್ವಾ ಮಹತೀಮಯೋಧ್ಯನಗರೀಂ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢಿತೌ ।
ಏತೌರಾಘವದಂಪತೀ ಪ್ರತಿದಿನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಮಂಗಳಂ ॥

೮. ವಸ್ತ್ರಾಬಂಧನಮಾಚರದ್ವಧುವರೌ ಸಪ್ತಾಪದೀ ರೋಹಣಂ ।
ಪೂರ್ಣಾಃ ಕುಂಭಜಲಾಭಿಷೇಕ ವಿಧಿವಚ್ಚೌಪಾಸನಾ ನಂತರಂ ।
ವೃದ್ಧಾಶೀರ್ವಚನಾನಿ ಪುಣ್ಯಶುಭದಾ ಸಾರುಂಧತೀ ದರ್ಶನಂ ।
ಸೀತಾರಾಘವಯೋರ್ವಿವಾಹಸಮಯೇ--- ಮಂಗಳಂ ॥

ಇತ್ಯೇತದ್ವರ ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕಮಿದಂ ಪಾಪೌಘ ವಿಧ್ವಂಸನಂ ॥
ಪುಣ್ಯಂ ಸತ್ಕವಿಕಾಳಿದಾಸ ಕೃತಿನಾ ವೃತ್ತಬಂಧೀಕೃತಂ ॥
ಯಃ ಪ್ರಾತಶ್ಶೃಣುಯಾತ್ಪಠೇದಪಿ ಸದಾ ತಸ್ಮೈ ಸರಾಮೋಽನಿಶಂ ॥
ಪುತ್ರಾನ್ ಭೋಗ ಭೃತೋಗುಣಾನ್ ಪಶುಗಣಾನ್ ದದ್ಯಾಚ್ಚ ಸೌಖ್ಯಂ ವಿಭುಃ ॥

ನಿತ್ಯೌಪಾಸನವಿಧಿಃ

ಅಥೈಷ ವಿವಾಹೋ ದಿವಾ ಚೇದ್ದಿವೈವ ವಿವಾಹಹೋಮಂಕೃತ್ವಾ, ವಿಧಿವತ್ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸ್ಯ, ಔಪಾಸನಂ ಕೃತ್ವಾ ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಹೋಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್। ಪೂರ್ವರಾತ್ರೌ ವಿವಾಹಶ್ಚೇನ್ನವನಾಡಿಕಾಯಾಃ ಪೂರ್ವಮೌಪಾಸನಂ ಕೃತ್ವಾ ಗೃಹಪ್ರವೇಶಹೋಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್। ತದುಪರಿ ವಿವಾಹಶ್ಚೇತ್ತತ್ಕಾಲ ಏವ ವಿವಾಹ ಹೋಮಂ ಕೃತ್ವಾ ಔಪಾಸನ ಕರ್ಮಣೋಽತೀತ ಕಾಲತ್ವಾತ್ ಪರೇದ್ಯುಸ್ಸಾಯಮೌಪಾಸನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಶ್ಚಾದ್ಗೃಹ ಪ್ರವೇಶ ಹೋಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ತತ್ರಾದೌ ವಿವಾಹಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರಜ್ವಾಲ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ತಿಥ್ಯಾದಿ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಅಸ್ಮಿನ್ ವಿವಾಹಾಗ್ನೌ ಯಥೋಕ್ತಕಾಲೇ ಉಕ್ತದ್ರವ್ಯೇಷು ಯಥಾಲಾಭದ್ರವ್ಯೇಣ ಯಾವಜ್ಜೀವಮೌಪಾಸನಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗೇತ್ಯಗ್ನಿಮೂರ್ತಿಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಸೋದಕೇನ ಪಾಣಿನಾ ಸಮಂತಾತ್ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪುನಃ ಪುನರುದಕಮಾದಾಯ ತ್ರಿಃ ಪರಿಮೃಜ್ಯ ಪೂರ್ವವತ್ಪರಿಸ್ತೀರ್ಯ ತ್ರಿರುದಕಮಾದಾಯ ತ್ರಿಃ ಪರ್ಯುಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತಾನಾರ್ದ್ರ ತಂಡುಲಾನ್ ಶುದ್ಧ ಪಾತ್ರೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ತತ್ಪಾತ್ರಮಗ್ನೇರುತ್ತರತೋ ನಿಧಾಯ ಜ್ವಲತಾ ದರ್ಭೇಣಾವಜ್ವಲ್ಯ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ತೇನೈವ ತ್ರಿಃ ಪರ್ಯಗ್ನಿ ಕೃತ್ವಾ ತದುಲ್ಮುಕಂ ನಿರಸ್ಯ ಅಗ್ನೇಃ ಪಶ್ಚಿಮತಃ ಕುಶಾನಾಸ್ತೀರ್ಯ ತತ್ರ ಸಮಿಧಾ ಸಹ ಹವಿರ್ನಿಧಾಯ, ವಿಶ್ವಾನಿನ ಇತ್ಯಾದಿ ಋಗ್ಭ್ಯಾಂ ಗಂಧಾದಿನಾಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಂ ಜಾನ್ವಾಚ್ಯ ತತ್ಸಮಿಧಂ ತೂಷ್ಣೀಮಗ್ನೌ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ಸಮಿಧಿ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಯಾಂ ಸತ್ಯಾಂ ವಿಧೂಮಾಲ್ಪಜ್ವಾಲಾಂಗಾರೇಗ್ನೌ ಶತಸಂಖ್ಯಾಕಾನ್ ತಂಡುಲಾನ್ ಪ್ರಸ್ಥಧಾನ್ಯಸ್ಯ ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿತಮಭಾಗಪರಿಮಿತಾನ್ ವಾ ತಂಡುಲಾನ್ ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತೇನಾದಾಯ ಸವ್ಯಪಾಣಿಂ ಹೃದಿ ನಿಧಾಯ ಅಂಗುಲ್ಯುತ್ತರ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಸಮಿನ್ಮೂಲತೋ ದ್ವ್ಯಂಗುಳಪ್ರದೇಶೇ ಅಗ್ನಯೇ ಸ್ವಾಹಾ ಅಗ್ನಯ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತಸ್ಯಾ ಐಶಾನದೇಶೇ ಪೂರ್ವಾಹುತೇರ್ಭೂಯಸೀಮಾಹುತಿಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಪದಂ ಚತುರ್ಥ್ಯಂತಂ ಮನಸಾ ಧ್ಯಾಯನ್ ಸ್ವಾಹೇತ್ಯುಚ್ಚಾರ್ಯ ಅಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಹುತ್ವಾ ಪ್ರಜಾಪತಯ ಇದಂ ನಮಮೇತ್ಯುದ್ದಿಶ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪರಿಸ್ತರಣಾನಿ ವಿಸೃಜ್ಯ ಪರಿಸಮೂಹನ, ಪರ್ಯುಕ್ಷಣೇಕೃತ್ವಾ ಉಪಸ್ಥಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷೀತಿ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಶತಂ ವೈಖಾನಸಾ ಅಗ್ನಿಃ ಪವಮಾನೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಅಗ್ನ್ಯುಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಗ್ನ ಆಯೂಂಷಿ ಪವಸ ಆಸುವೋರ್ಜಮಿಷಂ ಚ ನಃ । ಆರೇ ಬಾಧಸ್ವ ದುಚ್ಛುನಾಂ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ಋಷಿಃ ಪವಮಾನಃ ಪಾಂಚಜನ್ಯಃ ಪುರೋಹಿತಃ । ತಮೀಮಹೇ ಮಹಾಗಯಂ ॥ ಅಗ್ನೇ ಪವಸ್ವ ಸ್ವಪಾ ಅಸ್ಮೇ ವರ್ಚಸ್ಸುವೀರ್ಯಂ । ದಧದ್ರಯಿಂ ಮಯಿ ಪೋಷಂ ॥

ಅಗ್ನೇತ್ವಂ ನ ಇತಿ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಅಗ್ನ್ಯುಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಅಗ್ನೇತ್ವಂ ನೋ ---- ಸಖಿಭ್ಯಃ ॥

ಪ್ರಜಾಪತೇ ನತ್ವದಿತ್ಯಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಪ್ರಜಾಪತ್ಯುಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಪ್ರಜಾಪತೇ ---- ರಯೀಣಾಂ ॥

ತನ್ತುಂ ತನ್ವನ್ನಿತ್ಯಸ್ಯ ದೇವಾ ಅಗ್ನಿರ್ಜಗತೀ ಅಗ್ನ್ಯುಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ತನ್ತುಂ ತನ್ವನ್ರಜಸೋ ಭಾನುಮನ್ವಿಹಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತಃ ಪಥೋ ರಕ್ಷ ಧಿಯಾ ಕೃತಾನ್ । ಅನುಲ್ಬಣಂ ವಯತ ಜೋಗುವಾಮಪೋ ಮನುರ್ಭವ ಜನಯಾ ದೈವ್ಯಂ ಜನಂ ॥

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಪ್ರಜಾಪತ್ಯುಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ಸಮವರ್ತತಾಗ್ರೇ ಭೂತಸ್ಯಜಾತಃ ಪತಿರೇಕ ಆಸೀತ್ । ಸ ದಾಧಾರ ಪೃಥಿವೀಂ ದ್ಯಾಮುತೇಮಾಂ ಕಸ್ಮೈ ದೇವಾಯ ಹವಿಷಾ ವಿಧೇಮ ॥

ಏತೈರ್ಮಂತ್ರೈರ್ವಾಯವ್ಯ ದೇಶೇ ಪ್ರಹ್ವೀಭೂತಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಃಸ್ಥಿತ್ವಾ ಅಗ್ನಿಮೀಕ್ಷಮಾಣ ಉಪಸ್ಥಾಯ ಪುನರುಪವಿಶ್ಯ ಮಾನಸ್ತೋಕ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಕುತ್ಸೋ ರುದ್ರೋ ಜಗತೀ ಭಸ್ಮಾದಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಮಾ ನಸ್ತೋಕೇ ತನಯೇ ---- ಹವಾಮಹೇ ॥

ಇತ್ಯನೇನ ಭಸ್ಮಾದಾಯ ಯಥಾಚಾರಂ ತ್ರ್ಯಾಯುಷಮಿತ್ಯಾದಿನಾ ಧೃತ್ವಾ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಾಚ್ಛಿದ್ರತ್ವಾರ್ಥಂ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸ್ಮರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಅನೇನ ಹೋಮೇನ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಇತ್ಯುಚ್ಚಾರ್ಯಾಚಾಮೇತ್ ॥

ಏವಮೇವ ಪ್ರಾತರೌಪಾಸನಂ ॥ (ವಿವಾಹೇ ಪ್ರಥಮಾರಂಭೇ ಸಾಯಮಾಹುತಿಪೂರ್ವಕಂ । ಅನ್ಯತ್ರ ಪುನರಾಧಾನೇ ನ ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರಾತರಾಹುತಿಃ ॥ ನವಾಗಾರಪ್ರವೇಶ ಗರ್ಭಾಧಾನ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಸ್ಸಂಧಾನ ಮತ್ತು ಔಪಾಸನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸಾಯಮೌಪಸನಾದಿಯಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೇ ವಿನಃ ಅನ್ಯಥಾಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಪೂರ್ವೇದ್ಯುಸ್ಸಾಯಂ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಪುನಸ್ಸಂಧಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪೂರ್ವೇದ್ಯುಸ್ಸಾಯಂ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರಗಳೂ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.)

ತತ್ರ ಸೂರ್ಯಾಯ ಸ್ವಾಹೇತಿ ಪ್ರಾತರಾಹುತಿಃ । ಉಪಸ್ಥಾನ ಕಾಲೇ, ಸೂರ್ಯೋನೋದಿವಸ್ಪಾತ್ವಿತ್ಯಸ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಯೋಗಃ :-

ಸೂರ್ಯೋ ನೋ ದಿವಸ್ಪಾತು ವಾತೋ ಅಂತಿರಿಕ್ಷಾತ್ । ಅಗ್ನಿರ್ನಃ ಪಾರ್ಥಿವೇಭ್ಯಃ ॥

ಉದುತ್ಯಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಂ ದೇವಂ ವಹಂತಿ ಕೇತವಃ । ದೃಶೇ ವಿಶ್ವಾಯ ಸೂರ್ಯಂ॥

ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಮಿತ್ಯಸ್ಯಕುತ್ಸಸ್ಸೂರ್ಯಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಕಂ ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯಾಗ್ನೇಃ । ಆಪ್ರಾದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಶ್ಚ ॥

ನಮೋ ಮಿತ್ರಸ್ಯಾಭಿತಪಾಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಜಗತೀ ಸೂರ್ಯೋಪ ಸ್ಥಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ:-

ನಮೋ ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ಚಕ್ಷಸೇ ಮಹೋ ದೇವಾಯ ತದೃತಂ ಸಪರ್ಯತ ।

ದೂರೇದೃಶೇ ದೇವಜಾತಾಯ ಕೇತವೇ ದಿವಸ್ಪುತ್ರಾಯ ಸೂರ್ಯಾಯ ಶಂಸತ ॥

ಏತೈಶ್ಚತುರ್ಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೈಶ್ಚೋಪಸ್ಥಾನಮಿತರತ್ಸರ್ವಂ ಸಮಾನಂ ॥

ಇತಿನಿತ್ಯೌಪಾಸನವಿಧಿಃ

ಗೃಹಪ್ರವೇಶಹೋಮಃ

ಅಥ ವರೋ ವಧ್ವಾ ಸಹ ಭದ್ರಪೀಠೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಉಪವಿಶ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಮಮ ವಿವಾಹಾಗ್ನೇರ್ಗೃಹ್ಯತ್ವಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ, ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಅಗ್ನಿಂ ಪ್ರಬೋಧ್ಯ ಧ್ಯಾತ್ವಾಸಮಿದ್ವಯಮಾದಾಯ ಅಸ್ಮಿನ್ ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಹೋಮೇ ದೇವತಾಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತಮುಕ್ತ್ವಾ ಆ ನಃ ಪ್ರಜಾಮಿತಿ ಋಕ್ಚತುಷ್ಟಯೇನ ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರೀಂ ಚತುರ್ವಾರಮಾಜ್ಯೇನ ಮಧ್ಯೇ ಹೃದಯಾಲಂಬನಾದಿ ಗೃಹ್ಯೋಕ್ತ ತಂತ್ರೇಣ ಶೇಷೇಣೇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಅನ್ವಾಧಾಯ ಪರಿಸಮೂಹನ ಪರ್ಯುಕ್ಷಣೇ ಕೃತ್ವಾಪ್ರತ್ನಗಗ್ನೇಸ್ವದಕ್ಷಿಣ ದೇಶೇ ಪ್ರಾಗ್ರೀವಂ ಉತ್ತರಲೋಮಾನಡುಹಂ ಚರ್ಮಾಸ್ತೀರ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ ವಧೂಮುಪವೇಶ್ಯ ಪಾತ್ರಾಸಾದನಾದಿ ಅಲಂಕರಣಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ತಯಾನ್ವಾರಬ್ಧಸ್ಸನ್ ಇಧ್ಮಾಧಾನಾದ್ಯಾಜ್ಯಭಾಗಾಂತೇ -

ಆ ನಃ ಪ್ರಜಾಮಿತಿ ಋಕ್ಚತುಷ್ಟಯಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಸಾವಿತ್ರೀ ಪ್ರಥಮಾ ಜಗತೀ ದ್ವಿತೀಯಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಅಂತ್ಯೇದ್ವೇ ಅನುಷ್ಟುಭೌ ಗೃಹಪ್ರವೇಶನೀಯ ಪ್ರಧಾನಾಜ್ಯ ಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಆ ನಃ ಪ್ರಜಾಂ ಜನಯತು ಪ್ರಜಾಪತಿರಾಜರಸಾಯ ಸಮನಕ್ತ್ವರ್ಯಮಾ ।
ಅದುರ್ಮಂಗಲೀಃ ಪತಿ ಲೋಕಮಾವಿಶ ಶಂ ನೋ ಭವ ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ಸ್ವಾಹಾ
॥ ೧ ॥

ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಅಘೋರಚಕ್ಷುರಪತಿಘ್ನ್ಯೇಧಿ ಶಿವಾ ಪಶುಭ್ಯಸ್ಸುಮನಾಸ್ಸುವರ್ಚಾಃ ।
ವೀರಸೂರ್ದೇವ ಕಾಮಾ ಸ್ಯೋನಾ ಸಂ ನೋ ಭವ ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ಸ್ವಾಹಾ
॥ ೨ ॥

ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾ ಇದಂ ನಮಮ ॥

ಇಮಾಂ ತ್ವಮಿಂದ್ರಮೀಢ್ವಸ್ಸುಪುತ್ರಾಂ ಸುಭಗಾಂ ಕೃಣು ।
ದಶಾಸ್ಯಾಂ ಪುತ್ರಾನಾಧೇಹಿ ಪತಿಮೇಕಾದಶಂ ಕೃಧಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ೩ ॥

ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾ ಇದಂ ನ ಮಮ

ಸಂರಾಜ್ಞೀ ಶ್ವಶುರೇ ಭವ ಸಂರಾಜ್ಞೀ ಶ್ವಶ್ವಾಂ ಭವ । ನನಾಂದರಿ ಸಂರಾಜ್ಞೀ ಭವ ಸಂರಾಜ್ಞೀ
ಅಧಿ ದೇವೃಷು ಸ್ವಾಹಾ ॥ ೪ ॥

ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಇತಿ ಚತಸ್ರ ಆಜ್ಯಾಹುತೀರ್ಹುತ್ವಾ ಸಮಞ್ಜನ್ತ್ವಿತ್ಯಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಾಸಾವಿತ್ರ್ಯನುಷ್ಟುಪ್ ಆಜ್ಯ ಶೇಷೇಣ ಹೃದಯಾಂಜನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ :-

ಸಮಞ್ಜಂತು ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ಸುಮಾಪೋ ಹೃದಯಾನಿ ನೌ । ಸಂ ಮಾತರಿಶ್ವಾ ಸಂಧಾತಾ
ಸಮುದೇಷ್ಟ್ರೀ ದಧಾತು ನೌ ॥ ೫ ॥

ಹುತಶಿಷ್ಟಾಜ್ಯೇನ ಸ್ವಸ್ಯ ವಧ್ವಾಶ್ಚ ಹೃದಯೇ ಅಙ್ಕ್ತ್ವಾ ಹಸ್ತಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಸುವಾಸಿನೀಭಿರ್ನೀರಾಜಿತವಿಗ್ರಹ ಆಶಿಷೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ॥

ಇತಿ ಗೃಹಪ್ರವೇಶಹೋಮಪ್ರಯೋಗಃ

ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಹೋಮಾನಂತರಂ ಅರುಂಧತೀ ಪೂಜಾಂಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಅಥ ದ್ವಿತೀಯಾಹೇ ವಧುವರಾವಪ್ಸರೋ ಗಂಧರ್ವೌಭೂತ್ವಾ ಮಹಾದೇವೀಂ ತೃತೀಯಾಹೇ ಸ್ವಾಹಾಗ್ನೀ ಭೂತ್ವಾ ಕಾಳಿಕಾಂ ಚತುರ್ಥಾಹೇ ಮಾನವೌ ಭೂತ್ವಾ ಶಾಂಕರೀಂ ಚಾವಾಹನಾದಿಭಿಃ ಪೂಜಯೇತಾಂ॥

ಏವಂ ಚತುರ್ಷು ದಿವಸೇಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ವೇದೋಕ್ತಾಶೀರ್ವಾದಪೂರ್ವಕಂ ವ್ರತಾಚರಣಂ ಕುರ್ಯಾತಾಂ ॥

ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪಃ

ದೇವಲಃ ಉವಾಚ ॥

ಮಹಾದಾನೇಷು ಯಜ್ಞಾದೌ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೇಷು ಕರ್ಮಸು ।
ಕನ್ಯಾದಾನೇ ನದೀಸ್ನಾನೇ ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪಮಾಚರೇತ್ ॥

ಮರೀಚಿರುವಾಚ ॥

ಕನ್ಯಾದಾನೇ ನದೀಸ್ನಾನೇ ತುಲಾದಾನಾದಿಷು ದ್ವಿಜಃ ।
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೇಷು ಯಜ್ಞಾದೌ ವ್ರತಾದಿಷು ವಿಶೇಷತಃ ॥
ಏತದಾದಿಷು ಸರ್ವತ್ರ ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪಮಾಚರೇತ್ ।
ಕೃತ್ವಾಯತ್ಕುರುತೇಕರ್ಮ ತದಾನನ್ತ್ಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ ॥ ಇತಿ ॥

ಸಙ್ಕಲ್ಪಪ್ರಕಾರಃ :-

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀಭಗವತೋ ಮಹಾಪುರುಷಸ್ಯ, ಅನಿವಾರ್ಯವೀರ್ಯಸ್ಯ, ಅಖಿಲಲೋಕಪರಿಪಾಲನ ಪರಾಯಣಸ್ಯ, ಆದಿನಾರಾಯಣಸ್ಯ, ನಿತ್ಯನಿರುಪಮ ನಿರವಧಿಕಾಪ್ರಮೇಯಮಹಿಮ ಮಹಿತ ಮಾಯಾಶಕ್ತ್ಯಾ ಭ್ರಿಯಮಾಣ ಮಹಾಜಲೌಘಮಧ್ಯೇ, ಪರಿಭ್ರಮತಾಂ ಕ್ರಮಾದ್ದಶಗುಣೋತ್ತರೈರಪ್ತೇಜೋ ವಾಯ್ವಾಕಾಶಾಹಂಕಾರ ಮಹದವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಕ ಸಪ್ತಾವರಣೈಃ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತಾನಾಂ, ಅನೇಕಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾನಾಂ, ಏಕತಮೇ, ಅಸ್ಮಿನ್ಮಹತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲೇ, ಆದಿಶಕ್ತಿ ಕೂರ್ಮ ವರಾಹಾನಂತೋಪರಿಭಾಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾನಾಂ, ಅತಲವಿತಲ ಸುತಲ ತಲಾತಲ ರಸಾತಲ ಮಹಾತಲ ಪಾತಾಲಾಖ್ಯ ಸಪ್ತಲೋಕಾನಾಮೂರ್ಧ್ವಭಾಗೇ, ಭುವರ್ಲೋಕ ಸುವರ್ಲೋಕ ಮಹೋರ್ಲೋಕ ಜನೋಲೋಕ ತಪೋಲೋಕ ಸತ್ಯಲೋಕಾಖ್ಯ ಷಡ್ಲೋಕಾನಾಮಧೋಭಾಗೇ, ಐರಾವತ ಪುಂಡರೀಕ ವಾಮನ ಕುಮುದಾಂಜನ ಪುಷ್ಪದಂತ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪುಪ್ರತೀಕಾಖ್ಯ, ಅಷ್ಟದಿಗ್ವೇತಂಡ ಶುಂಡಾದಂಡೋತ್ತಂಭಿತೇ, ಅಯೋಧ್ಯಾ ಮಧುರಾ ಮಾಯಾ ಕಾಶೀ ಕಾಂಚ್ಯವಂತೀ ದ್ವಾರವತ್ಯಶೋಕವತೀ ಭೋಗವತೀ ಸಿದ್ಧವತ್ಯಮರಾವತೀ ತೇಜೋವತೀ ಸಂಯಮಿನೀ ರಕ್ಷೋವತೀ ಸಿಂಧುಮತೀ ಗಂಧವತ್ಯಲಕಾವತೀ ಯಶೋವತೀ ಪ್ರಭೃತ್ಯನೇಕ ಪುಣ್ಯಪುರೀವಿರಾಜಿತೇ, ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿ ಯಮ ನಿರ್ಋತಿ ವರುಣ ವಾಯು ಕುಬೇರೇಶಾನಾಖ್ಯಾಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಪಾಲಿತೇ, ಅನಲಾನಿಲಪ್ರತ್ಯೂಷ ಪ್ರಭಾ ಸೋಮಾಧ್ವರ ಧ್ರುವಾಖ್ಯಾಷ್ಟವಸು ವಿರಾಜಿತೇ, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾಂಗಾರಕ ಬುಧ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಶುಕ್ರ ಶನೈಶ್ಚರ ರಾಹುಕೇತ್ವಾಖ್ಯ ನವಗ್ರಹ ಪರಿಪಾಲಿತೇ, ಆವಹನಿವಹ ಸಂವಹಾನುವಹ ಪರಿವಹೋದ್ವಹ

ಪರಿವಹಾಖ್ಯ ಸಪ್ತಮರುತ್ಸಂಚಾರ ಸಂಜೀವಿತ ಜೀವನಿಕುರುಂಬೇ, ವಿಂಧ್ಯಾರಣ್ಯ ದಂಡಕಾರಣ್ಯ ಚಂಪಕಾರಣ್ಯ ಶ್ವೇತಾರಣ್ಯ ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯ ದ್ವೈತಾರಣ್ಯ ಗುಹಾರಣ್ಯ ಜೀವದಾರುವನೇಕ್ಷುವನ ಕದಳಿಕಾವನಾಖ್ಯ ದಶಾರಣ್ಯ ಪರಿಮಂಡಿತೇ, ಶಿವ ಶಂಭು ಪಿನಾಕಿ ಗಿರಿಶ ಹರ ಸ್ಥಾಣು ಭರ್ಗ ಭೈರವ ಸದಾಶಿವ ಕಪಾಲೀಶ್ವರಾಖ್ಯೈಕಾದಶರುದ್ರ ವಿದ್ಯೋತಿತೇ, ಮಿತ್ರಾರ್ಯಮ ತ್ವಷ್ಟೃಧಾತೃ ವಿವಸ್ವದರುಣ ಭಗಾಂಶುಮದಿಂದ್ರ ಪರ್ಜನ್ಯ ವಿಷ್ಣು ಪೂಷಾಖ್ಯ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಿತೇ, ಭಿಂಡಿವಾಲ ದಂಡ ಭುಶುಂಡೀ ನಳಿಕ ಮುಸಲ ಚಕ್ರ ಲವಿತ್ರ ಕಾಳರಾತ್ರಿ ದ್ರುಘಣ ಬಾಣ ಸ್ಥೂಣಶಕ್ತಿ ತೋಮರ ಪರಿಘ ಪಟ್ಟಸಮೌಷ್ಟಿಕ ಕುಂತ ದಶಕಂಟಕ ಪ್ರಾಸ ಪಾಶ ಮುದ್ಗರ ಶತಘ್ನೀಸೀರ ಗದಾ ಗೋಶೀರ್ಷ ಮಯೂಖೀಯಾಪನ ಪಿನಾಕಾಸಿ ಧೇನು ಕಾಸ್ತ್ರೇಳಾ ಹಸ್ತಾಮುಕ್ತ ವಜ್ರಾಖ್ಯ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದಾಯುಧಮಂಡಲ ಮಂಡಿತದೋರ್ದಂಡ ಶ್ರೀರಾಮ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯ ದಿಲೀಪಾಂಗಗಯಾಂಬರೀಷ ಶಶಬಿಂದು ಶಿಬಿ ಮಾಂಧಾತೃ ಮರುತ್ತ ಭರತ ಯಯಾತಿ ಪೃಥು ಭಗೀರಥ ರಂತಿದೇವ ಸುಹೋತ್ರಾಖ್ಯ ಷೋಡಶ ಭೂಪಾಲ ಪಾಲಿತೇ, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ, ಮೀನಾಕ್ಷೀ ಕಾಮಾಕ್ಷೀ ಸಿಂಹಿಕಾ ಶಂಕರೀ ಕುಬ್ಜಿಕಾ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಹಾದೇವೀ ಮಹಾಕಾಳೀ ಪಾರ್ವತೀ ಸುಪ್ರಭಾ ಭ್ರಮರಾಂಬಿಕಾ ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿನೀ ಯೋಗಿನೀ ಹಿಮರೂಪಿಣೀ ಮಾಣಿಕ್ಯದೇವೀ ಕಾದ್ರವೇಯೀ ಪೂರ್ಣಿತಾಖ್ಯಾಷ್ಟಾದಶ ದೇವೀಪೀಠಸಮಲಂಕೃತೇ, ಯಮ ನಿಯಮಾಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಧ್ಯಾನಧಾರಣ ಸಮಾಧ್ಯಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗನಿಷ್ಠಾಗರಿಷ್ಠ ವಸಿಷ್ಠ ವಾಲಖಿಲ್ಯ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಜಮದಗ್ನಿ ಚ್ಯವನ ದುರ್ವಾಸಃ ಕಪಿಲ ಮೌದ್ಗಲ್ಯ ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಕಶ್ಯಪ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಗೌತಮಾಂಗಿರಸ ದಕ್ಷಪರಾಶರ ಜೈಮಿನಿ ಪತಂಜಲಿ ಕಣ್ವ ಬೋಧಾಯನಾಶ್ವಲಾಯನ ಕಾತ್ಯಾಯನ ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ವೈಶಂಪಾಯನಾಪಸ್ತಂಬ ಜಾಬಾಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಾಂಡವ್ಯ ಭರದ್ವಾಜ ಸನಕ ಸನಂದನ ಸನತ್ಕುಮಾರ ಸನತ್ಸುಜಾತಾಗಸ್ತ್ಯ ಶೌನಕಾದ್ಯನೇಕ ಮುನಿರಾಜವಿರಾಜಿತೇ, ಮಲಯ ಮಹೇಂದ್ರ ಸಹ್ಯಶುಕ್ತಿಮದೃಕ್ಷವದ್ವಿಂಧ್ಯ ಪಾರಿಯಾತ್ರಾಖ್ಯ ಸಪ್ತಕುಲಾಚಲವಲಯಿತೇ, ಋಷ್ಯಮೂಕ ಮತಂಗ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಮಾಲ್ಯವದ್ಧಿರಣ್ಯ ಶೃಂಗಾಖ್ಯ ಪಂಚ ಮಹಾನಗಸಮಧಿಷ್ಠಿತೇ, ಲವಣೇಕ್ಷು ಸುರಾಸರ್ಪಿರ್ದಧಿ ಕ್ಷೀರ ಶುದ್ಧೋದಕಾಖ್ಯ ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಸಂವೃತೇ, ವೇದವೇದಾಂಗೇತಿಹಾಸಾಗಮ ನ್ಯಾಯ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ನಾಟಕ ಗಾನ ಕವಿತ್ವ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರ ದ್ಯೂತನೈಪುಣ್ಯ ದೇಶಭಾಷಾಜ್ಞಾನ ಲಿಪಿಕರ್ಮ ವಾಚನ ಸಮಸ್ತಾವಧಾನ ಸ್ವರಶಾಸ್ತ್ರ ಶಕುನ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಾ ಸ್ವರ್ಣಪರೀಕ್ಷಾಽಶ್ವಲಕ್ಷಣ ಗಜಲಕ್ಷಣ ಮಲ್ಲವಿದ್ಯಾ ಪಾರಕರ್ಮ ದೋಹಳ ಗಂಧವಾದ ಧಾತುವಾದ ಖನಿವಾದ ರಸವಾದಾಽಗ್ನಿಸ್ತಂಭ ಜಲಸ್ತಂಭ ವಾಯುಸ್ತಂಭ ಖಡ್ಗಸ್ತಂಭ ವಶ್ಯಾಕರ್ಷಣ ಮೋಹನ ವಿದ್ವೇಷಣೋಚ್ಚಾಟನ ಮಾರಣಕಾಲವಂಚನ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪಾಶುಪಾಲ್ಯ ಕೃಷ್ಯಾನವಕರ್ಮ ಲಾವುಕಯುದ್ಧ ಮೃಗಯಾರತಿ ಕೌಶಲಾ, ದೃಶ್ಯಕರಣೀದ್ಯೂತಕರಣೀ ಚಿತ್ರಲೋಹ ಪಾಷಾಣ ಮೃದ್ದಾರುವೇಣು ಚರ್ಮಾಂಬರಕ್ರಿಯಾ ಚೌರ್ಯೌಷಧಸಿದ್ಧಿ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿ ಸ್ವರವಂಚನಾ ದೃಷ್ಟಿವಂಚನಾಂಜನ ಜಲಪ್ಲವನ ವಾಕ್ಸಿದ್ಧಿ ಘಟಿಕಾಸಿದ್ಧಿ ಪಾದುಕಾಸಿದ್ಧೀಂದ್ರಜಾಲ ಮಹೇಂದ್ರಜಾಲಾಖ್ಯ ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿವಿದ್ಯಾ

ನಿಷದ್ಯಾಯಮಾನ ನಿರವದ್ಯ ವಿದ್ವಜ್ಜನ ವಿದ್ಯೋತಿತೇ, ಅಂಗ ವಂಗ ಕಳಿಂಗ ಕಾಶ್ಮೀರ ಕಾಂಭೋಜ ಕಾಮರೂಪ ಸೌವೀರ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಬಂಗಾಳ ನೇಪಾಳ ಮಲಯಾಳ ಕೇರಳ ಸಿಂಹಳ ಪಾಂಚಾಲ ಚೋಳ ಕೋಸಲ ಕುಂತಳ ಜ್ವಾಲಾ ಸಾಲ್ವ ಮಗಧ ಮಾಗಧ ಮಾಳವ ಮತ್ಸ್ಯವತ್ಸಮದ್ರ ಮೈಂದ ಸಿಂಧು ಸೈಂಧವಾಂಧ್ರ ಗಾಂಧಾರ ಲಾಟ ವರಾಟ ಕರ್ನಾಟ ದ್ರವಿಡ ದ್ರಾವಿಡ ಪಾಂಡ್ಯ ಪುಳಿಂದ ಪಾರಶೀಕ ಬಾಹ್ಲೀಕ ಬರ್ಬರ ವಿದರ್ಭ ಕೇಕಯ ಕುರು ಕಿರಾತ ದಶಾರ್ಣ ಹೂಣ ಟೇಂಕಣ ಕೋಂಕಣ ಯವನ ಶೂರಸೇನ ಘೂರ್ಜರ ವಿದೇಹ ಚೇದಿ ಭೋಜಾವಂತ್ಯಾಖ್ಯ ಷಟ್ಪಂಚಾಶದ್ದೇಶ ಸಮಲಂಕೃತೇ, ಭಾಗೀರಥೀ ಭೀಮರಥೀ ಸರಸ್ವತೀ ಗೌತಮೀ ನರ್ಮದಾ ಯಮುನಾ ಕೃಷ್ಣಾವೇಣೀ ವೇಣುಕಾ ತುಂಗಭದ್ರಾ, ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ವರುಣಾ ಮಲಾಪಹಾರಿಣೀ ಕಾವೇರೀ ಕಪಿಲಾ ಕೌಂಡಿನೀ ಕೃತಮಾಲಾ ವಿಪಾಶಾ ತಾಪಿನೀ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀ ವೇಗವತೀ ಹೇಮಮತೀ ವೇತ್ರವತೀ ನೇತ್ರವತೀ ವಿಶೋಕಾ ಕೌಶಿಕೀ ಗಂಡಕೀ ಗೋಮುಖೀ ಪಿನಾಕಿನೀ ಪುಣ್ಯಾದಾದ್ಯನೇಕ ಮಹಾನದೀವಿರಾಜಿತೇ, ವಾರಾಣಸೀ ಚಿದಂಬರ ಶ್ರೀಶೈಲಾಹೋಬಲ ವೇಂಕಟಾಚಲ ಶ್ರೀರಂಗ ಸೇತುಜಂಬುಕೇಶ್ವರ ಕುಂಭಘೋಣ ಹಾಲಾಸ್ಯ ಗಜಾರಣ್ಯ ಗೋಕರ್ಣ ರಾಮನಾಥ ಪುರಾವರ್ತ ಪುರಾನಂತ ಶಯನಾಮರಗಿರಿ ಯಾದವಗಿರಿ ಕರಿಗಿರಿ ಕಕುದ್ಗಿರಿ ಶ್ವೇತಗಿರಿ ನೀಲಗಿರಿ ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿ ಗಯಾ ಪ್ರಯಾಗಾದ್ಯನೇಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಯುತೇ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ನಳ ಪುರು ಕುತ್ಸಪುರೂರವಸ್ಸಗರ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾಖ್ಯ ಷಟ್ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪರಿಪಾಲಿತೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಕೌಮಾರೀ ವೈಷ್ಣವೀಂದ್ರಾಣೀ ವಾರಾಹೀ ಚಾಮುಂಡಾಖ್ಯ ಸಪ್ತಮಾತೃಕಾ ವಿರಾಜಿತೇ, ಸಾವಿತ್ರೀ ಸತ್ಯವತೀ ದಮಯಂತೀ ಮದಯಂತೀ ಲೋಪಾಮುದ್ರಾ ಸುಕನ್ಯಾ ಕೇಶಿನೀ ಸುಶೀಲಾನುಸೂಯಾರುಂಧತೀ ಪ್ರಭೃತಿ ಮಹಾಪತಿವ್ರತಾ ಸಂದೋಹ ಸಮಲಂಕೃತೇ, ರಮ್ಯ ರಮಣಕ ದ್ವಾರಕಾ ಸಿಂಹಳ ಕೈವಲ್ಯ ಮಲಯಾಶ್ವ ಭದ್ರಕೇತು ಗೋಭಿಲಾವಂತ್ಯ ಪುಷ್ಕರ ಋಷಭ ರೈವತ ನಿಮ್ಲೋಚನೀ ಯಾಮ್ಯಪಾರಾವಾರ ಲಂಕಾ ಸೌರ ಕೃತಮಾಲಾಖ್ಯಾಷ್ಟಾದಶೋಪದ್ವೀಪ ವಿರಾಜಿತೇ, ಪಂಚಾಶತ್ಕೋಟಿಯೋಜನಾ ವಿಸ್ತೀರ್ಣೇ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಭೂಮಂಡಲೇ , ಮಂದರತರ ಚಂದನ ಮಂದಾರ ಕೋವಿದಾರ ಕುಟಜ ವಟ ಪಾಟಲ ಕರವೀರ ಕುರಂಟಕ ಕಂಟಕಿ ಪಿಪ್ಪಲ ಕರ್ಪೂರ ಕದಳೀ ಖರ್ಜೂರ ನಾರಿಕೇಳ ರಸಾಲ ತಮಾಲ ತಾಳ ಹಿಂತಾಳ ಕೃತಮಾಲ ಸರಳ ವಕುಳ ವಂಜುಳ ಪುನ್ನಾಗ ಜಂಬೂ ಜಂಬೀರ ನಿಂಬ ಕದಂಬ ಸಾರಂಗ ಲವಂಗ ರುದ್ರಾಕ್ಷೇಕ್ಷು ಕಪಿತ್ಥಾಶ್ವತ್ಥ ಬಿಲ್ವ ಭಲ್ಲಾತಕ ಸಲ್ಲಕೀ ಬದರೀ ಲಿಕುಚ ಚಂಪಕ ಕೇತಕ ಕುದ್ದಾಲ ಬಂಧೂಕ ಸಿಂಧುವಾರ ಪಿಚುಮಂದೋದುಂಬರ ಪಲಾಶ ಪಾರಿಜಾತಾದ್ಯನೇಕಾನೋಕಹನಿವಹ ನಿರಂತರ ಮನೋಹರ ನಂದನವನ ವ್ರೀಡಾವಹ ಕ್ರೀಡಾವನ ವಿಹರದ್ದೇವ ದಾನವ ಗರುಡ ಗಂಧರ್ವ ಕಿನ್ನರ ಕಿಂಪುರುಷ ಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸಾದಿ ದಿವ್ಯಜನ ನಿವಾಸ ಸಮಲಂಕೃತ ಶೀತಾಂಭಶೇ, ಬಿಂದು ಮುಕುಂದ ಮಂದರ ಕಳಿಂದ ವೈಕಂಕತ ಮಣಿಶೈಲ ಶಕ್ರಶೈಲ ಮಹಾಕಪಿಲ ಮಹಾಶೈಲ ಪಂಚಶೈಲ ಗಜಶೈಲ ಭದ್ರಶೈಲ ವಸುಧಾರವಸುಮಾರ ಕುಮಾರ ಕಾಲಂಜರ ಕೌಂಜರ ಪಾಂಡರ ಪುಷ್ಕರ ವೈಡೂರ್ಯ

ಪಾರಿಯಾತ್ರ ಸಹಸ್ರಶಿಖರ ಮಯೂರ ತಾಮ್ರಾಭ ಸಿಖಿವಾಸ ಸುರಸಹಂಸನಾಗ ಕುಮುದ ಮಕುಟ ತ್ರಿಕೂಟ ಕಟು ಶಂಕಕೂಟ ಮಹಾಮೇಘ ಸುಮೇಘ ಸುಗಂಧ ಗಂಧಮಾದನ ಸುಪಾರ್ಶ್ವ ಸುಷೇಣ ಸುಪಕ್ಷ ಕನಕ ವಿರಜಾದಿ ಕೇಸರ ಶಿಖರಿ ವಿಸರ ಭಾಸುರ ಮೇರುಧರಾಧರಸ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ಭಾಗೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ, ಭಾರತ ಕಿಂಪುರುಷ ಹರೀಳಾವೃತ ಭದ್ರಾಶ್ವ ಕೇತುಮಾಲ ಹಿರಣ್ಯಕ ರಮಣಕ ಕುರುವರ್ಷಾಖ್ಯ ನವವರ್ಷಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಭಾರತವರ್ಷೇ, ಇಂದ್ರ ಕಶೇರು ತಾಮ್ರಗಭಸ್ತಿ ಪುನ್ನಾಗ ಗಂಧರ್ವ ಸೌಮ್ಯ ವರುಣ ಭಾರತಾಖ್ಯ ನವಖಂಡಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಭರತಖಂಡೇ, ನಿರತಿಶಯಜನಿ ನಿರೂಢನಿಖಿಲಜನ ಕಲುಷ ನಿಕರ ತಿಮಿರ ಖರ ಕಿರಣ ಸದೃಶ ಕವೇರಕನ್ಯಕಾ ಕಮನೀಯ ಕೃಪೀಟಿ ಪೂರ ಪಿರರಿಂಖದಭಂಗುರ ಮಂಗಳತರ ತುಂಗತರಂಗ ಪರಂಪರಾ ಪರಿಗತ ಪರಿಪೂತ ಪವಮಾನ ಪರಿಸ್ಪಂದ ಪರಮಪಾವನ ಪ್ರಚುರತರ ನಿಖಿಲ ಸಸ್ಯಸಮೃದ್ಧಿ ಸಮೇಧಮಾನ ಕರ್ನಾಟಜನ ಪದಾಧಿಷ್ಠಾನ ಸಹ್ಯಾಭಿಧಾನ ಗಿರಿವರಿಷ್ಠಸ್ಯೋಪರಿಭಾಗೇ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯೇ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಜಾಪತಿಕ್ಷೇತ್ರೇ, ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಶಾರ್ಙ್ಗ ನಂದಕಾಖ್ಯ ಪಂಚಮಹಾಯುಧಧರಸ್ಯ, ದಿವ್ಯರತ್ನಖಚಿತ ಕಿರೀಟ ಹಾರ ಕೇಯೂರ ನೂಪುರ ಮಕರ ಕುಂಡಲ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಸ್ಫುರದಪ್ರಾಕೃತ ಭೂಷಣಾವಳೀ ವಿಭೂಷಿತಸ್ಯ, ಚತುರಾನನ ಪುರಂದರ ಪ್ರಮುಖ ಸಕಲ ಸುರಾಸುರ ವಿಸರ ಶಿರಸ್ತತೀ ವಿರಾಜಮಾನ ಮಕುಟತತಘಟಿತ ದಿವ್ಯರತ್ನ ಮರೀಚಿ ಪರಂಪರಾ ನೀರಾಜಿತೋಪಾಂತ ಚರಣಾಂಭೋರುಹಸ್ಯ, ನಿಖಿಲೋಕಾನುಜಿಘೃಕ್ಷಾ ಸ್ವೀಕೃತ ಮತ್ಸ್ಯ ಕೂರ್ಮ ವರಾಹ ನಾರಸಿಂಹ ವಾಮನ ಭಾರ್ಗವ ರಾಮ ಶ್ರೀರಾಮ ಬಲರಾಮ ಬೌದ್ಧ ಕಲ್ಕ್ಯಾದ್ಯನೇಕಾವತಾರವೈಭವಸ್ಯ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ನಾರದ ಪರಾಶರ ಪುಂಡರೀಕ ವ್ಯಾಸಾಂಬರೀಷ ಶುಕ ಶೌನಕ ಭೀಷ್ಮ ದಾಲ್ಭ್ಯ ರುಕ್ಮಾಂಗದಾರ್ಜುನ ವಸಿಷ್ಠ ವಿಭೀಷಣ ಬಲಿ ಹನುಮದಾಖ್ಯ ಷೋಡಶ ಮಹಾಭಾಗವತ ವಿಮಲತರ ಹೃದಯಾಂತರಾಳ ನಿರಂತರ ನಿರರ್ಗಳ ದೋಳಾವಿಹಾರ ಸಮಾಸಕ್ತಸ್ಯ, ಗರ್ಭಸ್ಥಾನೇಕ ಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲಸ್ಯ, ಭಗವತೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇರ್ನಾರಾಯಣಸ್ಯ, ನಾಭೀಸರೋಜಮಧ್ಯ ಸಮುದ್ಭೂತಸ್ಯ, ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ನಿಖಿಲ ಪ್ರಪಂಚ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಪಟನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಸ್ಯ, ಶಾರದ ನೀರದ ಪಾರದ ಸಚ್ಛಾಯ ವಾಗ್ದೇವತಾ ನಿರರ್ಗಳ ನಿರಂತರ ವಿಹರಣ ವಿಲಾಸಭವನಾಯಮಾನ ವದನಾರವಿಂದಸ್ಯ, ಸರಸತರ ಸಾರಸ ನಿಕರ ಭಾಸುರ ಮಾನಸಸರೋವರ ವಿಹರಣ ಲಾಲನ ಮಾನಸ ರಾಜಹಂಸವಾಹನಸ್ಯ, ಶ್ರೀಭಗವದಾಜ್ಞಯಾ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಸ್ಯ, ಅದ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ, ಪ್ರಥಮಪರಾರ್ಧೇ, ಪಂಚಾಶದ್ವತ್ಸರೇಷ್ವತೀತೇಷು, ದ್ವಿತೀಯ ಪರಾರ್ಧೇ, ಪ್ರಥಮವರ್ಷೇ, ಪ್ರಥಮಮಾಸೇ, ಪ್ರಥಮಪಕ್ಷೇ, ಪ್ರಥಮ ದಿವಸೇ, ಅಹನಿ ದ್ವಿತೀಯೇ ಯಾಮೇ, ತೃತೀಯೇ ಮುಹೂರ್ತೇ, ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಣಾಯಾಮ ಸಮಯೇ, ಪಾರ್ಥಿವ ಕೂರ್ಮ ಪ್ರಳಯಾನಂತ ಶ್ವೇತವರಾಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಸಾವಿತ್ರಾಖ್ಯ ಸಪ್ತಕಲ್ಪಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇ, ಶ್ವೇತವರಾಹಕಲ್ಪೇ, ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಸ್ವಾರೋಚಿಷೋತ್ತಮ ತಾಮಸ ರೈವತ ಚಾಕ್ಷುಷ ವೈವಸ್ವತ ಸೂರ್ಯಸಾವರ್ಣಿ ಧರ್ಮಸಾವರ್ಣಿ ದಕ್ಷಸಾವರ್ಣಿ ರುದ್ರಸಾವರ್ಣಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಾವರ್ಣೀಂದ್ರ ಸಾವರ್ಣಿ ವೇದಪಾವರ್ಣಿಕ್ಯ ಚತುರ್ದಶ

ಮನ್ವಂತರಾಣಾಂಮಧ್ಯೇ ಸಪ್ತಮೇ ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಂತರೇ, ಸಪ್ತವಿಂಶತಿ ಮಹಾಯುಗೇಷ್ವತೀತೇಷು, ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿತಮೇ, ಮಹಾಯುಗೇ, ಕೃತ ತ್ರೇತ ದ್ವಾಪರ ಕಲಿಯುಗಾಖ್ಯ ಚತುರ್ಯುಗಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿ ಸಹಸ್ರೋತ್ತರ ಸಪ್ತದಶಲಕ್ಷಾಬ್ದೇ ಕೃತಯುಗೇ, ಷಣ್ಣವತಿ ಸಹಸ್ರೋತ್ತರ ದ್ವಾದಶಲಕ್ಷಾಬ್ದೇ ತ್ರೇತಾಯುಗೇ, ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿಸಹಸ್ರೋತ್ತರ ಅಷ್ಟಲಕ್ಷಾಬ್ದೇ ದ್ವಾಪರಯುಗೇ ಚ ಸಮತೀತೇ, ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ಸಹಸ್ರಾನ್ವಿತ ಚತುರ್ಲಕ್ಷಾಬ್ದೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಕಲಿಯುಗೇ, ಪ್ರಥಮಪಾದೇ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ವಿಕ್ರಮ ಶಾಲಿವಾಹನ ವಿಜಯಾಭಿನಂದನ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಕಲಿಭೂಪಾಖ್ಯ ಶಕ ಪುರುಷ ಮಧ್ಯ ಪರಿಗಣಿತ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೇ, ಬೌದ್ಧಾವತಾರೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮ ದೈವ ಪಿತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯ ಸೌರ ಚಾಂದ್ರಸಾವನ ನಾಕ್ಷತ್ರ ಮಾಸಾಖ್ಯ ನವಮಾಸ ಮಧ್ಯ ಪರಿಗಣಿತೇನ ಚಾಂದ್ರಮಾನೇನ ಪ್ರವರ್ತಮಾನೇ, ಪ್ರಭವಾದೀನಾಂ ಷಷ್ಟ್ಯಾಸ್ಸಂವತ್ಸರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಅಮುಕ ಸಂವತ್ಸರೇ, ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಉತ್ತರಾಯಣಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕಾಯನೇ, ವಸಂತಾದಿ ಷಡೃತೂನಾಂ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕ ಋತೌ, ಚೈತ್ರಾದಿ ದ್ವಾದಶಮಾಸ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕ ಮಾಸೇ, ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕಪಕ್ಷೇ, ಪ್ರತಿಪದಾದಿ ತಿಥಿ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕ ಶುಭತಿಥೌ, ಭಾನುಪ್ರಭೃತಿ ವಾಸರ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕ ವಾಸರೇ, ಅಶ್ವಿನ್ಯಾದಿ ನಕ್ಷತ್ರಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕ ನಕ್ಷತ್ರೇ, ವಿಷ್ಕಂಭಾದಿಯೋಗ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕ ಯೋಗೇ, ಬವಾದಿಕರಣ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕ ಕರಣೇ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತೇ, ಗಂಗಾವಾಲುಕಾಭಿಃ ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಮಂಡಲಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯ ಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ, ಏಕೈಕ ವಾಲುಕಾಪಕರ್ಷಣಕ್ರಮೇಣ, ಸರ್ವ ರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತಕಾಲೇ, ದಶಪೂರ್ವೇಷಾಂ ದಶಾಪರೇಷಾಂ ಮದ್ವಂಶ್ಯಾನಾಂ ಪಿತೄಣಾಂ ಮಮ ಚ ಸಕುಟುಂಬಸ್ಯ ನರಕಾದುತ್ತೀರ್ಯ ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ ಗೋಧೂಮೈಸ್ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ, ಏಕೈಕಧೂಮಾಪಕರ್ಷಣಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತಕಾಲೇ, ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ, ಮಾಷೈಶ್ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯ ಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ, ಏಕೈಕ ಮಾಷಾಪಕರ್ಷಣ ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತಕಾಲೇ ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ, ಸರ್ಷಪೈರ್ಧ್ರುವಮಂಡಲ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ, ಏಕೈಕ ಸರ್ಷಪಾಪಕರ್ಷಣ ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತ ಕಾಲೇ, ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸಸಿದ್ಯರ್ಥಂ, ತಿಲೈರ್ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ, ಏಕೈಕ ತಿಲಾಪಕರ್ಷಣಕ್ರಮೇಣ, ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತಕಾಲೇ, ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸಸಿದ್ಧರ್ಥಂ, ತ್ರ್ಯಣುಕೈರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೋರ್ಧ್ವಕಟಾಹ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ, ಏಕೈಕ ತ್ರ್ಯಣುಕಾಪಕರ್ಷಣ ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತ ಕಾಲೇ, ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ, ತ್ರಿಗುಣೀಕೃತ, ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ, ಅತಿರಾತ್ರ, ವಾಜಪೇಯ, ಪೌಂಡರೀಕ, ರಾಜಸೂಯ, ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿ,

ಸಮಸ್ತಕ್ರತುಫಲಾವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ಇಹ ಜನ್ಮನಿ, ಜನ್ಮಾಂತರೇಷು ಚ ಬಾಲ್ಯ ಕೌಮಾರ ಯವ್ವನ ವಾರ್ಧಕೇಷು, ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಸುಷುಪ್ತ್ಯವಸ್ಥಾಸು, ಜ್ಞಾನತೋಽಜ್ಞಾನತಶ್ಚ, ಕಾಮತೋಽಕಾಮತಶ್ಚ ಸ್ವತಃ ಪರಪ್ರೇರಣಯಾ ಚ ಸಂಭಾವಿತಾನಾಂ, ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪಾಪಾನಾಂ ಅಪನೋದನಾರ್ಥಂ, ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಖ್ಯ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಕ್ಷೇಮಸ್ಥೈರ್ಯ ವಿಜಯಾಯುರಾರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯಾದೀನಾಂ ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಅನೇನ ವರೇಣ ಅಸ್ಯಾಂ ಕನ್ಯಾಯಾಂ ಉತ್ಪಾದಯಿಷ್ಯಮಾಣ ಸಂತತ್ಯಾ ದ್ವಾದಶಾವರಾ ದ್ವಾದಶಪರಾ ಪುರುಷಾಂಶ್ಚ ಪವಿತ್ರೀಕರ್ತುಂ ಆತ್ಮನಶ್ಚ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೋಕ್ತ ಸಾಲಂಕೃತ ಕನ್ಯಾದಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮವಿವಾಹೋಕ್ತ ವಿಧಿನಾ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

॥ ಓಂ ತತ್ಸತ್ ॥

ಮಹಾ ಸಂಕಲ್ಪಃ (ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಃ)

ಅಥ ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪಮಾಹ ॥ ದೇವಲಃ ॥ ಮಹಾದಾನೇಷು ಯಜ್ಞಾದೌ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೇಷು ಕರ್ಮಸು । ಕನ್ಯಾದಾನೇ ನದೀಸ್ನಾನೇ ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಚರೇತ್ ॥

ಮರೀಚಿಃ ॥ ಕನ್ಯಾದಾನೇ ನದೀಸ್ನಾನೇ ತುಲಾದಾನಾದಿಷು ದ್ವಿಜಃ । ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೇಷು ಯಜ್ಞಾದೌ ವ್ರತಾದಿಷು ವಿಶೇಷತಃ ॥ ಏತದಾದಿಷು ಸರ್ವತ್ರ ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪ ಮಾದರಾತ್। ಕೃತ್ವಾ ಯತ್ಕುರುತೇ ಕರ್ಮ ತದಾನನ್ತ್ಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ ॥ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪಪ್ರಕಾರಃ ॥

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀಭಗವತೋ ಮಹಾಪುರುಷಸ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯವೀರ್ಯಸ್ಯ ಅಖಿಲಲೋಕಪರಿಪಾಲನಪರಾಯಣಸ್ಯ ಆದಿನಾರಾಯಣಸ್ಯ ನಿತ್ಯನಿರುಪಮ ನಿರವಧಿಕಾಪ್ರಮೇಯ ಮಹಿಮ ಮಹಿತ ಮಾಯಾಶಕ್ತ್ಯಾಭ್ರಿಯಮಾಣ ಮಹಾಜಲೌಘಮಧ್ಯೇ ಪರಿಭ್ರಮತಾಂ ಕ್ರಮಾದ್ದಶಗುಣೋತ್ತರೈರಪ್ತೇಜೋವಾಯ್ವಾಕಾಶಾಹಂಕಾರ ಮಹದವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಕ ಸಪ್ತಾವರಣೈಃ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತಾನಾಂ ಅನೇಕಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾನಾಮೇಕತಮೇ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಮಹತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲೇ, ಆದಿಶಕ್ತಿ ಕೂರ್ಮ ವರಾಹಾನಂತೋ ಪರಿಭಾಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾನಾಂ ಅತಲ ವಿತಲಾದಿ ಪಾತಾಲಾಖ್ಯ ಸಪ್ತಲೋಕಾನುಮೂರ್ಧ್ವಭಾಗೇ, ಭುವರ್ಲೋಕ ಸುವರ್ಲೋಕಾದಿ ಷಳ್ಳೋಕಾನಾಮಧೋಭಾಗೇ, ಐರಾವತ ಪುಂಡರೀಕಾದಿ ಅಷ್ಟದಿಗ್ವೇತಂಡ ಶುಂಡಾದಂಡೋತ್ತಂಭಿತೇ, ಅಯೋಧ್ಯಾ ಮಧುರಾದಿ ಪ್ರಭೃತ್ಯನೇಕ ಪುಣ್ಯಪುರೀ ವಿರಾಜಿತೇ, ಇಂದ್ರಾದ್ಯಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಪಾಲಿತೇ, ಅನಲಾನಿಲಾದ್ಯಷ್ಟವಸು ವಿರಾಜಿತೇ, ಸೂರ್ಯಾದಿ ನವಗ್ರಹ ಪರಿಪಾಲಿತೇ, ಆವಹನಿವಹಾದಿ ಸಪ್ತಮರುತ್ಸಂಚಾರ ಸಂಜೀವಿತ ಜೀವ ನಿಕುರುಂಬೇ, ವಿಂಧ್ಯಾರಣ್ಯ ದಂಡಕಾರಣ್ಯಾದಿ ಗುಹಾರಣ್ಯ ದೇವದಾರು ವನೇಕ್ಷುವನ ಕದಳಿಕಾವನಾಖ್ಯ ದಶಾರಣ್ಯ ಪರಿಮಂಡಿತೇ, ಶಿವ ಶಂಭ್ವಾದ್ಯೇಕಾದಶರುದ್ರ ವಿದ್ಯೋತಿತೇ, ಮಿತ್ರಾರ್ಯಮಾದಿ

ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಿತೇ, ಭಿಂಡಿವಾಲಾದಿ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದಾಯುಧ ಮಂಡಲ ಮಂಡಿತ ದೋರ್ದಂಡ ಶ್ರೀರಾಮ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಾದಿ ಷೋಡಶಭೂಪಾಲಪಾಲಿತೇ, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ ಮೀನಾಕ್ಷ್ಯಾದ್ಯಷ್ಟಾದಶ ದೇವೀಪೀಠ ಸಮಲಂಕೃತೇ, ಯಮನಿಯಮಾಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಧ್ಯಾನ ಧಾರಣ ಸಮಾಧ್ಯಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ನಿಷ್ಠಾಗರಿಷ್ಠ ವಸಿಷ್ಠ ವಾಲಖಿಲ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಮುನಿರಾಜ ವಿರಾಜಿತೇ, ಮಲಯಾದಿ ಸಪ್ತಕುಲಾಚಲ ವಲಯಿತೇ, ಋಷ್ಯಮೂಕಾದಿ ಪಂಚಮಹಾನಗಸಮಧಿಷ್ಠಿತೇ, ಲವಣೇಕ್ಷುರಾದಿ ಸಪ್ತಸಮುದ್ರ ಸಂವೃತೇ, ವೇದವೇದಾಂಗೇತಿಹಾಸಾದಿ ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿವಿದ್ಯಾ ನಿಷದ್ಯಾಯಮಾನ ನಿರವದ್ಯ ವಿದ್ವಜ್ಜನ ವಿದ್ಯೋತಿತೇ, ಅಂಗ ವಂಗ ಕಳಿಂಗಾದಿ ಷಟ್ಪಂಚಾಶದ್ದೇಶ ಸಮಲಂಕೃತೇ, ಭಾಗೀರಥೀ ಭೀಮರಥ್ಯಾದಿ ಪುಣ್ಯದಾದ್ಯನೇಕ ಮಹಾನದೀವಿರಾಜಿತೇ, ವಾರಾಣಸೀ ಚಿದಂಬರಾದ್ಯನೇಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಸಂಯುತೇ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿ ಷಟ್ಚಕ್ರವರ್ತಿಪರಿಪಾಲಿತೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾದಿ ಸಪ್ತಮಾತೃಕಾವಿರಾಜಿತೇ ಸಾವಿತ್ರೀ ಸತ್ಯವತ್ಯಾದಿ ಮಹಾಪತಿವ್ರತಸಂದೋಹ ಸಮಲಂಕೃತೇ, ರಮ್ಯರಮಣಕಾದಿ ಅಷ್ಟಾದಶೋಪದ್ವೀಪವಿರಾಜಿತೇ ಪಂಚಾಶತ್ಕೋಟಿಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣೇ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಭೂಮಂಡಲೇ, ಮಂದರತರ ಚಂದನಮಂದಾರ ಕೋವಿದಾರಾದಿ ದಿವ್ಯಜನನಿವಾಸ ಸಮಲಂಕೃತ ಶೀತಾಂಭಶೇ, ಬಿಂದು ಮುಕುಂದ ಮಂದರಾದಿ ಕೇಸರ ಶಿಖರಿವಸರ ಭಾಸುರ ಮೇರುಧರಾಧರಸ್ಯದಕ್ಷಿಣದಿಗ್ಭಾಗೇ, ಜಂಬೂಪ್ಲಕ್ಷಾದಿ ಸಪ್ತದ್ವೀಪಾನಾಂಮಧ್ಯೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ, ಭಾರತ ಕಿಂಪುರುಷಾದಿ ನವವರ್ಷಾಣಾಂಮಧ್ಯೇ ಭಾರತವರ್ಷೇ, ಇಂದ್ರಕಶೇರು ತಾಮ್ರಾದಿ ನವಖಂಡಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಭರತಖಂಡೇ, ನಿರತಿಶಯಜನಿನಿರೂಢ ನಿಖಿಲಜನಾದಿ ಸಹ್ಯಾಭಿದಾನ ಗಿರಿವರಿಷ್ಠಸ್ಯೋಪರಿ ಭಾಗೇ ದಂಡಕಾರಣ್ಯೇ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಜಾಪತಿಕ್ಷೇತ್ರೇ, ಶಂಕಚಕ್ರಾದಿ ಪಂಚಮಹಾಯುಧಧರಸ್ಯೆ, ದಿವ್ಯರತ್ನಖಚಿತಕಿರೀಟಹಾರ ಕೇಯೂರಾದಿ ಭೂಷಣಾವಳೀ ವಿಭೂಷಿತಸ್ಯ, ಚತುರಾನನ ಪುರಂದರಪ್ರಮುಖ ಸಕಲ ಸುರಾಸುರ ವಿಸರ ಶಿರಸ್ತಟೀ ವಿರಾಜಮಾನ ಮಕುಟತಟಘಟಿತದಿವ್ಯರತ್ನ ಮರೀಚಿ ಪರಂಪರಾ ನಿರಾಜಿತೋಪಾಂತ ಚರಣಾಂಭೋರುಹಸ್ಯ, ನಿಖಿಲಲೋಕಾನುಜಿಘೃಕ್ಷಾಸ್ವೀಕೃತ ಮತ್ಸ್ಯಕೂರ್ಮಾದ್ಯನೇಕಾವತಾರ ವೈಭವಸ್ಯ, ಪ್ರಹ್ಲಾದಾದಿಷೋಡಶ ಮಹಾಭಾಗವತ ವಿಮಲತರ ಹೃದಯಾಂತರಾಳ ನಿರಂತರ ನಿರರ್ಗಳದೋಳಾವಿಹಾರ ಸಮಾಸಕ್ತಸ್ಯ, ಗರ್ಭಸ್ಥಾನೇಕಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಮಂಡಲಸ್ಯ, ಭಗವತೋಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇರ್ನಾರಾಯಣಸ್ಯ, ನಾಭೀಸರೋಜ ಮಧ್ಯ ಸಮುದ್ಭೂತಸ್ಯ ಚಕಾರಾತಾತ್ಮಕನಿಖಿಲಪ್ರಪಂಚ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಪಟನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಸ್ಯ, ಶಾರದ ನೀರದ ಪಾರದ ಸಚ್ಛಾಯವಾಗ್ದೇವತಾ ನಿರರ್ಗಳನಿರಂತರ ವಿಹರಣ ವಿಲಾಸ ಭವನಾಯಮಾನ ವದನಾರವಿಂದಸ್ಯ, ಸರಸತರಸಾರಸನಿಕರ ಭಾಸುರ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ವಿಹರಣಲಾಲನ ಮಾನಸರಾಜಹಂಸ ವಾಹನಸ್ಯ, ಶ್ರೀಭಗವದಾಜ್ಞಯಾಪ್ರವರ್ತಮಾನಸ್ಯ, ಅದ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣಃ, ಪ್ರಥಮಪರಾರ್ಧೇ, ಪಂಚಾಶದ್ವತ್ಸರೇಷ್ವತೀತೇಷು ದ್ವಿತೀಯಪರಾರ್ಧೇ, ಪ್ರಥಮವರ್ಷೇ, ಪ್ರಥಮಮಾಸೇ, ಪ್ರಥಮಪಕ್ಷೇ, ಪ್ರಥಮದಿವಸೇ, ಅಹನಿ ದ್ವಿತೀಯೇಯಾಮೇ, ತೃತೀಯೇ ಮುಹೂರ್ತೇ, ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಸಮಯೇ, ಪಾರ್ಥಿವಕೂರ್ಮಾದಿ ಸಪ್ತಕಲ್ಪಾನಾಂ

ಮಧ್ಯೇ, ಶ್ವೇತವರಾಹ ಕಲ್ಪೇ, ಸ್ವಾಯಂಭುವಾದಿ ಚತುರ್ದಶಮನ್ವಂತರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ, ಸ್ಥಪ್ತಮೇ ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಂತರೇ, ಸಪ್ತವಿಂಶತಿ ಮಹಾಯುಗೇಷ್ವತೀತೇಷು, ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿತಮೇ ಮಹಾಯುಗೇ, ಕೃತತ್ರೇತ ದ್ವಾಪರಕಲಿಯುಗಾಖ್ಯ ಚತುರ್ಯುಗಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ, ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿ ಸಹಸ್ರೋತ್ತರ ಸಪ್ತದಶಲಕ್ಷಾಬ್ದೇ ಕೃತಯುಗೇ, ಷಣ್ಣವತಿ ಸಹಸ್ರೋತ್ತರ ದ್ವಾದಲಕ್ಷಾಬ್ದೇ ತ್ರೇತಾಯುಗೇ, ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿಸಹಸ್ರೋತ್ತರಾಷ್ಟಲಕ್ಷಾಬ್ದೇ ದ್ವಾಪರಯುಗೇ ಚ ಸಮತೀತೇ, ದ್ವಾತ್ರಿಂಶ ತ್ಸಹಸ್ರಾನ್ವಿತ ಚತುರ್ಲಕ್ಷಾಬ್ದೇ, ವರ್ತಮಾನೇ, ಕಲಿಯುಗೇ, ಪ್ರಥಮಪಾದೇ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ವಿಕ್ರಮ ಶಾಲಿವಾಹನ ವಿಜಯಾಭಿನಂದನ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಕಲಿಭೂಪಾಖ್ಯ ಶಕಪುರುಷಮಧ್ಯಪರಿಗಣಿತ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೇ, ಬೌದ್ಧಾವತಾರೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮ ದೈವಾದಿ ನವಮಾಸ ಮಧ್ಯ ಪರಿಗಣಿತೇನ ಚಾಂದ್ರಮಾನೇನ ಪ್ರವರ್ತಮಾನೇ, ಪ್ರಭವಾದೀನಾಂ ಷಷ್ಠ್ಯಾಸ್ಸಂಷವತ್ಸರಾಣಾಂಮಧ್ಯೇ ಅಮುಕಸಂವತ್ಸರೇ, ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಉತ್ತರಾಯಣಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಅಮುಕಾಯನೇ, ವಸಂತಾದಿಷಡೃತೂನಾಂ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕಋತೌ, ಚೈತ್ರಾದಿದ್ವಾದಶಮಾಸೇ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕಮಾಸೇ, ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಅಮುಕ ಪಕ್ಷೇ, ಪ್ರತಿಪದಾದಿತಿಥಿಮಧ್ಯೇ ಅಮುಕ ಶುಭತಿಥೌ, ಭಾನುಪ್ರಭೃತಿವಾಸರ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕವಾಸರೇ ಅಶ್ವಿನ್ಯಾದಿನಕ್ಷತ್ರ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕನಕ್ಷತ್ರೆ, ವಿಷ್ಕಂಭಾದಿಯೋಗ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕಯೋಗೇ, ಬವಾದಿಕರಣ ಮಧ್ಯೇ, ಅಮುಕ ಕರಣೇ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಶುಭಮುಹೂರ್ತೇ, ಗಂಗಾವಾಲುಕಾಭಿಃ ಸಪ್ತರ್ಷಿಮಂಡಲಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ, ಏಕೈಕವಾಲುಕಾಪಕರ್ಷಣ ಕ್ರಮೇಣ, ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತಕಾಲೇ ದಶಪೂರ್ವೇಷಾಂ ದಶಾಪರೇಷಾಂ, ಮದ್ವಂಶ್ಯಾನಾಂ, ಪಿತೄಣಾಂ ಮಮ ಚ ಸಕುಟುಂಬಸ್ಯ, ನರಕಾದುತ್ತೀರ್ಯ, ಶಾಶ್ವತಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಗೋಧೂಮೈಸ್ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ ಏಕೈಕ ಗೋಧೂಮಾಪಕರ್ಷಣ ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣಸಮ್ಮಿತ ಕಾಲೇ ಶಾಶ್ವತಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸ ಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ, ಮಾಷೈಶ್ಚಂದ್ರಮಂಡಲ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ, ಏಕೈಕ ಮಾಷಾಪಕರ್ಷಣ ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತಕಾಲೇ, ಶಾಶ್ವತಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸ ಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ, ಸರ್ಷಪೈರ್ಧ್ರುವ ಮಂಡಲ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಾವಸಾನೇ ಏಕೈಕ ಸರ್ಷಪಾಪ ಕರ್ಷಣ ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತಕಾಲೇ, ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸ ಸಿದ್ಧರ್ಥಂ ತಿಲೈರ್ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲ ಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ, ಏಕೈಕ ತಿಲಾಪಕರ್ಷಣ ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತಕಾಲೇ, ಶಾಶ್ವತಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸ ಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ, ತ್ರ್ಯಣುಕೈರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೋರ್ಧ್ವಕಟಾಯಪರ್ಯಂತಂ ಕೃತರಾಶೇರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರವರ್ಷಾವಸಾನೇ ಏಕೈಕತ್ರ್ಯಣುಕಾಪಕರ್ಷಣ ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ವರಾಶ್ಯಪಕರ್ಷಣ ಸಮ್ಮಿತಕಾಲೇ ಶಾಶ್ವತಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ, ತ್ರಿಗುಣೀಕೃತಾಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಾತಿರಾತ್ರ ವಾಜಪೇಯ ಪೌಂಡರೀಕ ರಾಜಸೂಯಾಶ್ವಮೇದಾದಿ

ಸಮಸ್ತಕ್ರತುಫಲಾವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ಇಹಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮಾಂತರೇಷು ಚ ಬಾಲ್ಯಕೌಮಾರಯವ್ವನವಾರ್ಧಕೇಷು ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಸುಷುಪ್ತ್ಯವಸ್ಥಾಸು ಜ್ಞಾನತೋಽಜ್ಞಾನತಶ್ಚ ಕಾಮತೋಽಕಾಮತಶ್ಚ ಸ್ವತಃ ಪರಪ್ರೇರಣಯಾಚ, ಸಂಭಾವಿತಾನಾಂ, ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪಾಪಾನಾಂ ಅಪನೋದನಾರ್ಥಂ, ಇಷ್ಟದೇವತಾಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಖ್ಯ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ, ಕ್ಷೇಮಸ್ಥೈರ್ಯ ವಿಜಯಾಯುರಾರೋಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಾದೀನಾಂ ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಭಿವೃಧ್ಯರ್ಥಂ ಅನೇನ ವರೇಣ ಅಸ್ಯಾಂ ಕನ್ಯಾಯಾಂ ಉತ್ಪಾದಯಿಷ್ಯಮಾಣ ಸಂತತ್ಯಾ, ದ್ವಾದಶಾವರಾ್ ದ್ವಾದಸಪರಾ್ ಪುರುಷಾಂಶ್ಚ ಪವಿತ್ರೀಕರ್ತುಂ ಆತ್ಮನಶ್ಚ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೋಕ್ತ ಷೋಡಶ ಮಹಾದಾನಾಂತರ್ಗತ ಯಥಾಶಕ್ತ್ಯಲಂಕೃತ ಕನ್ಯಾದಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮವಿವಾಹೋಕ್ತ ವಿಧಿನಾ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

॥ ಇತಿ ಮಹಾ ಸಂಕಲ್ಪಃ ॥

ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೋಕ್ತ ಷೋಡಶ ಮಹಾದಾನಾಂತರ್ಗತ

ನಾಕಬಲಿಃ

ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಹೋಮದಿನಾದಾರಭ್ಯ ಚತುರ್ಥ ದಿವಸೇ ದರ್ಶಸಂಕ್ರಮ ವ್ಯತೀಪಾತ ವರ್ಜಿತೇ ಶುಭೇ ಸಮದಿನೇ ವಾ ಗೃಹಪ್ರವೇಶಂ ಕಾರಯಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಶ್ವಶುರಗೃಹೇ ಅಭ್ಯಜ್ಯಸ್ನಾತ್ವಾ ರಾತ್ರೌ ನಾಕಬಲ್ಯಾಖ್ಯಮುತ್ಸವಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತ್ರಾಯಂಕ್ರಮಃ ॥

ಗೃಹಮಧ್ಯೇ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಶ್ಲಕ್ಷಸಮಭೂಮೌ ಚತುರ್ಭದ್ರ ಸಂಜ್ಞಕ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ನಿರ್ಮಾಣಾರ್ಥಂ ವಸುಸಂಖ್ಯಾಕರೇಖಾಸ್ತಿರ್ಯಗೂರ್ಧ್ವಂಚ ಸಮಾಲಿಖ್ಯತೇನ ಫಲಿತೈಕೋನ ಪಂಚಾಶತ್ಕೋಷ್ಠಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಬಾಹ್ಯಚತುಷ್ಕೋಣೇಷು ಪ್ರತ್ಯೇಕಮಷ್ಟರೇಖಾಃಪ್ರಮೃಜ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ತ್ರಯೋದಶಗೃಹಾರ್ಪ್ರಮೃಜ್ಯ ಏವಮವಶಿಷ್ಟದ್ವಾದಶ ಗೃಹೋಪೇತಮಷ್ಟಕೋಣಾನ್ವಿತಂ ಚತುರ್ದ್ವಾರೋಪಶೋಭಿತಂ ಚತುರ್ಭದ್ರಾಖ್ಯಂಸರಃಪ್ರಮೃಜ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ತ್ರಯೋದಶಗೃಹಾರ್ಪ್ರಮೃಜ್ಯ ಏವಮವಶಿ, ಷ್ಟದ್ವಾದಶ ಗೃಹೋಪೇತಮಷ್ಟಕೋಣಾನ್ವಿತಂ ಚತುರ್ದ್ವಾರೋಪಶೋಭಿತಂ ಚತುರ್ಭದ್ರಾಖ್ಯಂಸರಃಕೃತ್ವಾತನ್ಮಧ್ಯೇಷಟ್ಕೋಣ ಮಂಡಲಂ ರಚಯಿತ್ವಾತನ್ಮಧ್ಯೇ ತ್ರಿಕೋಣ ಮಂಡಲಂ ರಚಯಿತ್ವಾ, ತತ್ಪರಿತಸ್ಸಿತಾಕ್ಷತೈರ್ಭಿತ್ತಿಂ ರಚಯಿತ್ವಾ, ತತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಂ ಮಾಹೇಶ್ವರೀಂ, ಕೌಮಾರೀಂ, ವೈಷ್ಣವೀಂ, ವಾರಾಹೀಂ, ಇಂದ್ರಾಣೀಂ, ಚಾಮುಂಡಾಮಿತಿ ಸಪ್ತಮಾತೃಕಾಸ್ಸಮ್ಯಗ್ರಚಯಿತ್ವಾ ಸರೋಮಧ್ಯೇ ಸಿತಾಕ್ಷತೈಃ ಹಂಸಶುಕಪದ್ಮಾದೀನ್ ಸಮ್ಯಕ್ಪರಿಕಲ್ಪ್ಯ ಸರೋಬಹಿಸ್ತದಾಕಾರೇಣ ಕೃಷ್ಣಶ್ವೇತಹರಿಚ್ಛುಕ್ಲ ರಕ್ತಪೀತಾಕ್ಷತೈಷ್ಷಟ್ಪ್ರಕಾರಾನ್ ರಚಯಿತ್ವಾ, ತದ್ಬಹಿಃ ಪೂರ್ವಭಾಗೇ ರಕ್ತಾಕ್ಷತೈರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗೇ ಪೀತಾಕ್ಷತೈಶ್ಶಂಕರಂ, ಬಹಿಃ ಕೋಣಾಗ್ರಭಾಗೇಷು ಫಲಚ್ಛದ ಯುಕ್ತವಲ್ಲೀಂ ನೈರ್ಋತ್ಯಾಂ ಶ್ವೇತತಂಡುಲೇನ ವಾಯವ್ಯಬಾಗೇ ಲವಣೇನ ಚಾನ್ಯೋನ್ಯಾಭಿ ಮುಖೌ ಪ್ರಾಕ್ಪಾದೌ ಹಸ್ತಿನೌ ರಚಯಿತ್ವಾ, ಚಿತ್ರಿತಕರ್ಪೂರ ಮಿಶ್ರಜಲಪೂರಿತಂ ಕುಂಭಂ ಕರ್ಣಿಕಾಮಧ್ಯೇ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ, ಸರಸೋ ಬಹಿರುತ್ತರಭಾಗೇ ಗುಡಜೀರಕೇ ಫಲಪುಷ್ಪಸಂಯುಕ್ತಾಂ ಸೋಪಲಾಂದೃಷದಂ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗೇ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಸಹ ಸೋತ್ತರಚ್ಛದೇ ಭದ್ರಪೀಠೇ ಉಪವಿಶ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಮಮ ವಧ್ವಾಶ್ರಿತ ವಿಶ್ವಾವಸುಸಂಜ್ಞಕ ಗಂಧರ್ವ ನಿರಾಸಸ್ವಸ್ತ್ರೀತ್ವಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ನಾಕಬಲಾಖ್ಯಮುತ್ಸವಂ ಕರಿಷ್ಯೇ, ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಸರೋಮಧ್ಯೇ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮಾವಾಹಯೇತ್ ತತ್ರಮಂತ್ರಃ

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ಸಮವರ್ತತಾಗ್ರೇ----- ವಿಧೇಮ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ಕುಂಭೇ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ಮಾವಾಹಯೇತ್

ದಾಕ್ಷಾಯಣೀಂ ಮಹಾದೇವೀಂ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಪ್ರದಾಯಿನೀಂ ।

ವರಪಾಶಾಂಕುಶಯುತಾಂ ತಥಾ ಚಾಭಯಶಾಲಿನೀಂ ॥

ರತ್ನಕೇಯೂರ ಕಟಕ ಮಕುಟಾದ್ಯೈರಲಂಕೃತಾಂ ।

ವಿಚಿತ್ರ ವಸನೋಪೇತಾಂ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷಿತಾಂ ॥

ವಿಲಾಸಿನೀ ಸಹಸ್ರೌಘೈಸ್ಸೇವ್ಯಮಾನಾಮಹರ್ನಿಶಂ ।

ದೇವಾಸುರೈರಪಿ ಸದಾ ವಂದ್ಯಮಾನ ಪದಾಂಬುಜಾಂ ॥

ಅಣಿಮಾದಿ ಗುಣೋಪೇತಾಂ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರದಾಯಿನೀಂ ॥

ಏವಂರೂಪಾಂ ದೇವೀಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ, ಕುಂಭೇ ಅವಾಹ್ಯ, ಪದ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರಾಗಾದಿ ಸಪ್ತದಳೇಷು ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾದಿಸಪ್ತಮಾತೃಃ ತ್ರಿಕೋಣಮಂಡಲಾಗ್ರೇಷು ಪೂರ್ವಾದಿ ತಿಸೃಷು ದಿಕ್ಷು ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಮಹಾದೇವೀಂ ಕಾಳೀಂ ಶಾಂಕರೀಂ, ಷಟ್ಕೋಣ ಮಂಡಲಾತ್ಪೂರ್ವಭಾಗೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಸಾವಿತ್ರೀಂ, ದಕ್ಷಿಣಭಾಗೇ ಶಂಕರಂ ದುರ್ಗಾಂ, ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ನಾರಾಯಣಂ, ಉತ್ತರ ಭಾಗೇ ಇಂದ್ರಂ ಶಚೀಂ ತದ್ಬಹಿಃ ಪೂರ್ವಾದ್ಯಷ್ಟದಿಕ್ಷು ಕಪಾಲಿನಂ ಭೀಷಣಂ ಚಂಡಂ ರುಂಡಂ (ರುರುಂ) ಕ್ರೋಧಂ ಉನ್ಮತ್ತಂ ಅಸಿತಾಂಗಂ ಸಂಹಾರಂ ತತ್ರೈವ ಕುಮುದ ಕುಮುದಾಕ್ಷ ಪುಂಡರೀಕ ವಾಮನ ಪುಷ್ಪದಂತ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸುಪ್ರತೀಕಾಂಜನ ಸಂಜ್ಞಕಾನಷ್ಟದಿಗ್ಗಜಾನ್ ಇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕ ಪಾಲಾಂಶ್ಚ ಸರೋಮಧ್ಯೇ ಅಪ್ಸರಸಸ್ತೋಮಂ ಗಂಧರ್ವಂ ಪಾವಕಂ ದೇವ್ಯಭಿಮುಖಮಾವಾಹ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾದಿ ಪಾವಕಾಂತ ದೇವತಾಭ್ಯಸ್ತತ್ತನ್ನಾಮ ಮಂತ್ರೈರಾಸನಾದಿ ಪುಷ್ಪಸಮರ್ಪಣಾಂತೋಪಚಾರಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ಪುಷ್ಪಮಾಲಾದ್ಯಲಂಕೃತಾಂ ಛುರಿಕಾಂ ಕುಂಭ ಸಮೀಪೇ ನಿಧಾಯ,

ಛುರಿಕೇತ್ವಂ ಮಹಾದೇವಿ ಸರ್ವದೇವಾಭಿಪೂಜಿತಾ ।

ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಪ್ರದಾಭವ ॥

ಇತಿ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ತಸ್ಯಾಃ ಆಸನಾದಿ ಪುಷ್ಪಸಮರ್ಪಣಾಂತೋಪಚಾರಾನ್ ಕೃತ್ವಾ, ಪೂರ್ವರಚಿತಂ ಹಸ್ತಿದ್ವಯಮಾವಾಹನಾದಿ ಪುಷ್ಪ ಸಮರ್ಪಣಾಂತೋಪಚಾರೈಸ್ಸಮ್ಯಗಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಅವಾಹಿತ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ಧೂಪದೀಪ ನೈವೇದ್ಯಾದ್ಯುಪಚಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪ್ಯ ನಾಗಯೋಶ್ಚ ಪೃಥಗುಪಹಾರಂ ದತ್ವಾ, ಸರೋವರಂ ಪರಿತೋ ದೀಪಮಾಲಾದಿಭಿರಲಂಕುರ್ಯಾತ್ । ತತಃ ಕನ್ಯಾಪಿತಾ ದಂಪತೀ ವಸ್ತ್ರಾದಿಭಿರಲಂಕುರ್ಯಾತ್ । ಅತ್ರ ಕನ್ಯಾಕಂಠೇ ಸಮಭ್ಯರ್ಚಿತ

ನೀಲಲೋಹಿತ ಬಂಧನಂ ವರೇಣ ಇತಿ ಪುಸ್ತಕಾಂತರೇ । ತತೋ ವಧ್ವಾಸಹ ಸತ್ಯೇನೋತ್ತಭಿತೇತಿ ಸೂಕ್ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ತತ್ಪಾಠಕಾಯ ವಧೂಪರಿಹಿತಂ ವಸ್ತ್ರದ್ವಯಂ ದಾಪಯೇತ್ ॥ ತತಃ ಕನ್ಯಾಮಾತಾ ಭೂಷಣೈಃ ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರೈರಲಂಕೃತ್ವಾ ಅನ್ನಾಪೂಪಪೂರಿತಂ ಪಾತ್ರಾಂತರೇಣ ಪಿಹಿತಂ ಅನ್ಯಯಾ ಸುವಾಸಿನ್ಯಾSರೋಹಿತಂ ದೀಪಸಹಿತಂ ಭಾಜನಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿಧೃತ್ವಾ ತದುಪರಿ ಛುರಿಕಾಂ ಧೃತ್ವಾ, ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರಿ ಸರೋವರಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸಮಾಹಿತಾ ತತ್ಕುಂಭಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕೃತ್ಯ ತತ್ಪಾತ್ರಂ ಕುಂಭಸ್ಯ ಪುರತೋ ನಿಧಾಯ ತತ್ಪಾತ್ರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಕಿಂಚಿದನ್ನಂ ಕುಂಭೇನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ತತ್ಕುಂಭಂ ಕಿಂಚಿದಾಲಿಪ್ಯ ಪುನಃಕಿಂಚಿದ್ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಸರ್ವಾಸುದೀಕ್ಷುವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥ ತತೋ, ವರಮಾತಾ ವಧೂಮಾತರಂ ಪಟ್ಟವಸ್ತ್ರಾದ್ಯೈಸ್ಸಂಪೂಜಯೇತ್ ॥ ತತೋ ಜಾಯಾಪತೀ ಮುದಾ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಕರಿಣಮಧುರುಹ್ಯ ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಭಿಮುಖೌ ಭೂತ್ವಾ, ಆತೂನಇಂದ್ರೇತಿ ಸೂಕ್ತಮುಚ್ಚಾರಯಂತೌ ॥

ಆತೂನ ಇಂದ್ರ ಕ್ಷುಮಂತಂ ಚಿತ್ರಂ ಗ್ರಾಭಂ ಸಂಗೃಭಾಯ । ಮಹಾಹಸ್ತೀ ದಕ್ಷಿಣೇನ ॥ ವಿದ್ಮಾಹಿತ್ವಾ ತುವಿಕೂರ್ಮಿಂ ತುವಿದೇಷ್ಣಂ ತುವೀಮಘಂ । ತುವಿಮಾತ್ರಮವೋಭಿಃ ॥ ನಹಿ ತ್ವಾ ಶೂರ ದೇವಾ ನ ಮರ್ತಾಸೋ ದಿತ್ಸಂತಂ ॥ ಭೀಮಂ ನ ಗಾಂ ವಾರಯಂತೇ ॥ ಏತೋನ್ವಿಂದ್ರಂ ಸ್ತವಾಮೇಶಾನಂ ವಸ್ವಸ್ಸ್ವರಾಜಂ ॥ ನ ರಾಧಸಾ ಮರ್ಧಿಷನ್ನಃ ॥ ಪ್ರಸ್ತೋಷದುಪಗಾಸಿಷಚ್ಛ್ರವತ್ಸಾಮ ಗೀಯಮಾನಂ । ಅಭಿ ರಾಧಸಾ ಜುಗುರತ್ ॥ ಆನೋ ಭರ ದಕ್ಷಿಣೇನಾಭಿ ಸವ್ಯೇನ ಪ್ರಮೃಶ । ಇಂದ್ರಮಾನೋ ವಸೋರ್ನಿರ್ಭಾಕ್ ॥ ಉಪಕ್ರಮ ಸ್ವಾಭರ ಧೃಷತಾ ಧೃಷ್ಣೋ ಜನಾನಾಂ । ಅದಾಶೂಷ್ಟರಸ್ಯ ವೇದಃ ॥ ಇಂದ್ರಯ ಉನುತೇ ಅಸ್ತಿವಾಜೋ ವಿಪ್ರೇಭಿಸ್ಸನಿತ್ವಃ । ಅಸ್ಮಾಭಿಸ್ಸುತಂ ಸನುಹಿ ॥ ಸ ದ್ಯೋಜುವಸ್ತೇ ವಾಜಾ ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ವಿಶ್ವಶ್ಚಂದ್ರಾಃ । ವಶೈಶ್ಚ ಮಕ್ಷೂ ಜರಂತೇ ॥

ಸ್ನೇಹಾದ್ಯಾಚಯಿತ್ವಾ ಹಸ್ತಿವಿನಿಮಯಂ ಕುರ್ಯಾತಾಂ । ತತೋವರಃ ಪೂರ್ವವದುಪವಿಶೇತ್ತದ್ವಾಮಭಾಗೇ ಕನ್ಯೋಪವಿಶೇತ್ । ತತೋ ವರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ಅನ್ನಂ ದತ್ವಾ, ಕರ್ಮಾಂತೇ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ವಾಚನಂಪೂರ್ವವ ತ್ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ವಿಧಿಃ

ಶ್ವಶುರೇಣ ದೀಯಮಾನಾನಿ ದಾಸೀದಾಸ ಪರ್ಯಂಕಾದೀನಿ ಬಹು ವಿಧಾನ್ಯಾಶೀರ್ವಚನಾನಿ ಚ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಬಂಧುಭಿಃಸ್ವಲಂಕೃತಃ ಕಾರಿತ ಸ್ವಗೃಹ ದೇವತಾಪೂಜಃ ಸ್ವಲಂಕೃತಯಾ ವಧ್ವಾ ಸಹ ವಿವಾಹಾಗ್ನಿಂ ಶಕಟೇ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ, ತಮಗ್ರತೋಽಜಸ್ರಂ ಸರ್ಯ ಸ್ವಲಂಕೃತಂ ಕೃತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಂ ಸ್ವಗೃಹಂ ತೇನ ಸಹ ಪ್ರವಿಶೇತ್ । ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ ॥ ಪೂಷಾ ತ್ವೇತ್ಯಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಯಾನಾರೋಹಣೇ ವಿನಿಯೋಗ :-

ಪೂಷಾ ತ್ವೇತೋ ನಯತು ಹಸ್ತ ಗೃಹ್ಯಾಶ್ವಿನಾ ತ್ವಾ ಪ್ರವಹತಾಂ ರಥೇನ ।

ಗೃಹಾನ್ ಗಚ್ಛ ಗೃಹಪತ್ನೀ ಯಥಾಽಸೋ ವಶಿನೀ ತ್ವಂ ವಿದಥ ಮಾವದಾಸಿ ॥

ಅನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ವಧೂಂ ಯಥಾರ್ಹಂ ಗಜಾದಿಯಾನಮಾರೋಪ್ಯ, ಯದಾಸಾರೋದಿತಿ ತದಾ ಜೀವಂರುದಂತೀತಿ ಮಂತ್ರಂ ಪಠೇತ್ ॥

ಜೀವಂ ರುದಂತಿ ವಿಮಯಂತೇ ಅಧ್ವರೇ ದೀರ್ಘಾಮನು ಪ್ರಸಿತಿಂ ದೀಧಿಯುರ್ನರಃ । ವಾಮಂ

ಪಿತೃಭ್ಯೋ ಯ ಇದಂ ಸಮೇರಿರೇ ಮಯಃ ಪತಿಭ್ಯೋ ಜನಯಃ ಪರಿಷ್ವಜೇ ॥

ಸುಮಂಗಲೀ ಸೂಕ್ತಪಠನಪರೈರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ಬಂಧುಭಿಸ್ಸುವಾಸಿನೀಭಿರಷ್ಟ ಮಂಗಳಸಂಜ್ಞಕದರ್ಪಣ ಪೂರ್ಣಕಲಶಕನ್ಯಾ ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತ ದೀಪಮಾಲಾ ಧ್ವಜ ಲಾಜೈರ್ಮಂಗಳ ತೂರ್ಯನಾದೈಶ್ಚಸಹಸಿತಚ್ಛತ್ರೋಪಲಕ್ಷಿತ ಸ್ವಗೃಹ ಸಮೀಪಂ ಗತ್ವಾ ಸುವಾಸಿನೀಭಿರ್ನೀರಾಜಿತ ವಿಗ್ರಹೋ ವಧೂಪಾಣಿಂ ಸಂಗೃಹ್ಯ :-

ಇಹಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರಜಯಾತೇ ಸಮೃಧ್ಯತಾಮಸ್ಮಿನ್ ಗೃಹೇ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಯಜಾಗೃಹಿ ।

ಏನಾಪತ್ಯಾ ತನ್ವಂಸಂ ಸೃಜಸ್ವಾಧಾ ಜಿವ್ರೀ ವಿದಥ ಮಾ ವದಾಥಃ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಶುಭೇ ಮುಹೂರ್ತೇಽಂತರ್ಗೃಹಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತತ್ರ ವಿಧಿವತ್ಪುಣ್ಯಾಹಂ ವಾಚಯಿತ್ವಾ, ಶುಭೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ತಾಮುಪಗಚ್ಛೇತ್ ॥

ಇತಿ ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ವಿಧಿಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಸ್ತಂಬಬಲಿಃ

(೯೦೪)

ಅಥ ವರೋ ವಧ್ವಾಸಹ ಪಂಚಮದಿವಸೇಽಭ್ಯಜ್ಯ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ, ಅನಯೋರಾಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಸರ್ವಕಾಮಾಪ್ತಿದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರಪೀತ್ಯರ್ಥಂ ಸ್ತಂಬಬಲ್ಯಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಬಂಧುಭಿರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಸ್ಸಹ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ ಕೃತ್ವಾ, ಪೂರ್ವದಿವಸೇ ಸಮರ್ಚಿತಂ ಕುಂಭಂ ಪಲಾಶ ಪುಷ್ಪಚೂರ್ಣಾದಿ ಮಿಶ್ರಿತ ವಸಂತೋದಕೇನ ಸಂಪೂರ್ಯ, ತಸ್ಮಿನ್ ಕುಂಭೇ ವಸಂತಮಾಧವಂ

ಕನಕಾರುಣಭಾಸುರ ಪ್ರಸನ್ನಂ ಹಯವಕ್ತ್ರಂ ಮದನಸ್ಯ ಸಾಹಚರ್ಯಂ ।

ದ್ವಿಭುಜಂ ಧೃತ ಪಲ್ಲವಪ್ರಸೂನಂ ಭಜತಾಮಿಷ್ಟದಮರ್ಚಯೇದ್ವಸಂತಂ ॥

ಇತಿ ಧ್ಯಾತ್ವಾ । ಆವಾಹನಾದಿ ,ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈರಭ್ಯರ್ಚ್ಯ, ನಾನಾಭಕ್ಷಾನ್ನೈಃ ಸ್ತಂಭೇಷು ಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ । ತತಃ ಕುಂಭೇ ಸುವರ್ಣಾಂಗುಳೀಯಕಂ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ರ ದಂಪತೀ ಧೃತ ಕೌತುಕಸೂತ್ರೇ ನಿಕ್ಷಿಪೇತಾಂ । ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತಜ್ಜಲೇನ ಅಬ್ದೇವತಾಕ ಮಂತ್ರೈರ್ವಸಂತಮಾಧವಖಂಡೋಕ್ತಮಂತ್ರೈಶ್ಚ ದಂಪತೀ ಮಾರ್ಜಯೇಯುಃ ॥ ತತೋ ವರಃ ವಸಂತಾದಿ ಷಡೃತೂನ್ ಕುಮುದಾದಿ ದಿಗ್ಗಜಾನ್ ಇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕಪಾಲಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಣವಾದಿ ಚತುರ್ಥ್ಯಂತ ನಾಮಮಂತ್ರೈ ಸ್ಸಮಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಬಂಧುಭಿಸ್ಸಹ ಭುಂಜೀತ ॥

ಇತಿ ಸ್ತಂಬಬಲಿ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಚೂರ್ಣಿಕೆ

ಸ್ವಸ್ತ್ಯಷ್ಟಾಶೀತಿ ಸಹಸ್ರಾಣಾಂ, ದ್ವಿಜ ಗುರು ದೈವತ್ಯಾನಾಂ, ಪುರುಹೂತ ಹುತವಹ ದಂಡಧರ ನಿಶಾಚರ ಪಾಶುಪಾಣೀ ಸಮೀರಣ ವೈಶ್ರವಣ ಶಶಿಶೇಖರಾಣಾಂ ಆಯುಷ್ಮತಃ ಕಮಲಾಸನಸ್ಯ, ಸಕಲದುರಿತ ನಿವಾರಣಸ್ಯ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಸ್ಯ, ಸಕಲದೇವತಾ ಶಿರೋಮಣೇಃ, ಆಶ್ರಿತ ಚಿಂತಾಮಣೇಃ, ಅನವರತ ಸಂಪತ್ಪ್ರದಾನ ಪಾರಾಯಣಸ್ಯ, ಆದ್ಯಂತರಹಿತಸ್ಯ, ಗೌರೀಮನೋವಲ್ಲಭಸ್ಯ, ಸರ್ವಸುಖ ಪ್ರದಾಯಕಸ್ಯ, ಪುಷ್ಪಸಾಯಕಸ್ಯ, ತೇಜಸ್ವಿನಸ್ಸವಿತುರ್ನಯನಾನಂದಸ್ಯ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯ, ಪ್ರಜ್ಞಾಗುರೋಸ್ಸುರಗುರೋಃ, ಮೃಕಂಡುಮುನಿ ನಯನ ಪುಂಡರೀಕ ಮಾರ್ತಾಂಡಸ್ಯ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಸ್ಯ, ತಪೋನಿಷ್ಠಸ್ಯ, ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ, ದುರ್ವಾರೋರ್ವೀರ್ಯಕೃತಸ್ಯ, ಕುಲಧುರಸ್ಯ, ಅಂಭೋನಿಧಿಕುಂಭವಿಜೃಂಭಣಸ್ಯ, ಕುಂಭಸಂಭವಸ್ಯ, ಪಾರಾವಾರಸ್ಯ, ಪಾರಸಾಯಕಸ್ಯ, ಶ್ರೀಶೈಲ ಸುವೇಲ ಸುರನಿವಾಸ ಕೈಲಾಸಾದೀನಾಂ ಶೈಲಾನಾಂ ಮಂದ ಮಕರಂದ ಬಿಂದು ಸಂದೋಹ ನಿಷ್ಯಂದ ಸುಂದರಹರೀ ಚಂದನಾದೀನಾಂ ಪುರಂದರ ನಂದನವನ ಪಾದಪಾನಾಂ, ಚಿಂತಾಮಣೇರ್ದಿನಮಣೇಃ, ಕೌಸ್ತುಭಾದೀನಾಂಮಣೀನಾಂ, ರಮಣಿತಮಣಿ ಕಿರಣ ರಮಣೀಯ ಭೂಷಣಾನಾಂ, ಗೀರ್ವಾಣ ತರುಣೀನಾಂ, ಕಾಮಧೇನು ಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಧೇನೂನಾಂ ಕಾಮಧೇನೂನಾಂ, ಅಂಗ ವಂಗ ಕಳಿಂಗ ಕಾಳಿಂಗ ಮರುವ ಮಾಳವ ಕಾಶ್ಮೀರ ಕಾಂಭೋಜ ಕುಕ್ಕುಟ ಘೂರ್ಜರ ಬರ್ಬರ ಪಾರ್ಶ್ವಕ ಕೋಸಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಗಧ ಕೇಕಯ ವಿದರ್ಭ ಹಾಟಕ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಜಯನ್ನಯೋಧ್ಯಾ ಮಧುರಾ ಮಾಯಾ ಕಾಶೀ ಕಾಂಚ್ಯವಂತಿಕಾ ಪುರೀ ದ್ವಾರಕಾ ಪ್ರಮುಖಾದಿ ದೇಶಾಧಿದೇಶಾನಾಂ ನಂದಿನೀ ಕಾಳಿಂದಿನೀ ಚಂದ್ರಬಾಗಾ ಭೂಶ್ಚರೀ ಭಾಗೀರಥೀ ವೇಗವತೀ ಪಂಪಾನದೀ ಕೃಷ್ಣಾವೇಣೀ ನರ್ಮದಾದಿ ಮಹಾನದೀನಾಂ, ಅಗಣ್ಯ ಪ್ರಗಣ್ಯ ಅರಣ್ಯಮರಣ್ಯಾನಾಂ, ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮಾಥರ್ವಣಾನಾಂ ವೇದಾನಾಂ ಸಾಮವೇದಾನಾಂ, ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿವಿದ್ಯಾನಾಂ, ಅರುಂಧತೀ ಲೋಪಾಮುದ್ರಾऽಹಲ್ಯಾऽನುಸೂಯಾ ದ್ರೌಪದೀ ದಮಯಂತೀ ಸೀತಾ ಭಗವತೀ ಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಪತಿವ್ರತಾನಾಂ ಆಶಾಭಾಜ ಪುರಾಣ್ಯಾಭಾಜ ಗಜಾನಾಂ ದ್ವಿಜಾನಾಂ, ಚತುರ್ಮುಖಸ್ಯ, ಚತುರಾನನಾನಾಂ, ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪಂಚಮುಖಾನಾಂ, ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿನಃ ಷಣ್ಮುಖಾನಾಂ, ಸಪ್ತಕುಲ ಪರ್ವತಾನಾಂ, ಅಷ್ಟವಸೂನಾಂ, ನವಗ್ರಹಾಣಾಂ, ದಶಾವತಾರಾಣಾಂ, ಏಕಾದಶರುದ್ರಾಣಾಂ, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯಾನಾಂ, ತ್ರಯೋದಶ ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ದೇವಾನಾಂ, ಚತುರ್ದಶ ಭುವನಾನಾಂ, ಪಂಚನಾಂದಶ ತಿಥೀನಾಂ, ಷೋಡಶ ಕಲಾ, ಸಪ್ತದಶ ಸಂಹಿತಾನಾಂ, ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣಾನಾಂ, ಜ್ಯೋತಿಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕಾನಾಂ, ಜಂಬೂಪ್ಲಕ್ಷಾಶ್ವತ್ಥನ್ಯಗ್ರೋಧಾರ್ಜುನಾಶೋಕ ಚೂತೋದುಂಬರ ತಿಂತ್ರಿಣೀ ಧಾತ್ರೀ ಮಧು ಕಂಧಿನೀ ನಿಂಬ ಜಂಬೀರ ಕ್ರಮುಕ ನಾರಿಕೇಳ ಪನಸ ಖಾದಿರ ಖರ್ಜೂರ ಕದಳೀ ವೇತ್ರ ವೇಣುದ್ರುಮಾದಿ ವನಸ್ಪತೀನಾಂ, ಕಲ್ಹಾರ ಮಲ್ಲಿಕಾ

ಜಾಜೀ ಕೇತಕೀ ವಕುಳ ಲೋದ್ರುಮ ಕದಂಬ ಕೇಸರ ಕಮಲ ಕಾಂಚನಾದಿ ಪುಷ್ಪಜಾತೀನಾಂ, ಮಾಣಿಕ್ಯ ನೀಲ ವೈಡೂರ್ಯ ಮರಕತ ಮೌಕ್ತಿಕ ವಜ್ರ ಗೋಮೇಧಿಕ ಪುಷ್ಯರಾಗಾದಿ ಮಣೀನಾಂ, ಪದ್ಮ ಮಹಾಪದ್ಮ ಶಂಖ ಮಹಾಶಂಖ ಮಕರ ಕಚ್ಛಪ ನೀಲ ಕುಂದ ಕುಮುದಾದಿ ನವನಿಧೀನಾಂ, ವೀಣಾ ವೇಣು ಮೃದಂಗ ಡಿಂಡಿಮ ಡಮರುಗ ಶಂಖ ಭೇರೀ ನಿಸ್ಸಾಲಾದಿ ಸಪ್ತವಾದ್ಯ ವಿಶೇಷಾಣಾಂ, ಪಟು ಮಾಂಜಿಷ್ಠ ಕೌಸುಂಭೋದಯ ರಾಗಾದಿ ರೂಪ ಶೋಭಿತ ಚೀನೀ ಚೀನಾಂಬರಾದಿ ದುಕೂಲ ವಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಅಲಂಕೃತ ದಿವ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತ ದಿವ್ಯ ಪುಣ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ, ಅವಿಘ್ನಕೃತೋ ವಿನಾಯಕ ಪ್ರಸಾದೇನ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಪ್ರಸಾದೇನ, ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದೇನ, ವಾಣೀಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಪ್ರಸಾದೇನ, ಶಚೀಪುರಂದರ ಪ್ರಸಾದೇನ, ಸೀತಾರಾಮ ಪ್ರಸಾದೇನ, ಆರುಂಧತೀವಸಿಷ್ಠ ಪ್ರಸಾದೇನ, ದಂಪತ್ಯೋಃ, ಇಕ್ಷು ಕ್ಷೀರ ದಧಿ ಮಧು ಘೃತ ಗುಡ ಜೀರಕ ಮರೀಚ್ಯಾದಿ ಸರ್ವೌಷಧಿ ಮಂಗಳ ದ್ರವ್ಯಾದಿ ಸರ್ವೌಷಧಯಃ, ಸರ್ವಸಸ್ಯಾನಿ, ಮಂಗಳಕರಾಣಿ ಮಂಗಳಾನಿ ಭವೇಯುಃ ।

ಅಸ್ಯ ಲಗ್ನಸ್ಯ ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರ ಮುಹೂರ್ತ ಲಗ್ನಕರಣ ಹೋರಾ, ದ್ರೇಕ್ಕಾಣ, ನವಾಂಶ, ದ್ವಾದಶಾಂಶ, ತ್ರಿಂಶಾಂಶ, ತ್ರಿಂಶದಂಶಕಾಃ, ನಿರಂತರಮನುಕೂಲಾಃ, ಸರ್ವೇಗ್ರಹಾಃ, ಸನಕ್ಷತ್ರಾಃ, ಶುಭ ಏಕಾದಶಸ್ಥಾನ ಫಲದಾಃ, ಸುಪ್ರೀತಾಸ್ಸುಪ್ರಸನ್ನಾವರದಾ ಭವಂತು ॥

॥ ಓಂ ತತ್ಸತ್ ॥

ಅಶ್ವಲಾಯನೀಯ ಪೂರ್ವಪ್ರಯೋಗ ಸೋಪಾನ ಕಾರಿಕಾಃ

ಜಾತಕರ್ಮಣಃ ನಾಮಕರ್ಮಣಶ್ಚ

ಸ್ನಾನಂ ತು ಪುಣ್ಯಾಹಮತಸ್ತು ನಾಂದೀ ಸಂಪ್ರಾಶನಂ ಶ್ರೋತ್ರಯುಗಾಂಶ್ಚಯುಗ್ಮಂ ।
ಸಂದೃಶ್ಯ ಚಾಪಸ್ಥಿತಿ ಮಾಸಪೂಜಾ ಮಾಸರ್ಕ್ಷ ನೈಸರ್ಗಿಕ ನಾಮಕಂಸ್ಯಾತ್ ॥

ಅನ್ನ ಪ್ರಾಶನಸ್ಯ

ಕೃತ್ವಾ ಪುಣ್ಯಾಹ ನಾಂದ್ಯಾದಿ ದಧಿ ಮಧ್ವಾಜ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತಂ ।
ಪ್ರಾಶಯೇತ್ಸರ್ವ ಕಾಮಸ್ಯಾತ್ ಸಿದ್ಧೇ ಚಾನ್ನಪತೇ ಇತಿ ॥

ಚೌಲ ಕರ್ಮಣಃ

ಪ್ರಧಾನಹೋಮಶ್ಶಿಶಿರೋಷ್ಣತೋಯೈಃ ಶಿರಸ್ತ್ರಿಲೇಪೋ ನವನೀತ ದಧ್ನಾ ।
ಸ್ಯಾದ್ದರ್ಭ ಸಂಭೇದನಮಸ್ಯ ವಾಪಃ ಸ್ನಾನಂ ತತಸ್ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿಕಂ ಸ್ಯಾತ್ ॥

ಉಪನಯನಸ್ಯ

ಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಚರೇದ್ಭೋಜನ ವಾಪನೇಚ ನಿರೀಕ್ಷಣಂ ಸ್ಯಾದುಪಲೇಪನಾದ್ಯಂ ।
ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಸರ್ಪಿಃ ಪಟಕೃಷ್ಣಚರ್ಮ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾಚಮನಾದಿ ಹೋಮಃ ॥
ಜಲಾಂಜಲಿಸ್ಸೂರ್ಯನಿರೀಕ್ಷಣಂ ಚ ಕಸ್ಯೇತಿಭಾಷಾ ಸಗುರು ಪ್ರಸಾದಃ ।
ಸಮಿನ್ನಿಧಾನಂ ಶ್ರವಣೋಪದೇಶಃ ಹೃತ್ಸ್ಪರ್ಶನಂ ಮೌಂಜಿಪಲಾಶದಂಡಃ ।
ಶಿಕ್ಷಾ ತತಸ್ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಾದಿ ಹೋಮಃ ಸಮಾಪನಂ ತತ್ರ ಚ ಮಾತೃಭಿಕ್ಷಾ ॥

ಮೇಧಾಜನನಸ್ಯ

ಪುಣ್ಯಾಹ ಪೂಜೇ ಸಾವಿತ್ರ್ಯಾ ನವವಸ್ತ್ರಾದಿ ಧಾರಣಂ ।
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮಪಸ್ಸಿಂಚೇ ಸುಶ್ರವಸ್ಸುಶ್ರವಾ ಇತಿ ॥

ಪುಣ್ಯಾಹಮಾಧಾನಮಥಾಜ್ಯಭಾಗೌ ಪ್ರಧಾನಮಾಜ್ಯೈರ್ದಧಿ ಸಕ್ತುಭಿಶ್ಚ ।
ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದ್ದಾನಮಥೋಪವೀತಂ ಧಾರ್ಯಂ ತತಃ ಪ್ರಾಶನಮಾರ್ಜನೇಚ ।
ಉಪಕ್ರಮಸ್ತತ್ರ ಋಗಾದಿಕಾನಾಂ ಸಾಂಗ ಶ್ರುತೀನಾಂ ಹವನಸ್ಯ ಪೂರ್ಣಂ ॥

ಉತ್ಸರ್ಜನಸ್ಯ

ಪುಣ್ಯಾಹ ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಸಮರ್ಚನಂ ಸ್ಯಾತ್ ಆಜ್ಯೇನ ಸಾವಿತ್ರ ನವಾಹುತೀಶ್ಚ
ಅಗ್ನ್ಯಾದಿದೇವಾಶ್ಚರುಣಾऽತ್ರಹೋಮಃ ಶೇಷೇಣ ಸೌವಿಷ್ಟಕೃತಂ ಶ್ರುತೀನಾಂ ॥
ಉಪಕ್ರಮೋ ಹೋಮ ಸಮಾಪನಂ ಚ ಸಂತರ್ಪಣಂ ಸ್ಯಾದ್ದುತದೇವತಾನಾಂ ।
ದೈವಂ ತಥಾऽರ್ಷಂ ಪಿತೃತರ್ಪಣಂ ಚ ಋಷ್ಯರ್ಚನಂ ಸೂಕ್ತಜಪಃ ಪ್ರತೀಂದ್ರಃ ॥

ಸಮಾವರ್ತನಸ್ಯ

ಗುರುಮರ್ಥೇ ನ ಸಂಪೂಜ್ಯ ತೇನಾನುಜ್ಞಾಮವಾಪ್ಯ ಚ । ಊರ್ಧ್ವಂ ಸಮಿತ್ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನಂ ಚ ನಾಂದೀ ಕೃಚ್ಛ್ರಾಣಿ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಥಗಗ್ನಿಕಾರ್ಯಂ । ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಲೇಖಾಸ್ವನಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾದ್ಯಾಘಾರ ಹೋಮಸ್ತದನಂತರಂ ತು । ಪ್ರಧಾನ ಹೋಮೋ ಮುಖಲೋಮ ವಾಪನಂ ಕರಂಜ ಸಂಸ್ಕಾರಮಥಾಭಿಷೇಚನಂ । ವಸ್ತ್ರಾಂಜನೇ ಕುಂಡಲ ಗಂಧಲೇಪಃ ಸ್ರಕ್ಪಾದುಕಾ ಛತ್ರ ಸ ವೇಣುದಂಡಂ ॥

ಮಣಿಂ ಶಿರೋವೇಷ್ಟನ ಮೂರ್ಧ್ವಶಾಖಾ ಹೋಮಸ್ತತಸ್ಸ್ಯಾದ್ದಶಭಿಸ್ಸಮಿದ್ಭಿಃ ।
ಭೂರಾದಿ ಹುತ್ವಾऽಥ ಸಮಾಪ್ತಿಹೋಮೋ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಸ್ಯ ತು ದಾರಣಂ ಸ್ಯಾತ್ ॥
ಮೇಖಲಾದೀನಿ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಾಸಂಕಲ್ಪಮಾರಭೇತ್ ।
ತತೋ ನ ನಕ್ತಮಿತ್ಯಾದಿ ಗುರುಣಾದಿ ವಿಸರ್ಜನಂ ॥
ಲೌಕಿಕಂ ತು ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಕಾಶೀಯಾತ್ರಾಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ।
ನೀರಾಜನಂ ತತೋ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಭೋಜಯೇತ್ತತಃ ॥
ಸ್ವಸ್ತಿಗ್ರಹಮಖಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ನಾಂದೀಕರ್ಮ ಚ ತಾವುಭೌ ।
ಪರೇದ್ಯುಸ್ಸ್ವಸ್ತಿವಚನಂ ಸಂಕಲ್ಪಸ್ತದನಂತರಂ ॥

ಮಧುಪರ್ಕಸ್ಯ

ಸಂಕಲ್ಪೋ ವಿಷ್ಟರಂ ಚೈವ ಪಾದ್ಯಾರ್ಘ್ಯಾಚಮನೀಯಕಂ ।
ತ್ರಿರ್ನಿವೇದನಮೇತದ್ವೈ ಆಚಾಮೇತ್ಪುನರಂಬುಭಿಃ ॥
ಮಧುಪರ್ಕಂ ಚ ಸಂವೀಕ್ಷ್ಯ ಧೃತ್ವಾ ಪಾತ್ರಂ ಸ್ವಪಾಣಿನಾ ।
ಆಲೋಡನಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಭೂಮೌ ಪಾತ್ರಂ ನಿಧಾಯ ಚ ॥
ತ್ರಿಃಪ್ರಾಶ್ಯಾಚಮ್ಯಚಾಚಮ್ಯ ಗೌರಿತಿ ತ್ರಿರ್ನಿವೇದಯೇತ್ ।
ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ವಸ್ತ್ರಾದಿ ದುಕುಲಾದೀಂಶ್ಚ ಧಾರಯೇತ್ ॥

ವಿವಾಹಸ್ಯ

ಆದೌ ತು ಕನ್ಯಾ ವರಣಂ ಮುಹೂರ್ತಂ ನಿರೀಕ್ಷಣಂ ದಾನಮಥಾಕ್ಷತಾನಾಂ ।
ಆರೋಪಣಂ ಕಂಕಣಸೂತ್ರ ಬಂಧೋ ಹಾರಿದ್ರವಸ್ತ್ರಂ ನವವಸ್ತ್ರ ಬಂಧಃ ॥
ಪ್ರಧಾನಹೋಮಸ್ತು ಕರಗ್ರಹಶ್ಚ ಭ್ರಾತ್ರಾದಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಸುಲಾಜಹೋಮಃ ॥
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಚಾಪ್ಯುಪಲಾಧಿರೋಹೋ ದೃಷದ್ವಿಸರ್ಗಸ್ತ್ರಿಭಿರರ್ಯಮಾದಿಭಿಃ ॥
ಉತ್ಕ್ರಾಮಯೇತ್ಸಪ್ತಪದಾನಿ ವಧ್ವಾ ವರಸ್ಯ ಕುಂಭೋದಕ ಮಾರ್ಜನಂ ಚ ॥
ತತಶ್ಚ ಸೌವಿಷ್ಟ ಕೃದಾದಿಹೋಮ ಸಮಾಪನಂ ವಸ್ತ್ರಯುಗಾಗ್ರ ಬಂಧಂ ॥
ವಿಸ್ರಸ್ಯ ಸಂದರ್ಶಮರುಂಧತೀನಾಂ ಔಪಾಸನಂ ಸ್ಯಾದ್ಧವನಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ।

ನಾಕಬಲಿಕರ್ಮಣಃ

ದಾಕ್ಷಾಯಣ್ಯಾದಿ ಪೂಜಾ ಚ ಸುವಾಸಿನ್ಯೋಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ।
ಗಜಾರೋಹಣಮನ್ಯೋನ್ಯಂ ಫಲತಾಂಬೂಲ ದಾಪನಂ ॥
ಪುಣ್ಯಾಹ ಪೂಜಾಂ ಕುರ್ವೀತ ವಸಂತಸ್ಯೋಪಚಾರಕಂ ।
ಸ್ತಂಭಾರ್ಚನಂ ಚ ಕೃತ್ವಾತು ಕಂಕಣಸ್ಯ ವಿಸರ್ಜನಂ ॥

ಆತ್ಮಸಮಾರೋಪಣ ಸಮಿತ್ಸಮಾರೋಪಣ ಪ್ರಕರಣಂ-

ಅಗ್ನಿಃ ಪ್ರಯಾತಿ ಚೇತ್ಪಾಣಿಂ ಪ್ರತಿಪೇದ್ಯಾತ ಇತ್ಯಥ ।
ಜಿಘ್ರೇತ್ಪ್ರಾಣಾಂತತಃ ಕಾಲ ಆಹೃತ್ಯಾಗ್ನಿಂ ಸಮುಚ್ಚ್ವಸೇತ್ ॥
ಪ್ರಾದುಷ್ಕರಣಕಾಲೇ ತು ಕರ್ಮೈತತ್ಸಮುದಾಹೃತಂ ।
ಕೃತೇಪಾಣಿ ಸಮಾರೋಪೇ ತದ್ಧರ್ಮಾನಪಿ ಮೇ ಶೃಣು ॥
ಜಲೇನಿಮಜ್ಯ ನ ಸ್ನಾಯಾನ್ನೋಪೇಯಾಚ್ಚ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ತಥಾ ।
ಕೃತ್ವಾ ಮೂತ್ರಪುರೀಷೇ ಚ ಚಿರಂ ನಾಸೀತ ವಾಽಶುಚಿಃ ॥
ಆಪದ್ಯೇವಂ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾಹುತೀರ್ಹುನೇತ್ ।
ಸಮಿಧಂ ಪ್ರತಿಪೇದ್ವಾಽಗ್ನೌ ಅಯಂ ತೇ ಯೋನಿರಿತ್ಯೃಚಾ ॥
ಅಗ್ನೌ ಪ್ರತ್ಯವರೋಹೇತಿ ಕಾಲೇ ತಾಮಾದಧಾತ್ಯಥ ।
ಅನೇನೈವ ತು ಪೂರ್ವಸ್ಮಿ ಪಕ್ಷೇಪ್ಯಗ್ನಿಂ ಸಮುಚ್ಚ್ರಸೇತ್ ॥

ಇತ್ಯಾಶ್ವಲಾಯನ ಕಾರಿಕಾಯಾಂ ದ್ವಿತೀಯಾಧ್ಯಾಯೇ
ಅಗ್ನೇರಲ್ಪ ಸಮಾರೋಪಣ ವಿಧಿಃ

ಅಗ್ನಿಸಂಧಾನಂ-

ಔಪಾಸನೇ ತು ಗಚ್ಛೇಚ್ಛೇದುಪಲೇಪಾದಿ ಪೂರ್ವವತ್ ।
ಆಹೃತಂ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾಗಾರಾತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಹವಿರ್ಭುಜಂ ॥
ಅನ್ಯಸ್ಮಾದ್ಧೋಮಕಾಲಾತ್ತ್ರೀನ್ನಾಶ್ನೀಯಾದ್ಯದಿ ವಾ ಗೃಹೀ ॥
ಪರ್ಯೂಹನಾದಿ ವಾ ಶಕ್ತೌ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಚ ಪೂರ್ವವತ್ ॥
ಅಯಾಶ್ಚೇತ್ಯನಯಾ ಹುತ್ವಾ ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ಜುಹೋತ್ಯಥ ।
ವ್ಯಾಹೃತೀಭಿರ್ವಾಽಥ ಕೈಶ್ಚಿದುಕ್ತಮೇವಂ ಹಿ ಸೂರಿಭಿಃ ॥

ಇತ್ಯಗ್ನಿ ಸಂಧಾನ ವಿಧಿಃ

ಚೌಲೋಪನೀತ್ಯೋರಖಿಲ ವ್ರತೇಷು ಬ್ರಹ್ಮೌದನೇ ದಾರಪರಿಗ್ರಹೇ ಚ ।
ಸ್ನಾನೇ ಚ ಗೋದಾನವಿಧೌ ಚ ಸರ್ವೇ ನೈವಾಜ್ಯಭಾಗೌ ಪ್ರವದಂತಿ ಸಂತಃ ॥

ಯತ್ರಾಗ್ನಿಪವಮಾನೋಸ್ತಿ ಯತ್ರ ವಾ ಸದಸಸ್ಪತಿಃ ।
ತತ್ರಾಜ್ಯಭಾಗೌ ನೈವೇಷ್ಟೌ ಪುನರಾಧಾನಕಂ ವಿನಾ ॥

ಅಗ್ನಿನಾಮಾನಿ

ಲೌಕಿಕೇ - ಪಾವಕಃ
ಗರ್ಭಾಧಾನೇ - ಮಾರುತಃ
ಪುಂಸವನೇ - ಪವಮಾನಃ
ಶುಭಕರ್ಮಸು - ಶೋಭನಃ
ಸೀಮಂತೇ - ಮಂಗಳಃ
ಜಾತಕರ್ಮಣಿ - ಪ್ರಬಲಃ
ನಾಮಕರಣೇ - ಪಾರ್ಥಿವಃ
ಅನ್ನಪ್ರಾಶನೇ - ಶುಚಿಃ
ಚೂಡಾ ಕರ್ಮಣಿ - ಸಭ್ಯಃ
ವ್ರತಾದೇಶೇ - ಸಮುದ್ಭವಃ
ಗೋದಾನೇ - ಸೂರ್ಯಃ
ವಿವಾಹೇ - ಯೋಜಕಃ
ಆವಸಥ್ಯೇ - ದ್ವಿಜಃ
ಶಾಂತಿಕೇ - ವರದಃ
ಪೌಷ್ಟಿಕೇ - ಬಲವರ್ಧನಃ
ಪೂರ್ಣಾಹುತ್ಯಾಂ - ಮೃಡಃ
ಆಭಿಚಾರಿಕೇ - ಕ್ರೋಧಃ
ವಶ್ಯಾರ್ಥೇ - ಕಾಮದಃ
ವನದಾಹೇತು - ದೂಷಕಃ
ಕುಕ್ಷೌತು - ಜಠರಃ
ವೈಶ್ವದೇವೇ - ಋಕ್ಮಕಃ
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೇ - ವಿಟಃ
ಪಾಕಯಜ್ಞೇಷು - ಪಾವಕಃ
ದೇವಾನಾಂ - ಹವ್ಯವಾಹಃ
ಪಿತೃಣಾಂ - ಕವ್ಯವಾಹಃ
ಮೃತದಾಹಕೇ - ಕ್ರವ್ಯಾದಃ
ಲಕ್ಷಹೋಮೇ - ವಹ್ನಿಃ
ಕೋಟಿಹೋಮೇ - ಹುತಾಶನಃ
ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗೇ - ಅಧ್ವರಃ
ಸುಚಯೇ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ

ಪರಿಶಿಷ್ಟ

ಸ್ನಾನ ವಿಧಿಃ

ಉತ್ತಮಂತು ನದೀಸ್ನಾನಂ ತಟಾಕೇ ಮಧ್ಯಮಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥

ವಾಪೀಸ್ನಾನಂ ತು ಸಾಮಾನ್ಯಂ ಭಾಂಡಸ್ನಾನಂ ವೃಥಾ ಭವೇತ್ ॥

ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ, ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಭಾವೀ ನೀರಿನ ಸ್ನಾನವು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವ ಪಾತ್ರೆಗಳ ನೀರು ವ್ಯರ್ಥ.

ಜಲೇ ನಿಮಜ್ಯ ಬಧ್ನಿಯಾತ್ ಶಿಖಾಮಾಚಮ್ಯ ವೈ ದ್ವಿಜಃ ।

ಪುನರಾಚಮ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ನದ್ಯಾಂ ಸ್ನಾನಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥

ನಾಭಿಮಾತ್ರ ಜಲೇಸ್ಥಿತ್ವಾ ಕೃತ್ವಾ ಕೇಶಾರ್ ಶಿಖಾಂ ದ್ವಿಜಃ ।

ನಿರುದ್ಧ ಕರ್ಣ ನಾಸಸ್ತು ತ್ರಿವಾರಂ ಮಜ್ಜನಂ ಚರೇತ್ ॥

ಹೊಕ್ಕುಳು ಪರ್ಯಂತವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶಿಖೆಯನ್ನುಕಟ್ಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮೂರು ಸಲ ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಾಭಿಮಾತ್ರ ಜಲೇತಿಷ್ಠ ಸಪ್ತದ್ವಾದಶ ಪಂಚ ಚ ।

ತ್ರಿವಾರಂ ವಾಽಪಿ ಚಾಪ್ಲುತ್ಯ ಸ್ನಾನಮೇವಂ ವಿಧೀಯತೇ ।

ಸ್ನಾತ್ವಾಥದೇಹಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ ಪುನಃ ಸ್ನಾತ್ವ ದ್ವಿರಾಚಮೇತ್ ।

ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾದಿ ನವಭಿಃ ವಾರುಣೈರ್ಮಾರ್ಜಯೇದಥ ॥

ಸಾಂಗುಷ್ಠಯಜ್ಞಸೂತ್ರೇಣ ತ್ರಿಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮಾಚರೇತ್ ।

ಯಾಃ ಪ್ರವತ ಇತಿ ಜಪೇದಿಮಂ ಮೇ ಗಂಗ ಇತ್ಯೃಚಂ ।

ಸ್ರೋತಸೋಽಭಿಮುಖೋ ಮಜ್ಜೇದ್ಯತ್ರಾಪಃ ಪ್ರವಹಂತಿ ಚ ।

ಸ್ಥಾವರೇಷು ಚ ಸರ್ವೇಷು ಹ್ಯಾದಿತ್ಯಾಭಿ ಮುಖಸ್ತಥಾ ॥

ನಾಭಿಮಾತ್ರ ಜಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಏಳು, ಹನ್ನೆರಡು, ಐದು ಕೊನೆಗೆ ಮೂರಾವರ್ತಿಯಾದರೂ ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶರೀರವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಮುಳುಗಿ, ನಂತರ ಅಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾಸೂಕ್ತ ವರುಣದೇವತಾಕವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಹಾನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಾಭಿಮಾತ್ರ ಜಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮೂರಾವರ್ತಿ ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಅನಂತರ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಣಾಯಾಮದೊಂದಿಗೆ ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ತನ್ನ ಬಲಗೈನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಸಹಿತವಾದ ಅಂಗುಷ್ಠದ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಜಲವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಕಲಕಿ 'ಯಾಃ ಪ್ರವತಃ, ಇಮಂ ಮೇ ಗಂಗೇ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ಅಘಮರ್ಷಣ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅವಗಾಹನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಕೆರೆ, ಕೊಳಾದಿಗಳಲ್ಲಾದರೆ ಸೂರ್ಯಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಗೃಹೇ ಉಷ್ಣೋದಕ ಸ್ನಾನಂ

ಅಭ್ಯಂಗೇ ಚೈವ ಮಾಂಗಲ್ಯೇ ಗೃಹೇ ಚೈವ ತು ಸರ್ವದಾ ।

ಶೀತೋದಕೇನ ನ ಸ್ನಾಯನ್ನಧಾರ್ಯಂ ಗೋಪಿಚಂದನಂ ॥

ಶೀತಾಸ್ವಪ್ಸು ನಿಷಿಚ್ಯೋಷ್ಣಾಃ ಶೀತಾಸ್ತಾಸು ನಿಷಿಂಚಯೇತ್ ।

ತಾಭಿಃ ಸ್ನಾನಂ ಗೃಹೇ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನ ಕುರ್ಯಾಚ್ಛೀತವಾರಿಣಾ ॥

ಸಂಕ್ರಾಂತೌ ಗ್ರಹಣೇ ಚೈವ ಹ್ಯಮಾವಾಸ್ಯಾರ್ಕಪರ್ವಸು ।

ಗೃಹೇ ವಾಽಪಿ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ಸ್ನಾನಂ ಶೀತೋದಕೇನ ಚ ॥

ಸಮಕಲ್ಪಂ ಸೂಕ್ತಪಠನಂ ಮಾರ್ಜನಂ ಚಾಘಮರ್ಷಣಂ ।

ದೇವಾದಿ ತರ್ಪಣಂ ಚೈವ ಗೃಹೇ ಪಂಚ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥

ಅಭ್ಯಂಜನ ಸ್ನಾನ, ಮಂಗಳಕಾರ್ಯಮಾಡುವಾಗ ಕೂಡ ತಣ್ಣೀರುಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಗೋಪೀಚಂದನವನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದು. ತಣ್ಣೀರಿಗೆ ಬಿಸಿನೀರು, ಬಿಸಿನೀರಿಗೆ ತಣ್ಣೀರು ಈ ರೀತಿ ಸಮಾನಧಾತುವಾಗಿರುವಂತೆ ಬೆರೆಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೇ ವಿನಾ ಕೇವಲ ತಣ್ಣೀರಿನಸ್ನಾನವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲೇಬಾರದು.

ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಗ್ರಹಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶೀತೋದಕ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಆಚಮನ, ಸಂಕಲ್ಪ, ವಾರುಣಮಂತ್ರಗಳು, ಅಘಮರ್ಷಣಸೂಕ್ತ, ದೇವಾದಿ ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಭಸ್ಮಧಾರಣಂ

ಮಧ್ಯಮಾನಾಮಿಕಾಂಗುಷ್ಠೈಃ ಲಲಾಟೇ ಚ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಕಂ ।

ತತ್ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಂ ಭವೇಚ್ಚಸ್ತಂ ಮಹಾಪಾತಕನಾಶನಂ ॥

ಅಶುಚಿರ್ವಾಪ್ಯನಾಚಾರೋ ಮನಸಾ ಪಾಪಮಾಚರನ್ ।

ಶುಚಿರೇವ ಭವೇನ್ನಿತ್ಯಂ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಸ್ಯಚ ಧಾರಣಾತ್ ॥

ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಂ ಪರಮಂ ನಿತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಶಿವಾತ್ಮಕಂ ।

ಯೇ ಭೂತಾ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಪ್ರೇತಾಃ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಕ್ಷುದ್ರಜಂತವಃ ॥

ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಧಾರಿಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಲಾಯಂತೇ ನ ಸಂಶಯಃ ।

ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಂ ಧಾರಯೇತ್ಸುಧೀಃ ॥

ಮಧ್ಯದ ಬೆರಳು, ಅನಾಮಿಕಾ ಮತ್ತು ಅಂಗುಷ್ಠದ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರ, ಭಸ್ಮ (ವಿಭೂತಿ)ವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಮಹಾಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಶುಚಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಆಚಾರವಿಲ್ಲದೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪಾಪವನ್ನಾಚರಿಸಿದ ಮನುಜನು ಈ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಧಾರಣೆಯಿಂದ ಸದಾ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು.

ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಸ್ವರೂಪವಾದ, ಪವಿತ್ರವಾದ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನನ್ನು ನೋಡಿ ಭೂತ ಪ್ರೇತ ಪಿಶಾಚ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಕ್ಷುದ್ರಜಂತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲಾದರೂ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದವನು ತ್ರಿಪುಂಡ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವಾಗ, ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದು. ತ್ರಿಪುಂಡ್ರವೆಂದರೆ ಮೂರು ಎಳೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿ, ಅಕಾರ, ರಜೋಗುಣ, ಭೂಲೋಕ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ, ಆತ್ಮದೇವತಾ, ಋಗ್ವೇದ, ಪ್ರಾತಸ್ಸವನ, ಮಹೇಶ್ವರ ದೇವತೆಗಳು ಅಡಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡನೆ ರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ, ಉಕಾರ, ಸತ್ವಗುಣ, ಅಂತರಿಕ್ಷಲೋಕ, ಅಂತರಾತ್ಮಾದೇವತಾ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಮಾಧ್ಯಂದಿನಸವನ, ಸದಾಶಿವ ದೇವತೆಗಳು ಅಡಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರನೆಯ ರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಅಹವನೀಯಾಗ್ನಿ, ಮಕಾರ, ತಮೋಗುಣ, ದ್ಯುಲೋಕ, ಪರಮಾತ್ಮಾ ದೇವತಾ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ, ಸಾಮವೇದ, ತೃತೀಯಸವನ, ಮಹಾದೇವ ದೇವತೆಗಳು ಅಡಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇಂತಹ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನ ಮಹಿಮೆಯು ಕಾಲಾಗ್ನಿರುದ್ರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಸದ್ಯೋಜಾತಾದಿ ಪಂಚ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು, ಅಗ್ನಿರಿತಿ ಭಸ್ಮ, ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಮಾನಸ್ತೋಕ್ತೇ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ನೀರಿನಿಂದ ಕಲಸುತ್ತಾ, ಶಿರಸ್ಸು, ಲಲಾಟ, ವಕ್ಷಸ್ಥಳ, ಕೈಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಧಾರಣಂ

ಆಚಮ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ಶುಭತಿಥೌ, ಶೋಭನೇಮುಹೂರ್ತೇ ಅದ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣಃ ದ್ವಿತೀಯ ಪರಾರ್ಧೇ, ಶ್ವೇತವರಾಹಕಲ್ಪೇ, ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರೇ, ಕಲಿಯುಗೇ, ಪ್ರಥಮಪಾದೇ, ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ, ಭಾರತವರ್ಷೇ, ಭರತ ಖಂಡೇ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯೇ, ಗೋದಾವರ್ಯಾಃ ದಕ್ಷಿಣೇತೀರೇ, ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೇ, ಬೌದ್ಧಾವತಾರೇ, ರಾಮಕ್ಷೇತ್ರೇ, ಆಸ್ಮಿನ್ ವರ್ತಮಾನೇ, ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಚಾಂದ್ರಮಾನೇನ, ಪ್ರಭವಾದಿ ಷಷ್ಟಿ ಸಂವತ್ಸರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಅಮುಕನಾಮ ಸಂವತ್ಸರೇ, ಅಮುಕಾಯನೇ, ಅಮುಕ ಋತೌ, ಅಮುಕಮಾಸೇ, ಅಮುಕಪಕ್ಷೇ, ಅಮುಕತಿಥೌ, ಅಮುಕವಾಸರಯುಕ್ತಾಯಾಂ, ಶುಭನಕ್ಷತ್ರ ಶುಭಯೋಗ ಶುಭಕರಣ ಏವಂಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಶುಭತಿಥೌ ಮಮೋಪಾತ್ತ ದುರಿತಕ್ಷಯದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮಮ ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಮಿತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಶ್ವೇತವರ್ಣಂ ಶಕ್ತಿಬೀಜಂ ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮವೇದಾತ್ಮಕಂ ಆಹವನೀಯ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನೇಯ ಸ್ಥಾನಂ ಮಮ ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಪರಮಂ ಪವಿತ್ರಂ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ಯತ್ಸಹಜಂ ಪುರಸ್ತಾತ್ ।
ಆಯುಷ್ಯಮಗ್ರ್ಯಂ ಪ್ರತಿಮುಂಚ ಶುಭ್ರಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಬಲಮಸ್ತು ತೇಜಃ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

'ಮಮ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ದ್ವಿತೀಯ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ'

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ --- ತೇಜಃ ॥

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಎರಡನೆಯ ಉಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.
'ಉತ್ತರೀಯಾರ್ಥಂ ತೃತೀಯ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಧಾರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ'

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ --- ತೇಜಃ ॥

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮೂರನೇ ಉಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಉಪವೀತಂ ಭಿನ್ನತಂತುಂ ಜೀರ್ಣಕಶ್ಮಲ ದೂಷಿತಂ ॥
ವಿಸೃಜಾಮಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಚೋ ದೀರ್ಘಾಯುರಸ್ತು ಮೇ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಳೆಯ ಉಪವೀತವನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು.

ಜಾತಾಶೌಚದಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಹನ್ನೊಂದನೇ ದಿನ ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸುವುದು. ಮೃತಾಶೌಚದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೃತರಾದ ಹನ್ನೊಂದನೇ ದಿನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸುವುದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಶವವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಒಂದು ರಾತ್ರೆ ಆಶೌಚವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ, ನೂತನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ 'ತದ್ದೋಷ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಧರಿಸಬೇಕು.

''ಯಜ್ಞೋಪವೀತಹೀನಃ ಕ್ಷಣಂ ತಿಷ್ಠೇಚ್ಚೇಚ್ಛತ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಃ ।
ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ವಿನಾ ಭೋಜನೇ ವಿಣ್ಮೂತ್ರಕರಣೇ ವಾ
ಗಾಯತ್ರ್ಯಷ್ಟಸಹಸ್ರಂ ಜಪಃ'' ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು ಉಪವೀತವನ್ನು ಸದಾ ಧರಿಸಿರಲೇಬೇಕು, ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಷ್ಟವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನೂರು ಗಾಯತ್ರೀಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭೋಜನ, ಮೂತ್ರ ಪುರೀಷೋತ್ಸರ್ಜನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಂಟುಸಾವಿರಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸದಿದ್ದವನು ಸರ್ವಕರ್ಮದಿಂದಲೂ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವನು.

ನಿತ್ಯಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಃ

ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞವೆಂದರೆ ''ಯತ್ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಮಧೀತೇ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಃ'' ಎಂದು ಆಶ್ವಲಾಯನರು ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ತೈತ್ತಿರೀಯ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ''ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞೇನ ಯಕ್ಷ್ಯಮಾಣಃ'' ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞದ ವಿಚಾರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದ್ವಿಜನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿವೇದವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿ ದೇವ ಋಷಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಜಲತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವವನು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸೂಕ್ತಭಾಗಗಳನ್ನಾದರೂ ಪಠಿಸಿ ತರ್ಪಣಮಾಡಬೇಕು. ಅವಕಾಶವಿದ್ದಾಗ ಅಧ್ಯಾಪಕನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಒಂದು ಋಕ್ಕನ್ನಾದರೂ ಪಠಿಸಬೇಕು.

''ಅಥಾಪಿ ವಿಜ್ಞಾಯತೇ ಸಯದಿ ತಿಷ್ಠ್ರ್ ವ್ರಜನ್ನಾಸೀನಶ್ಶಯಾನೋವಾ'' ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗಲೀ, ಓಡಾಡುತ್ತಲಾಗಲೀ, ಕುಳಿತಾಗಲೀ, ಆರೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಯಥಾ ಶಕ್ತಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿರಾಮವು ಯಾವಾಗೆಂದರೆ

''ವಿಜ್ಞಾಯತೇ ತಸ್ಯ ದ್ವಾವನಧ್ಯಾಯೌ ಯದಾತ್ಮಾಽಶುಚಿರ್ಯದ್ದೇಶಃ''

ತನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಶುಚಿಯೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದಾಗ ಮತ್ತು ತಾನು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳವೂ ಕೂಡ ಅಶುಚಿಯೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಅನಧ್ಯಾಯವೇ ವಿನಾ ಬೇರೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯು ಹೇಗೆ ನಿತ್ಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞವೂ ನಿತ್ಯವೇ.

ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ :-

ಆಚಮ್ಯ ॥ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ॥ ಶುಭತಿಥೌ ಶೋಭನೇಮುಹೂರ್ತೇ ಅದ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣಃ ದ್ವಿತೀಯ ಪರಾರ್ಧೇ ಶ್ವೇತವರಾಹಕಲ್ಪೇ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರೇ ಕಲಿಯುಗೇ ಪ್ರಥಮಪಾದೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ ಭಾರತವರ್ಷೇ ಭರತಖಂಡೇ ದಂಡಕಾರಣ್ಯೇ ಗೋದಾವರ್ಯಾಃ ದಕ್ಷಿಣೇತೀರೇ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೇ ಬೌದ್ಧಾವತಾರೇ ರಾಮಕ್ಷೇತ್ರೇ ಅಸ್ಮಿನ್ ವರ್ತಮಾನೇ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಚಾಂದ್ರಮಾನೇನ ಪ್ರಭವಾದಿ ಷಷ್ಟಿಸಂವತ್ಸರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಅಮುಕ ಸಂವತ್ಸರೇ ಅಮುಕಾಯನೇ ಅಮುಕಋತೌ ಅಮುಕಮಾಸೇ ಅಮುಕ ಪಕ್ಷೇ ಅಮುಕತಿಥೌ ಅಮುಕ ವಾಸರಯುಕ್ತಾಯಾಂ ಶುಭನಕ್ಷತ್ರ ಶುಭಯೋಗ ಶುಭಕರಣ ಏವಂಗುಣ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಶುಭತಿಥೌ ಮಮೋಪಾತ್ತ ದುರಿತಕ್ಷಯದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮಮ ದೇವರ್ಷಿಪಿತೃತುಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾಧ್ಯಯನಾತ್ಮಕ ನಿತ್ಯಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞೇನ ಯಕ್ಷ್ಯೇ ॥

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇನ ಹಸ್ತೇನ ಉದಕಂ ತ್ರಿಃ ಪೀತ್ವಾ ಸ್ವಲ್ಪಾಂಭಸಾ ಅಂಗುಷ್ಠಮೂಲೇನ ಓಷ್ಠದ್ವಯಂ ದ್ವಿಃ ಪರಿಮೃಜ್ಯ ಮಧ್ಯಮಾಂಗುಳಿತ್ರಯೇಣ ಆಸ್ಯಂ ಸಕೃದುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ವಾಮಪಾಣಿಂ ಪಾದದ್ವಯಂ ಚ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಸರ್ವಾಂಗುಳಿಭಿಶ್ಶಿರಃ ಅಂಗುಷ್ಠಾನಾಮಿಕಾಭ್ಯಾಂ ಚಕ್ಷುಷೀ ಅಂಗುಷ್ಠತರ್ಜನೀಭ್ಯಾಂ ನಾಸಿಕೇ ಅಂಗುಷ್ಠಾನಾಮಿಕಾಭ್ಯಾಂ ಶ್ರೋತ್ರೇ ಪಾಣಿತಲೇನ ಹೃದಯಂ ಚ ಕ್ರಮೇಣ ಸಂಸ್ಪೃಶೇತ್ ॥ ಏವಂ ಕರ್ಮಾಂಗಾಚಮನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾಗಗ್ರೇಷು ದರ್ಭೇಷು ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಉಪವಿಶ್ಯ ವಾಮೋರೋರುಪರಿ ದಕ್ಷಿಣಪಾದಂ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಜಲಿಂ ದಕ್ಷಿಣಾಂಕೇ ನಿಧಾಯ ಪ್ರಣವಸ್ಯ, ಪರಬ್ರಹ್ಮಋಷಿಃ ಪರಮಾತ್ಮ ದೇವತಾ, ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ, ವ್ಯಾಹೃತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ, ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿಃ, ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ದೇವತಾ, ಬೃಹತೀ ಛಂದಃ, ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಸ್ಯ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಃ, ಸವಿತಾ ದೇವತಾ, ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ,

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಃ । ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ । ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ ಧಿಯೋ ಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಮಧುಚ್ಛಂದಾಃ ಅಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ ಮಧುಚ್ಛಂದಾ ಋಷಿಃ ಅಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ ನಿತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಾಂಗ ವೇದಾರಂಭಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ದೇವಮೃತ್ವಿಜಂ । ಹೋತಾರಂ ರತ್ನಧಾತಮಂ ॥ ಅಗ್ನಿಃ ಪೂರ್ವೇಭಿರ್ಋಷಿಭಿರೀಡ್ಯೋ ನೂತನೈರುತ । ಸ ದೇವಾಙ್ ಏಹ ವಕ್ಷತಿ ॥ ಅಗ್ನಿನಾ ರಯಿಮಶ್ನವತ್ಪೋಷಮೇವ ದಿವೇ ದಿವೇ । ಯಶಸಂ ವೀರವತ್ತಮಂ ॥ ಅಗ್ನೇ ಯಂ ಯಜ್ಞಮಧ್ವರಂ ವಿಶ್ವತಃ ಪರಿಭೂರಸಿ । ಸ ಇದ್ದೇವೇಷು ಗಚ್ಛತಿ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ಹೋತಾ ಕವಿಕ್ರತುಸ್ಸತ್ಯಶ್ಚಿತ್ರಶ್ರವಸ್ತಮಃ । ದೇವೋ ದೇವೇಭಿರಾಗಮತ್ ॥ ಯದಂಗ ದಾಶುಷೇ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಭದ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ । ತವೇತ್ತತ್ಸತ್ಯಮಂಗಿರಃ ॥ ಉಪತ್ವಾಗ್ನೇ ದಿವೇದಿವೇ ದೋಷಾವಸ್ತರ್ಧಿಯಾ ವಯಂ । ನಮೋ ಭರಂತ ಏಮಸಿ ॥ ರಾಜಂತಮಧ್ವರಾಣಾಂ ಗೋಪಾಮೃತಸ್ಯ ದೀದಿವಿಂ । ವರ್ಧಮಾನಂ ಸ್ವೇದಮೇ ॥ ಸ ನಃ ಪಿತೇವ ಸೂನವೇಽಗ್ನೇ ಸೂಪಾಯನೋ ಭವ । ಸಚಸ್ವಾ ನಃ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥

ವಾಯವಾಯಾಹಿ ದರ್ಶತ --- ॥

ಪುರುಷಸೂಕ್ತಪಠನಾನಂತರಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸ್ವಶಾಖಾಧ್ಯಯನಂ ದಿನೇದಿನೇ ।

ಅನ್ಯಾನಿ ವೇದಾದೀನಿ ಚ ಪಠಿತ್ವಾ ॥

ಓಂ ಇಷೇತ್ವೋರ್ಜೇತ್ವಾ ವಾಯವಸ್ಥೋ ಪಾಯವಸ್ಥ ದೇವೋವಸ್ಸವಿತಾ
ಪ್ರಾರ್ಪಯತು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಾಯ ಕರ್ಮಣ ಆಪ್ಯಾಯಧ್ವಮಘ್ನಿಯಾ ದೇವ
ಭಾಗಮೂರ್ಜಸ್ವತೀಃ ಪಯಸ್ವತೀಃ ಪ್ರಜಾವತೀರನಮೀವಾ ಅಯಕ್ಷ್ಮಾ ಮಾ ವಸ್ತೇನ
ಈಶತ ಮಾಽಘಶಗ್ಂಸೋ ರುದ್ರಸ್ಯ ಹೇತಿಃ ಪರಿವೋ ವೃಣಕ್ತು ಧ್ರುವಾ ಅಸ್ಮಿನ್
ಗೋಪತೌ ಸ್ಯಾತ ಬಹ್ವೀರ್ಯಜಮಾನಸ್ಯ ಪಶೂನ್ ಪಾಹಿ ॥

ಓಂ ಅಗ್ನ ಆಯಾಹಿ ವೀತಯೇ ಗೃಣಾನೋ ಹವ್ಯದಾತಯೇ । ನಿಹೋತಾ ಸತ್ಸಿ
ಬರ್ಹಿಷಿ ॥

ಓಂ ಶಂ ನೋ ದೇವೀರಭಿಷ್ಟಯ ಆಪೋ ಭವಂತು ಪೀತಯೇ ।
ಶಂ ಯೋರಭಿಸ್ರವಂತು ನಃ ॥

ಓಂ ಅಗ್ನಿರ್ವೈ ದೇವಾನಾಮವಮೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಃ ।
ಓಂ ಅಥ ಮಹಾ ವ್ರತಂ ॥ ಓಂ ಏಷಪಂಥಾ ಏತತ್ಕರ್ಮ ॥
ಓಂ ಅ ಥಾ ತಃ ಸಂಹಿತಾಯಾ ಉಪನಿಷತ್ ॥ ಓಂ ವಿದಾ ಮಘರ್ವ ವಿದಾ ॥
ಓಂ ಮಹಾವ್ರತಸ್ಯ ॥ ಓಂ ಪಂಚವಿಂಶತಿಂ ಸಾಮಿಧೇನ್ಯಃ ॥
ಓಂ ಅಥೈತಸ್ಯ ಸಮಾಮ್ನಾಯಸ್ಯ ॥ ಓಂ ಮಯರಸತಜಭನಲಗ ಸಮ್ಮಿತಮ್ ॥
ಓಂ ಗೌಃ ಗ್ಮಾ ಜ್ಮಾ ಕ್ಷ್ಮಾ ॥ ಓಂ ಪಂಚಸಂವತ್ಸರಮಯಂ ॥
ಓಂ ಸಮಾಮ್ನಾಯಸ್ಸಮಾಮ್ನಾತಃ ॥ ಓಂ ಅ ಥ ಶಿಕ್ಷಾಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ॥
ಓಂ ವೃದ್ಧಿರಾದೈಚ್ ॥ ಓಂ ಅಥಾಽತೋ ಧರ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ ॥
ಓಂ ಅಥಾಽತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ ॥ ಓಂ ಅಥಾಽತೋ ದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸೌ ॥

॥ ॥
ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಃ । ಸಂಜ್ಞಾನ ಮುಶನಾ ವದತ್ ॥ ಯೋಗೀಶ್ವರಂ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಂ । ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ॥

ಓಂ ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ । ನಮೋ ಅಸ್ತ್ವಗ್ನಯೇ । ನಮಃ ಪೃಥಿವ್ಯೈ । ನಮ ಓಷಧೀಭ್ಯಃ

ನಮೋ ವಾಚೇ । ನಮೋ ವಾಚಸ್ಪತಯೇ । ನಮೋ ವಿಷ್ಣವೇ । ಮಹತೇ ಕರೋಮಿ ॥ (ಮೂರಾವರ್ತಿ ಪಠಿಸಬೇಕು).

ದೇವತಾಸ್ತರ್ಪಯತಿ ।

1. ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತೃಪ್ಯತು
2. ಬ್ರಹ್ಮಾತೃಪ್ಯತು
3. ವೇದಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
4. ದೇವಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
5. ಋಷಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
6. ಸರ್ವಾಣಿಚ್ಛಂದಾಂಸಿತೃಪ್ಯಂತು
7. ಓಂಕಾರಸ್ತೃಪ್ಯತು
8. ವಷಟ್ಕಾರಸ್ತೃಪ್ಯತು
9. ವ್ಯಾಹೃತಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
10. ಸಾವಿತ್ರೀತೃಪ್ಯತು
11. ಯಜ್ಞಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
12. ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀತೃಪ್ಯತಾಂ
13. ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ತೃಪ್ಯತು
14. ಅಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ತೃಪ್ಯಂತು
15. ಸಾಂಖ್ಯಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
16. ಸಿದ್ಧಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
17. ಸಮುದ್ರಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
18. ನದ್ಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
19. ಗಿರಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
20. ಕ್ಷೇತ್ರೌಷಧಿವನಸ್ಪತಿ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
21. ನಾಗಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
22. ವಯಾಂಸಿತೃಪ್ಯಂತು
23. ಗಾವಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
24. ಸಾಧ್ಯಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
25. ವಿಪ್ರಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
26. ಯಕ್ಷಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು
27. ರಕ್ಷಾಂಸಿತೃಪ್ಯಂತು
28. ಭೂತಾನಿತೃಪ್ಯಂತು
29. ಏವಮಂತಾನಿತೃಪ್ಯಂತು

॥ ನಿವೀತೀಭೂತ್ವಾ ॥ ಅಥ ಋಷಯಃ

1. ಶತರ್ಚಿನಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು
2. ಮಾಧ್ಯಮಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು
3. ಗೃತ್ಸಮದಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು
4. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು
5. ವಾಮದೇವಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು
6. ಅತ್ರಿಸ್ತೃಪ್ಯತುತೃಪ್ಯತು
7. ಭರದ್ವಾಜಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು
8. ವಸಿಷ್ಠಸ್ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು
9. ಪ್ರಗಾಥಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು
10. ಪಾವಮಾನ್ಯಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು
11. ಕ್ಷುದ್ರಸೂಕ್ತಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು
12. ಮಹಾಸೂಕ್ತಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು

॥ ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತೀ ॥ (ಜೀವತ್ಪಿತೃಕೋಽಂಗುಷ್ಠಪರ್ಯಂತಂ)

1. ಸುಮಂತು ಜೈಮಿನಿ ವೈಶಂಪಾಯನ ಪೈಲ ಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ ಭಾರತ ಮಹಾಭಾರತ ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ॥

2. ಜಾನಂತಿ ಬಾಹವಿ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಗೌತಮ ಶಾಕಲ್ಯ ಬಾಭ್ರವ್ಯ ಮಾಂಡವ್ಯ ಮಾಂಡೂಕೇಯಾಸ್ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ॥

3. ಗರ್ಗೀ ವಾಚಕ್ನವೀ ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು ॥

4. ವಡವಾಪ್ರಾತೀಥೇಯೀ ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು ॥

5. ಸುಲಭಾಮೈತ್ರೇಯೀ ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು ತೃಪ್ಯತು ॥

6. ಕಹೋಳಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

7. ಕೌಷೀತಕಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

8. ಮಹಾಕೌಷೀತಕಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

9. ಪೈಙ್ಗ್ಯಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

10. ಮಹಾಪೈಙ್ಗ್ಯಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

11. ಸುಯಜ್ಞಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ॥

12. ಸಾಙ್ಖ್ಯಾಯನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

13. ಐತರೇಯಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

14. ಮಹೈತರೇಯಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

15. ಶಾಕಲಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

16. ಬಾಷ್ಕಲಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

17. ಸುಜಾತವಕ್ತ್ರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

18. ಔದವಾಹಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

19. ಮಹೌದವಾಹಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

20. ಸೌಜಾಮಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

21. ಶೌನಕಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

22. ಆಶ್ವಲಾಯನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ||

ಯೇಚಾನ್ಯೇ ಆಚಾರ್ಯಾಸ್ತೇಸರ್ವೇ ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು ತೃಪ್ಯಂತು

ಪ್ರತಿ ಪೂರುಷಂ ಪಿತೃಂಸ್ತರ್ಪಯಿತ್ವಾ ||

ಅಸ್ಮತ್ಪಿತರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಈ ರೀತಿ ಮೂರಾವರ್ತಿ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು.)

ಪಿತಾಮಹಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮನ್ಮಾತರಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಪಿತಾಮಹೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಪ್ರಪಿತಾಮಹೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮತ್ಸಪತ್ನೀಕಮಾತರಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮನ್ಮಾತಾಮಹಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಮಾತುಃ ಪಿತಾಮಹಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಮಾತುಃಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮನ್ಮಾತಾಮಹೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಮಾತುಃ ಪಿತಾಮಹೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಮಾತುಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಆತ್ಮಪತ್ನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಆತ್ಮಸುತಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮಜ್ಜ್ಯೇಷ್ಠಪಿತರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪತ್ನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮತ್ಕನಿಷ್ಠಪಿತರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪತ್ನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮಜ್ಜ್ಯೇಷ್ಠಭ್ರಾತರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪತ್ನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮತ್ಕನಿಷ್ಠಭ್ರಾತರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪತ್ನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮನ್ಮಾತುಳಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪತ್ನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮತ್ಪಿತೃಭಗಿನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತದ್ಭರ್ತಾರಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮನ್ಮಾತೃಭಗಿನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತದ್ಭರ್ತಾರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮತ್ ಜ್ಯೇಷ್ಠಭಗಿನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತದ್ಭರ್ತಾರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮತ್ಕನಿಷ್ಠಭಗಿನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತದ್ಭರ್ತಾರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಸ್ಮದ್ದುಹಿತರಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತದ್ಭರ್ತಾರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಶ್ವಶುರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪತ್ನೀಂ - ದೇವಿದಾಂ - ಗೋತ್ರಾಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ತತ್ಪುತ್ರಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಸ್ವಾಮಿನಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಸಖಾಯಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಗುರುಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಆಚಾರ್ಯಂ - ಶರ್ಮಾಣಂ - ಗೋತ್ರಂ - ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಯೇಕೇ ಚಾSಸ್ಮತ್ಕುಲೇ ಜಾತಾಃ ಅಪುತ್ರಾ ಗೋತ್ರಿಣೋ ಮೃತಾಃ ।

ತೇ ಗೃಹ್ಣಂತು ಮಯಾದತ್ತಂ ಸೂತ್ರ ನಿಷ್ಪೀಡನೋದಕಂ ॥

ನಾರಾಯಣ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಜನಿವಾರಕ್ಕೆ ತೊಟ್ಟು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಒಂದಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

॥ ಓಂ ತತ್ಸತ್ ॥

ಭೋಜನ ವಿಧಿಃ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು ಭೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ ಪೂರ್ವ, ದಕ್ಷಿಣ ಅಥವಾ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪುತ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಆಯುಷ್ಯಂ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋ ಭುಙ್ಕ್ತೇ ಯಶಸ್ಯಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖಃ ।

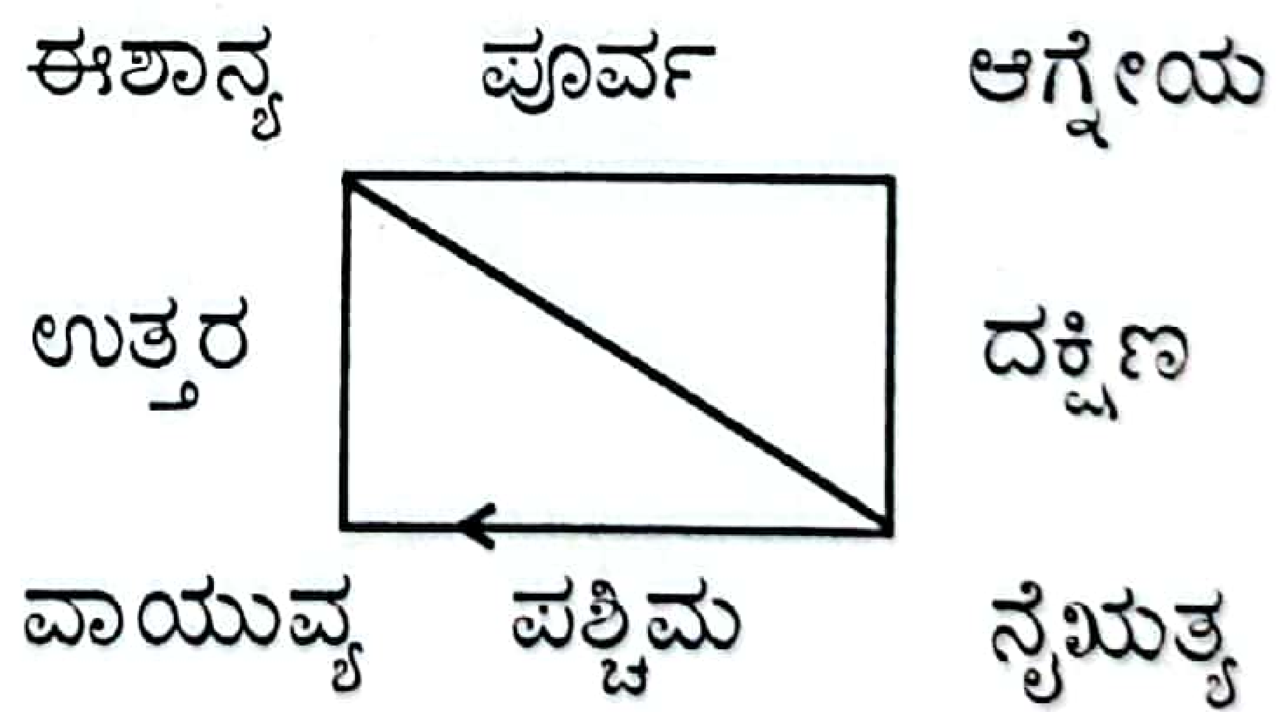
ಶ್ರೀಕಾಮಃ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭುಙ್ಕ್ತೇ ನ ಕದಾಚಿದುದಙ್ಮುಖಃ ॥

ಪುತ್ರವಾನ್ ಸ್ವಗೃಹೇ ನಿತ್ಯಂ ನಾಶ್ನೀಯಾದುತ್ತರಾಮುಖಃ ॥

ಪೂರ್ವಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರೆ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ. ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರೆ ಯಶಃಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಆದರೆ ಪುತ್ರವಂತನಾದವನು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ಯಾವಾಗಲೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಬಾರದು.

ತಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಎಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಚತುರಶ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಾಕಬೇಕು. ನೈಋತ್ಯಮೂಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಗೆ ಮುಗಿಸುವುದೇ ಚತುರಶ್ರಮಂಡಲ.

ಚತುರಶ್ರಮಂಡಲದ ಕ್ರಮ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ.

ಆದಿತ್ಯಾ ವಸವೋ ರುದ್ರಾಃ ಬ್ರಹ್ಮಾಚೈವ ಪಿತಾಮಹಃ ।

ಮಂಡಲಂತೂಪಜೀವಂತಿ ತಸ್ಮಾತ್ಕುರ್ವೀತಮಂಡಲಂ ॥

ಆದಿತ್ಯರು, ವಸುಗಳು, ಏಕಾದಶರುದ್ರರು, ಪಿತಾಮಹಬ್ರಹ್ಮ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮಂಡಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂಡಲವನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ತಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಎಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಯಾತುಧಾನಾಃ ಪಿಶಾಚಾಶ್ಚಸ್ಯಸುರಾ ರಾಕ್ಷಸಾಸ್ತಥಾ

ಘ್ನಂತಿ ತೇ ಬಲಮನ್ನಸ್ಯ ಮಂಡಲೇನ ವಿವರ್ಜಿತಂ ॥

ಯಾತುಧಾನರೂ, ಪಿಶಾಚಿಗಳೂ, ಅಸುರರೂ, ರಾಕ್ಷಸರೂ, ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಅನ್ನದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂಡಲವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಭುಂಜಿಸಬೇಕು.

ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಸಿದ ಪಾಕಕ್ಕೆ

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಃ ಸವಿತಾದೇವತಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ

ಓಂ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಎಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ

''ಸ್ವಾದೋ ಪಿತೋ ಮಧೋ ಪಿತೋ ವಯಂ ತ್ವಾವವೃಮಹೇ ।

ಅಸ್ಮಾಕಮವಿತಾ ಭವ'' ॥

ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ''ಸತ್ಯಂತ್ವರ್ತೇನ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತನ್ನ ಎಲೆಯ ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಪರಿಷೇಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತಿನ ಭೋಜನದಲ್ಲಿ ''ಋತಂ ತ್ವಾ ಸತ್ಯೇನ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪರಿಷೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲೆಯ ಬಲಭಾಗದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ''ಚಿತ್ರಾಯ ನಮಃ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತಾಯ ನಮಃ ಯಮಾಯ ನಮಃ ಸರ್ವ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ'' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಚಿತ್ರಾಹುತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೈತೊಳೆಯಬೇಕು. ಇದು ಒಂದು ಕ್ರಮ.

''ಅಮೃತೋಪಸ್ತರಣಮಸಿ'' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ, ''ಎಲೈ ಅಮೃತವೇ ನೀನು ಮುಚ್ಚಳದಂತಿರುವೆ'' ಎಂದರೆ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಗೆ ಅಥವಾ ಡಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಮೇಲಿನ ತಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ತೆಗೆದಂತೆ.

''ಅಮೃತಾಪಿಧಾನಮಸಿ'' ಎಲೈ ಅಮೃತವೇ, ಈಗ ನೀನು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡುವೆ ಎಂದರೆ ಡಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನನ್ನು ತುಂಬಿದ ನಂತರ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದಂತಿರುವೆ.

ಎರಡನೆಯ ಕ್ರಮವೆಂದರೆ, ''ಭೂ ಪತಯೇ ನಮಃ ಭುವನಪತಯೇ ನಮಃ ಭೂತಾನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ'' ಎಂದು ಚಿತ್ರಾಹುತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಎಲೆಯೊಂದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಕೈತೊಳೆಯಬೇಕು. ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಚಿತ್ರಾಹುತಿಯು ಕಾಣಬಾರದು.

''ಚಿತ್ರಗುಪ್ತ ಬಲಿಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭುಙ್ಕ್ತೇ ಯಸ್ಮಿನ್ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ ।

ತದನ್ನಂ ಸುರಯಾಪತ್ವಮಾಮಿಷಂ ಶ್ವಾನದೇಹಜಂ ॥

ಬಲಿಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾತು ಭುಂಜಾನೋ ನರಕಂ ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯತೇ ।

ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಬಲಿಮಾಚ್ಛಾದಯೇದ್ಬುಧಃ ॥

ಚಿತ್ರಾಹುತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಆ ಅನ್ನವು ಸುರಾಪಾನ ಮತ್ತು ನಾಯಿಯ ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಸಮವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದವನು ಬಲಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬಲಿಹರಣವನ್ನಿಟ್ಟ ನಂತರ ಅಂಗೈಗೆ ಒಂದು ಉದ್ಧರಣೆಯಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಡಗೈನ ಮಧ್ಯಮಾನಾಮಿಕಾ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಎಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ''ಅಮೃತೋಪಸ್ತರಣಮಸಿಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದು ಆಪೋಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಲಗೈನ ತರ್ಜನೀ ಮಧ್ಯಮಾಂಗುಷ್ಠಗಳಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ''ಪ್ರಾಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದೂ, ಮಧ್ಯಮಾನಾಮಿಕಾಂಗುಷ್ಠಗಳಿಂದ ''ಅಪಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದೂ, ಕನಿಷ್ಠಿಕಾನಾಮಿಕಾಂಗುಷ್ಠಗಳಿಂದ ''ವ್ಯಾನಾಯಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದೂ, ಕನಿಷ್ಠಿಕಾ ತರ್ಜನ್ಯಂಗುಷ್ಠಗಳಿಂದ ''ಉದಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದೂ, ಐದು ಬೆರಳುಗಳಿಂದಲೂ ''ಸಮಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದೂ ''ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದೂ, ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಡಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಉದಕದಿಂದ ತೊಳೆಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಭೋಜನ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ''ಗೋವಿಂದ ನಾಮ'' ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇತರ ವ್ಯವಹಾರಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಕಾಶಕೊಡಬಾರದು.

ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಸಾಮಾನನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಹೊಟ್ಟೆಯೆಂಬ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಅಮೃತವೆಂಬುದೇ ಮುಚ್ಚಳವು.

ಪದ್ಮಾಸನಾರೂಢನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಬಲವಂತನೂ, ಪುಷ್ಟಿವಂತನೂ, ಆಯುಷ್ಮಂತನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಭೋಜನವು ಸಮಾಪ್ತಿಯಾದೊಡನೆ ಬಲಗೈಗೆ ಎರಡು ಉದ್ಧರಣೆಯಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು "ಅಮೃತಾಪಿಧಾನಮಸಿ" ಸ್ವಾಹಾ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರ್ಧ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಇನ್ನರ್ಧ ನೀರನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಡುತ್ತಾ

"ರೌರವೇಽಪುಣ್ಯ ನಿಲಯೇ ಪದ್ಮಾರ್ಬುದ ನಿವಾಸಿನಾಂ ।

ಅರ್ಥಿನಾಮುದಕಂ ದತ್ತಮಕ್ಷಯ್ಯಮುಪತಿಷ್ಠತು ॥

ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ "ಅನ್ನದಾತಾ ಸುಖೀ ಭವತು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದುಬಂದು ಎರಡಾವರ್ತಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಲಗೈನ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೂ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಸವರಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

॥ ಸಮಾಪ್ತೇಯಂ ಭೋಜನವಿಧಿಃ ॥

ಸಹನಾವವತು----ವಿದ್ವಿಷಾವಹೈ ॥ ಓಂ ಶಾಂತಿಶ್ಶಾಂತಿಶ್ಶಾಂತಿಃ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಮೇತು ಮಾಂ । ಮಧುಮೇತು ಮಾಂ । ಬ್ರಹ್ಮಮೇವ ಮಧುಮೇತು ಮಾಂ । ಯಾಸ್ತೇ ಸೋಮ ಪ್ರಜಾವಥ್ಸೋಽಭಿಸೋ ಅಹಂ । ದುಷ್ಷಪ್ನಹಂ ದುರುಷ್ಷಹ । ಯಾಸ್ತೇ ಸೋಮ ಪ್ರಾಣಾಗ್ಂಸ್ತಾಞ್ಜುಹೋಮಿ । ತ್ರಿಸುಪರ್ಣಮಯಾಚಿತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ದದ್ಯಾತ್ । ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ವಾ ಏತೇ ಘ್ನನ್ತಿ । ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತ್ರಿಸುಪರ್ಣಂ ಪಠಂತಿ । ತೇ ಸೋಮಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ । ಆ ಸಹಸ್ರಾತ್ಪಙ್ಕ್ತಿಂ ಪುನನ್ತಿ । ಓಮ್ ॥

ಭೋಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶಾಂತಿಸೂಕ್ತಗಳನ್ನೂ, ತ್ರಿಸುಪರ್ಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಪಠಿಸುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ. ತ್ರಿಸುಪರ್ಣವು ಯಜುರ್ವೇದದ ಭಾಗ. ಋಗ್ವೇದದ ಶಾಂತಿಸೂಕ್ತಗಳು, ಆ ನೋ ಭದ್ರಾಃ, ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಮಿಮೀತಾಂ, ಶಂನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

ಬ್ರಹ್ಮ ಮೇಧಯಾ । ಮಧು ಮೇಧಯಾ । ಬ್ರಹ್ಮಮೇವ ಮಧು ಮೇಧಯಾ । ಅದ್ಯಾ ನೋ ದೇವ ಸವಿತಃ ಪ್ರಜಾವಥ್ಸಾವೀಸ್ಸೌಭಗಮ್ । ಪರಾದುಷ್ವಪ್ನಿಯಗ್ಂ ಸುವ । ವಿಶ್ವಾನಿ ದೇವ ಸವಿತರ್ದುರಿತಾನಿ ಪರಾಸುವ । ಯದ್ಭದ್ರಂ ತನ್ಮ ಆಸುವ । ಮಧು ವಾತಾ ಋತಾಯತೇ ಮಧು ಕ್ಷರಂತಿ ಸಿಂಧವಃ । ಮಾಧ್ವೀರ್ನಸ್ಸಂತ್ವೋಷಧೀಃ । ಮಧು ನಕ್ತಮುತೋಷಸಿ ಮಧುಮತ್ಪಾರ್ಥಿವಗ್ಂ ರಜಃ । ಮಧು ದ್ಯೌರಸ್ತು ನಃ ಪಿತಾ । ಮಧುಮಾನ್ನೋ ವನಸ್ಪತಿರ್ಮಧುಮಾಗ್ಂ ಅಸ್ತು ಸೂರ್ಯಃ । ಮಾಧ್ವೀರ್ಗಾವೋ ಭವಂತು ನಃ । ಯ ಇಮಂ ತ್ರಿಸುಪರ್ಣ ಮಯಾಚಿತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ದದ್ಯಾತ್ । ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾಂ ವಾ ಏತೇ ಘ್ನನ್ತಿ । ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತ್ರಿಸುಪರ್ಣಂ ಪಠಂತಿ । ತೇ ಸೋಮಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ । ಆ ಸ ಹಸ್ರಾತ್ಪಙ್ಕ್ತಿಂ ಪುನನ್ತಿ । ಓಮ್ ॥

ಬ್ರಹ್ಮ ಮೇಧವಾ । ಮಧು ಮೇಧವಾ । ಬ್ರಹ್ಮಮೇವ ಮಧು ಮೇಧ ವಾ । ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವಾನಾಂ ಪದವೀಃ ಕವೀನಾಮೃಷಿರ್ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಮಹಿಷೋ ಮೃಗಾಣಾಂ । ಶ್ಯೇನೋ ಗೃಧ್ರಾಣಾಗ್ ಸ್ವಧಿತಿರ್ವನಾನಾಗ್ಂ ಸೋಮಃ ಪವಿತ್ರಮತ್ಯೇತಿ ರೇಭನ್ನ್ ।

ಹಗ್ಂಸಶ್ಶುಚಿಷದ್ವಸುರಂತರಿಕ್ಷಸದ್ಧೋತಾ ವೇದಿಷದತಿಥಿರ್ದುರೋಣಸತ್ । ನೃಷದ್ವರ ಸದೃತ ಸದ್ವ್ಯೋಮಸದಬ್ಜಾ ಗೋಜಾ ಋತಜಾ ಅದ್ರಿಜಾ ಋತಂ ಬೃಹತ್ ॥

ಋಚೇ ತ್ವಾ ರುಚೇ ತ್ವಾ ಸಮಿಥ್ಸ್ರವಂತಿ ಸರಿತೋ ನ ಧೇನಾಃ । ಅಂತರ್ಹೃದಾ ಮನಸಾ ಪೂಯಮಾನಾಃ । ಘೃತಸ್ಯ ಧಾರಾ ಅಭಿಚಾಕಶೀಮಿ । ಹಿರಣ್ಯಯೋ

ವೇತ್ರಸೋ ಮಧ್ಯ ಆಸಾಂ । ತಸ್ಮಿಁಥ್ಸುಪರ್ಣೋ ಮಧುಕೃತ್ಕುಲಾಯೀ ಭಜನ್ನಾಸ್ತೇ ಮಧು ದೇವತಾಭ್ಯಃ । ತಸ್ಯಾಸತೇ ಹರಯಸ್ಸಪ್ತತೀರೇ ಸ್ವಧಾಂ ದುಹಾನಾ ಅಮೃತಸ್ಯ ಧಾರಾಂ । ಯ ಇದಂ ತ್ರಿಸುಪರ್ಣಮಯಾಚಿತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ದದ್ಯಾತ್ । ವೀರ ಹತ್ಯಾಂ ವಾ ಏತೇ ಘ್ನನ್ತಿ । ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತ್ರಿಸುಪರ್ಣಂ ಪಠನ್ತಿ । ತೇ ಸೋಮಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ । ಆ ಸ ಹಸ್ರಾತ್ಪಙ್ಕ್ತಿಂ ಪುನನ್ತಿ । ಓಮ್ ॥

ತಸ್ಯೈವಂ ವಿದುಷೋ ಯಜ್ಞಸ್ಯಾತ್ಮಾ ಯಜಮಾನಶ್ಶ್ರದ್ಧಾಪತ್ನೀ ಶರೀರಮಿಧ್ಮಮುರೋ ವೇದಿರ್ಲೋಮಾನಿ ಬರ್ಹಿರ್ವೇದಶ್ಶಿಖಾ ಹೃದಯಂ ಯೂಪಃ ಕಾಮ ಆಜ್ಯಂ ಮನ್ಯುಃ ಪಶುಸ್ತಪೋಽಗ್ನಿರ್ದಮಶ್ಶಮಯಿತಾ ದಕ್ಷಿಣಾವಾಗ್ಘೋತಾ ಪ್ರಾಣ ಉದ್ಗಾತಾ ಚಕ್ಷುರಧ್ವರ್ಯುರ್ಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶ್ರೋತ್ರಮಗ್ನೀದ್ಯಾವದ್ಧ್ರಿಯತೇ ಸಾ ದೀಕ್ಷಾ ಯದಶ್ನಾತಿ ತದ್ಧವಿರ್ಯತ್ಪಿಬತಿ ತದಸ್ಯ ಸೋಮಪಾನಂ ಯದ್ರಮತೇ ತದುಪಸದೋ ಯಥ್ಸಂಚರತ್ಯುಪವಿಶತ್ಯುತ್ತಿಷ್ಠತೇ ಚ ಸಪ್ರವರ್ಗ್ಯೋ ಯನ್ಮುಖಂ ತದಾಹವನೀಯೋ ಯಾ ವ್ಯಾಹೃತಿರಾಹುತಿರ್ಯದಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಂ ತಜ್ಜುಹೋತಿ ಯಥ್ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರತ್ತಿ ತಥ್ಸಮಿಧಂ ಯತ್ಪ್ರಾತರ್ಮಧ್ಯಂದಿನಗ್ಂ ಸಾಯಂ ಚ ತಾನಿ ಸವನಾನಿ ಯೇ ಅಹೋರಾತ್ರೇ ತೇ ದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸೌ ಯೇಽರ್ಧಮಾಸಾಶ್ಚ ಮಾಸಾಶ್ಚ ತೇ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಾನಿ ಯ ಋತವಸ್ತೇ ಪಶುಬಂಧಾ ಯೇ ಸಂವಥ್ಸರಾಶ್ಚ ಪರಿವಥ್ಸರಾಶ್ಚ ತೇಽಹರ್ಗಣಾಸ್ಸರ್ವವೇದಸಂ ವಾ ಏತಥ್ಸತ್ರಂ ಯನ್ಮರಣಂ ತದವಭೃಥ ಏತದ್ವೈ ಜರಾಮರ್ಯಮಗ್ನಿಹೋತ್ರಗ್ಂ ಸತ್ರಂ ಯ ಏವಂ ವಿದ್ವಾನುದಗಯನೇ ಪ್ರಮೀಯತೇ ದೇವಾನಾಮೇವ ಮಹಿಮಾನಂ ಗತ್ವಾಽದಿತ್ಯಸ್ಯ ಸಾಯುಜ್ಯಂ ಗಚ್ಛತ್ಯಥ

ಯೋ ದಕ್ಷಿಣೇ ಪ್ರಮೀಯತೇ ಪಿತೃಣಾಮೇವ ಮಹಿಮಾನಂ ಗತ್ವಾ ಚಂದ್ರಮಸಸ್ಸಾಯುಜ್ಯಗ್ಂ ಸಲೋಕತಾಮಾಪ್ನೋತ್ಯೇ ತೌ ವೈ ಸೂರ್ಯಾ ಚಂದ್ರಮಸೋರ್ಮಹಿಮಾನೌ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನಭಿಜಯತಿ ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮಹಿಮಾನಮಾಪ್ನೋತಿ ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮಹಿಮಾನಮ್ ॥

ಸಹನಾ ವವತು --- ವಿದ್ವಿಷಾವಹೈ ॥ ಓಂ ಶಾಂತಿಶ್ಶಾಂತಿಶ್ಶಾಂತಿಃ ॥

ದಾನಮಂತ್ರಾಃ

ಗೋದಾನಂ :

ಗವಾಮಂಗೇಷು ತಿಷ್ಠಂತಿ ಭುವನಾನಿ ಚತುರ್ದಶ ।

ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾಚ್ಛಿವಂ ಮೇ ಸ್ಯಾದತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ

ಕಪಿಲೇ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಪೂಜನೀಯಾಽಸಿ ರೋಹಿಣಿ ।

ತೀರ್ಥೇ ದೇವಮಯೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಕೃಷ್ಣಧೇನೋ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಶಿವಾತ್ಮಿಕೇ ।

ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ಪಾಪಾನಿ ಕೃಷ್ಣೇನಾಶಯ ಮೇ ಸದಾ ॥

ಗಾವೋ ಮಮಾಗ್ರತಸ್ಸಂತು ಗಾವೋ ಮೇ ಪೃಷ್ಠತಸ್ಸದಾ ।

ಗಾವೋ ಮೇ ಹೃದಯೇ ಸಂತು ಗವಾಂ ಮಧ್ಯೇ ವಸಾಮ್ಯಹಂ ॥

ಉಭಯತೋ ಮುಖೀದಾನಂ (ಗೋದಾನಂ) :-

ಸಾಲಂಕೃತಾಂ ಸಪ್ರಸವಾಂ ಗಾಯತ್ರೀಂ ಯಃ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ।

ವಿಪ್ರಾಯ ವೇದ ವಿದುಷೇ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಂ ಸ ಗಚ್ಛತಿ ॥

ಹೇಮಶೃಂಗ್ರೀಂ ರೌಪ್ಯಖುರಾಂ ಸುಶೀಲಾಂ ವಸ್ತ್ರಸಂಯುತಾಂ ।

ಸಕಾಂಸ್ಯಪಾತ್ರಾಂ ದದ್ಯಾಚ್ಚ ಕ್ಷೀರಿಣೀಂ ಗಾಂ ಸದಕ್ಷಿಣಾಂ ॥

ಯಾವದ್ವತ್ಸಸ್ಯ ಪಾದೌ ದ್ವೌ ಮುಖಂ ಯೋನ್ಯಾಂ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ।

ತಾವದ್ಗೌಃ ಪೃಥಿವೀ ಜ್ಞೇಯಾ ಯಾವದ್ಗರ್ಭಂ ನ ಮುಂಚತಿ ॥

ಸಂಪೂಜ್ಯ ತಾಂ ಸಪ್ರಸವಾಂ ಯಃ ಕರೋತಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ।

ಸಾರ್ಣವಾಂ ಸಕಲಾಂ ಪೃಥ್ವೀಂ ಸಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಕೃದ್ಭವೇತ್ ॥

ಸಂಪೂಜಿತಾಮಿಮಾಂ ಗಾಂ ಯೋ ದದ್ಯಾದುಭಯತೋ ಮುಖೀಂ ।

ಸಾಗರಾಂತ ಮಹೀದಾನ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಲಭೇತ್ಸುಖಂ ॥

ಸಾಲಂಕೃತಾಂ ಗೃಹಾಣೇಮಾಂ ದದಾಮ್ಯುಭಯತೋ ಮುಖೀಂ ।
ವಿಷ್ಣುರೂಪ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಭವಸಾಗರಾತ್ ॥

ಭೂದಾನಂ :

ಸರ್ವೇಷಾಮಾಶ್ರಯೋ ಭೂಮಿಃ ವರಾಹೇಣ ಸಮುದ್ಧೃತಾ ।
ಅನಂತಸಸ್ಯಫಲದಾ ಹ್ಯತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥
ಯಸ್ಮಾದ್ರೋಹಂತಿ ಬೀಜಾನಿ ಕಾಲೇಚೈವ ಮಹೀತಲೇ ।
ತತ್ಪ್ರಸಾದಾಚ್ಚ ಸಕಲಾ ಮಮ ಸಂತು ಮನೋರಥಾಃ ॥
ದಾನಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕನಕಾದೀನಿ ಯಾನಿ ಚ ।
ತಾನಿ ಭೂಮಿ ಪ್ರದಾನಸ್ಯ ಕಲಾಂ ನಾರ್ಹಂತಿ ಷೋಡಶೀಂ ॥

ತಿಲದಾನಂ :-

ಮಹರ್ಷೇರ್ಗಾತ್ರ ಸಂಭೂತಾಃ ಕಾಶ್ಯಪಸ್ಯ ತಿಲಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ।
ತಸ್ಮಾತ್ತಿಲಪ್ರದಾನೇನ ಮಮ ಪಾಪಂ ವ್ಯಪೋಹತು ॥

ಹಿರಣ್ಯದಾನಂ :-

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಗರ್ಭಸ್ಥಂ ಹೇಮಬೀಜಂ ವಿಭಾವಸೋಃ ।
ಅನಂತ ಪುಣ್ಯಫಲದಂ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಆಜ್ಯದಾನಂ :-

ಕಾಮದೇನೋಸ್ಸಮುದ್ಭೂತಂ ಸರ್ವಕ್ರತುಷು ಸಾಧನಂ ।
ದೇವಾನಾಮಾಜ್ಯಮಾಹಾರೋ ಹ್ಯತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ವಸ್ತ್ರದಾನಂ :

ಶೀತವಾತೋಷ್ಣ ಸಂತ್ರಾಣಂ ಲಜ್ಜಾಯಾಃ ರಕ್ಷಣಂ ಪರಂ ।
ದೇಹಾಲಂಕರಣಂ ವಸ್ತ್ರಂ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಧಾನ್ಯದಾನಂ :

ಧನ್ಯಂ ಕರೋತಿ ದಾತಾರಂ ಇಹಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಶಸ್ಯ ತೇ ಧಾನ್ಯಂ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಗುಡದಾನಂ :

ಗುಡಮಿಕ್ಷು ರಸೋದ್ಭೂತಂ ರಸಾನಾಂ ಪರಮಂ ಪದಂ ।
ದಾನೇನಾನೇನ ವೈ ಪ್ರೀತೋ ಹ್ಯತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ರೌಪ್ಯದಾನಂ :

ಪಿತೃಣಾಂ ವಲ್ಲಭಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ವಿಷ್ಣೋರ್ವೈ ಶಂಕರಸ್ಯ ಚ ।
ರಜತಂ ಪಾತು ಮಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಶೋಕ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರಾತ್ ॥

ಲವಣದಾನಂ :

ಅನ್ನಾದ್ಯಾಸ್ಸ್ವದುತಾಂ ಯಾನ್ತಿ ಲವಣೇನ ರಸಾಶ್ಚ ಯೇ ।
ನಿತ್ಯಂ ಲವಣದಾನೇನ ಮಮ ಸಂತು ಮನೋರಥಾಃ ।
ರಸಾನಾಂ ಅಗ್ರಜಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಲವಣಂ ಬಲವರ್ಧನಂ ।
ಆಯುಷ್ಯಂ ವರ್ಧತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಕಂಬಳದಾನಂ :

ಹಿಮನಾಶಕರಂ ಪುಣ್ಯಂ ಕಂಬಳಂ ಬಲವರ್ಧನಂ ।
ದಾನೇನಾನೇನ ಸುಪ್ರೀತೋ ಹ್ಯತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಉದಕದಾನಂ :

ಜಲಂ ಬ್ರಹ್ಮಮಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಜೀವನ ಕಾರಣಂ ।
ಜಲದಾನೇನ ವೈ ಯಸ್ಮಾತ್ ವಾಂಛಿತಂ ಫಲಮಸ್ತು ಮೇ ॥

ತೈಲದಾನಂ :

ತೈಲಂ ತಿಲಸಮುದ್ಭೂತಂ ಸರ್ವಾರಿಷ್ಟ ನಿವಾರಕಂ ।
ತೃಪ್ತಿದಂ ಪುಷ್ಟಿದಂ ಚೈವ ಮಮಾರಿಷ್ಟಂ ಪ್ರಶಾಮ್ಯತು ॥

ನವನೀತದಾನಂ :

ಕ್ಷೀರಾರ್ಣವ ಸಮುದ್ಭೂತಂ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತುಷ್ಟಿಕರಂ ಶುಭಂ ।
ನವನೀತಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಪ್ರೀತಿಂ ಮೇ ದೇಹಿ ಸರ್ವದಾ ॥

ಕ್ಷೀರದಾನಂ :

ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಜೀವನಂ ಕ್ಷೀರಂ ಪಿತೃ ದೇವ ಪ್ರಿಯಂ ಸದಾ ।
ಕಾಂತಿದಂ ಪುಷ್ಟಿದಂ ನಿತ್ಯಂ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಫಲದಾನಂ :

ಫಲಾನಿ ಮಧುರಾಣೀಹಿ ದ್ವಿಜ ದೇವ ಪ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ।
ಅತಸ್ತೇಷಾಂ ಪ್ರದಾನೇನ ಶಾಂತಿರಸ್ತು ಸದಾ ಮಮ ॥

ಛತ್ರದಾನಂ :

ಸಂಪದಾಂ ಭೂಷಣಂ ಛತ್ರಂ ವರ್ಷಾತಪನಿವಾರಣಂ ।
ಅನಂತಪ್ರೀತಿದಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಪಾದುಕಾದಾನಂ :

ಉಪಾನಹೌ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಶಿಲಾಕಂಟಕ ರಕ್ಷಕೌ ।
ಪಾದ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಾಯ ಗೃಹಾಣ ತ್ವಂ ಸುಖಾಯ ಮೇ ॥

ವ್ಯಜನದಾನಂ :

ವ್ಯಜನಂ ವಾಯು ದೈವತ್ಯಂ ಸರ್ವಕಾಲ ಸುಖಪ್ರದಂ ।
ಅಸ್ಯ ದಾನೇನ ವೈ ಶಾಂತಿಃ ಸರ್ವಕಾಲ ಸುಖಪ್ರದಂ ।

ಗೃಹದಾನಂ :

ಇದಂ ಗೃಹಂ ಗೃಹಾಣ ತ್ವಂ ಸರ್ವೋಪಸ್ಕರ ಸಂಯುತಂ ।

ತವ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಸಾದೇನ ಮಮ ಸಂತು ಮನೋರಥಾಃ ॥

ತಾಂಬೂಲದಾನಂ :

ತಾಂಬೂಲಂ ಸುಖದಂ ಲೋಕೇ ಸರ್ವದಾ ಮಂಗಲಪ್ರದಂ ।

ಪ್ರಿಯಂ ಚೈವ ಹಿ ದೇವಾನಾಂ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಮಂಚಕದಾನಂ :

ಮಂಚಕಸ್ಸರ್ವರೋಗಘ್ನಃ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯ ಪ್ರದಾಯಕಃ ।

ಸಂಪ್ರದಾಯೇನ ಮೇ ನಿತ್ಯಂ ಶಾಂತಿರಸ್ತು ಸುರಾಲಯೇ ॥

ಶಯನದಾನಂ :

ಸುಖದಂ ಶಯನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಕೇಶವಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಂ ಸದಾ ।

ದಾನೇನಾನೇನ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ಸರ್ವದಾಽಸ್ತು ಗೃಹೇ ಮಮ ॥

ತಿಲಪಾತ್ರದಾನಂ :

ತಿಲಪಾತ್ರಂ ಸದಾಪುಣ್ಯಂ ಸುವರ್ಣತಿಲಪೂರಿತಂ ।

ದಾನೇನಾನೇನ ಮೇ ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಾರಿಷ್ಟಂ ಪ್ರಶಾಮ್ಯತು ॥

ದೀಪಾದಾನಂ :

ದೀಪೋ ಜ್ಞಾನಪ್ರದೋ ನಿತ್ಯಂ ದೇವತಾನಾಂ ಪ್ರಿಯಸ್ಸದಾ ।

ದಾನೇನಾಽಸ್ಯ ಭವೇತ್ಸೌಖ್ಯಂ ಶಾಂತಿರ್ಮೇ ವಾಂಛಿತಂ ಫಲಂ ॥

ಸೋಪಸ್ಕರ ಶಯ್ಯಾದಾನಂ :

ಧೂಪದೀಪಾನ್ವಿತಂ ಭವ್ಯಂ ಭಾಜನಂ ಕಾಂಸ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಂ ।
ಮಂಚಸ್ಯೋಭಯತೋ ದಿವ್ಯಂ ವ್ಯಜನಂ ಚ ಸುಗಂಧಿಕಂ ॥
ಸಜಲೇ ಕಲಶಂ ದಂಡಂ ವೈಣವಂ ಚ ಯಥಾ ತಥಂ ।
ಸ್ಥಾಪಯೇಚ್ಚಿರಸೋ ಭಾಗೇ ಪಾದದೇಶೇಪ್ಯುಪಾನಹೌ ॥
ಕರ್ಪೂರೈಲಾ ಲವಂಗಾದಿ ದ್ರವ್ಯಂ ಪ್ರೀತಿಕರಂ ಶುಭಂ ।
ಸಿಂದೂರಾಂಜನ ಕಸ್ತೂರೀ ಹರಿದ್ರಾ ಕುಂಕುಮಾಂಬರಂ ॥
ಸಕಂಚುಕಂ ತಥಾಸ್ವಾದ್ಯಂ ವಿನ್ಯಸೇದ್ಭಾಜನೇ ಶುಭೇ ।
ಪುರತೋ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿ ತಥಾ ಚೈವಾಽಸನಂ ನ್ಯಸೇತ್ ॥
ಪೃಷ್ಠದೇಶೇ ತು ವೈ ಛತ್ರಂ ನ್ಯಸೇತ್ಪೂಜಾಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ।
ತತೋ ವಿಪ್ರಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ದಾನಂ ದದ್ಯಾದ್ಯಥೋಚಿತಂ ॥
ಶೋಭನಂ ಮಂಚಕಂ ನವ್ಯಂ ಪಟೇನೈವ ಸಮಾವೃತಂ ।
ಪ್ರಸಾರ್ಯಾಽಥ ನವಂ ತತ್ರ ಕಶಿಪುಂ ಚೋಪಬರ್ಹಣಂ ॥
ಉಪಸ್ಕಾರ ಸಮಾಯುಕ್ತಾ ನಾನಾರತ್ನೋಪಶೋಭಿತಾ ।
ಪುಷ್ಪ ತಾಂಬೂಲ ಸಹಿತಾ ನಾನಾ ಪರಿಮಳಾನ್ವಿತಾ ॥
ಮೃದುನಿರ್ಬೀಜ ಕಾರ್ಪಾಸ ಪೂರಿತಾ ಚ ಶುಭಾವಹಾ ।
ಶಯ್ಯಾಸಾವಾಸನೋ ಮೂರ್ತಿಃ ಗೌರೀಶಂಕರಯೋಃ ಪ್ರಿಯಾ ॥

ದಂಡದಾನಂ :

ಭವನಾಶಕರೋ ದಂಡೋ ವೈಣವೋ ದೇವನಿರ್ಮಿತಃ ।
ದಾನೇನಾನೇನ ವೈ ತಸ್ಯ ಶಾಂತಿರಸ್ತು ಸದಾ ಮಮ ॥

ಸಾಲಗ್ರಾಮದಾನಂ :

ಸಾಲಗ್ರಾಮಶಿಲಾಪುಣ್ಯಾ ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರದಾಯಿನಿ ।

ಸಾಲಗ್ರಾಮ ಪ್ರದಾನೇನ ಮಮ ಸಂತು ಮನೋರಥಾಃ ॥

ಚಕ್ರಾಂಕನ ಸಮಾಯುಕ್ತಾ ಸಾಲಗ್ರಾಮ ಶಿಲಾ ಶುಭಾ ।

ದಾನೇನ್ಯೆವ ಭವೇತ್ತಸ್ಯಾಃ ಉಭಯೋರ್ವಾಂಛಿತಂ ಫಲಂ ॥

ನವಗ್ರಹದಾನಾನಿ

ಗೋಧೂಮದಾನಂ :

ಧಾನ್ಯ ಚೂಡಾಮಣಿರ್ಜಂಬೂದ್ವೀಪ ಗೋಧೂಮ ಸಂಜ್ಞಕಃ ।

ಗ್ರಂಥಿರ್ವಚನ ಸೌಖ್ಯಾನಾಂ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಅಥವಾ

ಗೋಧೂಮಾಸ್ಸರ್ವಜಂತೂನಾಂ ಬಲಂ ಪುಷ್ಟಿವಿವರ್ಧನಂ ।

ತಸ್ಮಾದಸ್ಯಪ್ರದಾನೇನ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ತಂಡುಲದಾನಂ :

ತಂಡುಲಾಃ ವೈಶ್ವದೇವತ್ಯಾಃ ಪಾಕೇನಾನ್ನಂ ಪಚಂತಿ ಯೇ ।

ತಸ್ಮಾತ್ತಂಡುಲದಾನೇನ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಆಢಕದಾನಂ :

ಆಢಕಾಸ್ಸರ್ವಜಂತೂನಾಂ ಬಲಂ ಪುಷ್ಟಿವಿವರ್ಧನಂ ।

ತಸ್ಮಾದಸ್ಯಪ್ರದಾನೇನ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಮುದ್ಗದಾನಂ :

ಮುದ್ಗಬೀಜಾನಿ ವೈ ಯಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಿಯಾಣಿ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಃ ।
ತಸ್ಮಾದಸ್ಯಪ್ರದಾನೇನ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಚಣಕದಾನಂ :

ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರೇರ್ಧಾರ ಸಮಯೇ ಹರಿರಕ್ಷಿತಾಃ ।
ಚಣಕಾಸ್ಸರ್ವಪಾಪಘ್ನಾಃ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ನಿಷ್ಪಾವದಾನಂ :

ನಿಷ್ಪಾವಾ ನಿರ್ಮಿತಾಃ ಪೂರ್ವ ಲೋಕಾನಾಂ ಚ ಹಿತಾಯ ವೈ ।
ದಾನೇನಾನೇನ ವೈ ಯಸ್ಮಾತ್ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ತಿಲದಾನಂ :

ತಿಲಾಃ ಕಾಶ್ಯಪ ಸಂಭೂತಾಃ ತಿಲಾಃ ಪಾಪಹರಾಶ್ಶುಭಾಃ ।
ತಿಲದಾನಾದಸಹ್ಯಂ ಮೇ ಪಾಪಂ ನಾಶಯ ಕೇಶವ ॥

ಮಾಷದಾನಂ :

ಯಸ್ಮಾದ್ದೇವ ಹಿತಾರ್ಥಾಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ದೇಹ ಸಮುದ್ಭವಾಃ ।
ಪಿತೃತೃಪ್ತಿಕರಾ ಮಾಷಾಃ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತು ಶುಭಾಂ ಗತಿಂ ॥

ಕುಳುತ್ಥದಾನಂ :

ಅಗ್ನಿಗರ್ಭೋದ್ಭವಾಮ್ಯಾಃ ಬಲಾರೋಗ್ಯ ಯಶಃಪ್ರದಾಃ ।
ಕುಳುತ್ಥಾಸ್ಸರ್ವಪಾಪಘ್ನಾಃ ಅತಶ್ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

(ನವಗ್ರಹಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗಿಟ್ಟು ಧಾರೆಯೆರೆಯುವುದಾದರೆ)

ಗೋಧೂಮಾಸ್ತಂಡುಲಾಃಖಲ್ವಾಃ ಮುದ್ಗಾಶ್ಚಣಕ ಬರ್ಬರಾಃ ।
ತಿಲ ಮಾಷ ಕುಳುತ್ಥಾಶ್ಚ ನವಧಾನ್ಯಾನಿ ಕೀರ್ತಿತಂ ॥

ಇಮಾನಿ ನವಗ್ರಹಧಾನ್ಯ ದಾನಾನಿ ಸದಕ್ಷಿಣಾನಿ ಸತಾಂಬೂಲಾನಿ ಆದಿತ್ಯಾದಿ ನವಗ್ರಹ ಪ್ರೀತಿಂ ಕಾಮಯಮಾನಃ ಸಂಪ್ರದದೇ ನ ಮಮ ॥

ಕಲಶವಸ್ತ್ರಪ್ರತಿಮಾದಾನಂ :

ಕಲಶಂ ಪ್ರತಿಮಾಂ ವಸ್ತ್ರಂ ತಾಂಬೂಲಂ ಚ ಸದಕ್ಷಿಣಂ ।

ತುಭ್ಯಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಯಥೋಕ್ತ ಫಲದೋ ಭವ ॥

ಇದಂ ಕಲಶವಸ್ತ್ರಪ್ರತಿಮಾದಾನಂ ಸದಕ್ಷಿಣಾಕಂ ಸತಾಂಬೂಲಂ ಮಯಾಕೃತ ಜಪ-ಹೋಮ ಕರ್ಮಸಾಂಗತಾ ಫಲಸಿದ್ಧಿಂ ಕಾಮಾಯಮಾನಃ ತುಭ್ಯಮಹಂ ಸಂಪ್ರದದೇ ನ ಮಮ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಸಂಕಲ್ಪಃ

ಆಚಮ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ಶುಭತಿಥೌ ಮಮೋಪಾತ್ತ---ರ್ಥಂ, ಮಯಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ್ವಾರಾ ವಾ, ಋತ್ವಿಙ್ಮುಖೇನ ವಾ ಕೃತ, ಕಾರಿತ --- ಕರ್ಮಸಾಂಗತಾ ಫಲಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಆವಾಹಿತ ದೇವತಾ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನೀ ಭೋಜನಂ ಕಾರಯಿಷ್ಯೇ ॥

ನವಗ್ರಹಜಪ ಸಂಕಲ್ಪಃ

ಆಚಮ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ಏವಂಗುಣೇತ್ಯಾದಿ ಶುಭತಿಥೌ ಮಮ ಉಪಾತ್ತದುರಿತ---ರ್ಥಂ, ನಕ್ಷತ್ರೇ, ರಾಶೌ, ಜಾತಸ್ಯ, ಗೋತ್ರೋದ್ಭವಸ್ಯ, ಶರ್ಮಣಃ ಮಮ ಸಕುಟುಂಬಸ್ಯ, ಸಪುತ್ರಕಸ್ಯ, ಸಪುತ್ರೀಕಸ್ಯ, ಸಭ್ರಾತೃವರ್ಗಸ್ಯ ಚ ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರ ಜನ್ಮರಾಶಿವಶಾತ್, ನಾಮನಕ್ಷತ್ರ ನಾಮರಾಶಿವಶಾತ್, ಅಂಗಗ್ರಹವಶಾತ್, ಭಾವಗ್ರಹವಶಾತ್, ಕಾಲಚಕ್ರವಶಾತ್, ಉಪಗ್ರಹವಶಾತ್, ಗೋಚಕ್ರವಶಾತ್, ಮಹಾದಶಾ, ಅಂತರ್ದಶಾ, ಅಂತರಾಂತರ್ದಶಾ, ಸೂಕ್ಷ್ಮದಶಾ, ಪ್ರಾಣದಶಾ, ಲತ್ತೋಪಲತ್ತದಶಾವಶಾತ್, ಲಗ್ನ, ಹೋರಾ, ದ್ರೇಕ್ಕಾಣ, ನವಾಂಶ, ದ್ವಾದಶಾಂಶ, ತ್ರಿಂಶಾಂಶವಶಾತ್, ಜನ್ಮಾನುಜನ್ಮತ್ರಿಜನ್ಮವಶಾತ್, ಅಂಗಾರಕವೇಧಾ, ಜನ್ಮ ಕರ್ಮ, ಸಾಂಘಾತಿಕ, ಸಾಮುದಾಯಿಕ, ಸಂವತ್ಸರಗ್ರಹ, ಋತುಗ್ರಹ, ಮಾಸಗ್ರಹ, ಕ್ಷಣಿಕಗ್ರಹ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕಗ್ರಹೈಃ, ತೈಸ್ಯೈರ್ಗ್ರಹೈಃ ಪ್ರದೀಪ್ಯಮಾನ ಅಶುಭಸಂಚಾರ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ, ರಾಜದ್ವಾರೇ ಕಟಂಕದೋಷ ನಿವೃತ್ಯರ್ಥಂ, ಭೌಮಾಂತರಿಕ್ಷ ದಿವ್ಯಮಹೋತ್ಪಾದಾದಿ, ದುಸ್ಸ್ವಪ್ನ ದುಶ್ಶಕುನ ದುರ್ನಿಮಿತ್ತಾದಿಭಿಃ ಯೋದೋಷಃ ಸಮಜನಿ ತದ್ದೋಷ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ ಸಕುಟುಂಬಸ್ಯ ಮಮ ಶರೀರೇ ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಕುಷ್ಠ ಪಾಂಡುತಾಪ ಅಪಸ್ಮಾರ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾದಿ ಸಮಸ್ತ ರೋಗೋಪದ್ರವ ನಿವೃತ್ಯರ್ಥಂ, ಮಮ ಗೃಹೇ ಸಮಸ್ತವಿಧ ಪೈಶಾಚಿಕಬಾಧಾ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಶಾಕಿಣೀಡಾಕಿನ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತ ದುಷ್ಟಗ್ರಹ

ನಿವಾರಣಾರ್ಥಂ, ಸಕುಟುಂಬಸ್ಯ ಮಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಧಿಭೌತಿಕ ಆಧಿದೈವಿಕ ತಾಪತ್ರಯ ನಿವಾರಣಾರ್ಥಂ, ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರೇಷು ಸಕುಟುಂಬೇಣ ಮಯಾಕೃತ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಶು ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸರ್ಪಹತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತಪೀಡಾ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ, ಮಯಾಕೃತ ಸುರಾಪಾನ ಸ್ವರ್ಣಸ್ತೇಯ ಗುರುದಾರಗಮನ ನಿಷಿದ್ಧ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಾದಿ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ, ನಿಷಿದ್ಧಭೋಜನ ಅಪ್ರತಿಗ್ರಹಾದಿ ಸಮಸ್ತದೋಷ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ, ಯೇ ಯೇ ಗ್ರಹಾಃ ಅರಿಷ್ಟಸ್ಥಾನೇಷು ಸ್ಥಿತಾಃ ತೇಷಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಶುಭಫಲಾವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ಯೇ ಯೇ ಗ್ರಹಾಃ ಶುಭಸ್ಥಾನೇಷು ಸ್ಥಿತಾಃ ತೇಷಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಅತಿಶಯ ಶುಭಫಲಾವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ಆದಿತ್ಯಾದಿ ನವಗ್ರಹಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಆದಿತ್ಯಾದಿ ನವಗ್ರಹ ಜಪಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ನವಗ್ರಹ ಸ್ತೋತ್ರಂ

ಸೂರ್ಯ:- ಜಪಾಕುಸುಮ ಸಂಕಾಶಂ ಕಾಶ್ಯಪೇಯಂ ಮಹಾದ್ಯುತಿಮ್ ।
ತಮೋಽರಿಂ ಸರ್ವಪಾಪಘ್ನಂ ಪ್ರಣತೋಽಸ್ಮಿ ದಿವಾಕರಮ್ ॥

ಚಂದ್ರ:- ದಧಿ ಶಂಖ ತುಷಾರಾಭಂ ಕ್ಷೀರೋದಾರ್ಣವ ಸಂಭವಮ್ ।
ನಮಾಮಿ ಶಶಿನಂ ಸೋಮಂ ಶಂಭೋರ್ಮುಕುಟಭೂಷಣಮ್ ॥

ಕುಜ:- ದರಣೀ ಗರ್ಭಸಂಭೂತಂ ವಿದ್ಯುತ್ಕಾಂತಿಸಮಪ್ರಭಮ್ ।
ಕುಮಾರಂ ಶಕ್ತಿಹಸ್ತಂ ತಂ ಮಂಗಲಂ ಪ್ರಣಮಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಬುಧ:- ಪ್ರಿಯಂಗುಕಲಿಕಾಶ್ಯಾಮಂ ರೂಪೇಣಾಪ್ರತಿಮಂ ಬುಧಮ್ ।
ಸೌಮ್ಯಂ ಸೌಮ್ಯಗುಣೋಪೇತಂ ತಂ ಬುಧಂ ಪ್ರಣಮಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಗುರು:- ದೇವಾನಾಂ ಚ ಋಷೀಣಾಂ ಚ ಗುರುಂ ಕಾಂಚನ ಸನ್ನಿಭಮ್ ।
ಬುದ್ಧಿಭೂತಂ ತ್ರಿಲೋಕೇಶಂ ತಂ ನಮಾಮಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮ್ ॥

ಶುಕ್ರ:- ಹಿಮ ಕುಂದ ಮೃಣಾಲಾಬಂ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಪರಮಂ ಗುರುಮ್ ।
ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವಕ್ತಾರಂ ಭಾರ್ಗವಂ ಪ್ರಣಮಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಶನಿ:- ನೀಲಾಂಜನ ಸಮಾಭಾಸಂ ರವಿಪುತ್ರಂ ಯಮಾಗ್ರಜಮ್ ।
ಛಾಯಾ ಮಾರ್ತಾಂಡಸಂಭೂತಂ ತಂ ನಮಾಮಿ ಶನೈಶ್ಚರಮ್ ॥

ರಾಹು:- ಅರ್ಧಕಾಯಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಂ ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯ ವಿಮರ್ದನಮ್ ।
ಸಿಂಹಿಕಾಗರ್ಭಸಂಭೂತಂ ತಂ ರಾಹುಂ ಪ್ರಣಮಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಕೇತು:- ಪಲಾಶಪುಷ್ಪ ಸಂಕಾಶಂ ತಾರಕಾಗ್ರಹ ಮಸ್ತಕಮ್ ।
ರೌದ್ರಂ ರೌದ್ರಾತ್ಮಕಂ ಘೋರಂ ತಂ ಕೇತುಂ ಪ್ರಣಮಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಇತಿ ವ್ಯಾಸ ಮುಖೋದ್ಗೀತಂ ಯಃ ಪಠೇತ್ಸುಸಮಾಹಿತಃ ।
ದಿವಾ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರಾತ್ರೌ ವಿಘ್ನಶಾಂತಿರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥

ನರನಾರೀ ನೃಪಾಣಾಂ ಚ ಭವೇದ್ದುಸ್ವಪ್ನನಾಶನಂ ।
ಐಶ್ವರ್ಯಮತುಲಂ ತೇಷಾಮಾರೋಗ್ಯಂ ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನಂ ॥

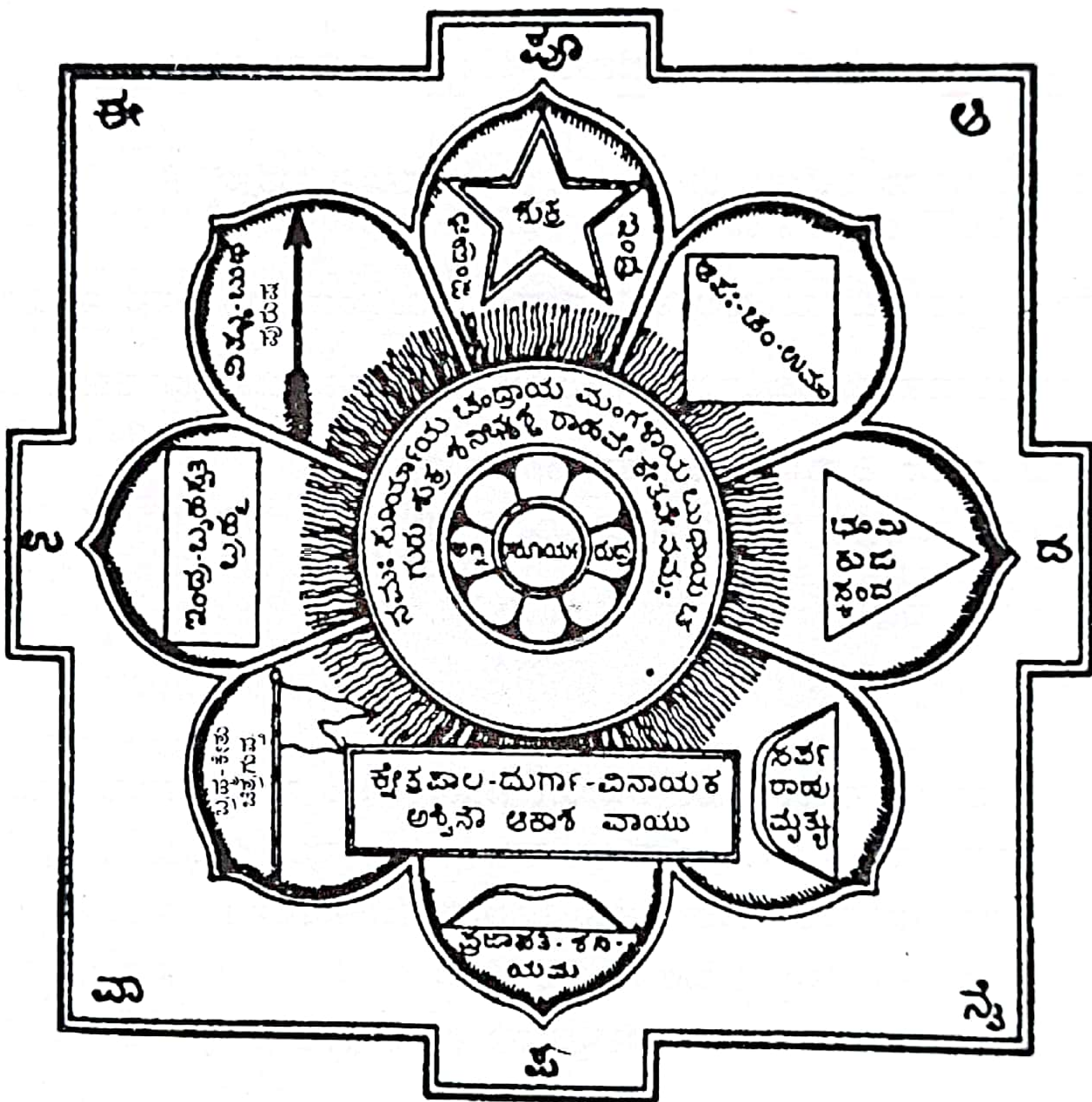
ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಜಾಃ ಪೀಡಾಸ್ತಸ್ಕರಾಗ್ನಿ ಸಮುದ್ಭವಾಃ ।
ತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಶಮಂ ಯಾಂತಿ ವ್ಯಾಸೋ ಬ್ರೂತೇ ನ ಸಂಶಯಃ ॥

ಇತಿ ವೇದವ್ಯಾಸಕೃತಂ ನವಗ್ರಹಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ॥

ಗ್ರಹ	ಧಾನ್ಯ	ಸಮಿತ್ತು	ಮಂಡಲ	ಅಕ್ಷತೆ	ವಸ್ತ್ರ	ನೈವೇದ್ಯ	ಸ್ಥಾನ	ಮುಖ
ರವಿ	ಗೋಧಿ	ಎಕ್ಕೆ (ಅರ್ಕ)	ವರ್ತುಲ	ರಕ್ತ	ರಕ್ತ	ಗುಡಾನ್ನ	ಮಧ್ಯ	ಪೂರ್ವ
ಚಂದ್ರ	ಅಕ್ಕಿ	ಮುತ್ತುಗ (ಪಾಲಾಶ)	ಚ ತುರಶ್ರ	ಶುಕ್ಲ	ಶುಕ್ಲ	ಘೃತಪಾಯಸ	ಆಗ್ನೇಯ	ಪಶ್ಚಿಮ
ಕುಜ	ತೊಗರಿ	ಕಗ್ಗಲಿ (ಕದಿರ)	ತ್ರಿಕೋಣ	ರಕ್ತ	ರಕ್ತ	ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನ	ದಕ್ಷಿಣ	ದಕ್ಷಿಣ
ಬುಧ	ಹೆಸರು	ಉತ್ತರಣೆ (ಅಪಾಮಾರ್ಗ)	ಬಾಣ	ಹರಿತ	ಪೀತ	ಕ್ಷೀರಾನ್ನ	ಈಶಾನ್ಯ	ಉತ್ತರ
ಗುರು	ಕಡಲೆ	ಅರಳಿ (ಅಶ್ವತ್ಥ)	ದೀರ್ಘ ಚತುರಶ್ರ	ಹರಿತ	ಪೀತ	ದಧ್ಯನ್ನ	ಉತ್ತರ	ಉತ್ತರ
ಶುಕ್ರ	ಅವರೆ	ಅತ್ತಿ (ಔದುಂಬರ)	ಪಂಚಕೋಣ	ಶುಕ್ಲ	ಶುಕ್ಲ	ಘೃತಾನ್ನ	ಪೂರ್ವ	ಪೂರ್ವ
ಶನಿ	ಎಳ್ಳು	ಬನ್ನಿ (ಶಮೀ)	ಧನು	ಕೃಷ್ಣ	ಕೃಷ್ಣ	ಮಾಷತಿಲಾನ್ನ	ಪಶ್ಚಿಮ	ಪಶ್ಚಿಮ
ರಾಹು	ಉದ್ದು	ಗರಿಕೆ (ದೂರ್ವಾ)	ಶೂರ್ಪ	ಕೃಷ್ಣ	ಕೃಷ್ಣ	ತಂಡುಲ ಪಾಯಸ	ಪಾಯಸ	ನೈಋತ್ಯ
ಕೇತು	ಹುರಳಿ	ದರ್ಭೆ (ಕುಶ)	ಧ್ವಜ	ಚಿತ್ರ	ಧೂಮ್ರ	ಚಿತ್ರಾನ್ನ	ವಾಯುವ್ಯ	ದಕ್ಷಿಣ

ಶ್ರೀಃ

ಗ್ರಹದೇವತಾ ಮಂಡಲ

ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರಾಃ

ಆಚಮ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ಶುಭತಿಥೌ, ಮಮೋಪಾತ್ತದುರಿತಕ್ಷಯದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ, ಸಕುಟುಂಬಸ್ಯ ಮಮ ಶ್ರೀಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ದ್ವಾದಶ ನಮಸ್ಕಾರಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ॥ ಜಲಪಾತ್ರೇ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾನ್ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ।

ಧ್ಯಾನಂ ॥ ಆಕೃಷ್ಣೇನ ಹಿರಣ್ಯಸ್ತೂಪಸ್ಸವಿತಾತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಸೂರ್ಯಧ್ಯಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಆ ಕೃಷ್ಣೇನ ರಜಸಾ ವರ್ತಮಾನೋ ನಿವೇಶಯನ್ನಮೃತಂ ಮರ್ತ್ಯಂ ಚ ।
ಹಿ ರಣ್ಯಯೇನ ಸವಿತಾ ರಥೇನಾ ದೇವೋ ಯಾತಿ ಭುವನಾನಿ ಪಶ್ಯನ್ ॥

ಧ್ಯೇಯಸ್ಸದಾ ಸವಿತೃಮಂಡಲ ಮಧ್ಯವರ್ತೀ ನಾರಾಯಣಸ್ಸರಸಿಜಾಸನ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಃ ।
ಕೇಯೂರವಾನ್ ಮಕರಕುಂಡಲವಾನ್ ಕಿರೀಟೀ ಹಾರೀಹಿರಣ್ಮಯವಪುರ್ಧೃತಶಂಖಚಕ್ರಃ ॥

ತೇಜೋರಾಶಿಂ ಶ್ರಿಯಾಯುಕ್ತಂ ತಪ್ತಕಾಂಚನ ಸನ್ನಿಭಂ ।
ಕಿರೀಟಿನಂ ಪದ್ಮನೇತ್ರಂ ಪದ್ಮರಾಗವಿಭೂಷಿತಂ ॥

ಪದ್ಮಾಸನಂ ಪದ್ಮಕರಂ ಪದ್ಮಗರ್ಭ ಸಮದ್ಯುತಿಮ್ ।
ಸಪ್ತಾಶ್ವರಥಮಾರೂಢಂ ದ್ವಿಭುಜಂ ವರದಂ ರವಿಂ ॥

ಓಂ ಮಿತ್ರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ರವಯೇ ನಮಃ । ಓಂ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ।
ಓಂ ಭಾನವೇನಮಃ । ಓಂ ಖಗಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪೂಷ್ಣೇ ನಮಃ ।
ಓಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಮರೀಚಯೇ ನಮಃ ।
ಓಂ ಆದಿತ್ಯಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸವಿತ್ರೇ ನಮಃ ।
ಓಂ ಅರ್ಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಭಾಸ್ಕರಾಯ ನಮಃ ।

ಮಿತ್ರ ರವಿ ಸೂರ್ಯ ಭಾನು ಖಗ ಪೂಷ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಮರೀಚ್ಯಾದಿತ್ಯ ಸವಿತ್ರ ಅರ್ಕ ಭಾಸ್ಕರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

ವಿನತಾತನಯೋ ದೇವಃ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷೀ ಸುರೇಶ್ವರಃ ।
ಸಪ್ತಾಶ್ವಸ್ಸಪ್ತರಜ್ಜುಶ್ಚ ಅರುಣೋ ಮೇ ಪ್ರಸೀದತು ॥

ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಣೇ ಅರುಣಾಯ ನಮಃ ॥

ಆದಿತ್ಯಸ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರಂ ಯೇ ಕುರ್ವಂತಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ।

ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಹಸ್ರೇಷು ದಾರಿದ್ರ್ಯಂ ನೋಪಜಾಯತೇ ॥

ಅನೇನ ದ್ವಾದಶ ನಮಸ್ಕಾರಾಖ್ಯೇನ ಕರ್ಮಣಾ ಭಗವಾನ್ ಸವಿತಾ ಶ್ರೀಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ॥

ಪಂಚಾಂಗ ಶುದ್ಧಿ

ಜಾತಕರ್ಮ :

ಜಾತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ, ಆಶೌಚವು ಕಳೆದ ತರುವಾಯ ಹನ್ನೊಂದು ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಹನ್ನೊಂದು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಜಾತಾಶೌಚವಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ದರೂ ಸ್ನಾನವಾಗುವವರೆಗೂ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿಲ್ಲ.

ನಾಮಕರಣ :

ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಹನ್ನೊಂದು ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅನೂರಾಧಾ, ಪುನರ್ವಸು, ಮುಖ, ಮೃಗಶಿರ, ರೇವತಿ, ಹಸ್ತ, ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ಹಾಗು ಸ್ಥಿರರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ, ಪೂರ್ಣಿಮಾ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ನವಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಷ್ಟಮಶುದ್ಧಿ ಇರುವಾಗಲೂ, ಸೋಮ, ಮಂಗಳ, ಬುಧ, ಗುರು, ಶುಕ್ರವಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾಲವು.

ಅನ್ನಪ್ರಾಶನ :

ಅನ್ನಪ್ರಾಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ 6, 8, 10ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ವರ್ಷಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಾದಿದೋಷಗಳಿಲ್ಲದಿರುವಾಗಲೂ, ಪುನರ್ವಸು, ಮೃಗಶಿರ, ಧನಿಷ್ಠಾ, ಪುಷ್ಯ, ಹಸ್ತ, ಸ್ವಾತೀ, ಅಶ್ವಿನಿ, ಅನೂರಾಧ, ಶ್ರವಣ, ಶತಭಿಷ, ಉತ್ತರ, ಉತ್ತರಾಷಾಢ, ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರ, ಚಿತ್ತ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದಶಮಶುದ್ಧಿಯಿರುವಾಗಲೂ, ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾಲವು.

ಯಾವುದೊಂದು ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರ ಯೋಗಕರಣಯುಕ್ತವಾದ ಶುಭದಿನವನ್ನು ನೋಡಿ ಆದಿನ ಆಚರಿಸುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ದಿನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ.

ಚೌಲಕರ್ಮ :

ಚೌಲಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂರು ಅಥವಾ ಐದನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿ, ಗುರು ಶುಕ್ರಾಸ್ತಗಳಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಿನಿ, ಮೃಗಶಿರ, ಪುನರ್ವಸು, ಪುಷ್ಯ, ಹಸ್ತ, ಚಿತ್ತ, ಸ್ವಾತಿ, ರೋಹಿಣಿ, ಶತಭಿಷ, ಉತ್ತರ, ಉತ್ತರಾಷಾಢ, ಶ್ರವಣ, ಧನಿಷ್ಠಾ, ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರ, ರೇವತಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತೇ ನಡೆಸಬೇಕು. ಚಂದ್ರ, ಬುಧ, ಗುರು, ಶುಕ್ರವಾರಗಳು, ಶುಭಾಂಶಗಳು, ಕಟಕ, ಕನ್ಯಾ, ಮಿಥುನ, ತುಲ, ವೃಷಭ, ಮಕರ, ಮೀನ ಲಗ್ನಗಳು ಪ್ರಶಸ್ತಕಾಲವಾಗಿದೆ.

ಉಪನಯನ :

ಅಶ್ವಿನಿ, ರೋಹಿಣಿ, ಮೃಗಶಿರ, ಪುನರ್ವಸು, ಪುಷ್ಯ, ಉತ್ತರ, ಹಸ್ತ, ಚಿತ್ತ, ಸ್ವಾತಿ, ಅನೂರಾಧ, ಉತ್ತರಾಷಾಢ, ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರ, ರೇವತಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸೋಮ, ಮಂಗಳ, ಬುಧ, ಗುರು, ಶುಕ್ರವಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮೇಷ, ವೃಷಭ, ಮಿಥುನ, ಕಟಕ, ತುಲಾ, ಕುಂಭರಾಶಿಗಳಲ್ಲೂ, ಅಷ್ಟಮಶುದ್ಧಿಯಿರುವಾಗಲೂ, ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಉಪನಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುವು ಉಚ್ಚ, ಸ್ವಕ್ಷೇತ್ರ, ಮೂಲತ್ರಿಕೋಣ ಮತ್ತು ಮಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹಾಗು ಆ ರಾಶಿಗಳ ಜನ್ಮ, ಅಷ್ಟಮ, ತೃತೀಯ, ಚತುರ್ಥ, ದಶಮ, ದ್ವಾದಶ, ರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶುಭಪ್ರದವು.

ಏಕಾದಶೀ, ದ್ವಾದಶೀ, ತ್ರಯೋದಶೀ, ಚತುರ್ದಶೀ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೇ ಈ ಐದು ತಿಥಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ತಿಥಿಗಳು ಶುಭ.

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ದಶಮಿಯ ನಂತರ ಏಳು ದಿನಗಳೂ ಮತ್ತು ಅನಧ್ಯಾಯದ ದಿನಗಳೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಘಗರ್ಜನ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉಪನಯನದಲ್ಲಿ ವರ್ಜ್ಯವು.

ಉಪಾಕರ್ಮ :

''ಓಷಧೀನಾಂ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೇ ಶ್ರವಣೇನ ಶ್ರಾವಣಸ್ಯ । ಪಂಚಮ್ಯಾಂ ಹಸ್ತೇನ ವಾ'' । ಎಂದು ಸೂತ್ರಕಾರರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ''ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಶ್ರಾವಣಮಾಸ, ಶ್ರಾವಣ ಶುಕ್ಲಪಂಚಮಿ ಮತ್ತು ಶ್ರಾವಣ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ದಿನ'' ಎಂದು ಮೂರು ಕಾಲಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಣವು ಹಿಡಿದರಾಗಲೀ, ಆಶೌಚಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಮೌಢ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳಿದ್ದರಾಗಲೀ ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆಶ್ವಲಾಯನ ಸ್ಮೃತಿರತ್ನದಲ್ಲಿ "ಅಧ್ವರ್ಯೂಣಾಂ ಬಹ್ವೃಚಾನಾಂ ವರ್ಷಾಸ್ವೇವ ವಿಧೀಯತೇ । ಮಲಮಾಸಾದಿದೋಷಾಣಾಂ ಉದ್ಭವೇತು ಶರತ್ಸ್ವಪಿ । ಅಧ್ವರ್ಯುರ್ಭಿರ್ಬಹ್ವೃಚೈಶ್ಚ ಕಾರ್ಯೈರ್ವಸ್ಯಾದುಪಾಕೃತಿಃ" ॥ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆಪಸ್ತಂಬರಿಗೂ ಆಶ್ವಲಾಯನರಿಗೂ ಕೂಡ ವರ್ಷಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಉಪಾಕರ್ಮವು ನಡೆಯಬೇಕು. ಮಲಮಾಸಾದಿ ದೋಷಗಳು ಬಂದರೆ ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಆಶ್ವೀಜ ಕಾರ್ತೀಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಸರ್ವಥಾ ಕರ್ಮಲೋಪವಾಗಬಾರದು.

ಇದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಲೋಪವಾಗದಂತೆ ವರ್ಷಋತು ಅಥವಾ ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ವ್ರತಚತುಷ್ಟಯ :

ಚೌಲಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಇದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮಾವರ್ತನೆ :

ಪುಷ್ಯ, ಪುನರ್ವಸು, ಮೃಗಶಿರ, ಹಸ್ತ, ಉತ್ತರ, ಉತ್ತರಾಷಾಢ, ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರ, ಅನೂರಾಧ, ರೋಹಿಣಿ, ರೇವತಿ, ಶ್ರವಣ, ಈ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ, ಬಾನು, ಸೋಮ, ಬುಧ, ಗುರು, ಶುಕ್ರವಾರಗಳೂ, ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿವೆ. ರಿಕ್ತತಿಥಿಗಳೂ, ನವಮಿ, ಚತುರ್ಥೀ, ಚತುರ್ದಶೀ, ಪೂರ್ಣಿಮಾ, ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ, ಅಷ್ಟಮೀ ತಿಥಿಗಳೂ ಪ್ರಶಸ್ತಗಳಲ್ಲ.

ವಿವಾಹ :

"ಉದಗಯನ ಆಪೂರ್ಯಮಾಣ ಪಕ್ಷೇ ಕಲ್ಯಾಣೇ ನಕ್ಷತ್ರೇ ಚೌಲಕರ್ಮೋಪನಯನ ಗೋದಾನ ವಿವಾಹಾಃ" ಎಂದು ಸೂತ್ರಕಾರರೂ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೂ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಉತ್ತರಾಯಣ, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ, ಮಂಗಳಕರವಾದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಚೌಲ, ಉಪನಯನ, ಗೌದಾನಿಕಕರ್ಮ, ವಿವಾಹಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮಾಘ, ಫಾಲ್ಗುಣ, ವೈಶಾಖ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸಗಳು ಉತ್ತಮ. ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸಗಳು ಮಧ್ಯಮ.

ಮೇಷ, ವೃಷಭ, ಮಿಥುನ, ಕುಂಭ, ಮಕರ, ವೃಶ್ಚಿಕ ಈ ರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರುವಾಗಲೂ ಮತ್ತು ಮೇಷಚೈತ್ರದಲ್ಲೂ, ರೋಹಿಣಿ, ಉತ್ತರ, ಉತ್ತರಾಷಾಢ, ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರ, ರೇವತಿ, ಮುಖ, ಸ್ವಾತಿ, ಅನೂರಾಧ, ಮೃಗಶಿರ, ಹಸ್ತ, ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲೂ, ಭಾನು, ಸೋಮ, ಬುಧ, ಗುರು, ಶುಕ್ರವಾರಗಳಲ್ಲೂ, ವೃಷಭ, ಮಿಥುನ, ಕಟಕ, ಸಿಂಹ, ಕನ್ಯಾ, ತುಲಾ, ಧನುರ್ಲಗ್ನಗಳಲ್ಲೂ ಮಾಡಬಹುದು.

ನವಾಗಾರಪ್ರವೇಶ :

ಮಾಘ, ಫಾಲ್ಗುಣ, ವೈಶಾಖ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ, ಕಾರ್ತೀಕ, ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸಗಳೂ, ಸೋಮ, ಬುಧ, ಗುರು, ಶುಕ್ರವಾರಗಳೂ, ರೋಹಿಣಿ, ಉತ್ತರ, ಉತ್ತರಾಷಾಢ, ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ, ಲಗ್ನ, ಚತುರ್ಥ, ಸಪ್ತಮ, ದಶಮ, ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭಗ್ರಹವಿರುವಾಗಲೂ, ಪಾಪಗ್ರಹಗಳು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟಮದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವಾಗಲೂ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶವು ಶುಭಪ್ರದವಾದುದು.

(ರೇವತಿ, ಅನೂರಾಧ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ, ಮಖ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೇಮನೆಯಪ್ರವೇಶ ಉತ್ತಮವಾಗುವುದು.)

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪಂಚಾಂಗದ ಶುದ್ಧಿಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥವಿಸ್ತಾರ ಭಯದಿಂದ ವಿಶದಪಡಿಸಿಲ್ಲ.

ನಕ್ಷತ್ರೇಷ್ಟಿಃ

ಅಶ್ವಿನಿ :

ಸತ್ಯಮಿದಿತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಆತ್ರೇಯಃ ಪೌರಋಷಿಃ, ಅಶ್ವಿನೌ ದೇವತಾ, ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಸತ್ಯಮಿದ್ವಾ ಉ ಅಶ್ವಿನಾ ಯುವಾಮಾಹುರ್ಮಯೋಭುವಾ ।
ತಾ ಯಾಮನ್ಯಾಮ ಹೂತಮಾ ಯಾಮನ್ನಾ ಮೃಳಯತ್ತಮಾ ॥
ಇಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ವರ್ಧನಾಶ್ವಿಭ್ಯಾಂ ಸಂತು ಶಂತಮಾ ।
ಯಾ ತಕ್ಷಾಮ ರಥಾಁ ಇವಾಽವೋಚಾಮ ಬೃಹನ್ನಮಃ ॥

ಭರಣಿ :

ಯಮಾಯೇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಯಮ ಋಷಿಃ, ಯಮೋ ದೇವತಾ, ಆದ್ಯಾನುಷ್ಟುಪ್ ದ್ವಿತೀಯಾ ಬೃಹತೀ,

ಯಮಾಯ ಘೃತವದ್ಧವಿರ್ಜುಹೋತ ಪ್ರಚ ತಿಷ್ಠತ ।
ಸ ನೋ ದೇವೇಷ್ವಾಯಮದ್ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ಪ್ರಜೀವಸೇ ॥
ಯಮಾಯ ಮಧುಮತ್ತಮಂ ರಾಜ್ಞೇ ಹವ್ಯಂ ಜುಹೋತನ ।
ಇದಂ ನಮ ಋಷಿಭ್ಯಃ ಪೂರ್ವಜೇಭ್ಯಃ ಪೂರ್ವೇಭ್ಯಃ ಪಥಿಕೃದ್ಭ್ಯಃ ॥

ಕೃತ್ತಿಕೆ :

ಉತ ನ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ವೈಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಋಷಭ ಋಷಿಃ, ಅಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ, ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಉತ ನೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನವಿಷ ಉಕ್ಥೇಷು ದೇವಹೂತಮಃ ।
ಶನ್ನಶ್ಶೋಚಾ ಮರುದ್ವೃಧೋಽಗ್ನೇ ಸಹಸ್ರಸಾತಮಃ ॥
ನೂನೋ ರಾಸ್ವ ಸಹಸ್ರವತ್ತೋಕವತ್ಪುಷ್ಟಿ ಮದ್ವಸು ।
ದ್ಯುಮದಗ್ನೇ ಸುವೀರ್ಯಂ ವರ್ಷಿಷ್ಠಮನುಪಕ್ಷಿತಂ ॥

ರೋಹಿಣಿ :

ಸ ಇದಿತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ವಾಮದೇವ ಋಷಿಃ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಸ ಇತ್ ಕ್ಷೇತಿ ಸುಧಿತ ಓಕ ಸಿಸ್ವೇ ತಸ್ಮಾ ಇಳಾ ಪಿನ್ವತೇ ವಿಶ್ವದಾನೀಂ ।
ತಸ್ಮೈ ವಿಶಸ್ಸ್ವಯಮೇವಾ ನಮಂತೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ರಾಜನಿ ಪೂರ್ವ ಏತಿ ।
ಅಪ್ರತೀತೋ ಜಯತಿ ಸಂ ಧನಾನಿ ಪ್ರತಿ ಜನ್ಯಾನ್ಯುತ ಯಾ ಸಜನ್ಯಾ ।
ಅ ವಸ್ಯವೇ ಯೋ ವರಿವಃ ಕೃಣೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ರಾಜಾ ತಮವಂತಿ ದೇವಾಃ ॥

ಮೃಗಶಿರ :

ಯಾ ತೇ ಧಾಮಾನೀತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ರಾಹೂಗಣೋ ಗೋತಮ ಋಷಿಃ, ಸೋಮೋ ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಯಾ ತೇ ಧಾಮಾನಿ ಹವಿಷಾ ಯಜಂತಿ ತಾ ತೇ ವಿಶ್ವಾ ಪರಿಭೂರಸ್ತು ಯಜ್ಞಂ ।
ಗಯಸ್ಫಾನಃ ಪ್ರತರಣಸ್ಸುವೀರೋಽವೀರಹಾ ಪ್ರಚರಾ ಸೋಮ ದುರ್ಯಾನ್ ॥
ಸೋಮೋ ಧೇನುಂ ಸೋಮೋ ಅರ್ವಂತಮಾಶುಂ ಸೋಮೋ ವೀರಂ ಕರ್ಮಣ್ಯಂ ದದಾತಿ ।
ಸಾದನ್ಯಂ ವಿದಥ್ಯಂ ಸಭೇಯಂ ಪಿತೃಶ್ರವಣಂ ಯೋ ದದಾಶದಸ್ಮೈ ॥

ಆರ್ದ್ರಾ :

ಇಮಾ ರುದ್ರಾಯೇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಅಂಗಿರಸಃ ಕುತ್ಸಋಷಿಃ, ರುದ್ರೋ ದೇವತಾ, ಜಗತೀ ಛಂದಃ,

ಇಮಾ ರುದ್ರಾಯ ತವಸೇ ಕಪರ್ದಿನೇ ಕ್ಷಯದ್ವೀರಾಯ ಪ್ರಭರಾಮಹೇ ಮತೀಃ ।
ಯಥಾ ಶಮಸದ್ದ್ವಿಪದೇ ಚತುಷ್ಪದೇ ವಿಶ್ವಂ ಪುಷ್ಟಂಗ್ರಾಮೇ ಅಸ್ಮಿನ್ನನಾತುರಂ ॥
ಮೃಳಾ ನೋ ರುದ್ರೋತ ನೋ ಮಯಸ್ಕೃಧಿ ಕ್ಷಯದ್ವೀರಾಯ ನಮಸಾವಿಧೇಮತೇ ।
ಯಚ್ಛಂ ಚ ಯೋಶ್ಚ ಮನುರಾಯೇಜೇ ಪಿತಾ ತದಶ್ಯಾಮ ತವ ರುದ್ರ ಪ್ರಣೀತಿಷು ॥

ಪುನರ್ವಸು :

ಭೂರ್ಜಜ್ಞ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಆದಿತಿರ್ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ಋಷಿಃ, ಅದಿತಿರ್ದೇವತಾ, ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಭೂರ್ಜಜ್ಞ ಉತ್ತಾನಪದೋ ಭುವ ಆಶಾ ಅಜಾಯಂತ ।

ಅದಿತೇರ್ದಕ್ಷೋ ಅಜಾಯತ ದಕ್ಷಾದ್ವದಿತಿಃ ಪರಿ ॥

ಅದಿತಿರ್ಹ್ಯಜನಿಷ್ಟ ದಕ್ಷಯಾ ದುಹಿತಾ ತವ ।

ತಾಂ ದೇವಾ ಅನ್ವಜಾಯಂತ ಭದ್ರಾ ಅಮೃತ ಬಂಧವಃ ॥

ಪುಷ್ಯ :

ಏವಾ ಪಿತ್ರ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ವಾಮದೇವ ಋಷಿಃ, ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಏವಾ ಪಿತ್ರೇ ವಿಶ್ವದೇವಾಯ ವೃಷ್ಣೇ ಯಜ್ಞೈರ್ವಿಧೇಮ ನಮಸಾ ಹವಿರ್ಭಿಃ ।

ಬೃಹಸ್ಪತೇ ಸುಪ್ರಜಾ ವೀರವಂತೋ ವಯಂ ಸ್ಯಾಮ ಪತಯೋ ರಯೀಣಾಂ ॥

ಸ ಇದ್ರಾಜಾ ಪ್ರತಿ ಜನ್ಯಾನಿ ವಿಶ್ವಾ ಶುಷ್ಮೇಣ ತಸ್ಥಾವಭಿ ವೀರ್ಯೇಣ ।

ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಯಸ್ಸುಭೃತಂ ಬಿಭರ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ರಾಜಾ ತಮವಂತಿ ದೇವಾಃ ॥

ಆಶ್ಲೇಷ :

ಸರ್ಪದೇವತೆ (ಪರಿಶಿಷ್ಟಂ)

ಸರ್ಪಸ್ಸರ್ಪೋ ಅಜಗರಸ್ಸರ್ಪಿರವಿಷೋ ಮಹಾನ್ ।
ತಸ್ಯ ಸರ್ಪಾತ್ಸಿಂಧವಸ್ತಸ್ಯ ಗಾಧಮಶೀಮಹಿ ॥
ಕಾಳಿಕೋನಾಮ ಸ ರ್ಪೋ ನವನಾಗ ಸಹಸ್ರಫಣಃ ।
ಯಮುನಹ್ರದೇ ಸೋ ಜಾತೋ ಹಿ ಯೋ ನಾರಾಯಣ ವಾಹನಃ ॥

ಮಖ :

ತ್ವಮಗ್ನ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಯಾಮಾಯನಶ್ಶಂಖ ಋಷಿಃ, ಪಿತರೋ ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ತ್ವಮಗ್ನ ಈಳಿತೋ ಜಾತವೇದೋಽವಾಡ್ಢವ್ಯಾನಿ ಸುರಭೀಣಿ ಕೃತ್ವೀ ।
ಪ್ರಾದಾಃ ಪಿತೃಭ್ಯಸ್ಸ್ವಧಯಾ ತೇ ಅಕ್ಷನ್ನದ್ಧಿತ್ವಂ ದೇವ ಪ್ರಯತಾ ಹವೀಂಷಿ ॥
ಯೇ ಚೇಹ ಪಿತರೋ ಯೇ ಚ ನೇಹ ಯಾಂಶ್ಚ ವಿದ್ಮಯಾ ಉಚನ ಪ್ರವಿದ್ಮ ।
ತ್ವಂ ವೇತ್ಥ ಯತಿ ತೇ ಜಾತವೇದಸ್ಸ್ವಧಾಭಿರ್ಯಜ್ಞಂ ಸುಕೃತಂ ಜುಷಸ್ವ ॥

ಪುಬ್ಬ :

ಉತೇದಾನೀಮಿತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಃ, ಭಗೋ ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಉತೇದಾನೀಂ ಭಗವಂತಸ್ಸ್ಯಾಮೋತ ಪ್ರಪಿತ್ವ ಉತ ಮಧ್ಯೇ ಅಹ್ನಾಂ ।

ಉತೋದಿತಾ ಮಘವರ್ನ್ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ವಯಂ ದೇವಾನಾಂ ಸುಮತೌ ಸ್ಯಾಮ ॥

ಭಗ ಏವ ಭಗವಾ ಅಸ್ತು ದೇವಾಸ್ತೇನ ವಯಂ ಭಗವಂತಸ್ಸ್ಯಾಮ ।

ತಂ ತ್ವಾ ಭಗ ಸರ್ವ ಇಜ್ಜೋಹವೀತಿ ಸ ನೋ ಭಗ ಪುರ ಏತಾ ಭವೇಹ ॥

ಉತ್ತರ :

ತ್ವಮಗ್ನ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಆತ್ರೇಯೋ ವಸುಶ್ರುತ ಋಷಿಃ, ಅರ್ಯಮಾ ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ತ್ವಮಗ್ನೇ ವರುಣೋ ಜಾಯಸೇ ಯತ್ತ್ವಂ ಮಿತ್ರೋ ಭವಸಿ ಯತ್ಸಮಿದ್ಧಃ ।

ತ್ವೇ ವಿಶ್ವೇ ಸಹಸಸ್ಪುತ್ರ ದೇವಾಸ್ತ್ವಮಿಂದ್ರೋ ದಾಶುಷೇ ಮರ್ತ್ಯಾಯ ॥

ತ್ವಮರ್ಯಮಾ ಭವಸಿ ಯತ್ಕನೀನಾಂ ನಾಮ ಸ್ವಧಾವರ್ನ್ ಗುಹ್ಯಂ ಬಿಭರ್ಷಿ ।

ಅಂಜಂತಿ ಮಿತ್ರಂ ಸುಧಿತಂ ನ ಗೋಭಿರ್ಯದ್ದಂಪತೀ ಸಮನಸಾ ಕೃಣೋಷಿ ॥

ಹಸ್ತ :

ಶಂ ನೋ ಭವೇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಸೌರ್ಯೋಽಭಿತಪಾ ಋಷಿಃ, ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ, ಆದ್ಯಾ ಜಗತೀ, ದ್ವಿತೀಯಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್,

ಶನ್ನೋ ಭವ ಚಕ್ಷಸಾ ಶನ್ನೋ ಅಹ್ನಾ ಶಂ ಭಾನುನಾ ಶಂ ಹಿಮಾ ಶಂ ಘೃಣೇನ ।

ಯಥಾ ಶಮಧ್ವಂ ಛಮಸದ್ದುರೋಣೇ ತತ್ಸೂರ್ಯ ದ್ರವಿಣಂ ಧೇಹಿ ಚಿತ್ರಂ ॥

ಅಸ್ಮಾಕಂ ದೇವಾ ಉಭಯಾಯ ಜನ್ಮನೇ ಶರ್ಮ ಯಚ್ಛತ ದ್ವಿಪದೇ ಚತುಷ್ಪದೇ ।

ಅದತ್ಪಿಬದೂರ್ಜಯಮಾನಮಾಶಿತಂ ತದಸ್ಮೇ ಶಂ ಯೋ ರರಪೋ ದಧಾತನ ॥

ಚಿತ್ತ :

ಪ್ರತಿ ನ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಃ, ವಿಶ್ವೇದೇವಾದೇವತಾ, ಆದ್ಯಾದ್ವಿಪದಾ, ದ್ವಿತೀಯಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್,

ಪ್ರತಿ ನಸ್ತೋಮಂ ತ್ವಷ್ಟಾ ಜುಷೇತಸ್ಯಾದಸ್ಮೇ ಅರಮತಿರ್ವಸೂಯುಃ ॥

ತಾ ನೋ ರಾಸನ್ ರಾತಿಷಾಚೋ ವರೂತ್ರಾ, ರೋದಸೀ ವರುಣಾನೀ ಶೃಣೋತು ।

ವರೂತ್ರೀಭಿಸ್ಸುಶರಣೋ ನೋ ಅಸ್ತು ತ್ವಷ್ಟಾ ಸುದತ್ರೋ ವಿದಧಾತು ರಾಯಃ ॥

ಸ್ವಾತಿ :

ವಾಯೋ ಶುಕ್ರೋ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ವಾಮದೇವ ಋಷಿಃ, ಆದ್ಯಾ ವಾಯುರ್ದೇವತಾ, ದ್ವಿತೀಯಾ ಇಂದ್ರವಾಯೂ ದೇವತಾ, ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ವಾಯೋ ಶುಕ್ರೋ ಅಯಾಮಿತೇ ಮಧ್ವೋ ಅಗ್ರಂ ದಿವಿಷ್ಟಿಷು ।

ಆ ಯಾಹಿ ಸೋಮ ಪೀತಯೇ ಸ್ಪಾರ್ಹೋ ದೇವ ನಿಯುತ್ವತಾ ॥

ಇಂದ್ರಶ್ಚ ವಾಯುವೇಷಾಂ ಸೋಮಾನಾಂ ಪೀತಿಮರ್ಹಥಃ ।

ಯುವಾಂ ಹಿ ಯಂತೀದವೋ ನಿಮ್ನಮಾಪೋ ನ ಸಧ್ರ್ಯಕ್ ॥

ವಿಶಾಖ :

ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯೋ ಭರದ್ವಾಜ ಋಷಿಃ, ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ದೇವತಾ, ಆದ್ಯಾ ಬೃಹತೀ, ದ್ವಿತೀಯಾಽನುಷ್ಟುಪ್,

ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಅಪಾದಿಯಂ ಪೂರ್ವಾಗಾತ್ಪದ್ವತೀಭ್ಯಃ ।

ಹಿತ್ವೀ ಶಿರೋ ಜಿಹ್ವಯಾ ವಾವದಚ್ಚರತ್ತ್ರಿಂಶತ್ಪದಾನ್ಯಕ್ರಮೀತ್ ॥

ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಆ ಹಿ ತನ್ವತೇ ನರೋ ಧನ್ವಾನಿ ಬಾಹ್ವೋಃ ।

ಮಾನೋ ಅಸ್ಮಿನ್ ಮಹಾಧನೇ ಪರಾವರ್ಕ್ತಂ ಗವಿಷ್ಟಿಷು ॥

ಅನೂರಾಧ :

ಅಯಂ ಮಿತ್ರ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಃ, ಮಿತ್ರೋದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್, ಛಂದಃ,

ಅಯಂ ಮಿತ್ರೋ ನಮಸ್ಯಸ್ಸುಶೇವೋ ರಾಜಾ ಸುಕ್ಷತ್ರೋ ವರುಣೋ ಜುಷಂತ ।

ತಸ್ಯ ವಯಂ ಸುಮತೌ ಯಜ್ಞಿಯಸ್ಯಾಪಿ ಭದ್ರೇ ಸೌಮನಸೇ ಸ್ಯಾಮ ॥

ಮಹಾಂ ಆದಿತ್ಯೋ ನಮಸೋಪ ಸದ್ಯೋ ಯಾತ ಯಜ್ಞನೋ ಗೃಣತೇ ಸುಶೇವಃ ।

ತಸ್ಮಾ ಏತತ್ಪನ್ಯತಮಾಯ ಜುಷ್ಟಮಗ್ನೌ ಮಿತ್ರಾಯ ಹವಿರಾಜುಹೋತ ॥

ಜ್ಯೇಷ್ಠ :

ಪಿಬಾ ಸೋಮಮಿತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯೋ ಭರದ್ವಾಜ ಋಷಿಃ, ಇಂದ್ರೋ ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಪಿಬಾ ಸೋಮಮಭಿಯಮುಗ್ರ ತರ್ದ ಊರ್ವಂ ಗವ್ಯಂ ಮಹಿ ಗೃಣಾನ ಇಂದ್ರ ।

ವಿಯೋ ಧೃಷ್ಣೋ ವಧಿಷೋ ವಜ್ರಹಸ್ತ ವಿಶ್ವಾ ವೃತ್ರಮಮಿತ್ರಿಯಾ ಶವೋಭಿಃ ॥

ಸ ಈಂ ಪಾಹಿ ಯ ಋಜೀಷೀ ತರುತ್ರೋ ಯಶ್ಶಿಪ್ರವಾನ್ ವೃಷಭೋ ಯೋ ಮತೀನಾಂ ।

ಯೋ ಗೋತ್ರಭಿದ್ವಜ್ರಭೃದ್ಯೋ ಹರಿಷ್ಠಾಸ್ಸ ಇಂದ್ರ ಚಿತ್ರಾಂ ಅಭಿತೃಂಧಿ ವಾಜಾನ್ ॥

ಮೂಲ :

ಪ್ರತಾರ್ಯಾಯುರಿತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಗೌಪಾಯನೋ ಬಂಧ್ವಾದಯ ಋಷಯಃ, ನಿರ್ಋತಿರ್ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಪ್ರತಾರ್ಯಾಯುಃ ಪ್ರತರಂ ನವೀಯಃ ಸ್ಥಾತಾರೇವ ಕ್ರತುಮತಾ ರಥಸ್ಯ ।

ಅಧ ಚ್ಯವಾನ ಉತ್ತವೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪರಾತರಂ ಸು ನಿರ್ಋತಿರ್ಜಿಹೀತಾಂ ॥

ಸಾಮನ್ನು ರಾಯೇ ನಿಧಿಮನ್ನನ್ನಂ ಕರಾಮಹೇ ಸುಪುರುಧ ಶ್ರವಾಂಸಿ ।

ತಾ ನೋ ವಿಶ್ವಾನಿ ಜರಿತಾ ಮಮತ್ತು ಪರಾತರಂ ಸು ನಿರ್ಋತಿರ್ಜಿಹೀತಾಂ ॥

ಪೂರ್ವಾಷಾಢ :-

ಇದಮಾಪ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಸಿಂಧುದ್ವೀಪೋ ವಾಂಬರೀಷ ಋಷಿಃ, ಆಪೋ ದೇವತಾ, ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಇದಮಾಪಃ ಪ್ರವಹತ ಯತ್ಕಿಂ ಚ ದುರಿತಂ ಮಯಿ ।

ಯದ್ವಾಹಮಭಿದುದ್ರೋಹ ಯದ್ವಾ ಶೇಪ ಉತಾನೃತಂ ॥

ಆಪೋ ಅದ್ಯಾನ್ವಚಾರಿಷಂ ರಸೇನ ಸಮಗಸ್ಮಹಿ ॥

ಪಯಸ್ವಾನಗ್ನ ಆ ಗಹಿ ತಂ ಮಾ ಸಂಸೃಜ ವರ್ಚಸಾ ॥

ಉತ್ತರಾಷಾಢ :

ವಿಶ್ವೋ ದೇವಸ್ಯೇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾತ್ರೇಯ ಋಷಿಃ, ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ದೇವತಾ, ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ವಿಶ್ವೋ ದೇವಸ್ಯ ನೇತುರ್ಮರ್ತೋ ವುರೀತ ಸಖ್ಯಂ ।

ವಿಶ್ವೋ ರಾಯ ಇಷುಧ್ಯತಿ ದ್ಯುಮ್ನಂ ವೃಣೀತ ಪುಷ್ಯಸೇ ॥

ತೇ ತೇ ದೇವ ನೇತರ್ಯೇ ಚೇಮಾ ಅನುಶಸೇ ।

ತೇ ರಾಯಾ ತೇ ಹ್ಯಾ ೩ ಪೃಚೇ ಸಚೇಮಹಿ ಸಚಥ್ಯೈಃ ॥

ಶ್ರವಣ :

ಪ್ರವಿಷ್ಣವ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಔಚಥ್ಯೋ ದೀರ್ಘತಮಾ ಋಷಿಃ, ವಿಷ್ಣುರ್ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಪ್ರ ವಿಷ್ಣವೇ ಶೂಷಮೇತು ಮನ್ಮ ಗಿರಿಕ್ಷಿತ ಉರುಗಾಯಾಯ ವೃಷ್ಣೇ ।

ಯ ಇದಂ ದೀರ್ಘಂ ಪ್ರಯತಂ ಸಧಸ್ಥಮೇಕೋ ವಿಮಮೇ ತ್ರಿಭಿರಿತ್ಪದೇಭಿಃ ॥

ಯಸ್ಯ ತ್ರೀ ಪೂರ್ಣಾ ಮಧುನಾ ಪದಾನ್ಯಕ್ಷೀಯಮಾಣಾ ಸ್ವಧಯಾ ಮದಂತಿ ।

ಯ ಉ ತ್ರಿಧಾತು ಪೃಥಿವೀಮುತ ದ್ಯಾಮೇಕೋ ದಾಧಾರ ಭುವನಾನಿ ವಿಶ್ವಾ ॥

ಧನಿಷ್ಠ :

ಜನಿಷ್ಠಾ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಗೌರಿವೀತ ಋಷಿಃ, ಇಂದ್ರೋ ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಜನಿಷ್ಠಾ ಉಗ್ರಸ್ಸಹಸೇ ತುರಾಯ ಮಂದ್ರ ಓಜಿಷ್ಠೋ ಬಹುಲಾಭಿಮಾನಃ ।
ಅವರ್ಧನ್ನಿಂದ್ರಂ ಮರುತಶ್ಚಿದತ್ರ ಮಾತಾ ಯದ್ವೀರಂ ದಧನದ್ಧನಿಷ್ಠಾ ॥
ದ್ರುಹೋ ನಿಷತ್ತಾ ಪೃಶನೀ ಚಿದೇವೈಃ ಪುರೂ ಶಂಸೇನ ವಾವೃಧುಷ್ಟ ಇಂದ್ರಂ ।
ಅಭೀವೃತೇವ ತಾ ಮಹಾ ಪದೇನ ಧ್ವಾಂತಾತ್ಪ್ರಪಿತ್ವಾದುದರಂತ ಗರ್ಭಾಃ ॥

ಶತಭಿಷ :

ಅವ ತೇ ಹೇಳ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಆಜೀಗರ್ತಿಶ್ಶುನಶ್ಶೇಫ ಋಷಿಃ, ವರುಣೋ ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಅವ ತೇ ಹೇಳೋ ವರುಣ ನಮೋಭಿರವ ಯಜ್ಞೇಭಿರೀಮಹೇ ಹವಿರ್ಭಿಃ ।
ಕ್ಷಯನ್ನಸ್ಮಭ್ಯಮಸುರ ಪ್ರಚೇತಾ ರಾಜನ್ನೇನಾಂಸಿ ಶಿಶ್ರಥಃ ಕೃತಾನಿ ॥
ಉದುತ್ತಮಂ ವರುಣ ಪಾಶಮಸ್ಮದವಾಧಮಂ ವಿಮಧ್ಯಮಂ ಶ್ರಥಾಯ ।
ಅಥಾ ವಯಮಾದಿತ್ಯ ವ್ರತೇ ತವಾನಾಗಸೋ ಅದಿತಯೇ ಸ್ಯಾಮ ॥

ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರ :

ಉತ ನ ಇತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಋಜಿಶ್ವ ಋಷಿಃ, ಅಜಏಕಪಾದ್ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಉತ ನೋಽಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯಶ್ಶೃಣೋತ್ವಜ ಏಕಪಾತ್ಪೃಥಿವೀ ಸಮುದ್ರಃ ।

ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾ ಋತಾವೃಧೋ ಹುವಾನಾಸ್ತುತಾ ಮಂತ್ರಾಃ ಕವಿಶಸ್ತಾ ಅವಂತು ॥

ಏವಾ ನ ಪಾತ್ರೋ ಮಮ ತಸ್ಯ ಧೀಭಿರ್ಭರದ್ವಾಜಾ ಅಭ್ಯರ್ಚಂತ್ಯರ್ಕೈಃ ।

ಗ್ನಾ ಹುತಾಸೋ ವಸವೋಽಧೃಷ್ಟಾ ವಿಶ್ವೇ ಸ್ತುತಾಸೋ ಭೂತಾ ಯಜತ್ರಾಃ ॥

ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರ :

ಸಜೂರ್ದೇವೇಭಿರತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಃ, ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯೋ ದೇವತಾ, ದ್ವಿಪದಾ ವಿರಾಟ್ ಛಂದಃ,

ಸಜೂರ್ದೇವೇಭಿರಪಾಂ ನಪಾತಂ ಸಖಾಯಂ ಕೃಧ್ವಂ ಶಿವೋ ನೋ ಅಸ್ತು ॥

ಅಬ್ಜಾಮುಕ್ಥೈರಹಿಂ ಗೃಣೀಷೇಽಬ್ಬುಧ್ನೇ ನದೀನಾಂ ರಜಸ್ಸುಷೀದನ್ ॥

ರೇವತಿ :

ಯಾಸ್ತೇ ಪೂಷನ್ನಿತಿ ಮಂತ್ರದ್ವಯೋಃ ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯೋ ಭರದ್ವಾಜ ಋಷಿಃ, ಪೂಷಾ ದೇವತಾ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ,

ಯಾಸ್ತೇ ಪೂಷನ್ನಾವೋ ಅಂತಸ್ಸಮುದ್ರೇ ಹಿರಣ್ಮಯೀರಂತರಿಕ್ಷೇ ಚರಂತಿ ।

ತಾಭಿರ್ಯಾಸಿ ದೂತ್ಯಾಂ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಕಾಮೇನ ಕೃತ ಶ್ರವ ಇಚ್ಛಮಾನಃ ॥

ಪೂಷಾ ಸುಬಂಧುರ್ದಿವ ಆ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಇಳಸ್ಪತಿರ್ಮಘವಾದಸ್ಮವರ್ಚಾಃ ।

ಯಂ ದೇವಾಸೋ ಅದದುಸ್ಸೂರ್ಯಾಯೈ ಕಾಮೇನ ಕೃತಂ ತವಸಂ ಸ್ವಂಚಂ ॥

ಆಯುಷ್ಯ ಸೂಕ್ತ ಅಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ

ಇಮಂ ಸ್ತೋಮಮರ್ಹತೇ ಜಾತವೇದಸೇ ರಥಮಿವ ಸಂ ಮಹೇಮಾ ಮನೀಷಯಾ । ಭದ್ರಾ ಹಿ ನಃ ಪ್ರಮತಿರಸ್ಯ ಸಂಸದ್ಯಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ । ಯಸ್ಮೈ ತ್ವಮಾಯಜಸೇ ಸ ಸಾಧತ್ಯನರ್ವಾಕ್ಷೇತಿ ದಧತೇ ಸುವೀರ್ಯಮ್ । ಸತೂತಾವ ನೈನಮಶ್ನೋತ್ಯಂಹತಿರಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ । ಶಕೇಮತ್ವಾ ಸಮಿಧಂ ಸಾಧಯಾ ಧಿಯಸ್ತ್ವೇ ದೇವಾ ಹವಿರದನ್ತ್ಯಾಹುತಮ್ । ತ್ವಮಾದಿತ್ಯಾ ಆ ವಹ ತಾನ್ಹ್ಯ(ಉ)ಗ್ಮಸ್ಯಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಮಾ ವಯಂ ತವ ॥ ಭರಾಮೇಧ್ಮಂ ಕೃಣವಾಮಾ ಹವೀಂಷಿ ತೇ ಚಿತಯಂತಃ ಪರ್ವಣಾ ಪರ್ವಣಾ ವಯಮ್ । ಜೀವಾತವೇ ಪ್ರತರಂ ಸಾಧಯಾ ಧಿಯೋಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಮಾ ವಯಂ ತವ ॥ ವಿಶಾಂ ಗೋಪಾ ಅಸ್ಯ ಚರಂತಿ ಜಂತವೋ ದ್ವಿಪಚ್ಚ ಯದುತ ಚತುಷ್ಪದಕ್ತುಭಿಃ । ಚಿತ್ರಃ ಪ್ರಕೇತ ಉಷಸೋ ಮಹಾ ಅಸ್ಯಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ ॥ ತ್ವಮಧ್ವರ್ಯುರುತ ಹೋತಾಸಿ ಪೂರ್ವ್ಯಃ ಪ್ರಶಾಸ್ತಾ ಪೋತಾ ಜನುಷಾ ಪುರೋಹಿತಃ । ವಿಶ್ವಾ ವಿದ್ವಾ ಆರ್ತ್ವಿಜ್ಯಾ

ಧೀರ ಪುಷ್ಯಸ್ಯಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ ॥ ಯೋ ವಿಶ್ವತಃ ಸುಪ್ರತೀಕಃ ಸದೃಙ್ಙಸಿ,
ದೂರೇಚಿತ್ಸಂತಳಿದಿವಾತಿ ರೋಚಸೇ । ರಾತ್ರ್ಯಾಶ್ಚಿದಂಧೋ ಅತಿ ದೇವಪಶ್ಯಸ್ಯಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ
ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ ॥ ಪೂರ್ವೋರ್ದೇವಾ ಭವತು ಸುನ್ವತೋ ರಥೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಶಂಸೋ
ಅಭ್ಯಸ್ತು ದೂಢ್ಯಃ । ತದಾ ಜಾನೀತೋತ ಪುಷ್ಯತಾ ವಚೋಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ
ತವ ॥ ವಧೈರ್ದುಃಶಂಸಾಁ ಅಪದೂಢ್ಯೋ ಜಹಿ ದೂರೇ ವಾ ಯೇ ಅಂತಿ ವಾ ಕೇ ಚಿದತ್ರಿಣಃ
। ಅಥಾ ಯಜ್ಞಾಯ ಗೃಣತೇ ಸುಗಂ ಕೃಧ್ಯಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ ॥
ಯದಯುಕ್ಥಾ ಅರುಷಾ ರೋಹಿತಾ ರಥೇ ವಾತಜೂತಾ ವೃಷಭಸ್ಯೇವ ತೇ ರವಃ । ಆದಿನ್ವಸಿ
ವನಿನೋ ಧೂಮಕೇತುನಾಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ ॥ ಅಧ ಸ್ವನಾದುತ ಬಿಭ್ಯುಃ
ಪತತ್ರಿಣೋ ದ್ರಪ್ಸಾ ಯತ್ತೇ ಯವಸಾದೋ ವ್ಯಸ್ಥಿರನ್ । ಸುಗಂ ತತ್ತೇ ತಾವಕೇಭ್ಯೋ
ರಥೇಭ್ಯೋಽಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ ॥ ಅಯಂ ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ
ಧಾಯಸೇವಯಾತಾಂ ಮರುತಾಂ ಹೇಳೋ ಅದ್ಭುತಃ । ಮೃಳಾ ಸು ನೋ ಭೂತ್ವೇಷಾಂ ಮನಃ
ಪುನರಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ ॥ ದೇವೋ ದೇವಾನಾಮಸಿ ಮಿತ್ರೋ
ಅದ್ಭುತೋ ವಸುರ್ವಸೂನಾಮಸಿ ಚಾರುರಧ್ವರೇ । ಶರ್ಮನ್ತ್ಸ್ಯಾಮ ತವ ಸಪ್ರಥಸ್ತಮೇಗ್ನೇ
ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ ವಯಂ ತವ ॥ ತತ್ತೇ ಭದ್ರಂ ಯತ್ಸಮಿದ್ಧಃ ಸ್ವೇ ದಮೇ ಸೋಮಾಹುತೋ
ಜರಸೇ ಮೃಳಯತ್ತಮಃ । ದಧಾಸಿ ರತ್ನಂ ದ್ರವಿಣಂ ಚ ದಾಶುಷೇಗ್ನೇ ಸಖ್ಯೇ ಮಾ ರಿಷಾಮಾ
ವಯಂ ತವ ॥ ಯಸ್ಮೈ ತ್ವಂ ಸುದ್ರವಿಣೋ ದದಾಶೋಽನಾಗಾಸ್ತ್ವಮದಿತೇ ಸರ್ವತಾತಾ । ಯಂ
ಭದ್ರೇಣ ಶವಸಾ ಚೋದಯಾಸಿ ಪ್ರಜಾವತಾ ರಾಧಸಾ ತೇ ಸ್ಯಾಮ ॥ ಸ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಸೌಭಗತ್ವಸ್ಯ
ವಿದ್ವಾನಸ್ಮಾಕಮಾಯುಃ ಪ್ರ ತಿರೇಹ ದೇವ । ತನ್ನೋ ಮಿತ್ರೋ ವರುಣೋ ಮಾಮಹಂತಾಮದಿತಿಃ
ಸಿಂಧುಃ ಪೃಥಿವೀ ಉತ ದ್ಯೌಃ ॥

ವಾಸ್ತುಶಾಂತಿ ವಿಧಿಃ

ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಪೂರ್ಣೇಷು ಭೂಮಿಂ ಗೋಮಯೇನೋಪಲಿಪ್ಯ ಮಂಗಳಾರ್ಥಂ ರಂಗವಲ್ಯಾದಿಭಿರಲಂಕೃತ್ಯ ವಿತಾನತೋರಣಾದಿಭಿರಲಂಕೃತ್ಯ ಗೃಹಸ್ಯ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಷು ದೀಪಮಾಲಾಂ ನಿದಾಯ ತತೋ ಯಜಮಾನಃ ಮಂಗಳಸ್ನಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಃ ಶುಚಿರ್ಭೂತ್ವಾ ಧೌತವಾಸಾ ವಿಧಿವದಾಚಮ್ಯ ಸಪತ್ನೀಕಃ ಶುಭದಿನೇ ಚಂದ್ರತಾರಾಬಲಯುತೇಲಗ್ನೇ ಮಂಗಳತೂರ್ಯನಾದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಬಂದುಭಿಃ ಸುವಾಸಿನೀಭಿಸ್ಸಹ ಅಷ್ಟಮಂಗಳಸಂಜ್ಞಕ ದರ್ಪಣ ಪೂರ್ಣಕಲಶ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತ ದೀಪಮಾಲಾ ಧ್ವಜಲಾಜೈಃ ಸೌಮಂಗಲ್ಯ ಸೂಕ್ತಪಠನಪರೈಃ ಸಹ ಗೃಹಂ ಪ್ರವೇಶಯೇತ್ । ತತ್ರಾಯಂ ಕ್ರಮಃ ।

ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಮಿಮೀತಾಂ ರಕ್ಷೋಹಣಂ ಪಿಶಂಗ ಭೃಷ್ಟಿ, ರಕ್ಷಾಣೋ ಅಗ್ನೇ ನತದ್ರಕ್ಷಾಂಸಿ, ಅಪಸರ್ಪಂತು ಯೇ ಭೂತಾಃ ಇತ್ಯೇತೈರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಗೃಹಂ ಪ್ರವೇಶಯೇತ್ ॥

ಅಥ ಸ್ವರ್ಣನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣ ವಾಸ್ತು ಪ್ರತಿಮಾಂ ವಾಸ್ತುತ್ರಿಪಂಚಾಶತ್ಪ್ರತಿಮಾಃ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರ ಪ್ರತಿಮಾಃ ಆದಿತ್ಯಾದಿನವಗ್ರಹಾಷ್ಟ ದಿಕ್ಪಾಲಪ್ರತಿಮಾಶ್ಚ ಕಾರಯಿತ್ವಾ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯಂ ರೋಗಾದಿರಹಿತಂ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಕೋವಿದಂ ವಾಸ್ತುಕರ್ಮವಿಧಾನಜ್ಞಂ ಆಚಾರ್ಯಂ ತಥಾವಿಧ ಋತ್ವಿಜಶ್ಚ ವೃತ್ವಾ, ನಾನಾವಿಧ ಧಾನ್ಯ ಫಲ ಪುಷ್ಪ ಗಂಧಾಕ್ಷತ ಹರಿದ್ರಾ ಕುಂಕುಮಾದಿ ಮಂಗಲದ್ರವ್ಯಾಣ್ಯಾದಾಯ, ಯಜಮಾನಃ ಸಪತ್ನೀಕಃ ಭದ್ರಾಸನೇ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖ ಉಪವಿಶ್ಯ, ಮನಸೀಷ್ಟ ದೇವತಾಂ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ಪುಣ್ಯಾಹಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ, ಅಸ್ಮಾಕಂ ಸಹಕುಟುಂಬಾನಾಂ ಕ್ಷೇಮಸ್ಥೈರ್ಯ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯಾದೀನಾಂ ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೋಕ್ಷ ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲಪುರುಷಾರ್ಥಸಿಧ್ಯರ್ಥಂ, ಮಮ ಗೃಹನಿರ್ಮಾಣಕಾಲೇ ಮಯೂರಾದಿ ನಾನಾವಿಧ ನೀಡಪಲ್ಲೀ ಪಲ್ಲವ ಪಕ್ಷಿ ಪಿಪೀಲಿಕಾ ಗುಲ್ಮಲತಾ ಕೀಟ ಮಕ್ಷಿಕಾ ಮಶಕಾದಿ ನಾನಾವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸಾ, ಭೂಖನನ ಅಶ್ಮ ಖಂಡನ ಕುಟ್ಟಣ ಭೇದನ ಛೇದನ ಘರ್ಷಣ ತಾಡನ ವೃಕ್ಷಚ್ಛೇದನ ಪಾಷಾಣ ಭೇದನಾದಿ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ, ಮಮ ಗೃಹೇ ಮಸೂರಿಕಾ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾದಿ ರೋಗಬಾಧಾ ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ರಾಜಾದಿ ತಸ್ಕರಾಗ್ನ್ಯಂಬು ವಿಷಾದಿ ಭಯನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ಮಮ ಗೃಹೇ ಮಾರೀಗಣ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಾದಿ ನಾನಾವಿಧ ಬಾಧಾನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ಥೈರ್ಯತ್ವ ಸಿದ್ಧರ್ಥಂ ನವಾಗಾರ ಪ್ರವೇಶಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ನವಾಗಾರ ಪ್ರವೇಶಾಂಗಭೂತಂ ನಾಂದೀಶೋಭನ ದೇವತಾ ಉದ್ದಿಶ್ಯ, ನಾಂದೀಶೋಭನದೇವತಾ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ, ನಾಂದೀಪೂಜಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ನವಾಗಾರಪ್ರವೇಶಲಗ್ನಕಾಲೇ ಆದಿತ್ಯಾದೀನಾಂ ನವಾನಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಯೇ ಯೇ ಗ್ರಹಾಃ ಅರಿಷ್ಟಸ್ಥಾನೇಷು ಸ್ಥಿತಾಃ ತೇಷಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಶುಭಫಲಾವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ಯೇ ಯೇ ಗ್ರಹಾಃ ಶುಭಸ್ಥಾನೇಷು ಸ್ಥಿತಾಃ ತೇಷಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ

ಅತಿಶಯ ಶುಭಫಲಾವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ರಕ್ಷೋಬಾಧಾ ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ಆದೌ ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಆದಿತ್ಯಾದಿನವಗ್ರಹ ಪ್ರಸಾದಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಆದಿತ್ಯಾದಿನವಗ್ರಹಪುರಸ್ಸರ ಕಲಶಸ್ಥಾಪನ ಪೂರ್ವಕ ನವಾಗಾರಪ್ರವೇಶ (ವಾಸ್ತುಹೋಮ) ಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ವಾಸ್ತುತ್ರಿಪಂಚಾಶದ್ದೇವತಾವಾಹನ ಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಬಲಿಹರಣಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಪ್ರವೇಶಾಂಗಂ ಗೃಹಸ್ಯಪರಿತಃ ಜಲಪ್ರೋಕ್ಷಣಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಪ್ರತಿಮಾಶುದ್ಧಿಂ ಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಹೋಮ ಬಲಿಹರಣಾಂತೇ ಮಾರ್ಜನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಕಲಶವಸ್ತ್ರ ಪ್ರತಿಮಾ ನವಗ್ರಹಾದಿ ಮನಸೋದ್ದಿಷ್ಟ ದಾನಾನಿ ಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಇಷ್ಟದೇವತಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ, ಫಲಪ್ರದಾನಂ ಕರ್ತುಂ ಫಲಪೂಜಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯಮಾಣಃ ತದಾದೌ ಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಅಭ್ಯುದಯಾರ್ಥಂ ಚ ಮಹಾಜನೈಸ್ಸಹ ಸ್ವಸ್ತಿಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಪ್ರಥಮತಃ ಆಚಾರ್ಯಂ ವೃಣುಯಾತ್ -

ತತೋ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಮಹಾಸೌರ ಮಹಾಶಾಂತಿ ಆಯುಷ್ಯಸೂಕ್ತ ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಸೂಕ್ತ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಅಶ್ವತ್ಥಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ನವಗ್ರಹ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಾದೀನಾಂ ಜಪಕರಣಾರ್ಥಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಋತ್ವಿಜೋ ವೃಣುಯಾತ್ ॥

ಕಲಶಸ್ಥಾಪನಂ	ದೇವತೆಗಳು
ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಕಲಶ	ರಕ್ಷೋಹಣ
ನವಗ್ರಹಕಲಶ	ನವಗ್ರಹ
ಮೃತ್ಯುಂಜಯಕಲಶ	ಮೃತ್ಯುಂಜಯ
ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರ ಕಲಶಗಳು	ಬ್ರಹ್ಮಾ-ವಿಷ್ಣು-ಮಹೇಶ್ವರ
ವಾಸ್ತುಕಲಶ (ಚತುರ್ಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ)	ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿ
ವಾಸ್ತುತ್ರಿಪಂಚಾಶದ್ದೇವತಾಃ ಕಲಶ	ವಾಸ್ತುತ್ರಿಪಂಚಾಶದ್ದೇವತೆಗಳು
ದಿಕ್ಪಾಲಕಲಶ	ದಿಕ್ಪಾಲಕರು

ಪುಣ್ಯಾಹಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಕಲಶಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಮೇಲೆ ರಾಕ್ಷೋಘ್ನ ಹೋಮವನ್ನೂ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ರಾಕ್ಷೋಘ್ನ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಂದಿನ ದಿನ ವಾಸ್ತುಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪುಣ್ಯಾಹ, ನಾಂದಿಗಳಾದ ನಂತರ ಮೇಲ್ಕಂಡ

ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಹೋಮ ದೇವತಾ ಮಂತ್ರಾಃ ॥

ಕೃಣುಷ್ವೇತಿ ಪಂಚದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಗೌತಮೋ ವಾಮದೇವೋ ರಕ್ಷೋಹಾಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ (ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯದ್ರವ್ಯೇಣ) ॥

ಕೃಣುಷ್ವ ಪಾಜಃ --- ಅವದ್ಯಾತ್ ॥

ರಕ್ಷೋಹಣಮಿತಿ ಪಂಚವಿಂಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಪಾಯುರ್ಭರದ್ವಾಜೋ ರಕ್ಷೋಹಾಽಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ॥

ರಕ್ಷೋಹಣಂ --- ವಿರುಜ ವೀರ್ಯಮ್ ॥

ಇಂದ್ರಾಸೋಮೇತಿ ಪಂಚವಿಂಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿರ್ವಸಿಷ್ಠಋಷಿಃ

(ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಂ) ಇಂದ್ರಾಸೋಮಾ ೧-೭, ೧೫, ೨೩, ೨೫

ಇಂದ್ರಃ ೮, ೧೬, ೧೯, ೨೦-೨೨ ಸೋಮಃ, ೯, ೧೨, ೧೩

ಅಗ್ನಿಃ ೧೦, ೧೪, ದೇವಾಃ ೧೧, ಗ್ರಾವಾಣಃ ೧೭,

ಮರುತಃ ವಸಿಷ್ಠಾಶೀಃ ಪೃಥಿವ್ಯಂತರಿಕ್ಷಾಃ ೧೮

ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ೮-೧೭, ೧೯, ೨೦, ೨೪, ಜಗತೀ ೧-೬, ೧೮, ೨೧-೨೩
ಜಗತೀತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ೭ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ೨೫.

ಇಂದ್ರಾಸೋಮಾ ತಪತಂ ರಕ್ಷ ಉಬ್ಜತಂ ನ್ಯರ್ಪಯತಂ ವೃಷಣಾ ತಮೋವೃಧಃ ।
ಪರಾ ಶೃಣೀತ ಮಚಿತೋನ್ಯೋಷತಂ ಹತಂ ನುದೇಥಾಂ ನಿಶಿಶೀತ ಮತ್ರಿಣಃ ॥೧॥

ಮಣಿಕಾ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು 'ಮಣಿಕಾ', ಎಂದರೆ ಗೃಹಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಶಿಲೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗರಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕೆ 'ಋತುರಾಜಾ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ, ಅದರೊಳಗೆ ವ್ರೀಹಿಯವ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ 'ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾ----ಚನಃ' ಮತ್ತು 'ಶನ್ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ' ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆ ಉದಕವನ್ನು ಮನೆಯ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಮೂರಾವರ್ತಿ ಹಾಕಬೇಕು. ನಂತರ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುದು. ನವಾಗಾರ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಂದ್ರಾಸೋಮಾ ಸಮಘಶಂಸಮಭ್ಯಗ್ಂ (ಅ)ಘಂ ತಪುರ್ಯಯಸ್ತು ಚರುರಗ್ನಿವಾँ ಇವ ।
ಬ್ರಹ್ಮದ್ವಿಷೇ ಕ್ರವ್ಯಾದೇ ಘೋರಚಕ್ಷಸೇ ದ್ವೇಷೋಧತ್ತಮನವಾಯಂ ಕಿಮೀದಿನೇ ॥೨॥
ಇಂದ್ರಾಸೋಮಾ ದುಷ್ಕೃತೋ ವವ್ರೇ ಅಂತರನಾರಂಭಣೇ ತಮಸಿ ಪ್ರವಿಧ್ಯತಂ । ಯಥಾನಾತಃ
ಪುನರೇಕಶ್ಚ ನೋದಯತ್ತದ್ವಾಮಸ್ತು ಸಹಸೇಮನ್ಯುಮಚ್ಛವಃ ॥೩॥ ಇಂದ್ರಾಸೋಮಾ ವರ್ತಯತಂ
ದಿವೋ ವಧಂ ಸಂಪೃಥಿವ್ಯಾ ಅಘಶಂಸಾಯ ತರ್ಹಣಂ । ಉತ್ತಕ್ಷತಂ ಸ್ವರ್ಯಗ್ಂ (ಂ)
ಪರ್ವತೇಭ್ಯೋ ಯೇನ ರಕ್ಷೋ ವಾವೃಧಾನಂ ನಿಜೂರ್ವಥಃ ॥೪॥

ಇಂದ್ರಾಸೋಮಾ ವರ್ತಯತಂ ದಿವಸ್ಪರ್ಯಗ್ನಿ ತಪ್ತೇಭಿರ್ಯುವಮಶ್ಮ ಹನ್ಮಭಿಃ ।
ತಪುರ್ವಧೇಭಿರಜರೇಭಿರತ್ರಿಣೋ ನಿಪರ್ಶಾನೇ ವಿಧ್ಯತಂ ಯಂತು ನಿಸ್ವರಂ ॥೫॥
ಇಂದ್ರಾಸೋಮಾ ಪರಿವಾಂಭೂತು ವಿಶ್ವತ ಇಯಂ ಮತಿಃ ಕಕ್ಷ್ಯಾಶ್ವೇವ ವಾಜಿನಾ । ಯಾಂ ವಾಂ
ಹೋತ್ರಾಂ ಪರಿಹಿನೋಮಿ ಮೇಧಯೇ ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ನೃಪತೀವ ಜಿನ್ವತಂ ॥೬॥ ಪ್ರತಿಸ್ಮರೇಥಾಂ
ತುಜಯದ್ಭಿರೇವೈರ್ಹತಂದ್ರುಹೋ ರಕ್ಷಸೋ ಭಂಗುರಾವತಃ । ಇಂದ್ರಾಸೋಮಾ ದುಷ್ಕೃತೇ
ಮಾ ಸುಗಂ ಭೂದ್ಯೋ ನಃ ಕದಾಚಿದಭಿದಾಸತಿ ದ್ರುಹಾ ॥೭॥

ಯೋ ಮಾ ಪಾಕೇನ ಮನಸಾ ಚರಂತಮಭಿಚಷ್ಟೇ ಅನೃತೇಭಿರ್ವಚೋಭಿಃ । ಆಪ ಇವ
ಕಾಶಿನಾ ಸಂ ಗೃಭೀತಾ ಅಸಂ ನಸ್ತ್ವಾಸತ ಇಂದ್ರ ವಕ್ತಾ ॥೮॥

ಯೇ ಪಾಕಶಂಸಂ ವಿಹರಂತ ಏವೈರ್ಯೇವಾ ಭದ್ರಂ ದೂಷಯಂತಿ ಸ್ವಧಾಭಿಃ ।
ಅಹಯೇ ವಾ ತಾನ್ ಪ್ರದದಾತು ಸೋಮ ಆವಾ ದಧಾತು ನಿರ್ಋತೇರುಪಸ್ಥೇ ॥೯॥

ಯೋ ನೋ ರಸಂ ದಿಪ್ಸತಿ ಪಿತ್ವೋ ಅಗ್ನೇ ಯೋ ಅಶ್ವಾನಾಂ ಯೋಗವಾಂ
ಯಸ್ತನೂನಾಂ ।
ರಿಪುಸ್ತೇನಸ್ತೇಯ ಕೃದ್ದಭ್ರಮೇತು ನಿಷಹೀಯತಾಂ ತ ನ್ವಾ೩ ತನಾಚ ॥೧೦॥
ಪರಸ್ಸೋ ಅಸ್ತು ತ ನ್ವಾ ೩ ತನಾಚ ತಿಸ್ರಃ ಪೃಥಿವೀರಧೋ ಅಸ್ತು ವಿಶ್ವಾಃ ।
ಪ್ರತಿ ಶುಷ್ಯತು ಯಶೋ ಅಸ್ಯ ದೇವಾ ಯೋ ನೋ ದಿವಾ ದಿಪ್ಸತಿಃ
ಯಶ್ಚ ನಕ್ತಂ ॥೧೧॥
ಸುವಿ ಜ್ಞಾನಂ ಚಿಕಿತುಷೇ ಜನಾಯ ಸಚ್ಚಾಸಚ್ಚವಚಸೀ ಪಸ್ಪೃಧಾತೇ ।
ತಯೋರ್ಯತ್ಸತ್ಯಂ ಯತರದೃಜೀಯಸ್ತದಿತ್ಸೋಮೋಽವತಿಹಂತ್ಯಾಸತ್ ॥೧೨॥
ನವಾ ಉ ಸೋಮೋ ವೃಜಿನಂ ಹಿನೋತಿ ನಕ್ಷತ್ರಿಯಂ ಮಿಥುಯಾ ಧಾರಯಂತಂ ।
ಹಂತಿ ರಕ್ಷೋ ಹಂತ್ಯಾಸದ್ವದಂತಮುಭಾವಿಂದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಸಿತೌ ಶಯಾತೇ ॥೧೩॥
ಯದಿ ವಾಹಮನೃತದೇವ ಆಸ ಮೋಘಂ ವಾ ದೇವಾँ ಅಪ್ಯೂಹೇ ಅಗ್ನೇ ।
ಕಿಮಸ್ಮಭ್ಯಂ ಜಾತವೇದೋ ಹೃಣೀಷೇ ದ್ರೋಘವಾಚಸ್ತೇ ನಿರ್ಋಥಂ
ಸಚಂ ತಾಂ ॥೧೪॥
ಅದ್ಯಾಮುರೀಯ ಯದಿ ಯಾತು ಧಾನೋ ಅಸ್ಮಿ ಯದಿ ವಾಯುಸ್ತತಪಪೂರುಷಸ್ಯ ।
ಅಧಾಸ ವೀರೈರ್ದಶಭಿರ್ವಿಯೂಯಾ ಯೋ ಮಾ ಮೋಘಂ
ಯಾತುಧಾನೇತ್ಯಾಹ ॥೧೫॥

ವಾಸ್ತುತ್ರಿಪಂಚಾಶದ್ದೇವತಾಃ

ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶಿಖಿನಂ ಪರ್ಜನ್ಯಂ ಜಯಂತಂ ಕುಲಿಶಾಯುಧಂ ಸೂರ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಭೃಶಂ ಆಕಾಶಂ ವಾಯುಂ ಪೂಷಣಂ ವಿತಥಂ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಂ ಯಮಂ ಗಂಧರ್ವಂ ಭೃಂಗರಾಜಂ ಮೃಗಂ ಪಿತೄನ್ ದೌವಾರಿಕಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ಪುಷ್ಪದಂತಂ ವರುಣಂ ಜಲಾಧಿಪಂ ಅಸುರಂ ಶೋಷಂ ಪಾಪಂ ರೋಗಂ ಅಹಿಂ ಮುಖ್ಯಂ ಭಲ್ಲಾಟಂ ಸೋಮಂ ಸರ್ಪಾನ್ ಅದಿತಿಂ ದಿತಿಂ ಅಪಃ ಸಾವಿತ್ರಂ ಏಕಾದಶರುದ್ರಾನ್

ಯೋ ಮಾಯಾತುಂ ಯಾತುಧಾನೇತ್ಯಾಹ ಯೋ ವಾ ರಕ್ಷಾಶ್ಶುಚಿರಸ್ಮೀತ್ಯಾಹ ।
ಇಂದ್ರಸ್ತಂ ಹಂತು ಮಹತಾ ವಧೇನ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಂತೋರಧಮ ಸ್ಪದೀಷ್ಟ ॥೧೬॥
ಪ್ರ ಯಾ ಜಿಗಾತಿ ಖರ್ಗಲೇವ ನಕ್ತಮಪದ್ರುಹಾತನ್ವ ೧ (೦) ಗೂಹಮಾನಾ । ವವ್ರಾ
ಅನಂತಾ ಅವಸಾಪದೀಷ್ಟ ಗ್ರಾವಾಣೋಘ್ನಂತು ರಕ್ಷಸ ಉಪಬ್ದೈಃ ॥೧೭॥
ವಿತಿಷ್ಠಧ್ವಂ ಮರುತೋ ವಿಕ್ಷ್ವಿ ೧ ಚ್ಛತ ಗೃಭಾಯತ ರಕ್ಷಸಸ್ಸಂಪಿನಷ್ಟನ ।
ವಯೋ ಯೇ ಭೂತ್ವೀ ಪತಯಂತಿ ನಕ್ತಭಿರ್ಯೇವಾರಿಪೋ ದಧಿರೇ
ದೇವೇ ಅಧ್ವರೇ ॥೧೮॥
ಪ್ರವರ್ತಯ ದಿವೋ ಅಶ್ಮಾನಮಿಂದ್ರ ಸೋಮ ಶಿತಂ ಮಘವರ್ನ್ತ್ಸಂಶಿಶಾಧಿ ।
ಪ್ರಾಕ್ತಾದಪಾಕ್ತಾದಧರಾದುದಕ್ತಾದಭಿಜಹಿ ರಕ್ಷಸಃ ಪರ್ವತೇನ ॥೧೯॥
ಏತ ಉತ್ಯೇ ಪತಯಂತಿಶ್ವಯಾತವ ಇಂದ್ರಂ ದಿಪ್ಸಂತಿ ದಿಪ್ಸವೋಽದಾಭ್ಯಂ ।
ಶಿಶೀತೇ ಶಕ್ರಃ ಪಿಶುನೇಭ್ಯೋ ವಧಂ ನೂನಂ ಸೃಜ ದಶನಿಂ ಯಾತುಮದ್ಭ್ಯಃ ॥೨೦॥
ಇಂದ್ರೋಯಾತೂನಾಮಭವತ್ಪರಾಶರೋ ಹವಿರ್ಮಥೀನಾಮಭ್ಯಾ ೩ ವಿವಾಸತಾಂ ।
ಅಭೀದು ಶಕ್ರಃ ಪರಶುರ್ಯಥಾವನಂ ಪಾತ್ರೇವಭಿಂಧರ್ನ್ತ್ಸತ ಏತಿ ರಕ್ಷಸಃ ॥೨೧॥
ಉಲೂಕಯಾತುಂ ಶುಶುಲೂಕಯಾತುಂ ಜಹಿಶ್ವಯಾತು ಮುತಕೋಕಯಾತುಂ ।
ಸುಪರ್ಣಯಾತುಮುತ ಗೃಧ್ರಯಾತುಂ ದೃಷದೇವ ಪ್ರಮೃಣ ರಕ್ಷ ಇಂದ್ರ ॥೨೨॥
ಮಾವ್ರೋ ರಕ್ಷೋ ಅಭಿನಡ್ಯಾತು ಮಾವತಾಮಪೋಚ್ಛತು ಮಿಥುನಾ ಯಾ ಕಿಮೀದಿನಾ ।
ಪೃಥಿವೀ ನಃ ಪಾರ್ಥಿವಾತ್ಪಾತ್ವಂಹಸೋಽತರಿಕ್ಷಂ ದಿವ್ಯಾತ್ಪಾತ್ವಸ್ಮಾ್ನ್ ॥೨೩॥
ಇಂದ್ರ ಜಹಿ ಪುಮಾಂಸಂ ಯಾತುಧಾನಮುತ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಮಾಯಯಾಶಾಶದಾನಾಂ ।

ಅರ್ಯಮಣಂ ಸವಿತಾರಂ ವಿವಸ್ವಂತಂ ವಿಬುಧಾಧಿಪಂ ಮಿತ್ರಂ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾಣಂ ಪೃಥ್ವೀಧರಂ ಆಪವತ್ಸಂ ಚರಕೀಂ ವಿಧಾರೀಂ ಪೂತನಾಂ ಪಾಪರಾಕ್ಷಸೀಂ ಸ್ಕಂದಂ ಅರ್ಯಮಣಂ ಜೃಂಭಕಂ

ವಿಗ್ರೀವಾಸೋ ಮೂರದೇವಾ ಋದಂತು ಮಾ ತೇ

ದೃಶನ್ತ್ಸೂರ್ಯಮುಚ್ಚರಂತಂ ॥೨೪॥

ಪ್ರತಿಚಕ್ಷ್ವ ವಿಚಕ್ಷ್ವೇಂದ್ರಶ್ಚ ಸೋಮ ಜಾಗೃತಂ ।

ರಕ್ಷೋಭ್ಯೋ ವಧಮಸ್ಯತಮಶನಿಂ ಯಾತುಮದ್ಭ್ಯಃ ॥೨೫॥

ಅಗ್ನೇಹಂಸಿನ್ಯತ್ರಿಣಮಿತಿ ನವರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಉರುಕ್ಷಯ ಆಮಹೀಯವ ಋಷಿಃ ರಕ್ಷೋಹಾಽಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ ॥

ಅಗ್ನೇ ಹಂಸಿನ್ಯಾ ೧ ತ್ರಿಣಂ ದೀದ್ಯನ್ಮರ್ತ್ಯೇಷ್ವಾ । ಸ್ವೇಕ್ಷಯೇ ಶುಚಿವ್ರತ ॥೧॥

ಉತ್ತಿಷ್ಠಸಿ ಸ್ವಾಹುತೋ ಘೃತಾನಿ ಪ್ರತಿಮೋದಸೇ । ಯತ್ತ್ವಾ ಸ್ರುಚಸ್ಸಮಸ್ಥಿರನ್ ॥೨॥

ಸ ಆಹುತೋ ವಿರೋಚತೇಽಗ್ನಿರೀಳೇನ್ಯೋ ಗಿರಾ । ಸ್ರುಚಾ ಪ್ರತೀಕಮಜ್ಯತೇ ॥೩॥

ಘೃತೇನಾಽಗ್ನಿಸ್ಸಮಜ್ಯತೇ ಮಧುಪ್ರತೀಕ ಆಹುತಃ । ರೋಚಮಾನೋವಿಭಾವಸುಃ ॥೪॥

ಜರಮಾಣಸ್ಸಮಿಧ್ಯಸೇ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಹವ್ಯವಾಹನ । ತಂತ್ವಾಹವಂತ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ॥೫॥

ತಂ ಮರ್ತಾ ಅಮರ್ತ್ಯಂ ಘೃತೇನಾಗ್ನಿಂ ಸಪರ್ಯತ । ಅದಾಭ್ಯಂ ಗೃಹಪತಿಂ ॥೬॥

ಅದಾಭ್ಯೇನ ಶೋಚಿಷಾಗ್ನೇ ರಕ್ಷಸ್ತ್ವಂ ದಹ । ಗೋಪಾ ಋತಸ್ಯ ದೀದಿಹಿ ॥೭॥

ಸ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಪ್ರತೀಕೇನ ಪ್ರತ್ಯೋಷ ಯಾತುಧಾನ್ಯಃ ।

ಉರುಕ್ಷಯೇಷು ದೀದ್ಯತ್ ॥೮॥

ತಂ ತ್ವಾ ಗೀರ್ಭಿರುರುಕ್ಷಯಾ ಹವ್ಯವಾಹಂ ಸಮೀಧಿರೇ ।

ಯಜಿಷ್ಠಂ ಮಾನುಷೇಜನೇ ॥೯॥

ಬ್ರಹ್ಮಣಾಽಗ್ನಿರಿತಿ ಷಳರ್ಚಸ್ಯಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮೋರಕ್ಷೋಽಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಣಾಽಗ್ನಿಸ್ಸಂವಿದಾನೋ ರಕ್ಷೋಹಾ ಬಾಧತಾಮಿತಃ ।
ಅಮೀ ವಾ ಯಸ್ತೇ ಗರ್ಭಂ ದುರ್ಣಾಮಾ ಯೋನಿಮಾಶಯೇ ॥೧॥
ಯಸ್ತೇ ಗರ್ಭಮಮೀ ವಾ ದುರ್ಣಾಮಾ ಯೋನಿಮಾಶಯೇ ।
ಅಗ್ನಿಷ್ಟಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಹ ನಿಷ್ಕ್ರವ್ಯಾದಮನೀನಶತ್ ॥೨॥
ಯಸ್ತೇ ಹಂತಿ ಪತಯಂತಂ ನಿಷತ್ಸ್ನುಂ ಯಸ್ಸರೀಸೃಪಂ ।
ಜಾತಂ ಯಸ್ತೇ ಜಿಘಾಂಸತಿ ತಮಿತೋ ನಾಶಯಾಮಸಿ ॥೩॥
ಯಸ್ತ ಊರೂ ವಿಹರತ್ಯಂತರಾ ದಂಪತೀ ಶಯೇ ।
ಯೋನಿಂ ಯೋ ಅಂತರಾರೇಳ್ಹಿ ತಮಿತೋ ನಾಶಯಾಮಸಿ ॥೪॥
ಯಸ್ತ್ವಾಭ್ರಾತಾ ಪತಿರ್ಭೂತ್ವಾ ಜಾರೋ ಭೂತ್ವಾ ನಿಪದ್ಯತೇ ।
ಪ್ರಜಾಂ ಯಸ್ತೇ ಜಿಘಾಂಸತಿ ತಮಿತೋ ನಾಶಯಾಮಸಿ ॥೫॥
ಯಸ್ತ್ವಾ ಸ್ವಪ್ನೇನ ತಮಸಾ ಮೋಹಯಿತ್ವಾ ನಿಪದ್ಯತೇ ।
ಪ್ರಜಾಂ ಯಸ್ತೇ ಜಿಘಾಂಸತಿ ತಮಿತೋ ನಾಶಯಾಮಸಿ ॥೬॥

ಇತ್ಯಶೀತಿ ಮಂತ್ರೈಃ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಹೋಮಂಕೃತ್ವಾ ಬಲಿಂದತ್ವಾ ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪಯೇತ್ ॥

ತತಃ ಸದೂರ್ವಾಸು ಚತುಸ್ಸೃಷು ಶಿಲಾಸು ಮಣಿಕಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯೇತ್ ॥

''ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಅಧಿ ಸಂಭವೇತಿ''

(ಮಣಿಕೋನಾಮ ಜಲಧಾರಣಾರ್ಥೋ ಭಾಂಡವಿಶೇಷಃ) ॥

''ಅರಂಗರೋ ವಾವದೀತಿ ತ್ರೇಧಾ ಬದ್ಧೋ ವರತ್ರಯಾ ।
ಇರಾಮುಹ ಪ್ರಶಂಸತ್ಯ ನಿರಾಮಪ ಬಾಧತಾಮಿತಿ ವಾ'' ॥

ಇತಿ ಮಣಿಕಾಂಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ತಸ್ಯಾಂ 'ಐತುರಾಜೇತಿ' ಮಂತ್ರೇಣ ಅಪ ಆಸೇಚಯೇತ್ ॥

"ಐತುರಾಜಾ ವರುಣೋ ರೇವತೀಭಿರಸ್ಮಿ ಸ್ಥಾನೇ ತಿಷ್ಠತು ಮೋದಮಾನಃ ।

ಇರಾಂ ವಹಂತೋ ಘೃತಮುಕ್ಷಮಾಣಾ ಮಿತ್ರೇಣ ಸಾಕಂ ಸಹ ಸಂವಿಶಂತ್ವಿತಿ ॥

ವ್ರೀಹಯವಮತೀಭಿರದ್ಭಿಃ ಹಿರಣ್ಯಮವಧಾಯ, ಶಂತಾತೀಯೇನ ತ್ರಿಃಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪರಿವ್ರಜ್ಯ ಪ್ರೋಕ್ಷತಿ ॥

ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಯಾ ಚೋದಕಧಾರಯಾ ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾಮಯೋಭುವ ಇತಿ ತೃಚೇನ ॥

ಮಧ್ಯೇಽಗಾರಸ್ಯ ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕಂ ಶ್ರಪಯಿತ್ವಾ, ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೀಹ್ಯಸ್ಮಾನಿತಿ ಚತುಸೃಭಿಃ ಪ್ರತ್ಯೃಚಂ ಹುತ್ವಾ, ಅನ್ನಂ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ "ಶಿವಂವಾಸ್ತು ಶಿವಂ ವಾಸ್ತು" ಇತಿ ವಾಚಯೀತ ॥

ವಾಸ್ತುಪುರುಷಧ್ಯಾನ

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ, ವಾಸ್ತುಪುರುಷಾಯ, ಮಹಾಬಲಪರಾಕ್ರಮಾಯ, ಸರ್ವದೇವಾಧಿವಾಸಾಶ್ರಿತಶರೀರಾಯ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾಯ ಸಕಲಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಧಾರಿಣೇ ಭೂಭಾರಾರ್ಪಿತ ಮಸ್ತಕಾಯ, ಪುರುಪತ್ತನ ಪ್ರಾಸಾದಗೃಹ ವಾಪೀಸರಃಕೂಪಾದಿ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕರಾಯ, ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಯ, ಪ್ರಸನ್ನವದನಾಯ, ವಿಶ್ವಂಭರಾಯ, ಪರಮಪುರುಷಾಯ, ಚಕ್ರಶಾರ್ಙ್ಗಧರಾಯ, ವರದಾಭಯಹಸ್ತಾಯ, ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಯೇ ನಮಃ ॥

ಅನ್ವಾಧಾನಕ್ರಮ

ಆದಿತ್ಯಾದಿ ನವಗ್ರಹ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತಾಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿ ಸಂಖ್ಯಯಾ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ, ಅಧಿದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯಧಿದೇವತಾಶ್ಚ ಚತುಸ್ಸಂಖ್ಯಾಕೈಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತದ್ರವ್ಯೈಃ, ಮೃತ್ಯುಂಜಯಂ, ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತಸಂಖ್ಯಯಾ, ಆಜ್ಯಾಕ್ತತಿಲದ್ರವ್ಯೇಣ, ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತ ಇತಿ ಚತುರ್ಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿ ಸಂಖ್ಯಯಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತದ್ರವ್ಯೈಃ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರಾನಪಿ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟಸಂಖ್ಯಯಾ ಸಮಿಚ್ಚ ವಾರ್ಜ್ಯೈಃ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ವಾಸ್ತುತ್ರಿಪಂಚಾಶದ್ದೇವತಾಃ ಏಕೈಕ ವಾರಂ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ

ನವಾಗಾರ ಪ್ರವೇಶ ಕರ್ಮದ ಕ್ರಮ :-

ಪುಣ್ಯಾಹ- ನಾಂದೀ- ಪ್ರತಿಮಾಶುದ್ಧಿ- ಋತ್ವಿಗ್ವರಣ- ಕಲಶಸ್ಥಾಪನೆ - ತಂತುವೇಷ್ಟನ - ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಹೋಮ - ಮಣಿಕಾಸ್ಥಾಪನೆ - ಗೃಹಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ - ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠ - ಆದಿತ್ಯಾದಿನವಗ್ರಹಪುರಸ್ಸರ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಹೋಮ, ವಾಸ್ತುತ್ರಿಪಂಚಾಶದ್ಧೋಮ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ- ಬಲಿಹರಣ- ಕಲಶವಿಸರ್ಜನೆ- ಮಾರ್ಜನೆ- ದಾನಾದಿಗಳು - ಆಚಾರ್ಯ ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ಸಂಭಾವನೆ - ಫಲಪೂಜೆ - ಆರತಿ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶೀರ್ವಾದ- ಭೋಜನ.

ನಂತರ ಯಜಮಾನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕುರಿತು ''ಮಮಗೃಹೇ ಶಿವಂ ವಾಸ್ತುಂ, ಶಿವಂ ವಾಸ್ತ್ವಿತಿ ಭವಂತೋ ಬ್ರುವಂತು'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಕೂಡ ''ಶಿವಂ ವಾಸ್ತು, ಶಿವಂ ವಾಸ್ತು'' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು.

ಋಗ್ವೇದಿಯಾ ವಾಸ್ತುಪೂಜಾ ಬಲಿಹೋಮವಿಧಿಃ

ದಂಡಪಾಶಧರಂ ದೇವಂ ದ್ವಿಭುಜಂ ವಾಸ್ತುಪೂರುಷಂ ।
ಮಂಡಲೇ ಮಧ್ಯಗಂ ಶ್ವೇತಂ ದಧಾನಂ ನರರೂಪತಾಂ ॥
ಮಂಡಲೇಶಾನ ಭಾಗೇತು ಗಂಗಾಮಾವಾಹಯೇನ್ನರಃ ।
ತದ್ವಿಧಿಂ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪುನಸ್ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕಂ ॥
ಸ್ಥಾಪಯೇಚ್ಚತುರಃ ಕುಂಭಾರ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ವಸ್ತ್ರವೇಷ್ಟಿತಾರ್ ।
ವ್ರೀಹಿರಾಶಿಷು ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಪೂರಯೇತ್ತಿರ್ಥವಾರಿಭಿಃ ॥
ಪ್ರಸುವ ಆಪ ಇತ್ಯೃಗ್ಭಿಃ ಜಪೇನ್ನದ್ಯಾಪ್ರಪೂರಿತಂ ।
ಏಕೈಕಸ್ಯ ಚತುಸ್ರ್ವಷು ದೂರ್ವಾಸೂದಕೇಷು ಚ ॥
ನವರತ್ನಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ವಾಸಹೌಷಧಿ ವಿನಿಕ್ಷಪೇತ್ ।
ಆಕಲಶೇಷ್ವಿತ್ಯನಯಾ ಕುಶಕೂರ್ಚಂ ವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥
ಅನ್ಯಾನ್ಯಾಪ್ಯಾನಿ ಸೂಕ್ತಾನಿ ಜಪೇತ್ಕಲಶ ವಾರಿಭಿಃ ।
ಕುಂಭಾಲಾಬೇಕಥಂಕುರ್ವರ್ ಏಕಕುಂಭೇ ಸಮುದ್ಧರೇತ್ ॥
ಆವಾಹನಾದ್ಯುಪಚಾರಾರ್ ಕಾರಯೇಚ್ಚ ಯಥಾವಿಧಿ ।
ವಾಸ್ತುಮಂಡಲ ವಾರುಣ್ಯೇ ಸರ್ವತೋಭದ್ರಮುದ್ಧರೇತ್ ॥

ವಾಸ್ತುಶಾಂತಿ ಪ್ರಯೋಗವು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿದೆ.

೧) ಋಗ್ವೇದಿಯಾ ವಾಸ್ತುಪೂಜಾ ಬಲಿಹೋಮವಿಧಿ

೨) ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟಕೃತಾ ವಾಸ್ತುಪರೀಕ್ಷಾ ಶಾಂತಿ

೩) ಗೃಹ್ಯಪರಿಶಿಷ್ಟೋಕ್ತ ವಾಸ್ತುಪೂಜಾವಿಧಿ

೪) ಶೌನಕೋಕ್ತ ಋಗ್ವೇದಿಯಾ ವಾಸ್ತುಪೂಜಾ ಬಲಿಹೋಮಪ್ರಯೋಗ

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಯೋಗಭಾಗವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ.

ಕುಂಡಂತ್ರಿಮೇಖಲಂ ಕಾರ್ಯಂ ಮಂಡಲೇಶಾನಭಾಗತಃ ।
ಹಸ್ತಪ್ರಮಾಣ ವಿಸ್ತಾರಂ ಖಾತೇನ ಚ ಕರೋನ್ಮಿತಂ ॥
ಅಥವಾ ಸ್ಥಂಡಿಲಂ ಕುರ್ಯಾದುಲ್ಲೇಖಂತು ಸ್ವಶಾಖಯಾ ।
ತತ್ರ ಹೋಮಃ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯಃ ಸಮಿದ್ಭಿಃ ಕ್ಷೀರಜಾತಿಭಿಃ ॥
ಪಾಲಾಶೈಃಖಾದಿರೈರ್ವಾಽಪಿ ಕುಶೈರ್ದೂರ್ವಾಭಿರೇವ ವಾ ।
ನಿಂಬೈರ್ವಾ ನಿಂಬಬೀಜೈರ್ವಾ ಯಥಾಸಂಭವಮಾಹೃತೈಃ ॥
ನಿರೂಪ್ಯ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಯೇ ತೂಷ್ಣೀಂ ಪ್ರೋಕ್ಷೇತ ತಂಡುಲಾನ್ ।
ತಸ್ಯೈವೋಪಾಸನೇ ವಹ್ನಾ ವಧಿಶ್ರಿತ್ಯ ಚರುಂ ಪಚೇತ್ ॥
ಹೋಮಕಾಲೇ ಚರೋರನ್ನಮವದಾಯ ಯಥಾವಿಧಿಃ ।
ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತ ಇತ್ಯೇತಾಭಿಋಗ್ಭಿಶ್ಚತುಸೃಭಿಃಕ್ರಮಾತ್ ॥
ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತಂ ಹುತ್ವಾ ಯಜ್ಞಿಯೈರ್ವಾ ದ್ವಿಜಃ ಶುಚಿಃ ।
ವ್ಯಾಹೃತೀಭಿಶ್ಚಹುತ್ವಾಗ್ನೌಘೃತೇನ ಚ ತತಃಪರಮ್ ॥
ಸಂಜೀವಿನ್ಯಾ ತತೋಹುತ್ವಾ ಪಯಸಾ ಹವಿಷಾ ತಥಾ ।
ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಚ ತಥಾಽನ್ಯೇನ ಶತಮಷ್ಟೋತ್ತರಂ ಪುನಃ ।
ದೇವತಾನಾಂ ಪೃಥಕ್ಕುರ್ಯಾದ್ಧೋಮಮಷ್ಟೋತ್ತರಂ ಶತಂ
ಅಷ್ಟಾಧಿಕಾಂ ವಿಂಶತಿಂ ವಾ ಪ್ರತಿದೇವಂ ಹುನೇತ್ಕ್ರಮಾತ್ ॥
ಹುತ್ವಾ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಂ ಹೋಮಂ ತತಃ ಕುರ್ಯಾದ್ಯಥಾವಿಧಿಃ ।
ಹೋಮೋಽತ್ರಪ್ರತ್ಯೃಚಮಿತಿಪ್ರಕಾರಃ ಕ್ವಚಿದತ್ರ ಚ ॥
ಸಮಾವರ್ತನವನ್ಮಂತ್ರಂ ವಚನಾನಂತರಂ ಹವಿಃ ।
ಅಗ್ನೌ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ತದನು ಸ್ವಾಹಾಶಬ್ದಮುದೀರಯೇತ್ ॥
ನಿಋತೇರ್ವಾಯುದಿಗ್ಭಾಗೇ ಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ತಥಾಽನಲೇ ।

ಗೇಹಂ ತು ಪ್ರೋಕ್ಷಯೇತ್ಪಶ್ಚಾತ್ಪರಿತಃ ಕಲಶೋದಕೈಃ ||
ದೇವತಾನಾಂ ಪೃಥಕ್ಕುರ್ಯಾದ್ಧೋ ಮಮಷ್ಟೋತ್ತರಂ ಶತಂ
ಕೃತ್ವೋಪರಿಷ್ಟಾತ್ತಂತ್ರಂ ತು ತದ್ಗೃಹೇ ಪಾಪಮಾಚರೇತ್ ।
ವಿಧಾಯ ವಾಸ್ತುಪೂಜಾಂ ಚ ಗೃಹಂ ಸೂತ್ರೇಣ ಸರ್ವತಃ ||
ಪಾವಮಾನೇನ ಸೂಕ್ತೇನ ರಾಕ್ಷೋಘ್ನೇನ ಚ ವೇಷ್ಟಯೇತ್ ।
ಮಾಂಗಲ್ಯ ತೂರ್ಯ ಘೋಷೇಣ ಕುರ್ಯಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಾಚನಂ ||
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ ತೈಃ ಪುಣ್ಯಾಹಮಥವಾಚಯೇತ್ ।
ತೇಭ್ಯಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದದ್ಯಾದ್ಧೋತೃಭ್ಯಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ ||
ತತಸ್ಸಂಪ್ರವಿಶೇದ್ಗೇಹಂ ಗೃಹೀತು ಸಮಲಂಕೃತಂ ।
ಶೋಭಿತಂ ದಧಿ ದೂರ್ವಾಭಿಃ ಪೂರ್ಣಕುಂ ಭೈಸ್ಸಮನ್ವಿತಂ ||
ದೀಪೈರಂಕುರಪಾತ್ರೈಶ್ಚ ದ್ವಾರಸ್ಥೈಃ ಸುಮನೋಹರೈಃ ।
ವಿನಾಯಕಂತು ಸಂಪೂಜ್ಯ ಫಲಪುಷ್ಪಗುಡೋದನೈಃ ||
ಧಾತ್ರೀಫಲಾನಾಂ ಲವಣೈಃ ಪ್ರಪೂರ್ಣಂ ಸಕಾಂಸ್ಯಪಾತ್ರಂ ಸಿತತಂಡುಲೈಶ್ಚ ।
ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರವೇಶಂ ಸಹ ಭಾರ್ಯಯಾಶು ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಸ್ಮರರ್ ಗೇಹಮನಿಂದಿತಾಯಾಂ ||
ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಬಂಧೂರ್ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಸುಖಾಸಿನೋ ಭವೇತ್ತದಾ ।
ಏವಂ ಪ್ರವೇಶನಂಕುರ್ವರ್ ಸುಖೀ ಭವತಿ ಸರ್ವದಾ ||
ವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ಭೋಜನಂದತ್ವಾ ಸ್ವಯಂ ಭುಂಜೀತ ಬಂಧುಭಿಃ ।
ಶಿವಂ ವಾಸ್ತು ಶಿವಂ ವಾಸ್ತು ಭವತು ಪ್ರಾರ್ಥಿತಾಃ ಪುರಾ ||
ಶಿವಂ ವಾಸ್ತು ಶಿವಂ ವಾಸ್ತು ಪ್ರತಿಬ್ರೂಯುಸ್ತು ತೇ ದ್ವಿಜಾಃ ।
ಇತ್ಯೇವಂ ನೂತನಾಗಾರ ಪ್ರವೇಶೇ ಚೋದಿತೋ ವಿಧಿಃ ||

ಧ್ವಸ್ತಸ್ಯಾಥ ಪುನಃ ಕ್ಲೃಪ್ತ ಗೃಹಸ್ಯಾಽಪಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯತಾಂ ।

ಆರೋಗ್ಯಂ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿ ಧನಧಾನ್ಯಂ ಲಭೇನ್ನರಃ ॥

ವಾಸ್ತುಪೂಜಾಮಕೃತ್ವಾಯಃ ಪ್ರವಿಶೇನ್ನವಮಂದಿರೇ ।

ರೋಗಾನ್ನಾನಾವಿಧಾನ್ ಕ್ಲೇಶಾನ್ ಅಶ್ನುತೇ ಸರ್ವಸಂಕಟಂ ॥

ಅಕವಾಟಮನಚ್ಛನ್ನಮದತ್ತ ಬಲಿಭೋಜನಂ ।

ಗೃಹಂ ನ ಪ್ರವಿಶೇದೇವ ವಿಪದಾಮಾಕರಂ ಹಿತತ್ ॥

ಕಾರ್ಯಾರಂಭೇಷು ಸರ್ವೇಷು ನವವೇಶ್ಮ ಪ್ರವೇಶನೇ ।

ಗೃಹ ಶಾಂತಿಂ ವಿಧಾನೇನ ಕೃತ್ವಾಽಭೀಷ್ಟಂ ಸಮಶ್ನುತೇ ॥

ಇತಿ ಋಗ್ವೇದೀಯಾ ವಾಸ್ತುಪೂಜಾ ಬಲಿಹೋಮವಿಧಿಃ ॥

ಅಗ್ನಿಪದರಹಿತ ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತ

ಸಪ್ತಿಂ ವಾಜಂ ಭರಂ ದದಾತಿ ವೀರಂ ಶ್ರುತ್ಯಂ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠಾಂ ।
ರೋದಸೀ ವಿಚರತ್ಸಮಂಜನ್ನಾರೀಂ ವೀರಕುಕ್ಷಿಂ ಪುರಂಧಿಂ ॥

ಅಪ್ನಸಸ್ತ್ವಮಿದಸ್ತು ಭದ್ರಾ ಮಹೀ ರೋದಸೀ ಆವಿವೇಶ ।
ಏಕಂ ಚೋದಯತ್ತ್ವಮತ್ಸು ವೃತ್ರಾಣಿ ದಯತೇ ಪುರೂಣಿ ॥

ಹತ್ಯಂ ಜರತಃ ಕರ್ಣಮಾವಾಽದ್ಭ್ಯೋ ನಿರದಹಜ್ಜರೂಥಂ ।
ಅತ್ರಿಂ ಘರ್ಮ ಉರುಷ್ಯದಂತರ್ನ್ಮೇಧಂ ಪ್ರಜಯಾ ಸೃಜತ್ಸಂ ॥

ದಾದ್ರವಿಣಂ ವೀರ ಪೇಶಾ ಋಷಿಂ ಯಸ್ಸಹಸ್ರಾ ಸನೋತಿ ।
ದಿವಿ ಹವ್ಯಮಾತತಾನ ಧಾಮಾನಿ ವಿಭೃತಾ ಪುರುತ್ರಾ ॥

ಉಕ್ಥೈರ್ಋಷಯೋ ವಿಹ್ವಯಂತೇ ನರೋ ಯಾಮನಿ ಬಾಧಿತಾಸಃ ।
ವ ಯೋ ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಪತಂತಸ್ಸಹಸ್ರಾ ಪರಿಯಾತಿ ಗೋ ನಾಂ ॥

ವಿಶ ಈಳತೇ ಮಾನುಷೀರ್ಯಾ ಮನುಷೋ ನಹುಷೋ ವಿಜಾತಾಃ ।
ಗಾಂಧರ್ವೀಂ ಪಥ್ಯಾಮೃತಸ್ಯ ಗವ್ಯೂತಿರ್ಘೃತ ಆನಿಷತ್ತಾ ॥

ಬ್ರಹ್ಮ ಋಭವಸ್ತತಕ್ಷುರ್ಮಹಾಮವೋಚಾಮಾ ಸುವೃಕ್ತಿಂ ।
ಪ್ರಾವ ಜರಿತಾರಂ ಯವಿಷ್ಠ ಮಹಿ ದ್ರವಿಣ ಮಾ ಯಜಸ್ವ ॥

ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ಧಕೋಶ

ನಾಂದಿ ಪ್ರಕರಣಂ :

ಅಥೇದಾನೀಮಾಭ್ಯುದಯಿಕ ವಿಧಿರಭಿಧೀಯತೇ । ಅಭ್ಯುದಯಿಕಂನಾಮ ಪುಂಸವನ ಸೀಮಂತಾದಿ ಶುಭಕರ್ಮಸು ಕೇಷುಚಿಚ್ಛಾಂತಿಕ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಕರ್ಮಸು ಚ ವಿಹಿತಶ್ರಾದ್ಧವಿಶೇಷಃ ।

ಅಭ್ಯುದಯ ಕರ್ಮವೆಂದರೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವು ಏಳಿಗೆ ಅಥವಾ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಶುಭ ದ್ರವ್ಯಗಳೊಡನೆ ನಡೆಯುವ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ, ಪುಂಸವನ, ಸೀಮಂತ, ಚೌಲ, ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ, ಅಗ್ನ್ಯಾಧಾನ, ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಶ್ರೌತಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಷೋಡಶ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಎಂದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೌತ ಸ್ಮಾರ್ತ ಕರ್ಮಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನಡೆಯುವ ಕರ್ಮ.

ಶೌನಕ, ವೃದ್ಧ, ಶಾತಾತಪ, ವೈದ್ಯನಾಥೀಯ, ಲೋಗಾಕ್ಷಿ, ಕಾತ್ಯಾಯನ, ಕಪರ್ದಿಕಾರಿಕಾ, ಪ್ರಕಾಶರತ್ನ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣ ಮುಂತಾದ ಮಹರ್ಷಿಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಭ್ಯುದಯಿಕ ಕರ್ಮದ ವಿಷಯವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಕೆಲವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಾದಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹಿರಣ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ (ದಕ್ಷಿಣದಾನ ಮಾತ್ರ)

ಇದರಲ್ಲಿ ಚರನಾಂದೀ, ಸ್ಥಿರನಾಂದೀ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ.

ಚರನಾಂದಿಯನ್ನು ನವಾಗಾರಪ್ರವೇಶ, ಜಾತಕರ್ಮ, ನಾಮಕರಣ, ಗರ್ಭಾಧಾನ ಉಪಾಕರ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ಥಿರನಾಂದಿಯನ್ನು ಚೌಲ, ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ, ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಕರ್ತೃವಾದರೆ ಸ್ಥಿರನಾಂದೀ ಮಾತ್ರ ಬಹುಕರ್ತೃತ್ವವಾದರೆ ಚರನಾಂದಿಯೇ.

ಏಕಸ್ಮಿನ್ ವತ್ಸರೇ ನಾಂದೀದ್ವಯಂ ಕುರ್ಯಾನ್ನ ಚೈವ ಹಿ ।

ಸಂಕಟೇ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೇ ಷಣ್ಮಾಸಮಥವಾ ತ್ರಯಂ ।

ಅಲಾಭೇ ತು ಸಪಿಂಡಾನಾಂ ಮಾಸಮೇಕಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ ॥

ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ನಾಂದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ಅದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಬಿಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಬಿಡಬೇಕು. ಈ ನಿಯಮವು ಸಪಿಂಡರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಉಕ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯದೇ ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೇ ನಡೆಯುವುದಾದರೆ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇಸಲ ನಾಂದಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಏಕವಿಂಶತ್ಯಹರ್ಯಜ್ಞೇ ವಿವಾಹೇ ದಶವಾಸರಾಃ ।

ತ್ರಿಷಟ್ ಚೌಲೋಪನಯನೇ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಂ ವಿಧೀಯತೇ ॥

ಯಜ್ಞಯಾಗದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿನಗಳವರೆಗೂ, ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೂ, ಚೌಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೂ, ಉಪನಯನದಲ್ಲಿ ಆರು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ನಾಂದಿಯು ಇರುವುದು. ತತ್ಕಾಲವು ಮೀರಿದರೆ ಪುನಃ ನಾಂದಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಹುಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ. ಉಪನಯನ ವಿವಾಹಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಆ ದಿನವಲ್ಲದೇ ಹಿಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲಾದರೂ ನಾಂದಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಾಂದಿಯಾದ ನಂತರ ಯಜಮಾನನ ಪತ್ನಿಯು ರಜಸ್ವಲೆಯಾದರೆ ವಿವಾಹೋಪನಯನಗಳನ್ನು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಮುಂದುವರೆಸಬಹುದೆಂದು ಧರ್ಮಸಿಂಧುಕಾರರ ಮತ. ಕುಮಾರರಿಗೆ ತಂದೆಯಿಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಬಂಧುಗಳು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದಾದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಮಾತಾಪಿತೃವರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ನಾಂದಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾತೃಕಾ ಪೂಜೆಯಾಗಬೇಕು. ಮಾತೃಕೆಯರೆಂದರೆ ಮಾತೃವರ್ಗದ ಮೂವರು. ಗೌರ್ಯಾದಿ ಷೋಡಶ ಮಾತೃಕೆಯರು, ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾದಿ ಸಪ್ತ ಮಾತೃಕೆಯರು, ದುರ್ಗಾ, ಗಣಪತಿ, ಇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂಜಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವರು.

ನಾಂದೀ ದೇವತೆಗಳ ಆವಾಹನೆಯಾದ ನಂತರ ಆಶೌಚಾದಿಗಳು ಬಂದರೂ ವಿವಾಹಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸದೇ ಮುಂದುವರೆಸಬಹುದು.

ಋಗ್ವೇದಿಗಳು 'ಮಾತೃಪಿತಾಮಹೀ ಪ್ರಪಿತಾಮಹ್ಯಃ' ಎಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿಯೇ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಹಿರಣ್ಯಾಭಾವದಲ್ಲಿ ಯುಗ್ಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ದಕ್ಷಿಣಾ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮವೇ ಹೆಚ್ಚು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಅಗ್ನಿಮುಖ

'ಅಗ್ನಿರ್ವೈ ದೇವಾನಾಮವಮಃ' ಎಂದು ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು ಹೇಳಿದೆ. 'ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ' ಎಂದು ವೇದಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲನೆಯವನು. ಎಂಟನೇ ಅಷ್ಟಕದ ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಪ್ರಯಾಜಾನ್ಮೇ' ಎಂಬ ಋಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯ ಮಹತ್ವವು ವಿಶೇಶವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಯಾವ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅಗ್ನಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮಾಡುವ ಹೋಮ ಹವನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ 'ಅಗ್ನಿಮುಖ'ವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಗೋಮಯದಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಮರಳಿನಿಂದ ಚೌಕವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಚತುರಶ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಆರು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಆ ರೇಖೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸರಸ್ವತೀ ಉಮೆಯರನ್ನೂ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಂಡಿಲವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಪರ್ಯುಕ್ಷಣ ಪರಿಷೇಚನ ಪರಿಸಮೂಹನ ಪರಿಸ್ತೀರ್ಯ

ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾದ ನಂತರ ಸುತ್ತಲೂ ಈಶಾನ್ಯಮೂಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕೊನೆಯಾಗುವಂತೆ ಮೊದಲು ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಬೇಕು. ನಂತರ ಕೈಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಒರೆಸಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಗೆ ಎಂಟಂಗುಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ಪರಿಷೇಚನೆಯನ್ನೂ ಹತ್ತಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ತರಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಹನ್ನೊಂದಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಆ ಅಗ್ನಿಯ ಎಂಟುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಬರ್ಹಿಸ್ಸು : ಪ್ರಾದೇಶ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ತುಂಡುದರ್ಭೆ, ಮುಷ್ಟಿಪ್ರಮಾಣವಿರಬೇಕು.

ರಜ್ಜು : ಪ್ರಾದೇಶಪ್ರಮಾಣದ ಅಗ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ 36 ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದು ಬರ್ಹಿಸ್ಸಿಗೂ, ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಹೆಣೆದು ಪ್ರಾದೇಶ ಪ್ರಮಾಣದ್ವಯದ 15 ಸಮಿತ್ತುಗಳಿಗೂ ಕಟ್ಟುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಇಧ್ಮವೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಈ ಇಧ್ಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ರಜ್ಜುವನ್ನು ಗಂಟುಬಿಚ್ಚಿ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದ್ಧೋಮವಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸ್ರುಕ್ಕು, ಸ್ರುವ : 'ಆಜ್ಯ ಹವಿಃ ಸ್ರುವೇಣೈವ ಪಾಣಿನಾ ಕಠಿನಂ ಹವಿಃ' ದ್ರವದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ರುವದಿಂದಲೂ, ಕಠಿಣದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಯಿಂದಲೂ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ರುಕ್ಕು

ಸ್ರುವಗಳೆರಡೂ ಕಗ್ಗಲಿಮರ ಅಥವಾ ಅಶ್ವತ್ಥಮರದ ಮರದಿಂದ ಮಾಡಿದವುಗಳು. ಸ್ರುಕ್ಕಿಗೆ ಮೂರು ಹೆಸರು - ಸ್ರುಕ್ಕು, ಜುಹು, ದರ್ವೀ.

ಅಷ್ಟಪಾತ್ರ ಅಥವಾ ದ್ವಾದಶಪಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸ್ರುಕ್ಕುಸ್ರುವಗಳೆರಡೂ ಬೇಕು. ಷಟ್ಪಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆಜ್ಯವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ರುವವೊಂದನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಸಂಸ್ರಾವ ಹೋಮವನ್ನೂ ಈ ಒಂದರಿಂದಲೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಷ್ಟಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ದ್ವಾದಶಪಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಪ್ರಧಾನವೇ. ಸ್ರುಕ್ಕಿನಿಂದ ಸಂಸ್ರಾವ ಹೋಮವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ರುವದಿಂದ ಕೇವಲ ಆಜ್ಯಹೋಮ.

ಉಲೂಖಲ : ಒರಳು

ಮುಸಲ : ಕುಟ್ಟುವ ಒನಕೆ

ಶೂರ್ಪ : ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೇರುವ ಮೊರ.

ಪಾತ್ರಾಸಾದನ : ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೋಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಪಾತ್ರೆ, ಚರುಪಾತ್ರೆ, ಆಜ್ಯಪಾತ್ರೆ, ಸ್ರುಕ್ಸ್ರುವಗಳು, ಇಧ್ಮ, ಬರ್ಹಿಸ್ಸು, ಪ್ರಣೀತಾ ಪಾತ್ರೆ ಅಥವಾ ಚಮಸಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರೆ : ಜಲಪೂರಿತವಾದ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನುಹಾಕಿ, ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚುವುದು.

ನಿರ್ವಾಪ : ಪವಿತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೊರದಲ್ಲಿ ತಂಡುಲವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ದೇವತೆಗೂ, ನಾಲ್ಕಾವರ್ತಿ ಆಯಾ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ (ನಾಮ ಮಂತ್ರವಾದರೆ, ಅಗ್ನಯೇ ತ್ವಾ ಜುಷ್ಟಂ ನಿರ್ವಪಾಮಿ) ಇಡಬೇಕು. ವೇದಮಂತ್ರದ ಹೋಮವಾದರೆ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದೆ ತೂಷ್ಣೀಂ ಅಂದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಾಲ್ಕಾವರ್ತಿ ಇಡಬೇಕು. ವ್ರೀಹಿಯನ್ನಿಟ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಪವಿತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು ಅದೇ ಸಂಖ್ಯಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ವ್ರೀಹಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಮೇಲೆ ಒರಳನ್ನಿಟ್ಟು ಆ ಒರಳಲ್ಲಿ ಈ ತಂಡುಲವನ್ನು ಮೊರದಿಂದ ಕೇರಿ ಒನಕೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಯಜಮಾನ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಮೂರುಸಲ ಕುಟ್ಟಿಕೇರಿದ್ದಾದ ಮೇಲೆ ಆ ತಂಡುಲವನ್ನು ಮೂರಾವರ್ತಿ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು ಅದೇ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅನ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮವು ದ್ವಾದಶಪಾತ್ರ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಅವದಾನಧರ್ಮ : ಜುಹೂವಿಗೆ ಸ್ರುವದಿಂದ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಚರುಪಾತ್ರೆಗೂ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಿ, ಉಗುರಿಗೆ ತಾಕದಂತೆ ಎರಡುಸಲ ಮಧ್ಯಮಾನಾಮಿಕಾಂಗುಷ್ಠದ ಬೆರಗಳುಗಳಿಂದ ಚರುವನ್ನು ಜುಹುವಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಚರುಪಾತ್ರೆಗೂ ಆಮೇಲೆ ಜುಹೂವಿನಲ್ಲಿರುವ ಚರುವಿಗೂ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಚತುರವತ್ತಿಗಳ ಧರ್ಮ. ಪಂಚಾವತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೂರು ಸಲ ಚರುವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಾ ವತ್ಸವಿದಾ ಆರ್ಷ್ಟಿಷೇಣೂಸ್ತಥೈವ ಚ ।

ಭಾರ್ಗವ ಚ್ಯಾವನಾ ಔರ್ವಾಃ ಪಂಚಾವತ್ತಿನ ಈರಿತಾಃ ॥

ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪಂಚಾವತ್ತಿಗಳು.

ಏತೋೇಭ್ಯೋಽನ್ಯೇ ದ್ವಿಜಾಸ್ಸರ್ವೇ ಜ್ಞೇಯಾಶ್ಚತುರವತ್ತಿನಃ ॥

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಆರು ಜನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಚತುರವತ್ತಿಗಳು.

ಹೋಮದ್ರವ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ :

ಕರ್ಷಪ್ರಮಾಣಮಾಜ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ ಮಧುಕ್ಷೀರಂ ಚ ತತ್ಸಮಂ ।

ತಂಡುಲಾನಾಂ ಶುಕ್ತಿ ಮಾತ್ರಂ ಪಾಯಸಂ ಪ್ರಸೃತೇಸ್ಸಮಂ ॥

ಕರ್ಷಮಾತ್ರಾಣಿ ಭಕ್ಷಾಣಿ ಲಾಜಾ ಮುಷ್ಟಿಮಿತಾ ಮತಾಃ ।

ಅನ್ನಂ ಗ್ರಾಸಸಮಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಶಾಕಂ ಗ್ರಾಸಾರ್ಧಮಾತ್ರಕಂ ॥

ಮೂಲಾನಾಂ ತತ್ತ್ರಿಭಾಗಂ ಸ್ಯಾತ್ ಕಂದಾನಾಮಷ್ಟಮಾಂಶತಃ ।

ಇಕ್ಷುಪರ್ವಪ್ರಮಾಣಂ ಸ್ಯಾತ್ ಅಂಗುಳಿ ದ್ವಿತಯಂ ಲತಾ ॥

ಪ್ರಾದೇಶ ಮಾತ್ರಾಸ್ಸಮಿಧೋ ವ್ರೀಹೀಣಾಮಂಜಲೇಸ್ಸಮಾ ।

ತಿಲಸಕ್ತು ಕಣಾದೀನಾಂ ಮೃಗೀಮುದ್ರಾ ಪ್ರಮಾಣತಃ ।

ಪತ್ರಪುಷ್ಪಲತಾನಾಂತು ಸ್ವಮಾನಾಹುತಿರಿಷ್ಯತೇ ।

ಚಂದ್ರ ಶ್ರೀಖಂಡ ಕಸ್ತೂರೀ ಕುಂಕುಮಾಗರು ಕರ್ದಮಾಃ ॥

ಹರಿಮಂಥಸಮಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಗುಗ್ಗುಲುರ್ಬದರೀ ಸಮಾ ।

ಆಹುತೀನಾಮಿದಂ ಮಾನಂ ಕಥಿತಂ ವೇದವೇದಿಭಿರಿತಿ ॥

ಯಜ್ಞಪುರುಷಸ್ಯ ಜಿಹ್ವಾಸ್ಥಾನಾನಿ ವಿಜ್ಞಾಯ ಹೋತವ್ಯಂ ।

ಅಜ್ಞಾತ್ವಾ ಹೋಮೇ ದೋಷ ಸ್ಮರಣಾತ್ ॥

ಯಜ್ಞಪುರುಷನ ನಾಲಿಗೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಆಜಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಮ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ದೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಯತ್ರಕಾಷ್ಠಸ್ತತ್ರಕರ್ಣೌ ಹುನೇಚ್ಚೇದ್ವ್ಯಾಧಿಕೃನ್ನರಃ ।

ಧೂಮಸ್ಥಾನೇ ಶಿರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮನೋದುಃಖಂ ಭವೇದಿಹ ॥

ಯತ್ರಾಽಲ್ಪಜ್ವಲನಂ ನೇತ್ರಂ ಯಜಮಾನಸ್ಯ ನಾಶನಂ ।

ಭಸ್ಮಸ್ಥಾನೇ ತು ಕೇಶಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಸ್ಥಾನನಾಶೋ ಧನಕ್ಷಯಃ ॥

ಅಂಗಾರೇ ನಾಸಿಕಾಂ ವಿದ್ಯಾತ್ ಮನೋದುಃಖಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ ।

ಯತ್ರ ಪ್ರಜ್ವಲನಂ ತತ್ರ ಜಿಹ್ವಾ ಚೈವ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ ॥

ಗಜವಾಜಿ ಪ್ರನಾದೇತು ವಹ್ನಿಶ್ಶುಭಫಲಪ್ರದಃ ।

ಕಾಷ್ಠವಿರುವ ಜಾಗವು ಅಗ್ನಿಗೆ ಕಿವಿಗಳು. ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದರೆ ರೋಗವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿರುವ ಜಾಗವು ಶಿರಸ್ಸು. ಮನೋದುಃಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಉರಿಯಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಕಣ್ಣು. ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಹಾನಿ. ಬೂದಿಯಿರುವ ಜಾಗವು ಅಗ್ನಿಯ ಕೇಶಗಳು. ಸ್ಥಾನನಾಶ ಮತ್ತು ಧನನಾಶ. ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಮೂಗು ಇರುವುದು.ಇಲ್ಲಿ ಹೋಮವಾದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದುಃಖ. ಎಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ವಾಲೆಯಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಯ ಏಳು ನಾಲಿಗೆಗಳ ಹೆಸರು :

ಕಾಳೀ ಕರಾಳೀ ಚ ಮನೋಜವಾ ಚ ಸುಲೋಹನೀ ಯಾ ಚ ಸುಧೂಮ್ರವರ್ಣಾ ।

ಸ್ಫುಲಿಂಗಿನೀ ವಿಶ್ವರುಚಿಶ್ಚ ದೇವೀ ನೀಲಾಯಮಾನಾ ಇತಿ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಃ ॥

ಸುವರ್ಣಾ ವಾರುಣೀ ಜಿಹ್ವಾ ಮಧ್ಯಮಾ ಕನಕಾ ಸ್ಮೃತಾ ।

ರಕ್ತಾ ಚೈವೋತ್ತರಾ ಜಿಹ್ವಾ ಕೃಷ್ಣಾ ಯಾಮ್ಯದಿಶಿಸ್ಥಿತಾ ॥

ಸುಪ್ರಭಾಪೂರ್ವಜಿಹ್ವಾ ಸ್ಯಾದ್ಧ್ಯತಿರಕ್ತಾಽಗ್ನಿ ಗೋಚರೇ ।

ಐಶಾನೇ ಬಹುರೂಪಾ ಚ ಜಿಹ್ವಾ ಮಧ್ಯಮಾ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಸು ।

ಉತ್ತರಾ ಚೋಪನಯನೇ ದಕ್ಷಿಣಾ ಪಿತೃಕರ್ಮಸು ॥

ಪ್ರಾಚೀನಾ ಸರ್ವಕಾಮ್ಯೇಷು ಹ್ಯಾಗ್ನೇಯೀ ಶಾಂತಿಕರ್ಮಸು ।

ಐಶಾನೀ ಚೋಗ್ರಕಾರ್ಯೇಷು ಹ್ಯೇತದ್ಧೋಮಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಂ ॥

ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದ್ಧೋಮ :

ಪ್ರಧಾನ ಹೋಮಾನಂತರ ಕರ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಹೋಮ.

ಸ್ರುಕ್ಕಿಗೆ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಿ, ಚರುವಿಗೂ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಿ, ಒಂದೇ ಸಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚರುವನ್ನು ತೆಗೆದು ಸ್ರುಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಲ ಅಭಿಘಾರ ಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿಯ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಭಿಘಾರ : ಸ್ರುವದಿಂದಲೇ ಆಜ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹವಿಸ್ಸಿಗೆ ಹಾಕುವುದು.

ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹುತ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ :

ಊದುಗೊಳವೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ತೃಣ ಅಥವಾ ಕಾಷ್ಠವನ್ನಾಗಲೀ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಜ್ವಲನಮಾಡಬೇಕು.

ಹೋಮ ಮಾಡುವಾಗ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹವಿಸ್ಸು ಅಗ್ನಿಗೆ ಬೀಳದೇ ಕುಂಡದಿಂದ ಅಂದರೆ ಪರಿಸ್ತರಣದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದೇ ಆದರೆ, 'ದೇವಾಂಜನಮಗನ್ಯಜ್ಞ', ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ, ''ದ್ರಸ್ಸಶ್ಚಸ್ಕಂದ'' ಎಂಬ ಋಕ್ಕಿನಿಂದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಅಗ್ನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಕುವುದು. ಅಲ್ಲದೇ ದೊಡ್ಡ ಹೋಮಗಳಾದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಸಮುಚ್ಚಯೋಕ್ತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ :

ದರ್ವಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಸಲ ಸ್ರುವದಿಂದ ಆಜ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಸ್ರುವವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅದನ್ನು ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯ ವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸ್ರುಕ್ ಸ್ರುವಗಳನ್ನು ಶಂಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಯಜಮಾನನು ಸತತವಾಗಿ

ಅಕ್ಕಿಕಾಳಿನ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಆಜ್ಯಧಾರೆಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತಾ 'ಸಮುದ್ರಾದೂರ್ಮಿಃ' ಎಂಬ ಸೂಕ್ತವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು 'ಸರ್ವಕರ್ಮಪ್ರಪೂರಿಣೀಂ ಭದ್ರದ್ರವ್ಯದಾಂ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಂ ಜುಹುಯಾತ್' ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಜಮಾನನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನ

ಗರ್ಭಮಾಸಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಚತುರ್ಥಾದಿಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಶುಭತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಚಂದ್ರನ ಪುಷ್ಯಾದಿ ಪುನ್ನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನ ಸೀಮಂತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಬೇಕು.

ಎತ್ತಿನ ಚರ್ಮ, ಅಪಕ್ವವಾದ ಎರಡು ಫಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅತ್ತಿಯ ಗೊಂಚಲು. ಮೂರು ಬಿಳಿಗೆರೆಯಿಂದ ಹಂದಿಯ ಮುಳ್ಳು, ಮೂರು ಕುಶಪಿಂಜೂರ, ಎಂದರೆ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅತ್ತಿಹಣ್ಣಿನ ಮಾಲೆ ಸಹ.

ಯಜಮಾನನು ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪುಣ್ಯಾಹ ಮಾಡಿ. ಮಮಧರ್ಮಧರ್ಮಪತ್ನ್ಯಾಃ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ. ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಂತರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ=ಎಂಟು ಆಜ್ಯಾಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಪತ್ನಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ಪತ್ನಿಯ ಕೇಶಲಲಾಟಗಳ ಮಧ್ಯೇ ಎಂದರೆ ಬೈತಲೆಯಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಿಂದ ಮೂರು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕಾವರ್ತಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಬೈತಲೆಯನ್ನು ಸವರಬೇಕು ನಂತರ ಗೋಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅತ್ತಿಯ ಹಣ್ಣುಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಸಂಗೀತಗಾರರಿಂದ ವೀಣೆಯಿಂದ ''ಸೋಮೋನೋ ಮಾನುಷೀಃ'' ಪ್ರಜಾನಿವಿಷ್ಟಚಕ್ರಸೌ, ಎಂದು ಬಾರಿಸಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ನದಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬಾರಿಸಿಸಬೇಕು.

ಸಾಮಕರು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಸಹ ಸಾಮಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ವೇ ॥ ಬ್ರ ॥ ಶ್ರೀ ಧಾಳೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಭಟ್ಟ

ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ, ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ದಿ. ವೇ ॥ ಬ್ರ ॥ ಶ್ರೀ ಧಾಳೀ ಭೀಮಭಟ್ಟರ ಸುಪುತ್ರರಾಗಿ ದಿನಾಂಕ 28-5-1927 ರಂದು ಜನಿಸಿ, ಗುರುಕುಲ ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಂದಲೇ ಸಲಕ್ಷಣಘನಾಂತ ಸಾಂಗ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿವಿಜೇತರಾದ ಇವರು ಋಗ್ವೇದ ವಿಶಾರದ, ಋಗ್ವೇದ ರತ್ನ, ಋಗ್ವೇದ ಭೂಷಣ, ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಪ್ರಕೃತ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಮಠ, ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ, ಮಾಗಡಿ ಕರಣಿಕರ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಶ್ರೀ ಶೇಷ ಮಹಾಗಣಪತಿ ದೇವಾಲಯ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ನೂರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಅಪಾರ ಶಿಷ್ಯವೃಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.